

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

TERCEME-İ KĀMİLÜ'S-SİNĀ' A
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Anıl ÇELİK

Danışman:

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA - 2014

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı'nda 701141001 numaralı Anıl ÇELİK'in hazırladığı "Terceme-i Kâmil'üs-Sinâ' a Giriş-İnceleme-Metin-Dizin" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 03/06/ 2014 günü 11:00-12:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının .... Başarılı..... (başarılı/başarısız) olduğuna ..... oybirliği..... (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN
Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Erdoğan BOZ
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA
Uludağ Üniversitesi

03/06/ 2014

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Anıl ÇELİK
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı	: Türk Dili
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi / Doktora Tezi
Sayfa Sayısı	: XV + 359
Mezuniyet Tarihi	: .... / .... / 20.....
Tez Danışman(lar)ı	:

Terceme-i Kâmilü's-Sınâ'a (Giriş - İnceleme - Metin – Dizin)

XIV. yüzyıl, Anadolu sahası Türklerinin tıp bilimi açısından önemli aşamalar kaydettiği bir dönem olarak göze çarpmaktadır. Bu dönemde Anadolu Türk tıbbı ilk defa telif-tercüme eserler vermeye başlamıştır. Anadolu sahasında ortaya konmuş tabâbet ile ilgili bilinen Türkçe ilk tercüme eser olarak, çevireni belirsiz olan "Müfredât-ı İbn-i Baytar Tercümesi" gösterilmektedir. 1387 istinsah tarihli "Edviye-i Müfrede", yazılış tarihi bilinen aynı sahada yazılmış Türkçe ilk telif eser olarak ele alınır.

Bu tezde ise, söz konusu eserlerle birlikte Anadolu sahasında XIV. yüzyılda Türkçe yazılmış ilk tıp metinleri arasında adı geçen "Terceme-i Kâmilü's-Sınâ'a" üzerinde yoğunlaşıldı. Ali Bin Abbas El-Mecusi'nin yazmış olduğu "Kâmilü's-Sınâ'atü't-Tıbbiye" yahut "Kitâbü'l-Melikî"nin bir kısmının Türk diline tercümesini ihtiva eden eser, 1453 yılında Temürtaş Oğlu Umur Bey tarafından vakfedilmiş olsa da Adnan Adıvar ve Muharrem Ergin gibi önemli araştırmacılar; üslûp, yazım ve nüshanın kâğıdının özellikleri açısından eserin XIV. yüzyıl yahut daha öncesine ait olduğu görüşünü paylaşırlar. Terceme-i Kâmilü's-Sınâ'a, tıp tarihi ve halkbilimi ile ilgili önemli veriler ihtiva etmesinin yanı sıra terim çeşitliliği ve söz varlığı bakımından zenginliği yönüyle Türk dili araştırmaları için mühim bir kaynaktır. Yapıt, fonetik ve morfolojik bakımdan söz edilmeye değer özellikler taşımaktadır.

Bu çalışmada; Terceme-i Kâmilü's-Sınâ'a, çeviri yazı alfabesine aktarılarak ses ve şekil bilgisi açısından incelenmiş, dizini ve tıpkıbasımı hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Eski Anadolu Türkçesi, Tıp Metni, Tıp Terimi, Gramer.

ABSTRACT

Name and Surname : Anıl ÇELİK
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Turkish Language and Literature
Branch : Turkish Language
Degree Awarded : Master / PhD
Page Number : XV + 359
Degree Date : .... / .... / 20.....
Supervisor (s) :

Terceme-i Kâmilü's-Sınâ' a **(Introduction - Analysis - Text – Index)**

The 14th century is drawing attention as a period where the Turks of the Anatolian region have made important progress from the point of view of medical science. In the first time, in this century, original and translated texts have been written about Anatolian Turkish medicine. The first translation in the field about medicine is “Translation of Müfredât-ı İbn-i Baytar” which is translated by an unknown writer. Edviye-i Müfrede which is written in 1387 is the first Turkish text written in this field with an evident date of inception.

In this thesis, in addition to the mentioned ones “Terceme-i Kâmilü's-Sınâ' a” which is one of the first Turkish texts about medicine in the Anatolian region in the 14th century, will be studied densely. Even though the text which includes translation of some parts of “Kâmilü's-Sınâ' atü't-Tıbbiye” or “Kitâbü'l-Melikî” which is written by Ali Bin Abbas El-Mecusî has been devoted in 1453 by Umur Bey, son of Temürtaş, prominent researchers as Adnan Adıvar and Muharrem Ergin agrees the text has the qualifications of 14th century considering; the qualifications of the format, spelling and paper of the text. It is a significant source for researchers of Turkish Language since it includes a wide variety of the terms and vocabulary besides significant data on medical history and folklore. The text has prominent specialities on phonetics and morphology.

In this study, “Terceme-i Kâmilü's-Sınâ' a” has been studied with regard to phonetics and morphology by transferring the transcription alphabet. Furthermore, its index has been prepared.

Keywords:

Old Anatolian Turkish, Medical Text, Medical Term, Grammer

ÖN SÖZ

Eski Anadolu Türkçesi yazı dilinde, dinî ve edebî eserlerin yanı sıra türlü bilim dallarıyla alakalı çok sayıda eser ortaya çıkarılmıştır. Bu eserlerden birisi de tıp ve dil tarihi açısından oldukça kıymetli özellikler barındıran Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'dır.

Bu tezin ortaya konmasıyla, XIV.-XV. yüzyıllarda Anadolu'da yazılmış başlıca Türkçe tıp metinleri arasında ismi zikredilen fakat hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmayan Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'ya dikkat çekilerek, eserin bilim dünyasına tanıtılması, fonetik ve morfolojik açıdan incelenmesi hedeflenmektedir.

Türk dilininin genel yapısı Eski Türkçe döneminden günümüze ulaşan bir sürecin ürünüdür. Hedeflediğimiz bir başka unsur da bu sürecin, üzerinde çalıştığımız eser ve ona benzer eserlerle sağlandığını ortaya koymaktır.

Bu tezde Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a; giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört ana kısım temel alınarak incelenmiştir. Giriş kısmında; çalışmanın konusu, önemi, amacı, kapsamı ve çalışma oluşturulurken izlenen yöntem hakkında çeşitli bilgiler verilmiştir. İnceleme kısmında ise eserin yazım özellikleri gösterilmiş, fonetik ve morfolojik değerlendirmeleri ortaya konulmuştur. Metin kısmında eser çeviri yazı alfabesine aktarılmış ardından dizin ve kaynakçası hazırlanmıştır. Tezin sonundaysa metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Bu metin üzerine çalışma kararını vermemi sağlayan ve araştırmamı ortaya çıkarırken değerli deneyimlerini, anlayışını, bilgi ve düşüncelerini benden esirgemeyen tez danışmanım Sayın Hatice ŞAHİN'e, çalışmamın çeşitli aşamalarında kıymetli vakitlerini bana ayırmış olan Bartın Üniversitesi öğretim üyelerinden Sayın Nevnihal BAYAR ve Sayın Fahrünnisa BİLECİK'e, henüz çocuk denilebilecek yaşlarımdan itibaren yol göstericiliklerinden yararlanmaya başladığım, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana öğrettikleriyle hem kişisel hem de meslekî anlamda üzerimde tarifsiz ve sonsuz emekleri olan Uludağ Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki tüm hocalarıma, sarsılmaz güven ve destekleriyle daima arkamda duran anneme, kardeşime ve bilhassa babam Güner ÇELİK'e minnetlerimi ve sonsuz teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Bursa, 2014

Anıl ÇELİK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	xi
SİMGELER	xiii
TABLolar.....	xiv
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	xv
GİRİŞ.....	1
a. Türklerde Tabâbet	1
b. Beylikler Dönemi Türkçesi ve Tıp Dilinin Türkçeleşmesi	4
c. Anadolu'da Tıpla İlgili İlk Çalışmalar	5
d. XIV.-XV. Yüzyıllarda Anadolu'da Yazılmış Tıp Eserlerine Genel Bir Bakış	6
e. Kâmilü's-Sınâ' atü't-Tıbbiye yahut Kitâbü'l-Melikî	11
f. Terceme-i Kâmilü's-Sınâ' a	13
g. Çalışmada Kullanılan Yöntem	15

BİRİNCİ BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ	19
1.1. Ünlülerin Yazımı.....	19
1.1.1. a ünlüsünün yazımı.....	19
1.1.2. e ünlüsünün yazımı.....	20
1.1.3. ı/i ünlülerinin yazımı	20
1.1.4. o,ö,u,ü ünlülerinin yazımı	21

1.2. Ünsüzlerin Yazımı.....	22
1.2.1. b ve p ünsüzlerinin yazımı	22
1.2.2. c ve ç ünsüzlerinin yazımı	22
1.2.3. k ve g ünsüzlerinin yazımı	22
1.2.4. ŋ ünsüzünün yazımı.....	23
1.2.5. s ve ş ünsüzlerinin yazımı	23
1.3. Bazı Kelime ve Eklerin Yazımı	23
1.3.1. dađı edatının yazımı	23
1.3.2. de edatının yazımı	24
1.3.3. kim edatının yazımı	24
1.3.4. ki edatının yazımı	24
1.3.5. ile edatının yazımı	24
1.3.6. için edatının yazımı	25
1.3.7. “+dUr” bildirme ekinin yazımı	25
1.3.8. “i-“ ek fiilinin yazımı	25
1.3.9. Zamir n’sinin yazımı	26
1.3.10. Bazı birleşik yazımlar.....	26
1.3.11. Arapça Farsça ve Grekçe kelimelerin yazımı.....	26

İKİNCİ BÖLÜM: SES BİLGİSİ (FONETİK)

1. SES BİLGİSİ (FONETİK)	29
1.1. Ünlüler.....	29
1.1.1. Ünlü çeşitleri	29
1.1.2. Kapalı e meselesi.....	29
1.1.3. Uzun ünlüler	30
1.1.4. Ünlü uyumları	31
1.1.4.1. Kalınlık-incelik uyumu	31
1.1.4.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu	31
1.1.4.2.1. Tabanlarda görülen düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı yapılar	32
1.1.4.2.2. Eklerde görülen düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı yapılar.....	32

1.1.4.2.3. Hem düz hem yuvarlak ünlü taşıyan ekler	35
1.2. Ünsüzler	35
1.2.1. Ünsüz uyumu.....	35
1.3. Ses Hadiseleri.....	36
1.3.1. Ötümlüleşme	36
1.3.2. Ötümsüzleşme veya ötümsüzlüğü koruma.....	38
1.3.3. Sızıcılaşma	38
1.3.4. Dudaklılaşma.....	39
1.3.5. Yutulma.....	40
1.3.6. Ünlü Düşmesi	40
1.3.7. Ünsüz düşmesi.....	41
1.3.8. Ünlü türemesi	41
1.3.9. Ünsüz türemesi.....	42
1.3.10. İkizleşme	42
1.3.11. Hece düşmesi.....	43
1.3.12. Göçüşme.....	43
1.3.13. Toplanma.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

1. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)	45
1.1. İsimler	45
1.1.1. İsim Çekimi.....	45
1.1.1.1. Çokluk Eki.....	45
1.1.1.2. İyelik ekleri	45
1.1.1.3. Durum ekleri	47
1.1.1.3.1. Tamlayan durumu: “+(n)U η ”	47
1.1.1.3.2. Yalın durum: “+Ø”	47
1.1.1.3.3. Yönelme durumu: “+(y)A”	48
1.1.1.3.4. Bulunma durumu: “+dA”	48
1.1.1.3.5. Ayrılma durumu: “+dAn”	48

1.1.1.3.6. Belirtme durumu: “+(y)I”	48
1.1.1.3.7. Eşitlik durumu: “+cA”	49
1.1.1.3.8. Araç durumu: “+(y)IIA, +(I)IA”, “+(I)n”	49
1.2. Fiiller	50
1.2.1. Fiil çekimi	50
1.2.1.1. Kişi ekleri	50
1.2.1.1.1. Zamir kökenli kişi ekleri	50
1.2.1.1.2. İyelik kökenli kişi ekleri	51
1.2.1.2. Basit çekimler	52
1.2.1.2.1. Bildirme kipleri	52
1.2.1.2.1.1. Görülen geçmiş zaman	52
1.2.1.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zaman	54
1.2.1.2.1.3. Geniş zaman	54
1.2.1.2.1.4. Gelecek zaman	56
1.2.1.2.1.5. Şimdiki zaman	56
1.2.1.2.2. Tasarlama kipleri	57
1.2.1.2.2.1. İstek kipi	57
1.2.1.2.2.2. Dilek-şart kipi	58
1.2.1.2.2.3. Emir kipi	59
1.2.1.2.2.4. Gereklilik kipi: “-mAK gerek/ -sA gerek”:	60
1.2.1.3. Birleşik çekimler	60
1.2.1.3.1. Hikaye	60
1.2.1.3.2. Rivayet	60
1.2.1.3.3. Şart	61
1.2.1.4. Birleşik fiiller	61
1.2.1.4.1. İsim + fiil dizilişinde olanlar	61
1.2.1.4.2. Fiil + fiil dizilişinde olanlar	62
1.2.1.4.2.1. Tasvirî fiiller	62
1.2.1.4.2.1.1. Süreklilik bildirenler	62
1.2.1.4.2.1.2. Tezlik bildirenler	62
1.3. Ek fiil	63

1.4. Kelime Yapımı	64
1.4.1. Fiilimsiler	64
1.4.1.1. Zarf-fiiller	64
1.4.1.2. Sıfat-fiiller	66
1.4.1.3. İsim-fiiller	67
1.4.2. İsimden isim yapan ekler	67
1.4.3. Fiilden isim yapan ekler	69
1.4.4. İsimden fiil yapan ekler	71
1.4.5. Fiilden fiil yapan ekler	72
1.4.6. Çatı Ekleri	72
1.4.6.1. Ettirgenlik	72
1.4.6.2. Edilgenlik	73
1.4.6.3. Dönüştürme	73
1.4.6.4. İşteşlik	74
1.5. Sıfatlar	74
1.5.1. Niteleme sıfatları	74
1.5.2. Belirtme sıfatları	74
1.5.2.1. İşaret sıfatları	74
1.5.2.2. Sayı sıfatları	75
1.5.2.3. Belirsizlik sıfatları:	75
1.5.2.4. Soru sıfatları	75
1.6. Zamirler	76
1.6.1. Kişi zamirleri	76
1.6.2. İşaret zamirleri	78
1.6.3. Dönüştürme zamirleri	79
1.6.4. Soru zamirleri	80
1.6.5. Belirsizlik zamirleri	80
1.7. Zarflar	80
1.7.1. Yer-yön zarfları	80
1.7.2. Zaman zarfları	81
1.7.3. Durum zarfları	81

1.7.4. Miktar zarfları	81
1.8. Edatlar	82
1.8.1. Bağlama edatları.....	82
1.8.1.1. Sıralama edatları.....	82
1.8.1.2. Denkleştirme edatları	82
1.8.1.3. Cümle başı edatları.....	82
1.8.1.4. Sona gelen edatlar	83
1.8.2. Son çekim edatları	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

METİN

METİN	85
-------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM:

DİZİN

1. Genel Dizin.....	163
SONUÇ.....	348
KAYNAKLAR.....	353
TIPKIBASIM.....	359

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
Ar.	Arapça
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Far.	Farsça
Gr.	Grekçe
H.	Hicrî
Hint.	Hintçe
haz.	Hazırlayan
karş.	Karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphanesi
Lat.	Latince
M.S.	Milattan Sonra
ö.	Ölüm Tarihi
pp.	Page to Page
s.	Sayfa
S.	Sayı
ss.	Sayfadan Sayfaya
Sür.	Süryanice
T.	Türkçe
TDAY	Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
Üni.	Üniversitesi
vb.	Ve Benzeri
Vol.	Volume

SİMGELER

- A : a, e
- C : c, ç
- G : g, ğ
- I : ı, i
- K : k, k̇
- U : u, u
- V : Vokal
- : Fiile bağlanmayı gösterir.
- + : İsme bağlanmayı gösterir.
- (?) : Okunuşundan ve anlamından şüphe edilen kelimeleri gösterir.
- > : Okun içi ilk biçimi gösterir.
- >> : Birden çok ses olayını gösterir.
- ≠ : Harften önce ise kelime başı sesini, harften sonra ise kelime sonu sesini gösterir.
- 002a/01 : / işaretinden önceki bölüm sayfa numarasını, sonraki kısım ise satır numarasını gösterir.
- K/ : Kök heceyi gösterir.
- [ ] : Derkenarları gösterir.
- ... : Okunamamış harf ve kelimeleri gösterir.
- ≠t : ≠t : Sesin değişmediğini gösterir.
- ≠t ~ ≠d : Ses nöbetleşmesini gösterir.

TABLULAR

Tablo 1 : İyelik Ekleri.....	46
Tablo 2 : Zamir Kökenli Kişi Ekleri.....	50
Tablo 3 : İyelik Kökenli Kişi Ekleri.....	52
Tablo 4 : Görülen Geçmiş Zaman.....	53
Tablo 5 : Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	54
Tablo 6 : Geniş Zaman.....	55
Tablo 7 : Gelecek Zaman.....	56
Tablo 8 : Şimdiki Zaman.....	57
Tablo 9 : İstek Kipi.....	57
Tablo 10 : Dilek-Şart Kipi.....	58
Tablo 11 : Emir Kipi.....	59
Tablo 12 : Kişi Zamirleri.....	76
Tablo 13 : Kişi Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi.....	77
Tablo 14 : İşaret Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi.....	78

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

آ : a, ā	ض : d, z
ا : a, e, ı, i, u, ü	ط : t
ب : b, p	ظ : z
پ : p	ع : ʿ
ت : t	غ : ğ
ث : s	ف : f
ج : c, ç	ق : k
چ : ç	ك : k, g, ŋ
ح : h	ك : ŋ
خ : h	ل : l
د : d	م : m
ذ : z	ن : n
ر : r	و : v, u, ū, ü, o, ö
ز : z	ه : h, a, e
ژ : j	لا : la, lā
س : s	ی : y, ı, i, ī
ش : ſ	ع : ʿ
ص : s	

GİRİŞ

XIV. yüzyıl, Anadolu sahası Türklerinin tıp bilimi açısından önemli aşamalar kaydettiği bir dönem olarak göze çarpmaktadır. Bu dönemde Anadolu Türk tıbbı ilk defa telif-tercüme eserler vermeye başlamıştır.

Anadolu sahasında XIV. yüzyılda Türkçe yazılmış ilk tıp eserleri arasında ismi zikredilen “Terceme-i Kâmilü’s-Sınâ’ a”, Ali Bin Abbas El-Mecusî’nin "Kâmilü’s-Sınâ’ atü’t-Tıbbiye" yahut "Kitâbü’l-Melikî" isimli eserinin bir kısmının Türk diline tercümesini ihtiva eder. Her ne kadar 1453 yılında Temürtaş Oğlu Umur Bey tarafından vakfedilmiş olsa da Adnan Adıvar ve Muharrem Ergin gibi önemli araştırmacılar; üslûp, yazım ve nüshanın kâğıdının özellikleri açısından eserin XIV. yüzyıl yahut daha öncesine ait olduğu, görüşünü paylaşırlar. Şu halde söz konusu eserin Anadolu sahasında yazılan, Türkçe ilk tercüme tıp metni olma ihtimali ortaya çıkar ki bu ihtimal, eserin önemini daha da artırır.

Tezin konusu, Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden, çevireni belli olmayan Terceme-i Kâmilü’s-Sınâ’ a’nın çeviri yazı alfabesine aktarılması; ses ve şekil bilgisi açısından incelenmesi ve dizininin hazırlanmasıdır.

a. Türklerde Tabâbet

Dünyanın her yanında tarih boyunca çeşitli tıp sistemleri oluşturulmuş ve geliştirilmiştir. Tüm toplumlarda olduğu gibi Türklerde de tabâbetin önemi kavranılmış, bu alanla ilgili çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Dolayısıyla Türkçe yazılmış eserlerde bu çalışmalar doğrudan veya dolaylı bir biçimde kendilerine yer bulmuştur.¹

Türk tıp tarihine göz atıldığında sağaltma çalışmalarının ilk kanıtlarına çok eski devir ve coğrafyalarda rastlanıldığı görülecektir. Orta Asya’daki Türk yerleşimlerinde, türlü ilaç bileşimleriyle hastalıkların tedavisine çalışıldığına, hastaların iyileştirilmesi için bay-

---

¹ Hatice Şahin, **Abdülvehhâb bin Yüsuf ibn-i Ahmed el-Mârdânî Bursa Haraççı 1149/5 Müntehib Dil Özellikleri Metin-Dizin-Tıpkı Basım**, Uludağ Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Bursa, 2007, s.1.

rak yahut mızrakla işaretli ayrı çadırlar kurulduğuna dair bilgilere kaynaklarda yer verilmiştir.²

“Bu dönemde adına Şaman, Kaman, Baksı, Baksa, Oyun denilen ve büyücülük, falcılık gibi mesleklerin yanında hekimlik de yapan insanlar, kötü ruhları kovarak ve telkin tedavisinin plasebo etkisinden yararlanarak o çağlar Türk insanının sağlıklarını korumaya ve hastalıklarını sağıltmaya çalışmışlardır.”³ Otacı, Emçi, Atasagun olarak isimlendirilen tabipler ise şamanlardan farklı olarak bitkisel ve hayvansal kaynaklı ilaçlar ve değişik minerallerden yararlanıp hastalıkların tedavisi yoluna gitmişlerdir.⁴

Milattan sonra 730 yılında Nanto isminde bir Türk alim ve hekiminin Toharistan’dan Çin’e giderken yanında Çin hekimlerinin haberdar olmadığı ilaç malzemelerini götürdüğü bilinmektedir. 759 yılında Toharistan Yabgusu tarafından Çin İmparatoruna hediyeler şeklinde 200 ecza malzemesi gönderilmesi yine Türk tıp kronolojisinin ilk sıralarında yer alan hadiselerdendir.⁵ Orta Asya dışında Kahire’de 874 yılında İbn-i Tolun’un yaptırdığı hastanenin kuruluşu da Türklerin tabâbet ile alakalı bilinen ilk önemli atılımlarından olması açısından önemlidir.

“Eski Oğuzca satırrası bir sözlük olan Bahşayış Lügati’nde⁶ birçok Oğuzca arkaik kelimeyle birlikte bulunan tıpla ilgili kelime ve terimler, Türklerin bu konudaki birikimlerini bize gösteren başka bir kanıt olarak değerlendirilmelidir.”⁷ Bahşayış Lügati’nin bitiriliş tarihi olarak M.S. 920 yılı gösterilir.

Türkler tarafından XI. yüzyılın başlarında Anadolu’ya kesin olarak yerleşim sağlanmış ve sonraki birkaç yüzyıl içinde de Anadolu bir Türk vatanı haline getirilmiştir. Bununla birlikte X. ve XI. yüzyıl itibariyle Türkler “İslâmî Medeniyet Dairesi”ne girmiş ve bundan sonra bu doğrultuda günümüz tıp anlayışına daha uygun, orijinal bir tıp anlayışı

² Abdulhalik Bakır, **Ortaçağ İslam Dünyasında İtiryat Gıda İlaç Üretimi ve Tağşişi**, Bizim Biro Yayınları, Ankara, 2000, s. 264.

³ Meriç Güven “İslâmî Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontoloji Açısından Görüngesel ‘Perspektifi’ Bağlamda Değerlendirilmesi”, **Lokman Hekim Journal**, S.2, Mersin, 2012, s.1.

⁴ Erhan Yoska, Türkiye Selçuklularındaki 13. Yy’daki Tıbbi Gelişmeler, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2005, s. 56.

⁵ Ahmet Süheyl Ünver, **Uygurlarda Tababet XII-XIV. Asır**, İstanbul Tıp Tarihi Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1936, s.13.

⁶ Fikret Turan, **Eski Oğuzca Satırrası Tematik Sözlük Bahşayış Lügati**, Bilimsel Akademi Yayınları, İstanbul, 2001.

⁷ Mehmet Gürlek, “Anadoluda Yazılmış İlk Türkçe Cerrahi Yazmalara Bir Örnek: Alâ’im-i Cerrâhîn”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Vol. 6/3, 2011, s. 1424.

geliştirmişlerdir⁸ fakat bu yüzyıllarda Orta Asya'dan Anadolu'ya yaptıkları göçler esnasında yanlarında edebî ve kültürel geleneklerini de getirerek geçmiş gelenekleriyle bağlantılarını da sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla “Anadolu’da yazıldığı bilinen ilk Türkçe tıp yazmalarının XIV. Yüzyıldan sonraya ait olduğu tespit edilmiş olsa da ”⁹ onları kendilerinden önceki dil ve gelenek birikiminden ayrı değerlendirmek mümkün değildir.

Örneğin Uygur tıp metinlerindeki tıp geleneği ile Anadolu'nun tıp geleneğindeki temel unsurlar arasında benzerlikler görülmektedir. Anadolu’da “*humoral patolojiye dayanan ve kökü antik tabâbetten gelen, bin yıldan daha eski bir tıp sisteminin ana unsuru ‘ahlat-ı erbaa’yı teşkil eden kan, safra, sevda ve balgamın Uygur metinlerinde sarıg, sarıg suv, lisp~lišp, kan şeklinde geçtiği söylenebilir.*”¹⁰

Yalnızca Uygur metinleri değil Dîvânu Lûgati’t-Türk¹¹ ve Kutadgu Bilig¹² gibi Türk dili ve kültürünün çok önemli iki eserinde yer alan birçok tıbbî terim ile kelime de Anadolu’da bu dönemde kaleme alınan eserlerde karşımıza çıkmaktadır.¹³

Kutadgu Bilig’in “4355-4360. beyitleri arasında yer alan ‘Tabibler İle Münasebeti Söyler’ başlıklı bölümde tabipler hakkında söylenen sözler, o dönem Türk toplumunda tabiplerin bulunduğunu ve insanların hastalandıkları zaman tabiplere gittiğini bize açıkça göstermektedir.”¹⁴

Ali Haydar Bayat “Dîvânu Lûgati’t-Türk’te Tıbbî Terminoloji” isimli çalışmasında “Divan’daki tıbbî kelimelerin transkripsiyon kaidelerine uygun tam bir listesini vermek ve tıp terimleri arasında çalışacaklara, konularına göre tasnif edilmiş günümüz alfabe kurallarına göre yazılmış liste sunmak”¹⁵ amacıyla Dîvânu Lûgati’t-Türk’ü ele almış ve bu eserde 589 tıbbî kelime tespit etmiştir.

⁸ Güven, a.g.e, s.1.

⁹ Zafer Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ Giriş Metin, TDK Yayınları, Ankara, 1990, s.1.

¹⁰ Osman Fikri Sertkaya, Uygur Tıp Metinlerine Toplu Bir Bakış, Uluslararası Osmanlı Öncesi Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, (4-7 Eylül 1989), (haz. Azize Aktaş Yasa, Sevay Okay Atılgan), Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1997, ss. 349-359.

¹¹ Besim Atalay, Dîvânu Lûgati’t-Türk Tercümesi, C.4., Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, 2006.

¹² Reşit Rahmeti Arat, Kutadgu Bilig, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2006.

¹³ Gürlek, a.g.e., s. 1424.

¹⁴ Şahin, a.g.e., s.1.

¹⁵ Ali Haydar Bayat, “Dîvânü Lûgati’t-Türk’te Tıbbî Terminoloji”, Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları 9, İstanbul 2003, ss. 103-105.

b. Beylikler Dönemi Türkçesi ve Tıp Dilinin Türkçeleşmesi

Selçuklu Devleti'nin XIII. yüzyılın sonlarında Moğol baskıları, çeşitli içsel ve dışsal sebeplerle yıkılışının ardından Türk dili tarihinde çok önemli bir mevkiye sahip olan Anadolu Beylikleri Devri başlar.

Anadolu Beylikleri'nin yöneticileri halk arasından yetişmiş kimselerdir. Arap ve Fars kültürüne yabancılardır. Dolayısıyla Selçuklu İmparatorluğu coğrafyasında kurulan Karaman, Aydın, İnanç, Candar, Germiyan ve Menteşe oğullarının saraylarında Türkçe rağbet görmüş, Arapça ve Farsçaya karşı Türkçeyi hakim kılma çabası içine girilmiştir¹⁶.

Özellikle “*Karamanoğlu Mehmet Bey'in 13 Mayıs 1277'de yayımla(t)dığı 'şimden gerü hiç kimesne divanda, dergahda, bergahda ve dahı her yerde Türk dilinden özge söz söylemeye.' içerikli fermanı Türkçenin her alanda konuşulan ve yazılan bir dil olması yönünde güdüleyici bir etki yaratmış, şuurlu bir dil hareketinin doğmasına zemin hazırlamıştır.*”¹⁷

Dönemin tıp kitaplarının ve diğer eserlerinin Türkçeye yazılma sebepleri konusunda Nil Sarı ve Ali Haydar Bayat önemli tespitlerde bulunmuşlardır.

Nil Sarı söz konusu sebepleri şöyle sıralar;

1. *Bu dönemde artık Anadolu Türkleşmişti ve Türkçeden başka dil bilmeyen, muhtemelen usta-çırak usulüyle yetişmiş tabip ve cerrahlar, icra ettikleri sanatın dayandığı yazılı bilgilere ulaşamıyordu. Onların meslekî konularda bilgilenmesi, doğru tanımlar yapması ve anlaşılamayan konuların açıklığa kavuşturulması için tıp eserleri Türkçe yazılmıştır.*

2. *Türk uyruklu halk, Türkçe yazmaya zorluyor, müellifler de halka hizmet etme, böylece hayır dua ile anılma ve unutulmama amacıyla hareket ediyordu.*

3. *Ana dil ile yazmanın, bilginin daha geniş kitlelere yayılmasını sağlayacağı düşünülüyordu.*

¹⁶ Agah Sırrı Levend, **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhaları**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1949, s.21.

¹⁷ Meriç Güven, “Türk Dili ve Kültürü Açısından XIV. XV. Yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi Türkçe Tıp Yazmalarına Eleştirel Bir Bakış”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Vol. 6, 2011, s. 844.

4. Osmanlılarda halk hekimliği, kendi kendine tedavi uygulama geleneği çok yaygındı. Geniş topraklar üzerinde bulunan Osmanlı, ülkesinin her köşesine hekim ulaştırıyordu. Böylelikle usta-çırak ilişkisiyle yetişmiş gezici tabip ve cerrahlara ve kendini, ailesini tedavi edecek kişilere yol gösterecek bir rehber ihtiyacı duyuluyordu. Bu ihtiyacın farkında olan müellifler de eserlerini Türkçe yazmayı tercih ediyorlardı.¹⁸

Ali Haydar Bayat'ın sıralaması ise şöyledir;

1. Padişah ve devlet adamlarının kültürü desteklemeleri.
2. Halkın tamamının Türk olmasından dolayı, öğrenme isteği ile, yazarları ana dilde yazmaya zorlaması.
3. Toplumunu dini açıdan aydınlatmaya çalışan şeyhlerin, vaaz ve yazılarında Türkçeyi kullanmaları.
4. Sanatkarların milletine ilim ve sanat alanında hizmet, hayırla anılma, anlaşılma ve takdir edilmek için ana dili tercihleri.
5. Anadolu'da yerleşenlerin dil özelliklerine (ağız/şive) uymayan (olga/bolga...) Türkçe ağız ve şivelerinde yazılmış eserlerin Anadolu Türkçesine çevrilmesi.
6. Edebî alanlarda yeni konular ve sahalara arama.
7. Türkçecilik şuuruyla eserlerini ana dilde yazma gayreti.
8. Hekim sayısının az olması dolayısıyla, yabancı dil bilmeyen hekimlere ve halka tıbbî bilgileri doğrudan kitaplardan istifade ederek öğrenmek ve tatbik arzusu.¹⁹

c. Anadolu'da Tıpla İlgili İlk Çalışmalar

Türkçe yazılmış ilk tıp metni, yazılış tarihi tam olarak bilinmeyen ve Amasya Emiri Halifet Alp Gazi adına Türkçeye çevrilen, Hoca Bereket'in XIII. yüzyılın başlarında yazdığı *Tuhfe-i Mübârizî* isimli eser olarak gösterilmektedir. Tarihi bilinen ilk çeviri ise çevireni bilinmeyen ve Aydınolu Umur Bey'in (1340-1348) isteğiyle yazılmış olan *Müfredât-ı İbn-i Baytar Tercümesi*'dir²⁰. Bu eser, XIII. yüzyılın ünlü botanik bilgini İbnü'l Bay-

¹⁸ Nil Sarı, "Osmanlı Hekimliği ve Tıp Bilimi", *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları*, S. 5, İstanbul, 1999, ss.11-68.

¹⁹ Ali Haydar Bayat, "Tıp Dili ve Terimleri Açısından Eski Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Tıp Kitaplarının Önemi", *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları* 10-11, İstanbul 2004/2005, s. 64.

²⁰ Mustafa Canpolat, Zafer Önler, *İshak Bin Murad Edviye-i Müfredat*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007, s. 9.

tar'ın *Kitâbu'l- câmi' fi'l-edviyeti'l müfrede* isimli kitabından, kısaltılarak yapılan bir çeviridir²¹.

İshak Bin Murad'ın yazdığı *Edviye-i Müfrede* yazılış tarihi kesin olarak bilinen ilk telif eserdir. 1389'da Gerede civarında yazıldığı bilinmektedir. Bu eser dört bölümden oluşur. Tek başlarına ilaç olarak kullanılan maddeler, uygulamalı tıbbi yani tedaviye yönelik öneriler, çeşitli ilaç terkipleri ve cinsel konularla alakalı bilgiler, dört kısımdan oluşan Arapça-Farsça Terimler Sözlüğü kitabın içeriğini oluşturur.

Çevireni belli olmayan ve Ali Bin Abbas El-Mecusî'nin yazmış olduğu Kâmilü's-Sinâ'atü't-Tıbbiye'nin bir bölümünün Türkçeye tercümesini ihtiva eden "*Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a*" isimli eserin de Edviye-i Müfrede ile aynı dönemlerde yazıldığı söylenilmektedir. Bu çalışmanın ilerleyen kısımlarında ayrıntıyla ele alacağımız ve tanıtacağımız "*Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a*" isimli eserin isminin Anadolu'daki tıpla ilgili ilk çalışmalar arasında zikredilmesi yerinde olacaktır.

d. XIV.-XV. Yüzyıllarda Anadolu'da Yazılmış Tıp Eserlerine Genel Bir Bakış Müntahab-ı Şifâ

Hacı Paşa olarak da bilinen XIV. Yüzyılın en önemli tabiplerinden olan Celalüddin Hızır'ın 1381 yılında Aydınoğlu İsa Bey adına Arapça yazdığı "*Kitâbü's-sa'âde ve'l-ikbâl âlâ arba'a akvâl*" isimli eserinin Türkçeye tercümesi olan bu eser üç bölümden meydana gelir. Teorik ve pratik tıbbî bilgilerin yer aldığı birinci bölümün yanı sıra ikinci bölümde yiyecek, içecek ve ilaç türlerine, üçüncü bölümde ise hastalıklar ve sağaltımlarına yer verilir.

Müntahab-ı Şifâ üzerinde Zafer Önler bir doktora çalışması hazırlamıştır. Bu eserde daha sonra iki cilt halinde basılmış ve yayımlanmıştır.²²

Teshîl

Hacı Paşa'nın Müntahab-ı Şifâ isimli eserinin kısaltılmış şekli olan eserdir. Hacı Paşa önceki eserlerinde verdiği tıbbî bilgileri daha yüzeysel bir şekilde alarak bu eserinde özetlemiştir. Teshîl üzerinde Zikri Turan bir doktora çalışması yapmıştır.²³

²¹ Adnan Adıvar, **Osmanlı Türklerinde İlim (II.baskı)**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1970, s.13.

²² Önler, **Celalüddin Hızır (Hacı Paşa), Müntahab-ı Şifâ 1**, a.g.e.
Zafer Önler, **Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, Simurg Yayınları, İstanbul, 1999.

Hacı Paşa'nın bu eserinin Sabuncuoğlu Şerefeddin'in öğrencisi Muhiddin Mehî tarafından manzum hale getirilmiş hali olan **Müfid**'in ise istinsah tarihi 1468'dir. Müfid üzerinde Emel Kaya Gözllü tarafından bir doktora çalışması yapılmıştır.²⁴

Tervihü'l-Ervâh

Ahmedî tarafından Emir Süleyman'ın isteği üzerine yazılan tıp ile ilgili bir mesnevîdir. 1403-1410 yıllarında yazıldığı bilinmektedir. Eserde anatomi bilgisi ve hastalıkların tedavisi hakkında yöntemler anlatılır. Eser üzerinde Osman Özer, bir doktora çalışması yapmıştır.²⁵

Kemâliyye

Mahmud Şirvânî tarafından kaleme alınan Kemâliyye on bir bölümden meydana gelen bir tıp eseridir. Bu eser Muhammet Yelten tarafından yayımlanmıştır.²⁶

Ayrıca Hatice Şahin, Bursa Haraççı Ktp. 1149 numarada kayıtlı Kitâb-ı Makâle isimli değişik boyutlarda tıp yazmaları içeren bir kitapta bulunan Kemâliyye isimli on varaklık bir yazmayı yayımlamıştır.²⁷

Sultâniyye

Sultan Çelebi Mehmed adına Mahmud Şirvânî tarafından yazılan koruyucu hekimlikle ilgili eserdir. *“On dört bölümden oluşan ve fihristi bulunmayan eserin Arapça karşılıkları da verilen bölüm başlıkları şöyledir: 1) Yiyeceklerin tedbiri, 2) Faydalı ve zararlı sular, 3) Hareketin fayda ve zararları, 4) Göz sağlığı, 5) Kulak sağlığı, 6) Uykunun bedene etkisi, 7) Kusmanın fayda ve zararları, 8) İshal ve kabızlığın fayda ve zararları, 9) Hamamın fayda ve zararları, 10) Cinsel ilişkinin tedbiri, 11) Cinsel gücü arttırıcılar, 12) Dört*

²³ Zikri Turan, Hacı Paşa, Teshil (Dil Özellikleri- İnceleme- Söz Dizini), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1992.

²⁴ Emel Kaya Gözllü, Muhyiddin Mehî'nin Müfid (Nazmü't Teshil) Adlı Eseri (İnceleme- Metin- Dizin) ve Bu Eserin XV. Yüzyıl Türk Tıp Dilinin Oluşmasındaki Yeri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2008.

²⁵ Osman Özer, Ahmedî, Tervihü'l-Ervâh (Giriş-Metin-Dizin), Fırat Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 2005.

²⁶ Muhammet Yelten, **Şirvanlı Mahmut Kemâliyye (Giriş - İnceleme - Cümle Bilgisi - Metin - Sözlük)**, İstanbul Üni. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1993.

²⁷ Hatice Şahin, Anadolu'da Yazılmış Bir Tıp Kitabı Kemâliyye, **Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, C.9, 2005/2, ss. 147-176.

mevsim, 13) Yiyeceklerin tabiatı, 14) Müshil şaraplar ve lavmanlar. ”²⁸ Ferhat Kurban eser üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapmıştır.²⁹

Kitâbü’l-Müntahab fi’t-Tıbb

Çelebi Mehmed adına Abdülvehhâb bin Yûsuf İbn Ahmed El-Mardânî tarafından yazılmıştır. On makaleden oluşur. Bu on makale çeşitli Arap ve Fars tıp kitaplarından alınmış ve tercüme edilmiştir. Osmanlı sarayına takdim edilen ilk tıp kitabı olarak da bilinir. Bu eserin Tire Nüshası Ali Haydar Bayat tarafından yayımlanmıştır.³⁰

Müntehib ya da Müntahab olarak da bilinen bu eser ilk olarak 1949 yılında Mesut Koman tarafından tespit edilip tanıtılmıştır. Aynı eserin Sedat Kumbaracılar tarafından Köprülü Ktp. Nüshası Süheyl Ünver tarafından da Tire Necip Paşa Ktp. Nüshası ve İstanbul Fatih Millet Ktp. Nüshası tanıtılmıştır.³¹ Ayrıca eserin Bursa Haraççı 1149/5 numarada kayıtlı nüshası üzerinde Hatice Şahin tarafından bir çalışma yapılmış ve yayınlanmıştır.³²

Yâdigâr-ı İbn-i Şerif

Temürtaş oğlu Umur Bey (ö.1461) adına, İbn Şerif tarafından Bursa’da yazıldığı tahmin edilen bir tıp eseridir. Koruyucu hekimliğe dair bölümlerin yanı sıra, baştan ayağa kadar hastalıkların tedavileri ile ortopedik ve cerrahi bilgiler eserin muhtevasını oluşturur. İbn-i Şerif’in bu kitabı hazırlarken İbn-i Sina ve İbn-i Baytar’dan yararlandığı bilinmektedir. Paki Küçük’ün eser üzerinde yaptığı bir doktora çalışması mevcuttur.³³

Zâhire-i Murâdiye

1437 yılında Mü’min bin Mukbil Sinobî tarafından yazılan ve II. Murad adına sunulan tıp eseridir. Göz hastalıklarının ağırlık olarak işlendiği üç bölümlük bir eserdir.

²⁸ Esat Harmancı, Aslıhan Akpınar, "Şirvani'nin Sultaniyye Adlı Eserinde Beslenme Anlayışı "IX. Türk Tıp Tarihi Bildirileri, IX. Türk Tıp Tarihi Kongresi, 24 - 27 Mayıs 2006, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, ss. 240-250.

²⁹ Ferhat Kurban, Şirvânî Mahmud Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük), Marmara Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1990.

³⁰ Ali Haydar Bayat, **Kitâbü’l-Müntahab fi’t-Tıbb (İnceleme-Metin-Dizin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım)**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul, 2005.

³¹ Şahin, a.g.e.

³² Şahin, a.g.e.

³³ Paki Küçük, Yedigâr-ı İbn-i Şerif (İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 1994.

Telif tercüme karışık bir eser olduğu bilinen Zâhire-i Murâdiye üzerinde Hüseyin Demir bir yüksek lisans çalışması yapmıştır.³⁴

Mürşid

Muhammed Bin Mahmud tarafından yazımı 1438 yılında bitirilmiş olan ve Osmanlı tıbbı içerisinde göz hastalıklarıyla alakalı en kapsamlı eser olarak bilinen yazmadır.

“Muhammed Bin Mahmud eserine Mürşid adını verme nedenini; “Her gözü ağrıyan bu risaleye mütalaa itse, alametlerinden hastalığın sebebilen bilür, ilacına meşgul olur Şifâ bulur ismi müsemmasına mutabık ve muvafık olsun diyu.” olarak belirtmiştir. Yazar kitabının başında, yaşadığı dönemde birçok göz hekimi ile tanıştığını, fakat göz tedavisinin iyi yapılmadığını ve güvenilecek bir kitaba rastlayamadığı için bu eseri yazmaya karar verdiğini belirtmektedir. Şirvanî'nin kitabının en önemli özelliklerinden birisi; kitabı yazarken yararlandığı kitapların ve yazarların isimlerini belirtmiş olması ve bazen bu yazarlara eleştiriler de getirmiş olmasıdır. Mürşid'de yaklaşık 120 civarında göz hastalığının, teşhis ve tedavilerinden bahsedilmekte ve göz hastalıklarının tedavisinde kullanılan müfret ilaçlar (bitkisel, madensel, hayvansal) 145 madde başlık altında toplanmaktadır.”³⁵

Eser Ali Haydar Bayat ve Necdet Okumuş tarafından yayımlanmıştır.³⁶

Terceme-i Tıbb-ı Nebevî

Ahmedi Dâî tarafından II. Murad'ın vezirlerinden Timurtaş paşazade Gazi Umur Bey adına yazılan, Ebû Nuaym el-İsfahânî'nin Tıbb-ı Nebevî isimli eserinin Ahmed b. Yûsuf et-Tifaşî tarafından yapılan kısaltmasının tercümesidir.

Eser üzerinde Önder Çağırın bir doktora çalışması yapmıştır.³⁷

³⁴ Hüseyin Demir, Zâhire-i Murâdiyye, Mü`min bin Mukbil Sinobî (inceleme-metin 1-80. varaklar arası dizin) , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002.

³⁵ Doğan Ceylan, Muhammet Uçar, Adnan Ataç, “Farklı İki Kültürün “İlk” Göz Hastalıkları Kitabı: Mürşid ve Ophthalmodouleia”, **Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi**, S. 15:2, 2007, ss. 57-62.

³⁶ Ali Haydar Bayat, Necdet Okumuş, **Muhammed Bin Mahmud-ı Şirvânî, Mürşid (Göz Hastalıkları)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları/ Sağlık Dizisi, İstanbul, 2004.

³⁷ Önder Çağırın, Ahmed-i Da'î Tıbb-ı Nebevî: İmla-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin, İndeks ve Sözlük, (3 Cilt), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1992.

Miftâhu'n-Nûr ve Hazâinu's-Sürûr

Candarođlu İsfendiyar Bey (1385-1440) adına Mü'min Bin Mukbil Sinobî tarafından yazılmıştır. Eser genel hatları itibariyle göz hastalıkları hakkındadır. Göz anatomisi ve göz hastalıklarının tanınıp tedavi edilmesi ile hijyenin önemi üzerinde durur.

Bu eser üzerine Mehmet Ünal Şahin'in bir doktora çalışması vardır.³⁸

Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb

Cerrah Mesud'un bir tercüme eseridir. Müellif aynı isimli eseri Farsçadan Türkçeye çevirmiştir. Eserde dönemin imkanlarıyla açık beyin ameliyatı yapılmasının ve bu ameliyatın yönteminin anlatılması eserin tıp açısından önemini arttırmaktadır. Eser üzerine İlhan Uçar tarafından bir doktora çalışması yapılmıştır.³⁹

Terceme-i Akrabâdîn

Zâhire-i Harzemşâhî isimli Farsça eserin Akrabâdîn, yani ilaçları anlatan bölümünün tercümesidir. Eserin tercüme edildiği tarihle ilgili olarak eldeki nüshalar arasında farklılıklar bulunsa da Topkapı nüshasındaki ibareye dayanarak 1454 yılında tamamlanmış olduğu söylenebilir.

Sabuncuođlu Şerefeddin'in ilk eseri olan bu çeviri üzerine Şaban Dođan tarafından bir doktora çalışması yapılmıştır.⁴⁰

Hazâinu's-Sa'âdât

Eşref Bin Muhammed tarafından yazılan ve dört bölümden meydana gelen bir tıp eseridir. Üç bölümü koruyucu hekimlikle ilgilidir. 1460 yılında tamamlanmıştır ve bilinen tek nüshası Topkapı Sarayı Üçüncü Ahmet Kütüphanesi'ndedir. Eserin N. Bedii Şehsuva-

³⁸ Mehmet Ünal Şahin, Mü'min bin Mukbil Miftâhu'n-Nûr ve Hazâinu's-Sürûr (Dil Özellikleri-Metin Söz Dizini) (2. cilt) , İnönü Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1994.

³⁹ İlhan Uçar, Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2009.

⁴⁰ Şaban Dođan, Terceme-i Akrabâdîn Sabuncuođlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler), Sakarya Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2009.

rođlu tarafından tercümesi yapılmıř⁴¹ ve tıpkıbasımı oluşturulmuřtur. Eserin yazım ve ses bilgisi özellikleri hakkında Nadir İlhan bir çalıřma yayınlamıřtır.⁴²

Cerrâhatü'l-Hâniyye

Sabuncuođlu řerefeddin tarafından yazımı 1465 yılında tamamlanmıř bir tıp eseridir. Eserde sade bir Türkçe tercih edilmiřtir.

Bu eserde diđer eserlerde görülmeyen bir řekilde minyatürler kullanılması ve hatta bazı tıbbî aletlerin řekillerinin de eserde tanıtılması ilgi çekicidir.

Eser İlter Uzel tarafından yayımlanmıřtır.⁴³

Mücerreb-nâme

“řerefeddin Sabuncuođlu'nun 1468 yılında yazdıđı önemli eserlerden biridir. Sabuncuođlu bu eserinde denemiř olduđu ilaçların yapılıřlarını anlatmıřtır. Türk tıbbının ilk deneysel kitabı olarak deđerlendirilen eser, Sabuncuođlu'nun seksen beř yařında kaleme aldıđı son eseridir.”⁴⁴

Eser üzerinde Kenan Süveren bir yüksek lisans çalıřması yapmıřtır. Mücerreb-nâme İlter Uzel ve Kenan Süveren tarafından yayımlanmıřtır.⁴⁵

Eseri daha sonra Paki Küçüker de yayımlamıřtır.⁴⁶

e. Kâmilü's-Sinâ' atü't-Tıbbiye yahut Kitâbü'l-Melikî

Batı dünyasında, "Hally Abbas" ismiyle de tanınan onuncu yüzyılın ünlü İranlı Müslüman fizikçi ve tıp alimi Ali Bin Abbas El-Mecusî'nin (ö. 994) kendisini řöhrete kavuřturan en önemli eseri “Kâmilü's-Sinâ' atü't-Tıbbiye” dir. Büveyhođulları hükümdarı Adudu'd-Devle (Fenne Hüsrev) (ö. 983) adına telif edilmesi sebebiyle *Kitâbü'l-Melikî* (Hükümdar Kitabı) yahut *Sultânî Kitap* olarak da adlandırılan ve ilk on bölümü teorik, ikinci on bölümü ise uygulamalı tıp olarak anlatılan 20 bölüme ayrılmıř olan bu eser, batı-

⁴¹ N. Bedii řehsuvarođlu, **Eřref Bin Muhammed, Hazâinu's-Sa'âdât**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1960.

⁴² Nadir İlhan, Eřref Bin Muhammed ve Hazâinu's-Sa'âdât'ında İmla ve Ses Bilgisi Özellikleri, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi “Fırat University Journal of Social Science”**, C. 10, S. 1, Elazığ, 2000, ss.79-92.

⁴³ İlter Uzel, **Cerrâhatü'l-Hâniyye**, Türk Tarih Kurumu Yayınları/ Üçüncü Dizi, Ankara, 1992.

⁴⁴ Paki Küçüker, **řerafeddin Sabuncuođlu Mücerreb-name**, a.g.e., s. 6.

⁴⁵ İlter Uzel, Kenan Süveren, **Mücerreb-nâme İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2000.

⁴⁶ Küçüker, a.g.e..

da *Liber Regius*, *Royal Book*, *Regalis Dispositio* isimleriyle ünlenmiştir. İbn-i Sînâ'nın *El-Kânûn fi't-tıb* isimli eserinden önce tıp dünyasında büyük yankılar uyandırmış olan *Kâmilü's-Sinâ' atü't-Tıbbiye*, uzun yıllar boyunca İslam ve Avrupa dünyasında klasik bir ders kitabı hüviyetiyle yer almayı başarmıştır.⁴⁷

Ali bin Abbas, yaşadığı çağa kadar ortaya çıkarılmış olan tıbbî gelişmelerin bütünü hakkında gerekli olan bilgileri ihtiva eden yetkin bir eserin o güne değin yazılmadığını ve eldeki tıbbî bilgilerin ancak parçalar halinde bulunabildiğini fark etmiş, eserinde kendinden evvelki tüm çağların ve tüm milletlerin tıbbî bilgilerini birleştirip işleyerek, onları mantıksal bir düzene koymayı amaçlamış ve böylece bir yekparelik yaratabileceğini düşünmüştür. Eserini bu anlayışla ortaya çıkarmış olması *Kâmilü's-Sinâ' atü't-Tıbbiye*'nin tabâbet dünyasında yarattığı güçlü etkinin başlıca sebeplerinden olmuştur.

Kartacalı Konstantin, 1087 yılında *Kitâbü'l-Melikî*'nin bilhassa cerrahiyle ilgili bölümlerini kısaltıp "*Liber Pantegni*" ismiyle kendine mal ederek Latinceye çevirmiştir. Kitap, Antakyalı Stephan tarafından 1127 yılında bütünüyle Latinceye tercüme edilinceye ve kitabın orijinalinin Ali Bin Abbas'a ait olduğu gerçeği yine onun tarafından ortaya çıkarılıncaya kadar Salerno Tıp Okulu ve bazı diğer Avrupa tıp okullarında Kartacalı Konstantin'e ait olduğu zannedilerek ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu yanlış düzeltildikten sonra da 17. yüzyılın sonlarına değin El-Razi'nin *El-Hâvi*, İbn-i Sînâ'nın *El-Kânûn Fi't-Tıb* ve El-Zahravi'nin *El-Tassrif* kitaplarıyla birlikte Avrupa'daki tıp okullarında okutulmaya devam etmiştir.⁴⁸

Eserin Orijinal Arapça metni 1283 yılında Lahor'da ve 1294 yılında Bulak'ta basılmıştır. Yine eserin birinci bölümünün anatomiye ait ikinci ve üçüncü makaleleri P. de Koning tarafından Râzî ve İbn Sînâ'nın konuyla ilgili risâleleriyle birlikte Fransızcaya tercüme edilmiştir. Kâmilü's-Sinâ'a'nın birçok yazma nüshası mevcut olup bunlardan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki, ilk yarıyı teşkil eden XIII. yüzyıla ait bir nüsha ile

⁴⁷ Ali B. Abbas El-Mecûsî Maddesi, **İslam Ansiklopedisi** Cilt:2 Ahak-Amarı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 379-380.

⁴⁸ Mohammad Shayeb, "Causes of Obstructed Labor as written in The Complete Medical Art "Kamil al-Sinaa al-Tibbiya" by Ali Ibn al-Abbas al-Majusi", **Journal Of The International Society For The History Of Islamic Medicine (Jishim)**, Vol. 8-9, No:15-16-17-18, April/October 2009-2010, pp. 82-85.

ikinci yarıyı teşkil eden XV. yüzyıla ait bir nüshanın birleştirilmiş vaziyette ve üç cilt halinde tıpkıbasımı yapılmıştır. (Frankfurt 1985)⁴⁹

f. Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a

Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi Koleksiyonunda, 819 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser, 52 varaktır. Harekeli nesih ile yazılan eserin yazılma şekli çoğunlukla 19 satırdır ancak kimi zaman 18, 20 veya 23 satırlı sayfalar da göze çarpar. Nüshanın başında “*Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a*” başlığı mevcuttur. Taramalara rağmen Türkiye kütüphanelerinde metnin başka bir nüshasına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla çalışmada esas olarak aldığımız nüsha da yukarıda bahsi geçen nüsha olmuştur.

Mütercimi belli olmayan eserde, 1453 (H.857) yılında Temürtaş Oğlu Umur Bey adına vakfedildiğine dair bir vakıf kaydı bulunmaktadır. Vakıf kaydı bu şekilde olsa da Mustafa Canpolat ve Zafer Önler'in “*Edviye-i Müfrede*” isimli çalışmalarında da vurguladıkları gibi “*Adnan Adıvar, bu vakıf kaydına ve eserin Türkçesinin üslup ve yazım bakımından daha eski bir zamana benzemesine göre, tercümenin XIV. yüzyılda yapılmış olduğunu kabul etmekte ve “Şu halde bu eser de yukarıda söylediğimiz Havass-ül-edviye (Edviye-i Müfrede) kadar eski, belki ondan daha önce Türkçe yazılmış bir tıp kitabı olacaktır.*” demektedir.⁵⁰

Yine Mustafa Canpolat'ın da tespit ettiği gibi Muharrem Ergin ise bu konuda; “*Nüshamızda Temürtaş Oğlu Umur Bey'in, (H.857) tarihini taşıyan vakıf kaydı vardır. Fakat bu tercümenin dili, nüshanın yazımı, kâğıdı, yazısı açıkça gösteriyor ki, eser çok daha eskidir. 14. asırdan evvele ait olduğuna muhakkak nazarı ile bakılabilir.*” der.⁵¹

Araştırmacıların bu tespitleri, eserin Anadolu sahasında yazılan Türkçe ilk tercüme tıp metni olma ihtimalini ortaya çıkarır ki bu ihtimal eserin önemini daha da artırır.

Ünlü araştırmacı Adnan Adıvar, “*Osmanlı Türklerinde İlim*”⁵² isimli eserinde Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'nın, orijinal metnin sağlık bilgisi ve hastalıkların tedavisi üzerine olan ikinci kısmının üçüncü makalesinin 34. bölümüyle dördüncü makalesinin ülserler, çiçek ve kızamığa dair 5. bölümünün bir kısmını içine aldığını söyler.

⁴⁹ Ali B. Abbas El-Mecûsî Maddesi, a.g.e., ss. 379-380.

⁵⁰ Canpolat-Önler, a.g.e., s. 9.

⁵¹ Canpolat-Önler, a.g.e., s. 10.

⁵² Adıvar, a.g.e.

Elimizdeki ve ulaşabildiğimiz Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a ise, Ali bin Abbas El-Mecusî'nin yazmış olduğu Kâmilü's-Sinâ' atü't-Tıbbiye'nin hastalıkların sağaltımıyla alakalı olan ikinci kısmının üçüncü makalesinin otuz dört bâbı ile elli dört bâbdan oluşan dördüncü makalesinin üç bâbının çevirisini ihtiva eder.

Mütercim, öncelikle çevirdiği eserin ikinci kısmının üçüncü makalesinin otuz dört bâbını teker teker, başlıklar halinde ele alır ve her bir başlıkta söz konusu bâbların içeriklerini kısaca açıklar. Açıklamalardan sonra mütercim, bahsedilen bu otuz dört bâbın çevirisine koyulur. Bâbların çevirisi bittiğinde ise yine yukarıda adı geçen eserin ikinci kısmının dördüncü makalesinin elli dört bâbını başlıklar şeklinde ele alıp, başlık içeriklerini aynı yöntemle kısaca açıklar. Fakat bu defa yalnızca üç bâbın çevirisini yapar. Bu durum, eserin planlandığı şekle göre yarım bırakıldığı izlenimini edinmemize yol açmıştır.

Mütercim, eserin içeriği hakkında üçüncü makalenin girişinde "kâmilü's-şinâ' anuñ üçüncü maqâlesi sıtmalar veremler 'ilâcındadır"(001b/02) sözleriyle bilgi verirken, dördüncü makalenin girişinde de "kâmil-üs-şinâ' adan dördüncü maqâlesi beden(ün) daş yüzine maşşüş olan hastalıklar devâsındadır"(041b/08) diyerek bilgi aktarımını sürdürür. Eserdeki bölüm başlıkları altında; yukarıda sözü edilen kategorilere giren çeşitli hastalık isimleri, tanımlamaları ve tedavileriyle; *müfret devalar, tiryaklar, müshiller, haplar, fitiller, tabletler, tozlar, yakılar, yağlar, şerbetler, göz ilaçları, cerahati giderecek ilaç isimleri*⁵³ kendilerine yer bulur.

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi bilimsel eserleri üzerine daha evvel birçok çalışma yapılmış olsa da, arşivlerden çıkartılıp Latin alfabesine aktarılacak ve dil özellikleri araştırılacak her bir eserin, bizlere dönemin dil özellikleri ve kelime varlığı ile ilgili yeni veriler sunacağı şüphesizdir ve bu da Türk dili açısından son derece önemlidir.

Çalışmada, Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'nın bilim dünyasına tanıtılması ile eserdeki fonetik ve morfolojik yapılaraya yönelik çeşitli incelemeler ve tespitlerde bulunulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda eserin dizin ve sözlüğü de hazırlanmıştır.

---

⁵³ Ali B. Abbas El-Mecusî Maddesi, a.g.e., ss. 379-380.

g. Çalışmada Kullanılan Yöntem

Eser; “*Giriş*”, “*İnceleme*”, “*Metin*” ve “*Dizin*” olmak üzere dört ana kısım esas alınarak incelenmiştir.

Çalışmanın “*Giriş*” bölümünde genel hatlarıyla “*Türklerde Tabâbet Geleneği*” ele alınmış, “*Beylikler Dönemi ve Tıp Dilinin Türkçeleşmesi*” başlığı altında eserin yazıldığı dönem ve dönemin dil özelliklerine göz atılmıştır. Ardından, “*Anadolu’da Tıpla İlgili İlk Çalışmalar*” kısmında, Eski Anadolu Türklerinin literatüre kazandırdığı ilk tıp eserlerinin isimleri ve onları ortaya çıkaranlar hakkında bilgiler verilmiştir. Giriş bölümünün sonunda “*14-15. Yüzyıllarda Anadolu’da Yazılmış Tıp Eserlerine Genel Bir Bakış*” başlığıyla araştırdığımız eserin çağdaşı olup onunla aynı türde yazılmış olan belli başlı tıp kitaplarının adları ve genel özellikleri zikredilmiştir.

İnceleme kısmında ise “*Yazım Özellikleri*”, “*Ses Bilgisi (Fonetik)*” ve “*Şekil Bilgisi (Morfoloji)*” olmak üzere üç temel başlık altında eserin yazım nitelikleri gösterilmiş, fonetik ve morfolojik değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu değerlendirmeler ortaya çıkarılırken Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait tıp eserleriyle alakalı başka çalışmalardan,⁵⁴ Türk diliyle ilgili çeşitli tezlerden⁵⁵ ve çeşitli dil bilgisi kitaplarından⁵⁶ da faydalanılmıştır.

Metin bölümünde, çeviri yazı alfabelerinde kullanılan ve dil çalışmalarında genel olarak kabul gören çeviri yazı karakterlerinin kullanımı tercih edilmiştir. Bu tür çalışmalardaki klasik sayfa düzeni yöntemi takip edilerek her sayfanın başına sayfa numaraları yazılmış ve her satır başında ise satır numaraları kendilerine yer bulmuştur.

⁵⁴ Onur Yıldırım, *Et-Teshil Fi’t-Tıbb (Kitâb-ı Teshîlî’l-Mevlânâ Şemseddin) (İnceleme-Metin-Dizin)*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2010. Aydın Demir, *Hekim Bereket Hülâsa (1-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

Uçar, a.g.e.

⁵⁵ Şaban Doğan, *Terceme-i Akrahâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)*, a.g.e. Şükrü Baştürk, *Tüş Tabirnamesi, İnceleme-Metin-İndex*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa, 2008.

Hatice Şahin, *Tursun Fakih, Gazavat-nâme, Dil Özellikleri, Metin, Sözlük*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1989.

⁵⁶ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

Önder Çağırın, *İki Şiveli ve Satır Altı Tefsirli Kur’an Mealinin İlk Şivesi Üzerine Dil İncelemeleri Işığında Eski Anadolu Türkçesi*, Töre Baskı Merkezi, Kastamonu, 2011.

Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınevi, İstanbul, 1993.

Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

Metin, genel itibariyle harekelendirilmiştir fakat bunun sistematik bir özenle yapıldığı söylenemez. Kimi kelimeler tümünden harekeli, kimi kelimeler bir kısmı harekeli bir kısmı harekesiz şekilde yazılmışken, kimi kelimeler de bütünüyle harekesiz olarak yazılmıştır. Metin okunurken, kelimelerin metindeki şekillerinin korunmasına ihtimam gösterilmiş ve mütercimim kullandığı hareketler temel alınmıştır.

Eserde ünlü ile biten eklerin çoğunluğu hareke ile gösterilmiştir. Hareke kullanımının düzensiz oluşu, ünlü ile biten eklerin bazılarının kullanımında da bir düzensizliğe yol açmış, bu durum okuma zorluklarına neden olmuştur. Metinde okuma yapılırken, mütercimim hareke ile göstermediği ve dönemin dil özelliklerine göre hareket edilerek çalışmaya aktarılan bu son ekler, hem metnin kendisinde hem de dizindeki sıralanışlarında bir yanlışlığa mahal vermemek ve eserin yapısını bozmamak adına parantez içinde gösterilmiştir. Kelimelerin diğer kısımları söz konusu olduğunda ise metnin orijinaline sadık kalma prensibi ile hareket edilip harekelenişlerinin hepsi yazılmış, aynı kelimenin harekesiz yahut yarı harekeli şekilleri metindeki harekeli yaygın kullanımlar dikkate alınarak okunmuştur. Metnin hiçbir yerinde harekeli biçimleri olmayan kelimelerin yazımında ise dönemin dil ve ses özellikleri esas alınmıştır.

Mütercimim çoğunlukla kırmızı mürekkep kullanarak yazmayı tercih ettiği bâb başlıkları, bu kullanım göz önünde bulundurularak çalışmanın içeriğinde de koyu harflerle gösterilmiştir. Derkenar şeklinde yazılmış, satırları ve konumları mütercim tarafından çeşitli imlerle işaretlenmiş az sayıdaki kelimeye, köşeli parantez kullanılarak kendi satırlarında ve konumlarında yer verilmiştir. 33b numaralı varakta mütercim tarafından 10, 11, 12, 13 ve 14. satırların üstü çizilmiştir ve bundan dolayı sözü edilen satırlar, tezin metin kısmında boş bir şekilde yer almaktadır.

Metnin bir diğer bölümü de “*Dizin*” bölümüdür. Bu bölüm hazırlanırken “*Türksöz-diz v. 1.2*” isimli dizin hazırlama programından yararlanılmıştır.

Dizinde, madde başı olarak gösterilen kelimelerin anlamları verilirken metindeki kullanımları temel alınmıştır. Bitki isimleri tanımlanırken anlam karışıklığına düşülmemesi adına, mümkün olduğu kadar bu bitkilerin Latince karşılıkları da parantez içinde gösterilmiştir. Metindeki terkip, dizine başlık yahut alt başlık olarak alınacağı zaman, eğer terkipi oluşturan ilk kelime satır sonuna denk geliyor ve diğer kelime de bir sonraki satırda başlıyor ise o terkipin konumu, ilk kelimenin satırıyla ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Madde başları çoğunlukla tek kelime olarak alınmış, birleşik kelime niteliğindeki yapılar çoğunlukla türev olarak dizine yansıtılmıştır. Bu türevler madde başlarının altında, kendi aralarında alfabetik olarak dizilmişler ve gerektiği durumlarda tırnak içinde anlamları da gösterilerek sıralanmışlardır. Bu da, metindeki kavram sayısının aslında madde başı sayısından son derece fazla olduğunu göstermektedir.

Çalışmada çoğunlukla Zafer Önler'in "*Müntahab-ı Şifâ II, Sözlük*"⁵⁷ isimli eserindeki dizin çalışması örnek alınmış, bu eserin yanında bibliyografyada belirtilen çeşitli çalışmaların⁵⁸ dizinleri ve sözlükleri ile dönemin tıp terimleri hakkında bilgi veren çeşitli makalelerden⁵⁹ yararlanılmıştır.

Zafer Önler'in adı geçen eserinde de belirttiği gibi bu çalışmanın dizininde de "*madde başından sonra, kelimenin aldığı ekler ve oluşturduğu birleşik kelime niteliğindeki terimlerin sıralamasında, ilkin kelimenin aldığı ekler alfabetik sıraya göre sıralanmış, ardından diğer kelimelerle yalın durumda oluşturduğu terkiplere yer verilmiştir.*"⁶⁰

Çalışmanın sonunda, yararlanılan kaynakların yer aldığı bir "*Kaynaklar*" (Bibliyografya) bölümü bulunmaktadır.

⁵⁷ Zafer Önler, **Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, a.g.e.

⁵⁸ İlhan Uçar, *Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2009.

Şaban Doğan, *Terceme-i Akrahâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)*, a.g.e. Canpolat- Önler, a.g.e.

Paki Küçüker, **Şerafeddin Sabuncuoğlu Mücerreb-name**, a.g.e.

Orhan Sakin, M. Yahya Okutan, Doğan Koçer, Mecit Yıldız, **15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yadigar-ı İbn-i Şerif**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, İstanbul, 2003.

⁵⁹ Mehmet Gürlek, "Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:4, Sayı:7, Adıyaman, 2011, ss. 123-144.

Hatice Şahin, "Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri", **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları**, Vol. 2/2, 2007, ss. 570-602.

Şaban Doğan, "15. Yüzyıla Ait Bir Tıp Terimi Sözlüğü: Terceme-i Akrahâdîn İstılah Lügati", **Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Vol. 4/4, 2009, ss. 250-316.

⁶⁰ Önler, **Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, a.g.e., s.9.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ BÖLÜM

(İNCELEME)

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. a ünlüsünün yazımı

Eserde a ünlüsü kelime başında genelde üstünlü elif (آ) ile ve harekesiz kelimelerde elif (ا) ile gösterilmiştir.

aķıdur (009a/14) (آقۇر)

arpa (09b/012) (ارپا)

ardınca (025b/18) (آرۇنچە)

azlıkda (010b/12) (ازلىقىدا)

ağsuruķdur (027a/13) (اۋسۇرۇقۇر)

Aynı ünlü, kelime içinde elif (ا) , üstün (آ) ve harekesiz kelimelerde işaretlessiz olarak gösterilmiştir.

var (022b/19) (وار)

řamardan (039b/04) (طەردان)

baş (026b/12) (باش)

yağından (023a/13) (ياغىدىن)

yumşak (037b/11) (يۇمشاق)

Kelime sonunda he (ە) veyahut elif (ا) ile gösterilmiştir.

daşra (001b/12) (دەشەرە)

ola (050a/05) (اولا)

şonra (051b/05) (صكرە)

soylsa (045a/03) (سۇيلىسا)

1.1.2. e ünlüsünün yazımı

Eserde e ünlüsü kelime başında üstünlü elif (اَ) ile ve harekesiz kelimelerde elif (ا) ile gösterilmiştir.

eksile (006a/11) (أَكْسِلَهُ)

eger (020a/18) (اكر)

erimek (031b/06) (أَرْمَكُ)

Aynı ünlü, kelime içinde üstün (اَ) ile, nadir olarak da he (ه) yahut elif (ا) ile ve harekesiz kelimelerde işaretli olarak gösterilmiştir.

her (051b/01) (هَرُ)

çekürdegi (021a/03) (چكردكى)

dögeler (018b/19) (دوكلر)

geyesisi (031b/04) (كياسيس)

māye-ḥōṣ (013a/05) (مأيه خوش)

dirhem (018b/02) (درهم)

Kelime sonunda he (ه) ile ve bazen de elif (ا) ile gösterilmiştir.

nesne (042a/11) (نسنه)

gitse (033b/18) (گتسا)

sirkesile (050a/08) (سيركسيله)

eylemeye (17a/07) (أيلميا)

1.1.3. ı/i ünlülerinin yazımı

Eserde ı/i ünlüleri; harekeli kelimelerin başında kesreli elif (اِ) şeklinde gösterilmişken harekesiz kelimelerde ise elif (ا) tercih edilmiştir.

ikindüden (032a/01) (اِكِنْدُنْ)

içüreler (004b/07) (اِچْرُلر)

ılıcağ (031a/03) (الِحَقْ)

i' tibārınca (اعتبارنجه)

Kelime içinde harekeli kelimelerde kesre (◌ِ) kullanılmış, harekesiz kelimelerde ise bu ünlüleri göstermek için herhangi bir işaretçiye yer verilmemiştir.

uykusuzluk (028b/19) (أَيْقُوسُزْلُقْ)	bir (037a/19) (بِر)
balık (031a/07) (بَالِقْ)	kim (006b/03) (كِم)
ikisinünj (032b/16) (اِكْسِنُجْ)	

Kelime sonlarında harekeli kelimelerde kesreli ye (يِ) yahut sadece kesre (◌ِ); harekesiz kelimelerde ise sadece ye (يِ) ile gösterildikleri tespit edilmiştir.

hastayı (004a/10) (حَسْتَيْ)	gibi (050a/09) (كَبِي)
gibi (004b/03) (كَبِي)	ıssı (008b/18) (اَسِّي)
sidügi (012a/04) (سِيدُكِي)	dağı (049b/01) (دَاخِي)

1.1.4. o,ö,u,ü ünlülerinin yazımı

Eserde o,ö,u,ü ünlüleri; harekeli kelimelerin başında elif vav ve ötre (أُ), ötreli elif (أُ); harekesiz kelimelerin başında ise elif vav (او) ve yalnızca elif (ا) ile gösterilmiştir.

unı (004a/08) (اُونِ)	ola (002a/13) (لااو)
üç (043b/18) (اُجْ)	uzun (017a/07) (ازون)
ulaşdı (017a/08) (اُلُشْدُ)	uyuzlu (051a/06) (اِيوزْلُو)
üzerine (050b/18) (أُزِرِنِه)	

Aynı ünlüler kelime içinde ötre (◌ُ), vav (و) ve de ötreli vav (وُ) şeklinde, bazı harekesiz kelimelerde ise işaretçisiz şekilde kendilerine yer bulmuştur.

otdur (020a/17) (اَفْتُدُرْ)	hukne (006a/02) (حُكْنِه)
suyından (005b/01) (سويندن)	gögüsden (011a/09) (كُوكُسدُنْ)
münāsibdür (011a/11) (مناسبدر)	

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. b ve p ünsüzlerinin yazımı

Eserde, b (ب) ve p (پ) ünsüzlerinin kelime başında ve ortasındaki yazımlarında düzenli bir kullanım yoktur. Bu iki ünsüzün birbirinin yerine kullanıldığı tespit edilmiştir.

kepek (028a/02) (كَيْكُ)	yabragıla (032b/16) (يَيْرَ غِلَه)
kebek (045a/06) (كَيْكُ)	yapragıla (032b/16) (يَيْرَ غِلَه)
köpügi (019a/07) (كَيْكِي)	pes (008b/03) (پِسُنْ)
köbügi (048a/09) (كَيْكِي)	bes (012b/06) (بِسُنْ)

1.2.2. c ve ç ünsüzlerinin yazımı

Eserde, c (ج) ve ç (چ) ünsüzlerinin kelime başında, ortasında ve sonundaki yazımlarında düzenli bir kullanım mevcut değildir. Kimi zaman “c” ünsüzü “ç” ünsüzünün yerine kullanılmıştır.

kaçan (015b/03) (قَجَنْ)	saçalar (022b/18) (سَاجَلْرُ)
kaçan (015a/19) (قَجَنْ)	şaçalar (029b/17) (صَاجَلْرُ)
ağaç (012b/09) (أَعْجُ)	çiçekleri (034a/14) (چِچْکَلْرِي)
ağaç (048b/01) (أَعْجُ)	çiçekleri (049a/19) (جِچْکَلْرِي)

1.2.3. k ve g ünsüzlerinin yazımı

Eserde k ünsüzü kef (ك) ile, g ünsüzü ise çoğunlukla kef (ك) ve bazı örneklerde de sağır kef (كْ) ile yazılmıştır.

kendü (008a/18) (كَنْدُ)	eglemeyeler (005b/10) (اَكْلَنْرُ)
sirkengüb̄in (013a/09) (سِرْكَنْگُيْبِيْنْ)	dögeler (051b/06) (دُوْگَلْرُ)
gelür (028a/16) (گَلْرُ)	

1.2.4. η ünsüzünün yazımı

“η” ünsüzü eserde genellikle kef (ك) ile yazılmış olsa da, bu ünsüzün kimi zaman sağır kef (ك) ile yazıldığı da görülmüştür.

benzese (003b/01) (بَكَزَسَه)

oñula (007b/19) (أَكْلَه)

görseñ (021a/19) (كُورَسَك)

geñiricek (005b/14) (كَكِرَجَك)

öñdin (023a/17) (أَكِدُن)

1.2.5. s ve ş ünsüzlerinin yazımı

Türkçe kelimelerdeki "s" sesi için "s" ve "ş" olmak üzere başlıca iki harf kullanılmaktadır. Sonraki dönemlerde ortaya çıkacak olan ince ünlülü kelimelerde "s" ve kalın ünlülü kelimelerde "ş" harfinin kullanılması kuralı eserin yazıldığı dönemde belli ki yerleşik bir kural halini henüz almamıştır ve aşağıdaki örnekler bu durumu açık bir şekilde yansıtmaktadır;

şu (050b/19) (صُو)

su (003a/19) (سُو)

ışlanmış (005a/08) (اِصْلَانْمِش)

ıslanmış (005a/11) (اِسْلَانْمِش)

ışırmağ (042b/08) (اِصِرْمَق)

ısırlır (016b/17) (اِسِرْلِر)

şıqalar (025b/01) (صِقْلَر)

sıqalar (041a/19) (سِقْلَر)

1.3. Bazı Kelime ve Eklerin Yazımı

1.3.1. dağı edatının yazımı

dağı edatı metinde çoğunlukla ħ (خ) ile yazılmış olsa da bazı örneklerde ħ (ح) ile yazıldığı da saptanmıştır. Genellikle kendinden önce gelen kelimedenden ayrı yazılması tercih edilmiş, fakat birkaç örnekte söz konusu kelimelere bitişik şekilde yazılmıştır.

içmekden dağı (011b/11) (داخِاِچْمَكْدُن)

isdemese dağı (010b/18) (اِسْدَمَسَدَاخِ)

olmasa dağı (004a/06) (اَلْمَسَا دَاخِ)

1.3.2. de edatının yazımı

de edatı, eserde kimi örneklerde kendinden önce gelen kelimeye bitişik yazılmışken, kimi örneklerde ise söz konusu kelimelerden ayrı bir biçimde kendine yer bulmuştur.

yimişden de (021b/09) (بِمِشْدَنْ دَا)

karışduralar da (039a/14) (قَارِشْدُرْلَر دَا)

qavī de (008b/13) (قَوِيدَ)

zā' īf de (008b/13) (ضَاعِيفَدَ)

1.3.3. kim edatının yazımı

kim edatı eserde çoğunlukla kendinden önce gelen kelimedenden ayrı yazılmışken, bazı örneklerde bu kelimelere bitişik yazıldığı da belirlenmiştir.

şerbetler kim (012a/02) (شَرْبَتْلَر كِم)

ne kim (018a/04) (نَكِم)

budur kim (016b/19) (بُودَر كِم)

vaqıt kim (002b/02) (وَقِيتَكِم)

1.3.4. ki edatının yazımı

Bu edatın eserde hem kef (ك) hem de cim (ج) ile yazıldığı şekilleri mevcuttur. Genellikle kendinden önceki kelimedenden ayrı yazılmıştır fakat söz konusu kelimelerle bitişik yazıldığı örnekler de görülür.

mādām ki (013a/02) (مَادَام كِه)

kim ki (048b/19) (كِمَكِ)

içseler ki (047a/02) (اچْسَلَر كِه)

1.3.5. ile edatının yazımı

Eserde ile edatının yazımında sistematik bir düzen bulunmamaktadır. Eser boyunca eklendiği kelimeyle bitişik bir biçimde yazılmış olan bu edat, ünlüyle biten kelimelere eklenirken çoğunlukla araya koruyucu “y” ünsüzü konularak gösterilmiştir. Ünsüzle biten kelimelerde ise bazen “ile” ve bazen de “+IA” biçimleriyle karşımıza çıkmıştır.

sıtmala (032a/10) (سِثْمَالَه)

sirkengübīnile (014a/10) (سِرْكَنْغُبِينْلَه)

sıtmayıla (012b/11) (سِثْمَايْلَه)

sirkengübīnle (015b/19) (سِرْكَنْغُبِينْلَه)

1.3.6. için edatının yazımı

Eserde ilk harfi hem ce (ج) hem de çe (چ) ile gösterilen bu edatın daima kendinden önceki kelimelerle bitişik bir biçimde yazıldığı görülmüştür. Bu yazımlarda ilk ünlü kimi zaman hareke ile gösterilmiş kimi zaman da herhangi bir işaretçiyle gösterilmemiştir.

söyündürmek için (025b/06) (سُوِيْنْدُر مَكْجُوْنُ)

beha için (049a/04) (بِهَآچُوْنُ)

gitmek için (006a/14) (كِيْتَمَكْجُوْنُ)

siymek için (007a/14) (سِيْمَكْجُوْنُ)

1.3.7. “+dUr” bildirme ekinin yazımı

Bu ek, metinde genellikle +dUr şeklinde kalıplaşmış olarak ve kendinden önceki kelimelerle bitişik bir şekilde karşımıza çıkmıştır. Yalnızca bir örnekte “durur” biçimiyle tespit edilmiştir.

sancudurur (005b/14) (سَنْجُدُرُرُ)

şışdür (002a/12) (شِيْشْدُرُ)

devāsındadır (001b/03) (دَوَاسْنَدُدُرُ)

1.3.8. “-i-“ ek fiilinin yazımı

Eserde “-i-“ ek fiili çoğunlukla kendinden önce gelen kelimeye bitişik şekilde yazılmıştır. Ünlü ile biten bir kelimeye eklendiğinde araya “y” koruyucu ünsüzü girer. Ünsüzle biten bir kelimeye eklendiğinde ise bazen düşer, bazen de o kelimeye bitişik bir şekilde yazılır. Çok az sayıdaki örnekte bu ek fiilin ayrı yazıldığı kullanımlar da mevcuttur.

urılmış (023b/15) (أُرِلْمِشْ)

muvāfıkısa (003b/05) (مُوَافِقِسَهْ)

hālīyiken (016b/15) (خَالِي يَكُنْ)

kesir imiş (002b/12) (كَسِرْ اِيْمِشْ)

hāmiken (017b/15) (خَامِكُنْ)

idügi (007b/18) (اِدْكِي)

1.3.9. Zamir n'sinin yazımı

Eserin genelinde nun (ن) ile gösterilir. Ancak metnin bir yerinde zamir n'si, “kendü” zahirine gelen belirtme ekiyle kullanırken nun (ن) yerine ye (ي) tercih edilmiştir.

kendüyi (017a/05) (كَنْدُوي)

1.3.10. Bazı birleşik yazımlar

Metinde “ne” kelimesi kendinden sonra gelen “kim” edatıyla daima bitişik yazılmışken, “gibi” edatı da kimi zaman kendisinden önce gelen kelimeye bitişik bir yazımla gösterilmiştir.

şarābı gibi (010a/14) (شَرَابِيْغِي)

ne kim (018a/04) (نَكْم)

Soru eki “-ml”nin kendinden sonra gelen kelimelere bazen bitişik bazen de bu kelimelerden ayrı yazıldığı tespit edilmiştir.

degül midür (022a/16) (دَكْلِمْدُرْ)

ekşerden midür (024b/15) (اَكْشَرْدَنْ مِدْرْ)

1.3.11. Arapça Farsça ve Grekçe kelimelerin yazımı

Eserdeki yabancı kökenli kelimelerin yazımında çoğunlukla orijinal yazımlarına uyulmakla beraber Arapça ve özellikle Farsça ve Grekçe kökenli kelimelerin yazımlarında aynı kelimenin çok farklı biçimlerde yazıldığı ve bu anlamda sistematik bir kullanım sergilenmediği gözlenmiştir.

şörvā (014b/06) (شُرْوَا)

meşrīṭiyūs (048a/12) (مَشْرِيْطِيُوْس)

şörbā (006a/04) (شُرْبَا)

meşrūdīṭūs (021b/04) (مَشْرُوْدِيْطُوْس)

şörivā (003a/01) (شُرْوَا)

Dođru biçimleri hemzeli (ء) ve ayınlı (ع) olan kelimelerin çođunlukla hemze ve ayınlarının uzun bir ünlüden sonra ye (ي) biçiminde gösterildiđi ve sondaki hemzelerin düřtüđü görülmüřtür.

māyil (009a/17) (مَائِل)

fā'idesi(013a/01) (فَائِدَسِي)

fāyidesin (002b/03) (فَائِدَسِيْن)

İKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ BÖLÜM (İNCELEME)

1. SES BİLGİSİ (FONETİK)

1.1. Ünlüler

1.1.1. Ünlü çeşitleri

Terceme-i Kâmilü's-Sınâ' a'da yabancı kökenli kelimelerin yazımında uzun ünlüler kullanılmış ve gösterilmiştir. Bununla birlikte Türkçe kelimelerde a,e,ı,i,o,ö,u,ü ünlüleri saptanmıştır.

1.1.2. Kapalı e meselesi

Eski Anadolu Türkçesinin ilk dönem eserlerinde görülen bazı kelimelerin ve eklerin seslerinde değişimler gözlenmiştir. Eserler ayrıntıyla incelendiğinde hemen hemen bütün ünlüler arasında bir değişimin gerçekleşmiş olduğu görülecektir. Bunların içinde i>e, e>i değişimleri, üzerinde en çok durulan konulardan biri olmuş, Eski Anadolu Türkçesinde kapalı bir e sesinin var olup olmadığıyla ilgili görüşler Thomsen ve Radloff'tan başlayarak birçok bilim insanının çalışmalarında yer almıştır.⁶¹

Eski Türkçenin başından beri sıkça rastlanan söz konusu i>e, e>i biçimindeki ikili gelişmelerle birlikte ilk hecelerde aynı kelimenin hem e'li hem i'li şekilleri de görülür.⁶² Bu kelimeleri, tek şekilli yazılışlarında hangi harf ve harekeyle yazılmışlarsa o şekilde seslendirmek, çift harekeyle işaretlenmiş olanların seslendirilmesinde “ayrısızlık” fikrinden yararlanarak, bu tür yazılışları değişme sürecinin devam ettiği bir geçiş merhalesi olarak

⁶¹ Musa Duman, “Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair”, *İlmî Araştırmalar* 7, İstanbul, 1999, s. 65.

⁶² Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.37.

değerlendirmek ve bu sesleri “*tarafsız bir kapalı e*” ile göstermek gibi⁶³ çeşitli öneriler olsa da aslî bir kapalı e’nin varlığı meselesi henüz kesin bir sonuca bağlanabilmiş değildir.⁶⁴

Dolayısıyla çeşitli araştırmacılarca bu sesi içerdiği varsayılan ve Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ‘a’da tek şekilli yazımla yer alan bu kelimeler kapalı e sesi yerine metnin bizi yönlendirdiği şekilde “i” sesi kullanılarak çalışmada gösterilmiştir.

irtesi (005b/09)

yidi (009b/07)

didi (042a/12)

yil (006a/05)

girü (010a/02)

1.1.3. Uzun ünlüler

Eski Türkçede aslî uzun ünlülerin varlığı ispatlanmıştır.⁶⁵ Buna rağmen incelenen metinde, Arap ve Uygur yazımının bir arada bulunması dolayısıyla, söz konusu uzunluklar saptanırken en itibar edilen ölçü olan ünlülerin harf ile gösterilmiş olması⁶⁶ konusunda bir düzen yoktur ve bazı kelimeler metnin değişik yerlerinde değişik yazımlarla verilmiştir. Bu da kelimelerdeki ünlü uzunluklarıyla ilgili olarak kesin bir veri edinmemize imkan bırakmamıştır.

alçağ (011a/09) (أَلْجَاقُ)

alçağ (024a/12) (أَلْجَاقُ)

sıtmalı (003b/04) (سِئْمَالُو)

sıtmalı (013a/17) (سِئْمَالُو)

çıkarmağa (008b/08) (جَفْرَمَغَا)

çıkaralar (005a/02) (جَفَارَلَرُ)

⁶³ Musa Duman, a.g.m., ss. 70-71.

⁶⁴ Zeynep Korkmaz, “Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler”, **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, C.1, Ankara, 1995, s.484.

⁶⁵ Osman Nedim Tuna, “Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller”, **TDAY Belleten**, Ankara, 1960, ss. 213-282.

⁶⁶ Hatice Şahin, **Eski Anadolu Türkçesi**, a.g.e., s.37.

1.1.4. Ünlü uyumları

Türkçede kalınlık-incelik (damak) ve düzlük-yuvarlaklık (dudak) olmak üzere iki tür ünlü uyumundan söz etmek mümkündür.

1.1.4.1. Kalınlık-incelik uyumu

Kalınlık-incelik uyumu, Türkçenin bütün dönemlerinde yerleşik olarak karşımıza çıkar ve dilimizdeki temel ses uyumu olarak nitelendirilir.⁶⁷ Bu uyum, metindeki Türkçe kelimelerde de neredeyse tamdır.

gündüzde (009b/14)

söyündüreler (020a/03)

uzasa (021a/05)

yarındası (003a/16)

Bugün ölçünlü Türkiye Türkçesinde uyuma aykırı bir şekilde kullanılan “+ki” eki, metinde uyuma uygun bir şekilde kullanılmıştır.

istifrağdağı (008b/10)

yolındağı (012a/07)

devāsındağı (041b/03)

şonrağı (014b/11)

Arapça kökenli kelimelere “+llk” eki geldiğinde, bu ekin kalınlık-incelik uyumunun dışında kaldığı örnekler de metinde mevcuttur.

laṭīflıkdan (010a/15)

zāʿīflıḳ (005b/03)

1.1.4.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin ünlüler açısından en karakteristik özelliklerinden biri de düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olmamasıdır. Bu uyum Türkçenin ilk devirlerinden beri kurallaşmış sağlam kaideler ortaya koymamıştır⁶⁸ ve Terceme-i Kâmilü’s-Sınâ’ a’da da işlek değildir. Bu dönemde ünlülerde genel bir yuvarlaklaşma eğilimi olması ve bazı eklerin devamlı düz yahut yuvarlak ünlü ile kalıplaşması uyumu bozan temel et-

⁶⁷ Güner Gülsevin, Erdoğan Boz, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s. 93.

⁶⁸ Faruk Kadri Timurtaş, **Eski Türkiye Türkçesi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, s.43.

+ ArU Yön Gösterme Durumu Eki

iç+erü (029b/19)

yuk+aru (015b/10)

+ cUK İsimden İsim Yapma Eki

ođlan+cuđ (013a/18)

yufđa+cuđ (034a/09)

birez+cük (027b/11)

“- dUK “ Sıfat Fiil Eki

it-düg+ümüz (023a/02)

di-düg+ümüz (014b/05)

vir-düg+üñ (020a/11)

“+ dUr” Bildirme Eki

devāsında+dur (001b/03)

var+dur (009b/06)

şiş+dür (002a/12)

“- Gun” Fiilden İsim Yapma Eki

az-đun+lıđ+ı (017b/08)

“+ IU” İsimden İsim Yapma Eki

ad+lu (025b/05)

bađ+lu (023a/14)

ađu+lu (042b/05)

duz+lu (0031a/07)

‘ameI+lü (049b/14)

đuşsa+lu (023b/09)

“+(n)Uñ” Tamlayan Durumu Eki

ikisi+nüñ (024b/18)

ma‘ ide+nüñ (027a/06)

birisi+nüñ (025a/01)

ayađı+nuñ (027a/15)

sen+üñ (025b/06)

“- sUn” Emir Kipi 3. Teklik Kişi Eki

gıt-sün (029b/19)

yitişme-sün (003b/03)

inme-sün (029b/19)

it-sün (013b/05)

“+ sUz” İsimden İsim Yapma Eki

verem+süz (036b/15)

şek+süz (024a/10)

şübhe+süz (027b/03)

“- vUz” Zamir Kaynaklı 1. Çokluk Kişi Eki

başlaya+vuz (12b/1)

ide+vüz (41b/4)

şıfatlaya+vuz (41b/3)

b. Devamlı Düz Ünlü Bulunduran Ekler

Metindeki devamlı düz ünlü bulunduran eklerden bazıları şöyledir;

“-dI” Görülen Geçmiş Zaman 3. Teklik Kişi Eki

ol-dı (038a/10)

bildür-di (002b/03)

dur-dı (017a/08)

“+(y)I” Belirtme Durumu Eki (Accusative)

süd+i (034a/02)

göz+i (028a/11)

bu+n+ı (034a/06)

uyku+y+ı (006a/11)

“-mI” Soru Eki

degül mi+dür (022a/16)

indi mi (005b/13)

ayru mı+dur (024b/16)

“-(y)Inca” Zarf-Fiil Eki

ol-inca (002b/10)

“(s)I(n)+” 3. Teklik Kişi İyelik Eki

şıklındu+sı (032a/04)

yol+ı (003b/15)

koğu+sı (001b/11)

gün+i (006b/11)

“su” kelimelesinin çekimi “suyı” şeklinde yapılmıştır. Bu durum, kelimenin etimolojik yapısıyla ilgilidir.

sub >suv>suy

suy+ı (006b/12)

1.1.4.2.3. Hem düz hem yuvarlak ünlü taşıyan ekler

Metindeki hem düz hem yuvarlak ünlü bulunduran eklerden bazıları şöyledir;

“-II-” Fiilden Fiil Yapma (Edilgenlik) Eki

dög-ül-miş (035a/01)

dög-il-miş (048b/04)

düz-ül-miş (031a/04)

düz-il-miş (031a/05)

“- (y)Up” Fiilden İsim Yapma (Zarf-fiil) Eki

ol-up (003a/04)

dutul-ıp (003a/08)

koğut-up (017a/06)

şeşil-ip (003b/09)

urul-up (045a/13)

1.2. Ünsüzler

1.2.1. Ünsüz uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde ünsüz uyumu yoktur. Bu uyumsuzluk metinde de gözlenmektedir. Son sesi ötümsüz bir ünsüzle biten her kelime düzenli olarak ötümlü ünsüzle başlayan ek almıştır.

yaşda (008b/17)

içdükden (020b/15)

gerekdür (009b/17)

olmağdan(021b/16)

itmekden (044b/10)

kökdür (047a/12)

ğabarcuğdan (045a/08)

güneşde (048b/06)

1.3. Ses Hadiseleri

1.3.1. Ötümlüleşme

Kelime başı ünsüzlerinin ötümlüleşmesi Oğuzca'yı Orta Türkçe şivelerinden ayıran en önemli fonetik özelliklerden biridir. Eski Anadolu Türkçesinde ötümlüleşme; başta, içte ve sonda olmak üzere t-d, k-g, ç>c ve p>b ünsüzleri arasında tespit edilebilmektedir.⁷¹

≠t > ≠d

İnce Ünlülü Kelimelerde

degül (012a/08)

demür (039a/17)

diñle- (006b/18)

dürlü (025a/04)

döşe- (034a/14)

del- (045a/18)

Kalın Ünlülü Kelimelerde

dut- (01b/14)

doğ- (016b/12)

dur- (017a/08)

dağı (006a/03)

≠t ~ ≠d

Metinde ≠t ~ ≠d nöbetleşmesinin görüldüğü örnekler de tespit edilmiştir.

toğuz (009b/07) ~ doğuz (014a/14)   damardan (007a/18) ~ tamardan (034b/10)

daşı (051a/15) ~ taşşı (046b/11)

⁷¹ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.43.

t/ > d/

İnce Ünlülü Kelimelerde

eydürler (002b/15)

derledeler (034b/05)

Kalın Ünlülü Kelimelerde

kınadalar (022b/10)

susadıcıdan (047a/07)

yumşadıcı (040b/12)

≠k > ≠g

Eski Türkçedeki kelime başı “≠k” ünsüzünün yazıdan anlaşılmasına rağmen bugün almış olduğu şekillere dayanılarak ötümlüleştiği genel kanıdır.

gel- (030a/10)

gün (001b/14),

gerek (008a/08)

güz (008b/15)

gölge (020b/04)

gice (045a/06)

ķ/,k/ > ğ/, g/

İnce Ünlülü Kelimelerde

didüğümüz (014b/05)

delüğine (007a/07)

bişmegi (014b/13)

çekürdegi (004b/11)

Kalın Ünlülü Kelimelerde

açmağıla (015a/01)

hastalığın (015a/16)

tağa (019a/15)

çoğırağ (038a/12)

≠b : ≠b

≠b sesi Eski Anadolu Türkçesinde ‘bol-‘ fiilinde düşer, ‘bar-‘, ‘ber-‘, ‘bar’ kelimelerinde sızıcılaşır. Türkiye Türkçesinde bazı kelimelerde ötümsüzleşen ≠b sesiyle ilgili örnekler metnimizde Eski Türkçe ≠b sesini korumuştur.

barmağ > barmağ (041a/19)

bişmek > bişmek (012a/16)

1.3.2. Ötümsüzleşme veya ötümsüzlüğü koruma

Ötümsüzleşme Türk dilinin genel eğilimine ters düşen bir olaydır.⁷² Metinde bu ses hadisesinden ziyade ötümsüzlüğünü koruyan örnekler karşımıza çıkmaktadır.

≠k : ≠k

Kelimelerin bugünkü biçimlerine bakarak aşağıdaki örneklerde kelime başı “≠k” ünsüzünün korunduğu söylenebilir.

İnce Ünlülü Kelimelerde

kes- (046a/01)

kirden (050b/13)

kişi (006a/10)

kökdür (047a/12)

köpügi (019a/07)

Kalın Ünlülü Kelimelerde

katı (006a/18)

korşan (021a/15)

karşu (017b/07)

kaynasa (036a/19)

kar (047b/05)

≠t : ≠t

Metinde “≠” sesinin kelime başında korunduğu bazı örnekler de görülmektedir.

tođran- (026b/08)

tolı (034b/04)

talak (019b/16)

tađu (045b/14)

1.3.3. Sızıcılaşma

Sızıcılaşma, ünlü-ünsüz benzeşmesi hadisesi sonucu karşımıza çıkar. Kelime içindeki sızıcı sesler yanlarındaki patlayıcı ünsüzleri sızıcılaştırır.⁷³

⁷² Hatice Şahin, Hatibođlu Ferah-name, Dil Özellikleri, Metin, Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1993, s.8.

⁷³ Hatice Şahin, **Eski Anadolu Türkçesi**, a.g.e., s.43.

≠b > ≠v

Eski Türkçedeki kelime başı “≠b” ünsüzü aşağıdaki örneklerde “≠v” ünsüzüne dönüşmüştür.

bir - > vir- (008b/12)

bar - > var- (003a/16)

bar > var (015a/02)

b≠ > v≠

Metnin tek bir yerinde Eski Türkçedeki sub kelimesinin şuv şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir ve geçmişten gelen bir sızıcılaşmadan bahsetmek mümkündür.

sub > şuv (005a/01)

eb > ev+i+n+e (007a/10)

d/ > y/

edgü >> eyü (034a/12)

udı- >> uyı-ya (006a/08)

adağ >> ayak (042a/13)

kod- >> koy-alar (036b/13)

ked- >> gey-eler (050b/14)

yād- >> yay-ıl- (009a/05)

ķ/ > ħ/

Eski Türkçede kelime ortasında bulunan “ķ/” sesleri metindeki bazı örneklerde “ħ/” sesine dönüşmüştür.

taķı >> daħı (038a/06)

ķorķu > ķorħu+dan (022a/04)

1.3.4.Dudaklılaşma

Eski Türkçede yuvarlak ünlülerin komşuluğunda olan bazı ünsüzler metnimizde dudak ünsüzlerine dönüşmüştür.

ğ/ > v/:

soğık > sovik (009b/17)

g≠ > v≠:

tög- > döv- (036a/15)

1.3.5. Yutulma

Kelime içinde ünlüden sonra gelen bir ünsüzün ünlüde herhangi bir değişikliğe yol açmadan kaybolmasıdır. Genellikle “g” sesinin kaybolduğu görülür.

kergek > gerek (008a/08)

tikgen > diken (049a/05)

içgerü > içeri (029b/19)

yirge > yire (031b/16)

1.3.6. Ünlü Düşmesi

Başta

uş ol > şol (032b/08)

uş imdi > şimdi (010b/18)

İçte

a. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi

Türkçede iki heceli bazı kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında orta hecele-
rindeki dar ünlüler düşer. Bunda vurgunun da payı vardır, vurgulu olan son hecenin ünlü-
le başlayan bir ek alması, ortadaki hecenin vurgusuz hale gelmesine ve vurgunun bir önce-
ki heceye kaymasına yol açar.⁷⁴

ğarın+ı > ğarnı (029b/09)

burun+ı+na > burnına (006a/14)

oğul+an > oğlan (040b/18)

b. “i-“ Ek-fiilinin Ekleşmesi

urılır imiş > urılırmış (023b/15)

görür ise > görürse (011a/05)

arturur ise > arturursa (027a/10)

⁷⁴ Lan-Ya Tseng, **Türkiye Türkçesinde Orta Hece Düşmesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013, s.23.

c. İle edatının Ekleşmesi

sıtma ile > sıtmala (032a/10)

ķar ile > ķarla (004b/08)

sirkengüb̄in ile > sirkengüb̄inle (015b/19)

1.3.7. Ünsüz düşmesi

Başta

≠b > Ø

Eski Türkçe bol- “olmak” fiilinin kelime başı “≠b“ sesi düşmüştür.

bol- > ol- (011b/14)

İçte

l/ > Ø

oltur- >otur-a (031b/17)

keltür- > getir-en (008b/05)

ķ/,k/ > Ø

ılıcaķ (026a/07)

r/ > Ø

ermiş > imiş (002b/12)

1.3.8. Ünlü türemesi

Başta

e Türemesi

nār > enār (027b/13)

o Türemesi

ruze >> oruç (026b/07)

Ortada

i / ı Türemesi

Türkçede; l, n, r, s'nin üzerine gelen ötüksüz patlayıcılar hariç tek hecede bir ünsüz çifti bulunmaz⁷⁵ ve yabancı dillerden geçen kelimelerdeki düzensiz heceleri düzenli hale getirebilmek için ünlü türetme yoluna başvurulabilir. Aynı durum metinde de mevcuttur.

zikir (014a/17) < zıkr

vezin (028a/08) < vezn

vaqıt (005a/11) < vaqt

1.3.9. Ünsüz türemesi

Metinde ekleşme sonucu ortaya çıkmış olan ünsüz türemesine dair örnekler mevcuttur. Türkçede ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde koruyucu ünsüz olan “y” sesi araya girer. Metindeki bazı örnekleri şöyledir;

olmayasın (027a/01)

ma^ç ideye (027a/06)

hastaya (030b/01)

kurıdıciya (037a/15)

1.3.10. İkizleşme

Eski Türkçedeki “ğ” ve “g” ünsüzlerinin düşmesi sonucu bazı kelimelerde ünsüz ikizleşmesi söz konusu olmuştur.

isig >> ıssı (044a/07)

elig >> elli (013a/13)

---

⁷⁵ Mustafa Özkan, **Türkçenin Ses ve Yazım Özellikleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001, s.110.

1.3.11. Hece düşmesi

Kelime içinde benzer ya da eş hecelerin yan yana gelmesi durumunda bu hecelerden birinin düşmesi olarak tanımlanır.⁷⁶

tatıglıg >> datlu (029a/09)

devāsındadurur > devāsındadur (001b/03)

şışdürür > şışdür (002a/12)

hıttıldurur > hıttıldur (041b/11)

1.3.12. Göçüşme

Kelime içinde seslerin yer değiştirmesi hadisesidir.

çömlek > çölmek (034a/10)

gibi > bigi (028b/11)

1.3.13. Toplanma

Yabancı kelimelerde var olan ünlü çatışması bazen ünlülerden dar olanın yarı ünlü “y” sesine dönüştürülmesiyle giderilir.

mā'ıl > māyıl (009a/17)

fā'ide > fāyide+sin (002b/03)

---

⁷⁶ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.42.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(İNCELEME)

1. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

1.1. İsimler

1.1.1. İsim Çekimi

1.1.1.1. Çokluk Eki: “+lAr”

Türk dilinin her döneminde en işlek çokluk eki olan “+lAr”⁷⁷ metinde de bu konumda karşımıza çıkmaktadır. Eski Türkçede kullanılan “+An” ve “+z” çokluk ekleri ise donmuş birer ek olarak birkaç kelimedede kalıplaşmış olarak kullanılmıştır. [omuz (031a/18), göz (045a/08), oğlan (050b/08)... gibi.]

nesne+ler (044a/07)

af^ı+ler (047a/09)

edviye+ler (08a/13)

ğızā+lar (009b/19)

sıtma+lar+a (012a/03)

ıamar+lar (013a/10)

1.1.1.2. İyelik ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin neye ve kime ait olduğunu bildiren, sahiplik gösteren ve isimler ile isimler arasında bağlantı kuran eklerdir.⁷⁸ (bkz. *Tablo1. İyelik Eklere*)

Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik ekleri, Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ‘a’da da görülebildiği gibi Türkiye Türkçesindeki şekillerden sadece bazı küçük fonetik değişiklikler

⁷⁷ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.45.

⁷⁸ Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s.259.

dolayısıyla ayrılırlar. Bu da düzlük-yuvarlaklık uyumunun o dönemlerde henüz yerleşmemiş olmasından kaynaklanır.⁷⁹

Tablo 1. İyelik Ekleri

İyelik Ekleri	Teklik	Çokluk
1. Kişi	+(U)m	+(U)mUz
2. Kişi	+(U)η	---
3. Kişi	+(s)I(n)+	+lArI(n)+

- Metinde 2. çokluk kişi iyelik eki örneklendirilmemiştir.

1. Teklik Kişi: “+(U)m”:

tedb̄ir+üm

2. Teklik Kişi: “+(U)η”:

itdüg+üη (018b/11)

kaşd+uη (026b/17)

‘ināyet+üη (026b/19)

3. Teklik Kişi: “+(s)I(n)+”:

revā+sı (019a/02)

baş+ı (022a/01)

ma‘ide+si (029b/17)

“Türkiye Türkçesinde de görüldüğü üzere Eski Anadolu Türkçesinde de 3. teklik kişi iyelik eki üzerine durum eki getirildiğinde ortaya bir ‘n’ çıkmaktadır. Bu ‘n’ sesi, “zamir n’si” olarak adlandırılır. Zamir n’si, 3. kişi iyelik eki üzerine hem ünlü ile başlayan yönelme veya belirtme durumu eki getirildiğinde hem de ünsüzle başlayan bulunma, ayrılma veya eşitlik durumu ekleri getirildiğinde ortaya çıkar. Yani bir koruyucu ünsüz değildir.”⁸⁰

⁷⁹ Gürer Gülsevin, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK yayınları, Ankara, 2007, s.12.

⁸⁰ Gülsevin, a.g.e., ss. 12-14.

göz+i+n+e (045a/08)

evvel+i+n+de (010a/10)

harâret+i+n+den (012a/14)

1. Çokluk Kişi: “+(U)mUZ”:

itdüg+ümüz (023a/04)

ideceg+ümüz (049b/17)

2. Çokluk Kişi:

(İyelik ekinin bu biçimine metinde rastlanmamıştır.)

3. Çokluk Kişi: “+lArI(n)+”:

evvel+leri+n+de (045b/05)

1.1.1.3. Durum ekleri

1.1.1.3.1. Tamlayan durumu: “+(n)Uḡ”

ikisi+nün ‘ ilâcında her birine muvâfık gızzâyı devâyı berâber qarışduralar (024b/18)

iki sıtmanuḡ birisi+nün ḡaḡarı ḡatı olsa birinden vâcibdür (025a/01)

sen+ün ḡaşduḡ ıssı ḡarâreti söyündürmekiçün olsa (025b/06)

1.1.1.3.2. Yalın durum: “+Ø”

Yalın durum, bir çekim biçimi, ad durumlarının bir çeşididir. Ad durumuna girip de durum eki almayan, yüzey yapıda bir ek taşımayan ada yalın ad denir. Türkçede yalın durum için herhangi bir ek yoktur. Ya da yalın durum, sıfır biçimbirimle (soyut biçimbirim) çekimlenmiştir diyebiliriz.⁸¹

ben+Ø gördüm iş bu sıtma yaz âḡirinde bir kişiye ulaşdı (017a/08)

sıtması+Ø yumşak ola (030b/10)

⁸¹ Kerime Üstünova, “Yalın Durum Karmaşası”, *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/2, 2007, s.737.

1.1.1.3.3. Yönelme durumu: “+(y)A”

hasta+y+a sirkengübīn daḥī cüllāb ya‘ nī gülābıla bal şerbeti kim muḳavvā ola vireler (004a/15)

ḥastayı hammām+a koyalar (005a/01)

çıkarmağa muḥtāc olan ḥılḫda altı nesne+y+e nazar olına (008b/08)

1.1.1.3.4. Bulunma durumu: “+dA”

bu uzun hastalıklar+da āḥir tamām olıcaḫ ḥastanūḫ ḫuvveti sāḫıḫ olmaḫdan emīn olmazsın (010a/01)

ḡızādan men‘ olına nevbet vaktın+da (011a/06)

eger ma‘ idesin+de ḡızādan fazla olsa (011a/20)

1.1.1.3.5. Ayrılma durumu: “+dAn”

harāretin+den ötrü baş tiz aḡar (012a/14)

şimdiye deḡin zıkir itdügümüz teḡayyūr hılḫ+dan ḫādiş olan sıtmanūḫ ‘ale’l-umūm tedbīrindedür (012a/18)

biş dirhem+den yidi dirheme varınca (048a/09)

1.1.1.3.6. Belirtme durumu: “+(y)I”

bedeni üzerine vaḫtında saḡılmış süd+i yaḫı ideler (034a/02)

meşirīḫiyūs bir pādşāḫūḫ adıdur kim bu+n+ı düzdi (048a/13)

lāyık budur kim men‘ olına göz+i ovmaḡıla (028a/11)

bir yirde kim uyku+y+ı çok ider ola (006a/11)

Eski Anadolu Türkçesinde iyelik eki alan bazı kelimelerin “+(y)I” ekini almadan belirtme durumuna girdiği görülür. Sıfır accusative söz konusu olan bu kullanımlar sadece iyelik eki almış kelimelerde mevcuttur.⁸²

⁸² Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.47.

bu hastanın sözin+Ø dutalar (028b/04)

ayruḳ usmaqlarun mu‘ālecesin+Ø albe ‘āriḫ olan ‘illetleri zıkr itdügümüz vaḳt
zıkr idevüz (030b/05)

yüzinün revnakın+Ø tāzeliğın+Ø giderse (030b/08)

1.1.1.3.7. Eşitlik durumu: “+cA”

Eklendiğı isim ile fiil ya da cümleinin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan farklı niteliklerde eşitlik ilişkisi kurma durumudur.⁸³ Eski Türkçede ve Batı Türkçesinin başlangıcında sadece ç’li şekilleri olan⁸⁴ bu ek, Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca “+cA” biçiminde bulunmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde; kadar, olarak, gibi anlamlarıyla da kullanılır.⁸⁵

hācet mıkdārın+ca arpa suyu virdükden şonra cüllāb vireler (031a/01)

üç bahşda bir bahşın+ca mūm erimiş ola (037b/12)

bu veremlere iskāmā dirler yunan dilin+ce (036b/04)

1.1.1.3.8. Araç durumu: “+(y)IIA, +(I)IA”, “+(I)n”

Araç durumu ekinin eski biçimi olan “+(I)n” eki metinde yalnızca birkaç örnekte karşımıza çıkmıştır. Bu ek, sözü edilen kelimelerde çekim görevinden çıkmıştır ve donmuş bir şekilde bulunmaktadır.

maḳāle-yi şāniyede beyān itdi yumşadıcı edviyeleri zıkr itdüğü vakt+ın (038b/10)

huşūşā güz+ın ya kış+ın hādīs ola (020a/02)

Metinde araç durumu bağlama edatı “ile” nin ekleşmesiyle şekil almıştır. Yazımında bir düzen yoktur. “+(I)IA” biçimiyle karşımıza çıkabildiğı gibi ünlülerle biten kelimelerin ardından “+(y)IIA” biçiminde de kullanılabilir.⁸⁶

açan iş bu sıtma+la abī‘ at yumşaq olsa (032a/10)

ğıızādan şonra kusmak+ıla istifrāğ olına (015b/07)

⁸³ Zeynep Korkmaz, a.g.e., s.25.

⁸⁴ Muharrem Ergin, a.g.e., s.227

⁸⁵ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s.50.

⁸⁶ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, a.g.e., s.69.

inlü 'asabe+le baldırların şaralar (027a/15)

1.1.1.3.9. Yön gösterme durumu (directive): “+ArU, +rA”:

Metinde bu ek, ölü ek kalıplaşması yoluyla yapım eki gibi kullanılmıştır.

ħarāret-i ġarīziyye iç+erü gitsün (029b/19)

bu yuk+aru meyil eyleyen hılt-ı balġamī olsa (015b/10)

mādde kaçan daş+ra çıkmasa (044b/04)

1.2. Fiiller

1.2.1. Fiil çekimi

Metinde kullanılan kip ve kişi ekleri aşağıdaki şekilde tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2.1.1. Kişi ekleri

1.2.1.1.1. Zamir kökenli kişi ekleri

Kişi zamirlerinin zamanla ekleşmesinden oluşmuş; görülen geçmiş zaman, dilek-şart ve emir kipi dışındaki çekimlerde kullanılan kişi ekleridir. (bkz. *Tablo2. Zamir Kökenli Kişi Ekleri*)

Tablo 2. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

Zamir Kökenli Kişi Ekleri	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	-Uz, -(v)Uz
2. Kişi	-sIn	-sIz
3. Kişi	-Ø	-lAr

- Metinde zamir kökenli 1. teklik kişi eki için örnek tespit edilememiştir.

Zamir Kökenli 1. Teklik Kişi Eki:

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

Zamir Kökenli 2. Teklik Kişi Eki: “-sIn”:

bile-sin (004a/10)   ide-sin (014b/14)
olmaya-sın (026b/18)

Zamir Kökenli 3. Teklik Kişi Eki: “-Ø”:

ide-Ø (027b/03)   virür-Ø (030a/17)

Zamir Kökenli 1. Çokluk Kişi Eki: “-Uz, -(v)Uz”

eydür-üz (043b/02)   şıfatlaya-(v)Uz (041b/03)
olur-uz (007b/13)   ide-vüz (041b/04)
başlaya-(v)Uz (012b/01)

Zamir Kökenli 2. Çokluk Kişi Eki: “-sIz”:

ide-siz (033a/11)

Zamir Kökenli 3. Çokluk Kişi Eki: “-lAr”:

ura-lar (033a/17)   döge-ler (033b/08)

1.2.1.1.2. İyelik kökenli kişi ekleri

Aslında birer iyelik eki iken zamanla fiil çekimlerinde kişi gösteren ekler olarak da kullanılmışlardır.⁸⁷ Görülen geçmiş zaman ve dilek-şart çekimlerinde yer alırlar. (bkz. *Tablo 3. İyelik Kökenli Kişi Ekleri*)

---

⁸⁷ Zeynep Korkmaz, a.g.e., s.571.

Tablo 3. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

İyelik Kökenli Kişi Ekleri	Teklik	Çokluk
1. Kişi	-m	-K
2. Kişi	-ŋ	---
3. Kişi	-Ø	-lAr

- Metinde iyelik kökenli 2. çokluk kişi eki için örnek tespit edilememiştir.

1. Teklik Kişi : “-m”:

gördü-m (017a/08)

2. Teklik Kişi : “-ŋ”:

bilsedü-ŋ (012b/02)

itse-ŋ (040a/07)

3. Teklik Kişi : “-Ø”:

gitse-Ø (033b/18)

eyit-di-Ø (003b/03)

1. Çokluk Kişi : “-K”:

diledü-k (041b/03)

2. Çokluk Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Çokluk Kişi : “-lAr”:

virse-ler (023a/15)

beñzeddi-ler (010a/03)

1.2.1.2. Basit çekimler

1.2.1.2.1. Bildirme kipleri

1.2.1.2.1.1. Görülen geçmiş zaman

Bu zamanın asıl eki “-dI” şeklindedir ve ötümlülük-ötümsüzlük uyumuna tâbi olmuştur. (bkz. *Tablo 4. Görülen Geçmiş Zaman*)

Tablo 4. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen Geçmiş Zaman	Teklik	Çokluk
1. Kişi	-dUm	-dUK
2. Kişi	---	---
3. Kişi	-dI	-dIAr

- Metinde, görülen geçmiş zaman 2. teklik ve çokluk kişi ekleri için örnek tespit edilememiştir.

1. Teklik Kişi : “-dUm”:

gör-düm (017a/08)

2. Teklik Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Teklik Kişi : “-dI”

dur-dı (17a/08)

ol-dı (17a/09)

1. Çokluk Kişi : “-dUK”:

ol-duğ (037b/17)

eyit-dük (050a/14)

2. Çokluk Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Çokluk Kişi : “-dIAr”

benzed-diler (010a/03)

eyit-diler (010b/08)

1.2.1.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zaman

Eski Anadolu Türkçesinde asıl öğrenilen geçmiş zaman eki “-mIş” şeklindedir. Daima düz ünlüdür. (bkz. *Tablo 5. Öğrenilen Geçmiş Zaman*)

Tablo 5. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen Geçmiş Zaman	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	---
2. Kişi	---	---
3. Kişi	-mIş / -(y)Up+dUr	---

- Metinde, öğrenilen geçmiş zamanın yalnızca üçüncü teklik kişi çekimi saptanmıştır.

3. Teklik Kişi : “-mIş / -(y)Up+dUr”:

Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ’a’da, öğrenilen geçmiş zamanın 3. teklik kişisi daima +dUr bildirme ekiyle beraber kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde öğrenilen geçmiş zaman eklerinin ardına getirilen bildirme eki ihtimal ve kesinlik kavramlarını vermek üzere kullanılır.⁸⁸

kılmış+dur (030b/09)

olmuş+dur (003b/13)

idip+dür(033a/16)

geçip+dür (025b/17)

olma-mış+dur (008a/04)

olup+dur (006a/16)

1.2.1.2.1.3. Geniş zaman

Eski Anadolu Türkçesinde bu zaman –(V)r ekiyle karşılanır. Ekin ünlüsü çoğunlukla dar yuvarlak, bazen geniş-düz ve nadiren de düz ünlü şeklinde kullanılır.⁸⁹ (bkz. *Tablo 6. Geniş Zaman*)

⁸⁸ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e.,s. 60.

⁸⁹ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e.,s. 60.

Tablo 6. Geniş Zaman

Geniş Zaman	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	-(v)rUz
2. Kişi	---	---
3. Kişi	-(V)r	-(V)rIAr

- Metinde, geniş zamanın birinci ve ikinci teklik kişi çekimi ve ikinci çokluk çekimine rastlanılmamıştır.

1. Teklik Kişi:

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

2. Teklik Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Teklik Kişi : “-(V)r”:

id-er (013a/11)

kal-ur (017a/03)

1. Çokluk Kişi : “-(V)rUz”

id-erüz (012a/19)

2. Çokluk Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Çokluk Kişi : “-(V)rIAr”:

düz-erler (021a/06)

ol-urlar (041a/07)

1.2.1.2.1.4. Gelecek zaman

Metinde, Eski Anadolu Türkçesinin en yaygın gelecek zaman eki olan “-(y)IsAr” ekinin kullanımına rastlanılmamıştır. Türkiye Türkçesinde gelecek zaman için kullanılan –(y)AcAk eki ise metinde çoğunlukla sıfat-fiil eki olarak kullanılmıştır. Bu ek, metnin tek bir yerinde birinci çokluk kişi çekiminde gelecek zaman eki olarak saptanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman için kullanılan eklerden olan “-yA” eki de yine birinci çokluk kişi çekiminde gelecek zaman göreviyle metinde yer alır. (bkz. *Tablo 7. Gelecek Zaman*)

Tablo 7. Gelecek Zaman

Gelecek Zaman	Teklilik	Çokluk
1. Kişi	---	-(y)AcAGUz / -(y)AvUz
2. Kişi	---	---
3. Kişi	---	---

- Metinde, gelecek zamanın yalnızca birinci çokluk kişi çekimi saptanabilmiştir.

1. Çokluk Kişi: ”-(y)AcAGUz” / “-(y)AvUz”:

id-ecegüz (005a/13)

id-evüz (041b/04)

başla-y-avuz (012b/01)

1.2.1.2.1.5. Şimdiki zaman

Oluş veya kılışın, yaşanan anda cereyan etmekte olduğunu gösteren zaman budur. (bkz. *Tablo 8. Şimdiki Zaman*)

Tablo 8. Şimdiki Zaman

Şimdiki Zaman	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	---
2. Kişi	---	---
3. Kişi	---	-(y)A yor(ur)

- Şimdiki zamanın metinde yalnızca üçüncü teklik kişi çekimi saptanmıştır.

3. Teklik Kişi : “-(y)A yor(ur)”:

in-e yorur (034b/16)

1.2.1.2.2.Tasarlama kipleri

1.2.1.2.2.1 İstek kipi

Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ‘a’da istek kipine tüm kişilerde örnekler vermek mümkün değildir. (bkz. *Tablo 9. İsteği Kipi*)

Tablo 9. İsteği Kipi

İsteği Kipi	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	-(y)AvUz
2. Kişi	-(y)AsIn	-(y)AsIz
3. Kişi	-(y)A	-(y)AlAr

- Metinde, istek kipinin birinci teklik kişi çekimine rastlanılmamıştır.

1. Teklik Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

2. Teklik Kişi : “-(y)AsIn”:

itme-y-esin (024b/09)

olma-y-asın (026b/18)

3. Teklik Kişi : “- (y)A”:

gid-e (029b/10)

ol-a (031a/04)

1. Çokluk Kişi: “- (y)AvUz”:

şifatla-y-avuz (041b/03)

2. Çokluk Kişi: “- (y)AsIz”:

id-esiz (033a/11)

3. Çokluk Kişi: “- (y)AlAr”:

ur-alar (033a/17)

bişür-eler (033a/17)

1.2.1.2.2.2. Dilek-şart kipi

Bu kip fiilin ifade ettiği hareketi dilek ve şart yoluyla tasarlayan kiptir. Bu kipi gösteren ek, “-sA” ekidir. (bkz. *Tablo 10. Dilek-Şart Kipi*)

Tablo 10. Dilek-Şart Kipi

Dilek-Şart Kipi	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	---
2. Kişi	-sAη	---
3. Kişi	- sA	- sAlAr

- Metinde, dilek-şart kipinin birinci teklik kişi ile birinci ve ikinci çokluk kişi çekimlerine rastlanılmamıştır.

1. Teklik Kişi :

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

2. Teklik Kişi : “-sAñ”:

çıkār-sañ (017b/06)

gör-señ (021a/19)

3. Teklik Kişi : “-sA”

bilin-se (005b/15)

ol-sa (005b/18)

1. Çokluk Kişi:

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

2. Çokluk Kişi:

(Metinde örneğine rastlanılmamıştır.)

3. Çokluk Kişi: “- sAlAr”:

ov-salar (006a/16)

ez-seler (035a/03)

1.2.1.2.2.3. Emir kipi

Fiilin ifade ettiği hareketin emir yoluyla tasarlandığını dile getiren bir kiptir. (bkz.

Tablo 11. Emir Kipi)

Tablo 11. Emir Kipi

Emir Kipi	Teklik	Çokluk
1. Kişi	---	---
2. Kişi	---	---
3. Kişi	- sUn	- sUnlAr

- Metinde, emir kipine yalnızca 3. teklik kişi ve 3. çokluk kişi çekimlerinde rastlanır.

3. Teklik Kişi : “- sUn”:

ol-sun (036a/03)

it-sün (045b/19)

3. Çokluk Kişi: “- sUnAr”:

it-sünler (034a/03)

1.2.1.2.2.4. Gereklilik kipi: “-mAK gerek/ -sA gerek”:

Eski Anadolu Türkçesinde bu kip için kullanılan özel bir ek yoktur. “-A” istek eki gereklilik kipini anlatmak üzere kullanılır.⁹⁰ [Ayrıca gereklilik kipi bu dönemde ek dışında çeşitli kelime ve yapılarla da ifade edilmiştir.] Terceme-i Kâmilü’s-Sınâ’ a’da genellikle “-mAK gerek” yapısıyla karşılaşılır. Metnin yalnızca bir yerinde “-sA gerek” yapısıyla karşılandığı da tespit edilmiştir.

yar-mağ gerek (036b/04)

ur-mağ gerek (036b/05)

yüri-mek gerek (040b/08)

sağla-sa gerek (010a/07)

1.2.1.3. Birleşik çekimler

Terceme-i Kâmilü’s-Sınâ’ a’da tüm birleşik çekimler görülmez. Metinde kullanılan birleşik çekimler şunlardır:

1.2.1.3.1. Hikaye

Geniş Zamanın Hikayesi

iderdi (050b/08)

iderleridi (044a/08)

1.2.1.3.2. Rivayet

Geniş Zamanın Rivayeti

urılurmuş (023b/15)

⁹⁰ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s. 63.

1.2.1.3.3. Şart

Geniş Zamanın Şartı

arturursa (027a/10)

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

yidise (004a/12)

olmadıysa (013b/16)

1.2.1.4. Birleşik fiiller

Birleşik fiiller, bir isimle bir fiilin ya da asıl fiille bir yardımcı fiilin birleşerek meydana getirdikleri yapılardır. Türkçede iki şekilde bulunurlar.

1.2.1.4.1. İsim + fiil dizilişinde olanlar

Yardımcı fiiller kendi anlamlarını birleşik fiil yapısına aktarmadan özellikle ismin fiil gibi kullanılmasını sağlarlar. Eski Anadolu Türkçesinde “eyle-, it-, kıl-, ol-“ fiilleri asıl yardımcı fiillerdir.⁹¹

Yardımcı Fiiller

eyle-

yağu eyleyeler (044b/18)

ıssı eyleye (016b/11)

nazar eyle (012b/15)

meyl eyledi (015b/15)

eyü eyler (016b/06)

isti' māl eyle (018a/15)

it-

ğargara itsün (045b/19)

ishāl ideler (046a/03)

beyān itdi (021b/16)

men' ideler (021a/17)

laṭīf ider (024a/17)

meşgūl itmeyeler (029a/01)

⁹¹ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s. 66.

ķıl-

sākin ķılalar (006b/11)

tedbīr ķıla (019b/10)

mu‘ tedil ķılalar (018a/05)

sākin ķıla (006ab/09)

ol-

meşğūl olalar (003b/02)

muvāfiķ ola (006a/17)

ķāşıl olur (003b/19)

ķādiş olur (004b/01)

merhem ola (037b/12)

ķavi ola (016a/08)

1.2.1.4.2. Fiil + fiil dizilişinde olanlar

1.2.1.4.2.1. Tasvirî fiiller

Tasvir fiilleri de denen bu birleşik fiiller, fiillerin gerundium şekillerine hususi fiiller eklemek sûretiyle yapılır.⁹²

1.2.1.4.2.1.1. Süreklilik bildirenler

Terceme-i Kāmilü’s-Sinâ‘ a’da süreklilik bildiren tasvirî fiillere rastlanılmamıştır.

1.2.1.4.2.1.2. Tezlik bildirenler

Fiillere tezlik ve çabukluk anlamı katar.

“vir-“:

sal-ı vir-e (034a/10)

şal-ı vir-dür-ür (034b/04)

⁹² Faruk Kadri Timurtaş, a.g.e., s.160.

1.2.1.4.1.1.1. Yeterlilik bildirenler

Metinde “bil-“ fiiliyle yapılmış yeterlilik örneğine rastlanmamıştır. Yalnızca “U-“ fiiliyle kurulmuş yeterlilik fiilinin olumsuz şekli vardır.

yumşadamazsan (018a/04)

1.3. Ek fiil

Türkçede ek fiil (cevher fiil), “er-“ fiilinin ekleşmiş biçimi olan “i-“ fiilidir. İsimlerin yüklem olarak çekimlenmesi “ek fiil” aracılığıyla yapılır. Ek fiilin tek başına bir sözlük anlamı yoktur.

Ek fiilin olumsuz, degül edatıyla yapılır.

revā degüldür (016b/09)

münāsib degüldür (016a/06)

revā degül (012a/08)

Ek fiilin zarf-fiil biçimi olarak -ken eki tespit edilmiştir.

hāmiken (017b/15)

sağiken (028b/11)

hālīyiken (016b/15)

“i-“ ek fiilinin öteki fiillerden farklı olarak yalnızca bildirme niteliğinde dört kipi vardır. Bunlar geniş zaman (şimdiki zaman), görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipleridir.⁹³

Ek fiilin geniş zamanı:

Geniş zaman çekimi diğer zamanlara göre farklıdır. Bu zamanın ilk iki kişisi için müstakil kişi ekleri, 3. kişisi için ise ya eksiz kullanım ya da “tur-“ fiilinin geniş zamanından kalıplaşan +dUr ve +dUrUr eki kullanılır.⁹⁴

Geniş zaman kipi aynı zamanda şimdiki zaman kavramını da içine aldığından bu eklerin yardımcı fiil kanalı ile adlarla birleşen çekimi aynı zamanda şimdiki zamanı karşı-

⁹³ Zeynep Korkmaz, a.g.e., s.703.

⁹⁴ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, a.g.e., s. 64.

layan birer bildirme eki niteliğindedir. Bundan dolayı adlara gelen kişi ekleri *bildirme ekleri* olarak adlandırılmıştır.⁹⁵

Metinde ek fiilin geniş zamanı yalnızca 3. *teklilik kişi* çekiminde tespit edilebilmiştir;

sancudurur (005b/14)

devāsındadır (001b/03)

şışdür (002a/12)

hātıldur (041b/11)

ķabarcuķıldur (043b/01)

var (027b/14)

Ek fiilin görülen geçmiş zamanı:

i- ek fiili +dI geçmiş zamanı ekini alarak çekimlenir. Metinde örneği tespit edilememiştir.

Ek-fiilin öğrenilen geçmiş zamanı:

i- ek fiili -mİş geçmiş zaman ekini alır. Metinde örneği tespit edilememiştir.

Ek-fiilin şartı:

i- ek fiili -sA şart ekini alır.

muṽāfıķısa (003b/05)

varısa (006a/13)

ķavıyise (008b/06)

aķvāyısa (037a/08)

1.4. Kelime Yapımı

1.4.1. Fiilimsiler

1.4.1.1. Zarf-fiiller

Metinde geçen zarf-fiil ekleri şöyledir;

“(y)IcAK”:

var-ıcaķ (011a/09)

ol-ıcaķ (010a/01)

⁹⁵ Zeynep Korkmaz, a.g.e., s.703.

“(y)InCA”:

var-ınca (009b/13)

yitiş-ince (010a/01)

“(I)ken”:

ḫālī+y+i-ken (016b/15)

ḫām+i-ken (017b/15)

“-mAdAn”:

biş-meden (016b/07)

“-mAdIn”:

yumşa-madın (023a/15)

biş-medin (008a/18)

“(y)UbAn”:

ḫork-uban (027a/09)

“(y)Up”:

ol-up (010b/15)

incin-üp (015a/10),

ezil-ip (016b/19)

ḫağıl-ıp (017a/05)

1.4.1.2. Sıfat-fiiller

Metinde geçen sıfat-fiil ekleri şöyledir:

“-dUK “:

vir-dük+leri (ğızā) (010b/14)

al-duğ+ları (gün) (022a/13)

otur-duğ+ı (yir) (023b/18)

“-mAdUK”:

ol-maduğ (oğlan) (040b/17)

“-mİş”:

çık-mış (horāsān üzümü) (018b/03)

uvan-mış (besfāyic) (018b/05)

dön-miş (sirkele) (027b/11)

“- (y)AcAK”:

dök-ecek (yire) (031b/16)

id-ecek (yirde) (041a/16)

ağ-acağ (yiri) (003b/18)

“- (y)An”:

yi-y-en (kişi) (043a/08)

sür-en (sefūfila) (045b/12)

ol-an (‘ illete) (047b/09)

1.4.1.3. İsim-fiiller

Metinde geçen isim-fiiller şöyledir:

“-mA”:

ezil-me+si (015a/06)

çık-ma+sı (015b/03)

oñul-ma+sı (020a/01)

“(y)Iş”:

sağ-ış+ı (025a/04)

“-mAK” :

kurı ol-mak (029a/06)

der ak-mak (029a/06)

uş+şı git-mek (005a/12)

“-mAKIİK” :

kes-meklik (029b/10)

kus-maklık (030a/15)

eyle-meklik (017b/15)

1.4.2. İsimden isim yapan ekler

“+acuk” : Küçültme ekidir.

az+acuk (023b/10)

“+AK” : Organ isimlerinde görülen bir isimden isim yapma ekidir.

bögr+ek (11b/16) (<bögür+ek)

“+An”: Kategori olarak çokluk yapan bir ek olsa da Eski Türkçeden sonraki dönemde bu işlevini yitirerek yalnızca kalıplaşmış birkaç kelimedeki varlığını sürdürmüştür.

oğl+an (040b/18) (<oğul+an)   er+en+ler (013b/03)

“+CAK”: İsimlerden zarf veya sıfat fonksiyonunda kelimeler türetir.

ılı+cağ (031a/03) (<ılık+cağ)   tiz+cek (028b/04)

gök+cek (006b/17)

“+cUK”: İsimlerden küçültme ve sevgi belirten isimler türetir.

oğlan+cuğ (013a/18)   päre+cuğ(027b/01)

birez+cük (027b/11)

“+DAsI ” : İsimlerden zarf görevinde isimler türetir.

yarın+dası (045a/06)   ir+tesi (005b/09)

“+düz”: İşlek olmayan bir ektir ve zaman zarfı yapmaya yarar.

gün+düz+de (009a/14)

“+ıl”: Renk isimlerine gelir ve o renge yakın anlamı verir.

yaş+ıl (015a/13)   kız+ıl (015a/15)

“+In”: İsimlere gelerek zarflar türetir.

uz+un (015b/20)   yak+ın (029a/02)

“+kek”: Dilbilimcilerin şüpheyle baktığı çok yaygın olmayan bir isimden isim türetici ektir.

ir+kek (051b/02)

“+lAyIn”: İsimlerden zarf görevinde isimler türetir.

evvelki+leyin (027a/07)   tedb̄ir+leyin (032b/06)

“+**IK**” : İsimlerden soyut isimler türeten bir ektir. Arapça ve Farsça bazı kelimele-
re eklendiğinde kalınlık-incelik uyumuna uymaz.

ham+lık (015a/06)   za‘îf+lık (005b/03)
gic+lik (009b/08)

Zaman ismi yapma işlevi de vardır.

kuş+lık+da (009a/04)

“+**IÜ**” : İsimlerden sıfat görevinde isimler türetir.

guşsa+lu (023b/09)   misk+lü (044b/06)
nevet+lü (011a/05)

“+**(I)ncI**” : İsimlerden sıra sayı sıfatı türeten bir ektir.

bir+inci (001b/13)   altı+ncı (001b/08)

“+**rAK**” : Üstünlük bildiren isimler türetir.

issi+rek+dür (012b/05)   gâlib+rağ (015b/05)
katı+rağ (038a/19)

“+**sÜz**” eki: Yokluk bildiren sıfatlar yapmaya yarar.

verem+süz (036b/15)   şübhe+süz (027b/03)
şek+süz (024a/10)   uyku+suz+lık (007a/14)

1.4.3. Fiilden isim yapan ekler

-**(A)k**: Eski Türkçedeki “-Gak” ekinin, Eski Anadolu Türkçesindeki şekilleriyle ka-
rışmıştır.⁹⁶

yumşa-ğ (044a/14)   döşe-k (030b/17)

⁹⁶ Şaban Doğan, a.g.e., s.65.

“-**Gun**”: Fiilden isim yapan bir ektir.

az-ğun+lığı (017b/08)

ar-ğun (003a/06)

“-**I**”: Fiillerden isim yapar.

ğorğ-u (026b/19)

ğorğ-u+lu (028b/10)

“-**Im**”: Bir kerede yapılan işleri gösteren isimler türetir.

öl-üm (034a/17)

“-**In**”: Fiilden isim yapan bir başka ektir.

düt-ün+den (028a/13)

” -**(U)K**”: Fiilden isim yapan eklerdendir.

ağsur-uğ+dur (027a/13)

ar-uğ+lık (025b/02)

del-üg+ine (07a/07)

“-**mA**”: İsim-fiil eki olan –mA eki bazen kalıcı isimler de yapmaktadır.

sıt-ma+la (032a/10) (<ısıt-ma)

“-**maz**”: Sıfat-fiil eki olan –maz eki bazen kalıcı sıfatlar da yapmaktadır.

yara-maz (07b/16)

”-(y)IcI ”: Fiillerden isim türetir. Eski Anadolu Türkçesinde genellikle yuvarlak ünlülü olan bu ek, metinde daima düz ünlülü olarak görülmektedir.

eglen-ici+dür (009b/09)

dut-ııcı+lar (003b/15)

1.4.4. İsimden fiil yapan ekler

“+A-“: Hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetir.⁹⁷

beñz+e-se (003b/01)

uz+a-sa(021a/05)

dil+e-dük (041/b03)

“-(A)I-“: Sıfatlara gelerek geçişsiz fiiller yapar.

eksi+l-e (006a/11)

tom+al-an (043a/05)

“+I-“: Geçişsiz fiiller türetir.

kağ+ı-mağ (014a/13)

“+IA-“: İsimlerden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetir.

baş+la-sa (030b/03)

av+la-y+a+lar (047a/06)

der+le-dükden (003a/08)

“+sA-“: İhtiyaç, istek anlamı içeren fiiller türetir.

su+sa-sa (020a/08)

---

⁹⁷ Gülsevin, a.g.e., s. 119.

1.4.5. Fiilden fiil yapan ekler

“-ele-“:

dep-ele-yici (042b/17)

1.4.6. Çatı Ekleri

1.4.6.1. Ettirgenlik

Bu ekler, geçişli bir fiile geldiğinde ettirgenlik eki görevinde kullanılır, geçişsiz fiillere gelmeleri durumunda ise fiili geçişli hale getirmeye yararlar.⁹⁸

Geçişli Fiillere Gelenler

ekhel şamarından kan al-dur-a (016a/02)

beden katılığı az olsa şarāb-ı reyhānī iç-ür-eler (003a/13)

geyecegin gey-dür-eler (032b/19)

lāyık budur kim hātun kişi südin em-zür-eler (033a/14)

Geçişsiz Fiillere Gelenler

ğizā şehveti sıtmayla sākīṭ olsa sen ol iştihāyı uyan-dur-ur+sın (028a/17)

cemī^c in yumşak dögeler yoğuralar hab ideler gölgede kuru-d-alar (020b/04)

muhtāc oluruz şol edviyelere kim bedeni katı sovu-d-ur ola (008a/01)

kıandan çok çık-ar-alar (022a/02)

her-bār kim bu biz ıssı ola gid-er-eler yirine sovuğ biz kıoyalar (031b/02)

sovuğ yirde çalkkıoyun yat-ur-alar (004b/06)

ıssısı sinmiş suya bat-ur-alar (006a/12)

eger zamān yaz olsa şandal mersin tüt-üz-eler (044a/10)

---

⁹⁸ Gülsevin, a.g.e., s.138.

1.4.6.2. Edilgenlik

“-II-“:

mercimek kim bişmiş ola dög-ül-miş ola (037a/18)

yumşak dög-il-miş kavun tohumı içile ovalar ve bedene tılâ ideler (050b/01)

keçi paçası kim düz-ül-miş ola (031a/04)

benefşe yağıla düz-il-miş ola (031b/01)

“-I)n-“:

bu bil-in-se kim ta‘ām-ı fāsīd bağarsuğun üsünde olsa (005b/15)

kayna-n-mış suyu başına dökeler (007a/09)

1.4.6.3. Dönüşlülük

“-I)n-“:

beden sevdādan arı-n-sa kara behaḳ mevzi‘ine tılâ ideler (039b/16)

kaçan irin+le-n-se çirg cem‘ olsa açılmasa revā budur kim yaralar (036b/01)

ḥammāmda çok egle-n-e (003a/07)

“-II-“:

kaçan ağsuriḡa dut-ul-sa burnına ağzına fetīle soḳ (028a/14)

ol kesilen yiri açılır yar-ıl-ur oñulmaḡı yakın olmaz (039a/19)

der dök-ül-mek der kesilmek devāsındadır (002a/08)

1.4.6.4. İşteşlik

“(I)ş-“:

az şarāb vireler aķ ola sıvuk ola çok kar-ıř-mıř ola (006b/06)

1.5.Sıfatlar

Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ’ a’da sıfatlar çok sık kullanılmıştır.

1.5.1. Niteleme sıfatları

acı (nesnelerden) (014a/12)

ısıcaķ (suyıla) (020b/04)

eyü (kıyāsıla) (025a/09)

dikensüz (arduç toħmı) (049a/05)

ķara (helīle) (038b/18)

datlu (üzüm) (045b/15)

yaramaz (hıltđan) (051a/11)

řaru (kibrit) (051a/13)

ķızıl (zirnīh) (051b/06)

uzun (hastalıklarda) (010a/01)

1.5.2. Belirtme sıfatları

1.5.2.1. İşaret sıfatları

bu (nesne) (051b/16)

iřbu (zimādıla) (050a/10)

řol (nesneler) (049a/08)

ol (kīseyi) (018b/07)

1.5.2.2. Sayı sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları:

bir (rıṭl) (018b/16)

dört (dirhem) (019a/07)

iki (sıtma) (019a/18)

üç (yire) (019a/18)

on iki (sā' at) (014a/16)

sekiz (mıṣṣāl) (044b/12)

biş (günde) (048a/01)

altı (cüz') (050b/10)

Sıra Sayı Sıfatları:

bişinci (bābı) (01b/07)

sekizinci (maḳālede) (004a/17)

ikinci (gün) (004a/02)

evvelki (ḥāline) (013a/19)

üçüncü (maḳāle) (001b/02)

1.5.2.3. Belirsizlik sıfatları:

birkaç (gün) (020a/13)

ba' zı (zamānda) (026a/15)

her (birinden) (027b/01)

her (ḥastalıgı) (008a/16)

ayruḳ (ḥastalıklar) (009b/04)

1.5.2.4. Soru sıfatları

ḳanḳı (ṭā'ām) (005b/14)

ne (vaḳıt) (033a/13)

1.6. Zamirler

1.6.1. Kişi zamirleri

Kişi zamirleri isimlerin yerini tutarlar. (bkz. *Tablo 12. Kişi Zamirleri*) İyelik ekleri haricinde isimlerin almış olduğu işletme eklerini alırlar. (bkz. *Tablo 13. Kişi Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi*)

Tablo 12. Kişi Zamirleri

Zamirler	Teklik	Çokluk
1. Kişi	ben	biz
2. Kişi	sen	---
3. Kişi	a(n)	---

- Metinde, ikinci ve üçüncü çokluk kişi zamirlerine rastlanılmamıştır.

1. Teklik Kişi Zamiri: ben:

ben gördüm işbu sıtma yaz āhirinde bir kişiye ulaşdı (017a/08)

2. Teklik Kişi Zamiri: sen:

sen istifrāğa şürū^c idesin (014b/14)

3. Teklik Kişi Zamiri: a(n):

benüm işbu tedb̄irüm aña eyü tedb̄ir oldı (017a/09)

1. Çokluk Kişi Zamiri: biz:

biz eyitdük kim h̄aşıl olur duzlu h̄ılt̄dan (050a/14)

2. Çokluk Kişi Zamiri:

(İkinci çokluk kişi zamiri metinde kullanılmamıştır.)

3. Çokluk Kişi Zamiri:

(Üçüncü çokluk kişi zamiri metinde kullanılmamıştır.)

Tablo 13. Kişi Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi

	1. Kişi	2. Kişi	3. Kişi
Yalın Durum	ben - biz	sen - ...	... - ...
Tamlayan Durumu	benüm - ...	senün - ...	anun - ...
Belirtme Durumu	... - ...	seni - ...	... - ...
Yönelme Durumu	... - ...	saña - ...	aña - ...
Ayrılma Durumu	... - ...	... - ...	... - ...
Bulunma Durumu	... - ...	... - ...	anda-...
Araç Durumu	... - ...	... - ...	... - ...

• Metinde, 1. kişi teklik zamiri; yalın durum ve tamlayan durumunda karşımıza çıkmıştır. 2. teklik kişi zamiri ise yalın durum, tamlayan durumu, belirtme durumu ve yönelme durumundaki örnekleriyle metinde yer alır. 3. teklik kişi zamirinin de tamlayan, yönelme ve bulunma durumunda kullanıldığı saptanmıştır.

• 1. çokluk kişi zamiri metinde yalnızca yalın durumda saptanmış, diğer çokluk kişi zamirlerine ise metinde yer verilmediği görülmüştür.

benüm işbu tedbîrüm aña eyü tedbîr oldı (017a/08)

senün kaçduñ hastalık ʿ ilâcında ola (026b/17)

eger bu nesneler seni maqşûduña yitişdürürse eyüdür (038a/15)

lâyıkdur saña kim zımâd idesin (035b/11)

şol kişi kim anun sıtması ... (007a/17)

benüm işbu tedbîrüm aña eyü tedbîr oldı (017a/09)

anda ʿ alâmât-i zübûlden nesne zâhir ola (031b/07)

1.6.2. İşaret zamirleri

Varlıkların yerini işaret yoluyla tutan zamirlere denir. Metinde işaret zamiri olarak; bu, şol, ol /a, bunlar ve anlar zamirleri kullanılır. (bkz. *Tablo 14. İşaret Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi*)

Tablo 14. İşaret Zamirlerinin Durum Ekleriyle Çekimi

	bu-bunlar	şol-...	ol , a - anlar
Yalın Durum	bu - bunlar	şol - ...	ol - ...
Tamlayan Durumu	bunuş - bunlaruş	... - ...	anuş - ...
Belirtme Durumu	bunı - bunları	... - ...	anı - ....
Yönelme Durumu	... - bunlara	... - ...	aşa - ...
Ayrılma Durumu	bundan - bunlardan	... - ...	anda - ...
Bulunma Durumu	bunda - ...	... - ...	anda - ...
Araç Durumu	bunuşıla - bunlaruşıla	... - ...	anuşıla - anlaruşıla

• Metinde, “bu” işaret zamiri yönelme durumunda kullanılmamıştır, “bunlar”ın ise bulunma durumunda yer almadığı saptanmıştır. “şol” ve “ol” işaret zamirleri yalnızca yalın durumda kullanılmışken, “a” işaret zamiri; yalın durum, tamlayan, belirtme, yönelme, ayrılma, bulunma ve araç durumlarında tespit edilmiştir. “anlar” işaret zamiri ise metnin tek bir yerinde araç durumunda “anlaruşıla” şekliyle karşımıza çıkmıştır.

bu dağı veremi eyü bişürürdi (036a/14)

bunlar veremi bişürür (036a/08)

bunuş küllini yaz güninde ya güz güninde qarıla sovudalar (023b/13)

bunlaruş eriyenini nârdîn yağıla ya^c nî sünbül yağıla erideler (046b/05)

meşriṭiyūs bir pādşāhuṅ adıdır kim bunı düzdi (048a/13)

bunları zīrvā aşıla ya doğa aşıla ya sögülme ya yaḥnī yidüreler (003a/11)

bunlara beṅzer nesnelər şörvāsı vireler (022a/14)

ba' zısı bundan daḥı eglenicidür (09b/08)

bunlardan ğayrı ḥāzır olanı vireler (009b/15)

eger bunda bir cüz' sūs yaprağı ziyāde itseṅ ğāyet de nāfi' ola (037b/13)

bunuḡıla sıtma ḳavī olur (019a/17)

eger görseṅ bunlaruḡıla oṅulur (051b/14)

sol kim verem-i ḥāruṅ bāḳīsi ḳıbelinden ḥādiş olur (038b/06)

ol daḥı bile ḳarışa (050a/15)

anun devāsı ıssı idici yumşaq idici nesnelere olur (038b/07)

geçen gün ne yidise bu üçinci gün daḥı anı yiye (004a/12)

ana daḥı şāliḡ degüldür (012a/02)

andan soṅra encirile mersinile ḳaynanmış suyıla yuyalar (045a/04)

beden kim anda verem ḥādiş oldı (038a/10)

neyile ' ādet dutsa anunıla istifrag ideler (009a/08)

anlaruḡıla ḳan almağa ḥācet varıduḡuna istidlāl olınur (016a/03)

1.6.3. Dönüşlülük zamirleri

kendü: kendü hareket itmiş ola (008a/18)

1.6.4. Soru zamirleri

ķankı: ķankısı kuvvetlü olsa ġalibraķ olsa anuķ devāsına ķaķd olına (026b/16)

ne: neyile   adet dutsa anuķıla istifrāġ ideler (009a/09)

1.6.5. Belirsizlik zamirleri

birisi: birisi sūciyiledūr (011b/01)

her birisi: her birisi sıtmasında ziyāde sovuķ yaķ itmeġe muķtāc olur (013b/03)

her kim: her kim bu ġāllū olsa ķaçan bu tedbīr olsa ölüm tiz olmaz (034a/17)

ba  zısı: ba  zısı sıtmaya m ķākildūr (026b/12)

ba  zıları: edviyeler n ba  zıları ishāl ider (020b/01)

1.7. Zarflar

1.7.1. Yer-yön zarfları

aķaġa: řafrā ma  ide aġzından aķaġa ine (030a/02)

daķra: ikincisi m teġayyir olan ġıķları daķra ķıķarmaķdur (007b/07)

iķer : ġarāret-i ġarīziyye iķer  ġits n (029b/19)

yuk ru: yuk ru gideler (038a/18)

1.7.2. Zaman zarfları

her gün: her gün bir mışkāl bir buçuḡ ūḡıyye sirkengübīn vireler (016a/04)

evvel: evvel ḡıbb-ı ḡālīṣ tedbirin bařlayavuz (012b/01)

ḡaçan: ḡaçan sıtma yiyi olsa (002b/11)

řimdi: ḡastanuḡ ḡabī^c at(1) řimdi isdemese (010b/18)

1.7.3. Durum zarfları

aḡla: her günde aḡla bir mışkāl vireler (048a/10)

eyle: yine eyle idesiz (033a/11)

eyü: gövdesin eyü ovalar (007a/11)

arḡun arḡun: andan řonra arḡun arḡun ovalar (003a/06)

1.7.4. Miktar zarfları

az: ḡıẓāyı az vire (010a/06)

birez: ḡapuya yaḡın yirde birez oturdalar (032b/10)

birezcük: ḡařḡāř řarābıdan birezcük vireler (043b/11)

ḡoḡ: bedenin ḡoḡ ovalar (003a/18)

hic: hic ol ^c uzuvda ḡalmaya (039a/17)

1.8. Edatlar

1.8.1. Bağlama edatları

1.8.1.1. Sıralama edatları

ve: ḥaṣīṣ ḡāfiṣ ve ḥāṣā ve afsentīn her birinden yidi dirhem (20b/19)

daḥı: yaṣ ṭabī'atlu ḡızālarıla olur daḥı bu ṭabī'atlu ōrbetile olur (007b/08)

ile: mürdümükile ḡabaḡ ōrīvāsı içürelər (002b/18)

1.8.1.2. Denkleştirme edatları

ya: varsama ya yavṣan ya güyegü otı ḡoḡuladalar (003a/12)

yāḥūd: balıla yoḡıralar yāḥūd sirkengübīnile yoḡıralar (049b/13)

1.8.1.3. Cümle başı edatları

lakin: ḡızālarıla ḡızālanduralar lakin ḡammāma ḡoymayalar (005a/14)

ancaḡ: ḡü lengübīn yiye ancaḡ bundan ōnra sirkengübīn ice (017a/17)

ammā: ḡızā vireler ammā nevbeti gün ḡızāyı terk ideler (016a/14)

eger: ıŗlanmıŗ ḡara erük suyı vireler eger aḡa taḡammül itmezse ōāf düzeler (023a/09)

tā kim: ol suya ṭaŗ bıraḡalar tā kim ḡasta ḡarīŗ ola (024a/02)

illā: az olur oḡulur illā bu oḡulmaḡ ḡic olur (045b/05)

nitekim: sereṭān sevdālu ōāfrādan ṭoḡar nitekim bir ḡac mevāzı' da zıkr itdük (039a/15)

mādām kim: koyalar gide mādām kim hastanūḡ kuvveti taḥammül ide (029b/10)

meger kim: cevāv vireler meger kim ağrısı sākin ola (023a/18)

1.8.1.4. Sona gelen edatlar

kim: ağaç sarmaşığı kim iplige beḡzer (012b/09)

daḡı: za^ʿ ferān tozıdalar daḡı içeler ġāyetde nāfi^ʿ dūr (044a/05)

ki: suyla içseler ki ol suda ustūḡūdus ve eftīmūn ve ḡara ḡarbaḡ ve lisānū's-ḡevr ḡaynanmıḡ ola (047a/02)

1.8.2. Son çekim edatları

ile: sovuḡ suyla içüreler (013a/05)

içün: medīne ḡehrinde çok olduḡiçün didi (042a/12)

gibi: faḡr ḡomalān gibi ağulu otdur (043a/06)

ḡadar: ḡol ḡadar aḡıdalar kim hastanūḡ ^ʿaḡlı zāyil ola (043b/04)

ḡonra: yimekten ḡonra emr ideler uyuya (003a/02)

ḡayrı: bundan ḡayrı āsānlıḡıla siḡen ḡızā vireler (033a/01)

ötrü: ^ʿalā-ḡāliḡi bu ecilden ötrü eyitdiler (010b/08)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(METİN)

(TERCEME-İ KÂMİLÜ'S-SİNÂ' A)

001b

01 bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm 02 kâmilü's- şinâ' anuḡ üçinci maḡâlesi sıtmalar veremler
'ilâcındadır bu üçinci maḡâle otuz 03 dört bâbdur **evvelki bâb** güneş ıssısından ḡâşıl olan
sıtma devâsındadır 04 **ikinci bâbı** sovuḡdan beden ḡatı olup der yolları dutulmaḡdan ḡâşıl
olan 05 sıtma dermânındadır **üçüncü bâbı** yimekten içmekden ıssı 06 otlardan ḡâdiş olan
sıtma dermânın beyân ider **dördüncü bâbı** zaḡmetden 07 ḡâşıl olan sıtma devâsındadır **bi-
şinci bâbı** ḡaçımaḡdan ḡâdiş olan 08 sıtma devâsındadır **altıncı bâb** ḡuşşadan ḡâşıl olan
sıtma devâsındadır 09 **yidinci bâbı** uyḡususlıḡdan ḡâşıl olan sıtmadadır **sekizinci bâb** 10
ıssı veremden ḡâşıl olan sıtma devâsındadır **doḡuzuncı bâbı** şafrâ 11 balḡam sevdâ ḡan
müteḡayyir olup ḡoḡusu azmaḡdan ḡâdiş olan sıtma devâsındadır 12 **onuncı bâbı** müteḡay-
yir olan ḡılıḡlaruḡ daşra ḡidermesin beyândur 13 **on birinci bâbı** sıtmalaruḡ yimeḡi tedbîrin-
dedür **on ikinci bâbı** ḡıbb-ı ḡâliş devâsındadır ḡıbb-ı 14 ḡâliş ol sıtmanuḡ adıdur kim bir
ḡün duta bir ḡün ḡoya 15 daḡı ḡâliş ola **on üçüncü bâbı** ḡıbb-ı ḡayr-ı ḡâliş sıtma dermânın-
dadur 16 **on dördüncü bâb** rib' sıtması devâsındadır rib' şol sıtmadur kim sevdâdan ola 17
iki ḡün duta iki ḡün dutmaya **on bişinci bâbı** 18 ḡummâ-yı muvâzıb devâsındadır ḡummâ-
yı muvâzıb şol sıtmadur kim balḡamdan ḡâşıl ola nevbet on sekiz sâ' atdan artuḡ 19 ola **on
altıncı bâbı** dâyim olan sıtma devâsındadır **on yidinci bâb**

002a

01 mürekkeb sıtma devāsındadır ya' nī qarışık **on sekizinci bābı** ibniyālūs laygūriyā 02 adlu sıtma devāsındadır ibniyālūs şol sıtmadır kim sovuķı gizlü ola ıssısı aşkäre 03 ola laygūriyā şol sıtmadır kim bununı 'aksi ola **ondokuzuncı bābı** biş günde bir 04 altı günde bir nevbeti olan sıtma devāsındadır **yigirminci bābı** [sıtmaya 'arız olan besinlerün baş ağrısı] gibi dermānındadır 05 **yigirmi birinci bābı** sıtmadan ta'ām iştihāsı gitmekdedür **yigirmi 06 ikinci bābı** sıtmala öksürük ağsuruk olmaķ dermānındadır **yigirmi üçüncü bābı** 07 sıtmala uykusuzluk 'arız olmaķ devāsındadır **yigirmi dördüncü bābı** 08 sıtmala tabi'at yumşak olmaķ kurı olmaķ der dökülmek der kesilmek devāsındadır **yigirmi 09 bişinci bābı** sıtmadan 'aķıl gitmek devāsındadır **yigirmi altıncı bābı** 10 ince idici sıtma devāsındadır **yigirmi yidinci bābı** 11 felgumūnī adlu verem devāsındadır felgumūnī şol sıtmadır kim kandan hāşıl ola **yigirmi sekizinci bābı** humret adlu 12 verem devāsındadır humret şol şişdür kim şafrādan kandan hādiş ola **yigirmi dokuzuncı bābı** 13 nemle adlu verem devāsındadır nemle şol şişdür kim şafrādan hāşıl ola **otuzuncı bābı** 14 evzīma adlu verem devāsındadır ya' nī balgamdan hādiş olan şişdür evzīma **otuz 15 birinci bābı** isķiryūs adlu verem devāsındadır isķiryūs şol şişdür kim 16 katı ola sevdādan ola **otuz ikinci bābı** se-reṭān adlu verem devāsındadır 17 sereṭān şol şişdür kim şafrā göynüp sevdā olmaķdan hādiş olur **otuz 18 üçüncü bābı** hanāzīr dirler verem devāsındadır ya' nī ṭoņuz baş(ı) ğālib 19 boyında olur balgam-ı ğālīzden hādiş olur **otuz dördüncü bābı**

002b

01 sila' -ı ta' aķķud adlu verem devāsındadır ya' nī urlara dirler **evvelki bābı** 02 semlerden ve güneş ıssısından hādiş olan sıtma devāsındadır vaķıt kim muşannif 03 kitābuñ evvelinde her bir otuñ her bir hastalığa fāyidesin tamām bildürdi sıtmadaki hālde şürü' 04 itdi sıtmalar devāsın bildürmege güneş ıssısından semlerden hāşıl olan sıtmanuñ 05 devāsı sovuķ yerde oturdalar daķı şandal ya gül suyu ya kāfūr ya nīlūfer ya 06 gül koķuladalar andan şoņra bu sıtmanuñ katı çok zararlı başda olur başı üsdine 07 birbiri ardınca süciden olmuş sirkeyi qarıla sovidalar iki sirkece gül suyu 08 katalar dört ol sirkece gül yağı katalar dāyim

dökeler dökten el başdan ırak **09** ola andan sonra bu mezkûr şuya ak şandal birağalar bir päre kettân bizini ol **10** şandallu şuya ıslayalar başı üzerine koyalar biribiri ardınca tâ sıtma zâyil olunca ya **11** yiyni olunca kaçan sıtma yiyni olsa mu‘tedil hammâma koyalar baş(ı) üzerine cemî‘ **12** a‘zâsına ıssısı kesir imiş su koyalar biribiri ardınca evet datlu ola **13** ol şuya kim beden nermi yumşak ola yubüseti kırılıkı gide deri içindeki hıltı **14** ezile eger bu şuyı benefşele nîlûferle bâbaddala kaynatsalar gâyet de nâfi‘ ola beden **15** kırılığın gidere bu sebebden tabîbler eydürler hammâmdan sonra baş üzerine benefşe **16** yağı ya nîlûfer yağ(ı) dökmek revâdur kaçan hammâmdan çıkşa bir sâ‘at hasta **17** râhat ola andan sonra şekerile cevav vireler eger hâzır olursa ve eger hâzır olmazsa **18** arı etmegi qarıla sovımış suda ıslayalar yidürelere ya buğday kavudını ıssı **19** suda ıslayalar ol suyu qarıla sovidalar dağı şeker birağalar yidürelere ya mürdümükile

003a

01 kabağ şorivâsı içürelere eger hâtır yimiş isdese yimekten öndin tût erük enâr **02** üzüm kim tamâm datlu olmaya qarıla sovidalar yidürelere yimekten sonra emr ideler uyuya ya sâkin **03** ola bu sıtma bu tedbirle zâyil olur **ikinci bâbı** sovuğdan beden katı **04** olup der yolları dutulmağdan hâdiş olan sıtma devâsındadır bu sebebden sıtmalu **05** olan hastayı bir kuytu yerde yaturalar yumşak nesne örteler büriyeler andan sonra **06** arğun arğun ovalar tâ sıtma eksilince kaçan eksilse hammâm(a) koyalar hammâmda **07** çok eglene bedenini mu‘tedil ovalar tâ kim der yolları açıla giñiye sovuğdan beden içinde **08** dutulup kalan harâreti ezile gide derledükden sonra hıtmî yağını ya durağ otı **09** yağın ya bâbadda yağın ya süsen yağın dürteler bile ovalar kaçan hammâmdan çıkşa **10** yiñi geyesile büriyeler bir sâ‘at andan sonra laţîf gızâlar vireler bilic gibi çil gibi durrâc **11** gibi dağı bunlar(a) benzer nesne gibi bunları zîrvâ aşıla ya doğa aşıla ya söğülme ya yañnî yidürelere **12** andan sonra varsama ya yavşan ya güyegü otı koçuladalar eger beden katılıkı az **13** olsa şarâb-ı reyhânî içürelere tâ kim der yolları açılıp bağlanıp kalan harâret gide **14** ve eger beden gâyet de muhkem olsa sovuğdan mezkûr şarâbı virmeyeler eger virseler ahlâtı **15** arıdur iner der yollarına dökülür çıkmaz südde olur eger bir günde bu tedbir bu sıtmadan nesne **16** bâkî kırışa yarındası yine hammâm(a) vara cemî‘ zıkr olan tedbirleri ide eger beden dirilip **17**

katı olduđ(1) Őeb suyından olsa ya ayruđ k̄abız sulardan olsa yine bu geĥen 18 tedb̄irler(i) ideler lakin ĥammāmda benefŐe yađıla ya n̄l̄ufer yađıla beden in ĥok ovalar 19 ūzerine ĥok issısı s̄akin olmuŐ datlu su d̄okeler kaĥan bu sıtmanuđ nevbeti

003b

01 uzun olsa evvel emirden ĥumma-yı muĥbiĥa ya' n̄ d̄ayim olan sıtmaya beņzese ta' c̄il 02 devāya meŐġul olalar ta' affun-i aĥlātdan ya' n̄ teđayyur aĥlātdan ĥāŐıl olan 03 sıtmaya yitiŐmesun diyü nitekim c̄al̄in̄us eyitdi eger bu sıtmanuđ evvel(i) bu resme uzun 04 olsa teđayyur aĥlātdan ĥāŐıl olan sıtmaya yitiŐe diyü ĥorĥulsa eger ĥāzır vaĥt 05 ve ĥastanuđ yaŐı ve kuvveti ĥan almađa muvāfiĥısa tiz ĥan alduralar ĥacet mıĥdārınca 06 eger sıtmalu kiŐinüđ kuvveti ĥāyet de ĥav̄ı olsa Őol ĥadar ĥan aĥıdalar kim ĥastanuđ 07 ' aĥl(1) z̄ayil olmađa yaĥın ola z̄irā bu sıtmanuđ issinüđ ĥan almađa ĥaceti artuĥdur ayruđ 08 sıtma issinden z̄irā beden kaĥan sovuĥdan katı olsa der yolları dutulsa ĥılĥlar 09 beden iĥinde dutulur ĥalur ŐeŐilip gitmez illā ĥan almađıla ĥıĥar gider kaĥan bu resme 10 ĥan alsa azıraĥ yeyicek yidüreler r̄aziyāne toĥmıla ya r̄aziyānenüđ dibi ĥabıla biŐmiŐ 11 arpa suyn yidüreler bundan Őonra ūĥ s̄a' at ya d̄ort s̄a' at geĥecek sirkengüb̄in 12 ya Őarāb-ı afsent̄in [evren yavŐanı] ya Őarāb-ı leym̄on iŐbu zamānuđda ĥāzır olursa z̄irā bu 13 tedb̄ir n̄afi' d̄ur s̄üddeleri aĥmaĥda yapıŐuĥ ĥılĥları kim beden iĥinde maĥb̄us olmuŐdur 14 anı kesmekde ve daĥı arıtmaĥda l̄ayık degüldür ĥastaya s̄üddeler aĥıcı nesne virmek bedeni 15 ĥılĥlardan f̄ariĥ ĥılmađın z̄irā kaĥan siddeler ya' n̄ ĥılĥlar yolın dutıcılar gitse ĥılĥlaruđ yolu aĥılır 16 ĥılĥlar yolına aĥar kaĥan ĥılĥlar yolına aĥsa daĥı ayruđ 17 ĥılĥ ĥādiŐ olur yolu dutulur ya ĥok olduđından ötrü ya ĥoyu olduđından 18 ötrü ya yapıŐuĥ olduđından ötrü ĥuŐuŐā aĥacaĥ yiri dar olsa ya s̄üdde katı olsa daĥı 19 aĥlāĥ müteđayyir olur sıtma ĥāŐıl olur vaĥt kim bu sıtma katı olsa s̄üdde ĥatıduđına

004a

01 delâlet ider kaçan za‘îf olsa südde azıduğına delâlet ider kaçan hasta bedeni ahlâtdan 02 fâriğ idse kan almağıla evvelki gün bu zikir olanlar(ı) vireler ikinci gün yine sikencübîni 03 ya şarâb-ı leymôn ya şarâb-ı afsentîn ya‘nî evren yavşanı şarâbı vireler iki sâ‘ atdan 04 ya üç sâ‘ atdan sonra arba suyun vireler geçen şarâblar durıdıla ya kepek harîresin vireler 05 müzevvere zîrbâc şörvâsın vireler kaçan üçüncü gün olsa ve sıtmada eksilmek zâhir 06 olsa hiç nabzında tegayyür ahlât ‘alâmet(i) olmasa dağı sidüğünde süddeye delâlet ider 07 nesne olmasa dağı hılt çigligine delâlet ider nesne olmasa revâsı hastaya budur kim hammâma 08 girmege emr ideler hammâm içinde bedenini ovalar şol nesnelere kim beden arıdur açar arpa unı 09 gibi bağıllâ unı gibi işfahân çoğanı gibi ya necrân çoğanı gibi revâsı budur kim kaçan kim sıtma 10 katı olduğu vakıt bilesin ol vakıtdan öñdin hastayı hammâma koyalar ağıllısı dört sâ‘ at 11 öñdin koyalar kaçan hasta hammâmdan çıkısa sirkengübîn ya şarâb-ı leymôn ya şarâb-ı 12 afsentîn vireler geçen gün ne yidise bu üçüncü gün dağı anı yiye kaçan dördüncü gün 13 olsa nabzında sidüğünde harâret-i südde delâylinden nesne zâhir olsa revâsı budur kim yine 14 hastayı hammâma koyalar üçüncü gündeki tedbîr gibi tedbîr ideler kaçan bişinci gün olsa 15 hastaya sirkengübîn dağı cüllâb ya‘nî gülâbıla bal şerbeti kim muğavvâ ola vireler gızâlarda 16 bilicler ya durrâc ya bunlar(a) beşzer nesne vireler gızâda ‘âdetin red ideler az az **üçüncü bâb** 17 yimekten içmekden ıssı otlardan hâdiş olan sıtmayı bildürür muşannif sekizinci mağâlede cüz’-i 18 evvelden bildürür şol sıtmanuğ devâsını kim ol sıtma hâşıl olur sebeblerin ki dâğıil bedenden 19 bedene gelür olur sıtmalar sebeblerin ‘alâmetlerin bildürdüğü vakıtın eyitdi sıtmanuğ ba‘zısı

004b

01 hâdiş olur keyfiyyâtdan ya‘nî ıssıdan sovuğdan ekşiden datludan yimekten içmekden 02 ıssı otlardan hâdiş olan sıtmalar gibi ba‘zısı hâdiş olur kemmiyâtdan ya‘nî çoklığdan 03 azlığdan toğmeden çok yimekten ma‘ide azmağdan hâdiş olan sıtma gibi şimdiki hâlde 04 şürü‘ itdi ‘ale’t-tafşîl yimekten içmekden ıssı otlardan hâdiş olan sıtmanuğ devâsın 05 bildüre iyitdi şol sıtma kim yimekten içmekden hâdiş olan sıtma anuğ devâsı yaz güninde

hastayı **06** sovuğ yirde çalkıyoyun yaturalar şimāl yili doğanur yir ola dağı mirvahayıla yil eyleyeler **07** ve bezr-i kâṭūna lu' ābın içürelər baqla toḥmını yumşaq dögeler suya ıřlayalar dağı süzeler dağı **08** cüllābıla içürelər enār suyn ya qarla sovımıř su içürelər dağı arpa suynı sükkerle ve bāzem **09** yağıla içürelər ğıdāsı kabak řörvāsı isfānāḥ řörvāsı ola ya kaṭaf ya' nī sermağı **10** datlu bāzem yağıla vireler dilersen arpa kavudın ya buğday kavudın sovuğ suda ıslanmıř ola sükeri **11** ṭabarzadıla ya cüllāb kabak çekürdegi yağıla ya datlu bāzem yağıla eger kış olsa mürebbā mārul **12** ya ebem gömeci yidürelər mu' tedil hevālu yirde yaturdalar çalkıyoyun eger yaz olsa baqla **13** ya řınḥıyār ya ḥıyār toḥmı vireler enār řorduralar ve erük yidürelər ve tüt yidürelər olmıř **14** řeftālū yidürelər yimek yumşaq ola yüregi ve ma' idesi üzerine yaqu ideler řandal ve gülāb ve **15** kīrūtī ya' nī mūm-ı rūgān sovımıř ola gülābdan mārul suyından bağıllā suyından **16** benefşe yağından gül yağından aq mūmdan ḥācet mıqdārınca düzilmıř ola revā **17** degüldür bu sıtma issine řarāb kavī yakın itmek dağı ḥammām(a) girmek kaçan ḥādīs **18** olsa bu sıtma kuvvetlü řarāb içmekden enār suyu kim qarıřmıř ola qoruq řarābına **19** dağı dağı qar suyna dağı elini ayağını ovalar bir sā' at diñlendürelər andan ḥasta uyumaya

005a

01 kaçan ařağı inse işbu sıtma ḥastayı ḥammāma koyalar başı üzerine ıssısı sinmiř řuv **02** dökeler çok burnına benefşe yağıın dürteler ḥammāmdan çıkaralar bir sā' at-ı zamāniyye diñlendürelər **03** andan řonra sovuğ ğızālar vireler müzevver řorbālar vireler qoruq suyıla ya enār suyıla **04** bilic yidürelər çok uyuku uyudalar bunun ardınca bu sıtma tiz zāyil olur ammā řol **05** sıtma kim toḥmeden ḥādīs olur ba' zısı ṭabī' at yumşaq olmağıla olur ba' zısı ṭabī' at **06** kaṭı olmağıla olur evvelki ṭabī' at yumşaqıla olur revāsı budur kim nařar olına eger **07** çıkan fāsıd nesne ma' idede olsa ancak revāsı budur kim kaçan sıtma sākin olsa ḥasta ḥammām(a) **08** koyula andan řonra arı buğday etmeg(i) kim ıřlanmıř ola enār suyıla ya qoruq suyıla vireler **09** yāḥūz bilic řörvāsı kim enār suyıla ya qoruq suyıla biřmiř ola anı vireler dağı **10** alma ya armūd suyn řorduralar ğızādan öñdin yāḥūd arpa kavudın vireler qurı etmegile **11** kim ıslanmıř ola enār suyıla ya alma suyıla vaqıt kim acı yürimesi kaṭı olsa ḥattā uřşı **12** gitmek 'arız olsa revāsı budur kim istifragdan uř gitmek 'ilācın ideler

yüzine 13 sovuğ su saçalar ve bedenın ovalar bundan ğayrı kim zıkr idecegüz uş gitmek
‘ilâcın der 14 kaçan uşşı gelse mezkûrât ğızâlarla ğızâlanduralar lakin ħammâma koyma-
yalar eger ishâl ya‘nî iç 15 gitmegi dâyim olsa ħabbü’l- rümmân ya‘nî enâr dânesi sefûfi
vireler ma‘idesin alma yağıla 16 ya ayva yağıla yağlıyalar alma ayva yağı oldur kim gül
yağını ayva suyıla ya alma suyıla kaynadalar 17 ħattâ suyı gider yağı qalur dağı zimâd
ya‘nî yağı ideler şandaldan ve gül yabrağından 18 ve aĳâkıyâdan ya‘nî ğaylân ağacınun
yimiş şıkındusıdur ya yabrağından olan qurşdur 19 ve ‘uşâre-i liĳyetü’t-teys ya‘nî teke
sağalı şıkındusından mersin suyından bağı yabrağı

005b

01 suyından ve mâ-yı ‘aşâ’r-râ‘î ya‘nî çoban ağacı suyından yağı ideler dağı tâ kim bu
tabîatlu nesnelerden 02 ideler kaçan ishâl ya‘nî iç gitmek kesilse ma‘idesini afsentîn yağıla
ovalar eger ma‘idesine 03 şancu ve ħastalık ve za‘îflık ‘âriz olsa revâsı budur kim ma‘ide-
si üzerine ıssı 04 dest-mâl koyalar immâ qurı ola ya ıssı zanbağ yağıla ovılmış ola ya ıssı
ĳalûf yağıla ovılmış ola 05 ya sūsen yağıla ayrığ gökçek qoquulu ıssı yağlarla öldeler
kaçan ma‘idenun 06 sancusı sâkin olsa içi gitmesi kesilse revâsı budur kim ħastaya ya bilic
ya çil söğümesi 07 ğızâ ideler qoruğ suyıla ya enâr suyıla dağı [yaş] balığ söğümesi
yâĳnisi vireler 08 eger yimek şehveti za‘îf olsa ayva cevârişi ya alma cevârişi miskile
muţayyeb ola 09 ya‘nî qoquulanmış ola ve cevâriş-i cevzî vireler bi-qadri’l-ĳâceti kaçan
irtesi olsa ħammâma 10 koyalar eyü qoquulu yağlarla bedenın ovalar ħammâmda çok eg-
lemeyeler kaçan ħastanınun 11 tabî‘atı yumşaq işbu tedbîrlerle tedbîr itmek bu resme sıtma-
yı vâcibdür ammâ kaçan 12 tabî‘at muĳtebes olsa revâsı budur kim yan başından aşâğasını
elile şığayalar nazâr ideler 13 göreler ta‘âm em‘â-yı dıĳâqa ya‘nî ince bağırsuqlara ya
qulan bağırsuqlara indi mi dağı 14 ħastaya şoralar qanğı mevzi‘-i qarnında ağrıdur ya san-
cudurur dağı qanğı ta‘âm ta‘m(1) gelür ğeniricek 15 kaçan bu resme eyleseler dağı bu bi-
linse kim ta‘âm-ı fâsid bağırsuğun üsünde olsa revâsı budur 16 ol ħastaya kimlün cevâri-
şin vireler ıssı su dökeler qarnı üzerine birbiri ardınca kaçan ta‘âm-ı 17 fâsid aşâğa bağırsu-
ğa inse revâsı budur kim qarnınun aşâğasına ıssı su dökeler kaçan 18 ta‘âmınun aşâğaya

hareket itdüğü zāhir olsa revāsı budur kim hastaya şāf ya hūḳne-yi leyyine **19** kaçan hasta
ḳarnında soḳuldamaḳ bulsa revāsı budur kim hūḳne ‘unnābdan ve sibistāndan

006a

01 ve bostān ve arpa yarması ve benefşe ve benefşe yağı ve ḳaz yağından ve taḳuḳ yağından **02** ideler eger hasta ḳarnında nefḥ ya yil bulsa revāsı budur kim hūḳne iḳen yil sürici nesne **03** ıḣlayalar kerefs toḥmı gibi ve rāziyānec toḥmı gibi ve kimlūn toḥmı gibi daḥı ne kim bunlara beḳzer nesne **04** kaçan hastanın hūḳneyile iḳi sürilse ḡızāsı müzevvere ḣorbā ola pazuyıla yoḡurdıla **05** ya isfānāḥıla eger ḳarnında soḳmaḳ bulsa ve eger yil bulsa noḥūd zeytile ve kimlūn ve dārḣinī vireler **06** kaçan yarındası olsa ḥammāma ḳoyalar ḳurnaya dalduralar eger hasta baḡarsuḡında aḡırlıḳ bulsa **07** ḥıyārḣenber pūli vireler ve ḡüलगübīn kim ıssı suyuyla ezeler daḥı vireler kaçan ḫabī‘ at yumḣasa ḡızāsı **08** bilic ḣōrvāsı ola adı zīrbāc ola andan soḡra hastaya emr ideler uyıya kaçan tamām uyusa ve **09** sıtma sākın olsa elem sākın olsa red ideler hastanın ḡızāsını ‘ale’t-tedric yine evveline **dördinci bāb 10** zaḣmetden ḥādīḣ olan sıtmadadur ammā kaçan bir kiḣi bu sıtmala sıtmalansa revāsı budur kim rāḫat ideler **11** bir yirde kim uyḳuyı ḳoḳ ider ola ammā ḣol ḫadd daḥı kim zaḣmet bozıla sıtma eksile kaçan böyle **12** olsa hastayı ḥammāma ḳoyalar orta ḫalvete durudalar ıssısı sinmiḣ suya baturalar eger ḫavız **13** varısa eger ḫavız yoḳısa üzerine biribiri ardınca su dökeler beden yumḣaḡiḳün zaḣmet **14** den ‘ārız olan ḳurılıḳı gitmekḳün bundan soḡra ḣundan ḳıḳaralar burnına benefşe yağı ya **15** nīlūfer yağı dürteler daḥı ovalar mu‘tedil ḳoḳ ḫuḣūḣā bendüḣselerini ḳoḳ dürteler a‘zāsı **16** yumḣaḳ olmaḡiḳün ḣol ḳurılıḳdan ve ḳekiḣmekler kim zaḣmetden ḫāḣıl olupdur eger bedeni ovsalar **17** ḳoḳ ellerile zamān-ı vāḫidde ḳatı muvāfiḳ olaydı andan soḡra ikiledin yine ḫavza ḳoyalar ya **18** üzerine ıssısı sākın olmuş ḣu dökeler eger zaḣmet ḳatı olsa bu geḳen tedbir(i) iki def‘a **19** ya üç def‘a ya dört def‘a eyleyeler eger zaḣmet yumḣaḳ olsa bir keret ya iki keret ideler andan **20** soḡra ḫammāmdan ḳıḳaralar ve bir sā‘ at rāḫat ideler daḥı ḡızā vireler bilicler etile ve keḳi paḳası

006b

01 ve mārul yidüreler ve kāsni ve baqla yidüreler defa‘āt keşireler çok ğidā vireler virdükleri şarāb bedeni 02 mizācinca yaş yıldan hāzır olan vaqtuñ ve şehriñ ve ‘ādetuñ mizācinca muvāfiķ şarāb 03 vireler eger bu mezkūrāt sovuķ olsa ya ekşer sovuķ olsa hāl bu olsa kim hastanuñ ‘ādeti çok 04 içmek olsa revāsı budur kim çoklıkda azlıkda mu‘tedil şarāb vireler ya mıķdār-ı mu‘tedilden artuķ 05 vireler eger bu mezkūrlar ıssı olsa ya ekşer ıssı olsa hastanuñ ‘ādeti içmemek olsa ya az olsa hastaya 06 az şarāb vireler aķ ola sıvuķ ola çok karışmış ola çok uyķu uyudalar ve rāhat 07 ideler ve işi güci terk itdüreler sıtma bu tedbiri- le ta‘cıl zāyil olur eger bāķi nesne kalsa işbu sıtmadan 08 geķen tedbir-i istiħmāmdan ğayrından yine i‘āde olına **bişinci bāb** kaķımaķdan hādiş olan 09 sıtmadadır ammā şol sıtma kim ğazabdan hādiş ola lāyık budur kim kaķıduğın bozalar sākin kılalar 10 nefsinı hoş ideler kaķan sıtma eksilse datlu fātir sulu havza koyalar anda mu‘tedil eglene andan 11 havzdan çıkaralar eger yaz günü olsa üzerine sovuķ şu dökeler nefsinı öğütleye sākin kıla şandal 12 gül suyu kāfūr gögsine süreler bir pāre cüllāb içüreler māyeķōş enār şuyı karla şovımış 13 ola içüreler bārid-i raţb taḃi‘atlu ğızā vireler sirke gibi zeyt gibi korusu şuyıla enār şuyıla bişmiş 14 şorbā gibi etlü yaş balık şarāb(1) virmeyeler zirā ğazabı şarāb ziyāde eyler uyķuyı 15 çok ideler melāletden saklayalar bu tedbir bu sıtmaya şifā virür ve zāyil kıılır **altıncı bāb** 16 ğuşşadan hādiş olan sıtmadadır bu sıtma issine münāsib budur kim nefsinı meh-mā-emken şād 17 eyleye nefis feraķ idici şavtları diñleye ‘ūd şavt(1) gibi tanbūr şavt(1) gibi gökçek mevzūn 18 āvāz diñleye ve bedenini āheste āheste ovalar hāmmāma koyalar evvelki hālvette durudalar 19 mu‘tedil hāreţlü havz(a) dalduralar tā kim içindeki hāreţ daşına zāhir olsun diyü

007a

01 mu‘tedil ğızālar yidüreler oğlaķ eti gibi kuzu eti gibi bilic radrāđi balık eti gibi şıñıyār gibi 02 hıyār gibi bedenini merḃub yaş itmegiķün bir def a çok ğızā yimeye şarāb-ı reyḃāni kim su 03 katılmış ola ‘ādet yaş vaķt-ı hāzır mıķdārınca eger yaz günü olsa sovuķ yirlerde oturalar 04 eger zamān kış olsa kuytu yirlerde oturalar ve çok uyķu uyumaķ isdemeyeler

birbiri ardınca birkaç **05** gün bu tedbiri ideler harâret bedenine tağılıp ‘aқıl başına gelince **yidinci bâbı** uykusuz **06** lıqdan hâdiş olan sıtma devâsındadır kaçan uykusuzlıqdan sıtma hâdiş olsa revâ budur kim **07** hîleler ideler hasta üyümege burnına benefşe yağı dürteler delüğine koyalar ya kabaқ çekürdegi yağı kim **08** benefşele terbiyet olmuş ola benefşele ve nîlüferle ve haşhâş ve haşhâş kabı ve yarılmış arpala **09** kaynanmış şuyı başına dökeler tâ şol müddet kim uykusu çok ola dimâğ raṭb ya‘nî yaş ola **10** kaçan sıtma azacuқ sâkin olsa hammâmuṅ orta evine koyalar başı üzerine datlu ıssısı sâkin olmuş şu dökeler **11** dağı cemî‘ bedenine dağı yağıla gövdesin eyü ovalar datlu ıssısı sinmiş havza koyalar üzerine birbiri **12** ardınca şu dökeler dağı geyesisin geydüreler bir sâ‘ at râhat ideler laṭif ğızâ yidürelere bilic iti **13** ve keklik yidüreler çok ğızâ yidürmeyeler eger şarâb içmege ‘âdet dutmuş kişiyise çok qarışmış **14** az şarâb vireler ğızâ tiz siñmekçün kaçan uykusuzlıq ta‘âm giç siñdürürse ve dağı beden **15** raṭb ya‘nî yaş olmağıçün bu geçen tedbirler devâsı gibi devâdur kim bedenüñ tertîbinde sa‘y ideler **16** cimâ‘ dan men‘ ideler zîrâ cimâ‘ bedeni qurı eyler **on sekizinci bâb** verem hâlınden hâdiş **17** olan sıtma devâsın beyândur ammâ şol kişi kim anuṅ sıtması verem hâlınden ya ayruқ ıssı veremlerden **18** hâdiş olsa veremlü ‘uız ve münâsib damardan kan aldurmak münâsibdür dağı muvâfiқ yağı **19** ideler sovuқ ṭabî‘atlu mevâddı dökölmekden kabz idici yağı gibi ṭabî‘atı sovuқ şarâb vireler

007b

01 arpa suyu enâr suyu ve cüllâb gibi ve bezr-i hâtûna gibi müzevvere kabaқ şörvâsı mürdümük şörvâsı **02** ve isfânâh şörvâsı ğızâ vireler dağı ne kim bu ṭabî‘atlu nesnelere vireler ma‘îşetin eyü ideler **03** sovuқ yirde oturdalar ol verem sâkin olınca ya dağılınca ya deşilince hammâma girmekden saқınalar **04** dağı şerbet içmekden saқınalar hastalıq tamâm olınca şimdiye degin eşnâf sıtmanuṅ devâsını didük **05** şimden girü ‘ufünetten hâdiş olan sıtmanuṅ devâsındadır **dokuzuncı bâb** teğayyür ahlâṭdan **06** hâdiş olan sıtma devâsındadır ‘ala vechi’l-‘umûmi devâsı üç nesnele olur birisi **07** sıtmanuṅ harâretini söyündürmekdür ikincisi müteğayyir olan hılṭları daşra çıkarmaқdur üçinci ta‘âm **08** şarâb tedbirindedür ammâ sıtmanuṅ harâretin söyündürmek sovuқ yaş ṭabî‘atlu ğızâlarla olur dağı **09** bu ṭabî‘atlu şerbetile olur zîrâ hastalıqlaruṅ devâ-yı ‘âmmı ol hastalıq ṭabî‘atına muḥâlif **10** ṭabî‘atlu

nesnelere olur bu sıtmanın mizāc(1) hār u yābisdür dāvāsı bārid-i raṭb nesnelere **11** olur likin revāsı budur kim sovuḡ yaṣ ṭabīʿ atlu nesne istiʿ māl ideler muṭlaḡā likin ḡastanın **12** bedeni ve yaṣı ve ṣehrūn ve ḡāzır vaḡtın mizāc(1) mıḡdārınca eyleyeler edviyeyi ammā ḡastanın mizācı mıḡdār **13** ḡaçan sıtmanın ḡarāret-i ḡuvveti tiz olsa muṭṭāc oluruz ḡoḡ sovuḡ ṭabīʿ atlu ıssı sōyündürici **14** edviye istiʿ māl itmege eger sıtmanın ḡarāreti az olsa az nesne istiʿ māl itmege muṭṭāc oluruz **15** el-ḡāṣıl sovuḡ ṭabīʿ atlu edviyenün istiʿ māl(i) ḡastanın mizācına iʿ tidālden ḡıḡduḡı mıḡdārca **16** ola ıssı olmaḡda işbu zıkr itdügümüz emr ṣāmildür cemīʿ ḡastalığa kim mizāc yaramaz **17** olmaḡdan ḡādiṣ olur likin mizāc-ı iʿ tidālden ḡıḡmaḡ mıḡdārını ve bu mıḡdārca edviye itmek **18** ṭabīb miyesser olmaz illā ḡadsile miyesser olur eger miyesserimise idügi ʿ ilācıla ḡastalık **19** oḡula gideyidi likin bu ḡadsile bilmek daḡı ḡoḡ zamānda ḡoḡ ḡastalar tımār itmekile olur

008a

01 ammā beden-i ṭabīʿ iyyenün mizāc(1) ḡaçan bārid olsa [yaʿ nī sovuḡ] muṭṭāc oluruz ṣol edviyeler(e) kim beden(i) ḡatı sovudur **02** ola zırā işbu beden ḡarāretde mizāc-ı ṭabīʿ isinden [ḡatı] ıraḡ olupdur eger beden-i ṭabīʿ iyyenün mizāc(1) **03** hār olsa muṭṭāc oluruz ṣol edviyeler(e) kim bedeni az sovudur ola zırā beden mizāc-ı ṭabīʿ isinden **04** ḡatı ıraḡ olmamışdur bu resme ʿ amel olunur cemīʿ ḡastalıklarda kim mizāc yaramaz olmaḡdan ḡādiṣ **05** olur zırā ḡastalıkların devāsı ṣāmil-i mizāc-ı ṭabīʿ isine red itmekile olur ammā sovudıcı **06** edviyeler istiʿ māl itmeklik ḡastanın yaṣı mıḡdārınca yılın vaḡt-ı ḡāzır(1) mıḡdārınca daḡı **07** ḡasta sākin olduḡı ṣehr mıḡdārınca ḡaçan bu mezkūrlar hār olsa ya coḡı hār olsa vācib **08** olur sıtmanın ıssısını evvel sōyündürmek gerek sovudmaḡ gerek eger bu mezkūrları bārid olsa yaʿ nī sovuḡ olsa ya ekṣer **09** sovuḡ olsa sıtmanın ıssısını sovudmaḡ sōyündürmek az gerek cemīʿ **10** envāʿ ḡastalık kim cemīʿ envāʿ sū-yı mizācdan ḡādiṣ olur yaʿ nī mizāc yaramaz olmaḡdan **11** bu mezkūr vechle ʿ ilāc ideler **onuncı bāb** müteḡayyir ḡıltlar(1) daṣra ḡıḡarmaḡdadur **12** taʿ affün yaʿ nī teḡayyür ḡanḡı ḡıltā olsa ol ḡılt(1) sürici edviye istiʿ māl ideler imdi eger sıtma ḡıbb [olsa] yaʿ nī **13** ḡün aṣā dutsa ṣafrā sürici edviyeler istiʿ māl ideler ve eger sıtma rıbʿ olsa yaʿ nī dört ḡünde bir dutar **14** olsa ḡılt-ı sevdayī sürici edviyeler istiʿ māl ideler eger sıtma muvāzıb olsa yaʿ nī dāyim olsa ḡılt-ı balḡamīyi **15** süri-

ci edviyeler isti' māl ideler eger sıtma demevī olsa ya' nī kandan olsa kan alduralar eger sıtma mürekkebe olsa 16 ya' nī karışık olsa terkībde gālib olan hılt sürici edviyeye meşgūl olalar bilkim her hastalığıu 17 mıkdārınca müşhil vireler lakin bu nesneyi tabīb bilmez illā hādsile tecribele tīmārḥāneyi çok hıdmet 18 itmekile biler hastalık evvelinde hılt bişmedin müşhil virneyeler illā meger kim hılt kendü hareket itmiş 19 ola zirā hılt bişmedin hastalık evvelinde müşhil virseler hıltuñ laṭīf sıvuḳı çıkar koyısı

008b

01 bākī kalur koyusını bişürici sürici nesne kalmaz bişmesi güç olur tabī' at zaḥmet çeker sinjür 02 mekde hastalığıu zamān(ı) uzun olur ve hılt kendü hareket itse bir mevzi' den bir mevzi' e 03 hasta zaḥmet çeker andan pes evvel emirden hareket iden hıltı çıkaralar hasta rāḥat olmağıçün 04 bu çıkan hıltuñ azlığıla çoklığıla çıkmağa muhtāc olan hıltā istidlāl itmek revā degüldür lakin 05 nazar olına bu çıkan hıltuñ hāline eger bu çıkan hılt bu hastalığı getüren hıltısa hācet 06 mıkdārınca ishāl ideler eger kuvveti kavīyise eger bu çıkan hılt hastalık getüren hılt-ı muḥālifise 07 revāsı budur kim istifrāḡı keseler zirā bu vechile istifrāḡ hastalık arturur hastanūñ kuvveti taḥammül 08 itmez zirā çıkan muhtāc olınan hılt degüldür çıkarmağa muhtāc olan hıltāda altı nesneye 09 nazar olına hastanūñ kuvvetine ve yaşına ve yıldan hāzır olan vaḳta ve hasta sākin olduḡı şeh(e) 10 ve hastanūñ istifrāḡdağı 'ādetine ve hıltuñ meyline eger hastanūñ kuvveti kavī olsa bir def' a 11 hācet mıkdārınca hılt istifrāḡ ideler eger za' īf olsa istifrāḡ itmeyeler sovuḳ 12 tabī' atlu ḥarāret söyündürici edviye vireler kuvveti yirine gelince andan şonra hācet mıkdārınca 13 istifrāḡ olına eger hastanūñ kuvveti kavī de olmasa za' īf de olmasa az az defa' ātile hācet 14 mıkdārınca istifrāḡ ideler kuvveti sāḳıñ olmamağıçün ammā hastanūñ yaşına vaḳt-ı hāzıra 15 şehre nazar olına eger yaşda yigid olsa vaḳt-ı hāzır evvelbahār olsa ya güz olsa hevā 16 mu' tedil olsa şehir daḡı mu' tedil olsa hācet mıkdārınca hılt(ı) bir def' a istifrāḡ ideler 17 eger yaşda oḡlan olsa ya pīr olsa vaḳt-ı hāzır yaz günü olsa ya kış olsa 18 hevā katı ıssı olsa ya katı sovuḳ olsa şehir daḡı katı ıssı olsa qaralar şehri gibi ya katı 19 sovuḳ olsa şaklablar şehri gibi istifrāḡ olınmaya eger istifrāḡ itmege zarūret

009a

01 olsa def' ayıla az az istifrâğ ideler bu bâbda [istifrâğ] hâcetse vaktında nazar olına eger
02 zamân yaz olsa yukarıdan kúsmâğıla istifrâğ olına eger kış olsa istifrâğ ideler 03 ishâl
idici edviyele yaz güninde devâyı içürelere hevâ sovuğ olduğı vakt zîrâ ol 04 vaktında hâre-
i ğarîzi kuvvetlü olur kış güninde kúşlıkda içürelere zîrâ ol hâre-i ğariz 05 cemî' bedene
yayılır ammâ istifrâğ olınan nesnenün mıkđarın(a) bi-hasebi'l-âde nazar olına 06 eger
hasta müshilile istifrâğ itmege 'âdet dutsa dağı muhtâc olsa hılğun istifrâğına 07 hâcet
mıkđarınca istifrâğ olına hic tevaqquf olınmaya ve eger hasta istifrâğ 'âdet 08 dutmasa
ihtiyâ olına hazer olına istifrâğında ve eger kúsmâğıla 'âdet dutsa müshilile 09 'âdet dut-
masa yâhüd müshilile 'âdet dutsa kúsmâğıla 'âdet dutmasa neyile 'âdet dutsa 10 anuğıla
istifrâğ ideler bu vechile itmege enfa' dur evfağdur ve eger hasta kan almağıla istifrâğda 11
'âdet dutsa tabî' at dağı muhtâc olsa kan çıkarmağı kan çıkaralar hâcet mıkđarınca ve eger
12 hasta kan almağı 'âdet dutmasa tabî' at muhtâc olsa kan çıkarmağı azırağ hâcetden 13
aşağı kan çıkaralar ve ammâ maddenün meyli i' tibârınca nazar olına eger maddenün meyli
ciger tarafına meyl 14 olsa eger [cigerün] arkası üzerine meyl eylese istifrâğ olına şol edvi-
yelerle kim sidük ağıdur ola 15 ve eger cigerün dibine meyl eylese müshil edviyelerile is-
tifrâğ olına ve eger ma' ide ya' nî kúrsaq tarafına 16 meyl eylese eger kúrsaqun yukarı tara-
fına meyl itse istifrâğ olına kúsmâğıla eger kúrsaqun aşağı 17 tarafına meyl itse müshil
edviyelerile istifrâğ olına ve eger mädde bağırsuğı mâyil olsa huğneyile 18 istifrâğ olına
bu tedbîr üzerine ola cemî' hastalıkun istifrâğ(ı) on birinci bâb 19 sıtmaların ğızâsı
tedbîrindedür ğızânun tedbîri hastalıkun

009b

01 tabî' atı i' tibârınca ola dağı vakt i' tibârınca dağı hastanun kuvveti i' tibârınca dağı 02
hastanun 'âdeti i' tibârınca dağı şehvetün meyli i' tibârınca dağı nevbetler vağtları i' tibârın-
ca dağı 03 ğıdâyı men' idici nesnelere hastaya 'ariz olan nesne i' tibârınca ola ğızânun
tedbîri 04 ammâ hastalık tabî' atı i' tibârınca şân budur kim sıtmaların ve ayruğ hastalıkla-
run ba' zısı tiz 05 olur ba' zısı uzunırağ olur pes hastanun ğızâsınun tedbîri hastalıkun tizligi

giçligi i' tibārınca **06** olur bu tiz olan hastalığın tabakāt(1) vardır ba' zısı gāyet tiz olur iki günde üç günde **07** dört günde biş günde geçer ba' zısı hiddetlü olur kavlı-i maṭla' ıla yidi günde toḡuz günde on bir günde **08** geçer ba' zısında hiddet olur ve likin giçlik daḡı olur on dörtten yigirmiye varıncadır ba' zısı bundan **09** daḡı eglenicidür şol yirde kim muşannif hastalıkların tabī' atların beyān idicek hastalıkların **10** merātibin beyān idipdür eger hastalık gāyet de hiddetde olsa hastanın gızāsı gāyet de laṭif **11** gerek hāliš su gibi ya cüllāb karışmış su gibi ya cüllāb gibi ya māü'l- ' asel ya' nī bal suyu gibi ve **12** sikengübīn gibi eger hastalık yidinci günde tükense arpa suyu vireler şekerle ya cüllābıla daḡı benefşe **13** şarābın vireler eger hastalık toḡuzuncı günde on dördüne varınca dükense cevāv vireler ya muşaffī **14** ya' nī şāf hāliš arpa suyu vireler gündüzde iki def' a ya evvelinde vireler ortasında kabaḡ şōrvāsı **15** ya isfānāḡ şōrvāsı müzevvere vireler ya bunlardan ḡayrı hāzır olan(1) vireler her-bār kim hastalığın hiddeti **16** tizligi artuḡ olsa gızāsı laṭif olmaḡ gerekdür her-bār hastalık uzunuraḡ olsa gızāsı ḡalīzıraḡ **17** gerekdür hattā ba' zı hastalıkda soviḡ arpa suyu vireler ve eger bundan hastalık artuḡıraḡ uzun olsa koyı **18** arpa suyu vireler ammā şol uzun olunca hastalıklara rib' sıtması gibi dāyim olan muṭbiḡ sıtma gibi **19** ḡıbb-ı ḡayr-ı hāliš sıtma gibi daḡı bunlar(a) beḡzer sıtma gibi hastalıklar gibi ḡalīz koyu gızālar vireler koyulığın arturalar

010a

01 tā tamāmına yitişince eger sen laṭif gızā virürsen gızāyı bu uzun hastalıklarda āḡir tamām olıcaḡ **02** hastanın kuvveti sākıṭ olmaḡdan emīn olmazsın ve hastalık girü dönmeḡ korḡusından ḡalāş **03** bulmazsın ḡadīmī ' ālimler hastanın [kuvvetin] zāda beḡzeddiler ve hastalığı sefere beḡzeddiler hastayı müsāfir(e) beḡzeddiler **04** bunun beyān(1) budur kim müsāfir zād taḡrīr ider seferün iraklıḡı yaḡınlığı i' tibārınca buncılayın tabīb daḡı **05** gızāyı yaraḡlamak eger hastalığın uzunlığı kısalığı i' tibārınca eger görse marāzun ya' nī hastalığın müddeti azdur **06** gızāyı az vire laṭif vire nitekim müsāfirün seferi yaḡın olsa az zād(a) muḡtāc olur ve eger görse kim hastalık **07** müddet(i) uzundur tabīb daḡı kuvvet saḡlasa gerek hastalığın tam evvelinden tā kim kuvvet sākıṭ olmaya **08** hastalığın āḡirine yitişmedin nitekim müsāfirün seferi uzun olsa çoḡ zāda yaraḡlar ol zād(1) zabṭ ider **09** se-

ferüñ evvelinden tâ kim varacak yire varmadın zâd dükenip kuvvet(i) sâkıt olmasun diyü **10** ammâ ğızâyı takrîr itmek hastalığıñ vaqtlar(ı) i' tibârınca imdi kâ'ide budur kim hastalığıñ evvelinde koyulığa **11** mâyil ğızâ vireler tâ kim hasta def'-i ğızâ-yı ğalîzden ya' nî koyudan ğızâ-yı laţîf naql olınmaya **12** zîrâ bu def'-a-yı naql itmek muzırdur ve kuvveti za'îf idicidür bundan sonra az az laţîf ideler **13** hastalık tamâm nihâyetine yitişince ol vaqtın ğızâ ğâyet de laţîf gerek cüllâb gibi bal suyu gibi **14** benefşe şarâbı gibi zîrâ kaçan bu vaqtın ğidâ laţîf olsa kuvvet ğızâ sinürmege meşğul olmaz **15** bel hastalığı def' itmege meşğul olur kaçan hastalık eksilmege başlasa az az ğidâyı laţîf **16** lıqdan naql ideler ğalîzliğe ileteler tamâm sağ olunca ammâ ğızâ tedbîr itmek hastanun kuvveti **17** i' tibârınca lâyıq budur kim hastanun kuvvetine nazar olına eger hastanun kuvveti kavî olsa ve **18** hastalık tiz olsa dağı nihâyetin(e) yitişse ğâyet de laţîf ğızâ tedbîr olına ammâ **19** terk-i ğızâ itmekile ya cüllâb virmekile ya şarâb-ı benefşe virmekile kim su kaynatılmış ola

010b

01 eger kuvvet za'îf olsa ve hastalık dağı tiz olmasa âhîri dağı ırak olsa defa'âtle ğalîze **02** mâyil ğızâ vireler az az hastanun kuvvet saklanmağıçün hastalık âhîr olunca ve eger kuvvet kavî **03** olsa hastalığın âhîr(i) ırak olsa bir def'ada mu'tedil ğızâ vireler ve eger kuvvet kavî olsa âhîri **04** hastalığın yakın olsa ğızâ-yı laţîf vireler bal suyu gibi cüllâb gibi ve eger kuvvet mu'tedil **05** olsa hastalık âhîr(i) ırak olsa mu'tedil ğızâ virile bir def'ada ve eger kuvvet mu'tedil olsa hastalık âhîr(i) **06** yakın olsa defa'ât keşîrele ğidâ-yı laţîf vireler zîrâ ğidâ ziyâde olsa ğalîz olsa kuvvet ziyâde olur ve **07** hastalık dağı ziyâde olur ve ğızâ laţîf olsa kuvvet eksilür hastalık dağı eksilür ğidâ-yı mu'tedil azlıkda **08** çoklıkda kuvvet saklar 'alâ-hâlihî bu ecilden ötrü eyitdiler kim kaçan hastalık ma'ide tolu olmağdan hâdiş **09** olsa ve kuvvet kavî olsa ğızâ-yı laţîf az itmek gerek didiler ve kaçan hastalık istifragdan **10** ve kuvvet za'îf olmağdan olsa ğızâsı ğalîz ola defa'âtile keşîrele vireler ve kaçan kuvvet za'îf **11** olsa hastalık beden tolu olmağdan olsa yâhûz kuvvet kavî olsa hastalık beden boşalmağdan **12** olsa ğızâsı azlıkda çoklıkda dağı cevherinde mu'tedil olmağ gerekdür ammâ tedbîr-i ğızâ itmeklik **13** yilun evkât(ı) i' tibârınca revâ budur kim yaz güninde gün ortasından öñdin şol vaqt kim harâret-i **14** ğarîz kavî olur ğızâ vireler bundan artuğ virdükleri ğızâ

sovuđ ola bi'l-fi' il tā kim anı kabūl ide nefis **15** dađı sākin ola anuđ üzerine ve kıř gūninde gūn ortasında Һarāret-i ğarīz ya' nī ṭabī' i ḳavī olup **16** cemi' beden(e) ṭađılduđı vađıt ğidā vireler ol virdükleri ğızā ıssı ola bi'l-fi' il ammā ğızā ṭađrīr itmek **17** 'ādet i' tibārınca revā budur kim nađar olına eger Һastanuđ řıđđatdaki 'ādeti çođ ğızā yimekise revā budur kim **18** ğızāsını kesmeyeler yiyecekden men' itmeyeler eger ci Һastanuđ ṭabī' at(i) řimdi isdemese dađı ve eger 'ādet **19** az yimekise revā budur kim ğızā virmeyeler evvelkiden laṭif ğızā vireler zīrā eger ğızā virürseñ

011a

01 kuvvet ṭađammūl itmez za' īf olur Һasta helāk olur ammā ğızā tedbīr itmek bedenin çeheri i' tibārınca **02** eger beden müteđalđıl olsa ya' nī ḳalksa yumřasa ḳabarsa keřirū't-ṭađalđul revā budur kim Һastayı ğızādan **03** men' itmeyeler ğızā vireler Һastanuđ ṭabī' atı muḳtezāsınca eger Һastanuđ bedeni müstađřafa olsa **04** ya' nī ḳatı berk olsa revā budur kim ğızāsın az ideler laṭif ideler men' dađı ideler eger men' (e) ṭabīb **05** mařlađat görürse ammā tedbīr-i ğızā nevbet vađtlar(i) i' tibārınca revā budur kim nađar olına eger sıtma nevbet **06** lü olsa nevbeti muđtelif olmasa revā budur kim ğızādan men' olına nevbet vađtında nevbet vađtından **07** öñdin altı sā' at Һarāret eksilince nevbet geçince eger Һasta řabr itmese nevbeti tamām **08** geçince revā budur kim Һarāret bedenüñ yuđarısında olsa ya beden(e) ṭađılmıř olsa ğızā virmeyeler **09** belkim Һarāret göğüsden ḳarından alçađ olup eṭrāflar(a) varıcađ vireler ammā Һummā-yı muṭbıḳada **10** ya' nī dāyim olan sıtmada ğızā virmeyeler sıtma ḳatı olduđı vađtlarda zīrā bu nesne muvāfıđdur **11** münāsibdür ğızā hađm olmađda zīrā ḳaçan ma' ide kızsā Һarāret-i ğarizden ğızā hađm olmaz **12** sıtma māddesine döner mādde ziyāde olur sıtmanuđ müddeti uzun olur ṭamarlarda cigerlerde **13** südde olur ammā ḳaçan sıtmanuđ nevbeti muđtelif olsa muntazım olmasa revā budur kim Һastanuđ **14** ğızāya ḥācet olduđı vađtda ğızā vireler ammā ğızā tedbīr(i) Һastanuđ řehveti i' tibārınca **15** dađı ğızāya meyil itdüđi i' tibārınca revā budur kim nađar olına eger Һastaya çođ nāfi' ğızālar **16** muvāfıđ olsa likin ba' zınuđ menfa' at(i) ađall olsa ba' zından ve Һastanuđ nefsi menfa' at(i) az olan **17** ğızāya meyil itse revā budur kim Һastanuđ nefsi(i) arzuladıđı ṭa' ām(i) vireler zīrā bu ğızā muvāfıđdur **18** çođ menfa' atlü ğızādanısa nefis kabūl itdüğinden ötrü buncılayındur

cemī[̄] hastalığın tedbīr(i) ammā ğızā **19** takrīr itmek hastayı ğızādan men[̄] eyleyici nesnelere ‘arız olduğu i[̄] tibārınca revā budur kim nazar olına **20** eger ma[̄] idesinde ğızādan fazla olsa ya bağırsuğında şigil olsa revā budur kim hic bir ğızā virreyeler **21** ma[̄] idesi arınca şigil bağırsuğundan çıkınca ve ancılayın her-bār hasta müşhilile ya huḳneyile **22** ya şāfıla ya kan almağıla istifrāğ-ı bedene muḫtāc olsa revā budur kim hic ğızā virreyeler **23** beden arınmayınca ammā şarābıla tedbīr itmeklik üç kısımdur birisi suyladur birisi

011b

01 devāyıludur ve birisi süciyiledür ol kim suyladur suyu şovıdalar tarḫīb ideler ya[̄] nī yaş **02** ṭabī[̄] atlu nesne ḳatalar eger sıtma dāyim olan sıtmadan olsa daḫı yaḳıcı sıtmadan olsa mādde **03** bişmekligi ‘alāmeti zāhir olsa ḳuvvet ḳavī olsa ḫastanın ‘ādeti sovuḳ su içmek olsa **04** hic bir ‘uzv şerīf ‘uzvlardan za[̄] if olmasa veremlü daḫı olmasa revā budur kim ḫastanın **05** sovuḳ su içmekden men[̄] olinmaya ki ḳatı sovuḳ ola eger māddenün bişmekligi ‘alāmeti zāhir olmasa **06** ḳuvvet za[̄] if olsa ba[̄] zı şerīf ‘uzvda verem olsa ḫastanın ‘ādeti sovuḳ **07** su içmek olmasa revā budur kim ḳatı sovuḳ su içmekden men[̄] olına eger zamān yaz **08** gün(i) olsa sıtma gāyetde tiz olsa ḫuḫūşā ma[̄] ide ciğer za[̄] if olsa sovuḳlukda mu[̄] tedil **09** su vireler eger sıtma nevbetlü olsa revā budur kim nevbeti ortasında sovuḳ su içürelere **10** nevbet evvelinde sovuḳ su virreyeler yine buncılayındur sıtma tiz olmasa ḫılt ḫām **11** olsa revā budur kim sovuḳ su içmekden men[̄] olına çok içmekden daḫı men[̄] olına **12** zīrā bu vechile olsa çok mażarrat ḫāşıl ḫastaya nitekim buḳrāt eyitdi emrāz-ı ḫadde kitābında bu vaḳt **13** sunun inmesi giç olur bişmesi güç olur ma[̄] idede eglenmesi uzun olur ekşer emirde **14** ḳaraḳır ḫādiş olur eger ittifaḳ vaḳı[̄] a olsa ma[̄] idede şafrā gālib olsa su fāsıd **15** olur şafrāya döner eger bağırsuḳlara inse çok müddetden sonra bağırsuḳdan cigere **16** bögreke öykene āsānlıḳla inmez ḳaçan emr bu resme olsa sidügin aḳıtdurmayalar susalıḳın **17** sākin itmeyeler bu ḫālde zīrā ma[̄] ideden tiz geḳip beden(e) ṭağılmaz bu sebebden ötrü **18** revā degüldür su içmek ba[̄] zı şerbetle sikencübīn gibi cüllāb gibi ve ammā devā şerbetler ba[̄] zısı **19** sikencübīndür sikencübīn sıtmaya muvāfiḳdur ammā sāyā sikencübīn şafrāvī sıtmaya muvāfiḳdur zīrā **20** ṭabī[̄] atı sovuḳdur yapışıcı ḫıltlar(ı) doḫrar daşra atar ṭamarlar(a) girür süddeler açar

012a

01 müteğayyir olmuş hıltlar südigile daşra çıkarur lakin öksürüğe şâlih degüldür dağı şol 02 bağırsuqlar kim hiddetlü hılt dökülmiş ola aña dağı şâlih degüldür zîrâ sıyırur cerâhatlu ider 03 ammâ şol şerbetler kim tohumlarıyla düzilmiş ola balğamî sıtmalara şâlihdür zîrâ bu şerbet hıltlar(1) 04 laţif eyler tamarlar(a) girür sidügi yürüdür ve ammâ cüllâb harâret söyündürür tabî'atı 05 sovidur susalığı sâkin ider ba' zısı bu şerbetlerden bal suyudur bu dağı balğam laţif ider 06 doğrar likin tabî'at(1) katı sovitmaz ba' zısı benefşe şerbetidür bu şerbet tabî'at(1) 07 yumşak eyler yüregün gögsün yolındağı iriligi giderür hiddetini sâkin ider ammâ süci 08 tabî'at(1) ıssı eyler hıltları laţif eyler bedeni kavî eyler yiyecegi gâyet de sinjürür lakin revâ degül 09 şafrâvî sıtma issine hiddetlü sıtma issine virmek ammâ uzun sıtmada ğıbb-1 ğayr-1 hâliş gibi 10 rıb' sıtması gibi dâyimî olan sıtma gibi hıltuñ bişmek âşârı zâhir olsa revâ budur kim bu sıtmalar 11 issine eski olmaya yiñi dağı olmaya sıvukırağ ola virdükleri süci zîrâ bu vaşflu süci 12 kaçan sıtma ğalîz hıltlardan hâdiş olsa tabî'at(a) yardım ider māddeyi bişürmekde 13 laţif itmekde dağı revâsı budur kim başında ağırlık bulan kişiyi men' ideler süciden 14 zîrâ sücinüñ şanı budur kim baş(1) fuzûlıla taldurur zîrâ harâretinden ötrü baş tiz ağar 15 bilesine bedenüñ hıltlar dağı bile ağar likin az olur kim menfa' at eyler kaçan sıtma za'if olsa 16 hastanüñ kuvveti za'if olsa hıltuñ bişmek 'alâmeti zâhir olsa sıvuk sulu süci 17 içürseler cemî' hastalıkuñ ğızâsı şerbet tedbîr(i) bu kıyâs üzerinedür bu mezkûr(1) sen 18 üstâz idin şimdiye degin zikir itdügümüz teğayyür hılttan hâdiş olan sıtmanuñ 19 'ale'l-umüm tedbîrindedür şimden girü her bir sıtmanuñ başlu başına devâsı tedbîrin zikr iderüz

012b

01 evvel ğıbb-1 hâliş tedbîrin başlayavuz on ikinci bāb ğıbb-1 hâliş 02 devâsındadır vaqt ki sen bilsedün teğayyür ahlâtdan hâdiş olan sıtmanuñ 'ilâci harâreti 03 söyündürmekiledür müteğayyir ahlâtı istifrâğ eylemegiledür pes ğıbb sıtması ikisine bile muhtâc 04 olur likin ğıbb-1 hâliş sıtması aqvâdur dağı ekşerdür māddeye kaçan işbu sıtmanuñ hudûsı 05 acı şafrâdan olsa bu resme şafrâ mizâc yöninden issirekdür mādde yönünden laţifirekdür 06 bes

muhtâc olunur bu sıtmanuñ mu'alecesinde harâret söyündürmege mādde istifrâğ itmegile likin **07** cemi' aḥvâlde bu şıfatlu sıtma başlasa revâ budur kim ṭabi' atı yumşadalar şol edviyelerile kim **08** ṭabi' atı yumşada daḥı sovida ekşi datlu enâr suyu gibi vireler sükkerile erük temirhindî ve ḥıyârşenber **09** suyu gibi ya leblâb suyu ya' nî ağaç sarmaşığı kim iplige beñzer kim ḥıyârşenber qarışmış ola **10** yâḥūd sükker yâḥūd mükerrer gül şarâbı ma' a si-kencübînle qarla ya sovuḡ suyuyla her birinden ḥâcet kadar eger **11** ḥâcet sıtmayıla baş ağrısı ve ğuşşa olsa revâ budur kim yumşaq **12** ḥuḡne kim arpa 'unnâb benefşe nîlûfer ḥıtmî kepek benefşe yağı kızıl şeker koyalar **13** māddeyi aşığa çekmegiçün eger zamân yaz olsa ḥastanuñ durduğı yir sovuḡ ola şimâl yili **14** doḡunur ola ḥuḡne döktükleri vaḡt ve eger kış olsa mu' tedil hevâlu yirlerde ola kaçan **15** ḥasta istifrâğ itdürsen nazar eyle ḥastanuñ ğızâsına eger nevbet günü olsa enâr **16** suyu ekşi datlu daḥı cüllâb içürelere ya temirhindî suyu kim muşaffâ ola birez karpuz suyu **17** katalar ya ḥıyâr suyu yumşaq döğilmiş bakla toḥmıla ve ṭabaşîrile qarışduralar nevbet vaḡtında **18** içürelere vaḡt-ı nevbetde ditremesi geçdükdün şonra kaçan ma' idede cigerde za' f olmasa **19** katı sovuḡ su içürelere ḥuşûşâ ḥılt bişmiş ola zîrâ bu ıssınuñ harâreti kesir

013a

01 kesir itmekde fâ'idesi çokdur saḡınasın ḥastaya sovuḡ su virmekden sıtmanuñ nevbeti vaḡtında **02** kaçan sıtma ğıbb-ı ḥâliş olmasa mādâm ki ḥıltuñ bişmegi zâhir olmaya kaçan nevbetinüñ ḥâlel günü olsa **03** kırk dirhemden elli dirheme varınca arpa suyu vireler on dirhem şekkerile ya şarâb-ı benefşe **04** vireler arpa suyu içdüğinden şonra dört sâ' atı geçicek on biş dirhemden yigirmiye **05** varınca sâye sirkengübîn sovuḡ suyuyla içürelere mâyeḥōş enâr şorduralar revâ degüldür **06** sirkengübîn vireler arpa suyu ardınca daḥı sirkengübîni arpa suyına qarışdurmayalar tâ kim **07** ma' deden ḥazm olmazdan öñdin gitmeye daḥı bedeni eyü ğızâla ğızâlandurmayalar yine ancılayın **08** arpa şuyı bedeni şıvudduğı yaş eyler ki mādâm kim ma' idede ola ciger(e) inip ḡan olmaz **09** dan öñdin qayırmaz ḥastaya sirkengübîn virmek arpa suyından bir sâ' at öñdin zîrâ öñdin **10** sirkengübîn ma' ide içindekin açar ve bağarsuḡ ve tamarlar içindekin açar içine geçer arpa suyına **11** yol ider arpa suyu tiz iner ḥazm olur bu arpa suyından şonra kim dört sâ' at geçe yine **12** sirkengübîn vireler tâ

kim arpa suyu ma'ideden ince bağırsuqlardan cigere ine āsanlıqla bundan 13 sonra bir sā' at geçse müzevvere şōrvā kim kabağıla yaş hurmāla isfānāhıla yemen baqlasıla ebe 14 gömecile şınhıyār tohmıla hıyār tohmıla yāhūd mārul tohmıla tohmekan tohmıla düzilmiş ola bu şōr 15 vāyı sovidalar qoruq suyıla ve enār suyıla kim māyāhōş ola yāhūz yaş erük suyıla 16 ya zirişk suyıla dağı bunlar(a) beñzer sovuq ğızālarıla bu sıtma issine ayruq sıtmalar issine 17 bu ğızā muvāfıqdur bukrāt eyitdi kitāb-ı fuşulda sovuq ṭabī' atlu ğızālar cemī' sıtmalu 18 kişiler(e) muvāfıqdur huşūşā oğlancuqlara ' avratlar(a) dağı yaş mizāclu kişiler(e) ğāyet de muvāfıqdur 19 biz eyitdük kim raṭb ya' nī yaş mizāclu kişiler(e) didük zīrā devā ṭabī' atları evvelki

013b

01 hāline red itmekçündür sıtmaların şıfatı budur kim bedenleri ıssı eyler qurudur bes sıtmalu 02 ṭabī' atlar muhtāc olur sıvudıcı yaş eyleyici devālara oğlancuqlar mizācı artuq yaş olur 03 yigitler ṭabī' atından ḥatunlar mizāc(i) yaşıraq olur erenler mizācından her birisi 04 sıtmasında ziyāde sovuq yaş itmege muhtāc olur evvelki hāllerine varmağda lāyıq 05 budur kim bu mezkūr devāyıla ğızāların qarıla sovidalar evet ḥazer itsün ğızāyı 06 qarıla sovturmağdan ma' idesinde çigerinde za' f olan kişi qaçan gice olsa bir 07 pāre qoruq suyu ya enār suyu ve ṭabāşīr ve baqla tohm(i) suyu ve bezr-i qaṭūnā lu' ābı her 08 birinden ḥacet miqdārınca içe sovuq suyıla qaçan nevbet ğünü olsa arpa suyu 09 virmeyeler ğızāsın te' ḥīr ideler nevbeti geçince ya yiyniligi vaqt olunca qaçan nevbet gündüzün 10 āḥirinde olsa qayurmaz gündüzün evvelinde arpa suyu virmeklik kim sulu ola zāyil olmayalar 11 sovidıcı ıssı söyündürici edviyelerile ' ilāc itmekden ḥılṭuñ südükte bişmek ' alāmeti 12 zāhir olunca eger bu sıtma hāliş olsa nevbetinün ekşer(i) yidi devre olur qaçan ḥılṭuñ 13 bişmek ' alāmet(i) zāhir olsa ḥastayı ıssısı mu' tedil ḥammāma qoyalar ḥammāmuñ orta evinde 14 oturdalar üzerine datlu sulu mu' tedil ıssılu su dökeler māddeşi şeşilip bişmegi 15 tamām olunca qayurmaz işbu hāliş sıtmanuñ ıssı ḥammām(a) girmek yidinci gündün sonra eger 16 ci dağı hic ḥılṭuñ bişmek ' alāmet(i) zāhir olmadıyıda dağı zīrā mādde bu sıtmada 17 az olur laṭīf olur ḥammāmıla ṭağılması āsān olur huşūşā eger ḥasta ḥammāma 18 girmege ' ādet

dutsa her gün ya bir gün girse bir gün girmese ve eger nefsi māyil **19** olsa ḥammām(a) girmege ḥammām(a) girmek ziyāde muvāfiḳ olur senüñ ḥammām(a) girmegün

014a

01 olsun sıtmanuñ nevbet ḥılālī olduğı gün dağı ma‘ide ğızādan ḥālī olduğı gün olsun **02** revā degüldür kim ḥastayı ḥammāmda çok ovalar zīrā zaḥmet ḥādiş olur ḥastaya belkim **03** senüñ ğarazuñ ḥastayı ḥammām(a) koymağdan mu‘tedil su dökmeğdür arḳunluğıla tā kim şafrādan **04** beḳā-yı zāyil ola ezile bedenüñ ḳuruluğı gide yaş ola lakin su dökmeğde revāsı budur kim **05** ıssı suyu tediçile dökeler bedene evvel ılıcağ su dökeler andan şonra dağı ıssı artuğ **06** dökeler andan şonra mu‘tedil su ıssısı sovuğı berāber su dökeler zīrā bir zıddan bir zıdda def a-yı **07** intikāl itmek eyü degüldür her ḥâlde kaçan ḥammāmıdan çıksa tedbīr ideler vaşf itdüğümüz tedbīrlerle **08** eger nefis meyil itse raḍrāḍī balığa ve ḥāzeti balığa ve gebrek bilicler ḳayırmaz yidürmek zīrā **09** bedeni yaş ider bunlar(ı) ıslāḥ ideler mezkūr balığı ve biliç(i) ḳoruğ suyuyla enār suyuyla ve bunlara beñzer **10** nesnele eger ḥastaya ḳusmağ ‘arız olsa ve ağızında acılığ his itse ḳayırmaz sirkengübīnile **11** dağı ıssı suyuyla ve dağı ma‘idesin arıtmağ ḳusmağdan şonra enār şarābı ya ḳoruğ şarābı **12** vireler sovuğ suyuyla bu ḥastaya imtinā‘ ide cemī‘ tiz acı nesnelerden ğızādan ve ğayrısından **13** bu mezkūrātla ma‘iştin giñ ide rāḥat ola ḳaḳımaya zīrā şafrāyı ḳaḳımağ ḥasta üzerine ğālib **14** eyler bu ğıbb-ı ḥālīş sıtması ıssı kaçan bu tedbīr(i) itse sıtması doğuz günden geçmez **15** belkim çok olur dördte bişde altıda geçer **on üçüncü bāb 16** ğıbb-ı ğayr-ı ḥālīş sıtmanuñ devāsındadır bu sıtmanuñ müddeti uzun olur nevbet(i) on iki sâ‘ atdan **17** ekşer olur ḥarāretille ḥıddeti soğmağı olmaz nitekim zikir itdük delāyil vaşf itdüğümüz yirde zīrā **18** bu sıtma çok vağt- da balğam-ı şafrāyı ḳarışmağdan olur māddenüñ bu sıtmada ḥarāreti çoğırağ **19** olur bu sebebden ötrü revā budur ekşer ‘ināyet ḥılḥuñ istifrāğında ola lakin cemī‘ ḥâlde

014b

01 revā budur kim nağar olına sidüğine ve şerāyin ḥamar dutula ya‘nī yürek ḥamarı kim cān a‘zāya andan **02** yürür eger sidük boyanmış olsa şerāyin ḥamar tiz olsa lāyık budur kim ḥastaya arpa suyu **03** virile şekerile üç sâ‘ atdan ya dört sâ‘ atdan şonra sirkengübīn virile

sovuğ suyıla **04** bilic suyıla düzilmiş zîrbâc aşın ğızâ ideler yâhûz koruğ suyıla yâhûd enâr suyıla **05** düzilmiş ola işbu didügümüz tedbîr nevbet hılâlındadır zîrâ bu sıtma uzun olur **06** hastalığıñ müntehâsına dahı kuvveti saqlamağa hâcet olunur ammâ nevbet günü müzevvere şörvâ **07** vireler ya şınhıyâr içi ya hıyâr içi vireler zîrâ bu ğızâlar bedeni sovudur yaş ider sidügi yürüdür **08** nevbet geçdükden şonra lâyıq budur kim nazâr olına eger tabî' at kırı olsa yumşadalar hıyârşenber **09** pûlıla ve terencübinile ve temirhindîle tabî' at mu' tedil olduğı miqdârca zîrâ bu sıtmada evvel **10** emirde istifrâğ itmege revâ degüldür illâ meger kim mâdde bişmiş ola bundan şonra arpa suyu **11** vireler bundan şonra nevbet hılâlında sirkengübîn vireler ve ammâ bundan şonrağı nevbetinde **12** yalunuz sirkengübîn virile nevbet geçdükden şonra müzevvere et şörvâ virile kaçan **13** hastanuj üzerine tokuz gün geçse dahı sen görseñ mâddenuj bişmegi 'alâmet(i) zâhir **14** olsa münâsib budur kim sen istifrâğa şürü' idesin ammâ ishâlile ve ammâ kusmağıla ve **15** ammâ sidük yürütmekile ammâ ishâl maḥbûhı eftimünıla ola zîrâ eftimün bu **16** sıtmaya aşkâr menfa' at ider vücühıla birisi budur kim ma' ideye kuvvet virür eftimünde **17** kabz olduğıçün zîrâ ma' ide bu sıtmada za' if olur balğam sebebinden münâsib budur kim **18** ma' ideye kuvvet vireler ta' am şıñmekiçün dahı balğam toğmamağıçün kaçan ma' ide kâdir **19** olmasa ğızâyı şıñürmege za' if olur za' findan balğam toğar ikincisi budur kim afsentîn

015a

01 sidügi yürüdür hılḥı-ı balğamiyi laḥif eylemegile yolın açmağıla üçinci budur kim afsentinde şafrâyı **02** cezb idici kuvvet var şafrâ keymüsuñ aşıldur keymüs muḥdişdür bu sıtmayı pes revâ degüldür **03** afsentîn isti' mâl itmek illâ mâdde bişdükden şonra revâdur eger sen mâdde bişmedin **04** afsentîn isti' mâl itseñ aşkâr ziyân ider zîrâ afsentinde iki muḥâlif kuvvet vardur **05** birisi kabızdur biri müşildür kaçan sen mâdde bişmedin afsentîn isti' mâl idseñ kabız olduğdan **06** ötrü mâddeye ziyâde ḥamlık ve katılık virür ezilmesi düşvâr olur ishâl idici kuvveti ol hılḥı **07** ishâl itmek taleb ider kâdir dahı olmaz ḥam katı olduğundan ötrü tabî' at incinür kuvveti za' if **08** olur ammâ kaçan afsentîn isti' mâl itseñ mâdde bişdükden şonra afsentînün kuvvet-i kabızası **09** a' zâyâ kuvvet virür mâddeyi def idip çıkarmağa mu' âvenet ider mâdde dahı laḥif olduğıçün **10** tiz çıkar tabî' at incinüp

zahmet çekmez daḥı lāyık budur kim ba‘zı evvel bahār māü’l-leblāb 11 ya‘nī iplik gibi ağaç sarmaşığı suyu türbüdile ya besfāyicile şekerle ya hıyārşenber pūlı azlıkda 12 çoklıkda ḥācet mıkḍārınca bu sıtmada benefşe ḳurş(1) isti‘māl idersen ḡāyet de nafī‘ 13 ola bu ḳurşanuḡ şıfatı budur kim iki dirhem yaşıl benefşe bir dirhem aḳ türbūd yarım dānık 14 saḳmūniyā yarım dirhem sūsen dibi cemī‘ sin yumşaq dōgeler ḥarīrden eleyeler 15 biş dirhem kıızıl süker ḳatalar ıssı suyla içeler eyü devādur bu sıtmaya zīrā bu ḳurşanuḡ 16 şanı budur kim şafrāyī balḡamı ishāl ider revā degüldür müshil devā isti‘māl [itmek] ḥastalıḡuḡ 17 evvelinde illā meḡer kim mādde bişmiş ola ve ‘alāmetleri aşkār ola ve lakin ḳaçan ḥastalık 18 intikāl itse bir yirden bir yire ḥasta ḳabalasa ḥılt bişmedin istifrāḡ ideler 19 te’ḥīr ideler ḳaçan ḥılt bişmese bişmek ‘alāmeti zāhir olmasa bir mevzi‘ den bir mevzi‘ e intikāl

015b

01 daḥı olmasa müshil devā virmeyeler zīrā eḡer bu ḥālde müshil virürsen ḥıltuḡ laṭīfi 02 ḳıḳar ḡalīzi ḳalur yaluḡuz daḥı bişmesi düşvār olur zīrā ḥıltuḡ ḡalīzi laṭīfile bile olsa 03 tiz bişürür laṭīf ider bişdükden şoḡra ḳıḳması āsān olur daḥı revādur kim ḳaçan ḡörsen 04 mādde cigere ṭamarlara baḡarsuḳlara meyil itse eḡer ḥılt-ı balḡamī ḡālib olsa ḥuḳne ideler baḡarsuḳları 05 balḡamdan ve eḡer ḥılt-ı şafrāvī ḡālibraḳ olsa ḥuḳne ideler mu‘tedil yumşaklıkda tizlikde 06 mu‘tedil ola eḡer ḥılt yukaruya ma‘ide aḡzından yaḡa meyil itse ḥāl bu olsa ḥasta 07 aḡzında acılık bulsa ya soḳsa ya ḳussa revā budur kim ḡızādan şoḡra ḳusmaḳıla istifrāḡ 08 olma zīrā bu ḥılt(1) ḳıḳarmaḳda āsān ider zīrā ḳoḳ besinüḡ def i āsāndur az nesnenüḡ 09 def inden anıḡçün yimeḳden şoḡra ideler yine ancılayın ḥılt ḳaçan ḡızāya ḳarıssa ḡızāyıla 10 bile ḳıḳar āsānlıkıla eḡer bu yukaru meyil eyleyen ḥılt-ı balḡamī olsa bu sıtmada revā budur kim 11 ḡızāya ḥılt laṭīf idici nesne ḳatalar kekük gibi turb gibi ve eḡer acılık ḡālib olsa ḥastaya 12 arpa suyu yaş balık sirke kāsni sermaḳ daḥı bunlar nesnelere yidürelere ḳaçan istifrāḡ 13 itse ḳusmaḳıla revā budur kim ma‘ideyi arı ideler sirkengübīnile ıssı suyla ḳusmaḳıla 14 ḥattā ma‘idede hic nesne ḳalmaya ḡızādan ḡayrından ḳaçan ḡörsen kim ma‘ide arırsa 15 revā budur kim sayā alma şarābı virelere ḳaçan ḡörsen ḥılt cigerüḡ üstüne meyl eyledi 16 saḡ eyegüye ya aḡırlık dōkülse sidük yüridici devālar ve ḡızālar isti‘māl 17 ideler olsun sidük yüridici devālar ıssı olmasun ḳatı kerefs suyu gibi ve rāziyānec

18 suyu gibi kavun tohumu içi gibi rāziyāne tohumu kuruy keşürü tohumu berāber dögeler iki dirhem mıkđarı 19 cüllābıla ya sirkengübīnle uyku vaktında sovuş suyuyla içürelere kaçan görseñ 20 işbu sıtma uzun olsa revā budur kim naşar olına kan galebesi zāhir olsa yüzi

016a

01 kızıl olmak gibi nabzı büyük olmak gibi bundan artuđ ‘alāmeti kim muşannif ayruş yirde 02 zikir idirdür ekhel şamarından kan aldura ya‘nī orta şamardan kan çıkaralar kuvveti [mücebi] mıkđarınca 03 ve dağı şol nesnelere mücebince kim anlarıñıla kan almağa hācet varıduđuna istidlāl 04 olunur bilicilerle çilile gızā ideler şabī‘at yumşadıcı şabāşīr kurşu vireler her gün bir 05 mişkal bir bucuş üşyire sirkengübīn vireler sovuş suyuyla ammā kaçan kan gālib olmak ‘alāmeti 06 zāhir olsa kan aldurmaş münāsib degüldür eger balgam gālib olmak ‘alāmeti zāhir olsa balgam 07 ishāl idici edviyeler isti‘māl ideler dağı kusduralar nitekim vaş itdük lāyık budur kim 08 iki istifrāğ arasında bir zamān geče kim beden ol zamānda kavī ola dağı hılt bişe 09 biribiri ardınca istifrāğ itmeyeler tā kim kuvveti artuđ ola lāyık budur istifrāğdan şonra 10 işbu sıtmada kaçan uzun olsa gül kurşası kim şabāşīrle düzilmiş ola bir mişkal 11 isti‘māl ideler bir bucuş üşyire sirkengübīn dağı bile her günde eger kārüresi renkli 12 olsa nabzında tizlik olsa arpa suyu kim birezcük rāziyāne tohumıla bişmiş ola anı 13 isti‘māl ideler ya şabāşīr kurşası kāsni suyuyla vireler gıdāsı biliciler ve çil eti ola zīrbāc 14 aşıla ya yoğurtlu isfānāh aşıla nevbeti geçdükdən şonra gızā vireler ammā nevbeti gün 15 gızāyı terk ideler nevbeti geçdükdən şonra laşif gızā vireler tā kim nevbet terk olduğı gün 16 kuvveti saşlaya nevbet günü kuvvet sayruluğı def‘ itmege meşgöl ola ammā eger kuvvet gızā terk 17 itmege taşammül itmese ‘ādeti dağı gızā terk itmek olsa revā budur kim nevbeti gün kepek 18 harīresi şekerle bāzem yağıla vireler ve arpa suyu şekerilerle vireler ya buğday kavudı vireler 19 sovuş suyuyla hastanuş nefsi meyl itdügi mıkđarca harāreti gögsinden şarından

016b

01 aşığa inicek nevbeti gün giç şiner gızādan saşınalar zīrā bu gızā kuvveti za‘īf ider 02 incidür gızā kana dönmez balgam olur hastalıkuş māddesi ziyāde olur ammā şarāb isti‘māl

03 itmek münāsib olur kaçan maddenün bişmek ‘alāmet(i) zāhir olsa sidükde ğızādan 04 sonra bir sā‘at ak sıyuk eski olmaya yiği olmaya şarāb içürelere sovuğ su qarışılmış 05 ola bu şarābuñ aşkāre menfa‘at(i) vardur zirā bu şarāb ğızāyıla bile ā‘zaya girür 06 kuvvet virür sidüğü yüridür deri yüridür mizāc(i) mu‘tedil eyler hazmı eyü eyler ammā kaçan 07 şarāb isti‘māl itse mādde bişmeden harāret ziyāde olur şafrā harāret ziyādesile 08 koyı olur hılt eridür cemī‘ bedene saçılır südde hādış olur bu fāsīd ahlāt 09 eyü ahlāt(a) qarışur eyü dağı fāsīd ider revā degüldür şarāb isti‘māl itmek bu sıtmada 10 dağı ayruğda illā ahlāt bişmekligi ‘alāmet(i) zāhir ola revā budur bu ‘illetde 11 ma‘ideye yağı ideler bir yağıyla kim ma‘ideyi ısı eyleye kuvvet vire hılt-ı balğamīden 12 ne kim varısa içinde bişüre balğam doğmağtan men‘ide mezkūr yağınuñ şıfatı 13 budur üç dirhem lādin süsen yağıla ve gül yağıla ezeler dağı kızıl gül yabrağı 14 katalar biş dirhem sük iki dirhem rāmik iki dirhem yumşak dögeler mezkūr lāzene 15 qarışduralar ğızādan hālīyiken ma‘idesine uralar dağı istiħmām ideler bābadyıla iklīlū’l-melikile 16 merzencūşıla kaynanmış suda huşūşā kim hılt dirinün daşrasına meyl ide küçük ola 17 deri ısırılır gibi ola kurd eşeni ola deri kabara bu sıtmada ve ayruğ sıtmada hılt 18 bişmedin hāmmām(a) iletmeyeler eger iletürle- rise mādde ğālib olduğı yirde ve ğalīz olduğı yirde 19 üç mazarrat hādış olur birisi budur kim kaçan bu hılt erise ezilip gitmese ağar südde

017a

01 ziyāde olur maddenün teğayyür(i) artar ikincisi budur kim müteğayyir hılt kaçan erise sıtma ısıllıkile beden(e) 02 tağılır eyü hıltlara qarışur dağı anı koğudur müteğayyir ider üçincisi budur kim hāmmām laṭīf 03 māddeyi ezer giderür ğalīz bākī kalur bişmesi güç olur ezilmesi güç olur bu sıtma 04 ısıne münāsib budur kim dirligin hoş ide rāhat ola tā kim hılt sākin ola yirinde bişince 05 hareketden kendüyi zaħmete bırakmağdan yığılana tā kim hılt eriyip gide ya tağılıp eyü hıltlar(a) 06 qarışıp fāsīd itmeye ahlāt koğudup sıtmanuñ māddesini ziyāde idip sıtmanuñ müddetin 07 uzun eylemeye cālīnūs eydür işbu sıtma bir yigide ulaşdı altı ay eglendi muşannif eydür 08 ben gördüm işbu sıtma yaz āhirinde bir kişiyeye ulaşdı evvelbahār dağı durdı benüm işbu tedbīrüm 09 aña eyü tedbīr oldu bes revā budur kim işbu sıtmada işbu tedbīr(i) ideler ayruğ tedbīr itmeyeler 10 on dördinci bāb rib‘

sıtması mu‘ālecesindedür rıb‘ sıtması 11 hâdiş olur hıltı-ı sevdâvî koyı kıru giç bişerden bu sebebden çok eglenür nevbet zamânı 12 uzun olur illâ meger kim yaz güninde ola ol vaqtda tiz geçer müddeti uzun olmaz kaçan 13 görseñ işbu sıtmayı yaz güninde dahı görseñ müddetinüñ zamân(1) az olsa hic bir edviyele 14 bu sıtma issini depretmeyeler bel ancak ğızâsın laţif çil şörvâsın vireler bilic şor 15 vâsın vireler zîrbâc aşın vireler doĝba aşın vireler ğalîz yiyeceklerden men‘ ideler dâneler 16 den men‘ ideler balıkdan sütlerden yimişlerden dahı yil idici yiyeceklerden men‘ ideler 17 her gün yidi dirhem güleñgübîn yiye ancak şonra sirkengübîn içe yimişde ħorâsân zeyti 18 cekürdegi çıkmış datlu bâzemile ve fustuķıla işbu sıtma kaçan işbu sıtma tedbîr olınsa tiz 19 gider ammâ kaçan işbu sıtma yaz âhirinde ve güz âhirinde ya kışda hâdiş olsa uzun olur

017b

01 müddet- i revâsı budur kim nazâr olına evvel hâdiş olduĝı vaqtda eger görseñ nabzı ‘azîmdür 02 dahı tizdür tizligi büyüklikce degül dahı sidügi kıızıl koyı olsa yaşı yigitligüñ nihâyetinde 03 olsa münâsib budur kim bâsalıkdan kıan almaĝa iveler ya‘ nî aşâĝa şamardan yâĥûd ekĥelden ya‘ nî 04 orta şamardan sol elden dahı nazâr olına eger kıanuñ rengi kıara koyı olsa ĥâcet kıararınca kıan 05 çıkaralar eger kıuvveti müsâ‘ ade iderse eger kıan kıızıl olsa revâ budur kim şamar(1) baĝlayalar hic nesne çıkarmayalar 06 zîrâ her kıan kim bu şıfatlı ola eyü kıandur eger bu şıfatlı aķanı çıkarsañ kıuvvet za‘îf olur 07 ĥastalıķa kıarşu durmaz yine ancılayın kaçan eyü kıanı çıkarsañ yaramaz hıltı bedende yalunuz 08 kıalur dahı kıuvvet artar azĝunlıĝ(1) artar bedende bir nesne olmaz kim aña kıarşudur azĝunlıĝın 09 men‘ ide eger kıan almaķ şavâb olsa lâyıķ budur kim ĥastaya eyü ğızâ vireler bilic eti taķuķ eti gibi 10 semiz ĥörös ĥayâşı gibi nîm-birşit yumurda gibi oĝlaķ eti kıuzu eti kim eyü bişmiş ola zîrbâc gibi 11 doĝa aşı gibi yumurţalı kûfte gibi dahı şol şörvâlar kim içinde dârcinî ola kerevyâ ola duraķ 12 ola men‘ ideler şol ğızâlardan kim ğalîz keymûs ola ya sevdâvî ola büyük keçi eti gibi 13 sıĝır eti gibi sūdler gibi kelem gibi mercimek gibi ayruķ dâneler gibi kaçan kıan ğalib 14 olmaķ ‘alâmeti bulunmasa revâ degüldür kıanı aldurmaķ revâ degüldür ĥasta evvel 15 emirden hıltı ĥâmiken müşhil isti‘ mâl eylemeklik zîrâ bu ĥâlde kaçan müşhil isti‘ mâl 16 olınsa ĥâm hıltı-ı sevdâvî çıkmaĝı mümkün olmaz ğalîz olduĝından ötrü belkim

17 eyü menfa'atlü hıl̄ çıkar yaramaz hıl̄ bedende yaluñuz alur bunuñ sebebile sıtma kuvvet 18 bulur gidermesi güç olur bu sebeblerden ötrü revā degüldür kim bir abī' at yumşaklığa 19 māyil ola aña arını yumşadıcı ğızālar isti' māl ideler pazu şōrvāsı gibi

018a

01 isfānāh şōrvāsı gibi sermak şōrvāsı gibi hōrōs şōrvāsı gibi hōrāsān üzümile yimişlenmek gibi 02 datlu erük gibi yaş urı encīr gibi bir pāre ' aşfür tohmi içile bile açan abī' at bağlansa 03 sen anı yumşad datlu erük suyıla hıyārşenber ici suyıla terencübīnile pınar suyu sükerile 04 dañı ne kim bunlara beñzer nesne varısa ve eger bu mezkūrātıla abī' atı yumşadamazsan yumşak hıñne 05 isti' māl eyle yaz suyıla şīrligün yağıla mürile revā budur kim bu sıtmada ğızāyı mu' tedil 06 ılalar ğalīz ğızā kim siñmesinde zañmet ola anı virme-yeler tā kim sıtmanuñ māddeyi ziyāde olmaya 07 lañif ğızā dañı isti' māl itmeyeler tā kim kuvveti hıstanuñ za' īf ola zīrā bu sıtma uzun 08 olan mūntehāsı ırā olan hıstalıdandır açan ğızā-yı lañif virseñ hıstalıuñ mūntehāsından 09 kuvvet za' īf idersin bu sebebden ötrü revā budur kim hıstanuñ ğızāsını mu' tedil ideler 10 kuvvet salanmaıçün hıstalıuñ mūntehāsına dañı ve dañı ğalīzinden az az ekseler sıtma tamām 11 olunca bu vaıtta ğızā-yı lañif virmek mūnāsibdür tā kim kuvvet ğızāya meşgūl olmaya 12 hıstalı def' itmege meşgūl ola ayru hıstalılarda dañı bu resme tedbīr ide ğızāyı 13 bir ac gün biribiri ardınca sirkengübīn vire ve güleñgübīn vire sıtmanuñ nevbeti gün 14 hıstaya ğızā virmeyeler tā kim abī' at hıstalıa arşu durmağa meşgūl ola ğızāya meşgūl 15 olmaya dañı revā degüldür nevbeti gün hımmāma girmek elbette illā sıtma girü dönmege yüz 16 duta zīrā hımmāmuñ şānı şıfatı budur kim lañif māddeyi daşra dōke bu sıtmanuñ 17 māddeyi ğalīzdür açan hımmām sebebile lañifi gitse bāisi ziyāde olur ğılzetde bişmegi 18 düşvār olmada bu vaıt hıstalı artar bu sıtmada revā olan arun arun yürütmekdür 19 mu' tedil ovmadur tā kim der yolları açıla mādde sıvu ola bu sıtmada bu tedbīr(i) isti' māl

018b

01 itmekden zāyil olınmaya māddeñüñ bişmegi ' alāmeti zāhir olunca açan zāhir olsa sev-dāyī ishāl 02 devā vireler işbu mañbūh gibi şıfatı budur on dirhem kābilī helīle on dirhem

kara helīle **03** biş dirhem bilic biş dirhem emlec yigirmi dāne erük çekürdegi çıkmış
 ḥorāsān üzümü yigirmi dirhem biş dirhem **04** senā-yı mekkī dōrt dirhem afsentīn- i rūmī
 dōrt dirhem sığır dili dōrt dirhem bāzrencebū yabrağı **05** dōrt dirhem uvanmış besfāyic biş
 dirhem sūsān dibi üç dirhem ustūhūdus **06** cemi' in üç rıtıl suyıla bişüreler bir rıtıl kalınca
 rıtıl yüz otuz dirhem(e) dirler bir biz **07** kīseye yidi dirhem ıkrīṭī eftīmūn koyalar ol bākī
 kalan bir rıtıla ol kīseyi biraqalar **08** daḥı odın indüreler bir sā' at şabr ideler andan şonra
 eftīmūn ışlayalar eyü bundan **09** şonra şuyından on ūқыyye vezin süzeler ūқыyye kırk dir-
 hem(e) dirler bir mışkāl şabr-ı **10** usqutūrī bucuq dirhem neftī duz kara ḥarbaq iki deng
 yumşaq dōgilmış ola biraqalar **11** ol süzilen şuyı içeler ılıcaqla nāfi' dūr senün devāyı is-
 ti' māl itdügün [gün] nevbetün **12** ikincisi güninde ola kaçan bu devāyı isti' māl itseñ revā
 budur kim nevbetden şonra ḥastaya bir **13** mışkāl vezin gāfiş kurş(ı) iki ūқыyye sükkerī su
 katılmış sirkengübīnile kaçan nevbeti gün olsa **14** sirkengübīn vireler kim ol sirkengübīnde
 turb ışlanmış ola duraq otıla daḥı kaynanmış ola **15** tā kim kūsmaqlık isteye zīrā ḥılṭ nevbet
 vaqtında ḥareket ider sıtma ḥarāret eridür **16** sühületile istifrag olur ya' nī ḥılṭdan fāriğat
 olunur āsānligıla bu sıtma issine revā budur **17** kim mādde bişdükden şonra her yidi günde
 işbu mezkūr devāyı isti' māl ide kim şıfatı budur **18** yidi dirhem hindī helīle yidi dirhem
 kābilī helīle üç dirhem besfāc üç dirhem eftīmūn **19** cemi' yumşaq dōgeler bir dirhem vez-
 nin alalar ol mıqdārca süleymānī şeker qatarlar bundan şonra

019a

01 ıssı şu içe bu şerbet nevbet gününün gızāsından ola kaçan bu sıtmanuñ müddeti uzun
 olsa **02** kışa yitişse bişmeklik āşarı zāhir olsa revāsı budur kim tiz ma' cūnlardan ma' cūn
 vireler kāsın **03** ma' cūn(1) gibi kāsını ḥabb(1) gibi her üç günde bucuq mışkāldan bir dir-
 heme varınca yāḥūz bir pāre **04** fulful ma' cūnı vireler şıfatı budur yigirmi dirhem aq fulful
 yigirmi dirhem kara **05** fulful yigirmi dirhem dār-ı fulful yigirmi dirhem belesān budaqı on
 dirhem vezn bir dirhem zencebīl bir dirhem kerefs toḥmı bir dirhem **06** selīḥe bir dirhem
 sasāliyūs bir dirhem asārūn bir dirhem rāsen sūnbül dōrt dirhem ḥamāmā **07** dōrt dirhem
 cemi' in yumşaq dōgeler köpügi alınmış balıla yoğuralar yine ancılayın her heftede bir **08**
 kez meşrudīṭūs ma' cūnından vireler ya tiryāq vireler ḥācet mıqdārınca daḥı ḥastanuñ **09**

ṭabī'at(1) taḥammül itdügi miḳdārca ḥılt laṭīf itmekçün bu ma'cün rib' sıtmasına ḥılt biş-
dükden 10 menfa'at ider budur şıfatı üç dirhem zencebıl üç dirhem ḳara fulful dört dirhem
ḳāsın 11 nānḥuvāh selīḥe her birinden sekiz dirhem sünbül on dirhem fevtenc-i cebelī
anīsōn her birinden 12 biş dirhem cemi' yumşaq dögile ḥarīrden eleyeler köbügi alınmış
balıla yoğuralar ḥılt bişdükden 13 isti'māl ideler lāyık budur kim bu ma'cünü isti'māl it-
mekden ḥazer idesin ḥılt bişmezden öñdin 14 zīrā bu ma'cün ḥılt bişmezden öñdin çok
mazarratlar getürür birisi budur kim ol ma'cünla 15 istifrāğ ḥıltā ḳādir olunmaz ḥām ol-
duğundan ötrü daḥı ḡalīz olduğdan ötrü ve 16 pes böyle olsa ḥılt ḥareket itdürür ve aḳıdur
eyü ḥıltlar(1) ḳarışdurur ol eyü 17 ḥılt(1) kendü ṭabī'atına dönderür bununıla sıtma ḳavī olur
ulu olur az olur kim 18 bu mādde bedenden iki yire düşer iki sıtma ḥādīs olur eger üç yire
düşse 19 üç ḥādīs olur daḥı lāyık budur kim bu ıssı mizāclu ḳişiler bu ma'cünlardan

019b

01 ḥazer ide daḥı yigitlik zamānında daḥı yaz güninde bu ma'cünlerden ḥazer ideler eger
zarūret bu 02 ma'cünların birisine muḥtāc ḳılsa āsānına saḳınmaḳıla şürū' ide işbu ḥālide
ekşer emirde 03 ḡāfiş ḳurşalar(1) sikencübīnle cülencübīnle isti'māl ide ancaḳ nevbeti gün
ḳusmaḳlık isti'māl 04 ide daḥı sirkengübīn kim su yārpüz ve eftīmūnıla ḳaynanmış ola anı
vireler ammā ḳaçan 05 zamān ḳış zamān(1) olsa ḥastanın yaşı pīrlık yaşı olsa mizāc(1) so-
vuḳ olsa yaş 06 olsa ḥılt daḥı bişmeklige ibtidā itse ḳayurmaz bu ıssı ma'cünlerden vir-
meklik lakin 07 ḥastayı sovuḳı ḳurı ḡidālardan saḳlayalar daḥı sevdā doğurıcı ḡidālardan
saḳlayalar 08 daḥı ḡalīz cevḥerlü ḡizālardan saḳlayalar daḥı revāsı budur işbu sıtma ıssi
'illeti 09 bişdükden şonra süci içe eski olmaya yiñi daḥı olmaya az su ḳarışduralar ḳaçan
işbu 10 sıtma müntehāsına yitişse bu sıtma ıssi laṭīf tedbīr ḳıla bilicler eti gibi çiller eti gibi
müzevvere 11 şōrvā gibi müntehāsı vaḳtında daḥı ḳuş ḳanadı vireler boynın vireler daḥı ne
kim buña 12 beñzer varısa tā kim ḥastanın ḳuvveti ḥastalıḡa ḳarşu dura ḡizāya meşḡül
olmaya dirligin 13 ḥoş duta rāḥat ola az ḥareket ide tā kim ṭabī'at ḥastalıḡa meşḡül ola 14
ḥareket ḥastalıḡa meşḡül olmaḳda men' eylemeye daḥı münāsib budur bu sıtmada cigere
15 ṭalaḡa 'ināyet olına zīrā ciger aḥlāṭuñ ṭoḡacaḳ yiridür pes 'ināyet olına 16 tā kim ḥılt-ı
sevdāvī ṭoḡmasın diyü ammā ṭalaḳ bu ḥıltuñ ma' denidür bu ikisine 'ināyet 17 gerekdür tā

kim za'if olmayalar yāhūd bu ikisine süddeler hādīs ola yāhūd ikisi ġalīz **18** ola hastaya zirişk kurşın ve ġāfiş kurşın sirkengübīnile hastalık artmasında **19** ve āhirinde mādde biş-dükden şonra ammā ibtidāsında sirkengübīn ġāyet de muvāfiqdur

020a

01 on bişinci bāb dāyim olan sıtma devāsındadır dāyim olan sıtma uzun olur oñulması **02** düşvār olur huşūşā ġūzin ya kışın hādīs ola kaçan bu sıtma müteġayyir balġamdan doġsa bu **03** sıtmanuñ 'ilācı ayruķ sıtmalar 'ilācı gibidür ya' nī harāreti söyündürelere māddesine istifrāġ ideler **04** lāyık budur bu sıtmada hılı-ı balġamī istifrāġ itmege 'ināyet ekşer ola evvel lāyık olan **05** tedbīr bu sıtma issine evvel hādīs olduġı vaķtda iki vaķıyye sirkengübīn kim az su kātılmış ola **06** anı vireler kaçan üç ġün geçse yidi dirhem vezn cūlencübīn kim şekerden ola anı vireler **07** bundan şonra üç sā' at geçecek iki vaķıyye sirkengübīn az nesne kārışmış ola eger **08** ıssısı kuvvetlü olsa sidüġi boyanmış olsa hasta bununıla susasa lāyık budur seher **09** vaķtında biş dirhem cūlencübīn vireler kaçan ġün doġsa kırık dirhem vezn arpa suyu vireler **10** rāziyāne toħmıla rāziyāne dibi kabilā kaynanmış ola kaçan bundan şonra dört sā' at geçse **11** iki vaķıyye sovuķ suyuyla sirkengübīn vireler lakin lāyık budur arpa suyun virdüġün nevbetinden **12** altı sā' at oñdin ola bāri dört sā' atdan eksük olmaya tā kim nevbeti hāzır olduġı **13** vaķtın arpa suyu ine gide ma'ide hāli ola andan birkaç ġün bunu ide harāreti **14** döñenince kaçan bu sıtma issinde harāret-i tīzlik olmasa arpa suyun virmeyeler **15** sirkengübīn vireler cūlencübīn vireler tā māddenüñ bişmegi 'alāmeti zāhir olinca ġızāsı **16** müzevvere pazu aşı ya isfānāh sirkele ve dārçinī eger zamān yaz ġün(i) olsa **17** sirkele zeyt kim şekerle tā na'nāyıla tarhūnla kerevyāla kim anīsōn gibi otdur düzilmiş **18** nesne vireler eger hastanüñ kuvveti za'if olsa durrāc eti çil eti yahni ya **19** söġülme ya kalyā kimlūnıla dārcinīle kaçan bişmek 'alāmeti zāhir olsa lāyık

020b

01 budur kim balġam ishāl ider edviyelerün ba'zıları ishāl ider türbūd gibi ġāriķūn gibi ve çivit toħmı gibi **02** balġam ishāl iden devānuñ şıfatı budur bir dirhem türbūd ġāriķūn dört dirhem dānīķ bir **03** dirhem çivit toħmı ayāric-i fayķara dört dānīķ hindüstān tuz(ı) iki

dānīk cemī' in yumşak **04** dögeler yoğuralar ḥab ideler gölgede ḳurudalar seḥerde ısıcaḳ suyla nāfi' dūr müshil- i **05** āḥir şıfatı budur aḳ türbūd civit toḥm(1) içi her birinden bir dirhem vezin dört dānīk **06** ğārīkūn neftī duz iki dānīk kerefs toḥmı anīsōn her birinden bir [buçuk] dānīk **07** cemī' in yumşak dögeler eleyeler suyla yoğuralar ḥablar ideler gölgede ḳurudalar seḥerde **08** içeler ardınca ıssı suyla içeler nāfi' dūr her heftede bir def' a bu devāyı isti' māl idesin **09** hefde ortasında sirkengübīn içe ḳusa bundan şonra ıssı şü birez tuz bıraḳalar bu devā **10** balğam ḳat' ider laṭif ider balğamı çıḳarmağā āsān ider eger nevbet vaḳtında isti' māl **11** itsen ğāyet eyü ola daḥı revāsı budur kim işbu sıtmada sidük yüridici nesne **12** isti' māl ideler vaḳıtlarda kerefs toḥmı gibi yaş rāziyānā gibi ḳarışduralar bunı edviyele yāḥūz **13** maṭbūḥ uşul içdükden şonra bu daḥı cülencübīn içdükden şonra ola yāḥūz **14** ol sidük yüridici nesnelere(i) cülencübīn içinde ışlayalar daḥı süzeler bunun beyānı **15** budur rāziyāne dibinūḡ ḳabını ve kerefs dibinūḡ ḳabını ve daḥı toḥmların ve anīsōnı ve ḥāşā **16** alalar her birinden ḥācet mıḳdārınca su içinde eyü bişüreler daḥı süzeler bunun içinde **17** cülencübīn ışlayalar daḥı alalar ısıcaḳla bir daḥı maṭbūḥ kim cülencübīnle isti' māl olur **18** şıfat(1) budur rāziyānā kerefs süsen her birinūḡ dibinden on dirhem alına **19** ḥaşış ğāfiş ve ḥāşā ve afsentīn her birinden yidi dirhem şükā'

021a

01 güneyik otudur ve bāz-averd her birinden dört dirhem selīḥe [dārcinī gibi ağaçdur] ve maştaḳī ve sünbül-i ṭıbb her **02** birinden bir dirhem daḥı buçuk dirhem kābilī helīle ḳara helīle şaru helīle her birinden biş dirhem **03** ḥorāsān üzümü çekürdegi çıḳmış yigirmi dirhem cemī' in bişüreler biş yüz yigirmi dirhem suyla **04** yüz toḳsan biş dirhem ḳalınca ḥer gün yüz altmış dirhem alalar yidi dirhem şekerī cülencübīn içüreler **05** ğāyet de nāfi' dūr ḳaçan işbu sıtmanın müddet(i) uzasa revāsı budur kim ma' idenūḡ ağızına yardım **06** ideler lāzenle gülele sükkile rāmegile rāmegi māzula nār ḳabıla şamğ-ı ' arabile zācıla balıla düzerler **07** yaḳu düzeler uralar zīrā ma' idenūḡ ağızı bu sıtmada za' if olur balğam sebebinden ḳaçan **08** ma' ide za' if ola balğam çokıraḳ ḥāşıl olur bu geḳen yaḳudan menfa' atlı yaḳu şıfatı budur **09** eyü sük ba' zısı eyü yaş ḥurmala za' ferānla miskile düzerler ba' zısı māzula bilicile düzerler **10** üç dirhem lāzen iki dirhem lāzen-i ḳıbrısī ḥarīresindeḡi gibi ot üzerine

düſer kıızıl 11 gül kaſab-ı zerîre her birinden biſ dirhem za‘ ferân bir dirhem cemî‘ in yum-
ſak döğeler 12 harîrden eleyeler yoğuralar süsen ſarâbıla ya merzencüſ suyıla varsama
suyıla dađı 13 bunlara beñzer nesnelere suyıla ma‘ ide ağızına kuvvet virür balğam laţif eyler
nesnelere vireler gül kurſı gibi 14 eger gâfiſ kurſın virseñ sirkengübînile gâyet de muvâfiķ
eyü ola eger balğam çok olsa 15 kârüresi aķ olsa sirkengübîn ballu ola kaçan kırksañ ci-
gerde südde ola 16 diyü mizâc sovuya diyü lâyıķ budur afsentîn kurſı(1) vireler ve dađı lük
kurſı vireler sirkengübînile 17 ve temenne‘ ahu min keſreti ſurbi’l mâ ya‘ nî çok su içmek-
den men‘ ideler huſûſâ karıla sovımış su 18 virmeyeler zîrâ bu su ma‘ ideyi sovudur cigeri
sovudur balğamı arturur kim bu sıtmanın mâddesi 19 balğamdur kaçan görseñ bu sıtma
uzun olsa südüğü aķ olsa kıſ vaķtı olsa

021b

01 pîrlik yaſında olsa ğastanın mizâc(1) sovuķ yaſ olsa lâyıķ budur kim ğastaya tiryâķ-ı 02
kebir vireler bir gün ve bir gün virmeyeler miķdâr iki dâniķdan yarım dirhem dađı ola 03
kimlûnıla ğaşâyıla kaynanmış suyıla vireler ya bir pâre asârûnıla kaynanmış suyıla vireler
04 kaçan fulful ma‘ cûn(1) ya ayrıķ ıssı ma‘ cûnlar vireler meſrûdîſüſ ſahrûnyâ 05 gibi
finduķ kadar gâyet de nâfi‘ ola ammâ kaçan zamân yaz olsa ğastanın mizâc(1) ıssı olsa 06
yaſda yigid olsa revâ budur kim tiryâķ virmeyeler dađı ıssı ma‘ cûnlar virmeyeler ancak ſol
07 kurſlar(1) vireler kim zıkr itdük ſekerî sirkengübînle ya balıla olmış vireler ya cülen-
cübîn vireler 08 ğastanın kuvvet-i za‘ f(1) i‘ tibârınca zâđı lâyıķ budur bu sıtma issine cemî‘
yaſ 09 yimiſden de cemî‘ balğam toğurur nesnelere südler gibi balıķ gibi dađı ğayrıſı
gibi imtinâ‘ 10 ide aķ üzüm vireler dađı ſeker bal vireler fistuķ içile ‘aşfûr tođmı içile çet-
lemük 11 içile evvel bahâr ſeker cevâriſi vireler bu dađı nâfi‘dür ğammâmdan men‘ ideler
12 mādâm ki maddenüñ biſmek ‘alâmeti zâhir olmaya dađı sıtma alçaķlığaya dönmeye bu
ğâlde 13 ğammâm yaramazdur kaçan maddenüñ biſmek ‘alâmeti zâhir olsa ğammâm(a)
koyalar bâbadla 14 iklîlü’l-melikile varsamala merzencüſıla yavſanıla kaynanmış suyu ba-
ſına üzerine dökeler 15 on altıncı bâb(1) muţbiķ sıtmanın devâsındadır muţbiķ sıtma ğâdiſ
16 olur tamar içindeki ğıltlar müteğayyir olmađan nitekim muſannif beyân itdi bu kitâbuñ
cüz’-i 17 evvelinde ve dađı tamar içinde olan ağlâtuñ çoğıraķı kandur bu sebebden muţbiķ

18 sıtmanuñ ekşer(i) kıandan olur bu kıandan olan sıtmaya sūnūhus dirler bu sıtma tiz 19 olan hastalıklardandır bu sıtmanuñ evvel hādis olıcaķ muhtāc-ı āliye olan ‘ilācuñ

022a

01 başı evvelki gün ikinci gün üçüncü gün ekhel tamarından bāselik tamarından kan alduralar 02 eger hastanun kuvveti yaşı hāzir kan almağa muvāfıkısa kıandan çok çıkaralar tā kim 03 hastanun uşşı gide zira buni kaçan sen işlesen immā sıtma kopa gide ve immā yiyini 04 ola müddeti kısa ola kıorıudan emin olma ammā kaçan hastanun kuvveti yaşı mizacı vaķt-ı 05 hāzir çok kan çıkarmağa münāsib olmasa bir def’ada revā budur kim bunlunun muķtezā 06 sinca az az kan çıkarıla zira bu dađı bu sıtmaya yiyinlik virür kan alduđdan sonra 07 münāsib budur datlu ekşi enār suyu sāyā sirkengübünle vireler ya temirhindī suyu 08 vireler cüllābıla ya kıoruķ sücisi vireler ya mayāhōş erük sücisi vireler ya utrunc 09 sücisi vireler sovuķ suyuyla ya kıarıla eger zamān yaz gün(i) olsa eger hasta kıuvvetli 10 olsa kan alduđı gün müzevvere kıabaķ ya isfānāh şörvāsı vireler mārul dibi 11 vireler baķla budakın vireler hıyār şınhıyār tođmı için vireler kıoruķ suyuyla enār 12 suyuyla ya ekşi turb suyuyla ya hatun duzlıđı suyun vireler ya mercimekile mürdemükile eger 13 hastanun kıuvvet(i) za’if olsa revā budur hastaya kan alduđları gün biliç şörvāsı çil 14 şörvāsı durrāc şörvāsı dađı ne kim bunlara beñzer nesnelere şörvāsı vireler kaçan 15 kan alduđları günün irtesi olsa münāsib budur kim bu hastalığa nazār olma ğāyet de tiz 16 olan hastalıklardan mıdur yāhūz degül midür eger ğāyet de tiz olan hastalıđdan olsa kim 17 ol dört günden geçmez dađı hastanun kıuvvet(i) eyü olsa lāyık budur kim bu hastaya ancak 18 cüllāb vireler ya benefşe şarābın vireler ya mayāhōş enār suyun vireler ya kıoruķ 19 şarābın vireler eger hastanun kıuvveti za’if olsa arpa cevāvı vireler birezcük mayāhōş

022b

01 enār suyuyla şekerle ya cüllābıla ya utrunc suyu şekerle ve kıoruķ şarābı vireler evet kıabız 02 bundan sonra iki sā’at geçse arpa cevāvı vireler kıırķ dirhem on dirhem barmaķ şeker 03 kaçan bundan sonra dört sā’at geçse on biş dirhem sāyā sirkengübün sovuķ suyuyla vireler 04 gicesi bezr-i kıatūnā lu’ābı ayva çekürdegi lu’ābı cüllābıla enār suyuyla vireler

dağı yata **05** uyuya gāyet de menfa‘ati ola eger işbu şarāb üzerine yatsa gāyet de menfa‘at-
lū ola **06** bu şarāb şıfatı budur otuz dāne datlu büyük erük yigirmi dirhem temirhindī cemī‘
üç **07** rıtlı suyla bişürelər rıtlı kırk dirhem(e) dirler tā bir buçuğ rıtlı kalınca üzerine **08**
mayāhōş enār suyun buçuğ rıtlı buçuğ rıtlı ekşi utrunc suyu birağalar mu‘tedil **09** odıla bişü-
reler yarısı kalınca andan şoğra bir rıtlı barmağ şeker rubu‘ rıtlı gül suyu **10** kaynadalar kö-
pügin alalar oddan indürelər sovudalar tenāvül ideler her gice on **11** biş dirhemden yigirmi
dirheme varınca iki dirhem yumşaq döğülmiş bakla tohmıla eger harāreti **12** kuvvetlü olsa
hastanūğ susalığı katı olsa revāsı budur kim birezcük bezr-i қаtūnā **13** lu‘āb(1) vireler bu-
çuğ dirhem tabāşīr dağı eger hasta za‘īf olsa yāhūz sağılığında **14** çok yimege ‘ādet dutsa
yāhūz gündüzün iki def‘a yeyicek yir olsa revā budur kim iki keret **15** gündüzün cevav vire-
ler eger hastanūğ nefsi bu mezkūrlardan birine meylitse lāyık budur gündüzün **16** āhirinde
kırı etmek yumşaq döğülmiş şekerle sovuğ suyla ve arpa kavudıla ya buğday kavudıla **17**
kim yunılmış ıssı suyla tabarzad şekerle vireler eger sevmese bunu sirke zeyt hıyār **18**
şinhıyār tohmı içile bāzem yağı barmağ şeker üzerine qar saçalar ne kim bunlar(a) beşzer
nesnelər **19** var vireler eger hastalık on dört günde ya on yidi günde dūkenür hastalık olsa

023a

01 lāyık budur bu hastanūğ issine gün toğmazdan öñdin bir pāre enār suyu vireler ya işbu
02 vaşf itdügümüz şarābı vireler hıyār suyla karpuz suyla gün toğduğdan şoğra **03** arpa
cevāvı vireler şekerle ardınca dördüncü sā‘atda sāyā sirkengübīn vireler sovuğ suyla **04** az
ğizā vireler müzevvere vaşf itdügümüz bu kollarıla düzilmiş horuğ suyla ya gayrısıla
huşūşā **05** kaçan kuvvet za‘īf olsa hastanūğ ‘ādeti gündüzde iki def‘a yimek olsa ammā şol
hastalık **06** kim bu geçen zamāndan artuğda dükene lāyık budur kim ğizā bu mezkūrdan
ekşer ola dağı koyurağ **07** ola ayruğ yirde ayruğ mevzi‘de zıkr olınan ğizālardan lāyık bu-
dur kim bununıla tabī‘atı **08** tefahhuş olına eger tabī‘at(1) kırı olsa hıyārşenber pūlıla te-
rengübīnle temirhindile hācet kadarınca yumşadalar **09** şarāb-ı benefşe içinde ıslanmış kara
erük suyu vireler eger aña taħammül itmezse şāf **10** düzeler haṭmīden ve kızıl şekerden ve
bir pāre terengübīn alalar şāf düzeler götüre eger **11** tabī‘at bu nesnelərle icābet itmese
yumşaq huğne ideler şekerden şırlıgūndan mürīden **12** yāhūz yarılmış arpadan ve kırı be-

nefşeden pazu yabrağından ve bostāndan benefşe 13 bağından ve kızıl şekerden pazu yabrağı suyu ve şirliğün yağından müriden dağı bunlar(a) 14 beşer nesneden revā degüldür hastaya cevāv vireler kaçan tabī' atı hastanun bağlu 15 ola meger kim tabī' atı yumşadalar zirā eger tabī' at yumşamadın cevāv vireler sayrunun 16 üzerine zağmet olur buncılayın kaçan hasta kan almağa muhtāc olsa kan almazdan 17 öñdin cevāv virmek münāsib degüldür yine ancılayın eger hasta içindeki a' zālarında 18 ağrı bulsa revā degüldür hastaya cevāv vireler meger kim ağrısı sākin ola kaçan dil iri olsa 19 yağar olsa sileler dilini kettān bizle kim bezr-i kātūna lu' ābına [datlu] bāzām yağına

023b

01 barmağ şeker ıñlanmıř ola sileler eger susalığı katı olsa bezr-i kātūna lu' āb(1) datlu 02 bādām yağı ve cüllāb vireler biryān olmuř kabağ suyu vireler birezcük enār suyuyla karpuz 03 suyuyla ammā kaçan dāyim olan sıtma şafrā müteğayyir olmağdan olsa tūzligi ıssiligi kuvvetlü 04 olsa revā budur kim ıssısın söyündürmekde ve sovutmağda meh-mā-emken mu' ālece ideler zirā 05 bu tedbīr bu sıtmada isti' māl olan tedbīrlerde katı muvāfiğdur eger māddenun bişmesi ve buhrānı 06 giğ olsa bu eglenmekden zarar olmaz kaçan bu tedbīrde kuşur olsa bu nesnenun hastaya 07 muhātarası vardır bu sebebden ötrü revā budur hastaya gündüzun evvelinde biryān 08 olmuř kabağ suyu vireler otuz dirhem on dirhem cüllābıla yarım dirhem tabāşīrile 09 kaçan ıssısı kuvvetlü olmağıla susalık olsa katı guşşalu olsa mezkūr kabağ suyuyla 10 kāfūr kurşı vireler bunun ardınca azacuk cevāv vireler enār suyuyla uyku vağtında hıyār 11 suyu karpuz suyu birez cüllābıla ya şarāb-ı haşhāşıla ya şimdi zıkr itdügümüz şarābıla 12 bucuğ dirhem tabāşīr bir dirhem bağla toħmı bir dirhem hıyār toħmı içi bucuğ dirhem kabağ toħmı vireler 13 bunun küllini yaz güninde ya güz güninde karıla sovudalar ma' ideyi cigeri sovudalar kettān 14 bizle kim kīrītūda ıñlanmıř ola kim ol kīrītū [düzilmiř ola] kettān toħmından kişnic toħmından bağladan 15 gül suyundan kim ağ mūmıla urılmıř ola kim ol mūm yağıla arınmıř ola benefşe 16 yağından azacuk süciden olmuř sirkele yaz güninde kīrītūyı sovudalar eger kış 17 günü olsa kīrūtī azacuk ısıcağ ola lāyık budur eger zamān yaz olsa nīlūfer koğuladalar 18 ve yağ benefşe ve şandal ve gül yağı suyu

ve kâfūr koçuladalar oturduđı yir sovuđ ola **19** immā bir yirde ola kim Őimāl yili esmekden yıratılmıř ve immā Őol yirlerde ola kim sulanmıř

024a

01 ola Őimāl yili dađı dođunur ola sōđud gūl alma iegi ayva iegi dōřenilmıř ola evre-
sinde **02** tař anađ koyalar arřu arıla sovumıř su koyalar ol suya tař bırađalar tā kim **03**
đasta ħarīř ola ve dađı revā budur kim đastayı örteler açan đastanın yiri sovuđ olsa dađı
dirliđin **04** hoř ideler sovuđ hevā burnına dođuna tā kim řabī^c atdan dařrađı ıssı suyına gōg-
si **05** içindeki yūregi içindeki ħarāret-i ħarīzi kuvvetlū ola ol rti alıđ olmaya tā kim beden
içindeki **06** ħarāret mađbūs ola dađı revā degūldūr đastayı ođ sōzile incideler ve menzi-
linden ya onřısından **07** ađırmađıla bu tedbīrle đastalıđ mūntehāsına yitince tedbīr it-
mekden zāyil olmaya ve buđrānı **08** vađt-ı ħāzır olunca bu vađtın ħıdāsını ħāyet de lađif
ideler cūllāb vireler enār suyu **09** vireler benefře řarābı vireler buđrānı tamām olunca đasta-
lıđ ařađa olunca revā budur kim **10** nazar olına eđer bilürseđ kim buđrān derile olur řeksüz
đastayı sovuđ yirden çıkaralar [katı] **11** sovuđı az yire ileteler ve eđer gōrseđ buđrān nev^c-i
ađarla olsa đastayı yirinde koyalar açan **12** buđrān tamām olsa ve đastalıđ alađ olsa đas-
taya ayruđ yirde zıkr itdūđümüz tedbīr(i) ideler **13** açan bedende đastalıđdan bađıye çalsa
ezilip gitmese řamarlarda ađlāđdan nesne çalsa **14** muđtāc olsa ol ađlāđ(1) lađif idip ezmege
lāyık budur kim đastaya kāsni^c suyu vireler **15** dađı ũkřūs ya^c nī diken sarmařıđı suyu ayna-
dalar kōpūđin alalar her birinden **16** yigirmi dirhem bir buuđ vađıyye sirkengūbīn būzūrı
bile ũ gūn ya biř gūn bu tedbīr ol **17** bāđı çalan ħalīz ħılđlar(1) lađif ider ıkaađ yirden
sūrer ıkarur igerin(e) řalāđ getūrūr **18** sidūđin yūridūr dađı bunun ođ menfa^c at(i) vardur
ayruđ sıtmalarda ve eđer řabī^c at bu ħālile **19** urı olsa lāyık budur kim zerdālū iřlamasın
vireler bu dađı bedeni arıdur bāđı ađlāđ-ı

024b

01 ħārreyi çıkarur āsānlıđıla mezkūr iřlamanūđ řıfatı budur yigirmi dāne ^cunnāb **02** otuz
dāne sibistān ekūrdeđi çıkmıř ħorāsān ũzūmi yigirmi dirhem yigirmi dirhem temirhindī
ķızıl **03** gūl [yidi] dirhem benefře-yi reyđānī dōrt dirhem senā-yı mekī yidi dirhem řāhterā

on dirhem kāsni **04** toħmı ükşūs toħmı her birinden dört dirhem rāzyāne toħm(ı) iki dirhem anīsōn toħm(ı) iki dirhem şaru **05** helīle on biş dirhem altı rıtl rıtl yüz otuz dirhem(e) dirler üzerine su dökeler azacuk **06** kaynadalar ağızı büyük bir kaba koyalar gündüzün günde koyalar gicede bir kuytu evde koyalar **07** üç günden sonra her günde dört vaqıyye alalar bir vaqıyye sirkengübīnle ve bir vaqıyye şarāb-ı **08** benefşeyile vireler ve lāyık budur bu hastalık issine bu tedbīr olına hazer it kim ednā haṭā **09** itmeyesin bu hastalıkda ednā haṭānuḡ çok zararı vardur haṭā ġızāya devā vaḡtında olmamağıla **10** olur ammā uzun hastalıklarda az haṭānuḡ mazarratı olmaz illā meger kim ol az haṭānuḡ **11** üzerine müdāvemem olına **on yidinci bāb** mürekkebe ya‘nī karışık sıtma devāsındadır **12** mürekkebe sıtma devāsı lāyık budur kim yaluḡuz sıtmaların devāsından ola bunun beyānı budur kim nazār olına **13** işbu sıtma hāline eyü temyīzile temyīz olına hādsile zann-ı şınā‘ ayıla hāds olına zann olına **14** bununla biline kim işbu sıtma iki hılttan mürekkebe midür ya üç hılttan mürekkebe midür yāhūd **15** ekşerden midür kaçan iki hılttan mürekkebe olsa nazār olına görüle kim ikisi birbirile karışmış midür **16** yāhūz ayru midür her birinden bir yirde midür kaçan hāl bu resme göreler kim iki sıtma kuvvetde **17** berāber ola ya birisi aḡerinden kuvvetlü ola ya haṭār artuğıraḡ ola ve eger ikisi berāber **18** olsa ihtiyāc olur ikisinin ‘ilācında her birine muvāfiḡ ġızāyı devāyı berāber karışduralar **19** daḡı vireler eger birisi koyıraḡ birinden koyı olan sıtmanın ‘ilāc devāsı artuḡ

025a

01 gerek za‘īf olan sıtmanın devāsı azıraḡ ola eger bu iki sıtmanın birisinin haṭārı kaṭı **02** olsa birinden vācibdür kim evvel kaṭı haṭārılı sıtmaya ‘ilāc olına tā kim hastaya emīn olına **03** yine buncılayın ayruḡ karışık sıtmalar(a) bu kıyās üzerine ‘amel ideler zīrā mürekkebe sıtmaların **04** ‘adedi sağışı çokdur terkībi dürlü dürlüdür artuḡ olur eksük olur bes mümkün degüldür **05** her birisiçün terkīb-i hās vaz‘ itmek yaluḡuz her biriçün bir kelām söylemek zīrā bunun **06** şerhi uzun olur lakin lāyık budur kim bu sıtmaların ‘ilācına şürü‘ iden kişi yaluḡuz **07** sıtmaların ‘ilācında ġāyet de muḡkem ‘ādet dutmuş kişi ola her bir yaluḡuz sıtmanın şüretin **08** bile ‘ilācın bile ‘ale’t-taḡşīl kaçan bu vechile yaluḡuz sıtmayı bilse mümkün olur ġayr-ı mürekkebele **09** eyü kıyāsıla ‘ilāc ide bunun mişāli şol sıtma kim

aña ʿurufda şaşır-ı ğıbb dirler ol mürekkebdür 10 muvāzıb sıtmayla ğıbb-ı nāyibden bu şaşır-ı ğıbb zaʿīf sıtmadur haşarlıdur illā bu sıtma issinüñ 11 bedeni hāli olmaz sıtmadan zīrā muvāzıb sıtma anuñ üzerine dāyimdür ve dağı ğıbb-ı mükerrer 12 olur neveti gün sıtma düşvār olur katı olur harāreti kuvvetlü olur sidügi boyanur 13 bedeni ağırlar katı zahmet ider bedene zīrā iki sıtma beden üzerine cemʿ olupdur çok olur 14 işbu sıtmanuñ hāli dıkk olur zīrā beden katı zahmet itdüğünden ötrü yaşlığın 15 fāni kılduğundan ötrü kaçan bu resme olsa evvel emirden münāsib budur cevāv vireler 16 şekerile andan sonra üç sâʿatdan sonra sirkengübīn vireler cüllāb vireler neveti 17 günde kabağıla [isfānāğıla] mürdümükile kıtılı düzilmiş şörvā vireler bir defʿa zīrbāc vireler bir defʿa 18 enār suyu vireler kaçan nevetine hālel olduğı [gün] lāyık budur kim bu sıtma issine bilic ve çil isfızābāc 19 ya zīrbāc ya enār suyuyla ya qoruk suyuyla biryān ğızā vireler neveti gün bağılayı dögeler

025b

01 şuda ışlayalar şıkalı cüllābıla şovuk suyuyla hıyār tohm(ı) içile şıhıyār tohm(ı) içile vireler 02 eger görseñ işbu sıtmada beden kuvvetlü aruıklık ʿarız olmaz quruluk ʿarız olmaz 03 lāyık budur kim tabīʿat(ı) baʿzı evvel bahār ishāl iderler hıyārşenberle temirhindī bile birezcük 04 türbūd bile ve baʿzı evvel bahār yumşak huqneyile ishāl ideler olsun senüñ tedbīrūñ işbu 05 sıtmada bu iki sıtmanuñ birisi sebebinden olsun eger ğıbb adlu sıtma kuvvetlüse zāhirise 06 katırağısa [incitmekde] senüñ qaşduñ [olsun] ıssı harāreti söyündürmeğıçün olsa şafrāyı daşra 07 dökmeğe artuğ olsa eger muvāzıb adlu sıtma yaʿnī dāyım olıçı kuvvetlürek 08 katırağ olsa incitmesi senüñ qaşduñ olsun hılt laţif itmekde balğam daşra 09 dökmeğe artuğ olsa eger ikisi kuvvetde berāber olsa senüñ qaşduñ olsun iki hıltuñ 10 muʿālecesinde ʿadli id eger işbu sıtma uzasa tabīʿat yumşadıcı tabāşır qurşı vireler sirkengübīnile 11 bile birkaç gün ve eger görseñ harāreti kuvvetlü olsa sidügi kızıl olsa nabzı ince olsa ve tiz 12 olsa ve katı olsa bedeni sıtma qurutsa lāyık budur kim kāfūr qurş(ı) vireler ardınca arpa 13 suyu vireler dıkk sıtmasına olan tedbīr gibi tedbīr ideler meh-mā-emken beden(i) yaş ideler 14 on sekizinci bāb ibkıyālūs layğuriyā sıtması muʿālecesindedür ammā 15 ibkıyālūs şol sıtmadur kim sıtmalu kişi bir hālde kendüde hem ıssı hem şovuk eşerin

bula 16 bu sıtma yapışık sırçaya beñzer balğamdan hâşıl olur kaçan bu sıtma ‘arız olsa 17 balğamdan olan sıtmanuñ tedbîr(i) gibi tedbîr olına sıtma-yı balğamınüñ tedbîr(i) geçipdür evvelâ 18 her gün yidi dirhem cülencübîn vireler eyü çeyneye anuñ ardınca ılıcağ su vireler kaçan 19 sovuğı katı olsa sidügi hām olsa cülencübîn ve sirkengübîn(i) balıla düzeler

026a

01 ğıdāsı bilic ola isfīzabācla ya zīrbācıla düzülmiş ola ya dārçīnle kimlūnıla kerevyāyıla 02 kerevyā anīsōna beñzer otdur düzülmiş ola kaçan yidi gün olsa işbu devāyı vire kim 03 şıfatı budur bir dirhem türbūd dört deng ğārīkūn yarım dirhem şabr-ı uskūturī cemi‘ in 04 dögeler harīrden eleyeler sirkengübīnile yoğıralar seherde içeler bundan şonra ıssı su içeler 05 kaçan bu ishāl itdürse ğızādan gül kırşları vir cülencübīnile bile kaçan ma‘ idesinde za‘ f olsa 06 ‘ūd mezdeki dağı bile vireler eger ma‘ idede za‘ f olmasa likin ma‘ idede harāret olsa 07 kırş vire sirkengübīnile her gün hāmmām(a) koy baş(ı) üzerine ılıcağ su dök çok oturtma 08 hāmmāmda tā kim laṭīf hılt ezilip ğalīz bākī kalmaya ılıcağ su dökmekile cemi‘ bedenin mu‘ tedil 09 ova andan şonra balğamdan olan sıtma tedbîri gibi tedbîr ideler yine ancılayın lāyık budur kim layğūriyā 10 sıtmasına zemherīr sıtmasına tedbîr olına zīrā işbu sıtmanuñ hūdūs(ı) ğalīz yapışık balğamdan 11 olur bu sebebden ötrü balğamdan hâşıl olan sıtma tedbîri gibi tedbîr olına dağı 12 hıltuñ bişdügi hāmlığ(ı) i‘tibārınca tedbîr olına ve eger hılt hām olsa laṭīf idici nesnelere 13 tedbîr olına cülencübîn gibi maşṭaki gibi rāziyāne tohmıla kerefs tohmıla anīsōn tohmıla kaynanmış su gibi 14 vireler yine ancılayın bal sirkengübîn vireler ba‘ zı vaqtlarda afsentin kırş vireler ve dağı 15 kāsın ma‘ cūn(ı) vireler ba‘ zı zamānda hācet mıqdārınca yine ancılayın fulful ma‘ cūnı ve tiryāk 16 vireler hılt bişdükden şonra istifrāğ ideler müshil devāla kim mürekkib ola türbüdden [şonra] 17 ğārīkūndan ayāricden şahm-ı hanzaldan çivit tohmından dağı bundan ğayr kim balğam ishāl 18 nesnelere eger vaqt mizāc yaş taḥammül itmezse bu geçen müshile hindī helīle kabilī helīle 19 maṭbūhıla istifrāğ ideler hāmmām(a) koyalar bedeni üzerine bābaddala iklīlü’l-melikile ve hāşāla

026b

01 fevtencile kaynanmış suyu dökeler bedenini ovalar bābaddala yavşanıla kaynanmış yağıla 02 daḥı kıaysūmıla duraḳ otıla kaynanmış yağıla bedenın ovalar ya kıuşt yağ(1) ğāyet de nāfi' dūr 03 on **toḳuzuncı bāb** biş ğünde bir nevbet olan ya altı ğünde bir nevbet olan 04 sıtma 'ilācındadır vaḳıt kim oldu bu sıtmanuḡ ḥudūs(1) kıoyu sevdāvi ḥıltıdan oldu pes 05 bunun [devāsı] tedbīrinde ihtiyāc olındı şol tedbīre kim rıb' sıtmasına olındı pes ḥılt laṭif 06 ideler sevdā giderici müshilile ishāl ideler ğızāsın laṭif ideler ta'am kıarışdırmayalar 07 ba'zı vaḳtda ğāfiş kıurşın vireler sirkengübīnle ya cülencübīnile nevbet(i) ğün oruc 08 dutalar daḥı kıusduralar sirkengübīnile kim içinde toğranmış turp ışlanmış ola ve daḥı 09 duraḳ suyıla ve hindüsdān tuzıla ve balıla daḥı ne kim bunlar(a) beḡzer varısa rıb' sıtmasınınuḡ 10 müddeti uzun olduğı vaḳtda isti' māl olınurdı **yigirminci bāb** sıtma ardınca olan 11 a' rāz kim baş ağrısıdır ve ğayrısıdır anuḡ 'ilācındadır sıtmaya çok muḥtelif nesnelere 'arız 12 olur ba'zısı sıtmaya müşākildür devāsında mizācında ıssı buḡār başa çıḳmaḳdan baş 13 ağrısı 'arız olsa sıtmaya bunun 'ilācı mişillü sıtma 'ilāc(1) baş ağrısı 'ilācı birdür 14 ba'zısı daḥı budur kim sıtmaya muḡālifdür ṭabī' atda bunun 'ilāc(1) sıtma 'ilācınun ḥılfıdır 15 zıddıdır eger suyıla olsa kim birine 'ilācı idicek birisi artsa bu vaḳt lāyık budur kim 16 nazār olına kıanḳısı kıuvvetlü olsa ğālibraḳ olsa anuḡ devāsına kıaşd olına ya çok 'ināyet-i 17 ğālib devāsında olına eger ḥastalık kıuvvetlü olsa ḥaṭarı 'azīm olsa senün kıaşduḡ 18 ḥastalık 'ilācında ola lakin 'arız olan devāsından daḥı ğāfil olmayasın eger 19 'arız olan kıuvvetlü olsa kıorku kıatı olsa senün 'ināyetün 'araz devāsında ola

027a

01 likin ğāfil olmayasın ḥastalık devāsından daḥı bunun mişāli budur kim kıaçan kıışide kıan 02 ğalebesinden olan sıtma olsa bunun revāsı kıan almaḳdır likin bununıla bile ma'idesi daḥı 03 ḥasta olsa toḡme olmağıla ya ta'am fāsıd olmağıla ma'idede ma'idesine sancumaḳ 'arız olur ve ğönül 04 dönmeḳ 'arız olur bundan ötrü kıuvveti za'if olur bu vaḳtın revāsı budur kim evvel kıan 05 almayalar zīrā evvel eger kıan alınsa bu ḥastanın kıuvvet-i za'f(1) ziyāde olur kıan çıḳmağıla 06 ḥarāret-i ğarīzi eksük olur nāḳış olur lakin evvelā ma'ideye

mu' ālece ideler kuvvetlendürelər ma' idenüñ **07** hāli evvelkileyin ola andan sonra kan alar yine ancılayın bir mişāl dağı kaçan bir kişide **08** tiz sıtma olsa dağı ' ağıl gitmek ' arız olsa biz mużtar oluruz bu hālde hastaya şarāb virmege **09** tā kim ğızā ola dağı ıssı eyleyici nesnelər vireler cān olucı kuvvet eksile diyü qorquban egerci **10** şarāb bu sıtmayı arturursa lakin ' ağıl gitmek zararı artuğdur bu kıyās üzerine sıtmalar(a) **11** tābi' olan a' rāzlara ve ayruğ hastalıklar(a) ' arız olan nesnelere mu' ālece ideler sıtmaya ' arız olan **12** çoğdur muhtelifdür ba' zısı ditremekdür ba' zı baş ağrısıdır ba' zı uykusuzluğdur ba' zı **13** öksürükdür ba' zısı ağsuruğdur ba' zı şehvet- i ta' ām fāsıd olmağdur ba' zısı tabi' at yumşaq **14** olmağdur ba' zısı tabi' at qurı olmağdur ba' zısı kusmağdur ba' zısı ' ağıl gitmekdür ba' zısı haddən geçe **15** derlemekdür ammā ditremek revāsı az az ıssı şu içürelər inlü ' aşabele balırların şaralar ayağınuñ **16** altını ovalar ve ayasın dağı ovalar elini ayağını ıssı su içine şoğalar örti örteler **17** eger ditremek dāyim olsa revā budur kim bedenini çoğ elile ovalar mu' tedil hattā cemī' bedenine **18** ve a' zālarına az zamānda elile tiz iveler ve hāşâyıla fevtencile bābadla kuşılā kaynanmış **19** yağ dürteler eger sıtma balğamdan olsa sovuğ kuvvetlü olsa lāyık budur kim mezkūr yağ

027b

01 fulful cenz-i bāzestur ya' nī kunduz taşaqı ve ğarīkūn her birinden bir pārecuğ **02** bıraksalar kaçan bir dirhemden mışkāl(a) varınca hastaya içürseler yapışuğ balğamdan hādīs **03** olan ditremeye menfa' at ide aşkār şübhesüz yine ancılayın balıla fevtenc-i nehri' ya' nī su yarpuzı **04** suyun içürseler nāfi' olayıdı ammā baş ağrısı kim sıtmayıla hāşıl ola anuñ devāsı başı **05** üzerine gül suyu süci sirkesi gül yağı dökeler üç cüz' gül suyu ola bir cüz' sirke ola **06** iki cüz' gül yağı ola ve eger bununıla bile bağla suyu ya hıyār suyu ya hayy-i ' ālem suyu dögseler **07** ğāyet de aşkār menfa' at ide ve eger bu mezkūrātıla bile bir pāre şandal ve gül ve benefşe ve nīlūfer **08** kıtsalar ğāyet de eyü ola yine ancılayın eger başı üzerine yaş benefşe kıosalar eyüdür **09** eger baş ağrısı bununıla sākin olursa eyüdür ve illā bir dāniğ efyün bir dirhem arpa **10** unı bir dirhem haţmi eşyāf-ı māmīşā iki dirhem haşhāş kabı iki dirhem cemī' sin yumşaq **11** dögeler mārul suyuyla bağıllā suyuyla birezcük süciden dönmiş sirkele yoğuralar başına yağı **12** ideler kabağ yağıyla düzülmiş nīlūfer yağı(1) düрте-

ler burnına yaş nīlūfer ve yaş benefşe koḳuladalar **13** eṭrāfin bağlayalar eyü ovalar ḥastaya arpa suyu vireler māyāḥōṣ enār suyuyla eger bilseñ **14** kim ma‘idede acı nesne var buḥārī dimāḡ(a) çıkar ḥastaya sirkengübīn ıssı su virmek gerek **15** ḥastaya ḳusmaḡa emr ideler ma‘idesin arıdalar ardınca ḳoruk şarābı **16** vireler temirhindī şarāb(ı) vireler enār suyu vireler daḥı bu ṭabī‘atlu nesnelere vireler **17 yigirmi birinci bāb** sıtmayıla bile öksürük ve aḡsuruk olsa anuñ **18** mu‘ālecesindedür ammā sıtmayıla ḳaçan öksürük olsa arpa suyu içine ‘unnāb sibistān **19** ḳazınmış doḡranmış sūsān dibi biraḳalar bişüreler arpa suyuyla ḳaçan ḥastaya içürmek

028a

01 ideseñ içine benefşe-yi mürebbā işlayalar ya şarāb-ı benefşe dökeler ayva çekürdegi lu‘āb(ı) **02** ve bezr-i ḳāṭūna lu‘ābı vireler bir pāre barmaḳ şekerile datlu bāzām yaḡıla daḥı kepek **03** suyundan düzilmiş şōrvā vireler yāḥūz ḳurı baḳıllā kim yumşak döğilmiş olan **04** düzilmiş şekerle datlu bāzām yaḡıla ḥarīre vireler müzevvere isfānāḥ şōrvāsı **05** ḡidā vireler ya sermaḳ şōrvāsı ḡızā vireler ḳıṭfıla ebe gömecile datlu bāzām yaḡıla işbu **06** sefūfdan vireler şıfatı budur ḳabaḳ çekürdegi içi dört dirhem ḥıyār toḥmı şınḥıyār toḥmı **07** her birinden dört dirhem ṭabāşır şamıḡ-ı ‘arabī nişāşte keşīrā her birinden bir [buçuk] dirhem ayva **08** çekürdegi içi iki dirhem cemī‘in yumşak döğeler ḥarīrdan eleyeler iki dirhem vezin cüllābıla ya **09** ol mıḳdār barmaḳ şekerile içüreler ammā aḡsuruk kim ‘arız olur sıtmaya ḳaçan ḥadden **10** geçse başı ṭolduralar ḳuvveti za‘īf ideler beden(i) ḥareket itdüreler az olur ḳan boşanur lāyık **11** budur kim men‘olına gözi ovmaḡıla burnı elini ovmaḡıla enegi ovmaḡıla ḳatı nefesi dutmaḡıla **12** eṭrāfı cemī‘bedeni ovmaḡıla yaş ṭabī‘atlu yaḡılarıyla benefşe yaḡı gibi ḥuşūşā boynını ovalar **13** ısıcak benefşe yaḡ(ı) dökeler ḳulaḡına ensesi çuḳırına ıssı bizile ya yünile yaḳu ideler düdüden **14** tozdan saḳınalar ve ammā ḳaçan aḡsurıḡa dutulsa daḥı sen yine getürmek **15** dilesen burnına aḡzına fetīle soḳ boynını yukarı uzad burnını güneş **16** ṭarafına duta aḡsuruḡı gelür fi‘l-ḥāl **yigirmi ikinci bāb** sıtmayıla ṭa‘ām iştiḥāsı **17** ḡitmek devāsındadır ammā ḡızā şehveti sıtmayıla sākıṭ olsa sen ol iştiḥāyı uyandurursın **18** eyü koḳulu ḡızāyıla tennūrda biryān olmuş bilic gibi kim üzerine

ḥamīr geydüreler daḥı ḥastanūḡ 19 yüzine ayıralar eyü ḳoḳulu ḳavud ḳoḳulayalar ıssı itmek kim eyü işlenmiş ola anı [ḳoḳuladalar]

028b

01 reyḥān şarābı ḳoḳuladalar ḳoḳulu yimiş ḳoḳuladalar yimişüḡ suyn sorduralar bāk̄ısın
02 daşra bıraḳduralar ḥastanūḡ bedenin ovalar eyü ḳoḳulu yağıla yağlayalar ma' idenüḡ
ağzına 03 rāmegi şandalı ala ayva şuyını ḡal' suynı söğüd yağını ıssı bize dürteler dura 04
bu ḥastaya utandüḡ kişi sevdüḡ kişi vire yiyecegin tizcek bu ḥastanūḡ sözün dutalar 05 bu
['ārız kim] ḡızā-yı iştihā sāk̄ıḡı olmaḳdur tımārın ta' cıl ideler zīrā ḡızā yimemek ḳuvveti
za' if ider 06 ve bozar ve eger ḥastalıḳdan ḳalkān kişinüḡ ḡa' āma iştihāsı gitse bu ḥastanūḡ
ḳuvveti 07 taḥammül itdüḡ yumşaq ḡabī' atlu müshilile bedenin istifrāḡ ideler daḥı isti' māl
ideler zikir 08 itdüḡümüz tedbiri arḳun arḳun yürideler su ḳatında çemenlü yirde oturdalar
ovalar 09 ḡa' āmdan öḡdün afsentīn şarāb(ı) vireler bir pāre ya ' unşul sirkesi içüreler 10
bunūḡ aşkār menfa' at(i) vardur ol laḡif ḳoḳulu ḡa' ām(ı) vireler ıssı etmek gibi ıssı biryān 11
bigi bilic gibi māyāḡōş yimiş gibi evvel şol ḡızāyı vireler kim saḡiken anı arzulardı 12 zīrā
bu ḡa' ām(ı) ' arz itmek ḡızā-yı şehvet(i) arturur ḡabī' ata ḡızā ḡaleb itmege yardım ider 13
yigirmi üçüncü bāb sıtmadan ḥāşıl olan uyḳusuz(lıḳ) devāsından ammā ḳaçan 14 sıtmayıla
uyḳusuzluḳ ḥāşıl olsa lāyık budur kim ḥastaya yaş ḡaşḡaş vireler sükkerile 15 şarāb-ı
ḡaşḡaş içüreler arpa suyn vireler ḡaşḡaşıla ḳabaḳ yağ(ı) benefşe yağ(ı) içürile 16 ḳabaḳ
ḡab(ı) kim yaş benefşele mürebbā ola anı vireler yaş benefşeyi başına yaḳu ideler 17 başına
ḳabı gitmiş yarılmış arpayıla ḳablu ḡaşḡaşıla yaş benefşeyile bābadyā çiçeḡile ḳabaḳ çe-
kürdegile 18 kim doḡranmış ola ḳaynanmış suyn dökeler biribiri ardınca daḥı buḡa beḡzer
nesneler bu geçen 19 ' ilācı şol vaḳt ideler kim uyḳusuzluḳ buḡrān ' alāmet olmayıncaḳ
ammā ḳaçan buḡrān

029a

01 sebebinden olsa uyḳusuzluḳ ḥastayı depretmeyeler ḡabī' atı bir nesneyile meşḡül itmeye-
ler 02 lāyık degüldür kim ḥastanūḡ başına süd yaḳın ḳoymayalar zīrā az olur kim zarar-ı
' aḳīm ḥāşıl ider zīrā 03 ḳorḳunur kim beynisinde verem ola bundan zīrā südde māddeyi

şeşmege kavî kuvvet var kaçan başda **04** mādde bulsa şeşer ve eger hastaya sebāt ‘arız olsa ya‘nî hic nesne bilmemek ve hareket itmemek bunun ‘ilâc(1) **05** sebâta ‘ilâc itmek bâında zıkr itdügümüz ‘ilâc ideler **yigirmi dördinci bâb** sıtmayla tabî‘at yumşak **06** olmak kurı olmak kusmak der akmak der dutulmak devâsındadır ammâ kaçan tabî‘at kurı olsa maṭbūḥ ḥıyâr **07** şenber terencübîn ve temirhindî erük üzüm kurı benefşe gül her birinden ḥâcet mîqdârınca vireler **08** yâḥūd erük lu‘ûk(1) vireler ya ḥıyârşenber lu‘ûk(1) vireler yâḥūz ğızâdan öndin datlu erüg(i) kabı soyılmış **09** cüllâbıla ıslayalar ya şarâb-ı benefşe leblâb suyula kızıl sükkerile ekşi datlu enâr suyula vireler eger bunu **10** hasta sevmese incinse devâ isti‘mâl itmekten ḥâl bu olsa kim tabî‘atın ḥebesi dört günden geçse **11** yumşak tabî‘atlu ḥuḳne isti‘mâl ideler pazı suyundan ve kızıl sükerden ve şirliğün yağından ve mürîden **12** düzilmiş ola yâḥūz şol ḥuḳne ideler kim yigirmi dirhem yarılmış kabı gitmiş arpayı üç rıtlı suyu her **13** rıtlı yüz otuz dirhemdür koyalar kaynadalar bir rıtlı kalınca yigirmi dirhem ḥıyâr pūlın ıslayalar **14** ezeler daḥı süzeler daḥı yidi dirhem benefşe yağ(1) bıraḳalar on dirhem mürî bıraḳalar ğızâ vireler **15** leblâb müzevveresi bâzâm yağıla isfîzabâc aş vireler zeytile mürîle ammâ kaçan sıtmayla tabî‘at **16** yumşak olsa hastaya arpa kavudı suyun vireler şamığ-ı ‘arabîle ṭîn-i kıbrısile her birinden bir dirhem **17** ḥâl bu ola kim ol su mersin toḥmıla bişmiş ola ya bir iki päre ayva pâresile ayva şarâbı **18** içürelere ribâs şarâb(1) içürelere daḥı bezr-i ḳaṭūnadan ve reyḥân-ı selemân toḥmından düzilmiş **19** sefûf vireler birez şamığ-ı ‘arabî bile ṭîn-i kıbrısî bile ṭabâşîr bile zîrbâc müzevveresi

029b

01 zeytile nârdângile ğızâ vireler ya toḥmekan budakı ya kuzu kulağı summâḳıla ya ḳoruḳıla ya ḥatun **02** duzlığıla düzilmiş ola anı vireler ya kurı etmegi alma ayva şuyuna ıslayalar daḥı vireler **03** ve eger arpa kavudı suyun içmege şâlih olmasa ṭabâşîr ḳurşını alma ayva şarâbıla içürelere **04** ve eger tabî‘at yumşaklığı kabıla ṭîn-i ırmeni sefûfi ya kehrübâ sefûfi summâḳ suyula **05** ve toḥmekan suyula vireler ve eger sıtmayla kusmak ‘arız olsa şarâb-ı rümmân ya‘nî enâr şarâbı **06** kim na‘nâyıla düzilmiş ola ribâs sücisi ya ayva sücisi ya ḳoruḳ sücisi **07** vireler alma kavudın içürelere mâyâḥōş alma suyun içürelere fustuḳ kabıla ma‘idesine şandalıla **08** gül suyula alma suyula mersin suyula söğüd suyula birez lâdenile

rāmegile yaķu ideler **09** bununıla bile nazār olına eger olsa ķarnı gitdüđi buķrān sebebile olsa revā degüldür **10** kesmeklik likin ķoyalar gide mādām kim ĥastanuĥ ķuvveti taĥammül ide kaçān ĥadden geķse ķuvvet **11** müteĥayyir olsa bu zıkr itdüđümüz řabī‘at ĥabs idenler(i) isti‘māl ideler ammā der çok olsa **12** ĥadden geķse ķorķulsa ķuvvet sāķıķ ola diyü vācibdür kim ĥastanuĥ bedenini mersin suyıla mersin **13** yađıla ovalar dürteler daĥı gül suyıla döđilmiř yumřak tütüyā dürteler daĥı nazār olına **14** eger ĥastanuĥ durduđı yir ıssı olsa ol yirden bir sovuķ yire ileteler furyāzu doķunur ola **15** tā kim beden ķuvvetlü ola der dura **yigirmi biřinci bāb** sıtmayıla bile ‘aķıl gitmek ‘ilācındadır **16** ammā kaçān sıtma issine ‘aķıl gitmek ‘ārız olsa revāsı budur kim ĥudūřmuĥ sebebine nazār olına **17** eger řafrā ma‘ide ađzına dökülmekden ‘ārız olursa yüzine sovuķ su saķalar ma‘idesi **18** ađzını ķarnını ovalar elini ayađını ķatı bađlayalar ‘iřābele tā kim mādde ařađaya **19** inmesün diyü ađzını burnını dutalar tā kim ĥarāret-i ĥariziyye iķerü gitsün

030a

01 diyü sıvuķ sovuķ su ķatılmıř řarāb iķüreler sirkengübīn řarābı iķüreler daĥı ıssı **02** su iķmek iřbu sıtmada nāfi‘dür tā kim řafrā ma‘ide ađzından ařađa ine ya ķusmađıla **03** dařra çıķsa eger ķusmaķ ‘ārız olsa ķarın gitdüđden ötrü lāyık budur kim geķen devālarıla ‘ilāc **04** olına sirkengübīnle ıssı sudan artuķ gül řandal kāfūr ķoķuladalar rāĥat **05** ideler rāĥat olacaķ yirde yüzine daĥı [řovımıř] çok gül suyu saķalar řarābıla **06** iřlanmıř etmek vireler iřfahān řām alması řarābı vireler daĥı ayva řarāb(1) vireler **07** ma‘idesine ķabz idici ‘uřarāt dürteler ayva suyu gibi mersin suyu gibi bađ sarmařıđı **08** suyu gibi ve eger ķusmaķ sıtmanuĥ ĥılķuĥ yaramazlıđından ‘ārız olsa lāyık budur sıtma **09** nevbeti vaķtında bazusın bađlayalar ayaķların ellerin ovalar mādde bedenüĥ iķinden **10** dařrasına çekile gele daĥı řerīf a‘zālardan ĥasīs a‘zālara gele uyķudan men‘ ideler **11** zīrā uyķunuĥ řānından budur kim māddeyi bedenüĥ iķine ķoyar ĥarāret-i ĥarizi **12** örter ĥızādan daĥı men‘ ideler ancılayın tā kim ĥarāret-i ĥariz ĥıdāya meřĥül olmađıla **13** mādde biřürmekden ĥāfil olur daĥı ĥızāyıla imtilā ziyāde olup ĥarāret-i ĥarizi söyinmesin **14** diyü ammā kaçān nevbetüĥ evvelinde ķusmaķ ‘ārız olsa řabī‘at ķuru olduđı sebeble lāyık budur **15** kim sıtma nevbetinden öndin ĥızā vireler nazār olduđdan řonra eger ķusmaķlıķ kim ‘ārız **16** oldu řa‘b olsa ya‘nī ķatı olsa

sıvuk şarāba ıslanmış etmek vireler ve eger 17 şarāb ziyāde itse sıtmayı kuvvet-i hayvānīyi daḥı arturur bedene ğızā virür 18 alma şarāb(i) vireler alma suyn ayva suyn vireler ellerin ayakların bağlayalar 19 ovalar tā kim mādde eṭrāfa meyil ide daḥı bedenüñ daşrasına meyil ide

030b

01 ve eger ‘arız olan kusmak kavī olmasa lāyık budur kim hastaya nevbetden öñdin 02 alma armūd [enār] vireler tā kim ma‘ide bununıla kuvvet bula kuvvet-i hayvānī şaklana ammā kaçan sıtma 03 başlasa daḥı kusmak ‘arız olsa lāyık budur ıssı şarābda ıslanmış etmek vireler tā kim 04 tizcek a‘zā geçe daḥı a‘zā bağlayalar a‘zā kurı olmağdan men‘ ideler bu tedbīrile 05 lāyık budur kim sıtmada kusmak ‘arız olan tedbīr(i) ideler ammā ayruk kusmağlaruñ mu‘alecesin 06 kalbe ‘arız olan ‘illetleri zıkr itdügümüz vaqt zıkr idevüz zīrā kusmak daḥı kalb hastalığından 07 bir hastalıktır **yigirmi altıncı bāb** dıkk sıtması mu‘alecesindedür dıkk sıtması eger bir hadde 08 yitişse kim issini eritse kurı itse yüzünüñ revnağın tazelığın giderse daḥı ayruk ‘alāmetler kim 09 muşannif mevzi‘inde zıkr kılmışdır zāhir olsa lāyık degüldür kim anuñ oñulmasına tama‘ olına ammā evvel 10 emirde kim hastanüñ kuvveti var ola a‘zāsı daḥı et kesb ider ola bedeni gökçek ola sıtması 11 yumşak ola nabzı ince katı olmaya daḥı ayruk ‘alāmetler kim müşebbehdür eyü zāhir olmaya bu vaqt 12 oñulmağ mümkündür şalāh mümkündür kaçan lāyık olan tedbīrle tedbīr olınsa evvel münāsib tedbīr 13 bu sıtmaya yaz güninde sovuğ şimāl yili doğunur yirde oturdalar suya yakın ideler 14 yāhūd dört yanında sırça çanağlara su koyalar karşı ol suları tazeleyeler sovuğ datlu 15 sula sovuğ reyḥānlarla gül gibi nılūfer gibi benefşe gibi alma armūd çiçeği gibi söğüd 16 yabrağı gibi bağ mersin(i) budağı ucı gibi şandal gibi gül suyu gibi kāfūr gibi yumşak 17 döşek üzerine uyudalar hastayı ve eger kış günü olsa hevāsı mu‘tedil yirde oturdalar 18 hastayı bir hayşiyetile ola kim hastanüñ tüyi ürpermeye hastayı zahmetden men‘ ideler hareketden 19 açlığdan susuzlığdan uykusuzlığdan cimā‘dan men‘ ideler guşşalu itmeyeler

031a

01 kağıtmayalar her gün barmağ şekerle arpa suyu vireler hâcet mîqdârınca arpa suyu virükdən 02 sonra cüllâb vireler şarâb-ı haşhâş vireler ya şarâb-ı ‘unnâb vireler iki ũkıyye kararı 03 sovuğ suyıla datlu ılıcağ havza koyalar andan çıkaralar dağı bilic etin yidürelər 04 ya keçi paçası kim düzülmiş ola isfîzâc birezcük kabağ bile ola ya mârul dibi 05 ya isfânâhıla ba‘ zı evvel bahâr harîre vireler kim düzilmiş arı undan ağ buğday unı ola 06 şekerile [datlu] bâzâm yağıla ba‘ zı vağtda isfîzâc düzilmiş yaş balığ vireler ya bâzâm 07 yağıla kalyâ olmuş yaş balığ vireler yâhûd balığı biryân ideler duzlu suya koyalar ba‘ zı 08 vağta yigid sağ tenlü keçi südünden düzilmiş ayran vireler ğızâ yirine ve eger sıtması 09 zâhir olmasa likin yumşaq olsa ğidâ yirine sağılmış süd vireler huşûşa eşek südi 10 ğâyet de eyüdü dağı nim- birşit yumurda vireler zîrâ bu muvâfıkdur ol hastalığa hıyâr tohımı 11 içi şınhıyâr tohımı içi mârul dibi dağı kâsni dibi özdegi dağı ne kim bunlar(a) [beñzer] nesnelər ki vardur 12 anı ğızâ ideler dağı ğidâsı gündüzde iki def a ğızâ vireler az az şındügi mîqdârca 13 a‘ zâsı kabûl itdügi mîqdârca yimişden datlu enâr vireler göyinmiş nebti şeftâlû vireler 14 göyinmiş ayva vireler yaş ‘unnâb vireler çok virmeyeler encîr göyinmiş üzüm 15 mezmûm degüldür kaçan mîqdâr-ı mu‘ tedil yise dağı mevz vireler helvâdan yaş haşhâşıla sükkerile 16 düzülen helvâyı vireler dağı yaş bâzemile ya datlu kabağ çekürdegi içile ya hıyâr tohımı içile dağı ne kim 17 bunlar(a) beñzer nesnelere düzilmiş helvâ vireler sovuğ sudan men‘ itmeyeler cemî‘ hârr yâbis 18 ya‘ nî ıssı kırı ğızâlardan saklayalar gögsine omuz üzerine şandalıla gül suyıla 19 ovılmış biz koyalar yâhûd kîrûti kim gül suyıla tohimekan suyıla yaş kesfere

031b

01 suyıla hayy-i ‘âlem suyıla gül yağıla benefşe yağıla düzilmiş ola bu kîrûtiyi bir bize dürteler dağı 02 gögsine omuz üzerine koyalar her-bâr kim bu biz ıssı ola gidereler yirine sovuğ biz koyalar 03 burnına eyü benefşe yağı ya kabağııla mürebbâ olmuş yağ ve nîlûfer yağ(ı) dürteler ve içine koyalar 04 bu hastanun geyesisi yumşaq kettân bizinden ola eger şandalıla [gül suyıla] boyamağ mümkün olsa boyayalar 05 bu nesnelər nefsun a‘ zânun

kuvvetin ziyāde eyler bu tedbīrile revā budur dıkk sıtmasına tedbīr ideler **06** mādām ki
 zübūl ‘alāmeti ya‘ nī erimek ‘alāmet(i) zāhir olmaya zīrā bu tedbīr bu hastanūj hāline **07**
 şālīhdür āhir sağ ider ammā şol kişi kim evvel emirden anda ‘alāmāt-i zübūlden nesne **08**
 zāhir ola sıtması dađı aşkāre ola lāyık budur kim sovuđ hevādan sađlayalar tā kim nezleler
09 ‘arız olmasun diyü dađı her gün güneş dođmazdan öndin kāfūr kurşından bir kurşa **10**
 vireler enār suyla ya karpuz suyla ya kabađ suyla ya hıyār suyla kađan güneş **11** tođsa
 haşhāşıla ‘unnābıla bişmiş cevāvı vireler üzerine datlu bāzām yađın ya datlu **12** kabađ çe-
 kürdeg(i) yađı dökeler bir mışkāl kađan bundan şonra üç sâ‘āt geđe bir **13** pāre şarāb-ı
 haşhāş ya şarāb-ı ‘unnāb ya cüllāb vireler dađı nīlūferile benefşele **14** kabađ kabıla kay-
 nanmış suyu bir havza dökeler ıssı olmaya datlu ola dađı bu hastayı **15** ol havza koyalar
 hammāmūj orta evinde ya bir hevāsı mu‘tedil yirde hammāmdan **16** ıssı eve koymayalar
 dađı melūl olacađ yire koymayalar ya der dökerek yire koymayalar ol **17** havzda mu‘tedil
 otura havzdan çıkaralar beden(e) benefşe yađın dürteler ya kabađ **18** yađın dürteler andan
 şonra birbirile sileler azacuđ şabr itdüreler bundan şonra bilic **19** etile isfīzāc aşı bāzām
 yađıla ğızā vireler dađı erüşte vireler kabađ pārecuđları

032a

01 ya mārul tođmı dađı ne kim bu tabī‘atlı nesne varısa kađan ikindüden şonra [olsa] yine
 ılıcađ sulu havza koyalar gündüzüj **02** evvelinde itdükleri gibi dađı bu geđe ğızā mişillü
 ğızā vireler çok ğızā virmeyeler uyku vađtında **03** cüllāb vireler ya ‘unnāb şarāb(i) vireler
 bezr-i kađūna lu‘ābıla ve ayva çekürdegi lu‘ābıla **04** döğilmiş datlu suda ışlanmış bakla
 tođmı şıkındusı vireler bir dirhem datlu bāzām yađıla **05** dađı isti‘māl olına bunūjıla bile
 tabī‘atı sovuđ yaş [idici] ayruđ edviyeler sovudıcı kīrūṭī bile **06** isti‘māl ideler kāfūr kurşı
 şıfatı budur kabađ çekürdegi içi kavun çekürdegi içi hıyār çekürdegi **07** iç(i) ayva çekürde-
 gi içi her birinden biş dirhem kızıl gül içi çıkmış üç dirhem şamğ-ı ‘arabī ve [ađ] şandalı
08 ve nişāştā ve keşīrā her birinden iki dirhem rubbū’l-sūsen tabāşīr her birinden üç dirhem
09 rāziyānec tođmı bir dirhem kāfūr yarım dirhem yarım mışkāla varınca cemī‘in yumşaq
 döğeler **10** bezr-i kađūna lu‘ābıla yoğuralar kađan işbu sıtmala tabī‘at yumşaq olsa ayruđ
 kurş **11** vireler işbu şıfatlı ađ haşhāş kabađ çekürdegi iç(i) bakla tođmı hıyār tođm(i) içi

şınhiyār tohmı 12 içi ayva çekürdegi içi her birinden altı dirhem şamğ-ı ‘arabî ve tabāşîr kuzu kulağı 13 tohmı t̄in-i kıbrısî her birinden üç dirhem nişāstā iki dirhem kızıl gül içi çıkmış 14 biş dirhem kāfūr bir dirhem cemî‘in yumşaq dögeler bezr-i kaçūna lu‘ābıla yoğuralar 15 kūrşalar ideler her kūrşa bir mışkāl vezin alma suyu armūd suyu ayva suyu içürelər 16 seherde kaçan gün toğsa arpa kavudı suyu içürelər kim içinde mersin tohmıla kaynanmış 17 ola ayva pārecuklarıla kaynanmış ola şamğ-ı ‘arabî t̄in-i kıbrısî birağalar hācet mıkđārınca 18 kūrşlar şıfatı kim dıkk sıtmasına menfa‘at ider kaçan sıtmala ishāl olsa kabağ 19 çekürdeg(i) için alalar ayva çekürdegi için şınhiyār çekürdeg(i) içi her birinden biş dirhem

032b

01 t̄in-i ermenî şāhbelūt her birinden dört dirhem kızıl gül içi çıkmış mersin tohmı kuzu kulağı 02 tohmı ve kehrübā her birinden üç dirhem tabāşîr şamğ-ı ‘arabî her birinden iki dirhem cemî‘in yumşaq 03 dögeler ayva suyıla yoğırdu kūrşa ideler her kūrşası bir mışkāl ola rubbū’l-ās içürelər 04 dağı sovuğ su içürelər seherde gızāsı kabı soyılmış mürdümük ola 05 ya kabı soyılmış daru ola ammā kaçan ‘alāmet-i zübül ya‘nî erimek ‘alāmeti zāhir olsa aşkāre 06 illā bu ğadar var kim oñulmağ mümkün olsa lāyığ budur kim işbu vaşf itdügümüz tedbîr 07 leyin tedbîr olına kūrş-ı kāfūr isti‘māl seherde birez işek südile ve ‘avrat südile 08 üzerine bir pāre kıtf birağalar köbügin alalar bu şol vağtdur kim sıtma tiz koyı olmasa 09 andan şonra mu‘tedil sulu havza koyalar kuytu yirde ya hammāmıñ orta evinde 10 kapuya yakın yirde birez oturdalar andan şonra çıkaralar dağı sovuğ datlu suya 11 koyalar eger zamān yaz zamānı olsa eger zamān kış zamānı olsa su ılıcağ ola andan 12 şonra bedenine hāliş benefşe yağın eger kabağ çekürdegile düzilmiş olsa ğāyet de nāfi‘ 13 ola andan şonra bir pāre egleyeler şarāb-ı haşhaşıla arpa suyu içürelər kaçan üç 14 sâ‘at geçse ikiledin havz(a) koyalar bir suyıla kim benefşele nîlūferle kabağ 15 kabıla haşhāş kabıla kabı soyılmış yarılmış arpala bābadyā gülile hağmi tohmıla ebe 16 gömeci tohmıla dağı bu ikisinüñ yaprağıla mārul yabrağıla ve hayy-i-‘ālemle kaynanmış ola 17 bir pāre egleyeler dağı andan çıkaralar dağı dalduralar datlu sovuğ suya 18 katı sovuğ olmaya kim beden

andan kaçā yāhūz titreye bundan sonra bundan dađı **19** çıkaralar benefşe yağıla nīlūfer yağıla yağlayalar geyecegin geydüreler

033a

01 bilic eti çil eti ğızā vireler ya radrādi balık vireler dađı bundan ğayrı āsānlığıla siğen **02** ğızā vireler ma^ʿ idesin ğızāyıla doldurmaya ğızāsı bir mıkđarda ola kim tiz hazm ola **03** kaçān gündüzüğ āĥir(i) olsa ma^ʿ idesi ğızādan ĥāli olsa ĥasvu isti^ʿ māl ideler kim bu marāza **04** nāfi^ʿ dūr bu ĥasvu şıfatı budur ħabı şoyılmış arpa yigirmi dirhem aĥ ħabı şoyılmış baĥla **05** on dirhem ħabı soyılmış mürdümük aĥ ĥaşĥāş her birinden yidi dirhem datlu ħabı **06** soyılmış bāzām biş dirhem cemī^ʿ in üç rıtıl suyıla bişüreler rıtıl yüz otuz **07** dirhem(e) dirler tā kim eriyeye üzerine ħabaĥ suyu dökeler ikiledin eyü bişüreler andan sonra **08** süzeler üzerine māyāĥōş enār suyun dökeler datlu bāzām yağın dökeler ĥacet **09** mıkđarınca simid etmegi içi pārecuĥların biraĥalar andan dōrt vaĥıyye mıkđarın içüreler vaĥıyye **10** kırĥ dirhem(e) dirler bir pāre şabr ideler andan ĥavza ya buğlığa ĥoyalar gündüzüğ evvelinde **11** bu resme ʿamel oldısa yine eyle idesiz kaçān bundan çıkarısağ ĥāl bu olsa kim ma^ʿ idesi **12** ta^ʿ āmdan ĥāli olsa cemī^ʿ yidüği siğse eyü ma^ʿ idesinden aşığa inse zikir itdügümüz **13** lu^ʿ ābdan cüllābdan ya enār suyu ya şarāb-ı ĥaşĥāş vireler ne vaĥıt kim sıtma **14** olmasa lāyık budur kim ĥatun kişi südin emzüreler ya sağılduğı vaĥt eşek **15** südin vireler ve eger ĥarāret ve sıtma olsa aşkāre süd virmeyeler sıkır ayrıanı **16** vireler kim bu ayrıanı vaşfını ayrıĥ yir(de) muşannif zikir ididür göğsine sovuĥ **17** ĥabī^ʿ atlu ĥirūṭī uralar eger ba^ʿ zı evvel bahār ĥabī^ʿ at maĥbūs olsa ĥıyārşenber **18** terencübīn ya erük lu^ʿ ūĥı vireler yāĥūd ya busṭī erüği ya ĥūmisi erüği benefşe **19** şarābında işlayalar dađı suyu çıkıcaĥ vireler dađı ne kim buña beñzer nesne vireler

033b

01 ĥabī^ʿ atı yumşaq itmekden saĥınalar zīrā ĥabī^ʿ at yumşaq olmaĥ bu ĥastalıĥda yaramazdur **02** ne vaĥıt kim ĥabī^ʿ at yumşaq olsa sefūf-ı ṭīn vireler mersin şarābıla dađı arpa ĥavudı **03** suyu vireler şamğ-ı ʿarabile dađı ṭīn-i ĥıbrısile yāĥūd misiklü ĥabāşīr ĥurşı vireler naĥş ideler **04** za^ʿ ferānın şarāb-ı āsıla işbu ĥurşı vireler zīrā ğāyet de nāfi^ʿ dūr iş budur şıfatı **05**

ķabaķ ķekürde(ġi) iķi ĥıyār Őınĥıyār toĥmı iķi her birinden üç dirhem Őamġ-ı ‘arabı niŐaŐtā ĥın-i **06** ķıbrısı her birinden bir buķuķ dirhem baķla toĥmı dört dirhem aķ Őandal bir dirhem taġaŐır **07** ķuzu ķulaġı toĥm(ı) Őāĥbellūt her birinden iki dirhem kāfūr buķuķ dirhem cemi‘in yumŐaķ **08** dögeler bezr-i ķaĥına lu‘ ābila yoġuralar ķurŐlar ideler her ķurŐası bir miŐķāl ola mersin **09** sücisi iķüreler sovuķ su iķüreler **10 11 12 13 14 15** ayran kim üzerine dögilmiŐ ķurı etmek bıraķalar ya müzevvere kim ķabı soyılmıŐ **16** mürdümük anuġıla bile ayva pārecuķları biŐüreler üzerine birezcük bīlid ve Őāĥ- bilid **17** ve igde ve alaca ķurı na- baķ Őaķalar ve eger bu ĥastalık zübül ĥaddine yitiŐse bedenüġ **18** ķurılıġı muĥkem olsa ruĥübet finı olsa ĥayat tazelik ġitse ‘ilācuġ menfa‘at(i) olmaz **19** oġulmaġa mecāl vech ķalmaz lakin cemi‘ ĥāl üzerine lāyık budur kim iŐbu ĥāzır

034a

01 ķuvvet(i) Őaķlayalar tā kim bir zamān diri bāķı ķala imdi bu vaķt ‘avrat südin vireler bedenden **02** emzüreler bedeni üzerine vaķtında ŐaġılmıŐ südi yaķu ideler eger mümkün olsa ol ĥastayı o **03** turtmak bir buġlıķda kim ĥavzına ŐaġılmıŐ süd ķoyalar itsünler ķaçan ķıkŐa bedeni **04** üstine datlu su dökeler benefŐele nīlūferile ķaynanmıŐ ola andan Őonra be- denini ĥāliŐ benefŐe **05** bilic eti durrāc eti ķil eti kim dögülmiŐ ola üzerine Őāmı alma pāre- cuķları ayva pārecuķları **06** bıraķalar azacuķ Őarāb daĥı dökeler ġızā vireler bunı ve eger dārĥinı yirine ‘ūd pārecuķları **07** daĥı Őōrvāsın iķürseler ya oġlaķ eti suyn ķıkarsalar ya bilic eti suyn **08** ķıkarsalar alma ayva suyıla üzerine ķurı etmek bıraķsalar bu ġızā ĥasta- nuġ ķuvvetini **09** ba‘zı vechile Őaķlar et suyn iŐbu Őıfatıla ķıķar eti alalar yufġacuķ Őerĥa ideler **10** daŐ ķölmek iķine bıraķalar altına yumŐaķ od yaķalar ķaçan suyn salıvırsa bir **11** ķanaķa süzeler yine oda ķoyalar ķölmegi her-bār kim suyn salıyorısa süzeler isti‘ māl **12** ideler ĥastaya eyü ķoķulu nesne ġetüreler Őandal ġibi ġül suyn ġibi kāfūr ġibi Őandal pāre- cuķların **13** tütsü vireler ya ķiġi ‘ūd tütsü vireler ya kāfūr tütsü vireler ġönleġin Őandalıla ġül suynla kāfūrıla **14** boyayalar oturduġı yire reyĥānlar nīlūfer ġül döŐeyeler yimiŐ ķiķekle- ri daĥı söġüd döŐeyeler **15** ve eger yaz ġün(i) olsa dört yanına sovuķ sulu ķanaķlar ķoyalar oturduġı yir bir yir ola **16** kim sovuķ yil doķunur ola ba‘zı vaķtda yüzine sovmıŐ ġül suyn Őaķalar iŐbu [tedbır(i)] **17** ideler her kim bu ĥällü olsa ķaçan bu tedbır olsa ölüm tiz olmaz

yigirmi yidinci bāb18 veremler devāsındadır evvelā felğumūnī adlu verem devāsındadır eger kıandan hādīs 19 olan verem kim aña felğumūnī dirler ammā içerü sebebden ‘arız olur mādde-yi demevī

034b

01 dökülmek gibi ya‘nī kıan olıcı mādde ‘uzva dökülmekdür içeriki sebep ve ammā daşrağı sebebden 02 ‘arız ola daşrağı sebep urılmağdur ve toķuşmağdur ve cerāhatdur dađı bunlara beñzer 03 nesnedür ammā şol verem kim daşrağı sebebden hādīs olur lāyık budur kim nazār olına eger 04 beden tolı olmasa devāsı şol nesnelereledür kim bedeni şalıvirdürür ıssısı sinmiş 05 yağıla ıssısı sinmiş suyıla derledeler arpa unıla halbele durağ otıla hıtmile 06 yaķu ideler mu‘tedil bađlayalar tā kim bu verem dađıla eger veremde kıan çoğaz cem‘ olsa 07 ya mādde cem‘ olsa şişe çekeler kırkımayalar dađı mādde ine diyü allā meger kim beden tolı 08 ola eger beden tolı olsa beden(i) fāriğ ideler işbu yaramaz hıltıdan kim verem vācib kıılır 09 ammā kıan almağıla ya istifrāğıla bundan şonra neşter uralar ammā şol verem kim hādīs 10 olur ‘uzva mādde inmekile revā budur kim evvelā ol vereme muvāfiķ tamar-dan bedeni 11 istifrāğ ideler ya‘nī veremlü ‘uzvu bedenüñ yukarısında [ya‘nī] boyını cenberinden yukaru olsa 12 kıfāldan kıan alalar ve eger boyun cenberinden aşāğā olsa ekhelden 13 kıan alalar ve eger aşāğāğı ‘uzuvlarda olsa basalığdan kıan alalar ĥasta 14 olan tarafdān kıan çıkaralar şol mıķdārca kim verem sebep(i) ve ĥastanüñ yaşı 15 dađı mizācı ve ‘ādeti dađı yıldan vaķt-ı hāzır isdedüğü kıadar andan şonra 16 veremlü ‘uzva evvel emirden yaķu ideler mādām kim mādde ineyorur şol edviyelerile kim 17 sovuķ kıabızdur tā kim ol ‘uzv kıoyı ola māddeyi def‘ ide dökülmekden men‘ ide 18 sovuđduğı sebeBILE kıabz itdüğü sebeBILE aķ şaru şandal gibi fūfel gibi tın-i 19 ermenī gibi eşyāf-ı māmīşā gibi kıākıyā gibi gül gibi kāsni suyıla

035a

01 bir gün ĥayy-i ‘ālem suyıla bir gün mārul suyıla taħleb suyıla ve dögülmüş bezr-i kıatūnā 02 suyıla işbu suları alalar ya kesfere suyn alalar ve eger bu su içinde kıabı soyılmış 03 mercimek dađı bişürseler bu sularuñ birisile ezseler vereme zımād itseler gāyet de men-

fa' at **04** ider ve daħı bundan artuħ edviyeler kim ħāl-i māddeyi dökülmekden men' ider anı daħı **05** itseler menfa' ati olur ol menfa' at iden edviyelerüñ şıfatı budur aħ kıızıl şandal **06** her birinden üç dirhem şiyāf-ı māmīšā iki dirhem ħaymūliyā balçuğı ve fūfel her **07** birinden bir buçuħ dirhem cemi' in yumşaq dögeler bir ħarīrden eleyeler yoğuralar kāsni **08** şuyıla ħayy-i 'ālem şuyıla baħla şuyıla mārul suyıla ħaçan üç günden şonra olsa ya dört **09** günden [şonra] verem artmaħda olduğı vaħt lāyık budur kim māddeyi men' iden nesnelere **10** ħall idici ezici nesneler ħatalar arpa un(ı) gibi buğday un(ı) gibi kāsni suyıla dilki **11** üzümü suyıla kesfere suyıla daħı ne kim bunlar(a) beñzer nesnelere şuyıla ħamīr ideler **12** az az ħamīrde ziyāde [ideler] verem müntehāsına yitişince bu vaħtın revāsı budur kim ħall **13** iden edviye men' iden edviye mıħdārda ħuvvetde berāber ola mervile mevş(?) gibi **14** ip olına 'ineb-i şa' leb suyıla ya' nī dilki üzümü kākenic şebiş suyıla daħı **15** buña beñzer nesnelere suyu gibi mādde ezici sulardan daħı lāyık budur kim naħar olına eger **16** olsa veremile bile evvel emirde ağırı olsa sovudıcı ħuvvet virici edviyeler isti' māl **17** itmeyeler lakin lāyık budur kim şol edviyeler kim anda ħabz ola daħı teni şarħıtmaħ **18** ola anı isti' māl ideler ħirūṭi gibi kim mūmdan gül yağından datlu şarābdan **19** düzilmiş ola daħı buña kirlü yün banduralar verem mevzi' ine yapışduralar

035b

01 eger zamān yaz vaħtı olsa ħirūṭi sovuħ ola eger ħış olsa ısıcakıraq **02** ola bununıla bile 'uzvı üzerine kettān bizi ıslanmış ola [ħoyalar] süciden dönmiş sirkele **03** ol sirkeye sovuħ su ħarışılmış ola ħattā saħınalar datlu nesnelere daħı **04** tiz nesnelere fi' l-cümle ıssı nesnelere saħınalar müzevvere etden artuħ nesne virmeyeler **05** ħabaħdan mürdümükden isfānāħdan düzilmiş su revā vireler yāħūz sirke ve zeyt **06** ħıyār şınħıyār içinden düzilmiş ola ve eger ıssısı ħuvvetlü olsa daħı sıtması **07** olsa cevāv içürelere yāħūz enār suyu içürelere sikencübīn içürelere baħla toħmı içürelere **08** daħı ne kim buña müşākildür anı içürelere ve eger verem aşığa olmağa şürü' itse revā degüldür **09** sovuħ ħabi' atlu nesnelere isti' māl ideler bi-vechi mine'l-vücūhi ve sebebin min'e-l-esbābi zīrā **10** bu nesnelere māddeyi dökürür ħatı ider ħattā şol yire yitişir ħatılıħda kim oñulmağı **11** düşvār olur lakin lāyıkdur saña kim zımād idesin 'uzuv üzerine mādde ezici nesnelere **12** bābadyā gibi iklīlü'l-melik gibi

ḥaṭmī gibi duraḫ otı gibi baldırıkara gibi şabr gibi **13** daḫı bunlar(a) beḫzer nesnelere gibi kettān toḫmı lu' ābıla yoḫırılmış ola ya kelem şuyıla ve eger **14** ḫarışdursaḫ bu nesnelere bir pāre za' ferān nef' (i) artuḫ ola ammā ḫaçan verem iriḫ **15** olmaḫa şürü' itse şaru su cem' itmeḫe lāyık budur kim bişürici nesnelere yaḫı **16** ideler mür toḫmı gibi kettān toḫmı gibi kim şuyıla benefşe yaḫıla ṭabī' atlanduralar ve eger zamān **17** yaz olsa ḫarāret-i ḫarīzi bedende çoḫ olsa veremde ḫādiş olan ḫılt **18** redī olmasa lāyık budur kim şol edviyeleri isti' māl ideler kim ḫarāret-i ḫarīzi büñeye **19** ḫarāret mādde-yi mün' akis ola māddeyi bişüre bezr-i ḫaṭūnā gibi buḫday unı gibi

036a

01 ammā ḫaçan ḫarāret-i ḫarīzi za' īf olsa ḫılt daḫı yaramaz olsa sen ḫazer kıl işbu **02** geḫen edviyeleri isti' māl itmekden zīrā bu edviyeler ḫılt(ı) müteḫayyir ḫılır ḫoḫudur sen **03** ḫılt bişürici edviye isti' māl it ḫılt ezici edviyeler daḫı bile olsun ḫamirlü **04** etmek gibi arpa unı bile kim bişmiş ola suyıla ve benefşe yaḫıla ya yunmuş zeytile ya ḫirī **05** yaḫıla daḫı veremün üzerine nuṭul ideler ḫaṭmī dibile ḫaynanmış suyu birez **06** cuk yunmuş zeytile yāḫūd aḫ etlü encir datlu ola alalar bişüreler balın **07** ḫıkaralar kettān toḫmını anuḫıla yoḫıralar vereme yapışduralar yāḫūz ekşi ḫamir alalar **08** bişmiş incir mervü toḫmını daḫı yoḫuralar daḫı verem mevzi' ine yapışduralar bunlar veremi **09** bişürür eger ḫāyet de ḫöyünmüş enciri şıḫsaḫ ḫalbe toḫmıla kettān toḫmıla yoḫursaḫ yarım **10** cüz' ḫara baldurlu alsan rub' cüz' zūfā alsan yumşak döḫseḫ daḫı vereme zımād **11** itseḫ veremi tiz bişdürürdi şaru şuyı cem' iderdi ḫaçan ' abher soḫanın alsan **12** yumşak döḫseḫ ya āsmānī süsen dibin daḫı yumşak döḫseḫ birezcük kettān toḫmıla **13** yoḫursaḫ [üzerine] [ursaḫ] veremi bişürürdi şaru suyu cem' iderdi daḫı eyü ḫöyünmüş ḫurmāyı **14** yaḫıla yoḫursaḫ verem(e) ursaḫ bu daḫı verem(i) eyü bişürürdi daḫı yaḫıla bişmiş **15** incir ursaḫ ḫarva' ıla (?) mervü toḫmını yumşak dövseḫ daḫı suyıla yoḫursaḫ daḫı **16** bu mecmū' cerāḫata zımād itseḫ ḫatı menfa' at ideyidi eger ḫörseḫ veremün bişmeḫi iriḫlenmek **17** ' asir olsa ya' nī düşvār olsa sirke yaḫıla bişmiş pazuyı ıssıla ur (...) her-bār kim soviya **18** ikiledin yine ur bu nesne ḫıbanlar(ı) cerāḫatları bişürür daḫı şoḫan suda **19** bişse daḫı yumşak döḫülse birez zeytile ḫaynasa ıssıla vereme üzerine urulsa māddeyi

036b

01 bişürürdi şaru şuyı cem‘ iderdi kaçan irinlense çirg cem‘ olsa açılmasa revā 02 budur kim yaralar revā budur kim bu mişāl üzerine cemī‘ veremlerüñ tedbiri kim ol veremler 03 mādde üzerinde olur bişmege irin olmağa deşmege şālihdür bu veremlere iskāmā dirler 04 yūnān dilince ammā şol veremler kim edviyā anı oñarmaya anı yarmağ gerek andan şonra 05 edviye urmağ gerek dağı lāyık budur kim kıandan hādīs olan ıssı veremde kaçan 06 ba‘zı a‘zāda hādīs olsa dağı büyük olsa hattā ol ‘uzuvda olan tamar 07 ları şıkça tamarları yayılmağdan men‘ itse dirilmekten dağı men‘ itse az olur kim 08 gāyet de toñmağlık hādīs olur harāret-i ġarīzi söyünür ol ‘uzv ölür cevher-i 09 fāsīd olur hattā veremüñ çevresindeki deri koğar buña kesmekden artuğ ‘ilāc 10 yoğdur tā kim fesād yanındağı ‘uzva sirāyet itmeye kaçan bu şüretde harāret-i ġarīzi 11 söyünmese ‘uzuv dağı fāsīd olmasa ‘ale’t-tamām bu ‘illete ‘āniġānā dirler bunuñ devāsı 12 ol ‘uzuvdan kıanı istifrāğ itmekile olur deriñ şīşe çekmegile bundan şonra 13 ol ‘uzv üzerine koğmağı men‘ iden edviye koyalar bunuñ ‘ilācını baş bert 14 ‘ilācında zıkr idevüz **yigirmi sekizinci bāb** humret adlu verem devāsındadır 15 ammā humret ya‘nı kıızılık az olur kim veremsüz olur bunuñ hudūşı yalunuz şaru şafrādan 16 olur az olur kim veremile olur bunuñ hudūşı şafrāya sıvuk kıan kıarışmağıla 17 olur ammā kaçan humret veremsüz olsa lāyık budur kim beden fāriğ şafrādan şol 18 edviyelerile kim şafrā sürer şaru helīle gibi temirhindī gibi erük gibi dağı ne kim bunlara 19 beñzer nesnelere varısa bu mevzi‘e zımād ideler şol nesnelere kim sovuğdur harāreti

037a

01 kabağ çekürgesi gibi ve hayy-i ‘ālem gibi delü bakla gibi mārul sıkındusı gibi kıuzu kıulağı suyu gibi 02 dağı şol nesnelere kim felğumūnī adlu verem devāsında zıkr itdük ve eger humret veremile bile 03 olsa evvel kıan alalar kaçan kıan almağı men‘ ider sebebe olmasa sovuğ mizāc gibi pırlık 04 yaşı gibi oğlanlık yaşı gibi kıanı hācet mıkđārınca çıkaralar maṭbūh fākihile ṭabī‘at 05 ishāl ideler veremlü ‘uzvu üzerine tılā ideler evvel emirde kıandan olan veremde zıkr 06 itdügümüz tılālarla dağı arıtmağda zıkr itdügümüz tılālarla dağı muntehāda zıkr itdügümüz 07 tılālarla bi-aynihi bu ṭarīğ üzerine mu‘ālece ideler

humretle felğumüniden mürekkebe olan **08** veremi bu iki vereme muvâfık olan ‘ ilâcıla lakin kankı verem aqvâyısa aña muvâfık olan **09** devâ aqvâ ola **yigirmi toktuzuncı bāb** nemle devāsındadır ammā nemlenün ħādiş **10** olmağı vaqt kim acı şafrā tarafından olur bunun devāsında şafrāyı giderici devâ içmege **11** muhtāc olunur maṭbūḫ gibi kim saqmūniyāla kuvvetlenmiş ola yāḫūd leblāb suyıla kim **12** hıyārşenber pūlı bile ola yāḫūz helīle suyıla kim temirhindī bile andan sonra şovıdıcı kurıdıcı **13** nesnelere tılā ideler zīrā bunı ħādiş itmege sebebe acı şafrādur şafrānuḫ ṭabī‘ atı **14** ḫārdur pes devāsı şovıdıcı nesnelere gerek lakin nemle baş bertdendür baş bert muhtāc **15** olur kurıdıcıya pes vācib olur kurıdıcı tılā isti‘ māl itmege lakin şol edviyeler **16** kim nemlede isti‘ māl olunur derinün daşrasında kurı ide ancak ışıdmaya teni eşyāf-ı māmīşā gibi **17** kākıyā gibi ḫuzuz gibi kim kāsnī suyıla ṭabī‘atlanmış ola daḫı ‘aşā’r-rā‘ī suyıla ya‘nī **18** çoban ağacı daḫı mercimek kim bişmiş ola döğölmiş ola gül suyıla ezilmiş ola yāḫūd ṭin-i **19** kıbrısı ya ṭin-i ermeni ṭin-i balçıkdur ve ṭin-i kaymūliyā her birinden bir cüz’ ve kākıyā yarım

037b

01 cüz’ cemī‘ in ölideler delūce baḫla budağı suyıla ya dilkü üzümü suyıla ya lisān-ı ḫamel ya‘nī kuzu **02** dili suyıla ammā nemlenün ikinci cüz’ nev‘ i yiyici nemledür lāyık budur kim bu nemleyile bile isti‘ māl olına **03** şol edviyeler kim kurutmaḫda kuvvetlü ola kaymūliyā gibi sirkele ve gül suyıla yāḫūz yanmış **04** arpayı tılā ideler ve eger bu edviye kaza-yı ḫācet itmese lāyık budur kim tılā ideler **05** enderūn kurşıla ol kurşun şıfatı budur yaşıl māzu alalar ve günlük alalar **06** her birinden üç dirhem kulḫudīsi bir dirhem yemān şebi dört dirhem rāvend on **07** iki dirhem ve bi-aynihi şāfī dört dirhem cemī‘ in yumşak döğeler şarābıla yoğuralar kurşa ideler **08** daḫı kurudalar kaçan isti‘ mālne ḫācet olsa yumşak döğeler ḫarīrden eleyeler **09** gül suyıla yoğuralar ḫattā ḫammām çirgi gibi ya göğercin tersi gibi olunca daḫı ol **10** mevzi‘ e tılā ideler iş budur merhem-i nāfi‘ ün şıfatı yiyici nemleye daḫı ayruḫ başa berte **11** kim kurutmağa ihtiyācı ola yaşıl māzu alalar berāber mersin yumşak döğeler gül yağı **12** dökeler kim üç baḫşda bir baḫşınca mūm erimiş ola içinde daḫı merhem ola **13** daḫı ol mevzi‘ e tılā ideler ve eger bunda bir cüz’ sūs yaprağı ziyāde itseñ ḡāyet de **14** nāfi‘ ola bir daḫı merhem şıfatı mürdāseng kıızıl boya her birinden **15** bir

cüz' māzu cūlnār ve zirāvend ve ẓanbīl her birinden yarım cüz' cemī' in yumşaq dögeler
16 gül yağıla mūmı erideler dađı merhem ola dađı nemle üzerine ẓilā ideler **otuzıncı bāb 17**
yumşaq verem kim aña uvzīmā dirler muḥaqqāq biz olduđ [ẓıkr ider olduđ] işbu mevzi' den
artuđ yirde **18** yumşaq virmek ḥudūṣı imām buḥārī bildürdi kim 'arız ola şol 'uzuvlara **19**
kim fāsıd olmaz aç kişiniđdür sil issiniđdür işbu sebebden olanuđ devāsı āsāndur

038a

01 tızcek oñulur kaçan duzıla yağıla ovsalar bunuđ zevāl(i) buña tābī' olanuđ zevāliledür
02 ve ammā mādde-yi balgāmī ba'zı a'zāya dökülmekden olur bunuđ mu'ālecesi ḥıltı-ı
balgāmīyi istifrāğ **03** itmegile olur balgāmīyi süren edviyelerle türbūd gibi şaḥm-ı ḥanzal
gibi ya' nī ẓarḳā **04** ẓavunı ve lübābū'l-ẓurṭum gibi ya' nī 'aşfūr toḥmı ve ḥabbū'l-ayāric
gibi dađı bundan ğayr **05** ne kim varısa müfred mürekkeb edviyeden ḥastayı sađlayalar
balgām toğurıcı yiyecekden balıđ gibi **06** süd gibi dađı ne kim bunlara beñzer nesne varısa
ol 'uzvu zımādılana şol edviyelerile kim **07** şıfatı ẓatı itmekdür dađı māddeyi ezmekdür
suyıla sirke gibi kim ẓarışmışlar olalar **08** birezcük naṭrūnıla yinji isfenci kaçan içine batur-
salar isfenc deñizden ẓıkar cisimdür **09** māddeyi taḥlīl ider ya' nī ezer ve eger isfenc bulun-
masa kirlü yün baturalar dađı **10** lāyık budur kim nazar olına eger beden kim anda verem
ḥādiş oldu yumşaq olsa su artuđırađ **11** ola sirkeden naṭrūn az ola ve eger beden ẓatı olsa
sirke artuđırađ ola naṭrūn **12** çoğırađ ola tā kim beden evvelki ṭabī' atı üzerine döne ẓurıdıcı
nesneler çođ olduđı **13** sebebile ve eger beden mu' tedil olsa su sirke berāber ola ve eger
beden ẓatı olsa dađı **14** bu devā vefā itmese birezcük şibiş ẓarışduralar ve birezcük bađ
güli ẓatalar eger bu **15** nesneler seni maḳşūduña yitişdürürse eyüdür ve illā bu zımādıla
zımād ideler şabır alasin **16** dađı afsentīn alasin berāber yumşaq dögesein eleyesin sirkeyile
suyıla ḥamīr idesin **17** bunuđıla zımād idesin kaçan işbu zımādıları isti' māl itseler lāyık
budur ol 'uzvı **18** ẓatı ideler bađlayalar eger mümkinise bađlamađlık(a) evvel aşığadan
başlayalar yuđaru gideler **19** az az aşığası yumşadıırađ ola yuđarısı ẓatırađ ola tā kim 'uzvu
dökülen

038b

01 māddeyi ‘uzv kabūl itmeye yine ancılayın işbu zımādıla zımādlayalar duzı ve şabırı berāber alalar 02 yumşaq dögeler mersin suyıla ölüdeler dağı birez sirkele yağı ideler huşūşā kim 03 katı bedenlere nāfi‘dür **otuz birinci bāb** katı verem devāsındadır kim anı 04 isķīrūs dirler ammā katı verem hādīs olar immā verem-i hāra kabz idici 05 sovudıcı edviye isti‘ māl itmek kıbelinden kim māddeyi katı ider taş ider ve immā 06 mādde-yi sevdāyi ‘uzva dökülmek kıbelindedür ammā şol kim verem-i hāruñ bākīsı kıbelinden 07 hādīs olur anuñ devāsı ıssı idici yumşaq idici nesnelere olur bu nesnelere şol 08 nesnelere ola kim ıssı itmeklik ikinci ya üçüncü derecede ola yumşaq itmelisi 09 evvelki derecede ola nitelik muşannif maqāle-yi şāniyede beyān itdi yumşadıcı edviyeleri 10 zikir itdüğü vaktün sıgır incigi iligi gibi sayğıla benefşe yağıla kıyruğ yağıla 11 yāhūz dāhīlūn merhemi isti‘ māl ideler yāhūz muqul azrak muqul yahūdī vaşaq 12 her birinden biş dirhem yaş merzencūş yumşaq dögölmiş üç dirhem ördek 13 yağı on dirhem muqul uşaqı ıssı suda ezeler ayrığ edviyelere katalar hattā 14 merhem(e) beñzeye anuñıla katı vereme tılā ideler ammā kaçan katı verem mādde-yi sevdāyi 15 ‘uzva dökülmekden ya ‘uzvda toğmağtan hādīs olsa anuñ müdāvātı 16 sevdāyi ishāl idici edviye içmegile olur maṭbūh eftīmūn gibi 17 pazı suyu kim pazı māyala çıkmış ola işbu sefūfıla bile bu sefūfuñ 18 şıfatı budur kim kara helīle kabilī helīle her birinden yidi dirhem eftīmūn 19 ıkrītī ve besfāyic her birinden dört dirhem hindüstān tuzu bir [buçuk] dirhem

039a

01 cemī‘in yumşaq dögeler üç dirhem içeler hācet mıqdārınca pınar suyu bile ola 02 hastayı ğalīz ğızādan kim sevdā toğurdur saklayalar keçi eti gibi mercimek gibi 03 kelem gibi nemeksü gibi dağı ne kim bunlara beñzer varısa verem mevzi‘ine dāhīlūn merhemi 04 uralar dağı işbu zımādla dağı yağı ideler bu zımādun şıfatı budur uşaq 05 muqul bāzared alına berāber havana kıoyalar bir pāre iç yağıla ya tağık yağıla 06 ve elbān yağıla ya sūsen yağıla hattā merhem(e) beñzeye bir eski bize dürteler verem 07 mevzi‘ine kıoyalar bir ayrığ zımādun dağı şıfatı budur ağı datlu encīr alına 08 suda eyü bişürelere andan şonra üzerine

halbe unın dögeler ve kettān tohmı dađı **09** birez ađ ıatmı berāber cemī' in havanda ezeler birezcük süsen yađıla bile **10** hattā berāber ola dađı vereme yađu ideler zīrā bu ğāyet de nāfi' dür māddeyi ezmekde **11** yumşadmađda ıatı veremleri ezici merhem şıfat(1) budur aslan yađın alalar biş dirhem **12** ayu yađın alalar biş dirhem ayyel alalar biş dirhem muđul ve uşak ve cāvaşır her **13** birinden iki dirhem yađları erideler gül yađıla ıalanın ıssı şuyıla ezeler cemī' in ıarışdu **14** ralar da vereme uralar **otuz ikinci bāb** sereţān adlu verem devāsındadır **15** ammā sereţān sevdālu şafrādan tođar nitelim bir ıac mevāzı' da zıkr itdük ıaçan muđkem **16** olsa boyasa aña ' ilāc mümkün olmaz ođulmađlıđı yađın olmaz az olur kim keserler **17** demürile ıaçan bir ' uzvda olsa kim ol ' uzvı ' an-asl kesmek mümkün olsa hic **18** ol ' uzuvda ıalmaya ve ammā ıaçan mümkün olmasa ol vechile kesmek dađı demürile **19** ' ilāc olınsa ol kesilen yiri açılır yarılır ođulmađı yađın olmaz bu cerā[ıatda]

039b

01 birkaç nesnele muđıtaraya dūşilür birisi budur kim az olur kim ol kesilen ' uzuvda **02** şerāyın ıamarı olur ve dađı büyük ıamarlar olur dađı ıan ađmak ' arız olur hattā **03** üzerine ıorıunur yine ancılayın ol ' uzvuđ aşlını dađlamađ dađı mümkün olmaz ammā ıaçan **04** bu veremüđ evveli bilınsē lāyık budur kim evvel ıan alalar şol ıamardan kim veremlü **05** ' uzva muvāfıkdur ıastanuđ cānibinden ıaçan ıastanuđ yaşı ve hāzır vađtı **06** ve mizācı ıan almađa muvāfık olsa ve eđer olsa bu ' illet ' avratda olsa lāyık **07** budur kim anuđ ıayzın ađıtmađa yardım olına sevdāvi şafrā giderici müşhilile **08** bedenin ııltıdan arı ideler mađbūh eftimün mişillü ğārīkūn mişillü **09** dađı ğayrısı kim ııltı-ı sevdāvī giderür lāyık budur kim bir def' a iki def' a **10** idip ıomayalar belkim beden arınınsa [bu ııltıdan] isti' māl ideler zīrā bu ııltıuđ ıareketi **11** dūşvārdur ıurı sovuđ olduđından ötrü ııltı-ı sevdāvīyi gidermege muvāfık **12** ıabuđ şıfatı budur ıara hindī helīle bir dirhem ıkrīti eftimün bir dirhem besfāyic **13** ve usūhūdus her birinden bir buçuk dirhem nefti tuz iki dānık ıara ıarbak **14** yarım dirhem ğārīkūn bir dirhem cemī' in yumşak dögeler dađı ıamir ideler dađı **15** ıablalar ideler bir şerbeti üç dirhemden dört dirheme dađı ola ıaçan beden **16** bu ııltıdan arınsa lāyık budur kim bu ıastalıđ issine olan tedbır **17** mu' tedil ola māyil ola ruđubete

sākin ide sevdānuḡ t̄izligini tā kim **18** bedende ṭoḡan ḡanı eyü ola daḡı sākin olduḡı menzili hevāsı **19** mu‘ tedil yirlerde ola ḡızāsı eyü siḡer ḡızā ola taḡuḡ eti miṣillü

040a

01 bilicler eti gibi ḡuzı oḡlaḡ eti gibi semiz yaṣ balıḡ eti gibi kim yemen baḡlasıla **02** ḡabaḡıla [ḡıṭfıla] biṣmiṣ ola arpa cevāvın içürelər pınar suyn içürelər ṣol z̄ikir **03** itdügü-müz sefūfıla bu vechile tedb̄ir sevdāyı ishāl ider ammā ṣol nesne kim ḡasta **04** ‘ uzvu üzeri-ne ḡorlar lāyıḡ budur kim evvel emirde istifrāḡdan i‘ tidālıla **05** men‘ idici def‘ idici edviye ḡoyalar dilkü üzümü suyn gibi kāsni suyn gibi **06** daḡı ne kim bunlar(a) beḡzer varısa ḡaçan bedeni ḡıṭı-ı sevdāvīden arıtsaḡ ḡuṣūṣā **07** ḡaçan pınar suynla ef̄īmün isti‘ māl itseḡ kim bu isti‘ māl sevdāyı arıtmaḡda ḡāyet de **08** eyüdür lāyıḡ budur bu vaḡtın kim i‘ tidālıla māddeyi ezici edviye ḡoyalar t̄ütüyādan **09** düzilmiṣ devā gibi bu devānuḡ ṣıfatı budur kirmānī yun-miṣ döḡülmüṣ **10** t̄ütüyā ve mürdāseng ḡalaydan düzilmiṣ isfīdāc her birinden bir cüz’ **11** yumṣaḡ döḡeler ḡarīrden eleyeler daḡı ḡül yaḡını alalar bir cüz’ rub‘ cüz’ **12** mūm alalar mūmı yaḡıla erideler daḡı edviyeyi üzerine dökeler daḡı melhem **13** ola ḡasta ‘ uzvu üzeri-ne ḡoyalar ḡaçan sereṭān iriḡlense işbu melhemile mu‘ ālece **14** itmek revādur bu melhemün ṣıfatı budur ḡalaydan düzilmiṣ isfīzāc söyinmiṣ **15** t̄ütüyā berāber ḡül yaḡıla [dilkü üzümü suynla] ezeler ḡasta ‘ uzvuḡ üzerine ḡoyalar ḡaçan iriḡlense **16** az olur kim iriḡlenmezden öḡdin daḡı ḡorlar z̄irā bu ḡomaḡ iriḡlenmekden **17** men‘ ider yine ancılayın işbu devā daḡı nāfi‘ dūr ṣıfatı budur ḡalay **18** ḡurṣın alalar üzerine ṭ̄in-i ermeni ve ṭ̄in-i maḡtūm biraḡalar sirkele

040b

01 eyü ezeler ḡattā ḡara ola iriḡlenmiṣ sereṭān üzerine uralar eger ḡayy-i ‘ ālem ve **02** ḡül suyn bile olsa ḡāyet de nāfi‘ olur **otuz üçüncü bāb** ṭoḡuz baṣ(ı) **03** devāsındadır bu baṣ nite-kim z̄ikir itdük veremdür boyında yumṣaḡ it içindeki **04** balḡamdan ṭoḡar bunun ‘ ilāci balḡam sevdā giderici edviyele bedeni arıtmaḡ **05** gerekmez balḡamdan ve daḡı ḡan al-maḡıla daḡı bu iki ḡıṭı ṭoḡırıcı ḡızādan **06** saḡınalar sıḡır eti gibi ḡarı keḡi eti gibi ve herīseler gibi pazı gibi yumurda gibi ḡatı biṣmiṣ ola **07** daḡı ne kim bu ṭabī‘atlu nesnelər-

den bu ‘ilâcuñ başı yimegi az itmek ger(ek) laṭîf itmek **08** gerek yürimek gerek ḥammâma girmek gerek ğizâdan öñdin ammâ edviyesi lâyıḳ **09** budur kim evvel ḥâdiş olduğı vaḳtın açıcı edviyeler isti‘ māl ideler zîrâ az olur **10** kim bişer açılır yayalur içindeki mādde çıkar bu vaḳtın yiyici ḳoḳudıcı edviyeler **11** mu‘ âlece olına nitekim bu edviyeleri muşannif ayruḳ mevzi‘ de beyân itdi ammâ ḳaçan **12** zamân uzasa yarılmasa yumşadıcı edviyelerle mu‘ âlece olına dâḥîlün **13** melhem(i) gibi bu melhemüñ bu ‘illetde ‘acîb ıssı vardır daḥı ayruḳ ḳatı **14** veremlerde işbu yaḳula yaḳu ideler şıfatı budur baḳıllâ unı **15** ve arpa unı her birinden on dirhem âsmânî sūsen dibi ḥıtmî dibi **16** yumşaq zifit her birinden biş dirhem aḳ mūm ördek yağı her birinden **17** on dirhem bu edviyeden yumşaq dögilenin yumşaq dögeler bâliḡ olmaduḳ **18** oḡlan sidügile ölideler ve eriyenini eski zeyt yağıla arıdalar **19** edviyeyi bunuñıla yoḡuralar daḥı toñuz başı üzerine uralar

041a

01 toñuz başı bişürici devâ şıfatı budur arpa unı mısıır baḳlâsı berâber dögeler **02** ḥarîrden eleyeler oḡlan sidügile yoḡıralar ziftleyeler daḥı uralar bu edviye **03** bişürür ezer ḳaçan bişse ve açılsa tiz devâ isti‘ māl ideler yapışduralar **04** ḳılıḳıyūn gibi bundan şoñra semiz uralar ḳılıḳıyūn yidügi düşmegiçün bundan şoñra **05** eger nesne bâḳî ḳalsa yine ḳılıḳıyūn ḳomaḳ gerek kim andan şoñra yine semiz ḳoyalar **06** arınınca ḳaçan arınca melhem-i jengar uralar oñılınca **otuz dördinci bâb 07** sila‘-ı ta‘ aḳḳud medāvâtındadır ammâ sila‘ ve ta‘ aḳḳud ḥâdiş olurlar [ḥıltı-ı balḡamîden] nitekim didük bes lâyıḳ budur ḳaçan **08** bu veremlerden bir nesne görseñ zâhir oldı ziyâde ğalîz balḡamdan bedeni arıtmâḳ gerek tâ kim **09** arıtmaya ezici yaḳular mülâzemet itmek gerek dâḥîlün melhemi gibi zîrâ bu melhem az olur kim **10** azar giderür ammâ ḳaçan görseñ kim büyür lâyıḳ budur kim nazâr idesin sila‘ uñ ḳanḳı nev‘inden **11** dūr bilesin eger ‘aseliyye olsa lâyıḳ budur kim māddeyi şeşici ezici edviyelerle mu‘ âlece ideler eger **12** görseñ bu ‘ilâcıla oñulmasa işbu iki ‘ilâcdan birisin isti‘ māl idesin ammâ tiz **13** edviye isti‘ māl ideler filîfiyūn gibi ve immâ keseler eger eti artuḳ olsa muḥallil ya‘nî şeşici **14** edviye menfa‘at itmez belkim muḥtâc olunur çüridici edviyeye ya kesmege eger şaḥmiye ya‘nî **15** yaḡ şıfatlı olsa muḥallil menfa‘at itmez daḥı çüridici menfa‘at itmez kesip gidermekden **16** artuḳ nesne fâyide itmez elile

mu' ālece idecek yirde kesmeklik keyfiyyatını beyān idevüz ammā **17** ta' aḳḳud kim bedene 'ārız olur revāsı dāḥīlūn melhemidür balġam sevdā ʔoġurıcı **18** ġızādan saḳınmaḳdur daḥı bedeni bu iki ḥıltdan arıtmaḳdur eger melhem-i dāḥīlūn **19** eyü iderse eyüdü ve illā baş barmaġıla ḳatı sıḳalar irin-den fāriġ ideler daḥı

041b

01 üzerine fāriġ olındıġdan bir pāre ḳurşun ḳoyalar daḥı ḳatı nesnelere ḳoyalar eyü **02** baġlayalar bu vechile olsa zāyil olur oḡulur işbu şimdiye deġin zıḳir itdügümüz şoldur kim biz **03** diledük kim şıfatlayavuz 'alāmet-i evrāmı [baḥıḳn-ı] bedene müte'allıḳ olan 'āmm marāzlar devāsındaġı **04** kelāmuḡ āḥiridür inşā'allāh biz zıḳir idevüz ardınca maḳālede zāhir-i bedene maḥşuş olan **05** ḥastalıkların devāsını inşā'allāhu ta'ālā kāmیلü's-şınā'adan ikinci maḳāle **06** cüz'-i sāñiden tamām oldı allahü ta'ālā 'ināyetile ve'l-ḥamdü li'llāhi ke-āmenü ehlihi ve mustaḥaḳḳıhi **07** bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm **08** kāmیلü's-şınā'adan dördüncü maḳālesi beden(ün) daş yüzün(e) maḥşuş olan ḥastalıklar **09** devāsındadır bu maḳāle elli dört bābdur **evvelki bāb** ḳabarcuḳlar ḥaşbalar **10** devāsındadır **ikinci bāb** nār-ı fārisi devāsındadır nār-ı fārisi ḳızıl **11** ḥaḫḫlardur bedende zāhir olur od dili gibi anuḡıla bile od yalıḡı gibi 'alav olur **12 üçüncü bāb** cüzām 'ilācındadır cüzām aşı eydeler dirler **13 dördüncü bāb** baraş daḥı ḳara ve aḳ behaḳ devāsındadır **14 bişüncü bāb** baş beret ya'nī cüdere-yi ḳurūh devāsındadır **15 altıncı bāb** cereb ya'nī uyuz ve ḥikket ya'nī ġicivük devāsındadır **16 yidüncü bāb** ḳummeldür ya'nī bitler devāsındadır **sekizüncü bāb(1)** şerā **17** ve ḥaşaf ve beşürü's-şıġār ya'nī ḳurd eşeni daḥı uçuḳ ve sivilcük **18** devāsındadır **toḳuzüncü bāb** şālil ya'nī sigiller ve mesāmır **19** ya'nī miḡ başı devāsındadır **onıncı bāb** ḳuvebā ya'nī demre-ġü

042a

01 ve tenaffü'ül-cild ya'nī bedenün derisi ḳabarcuḳ olmaḳ ve ḫaḳşir ya'nī soyılmak devāsındadır **02 on birüncü bāb** 'araḳ ya'nī der ḥadden geḳse anuḡ devāsındadır **03 on ikinci bāb** devāü's-şalebeddür ya'nī ḳılı saḳı saḳılı dö **04** külmekdedür **on üçüncü bāb** sa'fadadır ya'nī başda yüzde **05** olan baş bertdedür daḥı ḥazāzdedür ya'nī kebeġe beñzer

koşak düşmekdedür **06** başa **on dördüncü bāb** ‘ızem-i re’sdedür ya‘nī ādem baş **07** büyümekdedür min ğayri teferruķu’ş-şu’ūni ya‘nī başından hic bir hāl müteğayyir olmadın **08 on bişinci bāb** kelefeddür ya‘nī yüze kara çigil düşmekdedür **09** ve’l-āşāri fi’l- vechi ya‘nī daħı yüzde olan āşārlardadır **on altıncı bāb 10** ‘ırķ-ı medenī devāsındadır ‘ırķ-ı medenī bir nesnedür kim evvel bedende şişer andan **11** kabarur andan delinür daħı içinden tamar(a) benzer bir nesne zāhir olur az olur kim **12** içinde kurd hareketi gibi hareket ider medīne şehrinde çok olduğıün didi [eyle dirler] **on yidinci bāb 13** el ayak yarılmak ve daħı edük yağır eylemek ve daħı barmaķ şişmek ve daħı **14** dırnaķ alaca olmak ve daħı dırnaķda kurluğan çıkmak devāsındadır **on sekizinci 15 bāb** bedenün zāhirine daşrağı sebeben ‘arız olan ‘illetler devāsındadır **16** evvel yalunuz cerāhatlar devāsındadır **on toktuzuncı bāb** mürekkeb cerāhatlar **17** ya‘nī karışık cerāhatlar devāsındadır **yigirmi bāb** karħa-ı **18** mürekkebe ma‘a maraz-ı ālī ya‘nī veremlerle karışık baş bert devāsındadır **19 yigirmi birinci bāb** karħa-ı mürekkebe ma‘a teferruķu’l-ittişāli

042b

01 ya‘nī baş bert kim bedenün bir nesne üzölmegile bile olan cerāhat devāsındadır **yigirmi ikinci bāb 02** karħa kim mürekkeb ola ‘arzıla **yigirmi üçüncü bāb** nāşır eti devāsındadır **03 yigirmi dördüncü bāb** süñü demürin ve diken çıkarmak devāsındadır **04 yigirmi bişinci bāb** od yanuğı devāsındadır **yigirmi altıncı bāb 05** çomağıla kāmçıla urulan kişi devāsındadır **yigirmi yidinci bāb** ağıulu **06** hayvānlar soķan kişinün ‘āmm mu‘ālecesindedür **yigirmi sekizinci bāb** ādem ve maymun **07** ve it ışırmak devāsındadır **yigirmi toktuzuncı bāb** aslan **08** ve kablan ve pars ışırmak devāsındadır **otuzuncı bāb** ibnü ‘ırs **09** ya‘nī māl gelincügi ve ‘ızāye ya‘nī deyin ışırmak devāsındadır **otuz birinci bāb 10** kütüz it ışırmak devāsındadır **otuz ikinci bāb** af’ī yılan **11** soķduğı devāsındadır **otuz üçüncü bāb** ‘akreb soķduğı devāsındadır **12 otuz dördüncü bāb** zambür aru soķduğı devāsındadır **otuz bişinci bāb 13** ‘ankebüt ya‘nī örümcek ve er-rüteylā ya‘nī bö soķduğı devāsındadır **otuz altıncı bāb 14** çekürge soķduğı ‘ilācındadır **otuz yidinci bāb** kāmletü’n-nesr **15** ya‘nī kerkes biti ışırdığı devāsındadır **otuz sekizinci bāb 16** depeleyici devālar içmegün ‘āmm mu‘ālecesindedür **otuz toktuzuncı bāb 17** beş içmek ve kūrūn-ı sünböl içmek devāsındadır beş ādem depe-

leyici otdur ur n-ı s nb l 18  dem  ldirici dev  adıdur **ırıncı b b** z r r h imek dev sındadır 19 **ır birinci b b** kaplan  di ve af    di imek dev sındadır

043a

01 **ır ikinci b b** ayyel uyruęı arafın ya   n  aę keisi uyruęı ucın imek dev sındadır 02 ve d bbe deri ya   n  d rd ayaklu canavar deri imek dev sındadır **ır  cinci b b** 03 efy n ve evker n ya   n  aęulu otdur imek dev sındadır **ır dördinci b b** 04 benc imek ve lif h ya   n  yebr h kökidür  dem  retine benzer ot kökidür **ır biinci b b** 05 kinic suyn bezr-i h t n  imek dev sındadır **ıraltıncı b b** omalan 06 yimek ve far yimek far omalan gibi aęulu otdur [zeyt n k kinde biter] dev sındadır **ır yidinci b b** 07 ma   idesinde s d doęan kii dev sındadır **ır sekizinci b b** 08 biry n buęıla  rtilmi balıę biry n kim buęıla  rtilmi ola bu ikisin yiyeen kii dev sındadır 09 **ır tokuzuncı b b** deniz davanın deniz balıęın yiyeen kii dev sındadır 10 **elli b b** bel dur ien cenz-i b dester ien dev sındadır 11 **elli birinci b b** dıfl  ve baal-ı   un ul yiyeen dev sındadır 12 **elli ikinci b b** cabs n ya   n  aę eff f da ien ve mertek ien 13 dev sındadır **elli  cinci b b** c ve ien ve ulaęına c ve d kilen 14 dev sındadır **elli dördinci b b** alay isf z c ve yal u ve zern h 15 ien dev sındadır **evvelki b b** abarcuqlar ve haba daęı 16 bu ikisine m te   al-lik olan dev sındadır muannif ibu ma lede ve daęı ayruę 17 ma lelerde kim emr zuę   illet n dev sın zıkr ider del yil b bında zıkir 18 itdügi arıce zıkir ider evvel b b-ı del yilde muannif zıkir itd g(i)   ilel kim 19 beden n da y zinde    rız olur ieriden hareket iden esb bdan

043b

01 h di olandur bu esb bdan evvel h di olan abarcuqlardur ve habadur 02 bu ma lede bes muannif evvel bu ikisin n dev sına baladı biz eyd r z evvel haba 03 ve abarcuqlar   al met(i) z hir olsa bir günden  c gün daęı rev sı budur tiz 04 an alduralar ol adar aıdalar kim hastanuę   aęlı z yil ola eger hastanuę 05 uvveti ve miz c  ve yaı ve yıldan h zır olan vat an almaęa muv fıę 06 olsa eger hata oęlancuę olsa iki yaęırın ortasından haamat ideler 07 an ıkaralar aęa ne mıd r  lihise an almaędan sonra   unn bıla si-

bistānıla [mercimekile kim mercimek arpanuñ üç bahşda bir bahşınca ola] **08** kaynanmış cevāv vireler dañı haşhāş şarāb(ı) ya ʿunnāb şarābı içürelər **09** eger öksürük olsa yāhūz boğazında zaħmeti olsa eger öksürügi olmasa **10** māyeħōş enār suyu vireler bundan şonra ya ʿunnāb şarābından ya haşhāş **11** şarābından birezcük vireler mīlisī enār şorduralar kabaķıla mercimekile māyeħōş **12** nār suyuyla datlu bāzām yağıla düzilmiş müzevvere ğızā vireler ve eger öksürük **13** olsa isfānāħ kıtılıla ya ebe gömecile dañı bunlar(a) beñzer nesnelerele düzilmiş **14** müzevvere vireler ve eger k̄abarcuķlaruñ daşra çıķmağı ğiç olsa sen **15** māddeyi çıķarmaķda k̄abarcuģı zāhir itmekde ħīle kıl tā kim ħastaya ħafaķān **16** yaʿnī yürek uyanması ve ölüm ʿarız olmasun diyü imdi ħīle işbu devāyı **17** içürmegile olur şıfatı budur rāziyāne toħmı iki dirhem **18** erilük altı dirhem k̄abı soyılmış mercimek biş dirhem kitre üç dirhem **19** altmış biş dirhem suyuyla bişürelər otuz iki buçuķ dirhem k̄alınca dañı

044a

01 süzeler dañı üzerine iki deng barmaķ şeker biraķalar dañı içeler eger üzerine bir pāre **02** enār suyu biraķsalar aña menfaʿati artuķ olur şıfat-ı devā-yı āħiri dañı **03** k̄abarcuķlar zuhūrçün biş dāne encir yidi dirhem k̄abuķı soyılmış mercimek üç **04** mişķāl rāziyāne toħmı yüz toķsan biş dirhem suyuyla bişürelər üç bahşda bir **05** bahşı k̄alınca içine birezcük zaʿferān tozıdalar dañı içeler ğāyet de nāfiʿdür **06** kaķan ħastanuñ göğsinde ħuşūnet yaʿnī irilik olsa bezr-i k̄aħūnā luʿābın vireler ya **07** kettān toħmı luʿābın vireler datlu bāzām yağıla ħastayı saķlayalar datlu ıssı nesnelər **08** den ğızāsın laťif ideler nitekim sıtmalu kişide iderleridi kaķan müntehāsına **09** yitişse ħastanuñ öñinde ılğun yaķalar enār budağı yaķalar bağ çıbuğı **10** yaķalar eger zamān kış olsa ve eger zamān yaz olsa şandal mersin tütüzeler **11** döşegine ğāyet de yumşak gül saçalar dañı buğday unın saçalar kaķan řabiʿatı **12** k̄urı olsa arpa suyunı terencübün biraķalar ve eger řabiʿat k̄urı olmasa ħıyarşenber **13** pūlın terencübün virmek gerek yāhūz erük luʿūķı virmek gerek ve eger řabiʿat **14** yumşak olsa arpa k̄avudı suyun vireler kim ol su mersin yimişle şamğ-ı **15** ʿarabīle řin-i irmenīle ve řin-i k̄ıbrısīle bişmiş ola bu eyüdür dañı **16** řabāşir-i ħābis k̄urşı mersin ya ayva sücisile kim sovuķ su bile k̄arışmış **17** ola ya sıkılmış ayva suyu ya armūd suyu k̄arışmış ola ve eger öksürük **18**

olsa mersin şarābı vireler ancak kabı soyulmuş mercimek kim [māyehōş] enār suyıla 19
bişmiş ola ğızā anı vireler yāhūz kuzu kulağı mercimekile bişmiş ola

044b

01 evvelki suyu dökilmiş ola anuḡ müzevveresin vireler yāhūz taru arpa kavudıla 02 bile
bişmiş ola anı vireler alma armūd ayva vireler yidi günden sonra tabī^c at 03 yumşak ol-
mağdan saḡınalar huşūşā haşbada hastalıkun āhirinde bu iki vaktde 04 olan ishālün haḡarı
vardur zīrā bākī mādde kaçan daşra çıkmasa şānı budur kim 05 bedenün içine batar bağar-
sukları ışıdur daḡı bağarsuklar başlu ve yaruḡlu olur 06 şıfatı kurş-ı tabāşīr misklü altı dir-
hem gül alalar kuzu kulağı toḡmı hatun tuzlğı 07 mersin toḡmı her birinden dört dirhem
şamḡ-ı ‘arabī ve tabāşīr ve tīn-i kıbrısī her birinden 08 üç dirhem nişeste iki dirhem
za‘ferān bir dirhem yumşak dögiline bezr-i hātūna 09 lu‘ābıla hamīr olına bir dirhemden
mışkālā varınca kurşa ideler mersin sücisi 10 ayva sücisi içürelər işbu hastaya işbu tedbīr(i)
itmekden hālī itmeyeler 11 hastalık müntehāsına yitişince bu vakt endürün kurşıla tılā ide-
ler işbudur 12 endürün kurşı şıfatı günlük ve yaşıl māzu her birinden sekiz mışkāl 13 ye-
men şebi şāfī şamḡ her birinden dört mışkāl zirāvend-i tavīl [ya‘nī irkek] on iki mışkāl 14
cemī^c in yumşak dögeler harīrden eleyeler şarābıla yoḡuralar şıfat-ı āhirī 15 yemen şebi şāfī
mūm her birinden dört mışkāl zirāvend-i tavīl on iki mışkāl hām 16 māzu sekiz mışkāl
yumşak dögeler harīrden eleyeler datlu bāzām yaḡıla yoḡuralar kurşa 17 ideler daḡı hācet
vaktında isti‘māl ideler yine yumşak dögeler harīrden eleyeler 18 suyıla ıslayalar hattā ola
göğercin tersi gibi ola daḡı yaḡu eleyeler 19 kaçan kurımaḡa başlasa yumşak tuzı şīrligün
yaḡına katalar tılā ideler

045a

01 beden(e) güneşde ve eger zamān kış olsa ya evvelbahār olsa ya güz olsa bir yirde tılā
ideler 02 kim sovuḡ doḡunmaya mersinile ḡaynanmış suyıla yuyalar eger görseḡ kim so-
yılmaḡa başladı ve illā 03 ikiledin tuz uralar üç günden sonra kaçan soyılsa aḡ kirkist bal-
cıḡı uralar 04 birez tuzıla biş sā‘ at ḡoyalar andan sonra encīrile mersinile ḡaynanmış suyıla
yuyalar 05 daḡı iki gün ya üç gün terk ideler aḡ birinc ve taru birez za‘ferānıla tılā ideler

bir gün **06** bir gece terk ideler kaçan yarındası olsa yuyalar bir suyıla kim incirle kebegile kaynanmış ola lāyık **07** budur kim evvel emirden göze ‘ināyet olına tā kim gözde haşba zāhir olmaya göz içine kişnic **08** suyu ve māyāhōş enār damzuralar kaçan göz içinde kabarcuğdan nesne zāhir olsa gözine koyalar **09** ısfahān sürmesin kim yaş kesfere [suyıla] mü-rebbā olmuş ola ve daḥı summāk ışlanmış gül suyu koyalar **10** zāhir olmazdan öñdin lāyık degüldür baş beret issine kabarcuğ issine ta‘ām yimek **11** sıtmasından ayrılmayınca ḥarāret gitmeyince kabuğı düşmeyince **ikinci bāb** nār-ı fārisī devāsındadır **12** ammā nār-ı fārisī az olur kim yaluñuz zāhir olur ve ba‘zı evvel bahār kabarcuğlarıyla bile zāhir **13** olur ikisinüñ ‘ilāc(1) birdür illā bu karar vardır kim urulup kılқан mevzi‘ ler üzerine **14** birezcük isfīdac ve mürdāseng ve aқ şandal ve káfür kim gülābıla ezeler vaқtā vaқtā koyalar **15** ammā kaçan nār-ı fārisī yaluñuz olsa tiz қan alduralar evvelā ḥācet mıқdārınca қan aқıdalar ve kuvvet **16** taḥammüli ve gayrısı taḥammül itdüğü mıқdārca aқıdalar andan ürelüp şişen nesneleri igne deşeler **17** ḥattā şaru su aқа andan şoñra isfīdāc melhemile melhem uralar káfürdan nesne yaralar **18** anuñ içine her-bār içinde su cem‘ olsa deleler bu melhemile melhem uralar bundan şoñra **19** ḥīn-i ermenī kim suyıla sirkele ölinmiş ola anı uralar **üçüncü bāb**

045b

01 cüzām ya‘nī çānakī devāsındadır bu ḥastalık oñulmas(1) gāyet de düşvārdur kaçan **02** bu ḥastalık muḥkem olsa oñulması mümkün olmaz bu vaқıt ‘ilāc ḥāli üzere қalmağıla olur **03** daḥı daşra çıқmaқdan men‘ itmekile olur yine buncılayındur ayruқ muḥkem ḥastalıklar daḥı **04** istiskā gibi baraş gibi daḥı ne kim bunlar(a) beñzer varısa şol ḥastalıklardan kim **05** ṭabī‘at anı yinmez ve ammā kaçan evvellerinde olsa az olur oñulur illā bu oñulmaқ giç olur **06** zaḥmetlü olur ‘ilāca müdāvemet itmekile olur saқınmağıla iḥtimā itmegile olur kaçan cüzāmuñ **07** evvel ḥādiş olduğın bulsañ yüz a‘zāsı müteğayyir olmadın baş bert olmadın **08** tiz şāh damarlarda ve alın damarından ba‘zı vaқtda iki ekḥel damarından қan **09** alalar қanı çok aқıdalar ‘aқıl zāyil olunca kaçan bundan şoñra birkaç gün olsa **10** ishāl ideler bir devāyıla kim düzilmiş ola şaḥm-ı ḥañzaldan ya‘nī қarға қavunından maṭbūḥ **11** eḫfīmāndan ve gārīķūndan kim ayāricile ve ḥañzalıla muқavvā olmuş ola on gün **12** rāḥat

ideler at deve südin vireler pınar suyun vireler sevdâyı süren sefûfila **13** yaş ṭabî'atlu ğızâ vireler kıuzı eti gibi emer oğlağ eti gibi sağılduğı sâ'at **14** süd gibi semiz kıaz ve tağuk gibi kim isfîzabâc aşu düzilmiş ola rađrâđî balık gibi **15** bâzâm yağıla kıalyâ gibi yimişden encîr gibi datlu üzüm gibi sükerden **16** bâzâm yağından levzededen fistuğdan düzilmiş helvâ gibi buğday unı **17** bâzâm yağıla barmağ sükerile sağılduğı vağıtğı südile düzilmiş harîr gibi **18** evvel emirden bunlar ğâyete de muvâfiğ ğızâdur kıaçan boğazında öksürükden nesne **19** olsa datlu bâzâm yağıla hatun kışi südile ğargara itsün hattâ bu 'illet

046a

01 başlasa sâkin olmasa mezkûr südi keseler ve kıaçan zamân yaz ğünü olsa acırağ nesnelere kıusduralar **02** turb gibi cercir gibi ya' nî şâhtere dağı bu ṭabî'atlu nesnelere gibi bu ardınca şarâb-ı afsentîn **03** içürelere şarâb-ı fevtenc içürelere andan şonra ishâl ideler şol edviyelerile kim içinde **04** ğarbağ ola lâyığ degüldür ğarbağ vireler şol kışıye kim bu ğastalığ muğkem olmiş ola **05** zîrâ ğarbağ bedenüñ ruğubetin giderür kıurı ider lâyığ budur kim mekân(ı) bu ğastanüñ şol mevzi'lerde **06** ola kim hevâsı ğarr u rağb ola sovuğ hevâdan sağınalar kıurı yirlerden sağınalar tağlar **07** gibi ğızâsını bir ğünde iki def' a vireler sevdâ idici ğızâlardan sağınalar devâ sığır **08** geyik eti gibi mercimek gibi dağı ne kim bunlar(a) beñzer nesne varısa ğızâdan öñdin mu'tedil yürüdelere su **09** dökmekten şonra dağı mu'tedil yürüdelere dağı mu'tedil ovalar ayu yağ(ı) dilkü yağ(ı) birez **10** cuk benefşe yağıla ve kıabağ yağıla ve kıaz yağıla ve tağuk yağıla dürtsele eyüdürebundan şonra ğammâm(a) **11** kıoyalar üzerene bâbâdala iklîlü'l-melikile kıaynanmış su dökeler bundan şonra bedenine ovalar yumşaq **12** yumşaq noğuz unıla ve bağıllî unıla bedenüñ küllisine ovalar ğastalıquñ evvelinden bu ğasta issine **13** işbu tedbîrile tedbîr olına zîrâ beden işbu tedbîrile ğâli şığğata rücû' ider ve bu 'illet **14** zâyil olur andan kıaçan bu 'illet bu muğkem olsa lâyığ budur kim şâh damarlarından **15** bahâr faşında ve ğüz faşında kıan almağâ 'âdet idineler ğacamat ideler ma'ide ağızından **16** yan kemügi baş altından şîşe çekmeyeler anuñıla bile yağılar kim anğadır u nâfis [ve yerâğün] dirler [isti' mâl ideler] **17** şıfatı budur ğammâmâ alalar ğammâmâ bir ağıaçdur ve dağı sünbül alalar ve kıurdumânâ **18** ya' nî anîsöna beñzer bir otdur alalar ve

dār-ı fulful alalar ve selīhe alalar dārşinī ağacına **19** yapışur bir ağaçdur ve ‘ākırkarhā ya‘nī tağ tarhūn(ı) güli alalar ve acı kuş alalar ve maştaki

046b

01 ve mezdeki alalar ve mürr-i şāfī alalar ve ḥab-ı belesān ve uşak ve şabır ve mi‘ā-ı sâyile ya‘nī **02** ağaç pūsına benzer nesnedür ve sīsāliyūs ya‘nī encūdan-ı rümī ve zirāvend-i tavīl ve zirāvend-i **03** müdahrec ve sa‘ar bir ot kökidür ve iklīlü’l-melik ve karanful ve āsumānī sūsen dibi **04** ve belesān yağ(ı) her birinden bir vaqıyye ya‘nī kırk dirhem lāzen iki buçuğ dirhem za‘ferān **05** yarım ūqıyye sağız ve mūm her birinden otuz dirhem bunların eriyeni ni nārdīn yağ(ı)la **06** ya‘nī sūnbül yağ(ı)la erideler daḥı üzerine döğölmiş edviyeler belesān yağ(ı)la ölüdüğünden **07** birağalar daḥı hareket ideler berāber olunca bundan sonra devā-yı müşhili isti‘māl ideler her **08** faş(ı)da iki def‘a ya‘nī evvelbahār faş(ı)nda güz faş(ı)nda daḥı ancılâyın pınar suyuyla **09** sevdāyı gideren sefūf içürelere sefūf şıfatı budur kābilī helīle **10** kara helīle her birinden biş dirhem gārīkūn üç dirhem besfāyic ve eftīmūn ve uşūhūdus **11** ve lisānū’s-sevr ya‘nī sığır dili her birinden dört dirhem neftī duz ve lāciver taşı ve kara ḥarbak **12** her birinden bir buçuğ dirhem cemī‘in yumşak döğeler şerbes(?) üç dirhem kırk üç dirhem **13** daḥı şelaş dirhem pınar suyuyla bile kim ol pınar suyu ‘aşfūr toḥmı içile çıkmış ola ancılâyın **14** işbu devāyı daḥı içürelere şıfatı şakīf sirkesi bir buçuğ vaqıyye kaṭrān **15** kelem sıkındusı her birinden bu nesnelere karışduralar kuşlukda gündüzün āḥirinde içürelere **16** yine ancılâyın ‘unşul şoğanından yarım mişkāl bal şarāb(ı)la ya bal(ı)la lu‘ūğ gibi her üç **17** günde bir yarım dirhem kāsın vireler bal(ı)la yağ(ı)la ezilmiş ola bu mecmū‘ından menfa‘atli **18** af‘iler kūrşidur kaçan yarım mişkāl(ı)dan bir mişkāl(ı) daḥı olsa yigirmi dirhem şarāb-ı reyḥān(ı)la **19** bile ve daḥı iskīl kūrşlarıdur kaçan bir mişkāl(ı) olsa yaş fevtenc sıkındus(ı)la bile

047a

01 bunun mecmū‘ından eyü tiryāk-ı fārūğdur kaçan içilse bir dirhemden bir mişkāl(ı)la varınca bir **02** suyuyla içseler ki ol suda uşūhūdus ve eftīmūn ve kara ḥarbak ve lisānū’s-sevr kaynanmış **03** ola kaçan bu ‘illet issinūğ bedenine tiryāk dürtsele menfa‘at ola kaçan bu

hastalara af'iler **04** etin virseler başından ve kıyruğundan dört barmaq mıkđār kesildükden şonra ve içini **05** arıtdukdan şonra ve derisin yüzdükden şonra duraq otıla gendenele tuzıla **06** isfızabāc bişürdükden şonra az menfa'at itmez lāyık budur af'ileri avlayalar **07** şol mevzi'lerden kim tobrağı eyü ola ve hazer olına baluţlu yirden ya susadıcıdan **08** ya dejiz kıyısındañ şūr yirden avlanan af'ileri virmekden virdükleri **09** af'ileri evvelbahārda avlayalar kaçan af'iler etinden düzülen tuzı bu 'illetlü **10** kişilerün ta'āmına isti' māl itseler menfa'ati olayıdı dañı revā budur işbu **11** devāyıla bedenlerine tılā ideler bu devānuñ şıfatı işbudur naţrūn ya' nī **12** buraq-ı irmenī ve ās ya' nī mersin ve ferbiyyūn ya' nī şamıg ve şaru kökdür ve encir yaprağı berāber **13** yumşaq dögeler gāyet de saħk ideler sirkele ölüdeler dañı bedenlerine dürteler şıfat-ı āħiri **14** kıızıl zirnīh on biş dirhem şaru kibrīti on biş dirhem kuşt sekiz dirhem alçu altı dirhem **15** çam ağac(ı) yabrağı gār ağac(ı) dānesi kurı her birinden yigirmi dirhem işbu edviyeleri dögeler **16** harirden eleyeler kōz ağac(ı) yabrağı sıkındusıla yoğıralar ya bir suyıla kim kōz yaprağıla kaynanmış **17** ola hattā suyıla ola kim gögercin tersine beñzer ya andan şonra bedenine tılā ideler lāyık budur **18** kim kaçan beden bunuñıla tılālansa eger zamān yaz olsa güneşe dura kış günü olsa **19** hammāma gire andan şonra aq hıtmile kebek suyıla yuyalar ya bir suyıla kim benefşe

047b

01 nılūferile yarılmış arpala dañı ne kim bunlara beñzer nesnelere kaynanmış ola lāyık **02** budur kim bu tedbır mülāzemet olına kaçan bunları işleseler ümīzdür kim bu 'illetden **03** şalāh bulalar oñulmaqlıgınuñ 'alāmet(i) budur kim derisinden qaba beñzer nesne toza **04** kaçan bu resme olsa sağ olur beden şıħhat hālīne 'avdet ider **05** baraş aq kara behaq devāsındadır ammā baraş kaçan muħkem olsa oñulması güç olur bunuñ **06** beyānı budur kim kaçan cevher-i a' zā balgam tabī' atına dönse aq olsa hattā kaçan ol aqiri **07** neşterile ya iñenle dürtseler deriden öte geçmese qan çıkmaz olur belkim aqça suyu **08** çıkar olur ammā evvel emirde dürtseler qan çıkar bu qan çıkardığı vaqtın 'ilāc oñulması **09** mümkün olur bu 'illetlü kişiye evvel lāyık olan 'illete balgam hāşıl olur gızālardan men' ideler **10** südler gibi yaş balıqlar gibi mantar gibi domalan gibi her bārid-i raţb tabī'atlu yimişler gibi **11** gızāsı çiller eti gibi ve durrāclar gibi ve keklikler gibi vahşi hayvānlar eti kim duzlu biryān

12 ya yaḥnī ola ıssı otlarıla terkīb tarḥūn gibi ola bal vireler şaru eski şarāb 13 vireler balgām giderici şerbet vireler ḥab-ı ayāric gibi daḥı ma' cūn kim mürekkeḥ ola türbūden 14 ġārīkūndan şaḥm-ı ḥanzaldan ya' nī ḳarġa ḳavunından neftī ve hindī duzdan ve 15 çivit toḥmından daḥı bunlar menziline olan nesnelere şıfat-ı devā kim balgām 16 giderür türbūd bir dirhem daḥı buçuḳ dirhem çivit toḥmı ayāric-i fayḳara her birinden bir dirhem şaḥm-ı 17 ḥanzal neftī duz her birinden yarım dirhem ferbiyyūn ya' nī şamġ iki dāniḳ dōgeler ḥarīrden 18 eleyeler nebṯi kerefs suyuyla ya gendene suyuyla yoġıralar daḥı ḳurıdalar şerbeti iki buçuḳ dirhemden 19 üç dirhem(e) varınca ıssı suyuyla içeler işbu devāyı her on günde bir def' a isti' māl

048a

01 ideler ya on biş günde defa' ātile isti' māl ideler her def' a arasında bir gün bal 02 cūlen-cūbīn kim bir suyuyla kim ol kerefsile rāziyānele ḳaynanmış ola anı içe bir 03 gün ıtrifīl-i kebīr kim iki mışḳāl ola kerefs toḥmıla kimlūnıla fevtenc-i cebelī ya' nī kekūgile 04 ḳaynanmış suyuyla vireler işbu ma' cūn daḥı [vireler] kim mücerrebdür bu ma' cūnuḡ şıfatı budur 05 aḳ fulful ve ḳara fulful ve dār-ı fulful ve dārşinī ve ḳaranful ve ḳırfa ya' nī dārşinīden bir 06 nev' dür ḳuşūrü'l-seliḥe ya' nī dārşinīye ulaşan aġaçuḡ ḳabı ve sa' r ya' nī ot kökidür 07 ḳabı soyılmış utrunc ve cevz-i buvā her birinden bir mışḳāl çivit toḥmı altı mışḳāl aḳ türbūd aḳ 08 şeker her birinden yigirmi dört mışḳāl yudeḳḳu'l cemi' u ya' nī cemi' in yumşak dōgeler ḥarīrden eleyeler 09 köbūġi alınmış balıla yoġıralar şerbeti biş dirhemden yidi dirheme varınca üç günden 10 şonra mezkūr ma' cūndan her günde açla bir mışḳāl vireler ıssı suyuyla birez zamānı zīrā nāfi' dür 11 ḳaçan devā-yı müshilden ḥabbıla ġayrısıyla ḥāric olınsa üç gündeki ma' cūn-ı kilkilānicden vireler [kilkilānic-i hindīdür] 12 her gün bir mışḳāldan iki dirheme varınca bundan şonra eger zamān ḳış olsa meşriṯiyūs vireler 13 meşriṯiyūs bir pādşāhuḡ adıdır kim bunu düzdi evvelā ya tiryāḳ-ı kebīrden vireler ḥācet 14 mīḳdārınca daḥı ḳuvveti yaşı vaḳtı taḥammül itdūġince ya çörek otıla ya bābaddala ya şarābıla ḳaynanmış 15 suyuyla eger tiryāḳdan öḡdin ayāricü'l-lūġāziyā yāḥūz ayāric-i cālīnūs virseḡ ḳanḳısından 16 dilersenḡ dört dirhemden dört mışḳāla varınca zeytile taġ kerefsi toḥmıla kekūgile ve ḳanṯuriyūnıla 17 ve kābilī helīlele ḳaynanmış suyuyla aşḳāre

menfa'at ideyidi kaçan sen cemî' vaşf itdügümüzi işlesen 18 ve bilseñ kim beden fazıl balgãmdan arındı lâyıķ budur kim işbu tıllarılã tıllã idesin bevhiçün 19 ba'zı vaķtda ziftile aķ neftile tıllã ideler ve ba'zı vaķtda zirnîhile ve kıızıl ĥardalıla

048b

01 ve çörek otıla ve burakıla ve sıçan şoğanıla ve şaytaracıla şaytarac ağaç pâresidür ve gebre 02 dibinün ĥabıla ve 'ākırķarĥãla ya' nî tağ tarĥün(1) dibile ve ve kündüsile tıllã ideler her birisini bu edviyenün 03 yalunuz dögseler yumşak ve sirkele ölütseler ve aķ yire tıllã itseler aşķar menfa'at ider şıfat-ı 04 āĥirî yumşak dögilmiş dıflî yabrağın dıflî ağı ağacıdur] elli dirhem zeytile eyü ĥaynatsalar andan şoñra zeyti 05 süzseler ĥãliş itseler ve rubu' rıtıl mûm alsalar bu zeytile arıtsalar yumşak dögilmiş şaru 06 kibrit dört vaķıyye üzerine dögseler güneşde ya ĥammãmda aķ yirlere dürteler tıllã-yı āĥir 07 sıçan şoğanını dıflî yabrağın kaçan zeytile ĥaynatsalar kibritile kıızıl zirnîhile ol zeytden melhem 08 düzseler ĥammãmda ya güneşde tıllã itseler menfa'at ider şıfat-ı āĥirî ĥara ĥarbaķ aķ 09 ĥarbaķ ve türmüs ya' nî mısıř baķıllãsı ve aķ üzüm köki berãber cemî' in dögseler sirkele yoğursalar 10 aķ yire tıllã itseler nef' olur işbu şol tıllãdur kim herün(?) anuñıla tıllã olındı [ĥara] ĥarbaķ cırcır toĥmı [ya' nî kerdeme] 11 turb toĥmı ve ĥardal ve şüniz ya' nî çörek otı ve nemmãm ya' nî varsama ve 'ākırķarĥã ve ĥanzal ya' nî 12 ebü cehl ĥarpuzı ve gebre köki ĥabı ve kersene ya' nî mercimek gibi nesnedür sığıra 'alaf iderler ve şãfisiyyã 13 ya' nî serãb-püs her birinden biş dirhem ve kürnüb toĥmı ya' nî kelem toĥmı ve şakãyık ya' nî gelüncük çiçeği ve acı bãzãm 14 ve mãziriyün bir otdur kim südi ishãl ider ve anisön ve türmüs ya' nî mısıř baķıllãsı ve varis sısam 15 gibi bir otdur ve zimãde(?) her birinden on dirhem ve şaytarac ağaç pâreleri gibi otdur āsumãnî sūsãn 16 dibi ve kıızıl boya baķam her birinden yidi dirhem cemî' in yumşak dögeler yoğıralar baķam ve kıızıl boya suyıla 17 ve 'aşfur nişestesi suyıla ve ĥara yılan ĥanıla ya ĥarķa ĥanıla ve gögercin yavrusı ĥanıla daĥı 18 ĥurşã ideler ve ĥurıdalar kaçan isti' māl itmek dilesen ĥãsnı ve zift ve mûm ĥarışdur güneşde 19 ve ĥammãmda tıllã it ve kim ki sevse ĥuvvetinde ziyãde olmaķ içine bãlãdur balı bırãksun aķ

049a

01 neftile ve kaçrânıla yoğursun mücerreb tılâ kibrit kim yanar ola ve firbiyyün ya' nî şamğa benzer bir 02 otdur ve kara harbak her birinden iki dirhem belâdur biş dirhem 'âkırkarhâ ya' nî tağ tarhünü 03 dibi ve şaytarac her birinden bir buçuk dirhem cemi' in yumşak dögeler süci sirkesile yoğuralar 04 ve isti' māl ideler baraşičün [ağ] behaқиçün tılâ şaytarac ve kara harbak ve çörek otı ve hardal 05 ve gelüncük çiçegi ve huзуz ya' nî diken-süz arduç tohmı şâf-ı mür ve mâzu ve şeb ve cevz-i cendüm 06 ya' nî gögercin tersi ve kına ve fulful taş ve kıızıl zirnîh ve kâkıyâ berâber cemi' in yumşak dögeler süci 07 sirkesile yoğuralar dağı tılâ ideler ve illâ kibrit hammâmına ya' nî tağrıdan(?)(...)ya' nî yağır hammâmına 08 koysalar menfa' at ider cidden ammâ şol nesnelere kim baraşın boyar örter çok nesnedür ba' zısı işbu 09 şıfatlıdur iki dirhem çivit bir dirhem kıızıl boya yumşak dögeler sirkele yoğuralar üç gün 10 hamirleyeler isti' māl ideler ağ behaқиçün bir boya dağı demür boğı mür-i şâfî enâr kabı 11 suyıla ışlayalar üç gün ve isti' māl ideler lâyıq budur kim baraş mevzi' in(e) devâ 12 isti' māl itmezden öñdin mâzu suyıla yağı ideler devâdan şonra zâc suyıla ve kara 13 şeb suyıla boya-yı âhir kara encir budağı uci süci sirkesinde ışlayalar 14 havanda yumşak ezeler aña büre ve şaru kibrit ve şaytarac-i hindî katalar dağı 15 baraş mevzi' ine tılâ ideler sirkele bürele yuduğdan şonra işbu şimdiye degin vaşif itdügümüz 16 kifâyet ider ağ behaқ ' ilâcı gibidür illâ bu kadar var kim behaқ edviyesi za' ifi-raq 17 olmak gerek baraş edviyesinden baraşuñ behaқ üzerine artuқ kuvvet mıkdârınca edviyesinüñ 18 za' fi ola behaқ edviyesinüñ ba' zısı işbudur ve şıfatı 19 söyündürici çiçekleri suyıla ezeler behaқ mevzi' ine tılâ ideler yâhüz bağıllâ-yı mısırı yumşak

049b

01 dögeler sirkele ma' cün ideler [ya' nî yoğuralar] ya gebre kabını dögeler sirkele ma' cün ideler dağı tılâ ideler 02 şıfat-ı âhiri şaytarac-i hindî ve 'âkırkarhâ ve turb tohmı ve kündüs ve hardal berâbere 03 cemi' in yumşak dögeler süci sirkesile yoğuralar dağı güneşde tılâ ideler ya 04 hammâmda tılâ ideler tılâ-yı âhir kim nâfi' dür zencâr bir cüz' nağrûn iki cüz' yumşak 05 dögeler balıla yoğuralar dağı tılâ ideler güneşde ya hammâmda tılâ-yı âhir nâfi'

yanmış **06** bakır ve nūşadır her birinden bir buçuk ūқыyye yalçu iki vaқыyye sirkele ıslayalar bir هفته **07** güneşe koyalar andan tılā ideler el-behaqqı'l-esved 'ilāc(1) ya' nī kara behaqq 'ilācı budur kim **08** evvel bedeni sevdāyı arıdıcı edviyelerile arıdalar dağı men' ideler sevdā idici gızālardan tā kim **09** bedende mu'tedil mādde haşıl ola kaçan beden sevdādan arınsa kara behaqq mevzi' ine tılā ideler işbu **10** tılālarla şıfatı devā-yı nāfi' ūñ budur sığırcuq kim birinc yidürmişler ola anuñ tersini **11** yumşaq dögeler sirkele ıslayalar behaqq mevzi' ine tılā ideler yāhūz şoğan alalar yumşaq dögeler **12** güneşde tılā ideler yāhūz mısır bağıllāsm alalar yumşaq dögeler sirkele yoğıralar dağı tılā ideler **13** yāhūd āsumānī sūseni alalar yumşaq dögeler balıla yoğıralar yāhūd sirkengübīnile yoğıralar güneşde **14** tılā ideler ya hammāmda ideler yāhūd kara harbaqq alalar dağı bu geçen mişällü ' amellüler tılā-yı āhir rāziyāne **15** ve zāc ve kibriti berāber alalar yumşaq dögeler sirkele yoğıralar behaqq mevzi' ine tılā ideler nāfi' dür **16** baş bert kabarcuqlar haşba devāsındadır lāyıq budur baş **17** bert āşārında kabarcuqlarda isti' māl olına işbu zikir idecegümüz edviyeler şıfatı **18** mürebbā mürdāseng qurı kamış köki nohūd unı eski süñük birinc unı kabı **19** soyılmış kavun cekürdegi hab-ı belesān ya' nī belesān danesi ve kuş berāber

050a

01 cemī' in yumşaq dögeler kavun tohumı suyla yoğıralar ya bağıllā suyla yoğıralar āşār üzerine tılā **02** ideler şıfat-ı āhirī kulan yağın ya kaz yağın alalar baş bert kabarcuq ve haşba āşār **03** üzerine süreler ve eger keçi ödin ya sığır ödin alsañ dağı mezkūr āşār üzerine tılā itseñ **04** āşār kıparur ya kerefs sıkındusı ve tağ gendenesi ya' nī kümren sıkındusı berāber yumşaq **05** olmuş ola balıla ma' cūn ideler dağı tılā ideler ya qalay isfızāc ve ağırdılmış mürdasenc **06** sirkele yoğıralar mezkūr āşār üzerine tılā ideler ammā yüzde ya ayrıq yirde yaşıl noqtalar hādiş **07** olsa işbu devāyıla kıpar gider şıfatı naṭrūn-ı aḥmer ya' nī kızıl büre ermenī büresi **08** yumşaq dögeler süci sirkesile yoğıralar dağı tılā ideler yāhūd naṭrūnıla yuyalar ' ilik-i enbātıla **09** ya' nī yaşıl çelemnük sağızıla zımād her devānuñ adıdur kim anuñ kıvāmı ola ma' cūn gibi **10** ya işbu zımādıla zımād ideler şıfatı naṭrūn ve kündüs ve erük şamğ berāber **11** cemī' in yumşaq dögeler balıla yoğıralar ol yaşıl nesnel(er) zımād ideler dağı bağılayalar her üç **12** günde teğayyür ideler ve eger sen yaşıl yirler(e) inenle

dürtseñ bir kaç yirden ƙan ıƙsa dađı ol **13** yirde yumşak ƙuzıla ovsañ naƙrūnıla çetlemük saƙızıla zīmād itseñ yaşılları ƙoparur **14** gicivük uyuz devāsındadır ammā el-ħikketü biz eyitdük kim ħāşıl olur duzlu ħıltıdan kim sıvuƙ ƙan **15** ƙarışmış ola ve acı ħıltı kim ısıdıcı ola ol dađı bile ƙarışa lāyık budur kim ƙaçan gicük **16** ‘arız olsa ƙan alduralar türbüdile muƙavvī olmış yimiş suyn içüreler südlerden saƙlayalar **17** pıhtıdan saƙınalar balıƙdan duzlu ve acı nesnelerden saƙınalar duzlu sulu ħammāma **18** ok gireler başı üzerine ħammām içinde bađ ƙabuđıla ve pazula ve baƙıllā unıla ve būyıla **19** ve kepegile ƙaynanmış su dökeler ve ıssı sirkeyi gül yađıla bedeni üzerine tıllā itseler nāfi‘ olur

050b

01 ve dađı bedeni mışır baƙıllāsı ve rūm baƙıllāsı unıla ve yumşak dögilmış ƙavun tođmı içile **02** ovalar ve beden(e) tıllā ideler gül suyıla ve süci sirkesile ve mezkūr sirkele yođırılmış **03** ƙınayıla ve ƙavun etile gül yađı bile ve pazu suyıla ve ebe gömeci suyıla ve eger gicük ğalīz ħıltıdan **04** olsa müddeti uzun olsa ħammāmda kerefs suyn ve süci sirkesi ve gül yađı ve birezcük **05** büre dürteler sākin ide ve eger sākin itmezse efyūnı yumşak dögeler gül yađıla mūmıla **06** ƙarışduralar gicede tıllā ideler yarındası ħammāmā gireler ħiddetin giderür ħarāretin söyündürür **07** mī‘a-yı sāyile ya‘nī şamğa beñzer nesnedür gül yađıla ƙaçan ħammāmda tıllā itse menfa‘at ider **08** ve eger beden(i) bālīğ olmadıƙ ođlan sidügile tıllā itseler menfa‘at iderdi deñiz suynā girmek **09** dađı menfa‘at ider işbu devā dađı gicü-ge menfa‘at ider şıfatı şiyāf-ı māmīşā **10** bir cüz’ büre yarım cüz’ acı ƙuşı altı cüz’ ve de bir cüz’ cemī‘in yumşak dögeler su ƙatılmış **11** sirkele yođuralar ħammāmda tıllā ideler lāyık budur gicüklü ƙişiye kim şabr ide ƙaşımaya [dāyim] zīrā ƙaçan **12** ƙaşısa mādde deri tarafından yaña ekilür az olur kim uyuz ħādiş olur baş bert olur **13** ok eglenür lāyık budur kim bedeni kirden arıtmağa müdāvemmet ide arıtmağa mu‘āvenet olına arı kettān **14** bizi geyeler mülāzemet ideler işbu vaşı itdüğümüz tedbīrlere gicük zāyil olunca ‘ilācū’l-cereb ya‘nī **15** uyuz ‘ilācı ƙaçan uyuz ħādiş olsa lāyık budur kim ekħel ƙamarından ƙan alalar şabrla **16** türbidile muƙavvā olmış maţbūħ içüreler yāħūz helīle senā-yı mekkī ƙuru üzüm maţbūħın vireler bunun şıfatı **17** şaru helīle çekürdegi ıƙmış uvanmış temirhindī çekürdegi ıƙmış ve el-līf her birinden on biş dirhem **18** ekürdegi ıƙmış ħorasān üzümü otuz dir-

hem senā-yı mekkī yidi dirhem şāhterec on dirhem üç rıtlı **19** şu üzerine dögeler mu' tedil odıla bişüreler tā bir rıtlı kalınca süzeler ılıcağ içeler nāfi' dür

051a

01 ve eger şāhtere suyun sıkışan yarım rıtlı her üç günde on dirhem sükkerile bir mışkāl şabr-ı uskūturī **02** yumşak dögilmiş rāziyāne suyuyla ma' cūn olduğdan sonra hablar itseñ gölgede kurutsan aşkāre **03** menfa' at ideyidün şıfatı işbudur şaru helīle şabır ve keşirā ve gül her birinden bir dirhem **04** za' ferān iki danğ dögeler yumşak harīrden eleyeler kāsni suyuyla yoğuralar nohūd gibi hab ideler **05** açla bir mışkāldan iki dirheme varınca bundan sonra yarım rıtlı süzilmiş sıkılmış şāhtere **06** suyunu içüreler nāfi' dür yine ancılayın hab kim ma' rūfdur şāhtere habbıla virseler uyuzlu kişiye **07** menfa' at ider ve şıfatı şaru helīle kabilī helīle hindī helīle her birinden biş dirhem **08** uskūturī şabır yidi dirhem saqmūniyā üç dirhem cemī' in yumşak dögeler havanda şāhtere **09** suyuyla terbiyet ideler üç dört def a her-bār kim kurusa şāhtere suyuyla süreler ve ezeler **10** andan sonra hab ideler nohūd gibi dağı kurıdalar eş-şerbetü yidi dirhemdür bir mışkāla varınca bir gün **11** bir gün virmeseler bir virseler nāfi' dür kaçan beden yaramaz hıltan arınsa lāyık **12** budur kim kurıdıcı tıllar ideler kurıdıcı tıladandur işbu tıla dağı ve şıfatı mivīzec **13** ya' nī delüce zeytūnı alalar ve kurdumānā ya' nī yandağ her birinden on dirhem şaru kibrīt **14** biş dirhem cemī' in yumşak dögeler sirkele yoğuralar hammāmda tıla ideler şıfat-ı āhiri **15** ola cīvā ağı ağac(1) iklimiyeye'l-fıddā ya' nī gümüş tavı ve kalyā dağı ve mürdāsek ve kündüs **16** berāber yumşak dögeler süci sirkesile yoğuralar ve dağı yağıla hammāmda tıla ideler şıfat-ı āhiri **17** büre ve duz ve kuş ve kündüs her birinden iki dirhem mi' a-yı sâyile ya' nī şamiğ gibidür on dirhem **18** cemī' in yumşak dögeler gül yağıla yoğuralar giç tıla ideler anuñ üzerine uyuyalar **19** yarındası hammām(a) gireler pārisī çoğanıla uyuyalar şıfat-ı āhiri yummuş alçuyı

BEŞİNCİ BÖLÜM

BEŞİNCİ BÖLÜM

DİZİN

1. Genel Dizin

-A-

‘**abher** : <Ar. Nergis çiçeği, (Narcissus).
‘a. soğanı 036a/11.

acı (I) : Bazı maddelerin dilde bıraktığı
yakıcı duyu, tatlı karşıtı.
a.+rağ 046a/01
a. bāzām 048b/13, 051b/12
a. kuş 046a/19, 050b/10
a. nesne 014a/12, 027b/14,
037a/10, 050a/17
a. şafrā 012b/05, 037a/10.

acı (II) : Herhangi bir etken dolayısıyla
duyulan rahatsızlık, ızdırıp.
a. yürimesi 005a/11.

acılık : Acılık. 014a/10, 015b/07,
015b/11.

‘**acīb** : <Ar. Tuhaf, şaşılacak şey.
040b/13.

aç : Aç. 037b/19.

aç- : Açmak.

a.-ar 004a/08, 011b/20, 013a/10,
013a/10
a.-ıla 003a/07, 018a/19
a.-mağıla 015a/01
a.-mağda 003b/13.

açıcı : Açıcı. 003b/14, 040b/09.

açıl- : Açılmak.

a.-ıp 003a/13
a.-masa 036b/01
a.-sa 041a/03
a.-ur 003b/15, 039a/19, 040b/10.

açla : Aç olarak. 048a/10,
051a/05.

açlık : Açlık.

a.+dan 030b/19.

ad : Ad, isim.

a.+ı 006a/08
a.+ıdur 001b/14, 042b/18,
048a/13, 050a/09.

‘**aded** : <Ar. Sayı, adet, miktar; karşı.
sağış.
‘a.+i 025a/04.

âdem : <Ar. İnsan. 002a/06, 042b/06,
042b/17, 042b/18, 043a/04.

‘**âdet** : <Ar. Alışkanlık, usul, görenek,
adet. 007a/03, 010b/18
‘â.+i 006b/03, 006b/05, 009b/02,
010b/17, 010b/17, 011b/03,
011b/06, 016a/17, 023a/05,
034b/15

‘â.+in 004a/16

‘â.+ine 008b/10

‘â.+ün 006b/02

‘â. dut- 007a/13, 009a/06,
009a/07, 009a/08, 009a/09,
009a/09, 009a/09, 009a/09,
009a/11, 009a/12, 013b/18,
022b/14, 025a/07

‘âdet idin- 046a/15.

‘**adl** : <Ar. Hakkaniyet, adalet, her şeyi

yerli yerinde yapmak, beraber etmek.

‘a.+i id- 025b/10.

adlu : Adlı. 002a/02, 002a/11, 002a/11, 002a/13, 002a/14, 002a/15, 002a/16, 002b/01, 025b/05, 025b/07, 034a/18, 036b/14, 037a/02, 039a/14.

af̄ī : <Ar. Engerek yılanı.

a.+ler eti 047a/03, 047a/09

a.+ler kırşısı 046b/18

a.+leri 047a/06, 047a/08, 47a/09

a. ödi 042b/19

a. yılan 042b/10.

afsentin : <Gr. Pelin otu, yavşan otu, Anadolu'da yirmi kadar türü bilinen ve veronika olarak da adlandırılan bir bitki, (Artemisia absinthium); karş. afsentīn, evren yavşanı.

a. kırşısı 026a/14.

afsentin̄ : <Gr. Pelin otu, yavşan otu, Anadolu'da yirmi kadar türü bilinen ve veronika olarak da adlandırılan bir bitki, (Artemisia absinthium); karş. afsentīn, evren yavşanı. 004a/12, 014b/19, 015a/03, 015a/04, 015a/05, 015a/08, 020b/19, 038a/16

a.+de 015a/01, 015a/04

a.+üñ 015a/08

a. kırş(ı) 021a/16

a. şarāb(ı) 028b/09

a. yağı 005b/02

a.-i rūmī 018b/04

şarāb-ı a. 003b/12, 004a/03, 046a/02.

ağ- : Yükselmek.

a.-ar 012a/14, 012a/15.

ağaç : Ağaç; karş. ağaç.

a.+dur 021a/01, 046a/17, 046a/19

ağu a.+ı 051b/01, 051b/09

ağu a.+(ı)051a/15

çam a.+(ı) 047a/15

çoban a.+ı 037a/18

çoban a.+ı suyu 005b/01

ğār a.+(ı) dānesi 047a/15

koz a.+(ı) 047a/16

ağu a.+ıdur 048b/04

dārşinī a.+ına 046a/18

ğaylān a.+ınuñ 005a/18

a.+uñ kabı 048a/06

a. pāresi 048b/01.

a. pusı 046b/02

a. sarmaşığı 012b/09, 015a/11.

ağaç sarmaşığı : Bağ sarmaşığı, (Convolvulus arvensis); karş. leblāb.012b/09, 015a/11.

ağardıl- : Ak duruma getirilmek, beyazlatılmak.

a.-miş 050a/05.

ağırlık : Ağırlık. 006a/06, 012a/13, 015b/16.

ağ(ı)z : Ağız.

a.+ı 021a/07, 024b/06

a.+ına 021a/05, 021a/13, 028a/15, 028b/02, 029b/17

a+ında 014a/10, 015b/07

a.+ından 015b/06, 030a/02, 046a/15

a.+ımı 029b/18, 029b/19.

ağrı : Ağrı. 023a/18, 035a/16

a.+dur 005b/14

a.+sı 023a/18

baş a.+sı 002a/04, 012b/11, 026b/12, 026b/13, 027b/04, 027b/09

baş a.+sıdur 026b/11, 027a/12.

ağrıla- : Ağrılanmak, ağrı girmek.

a.-r 025a/13.

ağsurık (ğ) : Aksırma, hapşırma, hapşırık; karş. ağsuruk.

a.+(a) 028a/14.
ağsuruk (ğ) : Aksırma, hapşırma, hapşırık; karş. ağsurık. 028a/16
a.+dur 027a/13
a.+ı 028a/09
a. ol- 002a/06, 027b/17.
ağu ağacı : Zakkum, (Nerium oleander).
051a/15, 051b/01, 051b/09
a. a.+dur 048b/04.
ağulu : Zehirli. 042b/05, 043a/03,
043a/06.
ağar : <Ar. Sıcak ve hararetili şey.
nev^c -i a.+la 024a/11.
ağher : <Ar. Başka, diğer, gayri.
a.+inden 024b/17.
āheste : <Ar. Yavaş, sakin; karş. arğun.
āheste ā. 006b/18
ā. āheste 006b/18.
āhir : <Ar. Son. 010a/01, 020b/05,
031b/07, 048b/06, 049b/14
ā.+i 010b/01, 010b/03, 044b/14
ā.+(i) 010b/03, 010b/05, 033a/03
ā.+idür 041b/04
ā.+inde 017a/08, 013b/10,
017a/19,
019b/19, 022b/16, 044b/03,
046b/15
ā.+ine 010a/08
ā. ol- 010b/02
boya-yı ā. 049a/13
tılā-yı ā. 049b/04, 049b/05.
āhiri : <Ar. Sonla ilgili.
şifat-ı ā. 047a/13, 048b/04,
048b/08, 049b/02, 050a/02,
051a/14, 051a/19, 051b/05,
051b/08, 051a/16
şifat-ı devā-yı ā. 044a/02.
ağlāt : <Ar. Karışım. 003b/19, 004a/06,
016b/08, 016b/10, 017a/06
a.+(a) 016b/09

a.+dan 003b/02, 003b/02,
003b/04, 004a/01, 007b/05,
012b/02, 024a/13
a.+ı 003a/14, 012b/03
a.+(i) 024a/14
a.+uñ 019b/15, 021b/17
a.-ı hārre 024a/19.
aḥvāl : <Ar. Haller. a.+de 012b/07.
aķ : Ak, beyaz. 016b/04,
a. behaķ 049a/04, 049a/10,
049a/16
ķara ve a. behaķ 041b/13
a. birinc 045a/05
a. buğday unı ola 031a/05
a. datlu encir 039a/07
a. ḥaṣḥāş 032a/11, 033a/05
a. ḥaṭmi 039a/09
a. ḥarbaķ 048b/08
a. ḥıṭmi 047a/19
a. etlü encir 036a/06
a. fulful 019a/04, 048a/05
a. ķabı soyulmuş baķla 033a/04
a. ķara behaķ 047b/05
a. ķızıl şandal 035a/05
a. kibriti 051b/05
a. kirkist 045a/03
a. mūm 004b/16, 023b/15,
040b/16
a. neft 048a/19, 048b/19
a. ol- 006b/06, 021a/15, 021a/19,
047b/06
a. şandal 002b/09, 032a/07,
033b/06, 045a/14
a. şaru şandal 034b/18
a. şeffāf daş 043a/12
a. türbūd 015a/13, 020b/05,
048a/07
a. üzüm 021b/10, 048b/09
a. yir 048b/03, 048b/06, 048b/10.
aķ- : Akmak.
a.-acaķ 003b/18
a.-ar 003b/16, 016b/19

a.-anı 017b/06
 der a.-mağ 029a/06
 çan a.-mağ 039b/02
 a.-sa 003b/16.

akākiryā : <Gr. Akasya ağacı, (Acacia).
 a.+dan 005a/18.

akall : <Ar. Pek az, çok az, en az.
 011a/16.

akallısı : <Ar.-T. Pek azı, çok azı.
 004a/10.

akça : Oldukça beyaz, beyazca.
 a. su 047b/07.

ak(i)l : <Ar. Akıl. 007a/05, 045b/09
 a.+ı 043b/04
 a.+(ı) 003b/07
 a. git- 002a/09, 027a/08,
 027a/10,
 027a/14, 029b/15, 029b/16.

akırkarhā : <Ar. Üdülkahrı otu,
 (Anacyclus pyrethrum); karş. taş
 tarhūnı güli (bkz.tarhūn). 046a/19,
 048b/11, 049a/02, 049b/02
 a.+la 048b/02.

akıt (d) : Akıtmak. a.-alar 003b/06,
 043b/04, 045a/15, 045a/16,
 045b/09
 a.-mağ 039b/07
 a.-ur 009a/14, 019a/16.

akıtdur : Akıttırmak, akıtılmasını
 sağlamak.
 a.-mayalar 011b/16.

akir : <Ar. Yaralanmış, cerih.
 a.+i 047b/06.

akrāş : <Ar. Haplar.
 a.-ı sa^c fa 051b/18.

akreb : <Ar. Akrep.
 a. soğ- 042b/11.

aks : <Ar. Karşı, zıt, aksi; karş. hılāf.
 a.+i ol- 002a/03.

akvā : <Ar. En kavi, çok kuvvetli.
 037a/09
 a.+dur 012b/04

a.+yısı 037a/08.

al- : Almak.
 a.-a 028b/03
 a.-alar 18b/19, 020b/16,
 20b/17, 021a/04, 022b/10,
 023a/10, 024a/15, 024b/07,
 032a/19, 032b/08, 034a/09,
 035a/02, 036a/06, 036a/07,
 037b/05, 037b/05, 037b/11,
 038b/01, 039a/11, 039a/12,
 039a/12, 040a/11, 040a/12,
 040a/18, 044b/06, 046a/17,
 046a/17, 046a/18, 046a/18,
 046a/18, 046a/19, 046a/19,
 046b/01, 046b/01, 049b/11,
 049b/12, 049b/13, 049b/14,
 049b/15, 050a/02, 051a/13
 çan a.-alar 027a/07, 034b/12,
 034b/13, 037a/03, 039b/04,
 045b/09, 050b/15
 a.-asın 038a/15, 038a/16
 çan a.-duğı 022a/10
 çan a.-duğdan 022a/06
 çan a.-duğları 022a/13, 022a/15
 çan a.-mağ 003b/05, 003b/07,
 009a/12, 016a/03, 017b/03,
 022a/02, 023a/16, 039b/06,
 043b/05, 046a/15
 çan a.-mağı 037a/03
 çan a.-mağıla 003b/09, 004a/02,
 009a/10, 011a/22, 034b/09,
 040b/05
 çan a.-mağ 017b/09
 çan a.-mağdan 043b/07
 çan a.-mağdur 027a/02
 çan a.-mayalar 027a/04
 çan a.-mazdan 023a/16
 çan a.-sa 003b/10
 a.-salar 048b/05
 a.-sağ 036a/10, 036a/11, 050a/03.

alaca : Alaca, alacalı.
 dırnağ a. ol- 042a/14

a. kır nabağ 033b/17.
 ‘**alaf** : <Ar. Hayvan yemleri. 048b/12.
 ‘**alā-ḥālīhī** : <Ar. Olduğu gibi, mevcut durumu saklama. 010b/08.
 ‘**alāmāt** : <Ar. Alametler, belirtiler, işaretler.
 ‘a.-i zübül 031b/07.
 ‘**alāmet** : <Ar. Alamet, belirti, işaret.
 ‘a.+i 011b/03, 011b/05, 012a/16, 013b/11, 015a/19, 016a/01, 016a/05, 016a/06, 017b/14, 018b/01, 020a/15, 020a/19, 021b/12, 021b/13, 031b/06, 032b/05
 ‘a.+(i) 013b/13, 004a/06, 013b/16, 014b/13, 016b/03, 016b/10, 031b/06, 043b/03, 047b/03
 ‘a.+ler 030b/08, 030b/11
 ‘a.+leri 015a/17
 ‘a.+lerin 004a/19
 ‘a. ol- 028b/19
 ‘a.-i evrām 041b/03
 ‘a.-i zübül 032b/05.
 ‘**alav** : <Far. Alev. 041b/11.
 ‘**ala vechi’l-‘umūmi** : <Ar. Genellikle. 007b/06.
alçağ : Alçak. 011a/09, 024a/12.
alçaqlık (ğ) : Alçaklık.
 a.+a 021b/12.
alçu : Alçı. 047a/14
 a.+yı 051a/19.
aldur- : Aldırmak.
 kıan a.-a 016a/02
 kıan a.-alar 003b/05, 008a/15, 022a/01, 043b/04, 045a/15, 050a/16
 kıan a.-mağ 016a/06, 007a/18, 017b/14.
 ‘**ale’l-umūm** : <Ar. Umumiyet üzere, genel olarak. 012a/19.
 ‘**ale’t-tafşil** : <Ar. Mufassal olarak, uzun

uzadıya. 004b/04, 025a/08.
 ‘**ale’t-tamām** : <Ar. Eksiksiz olmak üzere. 036b/11.
 ‘**ale’t-tedric** : <Ar. Tedric üzere, derece, derece olmak üzere. 006a/09.
alın : Alın.
 a. damarı 045b/08.
alın- : Alınmak.
 a.-a 020b/18, 039a/05, 039a/07
 a.-miş 019a/07, 019a/12, 048a/09
 kıan a.-sa 027a/05.
 ‘**ālim** : <Ar. Bilgin, bilgili kimse.
 ‘ā.+ler 010a/03.
āliye : <Ar. Yüksek, yüce.
 muhtāc-ı ā. 021b/19.
allā : <Ar. Meğer, aksi halde, ille, mutlaka, yalnız; karşı.illā.
 034b/07.
allahü : <Ar. “Allahü Ta‘ālā” Yüce Tanrı, Ulu Allah.
 a. ta‘ālā 041b/06
 inşa‘allahü ta‘ālā 041b/05.
alma: Elma. 005a/10, 44b/02
 işfahān şām a.+sı şarābı 030a/06
 a. armud çiçeği 030b/15
 a. ayva şuyı 029b/02, 034a/08
 a. ayva şarābı 029b/03
 a. ayva yağı 005a/16
 a. cevārişi 005b/08
 şāmī a. pāreçukları 034a/05
 a. çiçeği 024a/01
 a. suyı 005a/11, 005a/16, 029b/07, 029b/08, 030a/18, 032a/15
 a. şarābı 015b/15
 a. şarāb(i) 030a/18
 a. kıavudı 029b/07
 a. yağı 005a/15.
alt : Alt.
 a.+ına 034a/10
 a.+ından 046a/16
 a.+ını 027a/16.
altı : Altı. 002a/04, 008b/08, 011a/07,

017a/07, 020a/12, 024b/05,
026b/03, 032a/12, 043b/18,
044b/06, 047a/14, 048a/07,
050b/10
a.+da 014a/15
a.+ncı 001b/08, 002a/09, 006b/15,
041b/15
on a.+ncı 001b/19, 021b/15,
042a/09
otuz a.+ncı 042b/13
kırk a.+ncı 043a/05
yigirmi a.+ncı 030b/07, 042b/04.

altmış : Altmış. 021a/04

a. biş 043b/19.

‘āmm : <Ar. Umumi, genel, herkese ait.
041b/03, 042b/06, 042b/16.
devā-yı ‘ā.+(ı) 007b/09.

ammā : <Ar. Ama; karş. immā.

005a/04, 005b/11, 006a/10,
006a/11, 006b/09, 007a/17,
007b/08, 007b/12, 008a/01,
008a/05, 008b/14, 009a/05,
009a/13, 009b/04, 009b/18,
010a/10, 010a/16, 010a/18,
010b/16, 010b/12, 011a/01,
011a/05, 011a/09, 011a/13,
011a/14, 011a/18, 011a/23,
011b/18, 011b/19, 012a/03,
012a/04, 012a/07, 012a/09,
014b/06, 014b/11, 014b/14,
014b/15, 014b/15, 015a/08,
016a/05, 016a/14, 016a/16,
016b/02, 016b/06, 017a/19,
019b/04, 019b/16, 019b/19,
021b/05, 022a/04, 023a/05,
023b/03, 024b/10, 025b/14,
027a/15, 027b/04, 027b/18,
028a/09, 028a/14, 028a/17,
028b/13, 028b/19, 029a/06,
029a/15, 029b/16, 030a/14,
030b/02, 030b/09, 031b/07,
032b/05, 034a/19, 034b/01,

034b/03, 034b/09, 034b/09,
035b/14, 036a/01, 036b/04,
036b/15, 036b/17, 037a/09,
037b/02, 038a/02, 038b/04,
038b/06, 038b/14, 039a/15,
039a/18, 039b/03, 040a/03,
040b/08, 040b/11, 041a/07,
041a/10, 041a/12, 041a/16,
045a/12, 045a/15, 045b/05,
047b/05, 047b/08, 049a/08,
050a/14.

‘amel : <Ar. Yapılan iş, fiil, niyet, tatbik
etme.

‘a. it- 025a/03

‘a. ol- 033a/11

‘a. olun- 008a/04.

‘amellü : <Ar.-T. Belirli bir
tarzda tatbik edilmiş.

‘a.+ler 049b/14.

aña : Ona. 012a/02, 017a/09, 017b/08,
017b/19, 023a/09, 025a/09,
034a/19, 037a/08, 037b/17,
038b/03, 039a/16, 043b/07,
044a/02, 046a/16, 049a/14.

‘an-asl : <Ar. Aslından, aslında.

‘a.-a. 039a/17.

ancağ : Ancak. 005a/07, 017a/14,
017a/17, 019b/03, 021b/06,
022a/17, 037a/16, 044a/18.

ancılayın : Öyle, o şekilde. 011a/21,
013a/07, 015b/09, 017b/07,
019a/07, 023a/17, 026a/09,
026a/14, 026a/15, 027a/07,
027b/03, 027b/08, 030a/12,
038b/01, 039b/03, 040a/17,
046b/08, 046b/13, 046b/16,
051a/06.

anda : Orada, o anda, o zaman, onda.
006b/10, 031b/07, 035a/17,
038a/10.

andan : Ondan, sonra. 004b/19,

006a/19, 006b/10, 008b/03,
014b/01, 020a/13, 028a/03,
031a/03, 032b/11, 032b/17,
032b/18, 033a/09, 042a/10,
042a/11, 046a/14, 049b/07
a. sonra 002b/06, 002b/09,
002b/17, 003a/05, 003a/10,
003a/12, 005a/03, 005a/08,
006a/08, 006a/17, 008b/12,
014a/05, 014a/06, 018b/08,
022b/09, 025a/16, 026a/09,
027a/07, 031b/18, 032b/09,
032b/10, 032b/13, 033a/07,
034a/04, 034b/15, 036b/04,
037a/12, 039a/08, 041a/05,
045a/04, 045a/16, 045a/17,
046a/03, 047a/17, 047a/19,
048b/04, 051a/10, 051b/04.

anı : Onu. 003b/14, 004a/12, 005a/09,
010b/14, 016a/12, 017a/02,
018a/03, 018a/06, 019b/04,
020a/06, 020a/06, 028a/19,
028b/11, 028b/16, 029b/02,
031a/12, 035a/04, 035a/18,
035b/08, 036b/04, 036b/04,
044a/19, 045a/19, 044b/02,
045b/05, 048a/02.

anı : Onun; karş. anuñ.
a.+çün 015b/09.

‘āniġānā : <<Lat. Anjina, Anjina pektoris
hastalığı, iskemi kaynaklı şiddetli
göğüs ağrısı ve göğüste baskı his-
siyle karakterize, çoğu kez nefes
almada güçlük ve sıkıntının da eş-
lik ettiği klinik tablo. 036b/11.

anīsōn : <Far. <Gr. Anason, (Pimpinella
anisum); karş. nānḥuvāh. 019a/11,
020a/17, 020b/06, 048b/14
a.+a 026a/02, 046a/18
a.+ı 020b/15
a. toḥmı 024b/04, 026a/13.

‘ankebūt : <Ar. Örümcek. 042b/13.

anlaruñ : Onların.
a.+ıla 016a/03.

anuñ : Onun; karş. anıñ. 004b/05,
007a/17, 010b/15, 025a/11,
025b/18, 026b/11, 026b/16,
027b/04, 027b/17, 030b/09,
038b/07, 038b/15, 039b/07,
042a/02, 044b/01, 045a/18,
049b/10, 050a/09, 051a/18
a.+ıla 009a/10, 033b/16, 036a/07,
038b/14, 041b/11, 046a/16,
048b/10.

ara : Ara, mesafe, iki şeyin arası.
a.+sında 016a/08, 048a/01.

‘arabi : <Ar. Araplarla ilgili, Araplara
özgü olan; karş. ‘arabī.
şamġ-ı ‘a.+le 021a/06, 033b/03.

‘arabī : <Ar. Araplarla ilgili, Araplara
özgü olan; karş. ‘arabi.
şamġ-ı ‘a. 029a/19, 032a/07,
032a/12, 032a/17, 032b/02,
033b/05, 044a/15,
044b/07, 028a/07
şamıġ-ı ‘a. le 029a/16.

‘arāk : <Ar. Tere mensup, terle ilgili, çok
terlemek. 042a/02.

a‘rāz : <Ar. Hastalık alametleri. 026b/11,
026b/19
a.+lara 027a/11.

arba : Arpa, buğdaygillerden bir bitki,
(Hordeum vulgare); karş. arpa.
a. suyn 004a/04.

ard : Art, arka.
a.+ınca 002b/07, 002b/10,
002b/12, 005a/04, 005b/16,
006a/13, 007a/04, 007a/12,
013a/06, 016a/09, 018a/13,
020b/08, 023a/03, 023b/10,
025b/12, 025b/18, 026b/10,
027b/15, 028b/18, 041b/04,
046a/02.

arduç : Ardıç, servigillerden, güzel koku-

lu, yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık, (Junperus). dikensüz a. tohumu “karş. huzu.” 049a/05.

arı : Temiz, arı.

- a. buğday etmek 005a/08
- a. etmegi 002b/18
- a. it- 039b/08, 015b/13.
- a. kettân bizi 050b/13
- a. un 031a/05

arın- : Arınmak.

- a.-dı 048a/18
- a.-ınca 011a/21, 039b/10, 041a/06
- a.-mayınca 011a/23
- a.+mı 023b/15
- a.-sa 015b/14, 039b/16, 041a/06, 049b/09, 051a/11.

arıt (d)- : Arıtmak.

- a.-alar 027b/15, 040b/18, 049b/08
- a.-duğdan 047a/05
- a.-mağa 050b/13
- a.-mağ 014a/11, 040b/04, 041a/08
- a.-mağda 003b/14, 037a/06, 040a/07
- a.-mağdur 041a/18
- a.-maya 041a/09
- a.-salar 048b/05
- a.-sağ 040a/06
- a.-ur 003a/15, 004a/08, 024a/19.

arıtıcı : Arıtıcı. 049b/08.

‘ârız : <Ar. Vaka, vaki olan şey. 028b/05

- ‘â. ol- 002a/04, 002a/07, 005a/12, 005b/03, 006a/14, 009b/03, 011a/19, 014a/10, 025b/02, 025b/02, 025b/16, 026b/11, 026b/13, 026b/18, 026b/19, 027a/03, 027a/04, 027a/11, 027a/11, 027a/08, 028a/09, 029a/04, 029b/05, 029b/17, 029b/16, 030a/03, 030a/08, 030a/14, 030a/15, 030b/01,

030b/03, 030b/05, 030b/06, 031b/09, 034a/19, 034b/02, 039b/02, 037b/18, 041a/17, 042a/15, 043a/19, 043b/16, 050a/16.

arğa : Arka.

a.+s 009a/14.

arğun : Yavaş, sakin; karşı. âheste.

- arğun a. 003a/06, 018a/18, 028b/08
- a. arğun 003a/06, 018a/18, 028b/08.

arğunluk (ğ) : Yavaşlık.

a.+ıla 014a/03.

armüd : Armut, (Pyrus communis).

- 030b/02, 044b/02
- a. çiçeği 030b/15
- a. suyu 005a/10, 032a/15, 44a/17.

arpa : Arpa, buğdaygillerden bir bitki,

- (Hordeum vulgare); karşı. arba. 012b/12, 025b/12, 027b/09, 033a/04, 040a/02
- a.+dan 023a/12
- a.+la 007a/08, 032b/15, 047b/01
- a.+nuğ 043b/07
- a.+yı 029a/12 037b/04
- a.+yıla 028b/17
- a. cevâvı 022a/19, 022b/02, 023a/03
- a. kavudı 004b/10, 005a/10, 022b/16, 032a/16, 033b/02, 044b/01
- a. kavudı suyu 029a/16, 029b/03, 044a/14
- a. suyu 003b/11, 004b/08, 007b/01, 009b/14, 009b/17, 009b/18, 013a/03, 013a/04, 013a/06, 013a/06, 013a/08, 013a/09, 013a/10, 013a/11, 013a/11, 013a/12, 013b/08, 013b/10, 014b/02, 014b/10, 015b/12, 016a/12, 016a/18,

020a/09, 020a/11, 020a/13,
020a/14, 027b/13, 027b/18,
027b/19, 028b/15, 031a/01,
031a/01, 032b/13, 044a/12
a. unı 004a/08, 034b/05,
035a/10, 036a/04, 040b/15,
041a/01
a. yarması 006a/01.

art- : Artmak.
a.-ar 017a/01, 017b/08, 017b/08,
018a/18
a.-masında 019b/18
a.-mağda 035a/09
a.-sa 026b/15.

artuḳ : Fazla. 001b/18, 006b/04, 009b/16,
010b/14, 013b/02, 014a/05,
016a/01, 016a/09, 024b/19,
025a/04, 025b/07, 025b/09,
030a/04, 035a/04, 035b/04,
035b/14, 036b/09, 037b/17,
038a/10, 038a/11, 041a/13,
041a/16, 044a/02, 049a/17
a.+da 023a/06
a.+dur 003b/07, 027a/10
a.+ıraḳ 009b/17, 024b/17.

artur- : Artırmak. 008b/07, 021a/18,
028b/12, 030a/17
a.-alar 009b/19
a.-sa 027a/10.

aru : Arı.
zanbūr a. 042b/12.

aruḳlık : Zayıflık, güçsüzlük. 025b/02.

arż : <Ar. Sunma, gösterme, bildirme.
‘a.+ıla 042b/02
a. it- 028b/12.

arzula- : <Far.-T. Arzulamak, istemek.
a.-dıḡı 011a/17
a.-rdı 028b/11.

ās : <Ar. Mersin ağacı ve yemişi, (Myrtus
communis); karş. mersin. 047a/12
şarāb-ı ā.+ıla 033b/04.
rubbü’l- ā. 032b/03

‘aşabe : <Ar. Yaraları sardıkları bağ,
sargı bağı, bant; karş. ‘ışabe.
‘a.+le 027a/15.

āsān : <Far. Kolay.
ā.+dur 015b/08, 037b/19
ā.+ına 019b/02
ā. it- 015b/08, 020b/10
ā. ol- 013b/17, 015b/03.

āsānlık (ḡ) : <Far.-T. Kolaylık.
ā.+ıla 013a/12, 015b/10, 018b/16,
024b/01, 033a/01
ā.+la 011b/16.

āşār : <Ar. Nişanlar, işaretler.
050a/01, 050a/02, 050a/03,
050a/04, 050a/06
ā.+ı 012a/10, 019a/02
ā.+ında 049b/17
ā.+lardadır 042a/09.

‘aşā’r-rā’i : <Ar. Karabuğdaygillerden,
beyaz veya pembe çiçekli, yürek
biçimi yapraklı, otsu bir kır bitki-
si, çobandeğneği, kuşekmeği,
(Polygonum aviculare); karş. ço-
ban ağacı.
mā-yı ‘a.- r. 037a/17.

asārūn : <Gr. Kedi otu, asaron, (Asarum
europaeum). 019a/06
a.+ıla 021b/03.

‘asel : <Ar. Bal; karş. bal.
māü’l-‘a. 009b/11.

‘aseliyye : <Ar. Bal halinde, bal
kıvamında. 041a/11.

‘aşfur : <Ar. Yalancı safran, uspur,
(Carthamus tinctorium); karş.
‘aşfūr, ḳurṭum.
‘a. nişestesı suyu 048b/17
‘a. toḡmı 018a/02.

‘aşfūr : <Ar. Yalancı safran, uspur,
(Carthamus tinctorium); karş.
‘aşfur, ḳurṭum.
‘a. toḡmı 021b/10, 038a/04,
046b/13.

aş(1)l : <Ar. Asıl, temel, esas.
a.+ıdur 015a/02
a.+ını 039b/03.

‘**asīr** : <Ar. Zor, güç, zahmetli; karşı.
düşvār.
‘a. ol- 036a/17, 051b/10, 051b/17.

aslan : Aslan. 042b/07
a. yağı 039a/11.

asmānī : <Far. Açık mavi; karşı. asumānī.
a. sūsen dibi. 036a/12, 040b/15.

āsumānī : <Far. Açık mavi; karşı. asmānī.
ā. sūsān 048b/15.
ā. sūsen 049b/13
ā. sūsen dibi 046b/03.

aş : Aş, yemek.
a.+ı 041b/12
isfīzabāc a.+ı 029a/15, 045b/14
isfīzāc a.+ı 031b/19
doğa a.+ı 017b/11,
pazu a.+ı 020a/16
doğa a.+ıla 003a/11
yoğurtlu isfanāḥ a.+ıla 016a/14
zīrbāc a.+ıla 016a/14
zīrvā a.+ıla 003a/11
zīrbāc a.+ın 014b/04, 017a/15.

aşā : Aşağıya. 008a/13.

aşāğa : Aşağı, alt. 005a/01, 005b/17,
009a/13, 009a/16, 012b/13,
016b/01, 017b/03, 024a/09,
030a/02, 033a/12, 034b/12,
035b/08
a.+dan 038a/18
a.+ğı 034b/13
a.+sı 038a/19
a.+sına 005b/17
a.+sını 005b/12
a.+ya 005b/18, 029b/18.

aşkār : <Far. Belli, açık, meydanda; karşı.
aşkāre. 014b/16, 015a/04,
015a/17, 027b/03, 027b/07,
028b/10,
048b/03.

aşkāre : <Far. Belli, açık, meydanda;
karşı. aşkār. 002a/02, 016b/05,
031b/08, 032b/05, 033a/15,
048a/17, 051a/02.

at- : Atmak.
a.-ar 011b/20.

āvāz : <Far. Ses. 006b/18.

‘**avdet** : <Ar. Geri gelme, dönme, dönüş.
‘a. it- 047b/04.

avla- : Avlamak.
a.-yalar 047a/06, 047a/09.

avlan- : Avlanmak.
a.-an 047a/08.

‘**avrat** : <Ar. Kadın; karşı. ḫatun.
‘a.+da 039b/06
‘a.+lar(a) 013a/18
‘a. südi 032b/07, 034a/01.

ay : Ay, otuz günlük süre dilimi; karşı.
şehir. 017a/07.

aya : Aya, avuç içi.
ā.+sın 027a/16.

ayağ (ğ) : Ayak.
a.+ını 004b/19, 027a/16, 029b/18
a.+ınuḡ 027a/15
a.+ların 030a/09, 030a/18
el a. yarıl- 042a/13.

ayağlı : Ayaklı. 043a/02.

ayāric : <Gr. İlaç olarak kullanılan bir
grup macuna verilen genel ad.
a.+den 026a/17
a.+ile 045b/11
a.+ü’l-lūgāziyā “Bir macun adı.”
048a/15
a.-i cālīnūs “Bir terkip adı.”
048a/15
a.-i faykara “Bir macun adı.”
020b/03, 047b/16
ḫab-ı a. 047b/13.

ayır- : Ayırmak.
a.-alar 028a/19.

ayran : Ayran. 031a/08, 033b/15
sıkır a.+ı 033a/15

a.+uñ 033a/16.
ayrıl- : Ayrılmak.
a.-mayınca 045a/11.
ayru : Ayrı. 024b/16.
ayruk : Başka, ayrıca. 003a/17,
003b/07,003b/16, 005b/05,
007a/17, 009b/04, 013a/16,
016a/01, 016b/17, 017b/13,
018a/12, 020a/03, 021b/04,
023a/07, 023a/07, 024a/12,
024a/18, 025a/03, 027a/11,
030b/05, 030b/08, 030b/11,
032a/05, 032a/10, 033a/16,
037b/10, 038b/13, 039a/07,
040b/11, 040b/13, 043a/16,
045b/03, 050a/06
a.+da 016b/10.
ayu : Ayı.
a. yağı 039a/12
a. yağ(ı) 046a/09.
ayva : Ayva. 044b/02
a. cevârişi 005b/08
a. çiçeği 024a/01
a. çekürdeği içi 028a/07, 032a/07,
032a/12, 032a/19
a. çekürdeği lu^c âbı 022b/04,
032a/03
a. çekürdeği lu^c âb(ı) 028a/01
a. pârecuqları 032a/017, 033b/16,
034a/05
a. şuyı 005a/16, 028b/03,
029b/02, 030a/07, 030a/18,
032a/015, 032b/03, 034a/08,
044a/170
a. sücisi 029b/06, 044a/16,
044b/10
a. şarâbı 029a/17
a. şarâb(ı) 029b/03, 030a/06
a. yağı 005a/16
göyinmiş a. 031a/14.
ayyel : <Ar. Dağ keçisi de denilen küçük

bir geyik türü; karş. taş keçisi.
039a/12
a. kıyruğı 043a/01.
az : Az. 003a/12, 006b/05, 006b/06,
007a/14, 007b/14, 007b/14,
008a/03, 008a/09, 010a/06,
010a/06, 010b/09, 010b/19,
011a/04, 011a/16, 012a/15,
013b/17, 015b/08, 017a/13,
019a/17, 019b/09, 019b/13,
020a/05, 020a/07, 023a/04,
024a/11, 024b/10, 024b/10,
027a/18, 028a/10, 029a/02,
036b/07, 036b/15, 036b/16,
038a/11, 039a/16, 039b/01,
040a/16, 040b/07, 040b/09,
041a/09, 042a/11, 045a/12,
045b/05, 047a/06, 050b/12,
051b/16
a.+acuk 007a/10, 023b/10,
023b/16, 023b/17, 024b/05,
031b/18, 034a/06
a.+dur 010a/05
a.+ıduğma 004a/01
a.+ırağ 003b/10, 009a/12, 025a/01
az a. 004a/16, 008b/13, 009a/01,
010a/12, 010a/15, 010b/02,
018a/10, 022a/06, 027a/15,
031a/12, 035a/12, 038a/19
a. az 004a/16, 009a/01, 010a/12,
010a/15, 010b/02, 018a/10,
022a/06, 027a/15, 031a/12,
035a/12, 038a/19.
az- : Azmak, kontrolden çıkmak.
a.-ar 041a/10
a.-mağdan 001b/11, 004b/03.
a^c zâ : <Ar. Organlar, uzuv. 030b/04,
030b/04, 030b/04
a^c .+da 036b/06
a.+lara 030a/10
a.+lardan 030a/10
a.+larına 027a/18

a.+larında 023a/17
a.+nuş 031b/05
a.+sı 006a/15, 030b/10, 031a/13,
045b/07
a.+sına 002b/12
a.+ya 014b/01, 015a/09, 016b/05,
038a/02,
a.+yı 030b/04
cevher-i a. 047b/06.

azgunlık (ğ) : Azgın olma durumu.

a.+(ı) 017b/08
a.+ın 017b/08.

‘azım : <Ar. Büyük, çok. 026b/17

‘a. dür 017b/01
hararet-i ‘a. 029a/02.

azlık (ğ) : Azlık, yetersizlik.

a.+ıla 008b/04
a.+da 006b/04, 010b/07, 010b/12,
015a/11
a.+dan 004b/03.

azrak : Mavi.

a. muşul 038b/11.

-B-

bāb : <Ar. Bölüm, kısım. 001b/03,
001b/08, 001b/09, 001b/16,
001b/19, 004a/16, 006a/09,
006b/08, 006b/15, 007a/16,
007b/05, 008a/11, 009a/18,
012b/01, 014a/15, 017a/10,
020a/01, 024b/11, 025b/14,
026b/03, 026b/10, 027b/17,
028a/16, 028b/13, 029a/05,
029b/15, 030b/07, 034a/17,
034a/18, 036b/14, 037a/09,
037b/16, 038b/03, 039a/14,
040b/02, 041a/06, 041b/09,
041b/10, 041b/12, 041b/13,
041b/14, 041b/15, 041b/16,
041b/18, 041b/19, 042a/02,

042a/03, 042a/04, 042a/06,
042a/08, 042a/09, 042a/12,
042a/15, 042a/16, 042a/17,
042a/19, 042b/01, 042b/02,
042b/03, 042b/04, 042b/04,
042b/05, 042b/06, 042b/07,
042b/08, 042b/09, 042b/10,
042b/11, 042b/12, 042b/12,
042b/13, 042b/14, 042b/15,
042b/16, 042b/18, 042b/19,
043a/01, 043a/02, 043a/03,
043a/04, 043a/05, 043a/06,
043a/07, 043a/09, 043a/10,
043a/11, 043a/12, 043a/13,
043a/14, 043a/15, 045a/11,
045a/19

b.+da 009a/01

b.+dur 001b/03, 041b/09

b.+ı 001b/04, 001b/05, 001b/06,
001b/07, 001b/09, 001b/10,
001b/12, 001b/13, 001b/13,
001b/15, 001b/17, 001b/19,
002a/01, 002a/03, 002a/04,
002a/05, 002a/06, 002a/06,
002a/07, 002a/09, 002a/09,
002a/10, 002a/11, 002a/12,
002a/13, 002a/15, 002a/16,
002a/18, 002a/19, 002b/01,
003a/03, 007a/05

b.+ında 029a/05, 043a/17

b.-ı delâyil 043a/18

b.-ı sa‘ fa 051b/19.

bābad : <Far. Papatya, (Matricaria
chamomilla); karş. bābād, bābad-
da, bābadyā.

b.+la 021b/13, 027a/18.

bābād : <Far. Papatya, (Matricaria
chamomilla); karş. bābad, bābad-
da, bābadyā..

b.+la 046a/11.

bābadda : <Far. Papatya, (Matricaria

chamomilla); karş. bābād, bābad, bābadyā.

b.+la 002b/14, 026a/19, 026b/01, 048a/14

b. yağı 003a/09.

bābadyā : <Far. Papatya, (Matricaria chamomilla); karş. bābād, bābad, bābadda. 028b/17, 032b/15, 035b/12.

bādām : <Far. Badem, (Amygladus communis); karş. levz, bāzām, bāzem. 023b/02.

bağ : <Far. Bağ.

benefşe b.+ından 023a/13

bağ çıbuğu 044a/09

bağ çıbuğu güli 051b/06

b. güli 038a/14

b. kabuğu 050a/18

b. mersin(i) budağı ucı 030b/16

b. yabrağı suyu 005a/19.

bağarsuk (ğ) : Bağırsak. 013a/10

b.+a 005b/17, 009a/17

b.+dan 011b/15

b.+ında 006a/06, 011a/20

b.+ından 011a/21

b.+lar 012a/02, 044b/05

b.+lara 011b/15, 015b/04

ince b.+lara 005b/13

kulan b.+lara 005b/13

ince b.+lardan 013a/12

b.+ları 015b/04, 044b/05

b.+un 005b/15.

bağla- : Bağlamak.

b.-yalar 017b/05, 027b/13, 029b/18, 030a/09, 030a/18, 030b/04, 034b/06, 038a/18, 041b/02, 050a/11.

bağlamaklık : Bağlama işi.

b.-maklık(a) 038a/18.

bağlan- : Bağlanmak.

b.-ip 003a/13

b.-sa 018a/02.

bağlu : Bağlı. 023a/14.

bağ sarmaşığı : Bağboğan, küsküt, (Cuscutaepy tphimum); karş. ük-şüş, diken sarmaşığı.
bağ s.+ı suyu 030a/07.

bahār : <Far. Bahar, ilkbahar. 046a/15.

baḥş : <Ar. Bölüm.

b.+da 037b/12, 043b/07, 044a/04

b.+ı 044a/05

b.+ınca 037b/12, 043b/07.

baḳam : <Ar. Bakam ağacı, (Caesalpinia echinata). 048b/16.

baḳillā : <Ar. Bakla; karş. baḳla, baḳillī.

mışır b. sı 048b/09, 048b/14, 050b/01

rūm b. sı 050b/01

b.+sın 049b/12

b. suyu 004b/15, 027b/11, 050a/01

ḳurı b. 028a/03

b. unı 004a/09, 040b/14, 050a/18

b.-yı mışır 049a/19.

baḳillī : <Ar. Bakla; karş. baḳla, baḳillā.

b. unı 046a/12.

baḳır. Bakır. 049b/06.

baḳıye : <Ar. Artan, geri kalan, artık. 024a/13.

bāḳī : <Ar. Kalan, arta kalan. 003a/16,

006b/07, 024a/19, 044b/04

b.+si 018a/17, 038b/06

b.+sin 028b/01

b. ḳal- 008b/01, 017a/03, 018b/07,

024a/17, 026a/08, 034a/01,

041a/05.

baḳla : <Ar. Bakla; karş. baḳillā, baḳillī.

006b/01, 033a/04

b.+dan 023b/14

b.+yı 025a/19

mışır b.+sı 041a/01

yemen b.+sı 013a/13, 040a/01

b. budağı 022a/11

b. budağı suyu 004b/12, 037b/01

b. suyu 027b/06, 035a/08

b. toh mı 004b/07, 012b/17,
022b/11, 023b/12, 032a/11,
033b/06, 035b/07

b. toh mı Őıķındusu 032a/04

b. toh m(ı) suyu 013b/07
del  b. 037a/01.

bal : Bal; karŐ.   asel. 021b/10, 026a/14,
047b/12, 048a/01
b l dur b.+ı 048b/19
b.+ıla 019a/07, 019a/12, 021a/06,
021b/07, 025b/19, 026b/09,
027b/03, 046b/16, 046b/17,
048a/09, 049b/05, 049b/13,
050a/05, 050a/11
b.+ın 036a/06
b. suyu 009b/11, 010a/13,
010b/04, 012a/05
b. Őar bı 046b/16
b. Őerbeti 004a/15.

b l dur : <Far. Daha  ok Hindistan'da
yetiŐen kestaneye benzer bir aēaē
ve o aēacın meyvesi, (Semacarpus
anacardium); karŐ. bel dur.
b. balı. 048b/19.

balēık (ē) : Balēık, kil.
ē n-i b.+dur 037a/19
aē kirkist b.+ı 045a/02
ēaym liy  b.+ı 035a/06.

baldır : Baldır.
b.+ların 027a/15.

baldırıkara : Baldırıkara otu, (Asplenium
adanthum); karŐ. ēarabaldurlu,
kesfere. 035b/12.

balēam : <Gr. Balēam eski tıp anlayıŐına
göre bünyeyi meydana getiren
dört ana  ēeden biri. Eski tıbbta
göre bünyeye kan, safra, kara safra
(sevda) ve balēam olmak üzere
dört  ēeden oluŐur. Bu  ēelerin
birbirine oranları mizaē  zelliēini
ortaya çıkarır. Dengenin bozulma-
sı durumunda çeŐitli hastalıklar

ortaya çıkar. 001b/11, 012a/05,
014b/17, 014b/18, 014b/19,
016a/06, 016a/06, 016b/02,
016b/12, 020b/01, 020b/02,
020b/10, 021a/07, 021a/08,
021a/13, 021a/14, 021b/09,
025b/08, 025b/17, 026a/09,
026a/17, 038a/05, 040b/04,
041a/17, 047b/06, 047b/09,
047b/13, 047b/15
b.+dan 001b/18, 002a/14,
015b/05, 020a/02, 025b/16,
026a/10, 026a/11, 027a/19,
027b/02, 040b/04, 040b/05,
041a/08, 048a/18
b.+dur 021a/19
b.+ı 020b/10, 021a/18
Őafr y  b.+ı 015a/16
b.-ı ēal z 002a/19
b.-ı Őafr y  014a/18.

balēam  : <Ar.-Gr. B nyeyi oluŐturan
d rt ana  ēeden balēam  gesi ile
ilgili.

ēılē-ı b.+den 016b/11, 041a/07
sıtma-yı b.+n ē 025b/17
b.+yi 038a/03
ēılē-ı b.+yi 008a/14, 015a/01,
038a/02
b. sıtma 012a/03
ēılē-ı b. 015b/04, 015b/10,
020a/04
m dde-yi b. 038a/02.

balık : Balık. 015b/12, 021b/09, 031a/06,
031a/07, 038a/05, 043a/08
h zeti b.+a 014a/08
raēr d  b.+a 014a/08
b.+dan 050a/17
b.+ı 014a/09, 031a/07
deēiz b.+ın 043a/09
b.+lar 047b/10
b. eti 007a/01, 040a/01
b. s ē lmesi 005b/07

raḍrāḍī b. 033a/01, 045b/14
yaş b. 006b/14.
bāliġ : <Ar. Erişkin, ergenliğe ulaşmış.
b. ol- 040b/17, 050b/08.
ballu : Ballı. 021a/15.
baluflu : Bulutlu. 047a/07.
bandur- : Bandırmak.
b.-alar 035a/19.
baraş : <Ar. Abraşlık, tedavisi mümkün
olmayan bir hastalık. 041b/13,
045b/04, 047b/05, 047b/05,
049a/11, 049a/15, 049a/17
b.+ın 049a/08
b.+içün 049a/04
b.+uñ 049a/17.
bāri : <Far. Bari, hiç değilse. 020a/12.
bārid : <Ar. Soğuk, soğuk özelliğe sahip
nesne; karş. soviq, şovuk sovuq.
b.-i raṭb 006b/13, 007b/10,
047b/10
b. ol- 008a/01, 008a/08.
barmaq : Parmak. 047a/04
b.+ıla 041a/19
b. süker 045b/17
b. şeker 022b/02, 022b/09,
022b/18, 023b/01, 028a/09,
031a/01, 044a/01
b. şekker 028a/02
b. şiş- 042a/13.
başal : <Ar. Soğan ve benzeri gibi kökler.
b.-ı ‘unşul 043a/11.
bāsalıq : <Gr. Şah damar; karş. kīfāl, şāh
damar, bāselīq.
b.+dan 017b/03, 034b/13.
bāselīq : <Gr. Şah damar; karş. kīfāl, şāh
damar, bāsalıq. 022a/01.
baş (I) : Baş, kafa. 002b/15, 012a/14,
026b/12, 042a/06, 046a/16
b.+a 026b/12, 042a/06
b.+da 002b/06, 029a/03, 042a/04
b.+dan 002b/08

b.+ı 002b/06, 002b/10, 005a/01,
007a/10, 022a/01, 027b/04,
027b/08, 028a/10, 040b/07,
050a/18
b.+(ı) 002b/11, 012a/14, 026a/07
b.+ına 007a/05, 007a/09, 021b/14,
027b/11, 028b/16, 028b/17,
029a/02
başlu b.+ına 012a/19
b.+ında 012a/13
b.+ından 005b/12, 042a/07,
047a/04
b. ağrısı 002a/04, 012b/11,
026b/11, 026b/13, 027a/12,
027b/04, 027b/09
b. barmaq 041a/19.
baş (II) : Çıban, yara. 040b/03
b.+a berte 037b/10,
051b/17041b/19
mıñ b.+ı “< Far-T. Tepesi çiviye
benzer bir tür siğil; karş.
mesāmīr.” 041b/19.
toñuz b.+ı “Bir tür siğil.” 040b/19,
041a/01
toñuz b.+(ı) “Bir tür siğil.”
002a/18, 040b/02.
baş beret : Yara bere, siğil; karş. baş bert,
maraż-ı ālī. 041b/14.
b. b. issi 045a/10.
baş bert : Yara bere, siğil; karş. baş beret,
maraż-ı ālī. 036b/13, 037a/14,
042a/18, 042b/01, 045b/07,
049b/16, 049b/16, 050a/02,
050b/12
b. b.+dedür 042a/05
b. b.+dendür 037a/14.
başla- : Başlamak; karş. şürü^c.
b.-dı 043b/02, 045a/02
b.-sa 010a/15, 012b/07, 030b/03,
044b/19, 046a/01
b.-yalar 038a/18
b.-yavuz 012b/01.

başlu : Başlı. 044b/05
b. başına 012a/19.

bat- : Batmak.
b.-ar 044b/05.

bāṭın : <Ar. İç, dahili, görünmez, gizli.
b.-ı beden 041b/03.

batur- : Batırmak.
b.-alar 006a/12, 038a/09
b.-salar 038a/08.

bāzām : <Ar. Badem; karş. bādām,
bāzem, levz. 033a/06
acı b. 048b/13, 051b/12
datlu b. 033a/08
b. yağı 029a/15, 031b/11,
031b/19, 045b/15, 045b/16,
045b/17
datlu b. yağı 023a/19, 028a/02,
028a/04, 028a/05, 031a/06,
031a/06, 032a/04, 043b/12,
044a/07, 044b/16, 045b/19.

bāzared : <Far. Kirpidikeni,
şeytandegirmeni, (Echinops spha-
erocephalus); karş. bāzaverd.
039a/05.

bāzaverd : <Far. Kirpidikeni,
şeytandegirmeni, (Echinops spha-
erocephalus); karş. bāzared.
021a/01.

bāzem : <Ar. Badem; karş. bādām, levz,
bāzām. 022b/18
b.+ile 031a/16
datlu b.+ile 17a/18,
b. yağı 004b/08, 016a/18
datlu b. yağı 004b/10, 004b/11.

ba'zı : <Ar. Bazı. 009b/17, 011b/06,
011b/18, 015a/10, 025b/03,
025b/04, 026a/14, 026a/15,
026b/07, 027a/12, 027a/12,
027a/12, 027a/13, 031a/05,
031a/06, 031a/07, 033a/17,
034a/09, 034a/16, 036b/06,

038a/02, 045a/12, 045b/08,
048a/19, 048a/19
b.+ları 020b/01
b.+ndan 011a/16
b.+nuş 011a/16
b.+sı 004a/19, 004b/02, 005a/05,
005a/05, 009b/04, 009b/05,
009b/06, 009b/07, 009b/08,
011b/18, 012a/05, 012a/06,
021a/09, 021a/09, 026b/12,
026b/14, 027a/12, 027a/13,
027a/13, 027a/14, 027a/14,
027a/14, 027a/14, 049a/08,
049a/18
b.+sında 009b/08.

bāzrencebū : <Far. Tatranbu adında bir
çeşit bitki, oğul otu, kovan otu,
(Melisa officinalis). 018b/04.

bazu : <Far. Pazı, kolun üst bölümündeki
kas.
b.+sın 030a/09.

beden : <Ar. Beden, vücut. 001b/04,
002b/14, 003a/03, 003a/07,
003a/12, 003a/14, 003a/16,
003b/08, 003b/09, 003b/13,
004a/08, 006a/13, 007a/14,
008a/02, 008a/03, 010b/11,
010b/11, 011a/02, 011a/23,
024a/05, 025a/13, 025a/14,
025b/02, 029b/15, 032b/18,
034b/04, 034b/07, 034b/08,
036b/17, 038a/10, 038a/11,
038a/12, 038a/13, 038a/13,
039b/10, 039b/15, 046a/13,
047a/18, 047b/04, 048a/18,
049b/09, 051a/11
b.+den 004a/18, 019a/18, 034a/01
b.+e 004a/19, 009a/05, 014a/05,
016b/08, 025a/13, 030a/17,
041a/17, 041b/04
b.+(e) 010b/16, 011a/08, 017a/01,
050b/02

bařın-ı b.+e 041b/03
istifrâğ-ı b.+e 011a/22
b.+de 017b/07, 017b/08, 017b/17,
035b/17, 039b/18, 041b/11,
024a/13, 042a/10, 049b/09
b.+i 003b/14, 004a/01, 006a/16,
006b/01, 007a/16, 007b/12,
008a/03, 011a/03, 012a/08,
013a/07, 013a/08, 014a/09,
014b/07, 016a/08, 024a/19,
025a/11, 025a/13, 025b/12,
026a/19, 028a/12, 030b/10,
034a/02, 034a/03, 034b/04
b.+(i) 008a/01, 025b/13,
028a/10, 034b/08, 050b/08
034b/10, 040a/06, 040b/04,
041a/08, 041a/18, 049b/08,
050a/19, 050b/01, 050b/13,
051b/14
b.+in 003a/18, 005a/13, 005b/10,
007a/02, 011a/01, 026a/08,
026b/02, 028b/02, 028b/07,
039b/08, 046a/11
b.+ine 007a/05, 007a/11, 027a/17,
032b/12, 047a/03, 047a/17
b.+in(e) 011b/17, 031b/17,
045a/01
b.+ini 003a/07, 004a/08, 006b/18,
026b/01, 027a/17, 029b/12,
034a/04
b.+lere 038b/03
b.+leri 013b/01
b.+lerine 047a/11, 047a/13
b.+ün 007a/15, 011a/08, 012a/15,
014a/04, 030a/09, 030a/11,
030a/19, 033b/17, 034b/11,
042a/01, 042a/15, 042b/01,
043a/19, 044b/05, 046a/05,
046a/12
b.+(ün) 041b/08
b. ıssısı 002b/13
b.-i řabî' iyye 008a/01, 008a/02.

beħak : <Ar. İnsan derisinde pul pul beyazlık va alaca bir renk meydana getiren bir çeřit hastalık, kara ve ak olmak üzere iki türü bilinir. 049a/16, 049a/17, 049a/18, 049a/19, 049b/11, 049b/15
aķ b.+içün 049a/04, 049a/10.
aķ b. 049a/16
aķ ĳara b. 047b/05
ĳara b. 049b/07, 049b/09
ĳara ve aķ b. 041b/13

beķā : <Ar. Devamlılık. Evvelki hâl üzere kalma. Daim ve sabit olma.
b. -yı zāyil 014a/04.

bel : <Far. Ama, ancak, bununla birlikte. 010a/15, 017a/14.

belādur : <Far. Daha çok Hindistan'da yetişen kestaneye benzer bir ağaç ve o ağacın meyvesi, (Semacarpus anacardium); karř. bālādur. 043a/10, 049a/02.

belesān : <Ar. Pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ, (Commiphora opobalsamum).
b. budaķı 019a/05
b. danesi 049b/19
b. yağı 046b/06
b. yağ(ı) 046b/04
ħab-ı b. 046b/01, 049b/19.

belkim : <Ar.-Far. Belki; karř. bilkim. 011a/09, 014a/02, 014a/15, 017b/16, 039b/10, 041a/14, 047b/07.

ben : Ben. 017a/08
b.+üm 017a/08.

benc : <Ar. Bengelik otu, kırmızı tatula, (Datura fastuosa). 043a/04.

bendükře : <Far. Eklem.
b.+lerini 006a/15.

benefře : <Far. Menekře, (Viola tricolor).

006a/01, 012b/12, 023b/18,
027b/07, 027b/08, 027b/12,
034a/04
kuru b.+den 023a/12
b.+le 002b/14, 007a/08, 007a/08,
028b/16, 031b/13, 032b/14,
034a/04, 047a/19
b.+yi 028b/16
b.+yile 024b/08, 028b/17
b. bağı 023a/12
b. kurş(ı) 015a/12
b. şarâbı 009b/12, 010a/14,
022a/18, 024a/09, 033a/18
b. şerbeti 012a/06
b. yağı 002b/15, 003a/18,
004b/16, 005a/02, 006a/01,
006a/14, 007a/07, 012b/12,
023b/15, 023b/15, 028a/12,
031b/01, 031b/03, 031b/17,
032b/12, 032b/19, 035b/16,
036a/04, 038b/10, 046a/10
b. yağ(ı) 028a/13, 028b/15,
029a/14
kuru b. 029a/07
yaşıl b. 015a/13
şarâb-ı b. 010a/19, 013a/03,
023a/09, 028a/01, 029a/09
b.-yi mürebbâ 028a/01
b.-yi reyhânî 024b/03.

beñze- : Benzemek.
b.-se 003b/01
b.-ye 038b/14, 039a/06.

beñzed- : Benzetmek.
b.-diler 010a/03.

beñzer : Benzer. 003a/11, 004a/16,
006a/03, 009b/19, 012b/09,
013a/16, 014a/09, 018a/04,
019b/12, 021a/13, 022a/14,
022b/18, 023a/14, 025b/16,
026a/02, 026b/09, 028b/18,
031a/11, 031a/17, 033a/19,
034b/02, 035a/11, 035a/15,

035b/13, 036b/19, 038a/06,
039a/03, 040a/06, 042a/05,
042a/11, 043a/04, 043b/13,
045b/04, 046a/08, 046a/18,
046b/02, 047a/17, 047b/01,
047b/03, 049a/01, 050b/07.

berâber : <Far. Eşit, eşit miktarda,
eşdeğer. 014a/06, 015b/18,
024b/17, 024b/17, 024b/18,
025b/09, 035a/13, 037b/11,
038a/13, 038a/16, 038b/01,
039a/05, 039a/09, 039a/10,
040a/15, 041a/01, 047a/12,
048b/09, 049a/06, 049b/15,
049b/19, 050a/04, 050a/10,
051a/16
b.+e 049b/02.

berk : Güçlü, kuvvetli.
b. ol- 011a/04.

bert : İncik, bere.
başa b.+e 037b/10, 051b/17.

bes : <Far. Şimdi, o halde; karş. pes.
012b/06, 013b/01, 017a/09,
025a/04, 041a/07, 043b/02.

besfâc : <Ar. Bespaye, (Polypodium
vulgare); karş. besfâyic. 018b/18.

besfâyic : <Ar. Bespaye, (Polypodium
vulgare); karş. besfâc. 018b/05,
038b/19, 039b/12, b. 046b/10
b.+ile 015a/11.

besin : Besin.
b.+lerünj 002a/04
b.+ünj 015b/08.

beşûr : <Ar. Sivilceler, siğiller.
b.-ü'ş-şığâr 041b/17.

bevḥ : <Ar. Kızgınlık ve hiddetin
geçmesi, ateşin sönməsi.
b.+içün 048a/18.

beyân : <Ar. Açıklama, izah.
b.+dur 001b/12, 007a/17
b.+ı 020b/14, 024b/12, 047b/06
b.+ı(1) 010a/04

b. it- 001b/06, 009b/09, 009b/10,
021b/16, 038b/09, 040b/11,
041a/16.
beyni : Beyin; karř. dimâĝ.
b.+sinde 029a/03.
bezr : <Ar. Tohum, tane.
b.-i ĥâtünâ 035a/01, 035b/19,
043a/05
b.-i қаtünadan 029a/18
b. -i қаtünâ lu' âbı 022b/04,
013b/07, 044a/06
b. -i қаtünâ lu' âb(i) 022b/12
b.-i қаtünâ lu' âbıla 032a/03,
032a/10, 032a/14, 033b/08,
044b/08.
beş : <Hint.-Far. Hindistan'da Kařmir
Daĝları'nda yetişen, zencefile
benzeyen zehirli bir bitki.
042b/17, 042b/17.
bırak- : Bırakmak.
b.-alar 002b/09, 002b/19,
018b/07, 018b/10, 020b/09,
022b/08, 024a/02, 027b/19,
029a/14, 029a/14, 032a/17,
032b/08, 033a/09, 033b/15,
034a/06, 034a/10, 040a/18,
044a/01, 044a/12, 046b/07
b.-mağdan 017a/05
b.-salar 027b/02, 034a/08,
044a/02
b.-sun 048b/19.
bırakdur- : Bıraktırmak.
b.-alar 028b/02.
bi-aynihi : <Ar. Olduĝu gibi, aynen.
037a/07.
bigi : Gibi; karř. gibi. 028b/11.
bi-ĥasebi'l-âde : <Ar. Âdet olduĝu
üzere. 009a/05.
bi-kađri'l-ĥaceti : < İhtiyaç kadar.
005b/09.
bil- : Bilmek.
b.-er 008a/18

b.-esin 004a/10, 041a/11
b.-mek 007b/19
b.-memek 029a/04
b.-mez 008a/17
b.-se 025a/08
b.-sedün 012b/02
b.-señ 027b/13, 048a/18
b.-ürseñ 024a/10.
bildür- : Bildirmek.
b.-di 002b/03, 037b/18
b.-düĝi 004a/19
b.-e 004b/05
b.-mege 002b/04
b.-ür 004a/17, 004a/18.
bile : Birlikte, beraber, ile, vasıtasıyla.
003a/09, 012a/15, 012b/03,
015b/02, 015b/10, 016a/11,
016b/05, 018a/02, 024a/16,
025a/08, 025a/08, 025b/04,
025b/11, 026a/05, 026a/06,
027a/02, 027b/06, 027b/07,
027b/17, 029a/19, 029a/19,
029a/19, 029b/09, 029b/15,
031a/04, 032a/05, 032a/05,
033b/16, 035a/17, 035b/02,
036a/03, 036a/04, 037a/02,
037a/12, 037a/12, 037b/02,
038b/17, 039a/01, 039a/09,
040b/02, 041b/11, 042b/01,
044a/16, 044b/02, 045a/13,
046a/16, 046b/13, 046b/19,
046b/19, 050a/15, 050b/03
b.+sine 012a/15.
bi'l- fi' il : <Ar. Fiilen, eylemsel olarak.
010b/14, 010b/16.
bilic : <Gr. Piliç; karř. biliç. 003a/10,
005a/04, 005b/06, 007a/01,
016a/13, 017a/14, 018b/03,
025a/18, 026a/01, 028a/18,
028b/11, 031b/18
b.+(i) 014a/09
b.+ile 016a/04, 021a/09

b.+ler 004a/16, 006a/20, 014a/08
b.+ler eti 019b/10, 040a/01
b. eti 017b/09, 031a/03, 033a/01,
034a/05
b. eti suyu 034a/07
b. iti 007a/12
b. suyu 014b/04
b. şörvâsı 005a/09, 006a/08.
bilic : <Gr. Piliç; karş. bilic.
b. şörvâsı 022a/13.
bilid : <Ar. Palamut yemişi, belut otu,
pelin, meşe ağacı, pelit. 033b/16.
bilin- : Bilinmek.
b.-e 024b/14
b.-se 005b/15, 039b/04.
bilkim : <Ar.-Far. Belki; karş. belkim.
008a/16.
bir : Bir. 001b/14, 001b/14, 002b/09,
002b/16, 003a/05, 003a/10,
003a/15, 004b/19, 005a/02,
006a/10, 006a/11, 006a/19,
006a/20, 006b/12, 007a/02,
007a/12, 008b/02, 008b/02,
008b/10, 008b/16, 010b/03,
010b/05, 013a/09, 013a/13,
013b/06, 013b/18, 013b/18,
014a/06, 014a/06, 015a/13,
015a/18, 015a/18, 015a/19,
015a/19, 016a/04, 016a/08,
016a/10, 016b/04, 017a/07,
017a/08, 017b/08, 017b/18,
018a/02, 018b/06, 018b/06,
018b/07, 018b/08, 018b/09,
018b/12, 018b/19, 019a/03,
019a/03, 019a/05, 019a/05,
019a/05, 019a/06, 019a/06,
019a/06, 020b/02, 020b/02,
020b/05, 020b/08, 020b/17,
021a/02, 021a/11, 021b/02,
021b/02, 021b/03, 021b/02,
022a/05, 022b/09, 023a/01,
023a/10, 023b/12, 023b/12,

023b/19, 024b/06, 024b/06,
024b/07, 024b/07, 024b/16,
025a/05, 025a/17, 025a/17,
025b/15, 026a/03, 027a/07,
027a/07, 027b/01, 027b/02,
027b/05, 027b/07, 027b/09,
027b/09, 027b/10, 028a/02,
028b/09, 029a/01, 029a/13,
029a/16, 029a/17, 029b/14,
030b/07, 030b/07, 030b/18,
031b/01, 031b/09, 031b/12,
031b/12, 031b/14, 031b/15,
032a/04, 032a/09, 032a/14,
032a/15, 032b/03, 032b/08,
032b/13, 032b/14, 032b/17,
033a/02, 033a/10, 033b/06,
033b/08, 034a/01, 034a/03,
034a/10, 034a/15, 035a/01,
035a/01, 035a/07, 035b/14,
037a/19, 037b/06, 037b/12,
037b/14, 037b/15, 037b/13,
039a/05, 039a/06, 039a/07,
039a/17, 039b/09, 039b/12,
039b/12, 039b/14, 039b/15,
040a/10, 040a/11, 041a/08,
041b/01, 042a/10, 042a/11,
042b/01, 043b/03, 043b/07,
044a/01, 044a/04, 044b/08,
044b/09, 045a/01, 045a/06,
045a/06, 046a/07, 046a/17,
046a/18, 046a/19, 046b/03,
046b/04, 046b/18, 046b/19,
047a/01, 047a/01, 047a/01,
047a/16, 047a/19, 047b/16,
047b/16, 047b/19, 048a/01,
048a/02, 048a/02, 048a/05,
048a/07, 048a/10, 048a/12,
048a/13, 048b/14, 048b/15,
049a/01, 049a/09, 049a/10,
049b/04, 049b/06, 049b/06,
050b/10, 050b/10, 050b/19,
051a/01, 051a/03, 051a/05,

051a/10, 051a/10, 051a/11,
051a/11, 051b/06, 051b/15,
051b/18
b.+dür 026b/13, 045a/13
b.+içün 025a/05
b.+inci 001b/13, 002a/15,
027b/17, 038b/03, 042a/02,
042b/09, 042b/19, 043a/11
b.+inden 013b/08, 024b/19,
025a/02, 039a/13, 051b/12b
b.+isi 007b/06, 011a/23, 011b/01,
014b/16, 015a/05, 016b/19,
019a/14, 024b/17, 024b/19,
025b/05, 026b/15, 039b/01
b.+isiçün 025a/05
b.+isile 035a/03
b.+isin 041a/12
b.+isine 019b/02
b.+isini 048b/02
b.+isinün 025a/01
b.+ne 022b/15, 024b/18, 026b/15
b. buçuk 016a/05, 020b/06,
022b/07, 024a/16, 028a/07,
033b/06, 035a/07, 038b/19,
039b/13, 046b/12, 046b/14,
049a/03, 049b/06
b. kac 020a/13
günde b. 002a/03, 002a/04,
008a/13, 026b/03, 026b/03,
046b/17
haftada b. 019a/07
her b. 002b/03, 002b/03, 012a/19,
025a/07
her b.+inden 012b/10, 019a/11,
020b/05, 020b/06, 020b/16,
020b/19, 021a/01, 021a/02,
021a/02, 021a/11, 024a/15,
024b/04, 024b/16, 027b/01,
028a/07, 028a/07, 029a/07,
029a/16, 032a/07, 032a/08,
032a/08, 032a/12, 032a/13,
032a/19, 032b/01, 032b/02,

032b/02, 033a/05, 033b/05,
033b/06, 033b/07, 035a/06,
035a/07, 037a/19, 037b/06,
037b/14, 037b/15, 038b/12,
038b/18, 038b/19, 039b/13,
040a/10, 040b/15, 040b/16,
040b/16, 044b/07, 044b/07,
044b/12, 044b/13, 044b/15,
046b/04, 046b/05, 046b/10,
046b/11, 046b/12, 046b/15,
047a/15, 047b/16, 047b/17,
048a/07, 048a/08, 048b/13,
048b/15, 048b/16, 049a/02,
049a/03, 049b/06, 050b/17,
051a/03, 051a/07, 051a/13,
051a/17, 051b/01, 051b/02,
051b/06, 051b/08, 051b/09,
051b/12, 051b/12
yigirmi b.+inci 002a/05, 042a/19
her b.+isi 013b/03
her b.+nün 020b/18
hic b. 017a/13, 042a/07
on b. 009b/07.

birbiri : Birbiri; karşı. biribiri. 002b/07,
002b/12, 005b/16, 007a/04,
007a/11, 024b/15
b.+le 031b/18.

birez : Biraz. 012b/16, 020b/09,
023b/11, 029a/19, 029b/08,
032b/07, 032b/10, 036a/20,
038b/02, 39a/09, 045a/04,
045a/05, 048a/10,
b.+cük 016a/12, 022a/19,
022b/12, 023b/02, 025b/03,
027b/11, 031a/04, 033b/16,
036a/05, 036a/12, 038a/08,
038a/14, 039a/09, 043b/11,
044a/05, 045a/14, 046a/09,
050b/04.

biri : Biri. 015a/05.

biribiri : Birbiri; karşı. biribiri. 002b/10,

006a/13, 016a/09, 018a/13,
028b/18.
birinc : <Far. Pirinç, (Oryza sativa).
049b/10
ağ b. 045a/05
b. unı kabı 049b/18.
birisi : Birisi. 015a/05.
birkaç : Birkaç. 007a/04, 018a/13,
020a/13, 025b/11, 039a/15,
039b/01, 045b/09, 050a/12.
biryān : <Ar. Biryān, büryān, kızartma,
kavurma, pişirme. 023b/02,
025a/19, 028a/18, 028b/10,
031a/07, 043a/08, 043a/08,
047b/11
b. ol- 023b/07.
bismillāhi'r-rahmāni'r-raḥīm : <Ar.
Besmele. 001b/01, 041b/07.
biş : Beş. 002a/03, 009b/07, 015a/15,
016b/14, 018b/03, 018b/03,
018b/03, 018b/05, 019a/12,
020a/09, 021a/02, 021a/11,
022b/03, 022b/11, 024a/16,
024b/05, 026b/03, 032a/07,
032a/14, 032a/19, 033a/06,
038b/12, 039a/11, 039a/12,
039a/12, 040b/16, 043b/18,
044a/03, 045a/03, 046b/10,
047a/14, 047a/14, 048a/09,
048b/13, 049a/02, 051a/07,
051a/14, 051b/08
b.+de 014a/15
b.+inci 001b/07, 002a/09,
004a/14, 006b/08, 029b/15,
041b/14
kırk b.+inci 043a/04
on b.+inci 001b/17, 020a/01,
042a/08
otuz b.+inci 042b/12
yigirmi b.+inci 042b/04
altmış b. 043b/19on b. 013a/04,
047a/14, 048a/01, 050b/17

yüz toksan b. 021a/04, 044a/04
b. yüz yigirmi 021a/03.
biş- : Pişmek.
b.-dügi 026a/12
b.-dükden 015a/03, 015a/08,
015b/03, 018b/17, 019a/09,
019a/12, 019b/09, 019b/19,
026a/16
b.-e 016a/08
b.-er 040b/10
b.-erden 017a/11
b.-ince 017a/04
b.-meden 016b/07
b.-medin 008a/18, 008a/19,
015a/03, 015a/05, 015a/18,
016b/18
b.-mege 036b/03
b.-megi 013a/02, 013b/14,
014b/13, 018b/01, 020a/15,
036a/17
b.-mek 012a/10, 012a/16,
013b/11, 013b/13, 013b/16,
015a/19, 016b/03, 018a/17,
020a/19, 021b/12, 021b/13
b.-meklige 019b/06
b.-mekligi 011b/03, 011b/05,
016b/10
b.-meklik 019a/02
b.-mese 015a/19
b.-mesi 008b/01, 011b/13,
015b/02, 017a/03, 023b/05
b.-mezden 019a/13, 019a/14
b.-miş 003b/10, 005a/09, 006b/13,
012b/19, 014b/10, 015a/17,
016a/12, 017b/10, 029a/17,
031b/11, 036a/04, 036a/08,
036a/14, 036a/17, 037a/18,
040a/02, 040b/06, 044a/15,
044a/19, 044a/19, 044b/02
b.-se 036a/19, 041a/03.
bişdür- : Pişmesini sağlamak.
b.-ürdi 036a/11.

bişür- : Pişirmek.

b.-dükden 047a/06
b.-e 016b/12, 035b/19
b.-eler 018b/06, 020b/16, 021a/03,
022b/07, 022b/09, 027b/19,
033a/06, 033a/07, 033b/16,
036a/07, 039a/08, 043b/19,
044a/04, 050b/19
b.-mekde 012a/12
b.-mekden 030a/13
b.-seler 035a/03
b.-ür 015b/03, 036a/09, 036a/18,
041a/03
b.-ürdi 036a/13, 036a/14,
036b/01.

bişürici : Pişirici, pişmesini sağlayan şey.
008b/01, 035b/15, 036a/03,
041a/01.

bit : Bit, parazit.

kerkes b.+i “Bir bit türü” 042b/15
b.+ler 041b/16.

bit- : Oluşmak, gövermek, meydana
gelmek.

b.-er 043a/06.

biz (I) : <Ar. Bez. 018b/06, 031a/19,
0031b/02, 31b/02
b.+e 028b/03, 031b/01, 039a/06
b.+i 050b/14
kettân b.+i 035b/02
b.+ile 028a/13
kettân b.+inden 031b/04
kettân b.+ini 002b/09, 023b/14
b.+le 023b/14
kettân b.+le 023a/19.

biz (II) : Biz. 013a/19, 027a/08, 037b/17,
041b/02, 041b/04, 043b/02,
050a/14.

boğaz : Boğaz.

b.+ında 043b/09, 045b/18.

bostân : <Far. Kavun ve karpuzaya verilen
ortak ad. 006a/01

b.+dan 023a/12.

boşal- : Boşalmak.

b.-mağdan 010b/11.

boşan- : Bol bol akmak.

b.-ur 028a/10.

boya : Boya. 049a/10

kıızıl b. 037b/14, 048b/16, 049a/09

kıızıl b. suyu 048b/16

b.-yî âhir 049a/13.

boya- : Boyamak.

b.-mağ 031b/04

b.-r 049a/08

b.-sa 039a/16

b.-yalar 031b/04, 034a/14.

boyan- : Boyanmak.

b.-miş 014b/02, 020a/08

b.-ur 025a/12.

boyın : Boyun.

b.+da 002a/19, 040b/03

b.+ın 019b/11

b.+ımı 028a/12, 028a/15

b. cenberi 034b/11, 034b/12.

boz- : Bozmak.

b.-alar 006b/09

b.-ar 028b/06.

bozıl- : Bozulmak.

b.-a 006a/11.

bö : Bir tür zehirli ve iri örümcek,
(Lycosa tarentula); karş. er-
rüteylâ. 042b/13.

bögrek : Böbrek.

b.+e 011b/16.

böyle : Böyle. 006a/11, 019a/16.

bu : Bu. 001b/02, 002b/06, 002b/09,
002b/14, 002b/15, 003a/03,
003a/04, 003a/15, 003a/15,
003a/17, 003a/19, 003b/03,
003b/03, 003b/07, 003b/12,
003b/19, 004a/02, 004a/12,
004b/17, 004b/18, 005a/04,
005b/01, 005b/15, 005b/15,
006a/10, 006a/18, 006b/03,

006b/03, 006b/05, 006b/07,
006b/15, 006b/15, 006b/16,
007a/05, 007a/15, 007b/02,
007b/09, 007b/10, 007b/17,
007b/19, 008a/07, 008a/08,
008a/11, 008a/17, 008b/04,
008b/05, 008b/05, 008b/05,
008b/06, 008b/07, 009a/01,
009a/18, 009b/06, 010a/01,
010a/12, 010a/14, 010b/08,
011a/10, 011a/17, 011b/12,
011b/12, 011b/17, 011b/17,
012a/03, 012a/05, 012a/05,
012a/06, 012a/10, 012a/11,
012a/17, 012a/17, 012b/06,
012b/07, 012b/19, 013a/11,
013a/14, 013a/16, 013a/17,
013b/05, 013b/12, 013b/16,
014a/12, 014a/13, 014a/14,
014a/14, 014a/16, 014a/18,
014a/18, 014a/19, 014b/05,
014b/07, 014b/09, 014b/15,
014b/17, 015a/02, 015a/12,
015a/13, 015a/15, 015a/15,
015b/01, 015b/06, 015b/08,
015b/10, 015b/10, 016b/01,
016b/05, 016b/05, 016b/08,
016b/09, 016b/10, 016b/17,
016b/19, 017a/03, 017a/11,
017a/14, 017b/06, 017b/06,
017b/15, 017b/18, 018a/04,
018a/05, 018a/07, 018a/09,
018a/11, 018a/16, 018a/18,
018a/18, 018a/19, 018a/19,
018b/12, 018b/16, 019a/01,
019a/01, 019a/09, 019a/13,
019a/14, 019a/18, 019a/19,
019a/19, 019b/01, 019b/01,
019b/06, 019b/10, 019b/14,
019b/16, 019b/16, 019b/17,
020a/02, 020a/02, 020a/04,
020a/05, 020a/14, 020b/08,

020b/09, 020b/13, 021a/07,
021a/08, 021a/18, 021a/18,
021a/19, 021b/08, 021b/11,
021b/12, 021b/16, 021b/17,
021b/18, 021b/18, 021b/19,
022a/06, 022a/06, 022a/15,
022a/17, 022b/06, 022b/15,
023a/01, 023a/04, 023a/06,
023a/11, 023b/05, 023b/05,
023b/06, 023b/06, 023b/07,
024a/07, 024a/08, 024a/16,
024a/18, 024a/19, 024b/08,
024b/08, 024b/09, 025a/01,
025a/03, 025a/06, 025a/08,
025a/10, 025a/10, 025a/18,
025b/05, 025b/16, 025b/16,
026a/05, 026a/11, 026a/18,
026b/04, 026b/15, 027a/04,
027a/05, 027a/08, 027a/10,
027a/10, 027b/07, 027b/16,
028b/04, 028b/04, 028b/05,
028b/06, 028b/12, 028b/18,
029a/10, 029a/17, 029b/11,
030b/11, 030b/13, 031a/10,
031b/01, 031b/02, 031b/04,
031b/05, 031b/05, 031b/06,
031b/06, 031b/14, 032a/01,
032a/02, 032b/06, 032b/08,
032b/16, 033a/03, 033a/04,
033a/11, 033a/11, 033a/16,
033b/01, 033b/17, 034a/01,
034a/08, 034a/17, 034a/17,
034b/06, 035a/02, 035a/03,
035a/12, 035b/10, 035b/14,
036a/02, 036a/14, 036a/16,
036a/19, 036b/02, 036b/03,
036b/10, 036b/11, 036b/19,
037a/07, 037a/08, 037b/02,
037b/04, 038a/14, 038a/14,
038a/15, 038b/07, 038b/17,
039a/10, 039a/19, 039b/04,
039b/06, 039b/10, 039b/10,

039b/16, 039b/16, 040a/03,
040a/07, 040a/08, 040a/09,
040a/14, 040a/16, 040b/03,
040b/05, 040b/07, 040b/07,
040b/10, 040b/11, 040b/13,
040b/13, 040b/17, 041a/02,
041a/08, 041a/09, 041a/12,
041a/18, 041b/02, 041b/09,
043a/08, 043a/16, 043b/01,
043b/02, 043b/02, 044a/15,
044b/03, 044b/11, 045a/13,
045a/18, 045b/01, 045b/02,
045b/02, 045b/05, 045b/19,
046a/02, 046a/02, 046a/04,
046a/05, 046a/12, 046a/13,
046a/14, 046a/14, 046b/15,
046b/17, 047a/03, 047a/03,
047a/09, 047b/02, 047b/02,
047b/08, 047b/09, 048a/04,
048b/02, 048b/05, 049a/16,
049b/14, 051b/16, 051b/17
iş b. 003b/12, 005a/01,
005b/11, 006b/07, 007b/16,
008a/02, 012b/04, 013b/15,
014b/05, 015b/20, 016a/10,
017a/07, 017a/08, 017a/08,
017a/09, 017a/09, 017a/13,
017a/18, 017a/18, 017a/19,
018b/02, 018b/17, 019b/02,
019b/08, 019b/09, 020b/11,
021a/05, 022b/05, 023a/01,
024b/13, 024b/14, 025a/14,
025b/02, 025b/04, 025b/10,
026a/02, 026a/10, 028a/05,
030a/02, 032a/10, 032a/11,
032b/06, 033b/04, 033b/19,
034a/09, 034a/16, 034b/08,
035a/02, 036a/01, 037b/17,
037b/19, 038a/17, 038b/01,
038b/17, 039a/04, 040a/13,
040a/17, 040b/14, 041a/12,
041b/02, 043a/16, 043b/16,

044b/10, 044b/10, 046a/13,
046a/13, 046b/14, 047a/10,
047a/15, 047b/19, 048a/04,
048a/18, 048b/10, 049a/08,
049a/15, 049b/09, 049b/17,
050a/07, 050a/10, 050b/09,
050b/14, 051a/12, 051b/11
b.+dur 004a/07, 004a/09,
004a/13, 005a/06, 005a/07,
005a/12, 005b/03, 005b/06,
005b/12, 005b/15, 005b/17,
005b/18, 005b/19, 006a/02,
006a/10, 006b/04, 006b/09,
006b/16, 007a/06, 010a/17,
007b/11, 008b/07, 009b/04,
010a/04, 010a/10, 010b/13,
010b/17, 010b/17, 010b/19,
011a/02, 011a/04, 011a/05,
011a/06, 011a/08, 011a/13,
011a/15, 011a/17, 011a/19,
011a/20, 011a/22, 011b/04,
011b/07, 011b/09, 011b/11,
012a/10, 012a/13, 012a/14,
012b/07, 012b/11, 013b/01,
013b/05, 014a/04, 014a/19,
014b/01, 014b/02, 014b/08,
014b/14, 014b/16, 014b/17,
014b/19, 015a/01, 015a/10,
015a/13, 015a/16, 015b/07,
015b/10, 015b/13, 015b/15,
015b/20, 016a/07, 016a/09,
016a/17, 016b/10, 016b/13,
016b/19, 017a/01, 017a/02,
017a/04, 017a/09, 017b/01,
017b/03, 017b/05, 017b/09,
018a/05, 018a/09, 018a/16,
018b/02, 018b/12, 018b/16,
018b/17, 019a/02, 019a/04,
019a/10, 019a/13, 019a/14,
019a/19, 019b/08, 019b/14,
020a/04, 020a/08, 020a/11,
020b/01, 020b/02, 020b/05,

020b/11, 020b/15, 020b/18,
021a/05, 021a/08, 021a/16,
021b/01, 021b/06, 021b/08,
022a/05, 022a/07, 022a/13,
022a/15, 022a/17, 022b/06,
022b/12, 022b/14, 022b/15,
023a/01, 023a/06, 023a/07,
023b/04, 023b/07, 023b/17,
024a/03, 024a/09, 024a/14,
024a/19, 024b/01, 024b/08,
024b/12, 024b/12, 025a/06,
025a/15, 025a/18, 025b/03,
025b/12, 026a/03, 026a/09,
026b/14, 026b/15, 027a/01,
027a/04, 027a/17, 027a/19,
028a/06, 028b/14, 030a/03,
030a/08, 030a/14, 030b/01,
030b/03, 030b/05, 031b/05,
031b/08, 032a/06, 028a/11,
029b/16, 030a/11, 032b/06,
033a/04, 033b/04, 033a/14,
033b/19, 034b/03, 034b/10,
035a/05, 035a/09, 035a/12,
035a/15, 035a/17, 035b/15,
035b/18, 036b/02, 036b/02,
036b/05, 036b/17, 037b/02,
037b/04, 037b/05, 037b/10,
038a/10, 038a/17, 038b/18,
039a/04, 039a/07, 039a/11,
039b/01, 039b/04, 039b/07,
039b/09, 039b/12, 039b/16,
040a/04, 040a/08, 040a/09,
040a/14, 040a/17, 040b/09,
040b/14, 041a/01, 041a/07,
041a/10, 041a/11, 043b/03,
043b/17, 044b/04, 045a/07,
046a/05, 046a/14, 046a/17,
046b/09, 047a/06, 047a/10,
047a/17, 047b/02, 047b/03,
047b/06, 048a/04, 048a/18,
049a/11, 049b/07, 049b/10,
049b/16, 050a/15, 050b/11,

050b/13, 050b/15, 051a/03,
051a/12
iş b.+dur 044b/11, 047a/11,
049a/18
b.+ņa 019b/11, 028b/18, 033a/19,
035a/15, 035a/19, 035b/08,
036b/09, 038a/01
b.+ncılayın 010a/04, 023a/16,
025a/03
b.+ncılayındur 011a/18, 011b/10,
045b/03
b.+nda 037b/13
b.+ndan 003b/11, 005a/13,
006a/14, 009b/08, 009b/17,
010a/12, 010b/14, 013a/12,
014b/10, 014b/11, 014b/11,
016a/01, 017a/17, 018b/08,
018b/19, 020a/07, 020a/10,
020b/09, 022b/02, 022b/03,
026a/04, 026a/17, 027a/04,
029a/03, 031b/12, 031b/18,
032b/18, 032b/18, 033a/01,
033a/11, 034b/09, 035a/04,
036b/12, 038a/04, 041a/04,
043b/10, 045a/18, 045b/09,
046a/10, 046a/11, 046b/07,
048a/12, 051a/05, 051b/04,
051b/18
b.+mı 020a/13, 020b/12, 022a/03,
022b/17, 029a/09, 034a/06,
037a/13, 048a/13, 051b/16
b.+nlar 015b/12, 036a/08,
045b/18, 047b/15
b.+nlara 006a/03, 014a/09,
018a/04, 021a/13, 022a/14,
034b/02, 036b/18, 038a/06,
039a/03, 047b/01
b.+nlar(a) 003a/11, 004a/16,
009b/19, 013a/16, 022b/18,
023a/13, 026b/09, 031a/11,
031a/17, 035a/11, 035b/13,

040a/06, 043b/13, 045b/04,
046a/08

b.+nlardan 009b/15

b.+nları 003a/11, 047b/02

b.+nlar(ı) 014a/09

b.+nları 022a/05, 046b/05

b.+nları 051b/14

b.+nuş 002a/03, 005a/04,
010a/04, 017b/17, 020b/14,
020b/16, 023b/10, 023b/13,
024a/18, 024b/12, 025a/05,
025a/09, 026b/05, 026b/13,
026b/14, 027a/01, 027a/02,
028b/10, 029a/04, 036b/11,
036b/13, 036b/15, 036b/16,
037a/10, 038a/01, 038a/02,
040b/04, 047a/01, 047b/05,
050b/16

b.+nuşla 019a/17, 020a/08,
023a/07, 024b/14, 027a/02,
027b/06, 027b/09, 029b/09,
030b/02, 032a/05, 035b/02,
038a/17, 040b/19, 047a/18
b. resme 003b/03, 005b/15,
003b/09, 005b/11, 008a/04,
011b/16, 012b/05, 018a/12,
024b/16, 025a/15, 033a/11,
047b/04.

buçuk : Buçuk. 016a/05, 016a/11,
018b/10, 019a/03, 020b/06,
021a/02, 022b/07, 022b/08,
022b/08, 022b/13, 023b/12,
023b/12, 024a/16, 028a/07,
033b/06, 033b/07, 035a/07,
038b/19, 039b/13, 043b/19,
046b/04, 046b/12, 046b/14,
047b/16, 047b/18, 049a/03,
049b/06.

budağ (ğ) : Budak.

beleşān b.+ı 019a/05

bağ mersin(i) b.+ı 030b/16

bağla b.+ın 022a/11

delüce bağla b.+ı suyu 037b/01

enār b.+ı 044a/09

qara encir b.+ı ucı 049a/13

tohmekan b.+ı 029b/01.

buğ : Buğ, buhar.

b.+ıla 043a/08, 043a/08.

buğday : Buğday.

b. etmek(i) 005a/08

b. qavudı 002b/18, 004b/10,

016a/18, 022b/16

b. unı 031a/05, 035b/19, 044a/11,
045b/16

b. un(i) 035a/10.

buğlık (ğ) : Hamam; qarş. hāmmām.

b.+a 033a/10

b.+da 034a/03.

buğār : <Ar. Buhar. 026b/12

b.+ı 027b/14.

buğārī : “bkz. imām buğārī “

imām b. 037b/18.

buğrān : <Ar. Ateşli hastalıklarda

ağırlaşma dönemi, kriz dönemi.

024a/10, 024a/11, 024a/12,

028b/19, 28b/19, 28b/19, 029b/09

b.+ı 023b/05, 024a/07, 024a/09.

buqrāt : Hekim adı, Hipokrat, Hipokrates.

011b/12, 013a/17.

bul- : Bulmak.

b.-a 025b/15, 030b/02

şalāh b.-alar 047b/03

b.-an 012a/13

b.-māzın 010a/03

b.-sa 005b/19, 006a/02, 006a/05,

006a/05, 006a/06, 015b/07,

023a/18, 029a/04

b.-sağ 045b/07

b.-ur 017b/18.

bulın- : Bulunmak.

b.-masa 017b/14, 038a/09.

burak : <Ar. Kuyumculukta kullanılan

tuza benzer bir madde; qarş.

naṭrūn. b.+ıla 048b/01

b.-ı irmenî 047a/12.
büre : <Far. Boraks, nebat şekeri.
049a/14, 050b/05, 050b/10,
051a/17
kızıl b. 050a/07
b.+le 049a/15
ermenî b.+si 050a/07.
bur(u)n : Burun.
b.+ı 028a/11
b.+ına 005a/02, 006a/14, 007a/07,
024a/04, 027b/12, 028a/15,
031b/03
b.+ını 028a/15, 029b/19.
bustî : <? Bir tür erik.
b. erügi 033a/18
büy : <Far. Çemen otu, boy tohumu,
(Foenum-graecum).
b.+ıla 050a/18.
büñe- : Engel olmak, yatıştırmak.
b.-ye 035b/18.
büri- : Bürümek.
b.-yeler 003a/05, 003a/10.
büyü- : Büyümek.
b.-mekdedür 042a/07
b.-r 041a/10.
büyük : Büyük.
b. 016a/01, 017b/12, 022b/06,
024b/06, 039b/02
b.+likce 017b/02.
büzür : <Ar. Tohumlar, taneler.
b.+ı 024a/16.

-C-

cabsîn : <Far. Kireç. 043a/12.
cālînūs : 131-210 yılları arasında yaşamış
ünlü hekim, Galen. 003b/03,
017a/07
ayāric-i c. 048a/15.
cān : <Far. Can. 014b/01, 027a/09.
cañavar : <Far. Canlı, hayvan.

dörd ayaklı c. 043a/02.
cānib : <Ar. Taraf, cihet, yan; karş. taraf.
c.+inden 039b/05.
cāvaşîr : <Ar. Cavşir otu ve bundan elde
edilen tıbbî zamk, (Ferula
alaeochytris); karş. kınduz taşakı,
cenz-i bāzestur, cenz-i bādester.
039a/12.
cem^c : <Ar. Toplam, toplama. 036b/01
c. it- 035b/15, 036a/11, 036a/13
c. ol- 025a/13, 034b/06, 034b/07,
036b/01, 045a/18.
cemî^c : <Ar. Bütün. 002b/11, 003a/16
007a/11, 007b/16, 008a/04,
008a/09, 008a/10, 009a/05,
009a/18, 010b/16, 011a/18,
012a/17, 012b/07, 013a/17,
014a/12, 014a/19, 016b/08,
018b/19, 019a/12, 021b/08,
021b/09, 022b/06, 026a/08,
027a/17, 028a/12, 031a/17,
033a/12, 033b/19, 036b/02,
048a/17
c.+in 018b/06, 019a/07,
020b/03, 020b/07, 021a/03,
021a/11, 026a/03, 028a/08,
032a/09, 032a/14, 032b/02,
033a/06, 033b/07, 035a/07,
037b/01, 037b/07, 037b/15,
039a/01, 039a/09, 039a/13,
039b/14, 044b/14, 046b/12,
048a/08, 048b/09, 048b/16,
049a/03, 049a/06, 049b/03,
050a/01, 050a/11, 050b/10,
051a/08, 051a/14, 051a/18,
051b/03, 051b/09
c.+sin 015a/14, 027b/10.
cenber : <Far. Çember.
boyın c.+inden 034b/11, 034b/12.
cenz-i bādester : <Far. Cavşir otu ve

bundan elde edilen zamk, (Ferula elaochytris); karş. kunduz taşakı, cenz-i bāzestur, cāvaşır. 043a/10.

ceñz-i bāzestur : <Far. Cavşir otu ve bundan elde edilen zamk, (Ferula elaochytris); karş. kunduz taşakı, cenz-i bādester, cāvaşır. 027b/01.

cerāhat : <Ar. Yara. 042a/16, 042a/17, 042b/01
c.+a 036a/16
c.+da 039a/19
c.+dur 034b/02
c.+lar 042a/16, 042a/16
c.+ları 036a/18.

cerāhatlu : <Ar.-T. Yaralı. 012a/02.

cercir : <Ar. Şahtere otu, (Fumaria officinalis); karş. şāhterā, şāhter, şāhtere, şāhterec. 046a/02.

cereb : <Ar. Uyuz hastalığı; karş. uyuz, el-ħikketü, ħikket. 041b/15.

cevav : <Far. Arpa ile yapılan bir tür yiyecek; karş. cevāv. 002b/17, 022b/15.

cevāv : <Far. Arpa ile yapılan bir tür yiyecek; karş. cevav. 009b/13, 023a/14, 023a/15, 023a/17, 023a/18, 023b/10, 025a/15, 031b/11, 035b/07, 043b/08 arpa c.+ı 022a/19, 022b/02, 023a/03 arpa c.+ın 040a/02.

cevāriş : <Far. Bir grup macunun genel adı.
alma c.+i 005b/08
ayva c.+i 005b/08
kimlūn c.+in 005b/16
şeker c.+i 021b/11
c.-i cevzī 005b/09.

cevher : <Far. Cevher, öz, yeti.
c.+inde 010b/12
c.-i a^c zā 047b/06
c.-i fāsīd 036b/09 036b/08.

cevherlü : <Far-T. Özlü. 019b/08.

cevzī : <Ar. Cevize ait, cevizle ilgili. cevāriş-i c. 005b/09.

cevz-i buvā : <Ar. Küçük Hindistan cevizi, (Myristica fragrans). 048a/07.

cevz-i cendüm : <Ar. Mangostan, (Garcinia mangostana). 049a/05.

cezb : <Ar. Çekim, çekme gücü. c. it- 015a/02.

cırcır : Su teresi, kekeş, (Nasturtium officinale); karş. kerdeme. c. toħmı 048b/10.

ci : <Far. Ki; karş. kim, ki. eger c. 010b/18, 013b/15.

cidden : <Ar. Gerçekten, hakikaten, ciddi olarak. 049a/08.

ciger : <Far. Karaciğer; karş. çiger. 009a/13, 011b/08, 019b/15
c.+de 012b/18, 021a/15
c.+e 011b/15, 013a/12, 015b/04, 019b/14
c.+(e) 013a/08
c.+i 021a/18, 023b/13
c.+in(e) 024a/17
c.+lerde 011a/12
c.+üñ 009a/14, 009a/15, 015b/15.

cimā^c : <Ar. Cinsel birleşme. 007a/16
c.+dan 007a/16, 030b/19.

cisim : <Ar. Varlığı bilinen, hayyiz olan, mekânı, ciheti, uzunluğu, genişliği ve derinliği olan şey. c.+dür 038a/08.

civā : <Far. Cıva; karş. cīve. 051a/15.

cīve : <Far. Cıva; karş. cīvā. 043a/13, 043a/13.

civit : <Ar. Çivit; karş. çivit. 020b/05.

cüdere : <Ar. İnsan bedeninde çıkan ur. c.-yi ħurūh 041b/14.

cülcülān : <Ar. Susam, (Sesamum

indicum); karř. sisam, sūsān,
sūsen, sumsum. 051b/12.

cülencübīn : <Far. Gül ve baldan yapılan
bir tür macun; karř. gülengübīn.
020a/06, 020a/09, 020a/15,
020b/13, 020b/14, 020b/17,
021b/07, 025b/18, 025b/19,
026a/13, 048a/02
c.+ile 026a/05, 026b/07
c.+le 019b/03, 020b/17
şekerī c. 021a/04.

cüllāb : <Far. Gül suyundan yapılan bir
tür şurup; karř. gülāb. 004a/15,
004b/11, 006b/12, 007b/01,
009b/11, 010a/13, 010b/04,
010a/19, 011b/18, 012a/04,
012b/16, 022a/18, 023b/02,
025a/16, 031a/02, 032a/03
c.+la 004b/08, 009b/12,
015b/19, 022a/08, 022b/01,
022b/04, 023b/08, 023b/11,
025b/01, 028a/08, 029a/09,
031b/13
c.+dan 033a/13.

cülnār : <Far. “gülnār” Yabani nar ağacı,
(Punica granatum). 037b/15.

cüz : <Ar. Cüz, parça. 027b/05,
027b/05, 027b/06, 036a/10,
036a/10, 037a/19, 037b/01,
037b/02, 037b/13, 037b/15,
037b/15, 040a/10, 040a/11,
040a/11, 049b/04, 049b/04,
050b/10, 050b/10, 050b/10,
050b/10, 051b/06
c.-i evvel 004a/18 004a/17,
021b/17 021b/16
c.-i sāñi 041b/06.

cüzām : <Ar. Cüzam hastalığı; karř.
çānakī. 041b/12,
041b/12, 045b/01
c.+uñ 045b/06.

-Ç-

çabala- : Çabalamak.
ç.-sa 015a/18.

çağır- : Çağırarak.
ç.-mağıla 024a/07.

çalkkoyun : Yüzüstü. 004b/06, 004b/12.

çam : Çam ağacı, (Pinus).
ç. ağac(ı) 047a/15.

çanak : Çanak. 024a/02
ç.+a 034a/11
ç.+lar 034a/15
ç.+lara 030b/14.

çānakī : <? Cüzam hastalığı; karř. cüzām.
045b/01.

çehre : <Far. Yüz, çehre; karř. şūret (II).
ç.+si 011a/01.

çek- : Çekmek.
şişe ç.-eler 034b/07
zağmet ç.-er 008b/01, 008b/03
ç. -mekiçün 012b/13
ç.-megile 036b/12
şişe ç.-meyeler 046a/16
zağmet ç.-mez 015a/10.

çekil- : Direnmek, mücadele etmek.
ç.-e 030a/10
ç.-ür 050b/12.

çekiş- : Çekişmek.
ç.-meklerini 006a/16.

çekürdek (g) : Çekirdek.
ç.+i 018b/03, 021a/03, 024b/02,
050b/17, 050b/17, 050b/18
ayva ç.+i içi 028a/07, 032a/12
ayva ç.+i lu' ābı 022b/04, 032a/03
ayva ç.+i lu' āb(ı) 028a/01
hıyār ç.+i iç(i) 032a/07
horāsān zeyti ç.+i 017a/18
kabağ ç.+i içi 028a/06, 032a/06,
032a/18
kabağ ç.+i iç(i) 031b/12, 032a/11,
032a/19, 033b/05
kavun ç.+i 049b/19

kabak ç.+i yağı 004b/11, 007a/07
kavun ç.+i içi 032a/06
şmhiyār ç.+(i) içi 032a/19
kabak ç.+ile 028b/17, 031a/16,
032b/12.

çekürge : Çekirge.

kabak ç.+si 037a/01.

ç. soğduğı 042b/14.

çelelmük : Çitlembik; karş. çetlemük.
050a/09.

çemenlü : Çimenli. 028b/08.

çetlemük : Çitlembik, (Celtis); karş.
çelelmük. 021b/10.

ç. sakızı 050a/13

çevre : Çevre.

ç.+sinde 024a/01

ç.+sindeki 036b/09.

çeyne- : Çiğnemek.

ç.-ye 025b/18.

çıban : Çıban; karş. baş.

ç.+lar(ı) 036a/18.

çıbuğ (ğ) : <Far. Çubuk.

bağ ç.+ı 044a/09.

bağ ç.+ı güli 051b/06.

çık- : Çıkmak; karş. çık-.

ç.-acağ 024a/17

ç.-an 005a/07, 008b/04, 008b/05,
008b/05, 008b/06, 008b/08

ç.-ar 003b/09, 008a/19,

015a/10, 015b/02, 015b/10,

017b/17, 027b/14, 034a/09,

038a/08, 040b/10, 047b/08,

047b/08

ç.-duğı 007b/15

ç.-ıcağ 033a/19

ç.-ınca 011a/21

ç.-mağa 008b/04

ç.-mağı 017b/16, 043b/14

ç.-mağıla 027a/05

ç.-mağ 007b/17, 042a/14

ç.-mağdan 026b/12, 045b/03

ç.-masa 044b/04

ç.-ması 015b/03

ç.-maz 003a/15, 047b/07

ç.-miş 018b/03, 021a/03, 024b/02,
032a/07, 032a/13, 038b/17,

046b/13, 050b/17, 050b/18

ç.-sa 002b/16, 003a/09, 004a/11,

014a/07, 030a/03, 034a/03,

050a/12.

çıkar- : Çıkarmak.

ç.-alar 005a/02, 006a/14, 006a/20,
006b/11, 008b/03, 022a/02,

024a/10, 031a/03, 031b/17,

032b/10, 032b/17, 032b/19,

036a/07, 037a/04

kan ç.-alar 009a/11, 009a/13,

016a/02, 017b/05, 034b/14,

043b/07

ç.-duğı 047b/08

ç.-mağa 008b/08, 009a/11,

009a/12, 015a/09, 020b/10,

022a/05

diken ç.-mağ 042b/03

ç.-mağda 015b/08, 043b/15

ç.-mağdadur 007b/07, 008a/11

ç.-mayalar 017b/05

ç. -miş 017a/18, 032b/01, 050b/17

ç.-salar 034a/07, 034a/08

ç.-sağ 017b/06, 017b/07, 033a/11

ç.-ur 012a/01, 024a/17, 024b/01.

çıkarıl- : Çıkarılmak.

ç.+a 022a/06.

çicek (g) : Çiçek; karş. çiçek.

ç.+leri 049a/19.

çiçek (g) : Çiçek; karş. çiçek.

alma ç.+i 024a/01

alma armüd ç.+i 030b/15

ayva ç.+i 024a/01

gelüncük ç.+i 048b/13, 049a/05

adyā ç.+ile 028b/17

yimiş ç.+leri 034a/14.

çiger : <Far. Karaciğer; karş. ciger.

ç.+inde 013b/06.

çigi : Çiğ, pişmemiş.
ç. 'ūd 034a/13.

çigil : Çil, Çoğunlukla yüzde oluşan kahverengi küçük benekler.
kara ç. 042a/08.

çiglik (g) : Çiğlik.
ç.+ine 004a/07.

çil : Dağ tavuğu, orman tavuğugillerde bir av kuşu, çil, (Terastes bonasia).
003a/10, 017a/14, 022a/13,
025a/18
ç.+ile 016a/04
ç.+ler eti 019b/10, 047b/11
ç. eti 016a/13, 020a/18, 033a/01,
034a/05
ç. söğülmesi 005b/06.

çirg : <Far. Kir, pislik. 036b/01
ħammām ç.+i 037b/09.

çivit : <Ar. Çivit; karş. civit. 047b/15,
049a/09
ç. tohmı 020b/01, 020b/03,
026a/17, 047b/16, 048a/07.

çoban ağacı : Karabuğdaygillerden, beyaz veya pembe çiçekli, yürek biçimi yapraklı, otsu bir kır bitkisi, çobandeğneği, kuşekmeği, (Polygonum aviculare); karş. 'aşā'r-rā'ī.
037a/18
ç. a. suyu 005b/01.

çoğan : Çöven otu, (Gypsophilla struthium); karş. kündüs.
ısfahān ç.+ı 004a/09
necrān ç.+ı 004a/09
pārisī ç.+ıla 051a/19.

çoğaz : Çok az. 034b/06.

çok : Çok. 002b/06, 003a/07, 003a/18,
003a/19, 003b/17, 004b/03,
005a/02, 005a/04, 005b/10,
006a/11, 006a/15, 006b/03,
006b/06, 006a/15, 006b/06,
006a/17, 006b/01, 006b/15,
007a/02, 007a/04, 007a/09,

007a/13, 007a/13, 007b/13,
007b/19, 007b/19, 008a/17,
010a/08, 010b/17, 011a/15,
011a/18, 011b/11, 011b/12,
011b/15, 014a/02, 014a/15,
014a/18, 015b/08, 017a/11,
019a/14, 021a/14, 021a/17,
022a/02, 022a/05, 022b/14,
024a/06, 024a/18, 024b/09,
025a/13, 026a/07, 026b/11,
026b/16, 027a/17, 029b/11,
030a/05, 031a/14, 032a/02,
035b/17, 038a/12, 042a/12,
045b/09, 049a/08, 050a/18,
050b/13
ç.+dur 013a/01, 025a/04, 027a/12
ç.+ı 008a/07
ç.+ıraq 014a/18, 021a/08, 038a/12
ç.+ıraqı 021b/17.

çoklık (g) : Çokluk.
c.+da 006b/04, 010b/08, 010b/12,
015a/12
c.+dan 004b/03
c.+ıla 008b/04.

çomak(g) : Ucu topuzlu sopa, gürz.
ç.+ıla 042b/05.

çölmek (g) : Çömlük. 034a/10
ç.+ı 034a/11.

çörek otu : Çöreotu, çörek otu (Nigella damascena); karş. şūniz. 048b/11,
049a/04
ç. o.+la 048a/14, 048b/01.

çukır : Çukur.
eşsesi ç.+ına 028a/13.

çüridici : Çürütücü, bir şeyin çüremesine yol açan şey. 041a/14, 041a/15.

-D-

da : Da, de, dahi; karř. de. 039a/14.

dābbe : <Ar. Binek hayvanı.

d. deri 043a/02.

dağıl- : Dağılmak.

d.-a 034b/06

d.-ınca 007b/03.

dağla- : Dağlamak.

d.-mağ 039b/03.

dağı : Dahi, da/de; karř. dağı.

001b/15, 003a/11, 004a/06,
004a/07, 004a/12, 004b/08,
005a/17, 007b/02, 008b/16,
008b/18, 009a/06, 009b/02,
012a/05, 012b/16, 013a/06,
013a/18, 013b/16, 014a/11,
014b/06, 014b/18, 015b/01,
015b/02, 016b/15, 017b/02,
019a/08, 019a/15, 019a/19,
019b/07, 019b/08, 021a/16,
033a/19, 040b/13, 041a/15,
046a/17, 050a/08.

dağı : Dahi, da/de; karř. dağı.

002b/05, 002b/19, 003b/14,
003b/16, 003b/18, 004a/15,
004b/06, 004b/07, 004b/07,
004b/17, 004b/19, 004b/19,
004b/19, 005a/09, 005b/07,
005b/13, 005b/14, 005b/15,
006a/03, 006a/11, 006a/07,
006a/15, 006a/20, 007a/11,
007a/11, 007a/12, 007a/14,
007a/18, 007b/04, 007b/08,
007b/19, 008a/06, 009a/11,
009b/01, 009b/01, 009b/01,
009b/02, 009b/02, 009b/02,
009b/08, 009b/09, 009b/12,
009b/19, 010a/04, 010a/07,
010a/18, 010b/01, 010b/01,
010b/07, 010b/07, 010b/12,
010b/15, 010b/18, 011a/04,

011a/15, 011b/02, 011b/04,
011b/11, 012a/01, 012a/02,
012a/11, 012a/13, 012a/15,
012b/04, 012b/08, 013a/07,
013a/16, 013b/16, 014a/05,
014a/11, 014b/13, 015a/07,
015a/09, 015a/10, 015b/03,
015b/12, 016a/03, 016a/08,
016a/11, 016a/17, 016b/09,
016b/10, 016b/13, 017a/02,
017a/08, 017a/13, 017a/16,
017b/02, 017b/04, 017b/08,
017b/11, 018a/04, 018a/07,
018a/10, 018a/10, 018a/12,
018a/15, 018b/08, 018b/14,
019b/01, 019b/01, 019b/04,
019b/06, 019b/08, 019b/09,
019b/11, 019b/11, 019b/14,
020b/11, 020b/13, 020b/14,
020b/15, 020b/16, 020b/17,
020b/17, 021a/02, 021a/12,
021b/02, 021b/06, 021b/09,
021b/10, 021b/11, 021b/12,
021b/17, 022a/06, 022a/14,
022a/17, 022b/04, 022b/13,
023a/06, 023a/13, 024a/01,
024a/03, 024a/03, 024a/06,
024a/15, 024a/18, 024a/19,
024b/19, 025a/11, 026a/06,
026a/11, 026a/14, 026a/17,
026b/02, 026b/08, 026b/08,
026b/09, 026b/14, 026b/18,
027a/01, 027a/02, 027a/07,
027a/08, 027a/09, 027a/16,
027b/16, 028a/02, 028a/14,
028a/18, 028b/18, 029a/14,
029a/14, 029a/18, 029b/02,
029b/13, 029b/13, 030a/01,
030a/05, 030a/06, 030a/10,
030a/12, 030a/17, 030a/19,
030b/03, 030b/04, 030b/06,
030b/08, 030b/10, 030b/11,

031a/03, 031a/10, 031a/11,
031a/11, 031a/12, 031a/15,
031a/16, 031a/16, 031b/01,
031b/08, 031b/09, 031b/13,
031b/14, 031b/16, 031b/19,
032a/01, 032a/02, 032a/05,
032b/04, 032b/10, 032b/16,
032b/17, 032b/17, 032b/18,
033a/01, 033a/19, 033a/19,
033b/02, 033b/03, 034a/06,
034a/07, 034a/14, 034b/02,
034b/07, 034b/15, 034b/15,
035a/03, 035a/03, 035a/04,
035a/11, 035a/14, 035a/15,
035a/17, 035a/19, 035b/03,
035b/06, 035b/08, 035b/13,
036a/01, 036a/03, 036a/05,
036a/08, 036a/08, 036a/10,
036a/12, 036a/13, 036a/14,
036a/14, 036a/15, 036a/15,
036a/18, 036a/19, 036b/05,
036b/06, 036b/07, 036b/11,
036b/18, 037a/02, 037a/06,
037a/06, 037a/17, 037a/18,
037b/08, 037b/09, 037b/10,
037b/12, 037b/13, 037b/14,
037b/16, 037b/16, 038a/04,
038a/06, 038a/07, 038a/09,
038a/13, 038a/16, 038b/02,
039a/03, 039a/04, 039a/04,
039a/07, 039a/08, 039a/10,
039a/18, 039b/02, 039b/03,
039b/09, 039b/14, 039b/14,
039b/15, 039b/18, 040a/06,
040a/11, 040a/12, 040a/12,
040a/16, 040a/17, 040b/05,
040b/05, 040b/07, 040b/19,
041a/02, 041a/18, 041a/19,
041b/01, 041b/13, 041b/17,
042a/05, 042a/09, 042a/11,
042a/13, 042a/13, 042a/13,
042a/14, 043a/15, 043a/16,

043b/03, 043b/08, 043b/13,
043b/19, 044a/01, 044a/01,
044a/02, 044a/05, 044a/11,
044a/15, 044b/05, 044b/17,
044b/18, 045a/05, 045a/09,
045b/03, 045b/03, 045b/04,
046a/02, 046a/08, 046a/09,
046a/09, 046b/07, 046b/08,
046b/13, 046b/14, 046b/18,
046b/19, 047a/10, 047a/13,
047b/01, 047b/13, 047b/15,
047b/16, 047b/18, 048a/04,
048a/14, 048b/17, 049a/07,
049a/10, 049a/14, 049b/01,
049b/03, 049b/05, 049b/08,
049b/12, 049b/14, 050a/03,
050a/11, 050a/12, 050a/15,
050b/01, 050b/09, 050b/09,
051a/10, 051a/12, 051a/16.

dāhīl : <Ar. İç, içeri. 004a/18.

dāhīlūn : <Ar. Bir tür merhem.

d. melhemi 041a/09, 041a/17

d. melhem(i) 040b/12

d. merhemi 038b/11, 039a/03

melhem-i d. 041a/18.

daldur- : Daldırmak.

d.-alar 006a/06, 006b/19, 032b/17.

damar : Damar; karış. tamar.

d.+dan 007a/18

alın d.+ından 045b/08

ekşel d.+ından 045b/08

şâh d.+larda 045b/08

şâh d.+lardan 046a/14.

damzur- : Damlatmak.

d.-alar 045a/08.

dâne : <Far. Tane, tohum. 018b/03,

022b/06, 024b/01, 024b/02,

044a/03

d.+ler 017a/15, 017b/13

belesân d.+si 049b/19

ğâr ağac(ı) d.+si 047a/15

enâr d.+si sefûfi 005a/15.

dānīk : <Far. Dirhem'in altında biri; karş.
dānīk, deng, danķ. 015a/13,
027b/09, 039b/13, 047b/17
d.+dan 021b/02.

dānīk : <Far. Dirhem'in altında biri; karş.
dānīk, deng, danķ. 020b/02,
020b/03, 020b/03, 020b/05,
020b/06, 020b/06.

danķ : <Far. Dirhem'in altında biri; karş.
dānīk, dānīk, deng. 051a/04.

dar : Dar. 003b/18.

dārcinī : <Far. Tarçın; karş. dārşinī,
dārçinī. 017b/11, 021a/01.

dārçinī : <Far. Tarçın; karş. dārşinī,
dārcinī. 020a/16, 020a/19,
034a/06
d.+le 026a/01.

dār-ı fulful : <Far. Başbiberi, uzun biber,
(Piper longum). 019a/05, 046a/18,
048a/05.

dārşinī : <Far. Tarçın; karş. dārcinī,
dārçinī. 006a/05, 048a/05
d.+den 048a/05
d.+ye 048a/06
d. ağacı 046a/18.

daru : Darı. 032b/05.

daş (I) : Dış. 041b/08, 043a/19
d.+ına 006b/19.

daş (II) : Taş; karş. taş.
ḳalyā d.+ı 051a/15
aḳ şeffāf d. 043a/12
d. çölmek 034a/10.

daşra : Dışarı, dış. 001b/12, 007b/07,
008a/11, 011b/20, 012a/01,
018a/16, 025b/06, 025b/08,
028b/02, 030a/03, 043b/14,
044b/04, 045b/03
d.+ğı 024a/04, 034b/01, 034b/02,
034b/03, 042a/15
d.+sına 016b/16, 030a/10,
030a/19
d.+sında 037a/16.

datlu : Tatlı. 002b/12, 003a/02, 003a/19,
006b/10, 007a/10, 007a/11,
012b/16, 013b/14, 017a/18,
022a/07, 022b/06, 023b/01,
029a/08, 029a/09, 030b/14,
031a/03, 031a/16, 031b/11,
031b/14, 032a/04, 032b/10,
032b/17, 033a/05, 034a/04,
035a/18, 035b/03, 036a/06,
039a/07, 044a/07
d.+dan 004b/01
d. bāzām 033a/08
d. bāzām yağı 023a/19, 028a/02,
028a/04, 028a/05, 031a/06,
031b/11, 032a/04, 043b/12,
044a/07 044b/16, 045b/19
d. bāzem yağı 004b/10, 004b/11
d. enār 031a/13
d. enār suyu 012b/08
d. erük 018a/02
d. erük suyu 018a/03
d. üzüm 045b/15.

dāvā : <Ar. Devalar.
d.+sı 007b/10.

dāyim : <Ar. Sürekli, her zaman.
002b/08, 025b/07, 050b/11
d.+dür 025a/11
d. ol- 005a/15, 008a/14, 027a/17
d. olan sıtma 001b/19, 003b/01,
011a/10, 011b/02, 020a/01,
023b/03
d. olan muḫbiḳ sıtma 009b/18.

dāyimī : <Ar. Daimî.
d. olan sıtma 012a/10.

de : Dahi, da, de; karş. da. 002b/14,
003a/14, 003b/06, 008b/13,
008b/13, 009b/10, 009b/10,
010a/13, 010a/18, 011b/08,
012a/08, 013a/18, 015a/12,
019b/19, 021a/05, 021a/14,
021b/05, 021b/09, 022a/15,
022a/16, 022b/05, 022b/05,

024a/08, 025a/07, 026b/02,
027b/07, 027b/08, 031a/10,
032b/12, 033b/04, 035a/03,
036a/09, 036b/08, 037b/13,
039a/10, 040a/07, 040b/02,
044a/05, 044a/11, 045b/01,
045b/18, 047a/13.

def : <Ar. Savmak, def etmek.
d.+i 015b/08
d.+inden 015b/09
d.-i ğızā-yı ğalīz 10a/11
d. it.- 010a/15, 015a/09, 016a/16,
018a/12, 034b/17, 040a/05.

def a : <Ar. Defa, kez, kere. 006a/18,
006a/19, 006a/19, 007a/02,
008b/10, 008b/16, 009b/14,
020b/08, 022b/14, 023a/05,
025a/17, 025a/17, 031a/12,
039b/09, 039b/09, 046a/07,
046b/08, 047b/19, 048a/01,
051a/09
d.+da 010b/03, 010b/05, 022a/05
d.+yıla 009a/01
d.-yı intikāl it- 014a/07 014a/06
d.-yı naql it- 010a/12.

defa' āt : <Ar. Defalar. 006b/01
d.+ile 008b/13, 010b/01, 010b/06,
010b/10, 048a/01.

degin : Dek, kadar; karř. kadar.
řimdiye d. 007b/04, 012a/18,
041b/02, 049a/15.

degül : Deęil. 012a/08, 017b/02, 022a/16
d.+dür 003b/14, 004b/17,
008b/04, 008b/08, 011b/18,
012a/01, 012a/02, 013a/05,
014a/02, 014a/07, 014b/10,
015a/02, 015a/16, 016a/06,
016b/09, 017b/14, 017b/14,
017b/18, 018a/15, 023a/14,
023a/17, 023a/18, 024a/06,
025a/04, 029a/02, 029b/09,

030b/09, 031a/15, 035b/08,
045a/10, 046a/04.

del- : Delmek.
d.-eler 045a/18.

delālet : <Ar. Tanıklık, bir řeyin delili
olmak.
d. it- 004a/01, 004a/01, 004a/06,
004a/07.

delāyil : <Ar. Deliller. 014a/17, 043a/17
bāb-ı d.+de 043a/18
d.+inden 004a/13.

delin- : Delinmek.
d.-ür 042a/11.

delü baqla : <Ar. Acı bakla, yabani bakla,
termiye, (Lupinus termis); karř.
delüce baqla, türmüs, mıřır
baqlıllāsı, mıřır baqlāsı, baqlıllā-yı
mıřır. 037a/01.

delüce baqla : <Ar. Acı bakla, yabani
bakla, termiye, (Lupinus termis);
karř. delü baqla, türmüs, mıřır
baqlıllāsı, mıřır baqlāsı, baqlıllā-yı
mıřır.
d. b. budaęı suyu 037b/01.

delüce zeytün : <T.-Ar. Yaban üzümü,
(Delphinium staphisagria); karř.
miv̄izec.
d. z.+ı 051a/13.

delük (g) : Delik.
d.+ine 007a/07.

demevī : <Ar. Bir mizacın bünyesindeki
dört unsurdan biri olan kan
maddesinin baskın olması, kanlı
mizaç.
mādde-yi d. 034a/19
d. ol- 008a/15.

demür : Demir.
d.+ile 039a/17, 039a/18
sünü d.+in 042b/03.

demür boķı : Erime durumundaki
madenlerin yüzeyinde toplanan
madde, cüruf. 049a/10.

demregü : Temriye hastalığı; karşı.
kuvebā. 041b/19.

deng : <Far. Dirhem in altında biri; karşı.
dānīk, dānīk, danq. 018b/10,
026a/03, 044a/01.

deñiz : Deniz.
d.+den 038a/08
d. balıķı 043a/09
d. davşanı 043a/09
d. suyu 050b/08
d. kıyısı 047a/08.

deñiz davşanı : Deniz tavşanı, (Cyclopte
rus lumpus).
d. d.+n 043a/09.

depeleyici : Öldürücü. 042b/16, 042b/17.

depret- : Kıvıldaıtmak, sarısmak, hareket
ettirmek.
d.-meyeler 017a/14, 029a/01.

der : Ter. 005a/13, 029b/11, 029b/15,
031b/16, 042a/02
dābbe d.+i 043a/02
d.+ile 024a/10
d. aķ- 029a/06
d. dökül- 002a/08
d. dutul- 029a/06
d. kesil- 002a/08
d. yolları 001b/04, 003a/04,
003a/07, 003a/13, 003b/08,
018a/19.

derece : <Ar. Derece, ölçü, mertebe.
d.+de 038b/08, 038b/09.

deri : Deri; karşı. diri (II). 002b/13,
016b/06, 016b/17, 016b/17,
036b/09, 043a/02, 050b/12
d.+den 047b/07
d.+nüñ 037a/16
d.+si 042a/01
d.+sin 047a/05
d.+sinden 047b/03.

deriñ : Derin. 036b/12.

derle- : Terlemek.
d.-dükden 003a/08

d.-mekdür 027a/15.

derlet-(d) : Terletmek.
d.-eler 034b/05.

dermān : <Far. İlaç, derman.
d.+ın 001b/06
d.+ındadur 001b/05, 001b/15,
002a/04, 002a/06.

dest-māl : <Far. Elbezi. 005b/04.

deş- : Deşmek.
d.-eler 045a/14
d.-mege 036b/03.

deşil- : Deşilmek.
d.-ince 007b/03.

devā : <Ar. İlaç. 011b/18, 013a/19,
015a/16, 015b/01, 018b/02,
020b/09, 024b/09, 029a/10,
037a/09, 037a/10, 038a/14,
040a/09, 040a/17, 041a/01,
041a/03, 042b/18, 046a/07,
049a/11, 050b/09
d.+dan 049a/12
d.+dur 007a/15, 015a/15
d.+la 026a/16
d.+lar 015b/16, 015b/17, 042b/16
d.+lara 013b/02
d.+larıla 030a/03
d.+nuñ 020b/02, 040a/09,
047a/11, 050a/09
d.+sı 002b/05, 004b/06, 007a/15,
007b/06, 008a/05, 012a/19,
024b/12, 024b/19, 025a/01,
026b/05, 027b/04, 034b/04,
036b/11, 037a/14, 037b/19,
038b/07
d.+sın 002b/04, 004b/04, 007a/17,
043a/17
d.+sına 026b/16, 043b/02
d.+sında 026b/12, 026b/17,
026b/19, 037a/02, 037a/10
d.+sındadur 001b/03, 001b/07,
001b/08, 001b/08, 001b/10,
001b/11, 001b/13, 001b/16,

001b/18, 001b/19, 002a/01,
002a/02, 002a/04, 002a/07,
002a/08, 002a/09, 002a/10,
002a/11, 002a/12, 002a/13,
002a/14, 002a/15, 002a/16,
002a/18, 002b/01, 002b/02,
003a/04, 007a/06, 007b/05,
007b/06, 012b/02, 014a/16,
020a/01, 021b/15, 024b/11,
028a/17, 029a/06, 034a/18,
034a/18, 036b/14, 037a/09,
038b/03, 039a/14, 040b/03,
041b/09, 041b/10, 041b/10,
041b/13, 041b/14, 041b/15,
041b/16, 041b/18, 041b/19,
042a/01, 042a/02, 042a/10,
042a/14, 042a/15, 042a/16,
042a/17, 042a/18, 042b/01,
042b/02, 042b/03, 042b/04,
042b/05, 042b/07, 042b/08,
042b/09, 042b/10, 042b/11,
041b/11, 042b/12, 042b/13,
042b/15, 042b/17, 042b/18,
042b/19, 043a/01, 043a/02,
043a/03, 043a/05, 043a/06,
043a/07, 043a/08, 043a/09,
043a/10, 043a/11, 043a/13,
043a/14, 043a/15, 043a/16,
045a/11, 045b/01, 047b/05,
049b/16, 050a/14
d.+sındağı 041b/03
d.+sından 024b/12, 026b/18,
027a/01, 028b/13
d.+sımı 004a/18, 007b/04, 041b/05
d.+ya 003b/02
d.+yı 009a/03, 018b/11, 018b/12,
018b/17, 020b/08, 024b/18,
026a/02, 043b/16, 046b/14,
047b/19
d.+yıla 013b/05, 045b/10,
047a/11, 050a/07
d.+yıludur 011b/01

şifat-ı d. 047b/15
şifat-ı d.-yı āhiri 044a/02
d.-yı ʿāmm 007b/09
d.-yı müşhil 046b/07, 048a/11
d.-yı nāfi 049b/10.

devāü's-şaf'leb : <Ar. Saç sakal
dökülmesi şeklinde görülen bir
hastalık.
d. ü's- ş. dedür 042a/03.

deve : Deve.
d. südi 045b/12.

devre : <Ar. Belirlenmiş zaman dilimi.
013b/12.

deyin : Sincap. 042b/09.

dıflı : <Ar. Zakkum ağacı, (Nerium
oleander). 043a/11, 048b/04,
048b/04, 048b/07.

dıkk : <Ar. İnce ağrı, erime hastalığı,
verem. 025a/14
d. sıtması 025b/13, 030b/07,
031b/05, 032a/18.

dırnağ : Tırnak. 042a/14
d.+da 042a/14.

di- : Demek.
d.-di 042a/12
d.-diler 010b/09
d.-dügümüz 014b/05
d.-dük 007b/04, 013a/19, 041a/07
d.-rler 002a/18, 002b/01, 018b/06,
018b/09, 021b/18, 022b/07,
024b/05, 025a/09, 033a/07,
033a/10, 034a/19, 036b/03,
036b/11, 037b/17, 038b/04,
041b/12, 042a/12, 046a/16.

dib : Dip, kök.
asmānī sūsen d.+i 040b/15
asumānī sūsān d.+i 048b/16
asumānī sūsen d.+i 046b/03
ḥaṭmī d.+ile 036a/05
ḥıṭmī d.+i 040b/15
kāsni d.+i 031a/11

mārul d.+i 022a/10, 031a/04,
031a/11
rāziyāne d.+i 020a/10
rāziyānenün d.+i 003b/10
sūsān d.+i 018b/05, 027b/19
sūsēn d.+i 015a/14
tağ tarḥūnı d.+i 049a/03
tağ tarḥūn(ı) d.+ile 048b/02
asmānī sūsēn d.+in 036a/12
cigerūn d.+inden 020b/18
cigerūn d.+ine 009a/15
gebre d.+inün 048b/02
kerefs d.+inün 020b/15
rāziyāne d.+inün 020b/15.

diken sarmaşığı : Bağboğan, küsküt,
(Cuscuta epytphimum); karş. ükşüş,
bağ sarmaşığı. 024a/15, 042b/03
d. sarmaşığı suyu 024a/15.

dikensüz : Dikensiz.

d. arduç toḥmı 049a/05.

dil (I) : Ağız boşluğunda, tatmaya,
yutkunmaya, sesleri boğumlama-
ya yarayan etli, uzun, hareketli
organ, tat alma organı, dil.

023a/18

d.+ini 023a/19

od d.+i 041b/11

kuzu d.+i suyu 037b/02

sıgır d.+i 018b/04, 046b/11.

dil (II) : Dil, konuşma sistemi.

yunan d.+ince 036b/04.

dile- : Dilemek.

d.-señ 028a/15, 048b/18

d.-dük 041b/03 d. 041b/03

d.-rseñ 004b/10, 048a/16.

dilki üzümü : Tilki üzümü, it üzümü,
(Solanum nigrum); karş. dilkü
üzümü, ‘ineb-işa‘leb. 035a/14
d. ü. suyu 035a/10.

dilkü : Tilki.

d. yağ(ı) 046a/09.

dilkü üzümü : Tilki üzümü, it üzümü,

(Solanum nigrum); karş. dilki
üzümü, ‘ineb-işa‘leb.

dilkü ü.+i 040a/15

dilkü ü.+i suyu 037b/01, 040a/05.

dimāğ : <Ar. Beyin; karş. beyni. 007a/09
d.+(a) 027b/14.

diñle- : Dinlemek.

d.-ye 006b/17, 006b/18.

diñlen- : Dinlenmek.

d.-düreler 004b/19, 005a/02.

dirhem : <Ar. Okkanın dört yüzde biri
değerinde bir ağırlık ölçüsü.

013a/03, 015a/13, 015a/13,

015a/14, 015a/15, 015b/18,

016b/13, 016b/14, 016b/14,

017a/17, 018b/02, 018b/03,

018b/03, 018b/03, 018b/04,

018b/05, 018b/05, 018b/05,

018b/07, 018b/10, 018b/18,

018b/18, 018b/19, 019a/04,

019a/05, 019a/05, 019a/05,

019a/05, 019a/05, 019a/06,

019a/06, 019a/06, 019a/06,

019a/07, 019a/10, 019a/10,

019a/11, 019a/11, 019a/12,

020a/06, 020a/09, 020a/09,

020b/02, 020b/02, 020b/03,

020b/05, 020b/18, 020b/19,

021a/01, 021a/02, 021a/02,

021a/02, 021a/03, 021a/03,

021a/04, 021a/04, 021a/04,

021a/10, 021a/10, 021a/11,

021a/11, 022b/02, 022b/02,

021b/02, 022b/03, 022b/06,

022b/11, 022b/13, 023b/08,

023b/08, 023b/08, 023b/12,

023b/12, 023b/12, 023b/12,

024a/16, 024b/02, 024b/03,

024b/03, 024b/03, 024b/04,

024b/04, 024b/05, 025b/18,

026a/03, 026a/03, 027b/09,

027b/10, 027b/10, 027b/10,

028a/06, 028a/07, 028a/07,
028a/08, 029a/12, 029a/13,
029a/14, 029a/14, 029a/16,
032a/04, 032a/07, 032a/07,
032a/08, 032a/08, 032a/09,
032a/09, 032a/12, 032a/13,
032a/13, 032a/14, 032a/14,
032a/19, 032b/01, 032b/02,
032b/02, 033a/04, 033a/05,
033a/05, 033a/06, 033b/05,
033b/06, 033b/06, 033b/06,
033b/07, 033b/07, 035a/06,
035a/06, 035a/07, 037b/06,
037b/06, 037b/06, 037b/07,
037b/07, 038b/12, 038b/12,
038b/13, 038b/18, 038b/19,
038b/19, 039a/01, 039a/11,
039a/12, 039a/13, 039b/12,
039b/12, 039b/13, 039b/14,
039b/14, 040b/15, 040b/16,
040b/17, 043b/17, 043b/18,
043b/18, 043b/18, 043b/19,
043b/19, 044a/03, 044a/04,
044b/06, 044b/07, 044b/08,
044b/08, 044b/08, 046b/04,
046b/10, 046b/04, 046b/05,
046b/10, 046b/11, 046b/12,
046b/12, 046b/12, 046b/13,
046b/17, 046b/18, 047a/14,
047a/14, 047a/14, 047a/14,
047a/15, 047b/16, 047b/16,
047b/16, 047b/17, 048b/04,
048b/13, 048b/15, 048b/16,
049a/02, 049a/03, 051a/07,
049a/02, 049a/09, 049a/09,
050b/17, 050b/18, 050b/18,
050b/18, 051a/01, 051a/03,
051a/08, 051a/08, 051a/13,
051a/14, 051a/17, 051a/17,
051b/01, 051b/03, 051b/08,
051b/09, 051b/09, 051b/12,
051b/13, 051b/13

d.+den 013a/03, 013a/04,
022b/11, 027b/02, 039b/15,
044b/09, 047a/01, 047b/18,
048a/09, 048a/16
d.+dür 029a/13, 051a/10
d.+(e) 013a/03, 018b/06, 018b/09,
019a/03, 022b/07, 022b/11,
024b/05, 033a/07, 033a/10,
039b/15, 047b/19, 048a/09,
048a/12, 051a/05.

diri (I) : Diri, canlı. 034a/01.

diri (II) : Deri; karş. deri.

d.+nün 016b/16.

diril- : Dirilmek, canlanmak.

d.-ip 003a/16

d.-mekden 036b/07.

dirlik (g) : Yaşayış, hayat, sağlık, geçim.

d.+in 017a/04, 019b/12, 024a/03.

ditre- : Titremek.

d.-mek 027a/15, 027a/17

d.-mekdür 027a/12

d.-mesi 012b/18

d.-meye 027b/03.

diyü : Diye. 003b/03, 003b/04, 006b/19,

010a/09, 019b/16, 021a/16,

027a/09, 029b/12, 029b/19,

030a/01, 030a/14, 031b/09,

034b/07, 043b/16.

doğ- : Doğmak.

d.-mağtan 016b/12

d.-mazdan 031b/09

d.-sa 020a/02, 020a/09.

doğa aşısı : Kabuğu alınmış buğdaydan,

yani yarmadan yapılan ve bir di-

ğer adı da “ayran aşısı” olan çorba;

karş. doğba aşısı. 003a/11, 017b/11.

doğba aşısı : Kabuğu alınmış buğdaydan,

yani yarmadan yapılan ve bir di-

ğer adı da “ayran aşısı” olan çorba;

karş. doğa aşısı.

d. a.+n 017a/15.

doğra- : Doğramak.

d.-r 011b/20, 012a/06.
dođran- : Dođranmak.
d.-mıř 027b/19, 028b/18.
dođurıcı : Dođurucu. 019b/07.
dođan- : Dokunmak; karř. dođın-,
dođun -.
d.-ur 004b/06.
dođın- : Dokunmak; karř. dođan-,
dođun -.
d.-a 024a/04.
dođun- : Dokunmak; karř. dođan-,
dođın -.
d.-maya 045a/02
d.-ur 030b/13
d.-ur ol- 012b/14, 024a/01,
029b/14, 034a/16.
dođuz : Dokuz; karř. tođuz. 014a/14
d.+ıncı 001b/10, 002a/12, 007b/05
on d.+ıncı 002a/03.
doldur- : Doldurmak.
d.-maya 033a/02.
domalan : Domalan, arapmantarı, (Tumer
aestivum); karř. tomalan.
047b/10.
dođ- : Donmak; karř. tođ-.
d.-an 043a/07.
dög- : Dövmek, ezmek; karř. döv-.
d.-eler 004b/07, 015a/14,
015b/18, 016b/14, 018b/19,
019a/07, 020b/04, 020b/07,
021a/11, 025a/19, 026a/04,
027b/11, 028a/08, 032a/09,
032a/14, 032b/03, 033b/08,
035a/07, 037b/07, 037b/08,
037b/11, 037b/15, 038b/02,
039a/01, 039a/08, 039b/14,
040a/11, 040b/17, 041a/01,
044b/14, 044b/16, 044b/17,
046b/12, 047a/13, 047a/15,
047b/17, 048a/08, 048b/16,
049a/03, 049a/06, 049a/09,
049b/01, 049b/01, 049b/03,

049b/05, 049b/11, 049b/11,
049b/12, 049b/13, 049b/15,
050a/01, 050a/08, 050a/11,
050b/05, 050b/10, 050b/19,
051a/04, 051a/08, 051a/14,
051a/16, 051a/18, 051b/03,
051b/06, 051b/10, 051b/13
d.-esin 038a/16
d.-seler 027b/06, 048b/03,
048b/06, 048b/09
d.-seđ 036a/10, 036a/12.
dögil- : Dövölmek, ezilmek; karř. dögöl-.
d.-e 019a/12
d.-enin 040b/17
d.-ine 044b/08
d.-miř 012b/17, 018b/10 022b/16,
028a/03, 029b/13, 032a/04,
033b/15, 048b/04, 048b/05,
050b/01, 051a/02.
dögöl- : Dövölmek, ezilmek; karř. dögöl-.
d.-miř 022b/11, 034a/05, 035a/01,
037a/18, 038b/12, 040a/09,
046b/06
d.-se 036a/19.
dök- : Dökmek.
d.-e 018a/16
d.-ecek 031b/16
d.-eler 002b/08, 003a/19,
005a/02, 005b/16, 005b/17,
006a/13, 006a/18, 006b/11,
007a/09, 007a/10, 007a/12,
013b/14, 014a/05, 014a/05,
014a/06, 014a/06, 021b/14,
024b/05, 026a/07, 026b/01,
027b/05, 028a/01, 028a/13,
028b/18, 031b/12, 031b/14,
033a/07, 033a/08, 033a/08,
034a/04, 034a/06, 037b/12,
040a/12, 046a/11, 050a/19
d.-en 002b/08
d.-mek 002b/16

d.-mekde 014a/04, 025b/07,
025b/09
d.-mekden 046a/09
d.-mekdür 014a/03
d.-mekile 026a/08
d.-tükleri 012b/14.
dökdür- : Döktürmek, dökmesini
sağlamak.
d.-ür 035b/10.
dökil- : Dökülmek; karşı. dökül-.
d.-en 043a/13
d.-miş 044b/01.
dökül- : Dökülmek; karşı. dökil-.
d.-en 038a/19
d.-mek 034b/01, 038b/06
der d.-mek 002a/08
d.-mekdedür 042a/04
d.-mekden 007a/19, 029b/17,
034b/17, 035a/04, 038b/15
d.-mekden 038a/02
d.-mekdür 034b/01
d.-miş 012a/02
d.-se 015b/16
d.-ür 003a/15.
dön- : Dönmek.
d.-e 038a/12
d.-er 011a/12, 011b/15
d.-mege 018a/15
d.-mek 010a/02, 027a/04
d.-meye 021b/12
d.-mez 016b/02
d.-miş 027b/11, 035b/02
d.-se 047b/06.
dönder- : Döndürmek.
d.-ür 019a/17.
döñen- : Olduğu yerde veya bir şeyin
çevresinde dönmek.
d.-ince 020a/14.
dört (d) : Dört. 001b/03, 002b/08,
003b/11, 004a/10, 006a/19,
008a/13, 009b/07, 013a/04,
013a/11, 014b/03, 018b/04,

018b/05, 018b/05, 018b/05,
019a/06, 019a/07, 019a/10,
020a/10, 020a/12, 020b/02,
020b/03, 020b/05, 021a/01,
022a/17, 022b/03, 024b/03,
024b/04, 024b/07, 026a/03,
028a/06, 028a/07, 029a/10,
030b/14, 032b/01, 033a/09,
033b/06, 034a/15, 035a/08,
037b/06, 037b/07, 038b/19,
039b/15, 044b/07, 044b/13,
044b/15, 046b/11, 047a/04,
048a/16, 048a/16, 048b/06,
051a/09, 051b/03, 051b/13
d.+de 014a/15
d.+den 009b/08
d.+inci 001b/06, 001b/16,
002a/07, 002a/19, 004a/12,
006a/09, 017a/10, 023a/03,
029a/05, 041a/06, 041b/08,
041b/13, 042a/06, 042b/03,
042b/12, 043a/03, 043a/14
d.+üne 009b/13
elli d. 041b/09
on d. 022b/19
yigirmi d. 048a/08
d. ayaklı çavav 043a/02.
döşe- : Döşemek, sermek, yaymak.
d.-yeler 034a/14.
döşek (g) : Döşek. 030b/17
d.+ine 044a/11.
döşenil- : Döşenilmek.
d.-nilmiş 024a/01.
döv- : Dövmek, ezmek; karşı. döğ-.
d.-señ 036a/15.
dur- : Durmak.
d. -a 019b/12, 028b/03, 029b/15,
047a/18
d.-duğı 012b/13, 029b/14
d.-dı 017a/08
d.-mağa 018a/14
d.-maz 017b/07.

dūr u nāfis: <Ar. Bir tür yakı. 046a/16.
durrāc : <Ar. Turaç kuşu. 003a/10,
004a/16
d.+lar 047b/11
d. eti 020a/18, 034a/05
d. şōrvāsı 022a/14.
durudıl- : Durdurulmak.
d.-a 004a/04.
durut -(d) : Durdurmak, kaim kılmak.
d.-alar 006a/12, 006b/18.
dut- : Tutmak.
d.-a 001b/14, 001b/17, 028a/16
hoşd.-a 019b/13
yüz d.-a 018a/16
oruc d.-alar 026b/08
d.-ar 008a/13
d.-alar 029b/19
sözin d.-alar 028b/04
nefesi d.-mağıla 028a/11
‘ādet d.-masa 009a/08, 009a/09,
009a/12
d.-maya 001b/17
‘ādetd.-mış 007a/13, 025a/07
d.-sa 008a/13
‘ādet d.-sa 009a/06, 009a/08,
009a/09, 009a/11, 013b/18,
022b/14.
dutıcı : Tutucu, tutmasını sağlayan şey.
d.-lar 003b/15.
dutul- : Tutulmak.
d.-a 014b/01
d.-ıp kıalan 003a/08
der d.-mağ 029a/06
d.-mağdan 001b/04, 003a/04
d.-sa 003b/08, 028a/14
d.-ur 003b/09, 003b/17.
durak : Dereotu, (Anethum graveolens);
karş. şibiş, şebiş. 017b/11
d. otı 003a/08, 018b/14, 026b/02,
034b/05, 035b/12, 047a/05
d. suyu 026b/09.
duz : Tuz; karş. şuz. 051a/17

neftī d. 018b/10, 020b/06,
046b/11, 047b/17
hindī d.+dan 047b/14
d.+ı 038b/01
d.+ıla 038a/01.
duzlu : Tuzlu. 0031a/07, 47b/11, 050a/14,
050a/17, 050a/170, 050a/17.
düken- : Tükenmek.
d.-e 023a/06
d.-ip 010a/09
d.-se 009b/13
d.-ür 022b/19.
dürlü : Türlü. dürlü
d.+dür 025a/04
d. dürlüdür 025a/04.
dürt- : Sürmek, sürtmek.
d.-eler 003a/09, 005a/02,
006a/15, 007a/07, 027a/19,
027b/12, 028b/03, 029b/13,
029b/13, 030a/07, 031b/01,
031b/03, 031b/17, 031b/18,
039a/06, 047a/13, 048b/06,
050b/05
d.-seler 046a/10, 047a/03,
047b/07, 047b/08
d.-señ 050a/12.
düş- : Düşmek.
d.-er 019a/18, 021a/10
d.-mekdedür 042a/05, 042a/08
d.-megiçün 041a/04
d.-meyince 045a/11
d.-se 019a/18.
düşil- : Düşülmek.
d.-ür 039b/01.
düşvār : <Far. Güç, zor, çetin; karş. ‘asir.
d.+dur 039b/11, 045b/01
d. ol- 015a/06, 015b/02, 018a/18,
020a/02, 025a/12, 035b/11,
036a/17.
dütün : Duman
d.+den 028a/13.
düz- : Yapmak, meydana getirmek, tertip,

tanzim etmek, hazırlamak.
d.-di 048a/13
d.-eler 021a/07, 023a/10, 023a/10,
025b/19
d.-erler 021a/06, 021a/09, 021a/09
d.-seler 048b/08.

düzil- : Hazırlanmak; karşı.düzil-.
d.-miş 004b/16, 012a/03,
013a/14, 014b/04, 014b/05,
016a/10, 020a/17, 023a/04,
023b/14, 025a/17, 028a/03,
028a/04, 029a/12, 029a/18,
029b/02, 029b/06, 031b/01,
031a/05, 031a/06, 031a/08,
031a/17, 032b/12, 035a/19,
035b/05, 035b/06, 040a/09,
040a/10, 040a/14, 043b/12,
043b/13, 045b/10, 045b/14,
045b/16, 045b/17.

düzül- : Hazırlanmak; karşı.düzül-.
d.-en 031a/16, 047a/09
d.-miş 026a/01, 026a/02,
027b/12, 031a/04.

-E-

ebe gömeci : Ebe gömeci, (Malva
sylvestris); karşı. ebem gömeci.
e. g.+le 013a/13, 013a/14,
028a/05, 043b/13
e. g. suyu 050b/03
e. g. tohumu 032b/15, 032b/16.

ebem gömeci : Ebe gömeci, (Malva
sylvestris); karşı. ebe gömeci.
004b/12.

ebū cehl karpuzı : <Ar.-Far.-T. Ebucehil
karpuzu, karga dölēği, (Ecballium
elaterium); karşı. hançal, karga
kavunu, karğa kavunu. 048b/12.

ecil : <Ar. Geriye bırakılan şey.
e.+den 010b/08.

ednā : <Ar. Az, pek az. 024b/08,
024b/09.

edük : Koncu kısa çizme, konçlu mest.
042a/13.

edviyā : <Ar. İlaçlar. 036b/04.

edviye : <Ar. İlaç. 007b/14, 008a/12,
035a/13, 036a/03, 037b/04,
038b/05, 038b/16, 041a/02,
041a/13, 041a/14

e.+den 038a/05, 040b/17

e.+le 009a/03, 017a/13,

020b/12, 040b/04

e.+ler 008a/06, 008a/13,

008a/14, 008a/15, 016a/07,

032a/05, 035a/04, 035a/16,

035a/17, 036a/02, 036a/03,

037a/15, 037b/03, 040b/09,

040b/10, 046b/06, 049b/17

e.+lere 038b/13

e.+ler(e) 008a/01, 008a/03

e.+leri 035b/18, 036a/02,

038b/09, 040b/11, 047a/15

e.+lerile 009a/15, 009a/17,

012b/07, 013b/11, 034b/16,

036b/18, 038a/06, 040b/12,

041a/11, 046a/03, 049b/08,

051b/19

e.+lerle 009a/14, 038a/03

e.+lerün 020b/01, 035a/05

e.+nün 007b/15, 048b/02

e.+si 040b/08, 049a/16

e.+sinden 049a/17

e.+sinün 049a/17, 049a/18

e.+ye 008a/16, 041a/14

e.+yi 007b/12, 040a/12, 040b/19

e. it- 007b/17

e. koy- 036b/13, 040a/05, 040a/08

e. ur- 036b/05

e. vir- 008b/12.

eftimān : <Gr. Bağboğan, serent,
(Cuscuta epythimum); karşı.
eftimūn.

e.+dan 045b/11.
eftīmūn : <Gr. Bağboğan, serent,
(Cuscuta epythimum); karş.
eftīmān.
014b/15, 018b/08, 018b/18,
038b/16, 038b/18, 039b/08,
039b/12, 039b/12, 040a/07,
046b/10, 047a/02
e.+da 014b/16
e.+ıla 014b/15, 019b/04
ıkrīṭī e. “Girit eftimunu” 018b/07
maṭbūḥ e. 051b/18.
efyūn : <Gr. Haşhaş bitkisinden elde
edilen uyuşturucu bir madde, af-
yon. 027b/09, 043a/03
e.+ı 050b/05.
eger : <Far. Eđer. 002b/14, 002b/17,
003a/01, 003a/12, 003a/14,
003a/14, 003a/15, 003a/16,
003b/03, 003b/04, 003b/06,
004b/11, 004b/12, 005a/06,
005a/14, 005b/02, 005b/08,
006a/02, 006a/05, 006a/05,
006a/06, 006a/12, 006a/13,
006a/16, 006a/18, 006a/19,
006b/03, 006b/05, 006b/07,
006b/11, 007a/03, 007a/04,
007a/13, 007b/14, 007b/18,
008a/02, 008a/08, 008a/12,
008a/13, 008a/14, 008a/15,
008a/15, 008b/05, 008b/06,
008b/06, 008b/10, 008b/11,
008b/13, 008b/15, 008b/17,
008b/19, 009a/01, 009a/02,
009a/06, 009a/07, 009a/08,
009a/10, 009a/13, 009a/14,
009a/15, 009a/15, 009a/16,
009a/16, 009a/17, 009b/10,
009b/12, 009b/13, 009b/17,
010a/01, 010a/05, 010a/06,
010a/17, 010b/01, 010b/02,
010b/03, 010b/04, 010b/05,

010b/17, 010b/18, 010b/18,
010b/19, 011a/02, 011a/03,
011a/04, 011a/05, 011a/07,
011a/15, 011a/20, 011b/02,
011b/05, 011b/07, 011b/09,
011b/14, 011b/15, 012b/10,
012b/13, 012b/14, 012b/15,
013b/12, 013b/15, 013b/17,
013b/18, 014a/08, 014a/10,
014b/02, 014b/08, 015a/03,
015b/01, 015b/04, 015b/05,
015b/06, 015b/10, 015b/11,
016a/06, 016a/11, 016a/16,
016b/18, 017b/01, 017b/04,
017b/05, 017b/05, 017b/06,
017b/09, 018a/04, 019a/18,
019b/01, 020a/07, 020a/16,
020a/18, 020b/10, 021a/14,
021a/14, 022a/02, 022a/09,
022a/09, 022a/12, 022a/16,
022a/19, 022b/05, 022b/11,
022b/13, 022b/15, 022b/17,
022b/19, 023a/08, 023a/09,
023a/10, 023a/15, 023a/17,
023b/01, 023b/05, 023b/16,
023b/17, 024a/10, 024a/11,
024a/18, 024b/17, 024b/19,
025a/01, 025b/02, 025b/05,
025b/07, 025b/09, 025b/10,
025b/11, 026a/06, 026a/12,
026a/18, 026b/15, 026b/17,
026b/18, 027a/05, 027a/09,
027a/17, 027a/19, 027b/06,
027b/07, 027b/08, 027b/09,
027b/13, 028b/06, 029a/04,
029a/09, 029b/03, 029b/04,
029b/05, 029b/09, 029b/14,
029b/17, 030a/03, 030a/08,
030a/15, 030a/16, 030b/01,
030b/07, 030b/17, 031a/08,
031b/04, 032b/11, 032b/11,

032b/12, 033a/15, 033a/17,
033b/17, 034a/06, 034a/15,
034a/18, 034b/03, 034b/06,
034b/08, 034b/12, 034b/13,
035a/02, 035a/15, 035b/01,
035b/01, 035b/06, 035b/08,
035b/13, 035b/16, 036a/09,
036a/16, 037a/02, 037b/04,
037b/13, 038a/09, 038a/10,
038a/11, 038a/13, 038a/13,
038a/14, 038a/18, 039b/06,
040b/01, 041a/05, 041a/11,
041a/11, 041a/13, 041a/14,
041a/18, 043b/04, 043b/06,
043b/09, 043b/09, 043b/12,
043b/14, 044a/01, 044a/10,
044a/10, 044a/12, 044a/13,
044a/17, 045a/01, 045a/02,
047a/18, 048a/12, 048a/15,
050a/03, 050a/12, 050b/03,
050b/05, 050b/08, 051a/01,
051b/10, 051b/14.

egle- : Alıkoymak, geçiktirmek, oyala
mak.

e.-yeler 032b/13, 032b/17
e.-meyeler 005b/10.

eglen- : Kalmak, beklemek, durmak.

e.-e 003a/07, 006b/10
e.-di 017a/07
e.-ür 017a/11, 050b/13
e.-mekden 023b/06
e.-mesi 011b/13.

eglenici : Kalıcı.

e.-dür 009b/09.

ek- : Dökmek, serpmek.

e.-seler 018a/10.

ekhel : <Ar. Orta damar, kolun iç
tarafındaki ana damar; karş. orta
tamar (bkz. orta).

e.+den 017b/03, 034b/12
e. damarı 045b/08

e. tamarı 016a/02, 022a/01,
050b/15.

eksşer : <Ar. Çoğunlukla, genellikle,
çoğunluk. 006b/03, 006b/05,
008a/08, 011b/13, 014a/17,
014a/19, 019b/02, 020a/04,
023a/06

e.+den 024b/15

e.+(i) 013b/12, 021b/18.

eksil- : Eksilmek.

e.-e 006a/11, 027a/09

e.-ince 003a/06, 011a/07

e.-mege 010a/15

e.-mek 004a/05

e.-se 003a/06, 006b/10

e.-ür 010b/07.

eksük : Eksik, az. 020a/12, 025a/04,
027a/06.

ekşi : Ekşi. 012b/08, 012b/16, 022a/07,
022a/12, 022b/08, 029a/09,
036a/07

e.+den 004b/01.

el : El. 002b/08

e.+den 017b/04

e.+ile 005b/12, 027a/17, 027a/18,
041a/16

e.+ini 004b/19, 027a/16, 028a/11,
029b/18

e.+lerile 006a/17

e.+lerin 030a/09, 030a/18

e. ayak yarıl- 042a/13.

elbân : <Ar. Sütler.

e. yağı 039a/06.

el-behaḳḳu'l-esved : <Ar. Kara behak
hastalığı; karş. kara behaḳ (bkz.
behaḳ). 049b/07.

elbette : <Ar. Elbette. 018a/15.

elem : <Ar. Ağrı, acı, sızılı, sancı, keder,
dert, maddi ve manevi ızdırıp.
006a/09.

ele- : Elemek.

e.-yeler 015a/14, 019a/12,
020b/07, 021a/12, 026a/04,
028a/08, 035a/07, 037b/08,
040a/11, 041a/02, 044b/14,
044b/16, 044b/17, 047a/16,
047b/18, 048a/08, 051a/04
e.-yesin 038a/16.

el-hāşıl : <Ar. Sözü'nün kıyası, hasılı.
007b/15.

el-hikketü : <Ar. Uyuz; karş. uyuz, hik-
ket, cereb. 050a/14.

el-lîf : <Ar. Hurma çöpu. 050b/17.

elli : Elli. 013a/03, 043a/13, 043a/14,
048b/04
e.+nci 043a/10
e. birinci 043a/11
e. dört 041b/09
e. ikinci 043a/12.

em^f ā-yı dıķāk : <Ar. İnce bağırsaklar.
em^f ā-yı d.+a 005b/13.

emer : Memeden kesilmemiş, meme
emecek yaşta olan.
e. oğlaķ eti 045b/13.

emîn : <Ar. Emniyette olma, güven için
de olma, kurtulma.
e. ol- 010a/02, 022a/04, 025a/02.

emir : <Ar. Buyurma, buyruk; karş. emr.
e.+de 011b/13, 014b/10, 019b/02,
030b/10, 035a/16, 037a/05,
040a/04, 047b/08
e.+den 003b/01, 008b/03,
017b/15, 025a/15, 031b/07,
034b/16, 045a/07, 045b/18.

emlec : <Ar. Amlacotu, (Phyllanthus
emblica). 018b/03.

emr : <Ar. Buyurma, buyruk; karş. emir.
007b/16, 011b/16
e.+i 051b/17
e. it- 003a/02, 004a/08, 006a/08,
027b/15.

emrāz : <Ar. << Far. Hastalıklar.
e.+uñ 043a/17

e.-ı ĥadde "Bir eser adı."
011b/12.

emzür- : Emzirmek.
e.-eler 033a/14, 034a/02.

enār : <Far. Nar ağacı ve meyvesi,
(Punica granatum); karş. nār,
rūmmān.
003a/01, 004b/13, 013a/05,
022a/07, 030b/02, 031a/13,
043b/11, 045a/08
e. budāğı 044a/09
e. dānesi sefūfi 005a/15
e. ķabı 049a/10
e. suyu 004b/08, 004b/18,
005a/03, 005a/08, 005a/09,
005a/11, 005b/07, 006b/12,
006b/13, 007b/01, 012b/08,
012b/15, 013a/15, 013b/07,
014a/09, 014b/04, 022a/11,
022a/18, 022b/01, 022b/04,
022b/08, 023a/01, 023b/02,
023b/10, 024a/08, 025a/19,
025a/18, 027b/13, 027b/16,
029a/09, 031b/10, 033a/08,
033a/13, 035b/07, 043b/10,
044a/02, 044a/18
e. şarābı 014a/11, 029b/05.

encîr : <Far. İncir ağacı ve meyvesi,
(Ficus carica); karş. incîr.
031a/14, 044a/03, 045b/15
e.+ile 045a/04
e. yaprağı 047a/12
aķ datlu e. 039a/07
aķ etlü e. 036a/06
ķara e. 049a/13
ķurı e. 018a/02.

encūdān-ı rūmî : <Ar. Yeşil yapraklı tıbbî
bir bitki, şeytāntersi, (Ferula
assafoetida); karş. sasāliyūs,
sîsāliyūs. 046b/02.

enderūn : <Gr. Terkip adı; karş. endūrun.

e. kırşı 037b/05.
endürun : <Gr. Terkip adı; karşı. enderün.
e. kırşı 044b/11, 044b/12.
eñek (g) : Çene, çene kemiği, gerdan.
e.+i 028a/11.
enfa' : <Ar. Yararlı.
e.+dur 009a/10.
eñse : Ense.
e.+si çukırı 028a/13.
envā' : <Ar. Türler, çeşitler. 008a/10,
008a/10.
eren: Yetişmiş, olgun.
e.+ler 013b/03.
eri- : Erimek; karşı. zübül.
e.-mek 031b/06, 032b/05
e.-miş 037b/12
e.-se 016b/19, 017a/01
e. -ye 033a/07
e.-yip 017a/05
e.-yenini 040b/18, 046b/05.
erilük : Yaprakları, şekerpancarı yaprağı
na benzeyen, seyrek ve top top bi
ten, istendiği zaman yaprakları
sarılarak yenen bir çeşit ot, erelik
otu. 043b/18.
erit (d)- : Eritmek.
e.-eler 037b/16, 039a/13, 040a/12,
046b/06
e.-se 030b/08
e.-ür 016b/08, 018b/15.
ermeni : Ermeni; karşı. ermenī, irmeni,
irmenī.
ñin-i e. "Ermeni kili denen ve ilaç
olarak kullanılan bir tür kil,
potasyum nitrat." 037a/19,
040a/18.
ermeni : Ermeni; karşı. ermeni, irmeni,
irmenī. ñin-i e. " Ermeni kili denen
ve ilaç olarak kullanılan bir tür
kil, potasyum nitrat. " 032b/01,
034b/18, 045a/19
e. büresi "Sodyum bikarbonat."

050a/07.
er-rüteylā : <Ar. Bir tür zehirli ve iri
örümcek, (Lycosa tarentula); karşı.
bö. 042b/13.
erük (g) : Erik ağacı ve meyvesi, (Prunus
domestica). 003a/01, 004b/13,
018a/02, 022b/06, 029a/07,
036b/18, 050a/10
datlu e.+i 029a/08
busñi e.+i 033a/18
kūmisi e.+i 033a/18
e. lu' ūkı 033a/18, 044a/13
e. lu' ūk(ı) 029a/08
e. suyu 012b/08, 013a/15, 018a/03,
018b/03, 023a/09
e. sücisi 022a/08.
erüşte : <Far. Hamurdan kibrit çöpü gibi
doğranan makarna. 031b/19.
esbāb : <Ar. Sebepler.
e.+dan 043a/19, 043b/01.
es- : Esmek.
e.-mekden 023b/19.
eşer : <Ar. İz, belirti, etki.
e.+in 025b/15.
eski : Eski, müzmin. 012a/11, 016b/04,
019b/09, 039a/06, 040b/18,
047b/12, 049b/18.
eşnāf : <Ar. Çeşitler, cinsler, zümreler,
kategoriler.
e. sıtma 007b/04.
eşek : Eşek; karşı. işek.
e. südi 031a/09, 033a/14.
eş-şerbetü : <Ar. Şurup; karşı. şarāb,
şerbet. 051a/10.
eşyāf : <Ar. Şiyaflar, çeşitli hastalıklarda
makattan kullanılmak üzere
hazırlanmış fitiller.
e.-ı māmīşā 027b/10, 034b/19,
037a/16.
et : Et; karşı. it (II). 014b/12, 030b/10
e.+i 034a/09, 041a/13
af' iler e.+i 047a/04

balık e.+i 007a/01, 040a/01
bilic e.+i 017b/09, 033a/01,
034a/05
bilic e.+i suyu 034a/07
bilicler e.+i 019b/10, 040a/01
çiller e.+i 019b/10
çil e.+i 016a/13, 020a/18,
033a/01, 034a/05
durrâc e.+i 020a/18, 034a/05
çiller e.+i 047b/11
geyik e.+i 046a/08
karı keçi e.+i 040b/06
keçi e.+i 017b/12
keçi e.+i 039a/02
kuzu e.+i 045b/13
kuzu e.+i 007a/01, 017b/10
nâsır e.+i 042b/02
oğlağ e.+i 007a/01, 017b/10,
034a/07, 040a/01, 045b/13
sığır e.+i 017b/13, 040b/06
tağuk e.+i 017b/09, 039b/19
vaḥşi ḥayvânlar e.+i 047b/1
bilic e.+ile 031b/19
bilicler e.+ile 006a/20
kavune.+ile 050b/03
bilic e.+in 031a/03
af̄îler e.+inden 047a/09
e. suyu 034a/09.

etlü : Eti çok olan, dolgun, meyvaların kabuk dışındaki yenen kısmını içeren. 006b/14, 036a/06.

etmek (g) : Ekmek. 022b/16, 028b/10, 030a/06, 030a/16, 030b/03, 033b/15, 034a/08, 036a/04 e.+i 002b/18, 029b/02 buğday e.+(i) 005a/08 simid e.+i içi 033a/09 e.+ile 005a/10.

eṭrâf : <Ar. Taraflar, yanlar.
e.+a 030a/19
e.+ı 028a/12
e.+ın 027b/13

e.+lar(a) 011a/09.

ev : Ev, oda.

e.+de 024b/06

e.+e 031b/16

ḥammâmuḡ orta e.+inde 013b/13,

ḥammâmuḡ orta e.+ine 007a/10

031b/15, 032b/09.

evet : Fakat, bununla birlikte. 002b/12, 013b/05, 022b/01.

evfağ : <Ar. Çok elverişli, uygun.

e.+dur 009a/10.

evkât : <Ar. Vakitler.

e.+da 021b/11, 015a/10, 025b/03,

025b/04, 031a/05, 033a/17,

045a/12

evkât(i) 010b/13.

evrâm : <Ar. Veremler.

ˆalâmet-i e.+ı 041b/03.

evren yavşanı : Pelin otu, yavşan otu,

(Artemisia absinthium); karş.

afsentîn, afsentin. 003b/12

e. y. şarâbı 004a/03.

evvel : <Ar. İlk, birinci 003b/01,

008a/08, 008b/03, 012b/01,

014a/05, 014b/09, 017b/01,

017b/14, 020a/04, 020a/05,

021b/19, 025a/02, 025a/15,

027a/04, 027a/05, 028b/11,

030b/09, 030b/12, 031b/07,

034b/16, 035a/16, 037a/03,

037a/05, 038a/18, 039b/04,

040a/04, 040b/09, 042a/10,

042a/16, 043a/18, 043b/01,

043b/02, 043b/02, 045a/07,

045b/07, 045b/18, 047b/08,

047b/09, 049b/08

e.+den 004a/18

e.+i 039b/04

e.+(i) 003b/03

e.+inde 002b/03, 008a/18,

008a/19, 009b/14, 010a/10,

011b/10, 013b/10, 015a/17,

021b/17, 023b/07, 030a/14,
032a/02, 033a/10
e.+inden 010a/07, 010a/09,
046a/12
e.+ine 006a/09
e.+ki 001b/03, 002b/01,
004a/02, 005a/06, 006b/18,
013a/19, 013b/04, 022a/01,
038a/12, 038b/09, 041b/09,
043a/15, 044b/01
e.+kiden 010b/19
e.+kileyin 027a/07
e.+lerinde 045b/05.
evvelā : <Ar. İlkin. 025b/17, 027a/06,
034a/18, 034b/10, 045a/15,
048a/13.
evvel bahār : İlkbahar. 008b/15, 017a/08,
045a/01, 046b/08
e. b.+da 047a/09.
evzīma : <? Vücutta bir organın ateşsiz
ve ağrısız olarak şişmesi, uzuma;
karş. uvzīmā. 002a/14, 002a/14.
eyegü : Kaburga.
e.+ye 015b/16.
eyle : Öyle, o şekilde. 033a/11, 042a/12.
eyle- : Etmek, eylemek.
isti' māl e. 018a/05
nazar e. 012b/15
meyl e.-di 015b/15
laṭīf e.-megile 015a/01
istifrag e.-megiledür 012b/03
yağır e.-mek 042a/13
isti' māl e.-meklik 017b/15
men' e.-meye 019b/14
uzun e.-meye 017a/07
gālib e.-r 014a/13
eyü e.-r 016b/06
ıssı e.-r 012a/08, 013b/01
laṭīf e.-r 012a/04, 012a/08,
021a/13
menfa'at e.-r 012a/15
mu' tedil e.-r 016b/06

ḳavī e.-r 012a/08
ḳurı e.-r 007a/16
yaş e.-r 013a/08
yumşak e.-r 012a/07
ziyāde e.-r 006b/14, 031b/05
meyl e.-se 009a/14, 009a/15,
009a/16
bu resme e.-seler 005b/15
ıssı e.-ye 016b/11
şād e.-ye 006b/16
e.-yeler 006a/19, 007b/12
yaḳu e.-yeler 044b/18
yil e.-yeler 004b/06
meyil e.-yen 015b/10
ıssı e.-yici 027a/09
men' e.-yici 011a/19
yaş e.-yici 013b/02.
eyt -(d) : Söylemek, demek; karş. eyit-,
iyit-.
e.-eler 036a/08
e.-ür 017a/07
e.-ürüz 043b/02
e.-ürler 002b/15.
eyit- : Söylemek, demek; karş. eyt-, iyit-.
e.-di 003b/03, 004a/19, 011b/12,
013a/17
e.-diler 010b/08
e.-dük 013a/19, 050a/14.
eyü : İyi. 005b/10, 007a/11, 013a/07,
014a/07, 015a/15, 016b/09,
016b/09, 017a/02, 017a/05,
017a/09, 017b/06, 017b/07,
017b/09, 017b/10, 017b/17,
018b/08, 019a/16, 019a/16,
020b/11, 020b/16, 021a/09,
021a/14, 022a/17, 024b/13,
025a/09, 025b/18, 027b/08,
027b/13, 028a/18, 028a/19,
028a/19, 028b/02, 030b/11,
031b/03, 033a/07, 033a/12,
034a/12, 036a/13, 036a/14,
039a/08, 039b/18, 039b/19,

040b/01, 041a/19, 041b/01,
047a/01, 047a/07, 048b/04
e.+dür 027b/08, 027b/09,
031a/10, 038a/15, 040a/08,
041a/19, 044a/15, 046a/10
e. eyle- 016b/06
e. it- 007b/02.

ez- : Ezmek.

e.-eler 006a/07, 016b/13,
029a/14, 038b/13, 039a/09,
039a/13, 040a/15, 040b/01,
045a/14, 049a/14, 049a/19,
051a/09, 051b/01
e.-er 017a/03, 038a/09, 041a/03
e.-mege 024a/14
e.-mekde 039a/10
e.-mekdür 038a/07
e.-seler 035a/03.

ezici : Ezici. 035a/10, 035a/15, 035b/11,
036a/03, 039a/11, 040a/08,
041a/09, 041a/11.

ezil- : Ezilmek.

e.-e 002b/14, 003a/08, 014a/04
e. -ip 016b/19, 024a/13, 026a/08
e.-mesi 015a/06, 017a/03
e.-miş 037a/18, 046b/17.

-F-

fā'ide : <Ar. Fayda, menfaat, kazanç;
karş. fāyide.

f.+si 013a/01.

fākih : <Ar. Meyve veren, üreten.
f.+ile 037a/04.

fāni : <Ar. Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.
025a/15.

fāriğ : <Ar. Vazgeçmiş, rahat. 036b/17
f. it- 004a/02, 034b/08, 041a/19
f. kııl- 003b/15
f. oln- 041b/01.

fāriğat : <Ar. Vazgeçme. 018b/16.

fārisi : <Far.-Ar. Farslara ait, Farslara
özgü; karş. pārisi.
nār-ı f. "Bir hastalık." 041b/10,
041b/10, 045a/11, 045a/12,
045a/15.

fārūk : <Ar.-Far. "tiryāk-ı fārūk" Terkip
adı.
tiryāk-ı f.+dur 047a/01.

faş(ı)l : <Ar. Kısım, bölüm, fasıla, mev
sim.
f.+da 046b/08
f.+ında 046a/15, 046a/15, 046b/08,
046b/08.

fāsid : <Ar. Bozan, bozucu. 005a/07,
011b/14, 016b/08, 017a/06
f. it- 016b/09
f. ol- 027a/03, 027a/13, 036b/09,
036b/11, 037b/19
ta'ām-ı f. 005b/15, 005b/16.

fātir : <Ar. Az sıcak, ılık. 006b/10.

faṭr : <Ar. Çeşitli türleri olan mantar
bitkisi. 043a/06, 043a/06.

fāyide : <Ar. Fayda, menfaat, kazanç;
karş. fā'ide.
f.+sin 002b/03
f. it- 041a/16.

faykara : <Gr. Acı.
ayāric-i f. "Bir macun adı, (bkz.
ayāric)" 020b/03, 047b/16.

fāzıl : <Ar. Artık, fazla, ziyade; karş.
fazla. 048a/18.

fāzla : <Ar. Artık, fazla, ziyade; karş.
fazıl. 011a/20.

felğumūnī : <Gr. Yılançık hastalığı, ısır
gı. 002a/11, 002a/11, 034a/19
f.+den 037a/07
f. adlu verem 034a/18, 037a/02.

ferah : <Ar. Ferah, iç açıcı. 006b/17.

ferbiyyūn : <Ar. Sütleğen otu ve bundan
elde edilen tıbbî bir zamk,
(Euphorbia officinarum); karş.
filifiyūn 047a/12, 047b/17.

fesād : <Ar. Bozulma, fasid olma. 036b/10.

fetīle : <Ar. Fitol, genellikle makattan kullanılan bir grup ilaç. 028a/15.

fevtenc : <Ar. Avşan otu, habak, koca yarpuz, (Mentha pulegium); karş. merv, mervü. f.+ile 026b/01, 027a/18 f. sıklındusu 046b/19 f.-i cebelī “Kekik; karş. kekük.” 019a/11, 048a/03 f.-i nehri“ su yarpuzu, (Mentha aquatica) (bkz. yarpuz)” 027b/03 şarāb-ı f. 046a/03.

finduḳ : <Far. Fındık, (Corylus maxima). 021b/05.

fistuḳ : <Ar. Fıstık, (Pistacia vera); karş. fustuḳ. 021b/10 f.+dan 045b/16.

fi‘l-cümle : <Ar. Bütün, hepsi. 035b/04.

filīfiyūn : <? Bir tür deva. 041a/13.

fi‘l- ḥāl : <Ar. Muhakkak, hemen, derhal. 028a/16.

finī : <Ar. Çok. 033b/18.

fırbiyyūn : <Ar. Sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbî bir zamk, (Euphorbia officinarum); karş. ferbiyyūn. 049a/01.

fūfel : <Ar. Fufal ağacı, arek hurma ağacı, (Area catechu). 034b/18, 035a/06.

fulful : <Ar. Biber. 019a/05, 021b/04, 027b/01, 049a/06aḳ f. 019a/04, 048a/05 ḳara f. 019a/10, 048a/05 f. ma‘cūnı 019a/04, 026a/15.

furyāzu : Poyraz. 029b/14.

fustuḳ : <Ar. Fıstık, (Pistacia vera); karş. fustuḳ. f.-ıla 017a/18 f. ḳabı 029b/07.

fuşūl : <Ar. Fasıllar. Mevsimler, bölükler,

kısımlar.
kitāb-ı f.+da 013a/17.

fuzūl : <Ar. Fazlalıklar, artık maddeler, madde fazlalığı. f.+ıla 012a/14.

-G-

ğadar : <Ar. Kadar. 032b/06.

ğāfiş : <Ar. Koyunotu, kasıkotu, (Agrimonia eupatoria). 019b/03, 020b/19 ğ. ḳurşı 019b/18, 021a/14, 026b/07 ğ. ḳurş(ı) 018b/13.

ğāfil : <Ar. Gafil, aymaz. ğ. ol- 026b/18, 027a/01, 030a/13.

ğalebe : <Ar. Yenme, üstünlük. ğ.+si 015b/20 ğ.+sinden 027a/02.

ğālib : <Ar. Fazla, üstün, çok. 002a/18 ğ.+raḳ 015b/05, 026b/16 ğ. eyle- 014a/13 ğ. ol- 008a/16, 011b/14, 015b/04, 015b/11, 016a/05, 016a/06, 016b/18, 017b/13 ‘ ināyet-iğ. 026b/17.

ğālīz : <Ar. Yoğun, kesif, yapışkan. 009b/19, 010b/06, 010b/10, 012a/12, 016b/18, 017a/03, 017a/15, 017b/12, 017b/16, 018a/06, 019a/15, 019b/08, 019b/17, 024a/17, 026a/08, 026a/10, 039a/02, 041a/08, 050b/03 balğam-ı ğ.+den 002a/19 def -i ğızā-yı ğ.+den 010a/11 ğ.+dür 018a/17 ğ.+e 010b/01 ğ.+ıraḳ 009b/16 ğ.+i 015b/02, 015b/02

ğ.+inden 018a/10.
ğalîzlik (ğ) : <Ar -T. Yoğunluk, kesiflik.
ğ.+e 010a/16.
ğār : <<Lat. Defne ağacı ve onun yemişi.
ğ. ağac(ı) dānesi 047a/15.
ğaraż : <Ar. Maksat, niyet, amaç, sebep.
ğ.+uñ 014a/03.
ğargāra : Gargara, ilacı ağızda çalkalama.
ğ. it- 045b/19.
ğāriķūn : <Ar. Katran köpüğü. 020b/01,
020b/02, 020b/06, 026a/03,
027b/01, 039b/08, 039b/14,
046b/10, 051b/18
ğ.+dan 026a/17, 045b/11,
047b/14.
ğariz : <Ar. İç, vücudun iç kısımları;
karş. ġariziyye. 010b/14
ħarāret-i ġ. 009a/04, 010b/15,
030a/11, 030a/12.
ħarāret-i ġ.+den 011a/11
ħarāret-i ġ.+i 009a/04, 024a/05,
027a/06, 030a/13, 035b/17,
035b/18, 036a/01, 036b/08,
036b/10.
ğariziyye : <Ar. İç, vücudun iç kısımları;
karş. ġariz.
ħarāret-i ġ. 029b/19.
ğāyet : <Ar. Gayet, oldukça. 009b/06,
020b/11
ğ. de 002b/14, 003a/14, 003b/06,
009b/10, 009b/10, 010a/13,
010a/18, 011b/08, 012a/08,
013a/18, 015a/12, 019b/19,
021a/05, 021a/14, 021b/05,
022a/15, 022a/16, 022b/05,
022b/05, 024a/08, 025a/07,
026b/02, 027b/07, 027b/08,
031a/10, 032b/12, 033b/04,
035a/03, 036a/09, 036b/08,
037b/13, 039a/10, 040a/07,
040b/02, 044a/05, 044a/11,
045b/01, 045b/18, 047a/13.

ğaylān : <Far. Akasyanın bir türü.
ğ. ağacının yemiş şıkındusu
005a/18.
ğayr : <Ar. Başka, ayrı, diğer. 026a/17,
038a/04
ğ.+ından 006b/08, 015b/14
ğıbb-ı ġ.-ı ġālīş 001b/15, 009b/19,
012a/09, 014a/16
ğ.-ı mürekkeb 025a/08
min ġ.+i teferruķu 'ş-şu 'ūni
042a/07.
ğayrı : <Ar. Başka, diğer. 005a/13,
009b/15, 033a/01
ğ.+sı 021b/09, 039b/09, 045a/16
ğ.+sıdur 026b/11
ğ.+sıla 023a/04, 048a/11
ğ.+sından 014a/12.
ğazab : <Ar. Öfke, kızgınlık.
ğ.+dan 006b/09
ğ.+ı 006b/14.
ğebre : <Gr. Gebre otu, (Capparis
spinosa). 048b/01
g. kabı 049b/01
g. köki kabı 048b/12.
ğebreķ : Kolayca kırılıp ufalanan.
014a/08.
ğeç- : Geçmek.
g.-dükden 012b/18, 014b/08,
014b/12, 016a/14, 016a/15
g.-e 013a/11, 016a/08, 030b/04
ħadden g.-e 027a/14
g.-en 003a/17, 004a/04, 004a/12,
006a/18, 006b/08, 007a/15,
021a/08, 023a/06, 026a/18,
028b/18, 030a/03, 032a/02,
036a/02, 049b/14
g.-er 009b/07, 009b/08, 013a/10,
014a/15, 017a/12
g.-icek 003b/11, 013a/04, 020a/07
g.+ince 011a/07, 011a/08,
013b/09
g.-ip 011b/17

g.-ipdür 025b/17
g.-mese 047b/07
g.-mez 014a/14, 022a/17
g.-se 013a/13, 014b/13, 020a/06,
020a/10, 022b/02, 022b/03,
029a/10, 031b/12, 032b/14
hadden g.-se 028a/10, 029b/10,
029b/12, 042a/02.

gel- : Gelmek.

g.-e 030a/10, 030a/10
g.-ince 007a/05, 008b/12
g.-ür 004a/19, 005b/14, 028a/1
g.-se 005a/14.

gelincük (g) : Ars denilen hayvan; karş.
gelüncük (I), ibnü 'irs.
māl g.+i "Ars denilen hayvanın
bir türü." 042b/09.

gelüncük (g) (I) : Ars denilen hayvan;
karş. gelincük, ibnü 'irs. 049a/05.

gelüncük (g) (II) : Yazın kırlarda, özellik
le ekin tarlalarında yetişen,
kırmızı ve otsu bitki, gün
gülü,(Papaver rhoeas).
g. çiçeği 0418b/13.

gendene : <Far. Yabani pırasa, (Allium
porrum).
k.+le 047a/05
tağ k.+si "kümren" 050a/04
k. suyu 047b/18.

genjir- : Geçirmek.

g.-icek 005b/14.

gerek : Gerek, ihtiyaç. 008a/08,
008a/08, 008a/09, 009b/11,
010a/07, 010a/13, 010b/09,
025a/01, 027b/14, 036b/04,
036b/05, 037a/14, 040b/07,
040b/08, 040b/08, 040b/08,
041a/05, 041a/08, 041a/09,
044a/13, 044a/13, 049a/17
g.+dür 009b/16, 009b/17,
010b/12, 019b/17.

gerek- : Gerekmek.

g.-mez 040b/05.

getür- : Getirmek.

g.-eler 034a/12
g.-en 008b/05, 008b/06
g.-mek 028a/14
g.-ür 019a/14, 024a/17.

gey- : Giymek.

g.-eler 050b/14.

geydür- : Giydirmek.

g.-eler 007a/12, 028a/18, 032b/19.

geyecek (g) : Giyecek, giysi; karş. geyesi,
giyesi.

g.+in 032b/19.

geyesi : Giyecek, giysi; karş. geyecek,
giyesi.

g.+le 003a/10

g.+sin 007a/12.

geyik : Geyik.

g. eti 046a/08.

ğıbb : <Ar. Nöbeti gün aşırı tutan sıtma.

008a/12, 025b/05

ğ.-ı ğayr-ı hālîş "Bir tür sıtma."

001b/15, 009b/19, 012a/09,

014a/16

ğ.-ı hālîş "Bir tür sıtma." 001b/13,

012b/01, 012b/04, 013a/02,

014a/14

ğ.-ı mükerrer "Bir tür sıtma."

025a/11

ğ.-ı nāyib "Bir tür sıtma." 025a/10

şaṭr-ı ğ. "Bir tür humma."

025a/09, 025a/10

ğ. sıtması 012b/03.

ğıdā : <Ar. Besin, gıda; karş. ğızā.

010a/14, 010b/06, 031a/09

ğ.+lardan 019b/07

ğ.+sı 004b/09, 016a/13, 026a/01,

031a/12

ğ.+sını 024a/08

ğ.+ya 030a/12

ğ.+yı 009b/03, 010a/15

ğ.-yı latîf 010b/06

ğ.-yı mu' tedil 010b/07
ğ. vir- 006b/01, 010b/16, 028a/05.

ğılzet : <Ar. Kabalık, sertlik.

ğ.+de 018a/17.

ğızā : <Ar. Besin, gıda; karş. ğidā.

007a/02, 007a/12, 007a/13,
007a/14, 010a/13, 010a/14,
010a/16, 010a/18, 010b/07,
010b/14, 010b/16, 010b/16,
010b/17, 011a/01, 011a/11,
011a/11, 011a/14, 011a/17,
011a/18, 013a/17, 016a/16,
016a/17, 016b/01, 016b/02,
018a/06, 018a/07, 023a/06,
027a/09, 028a/17, 028b/05,
028b/12, 031a/08, 032a/02,
034a/08, 039b/19, 044a/19
ğ.+da 004a/16
ğ.+dan 005a/10, 011a/02,
011a/06, 011a/19, 011a/20,
014a/01, 014a/12, 015b/07,
015b/14, 016b/01, 016b/03,
016b/15, 026a/05, 029a/08,
030a/12, 033a/03, 039a/02,
040b/05, 040b/08, 041a/18,
046a/08
ğ.+damisa 011a/18
ğ.+dur 045b/18
ğ.+la 013a/07
ğ.+lar 003a/10, 005a/03, 007a/01,
009b/19, 011a/15, 013a/17,
014b/07, 015b/16, 017b/19
ğ.+larda 004a/15
ğ.+lardan 017b/12, 019b/08,
023a/07, 031a/18, 046a/07,
047b/09, 049b/08
ğ.+larıyla 005a/14, 007b/08,
013a/16
ğ.+ların 013b/05
ğ.+nuñ 009a/19, 009b/03
ğ.+sı 006a/04, 006a/07, 009a/19,
009b/10, 009b/16, 010b/10,

010b/12, 012a/17, 020a/15,
032b/04, 033a/02, 039b/19,
047b/11
ğ.+sın 011a/04, 013b/09, 017a/14,
026b/06, 044a/08
ğ.+sına 012b/15
ğ.+sından 019a/01
ğ.+sını 006a/09, 010b/18,
018a/09, 046a/07
ğ.+sınıñ 009b/05
ğ.+ya 011a/14, 011a/15, 011a/17,
015b/09, 015b/11, 018a/11,
018a/14, 019b/12, 024b/09
ğ.+yı 010a/01, 010a/05, 010a/06,
010a/10, 010b/09, 013b/05,
014b/19, 016a/15, 018a/05,
018a/12, 024b/18, 028b/05,
028b/11
ğ.+yıla 015b/09, 016b/05,
028a/18, 030a/13, 033a/02
def - i ğ.-yı ğalīz 010a/11
ğ.-yı lañif 010a/11, 010b/04,
018a/08, 018a/11
ğ.-yı şehvet 028b/12
ğ. it- 005b/07, 014b/04, 016a/04,
031a/12
terk-i ğ. it- 010a/19
ğ. vir- 006a/20, 006b/13,
007b/02, 010a/01, 010a/11,
010b/02, 010b/03, 010b/05,
010b/14, 010b/19, 010b/19,
010b/19, 011a/03, 011a/08,
011a/10, 011a/14, 011a/20,
011a/22, 016a/14, 016a/15,
017b/09, 018a/14, 023a/04,
025a/19, 028a/05, 029a/14,
029b/01, 030a/15, 030a/17,
031a/12, 031b/19, 032a/02,
032a/02, 033a/01, 033a/02,
034a/06, 043b/12, 045b/13
tedbīr-i ğ. 010b/12, 011a/05.

ğızālandur - : <Ar.-T. Besin vermek.

ğ.+alar 005a/14
ğ.+mayalar 013a/07.
gibi : Gibi; karş. bigi. 002a/04, 003a/10,
003a/10, 003a/11, 003a/11,
004a/09, 004a/09, 004a/09,
004a/09, 004a/14, 004b/02,
004b/03, 006a/03, 006a/03,
006a/03, 006b/13, 006b/13,
006b/14, 006b/17, 006b/17,
007a/01, 007a/01, 007a/01,
007a/02, 007a/15, 007a/19,
007b/01, 007b/01, 008b/18,
008b/19, 009b/11, 009b/11,
009b/11, 009b/11, 009b/12,
009b/18, 009b/18, 009b/19,
009b/19, 009b/19, 010a/13,
010a/13, 010a/14, 010b/04,
010b/04, 011b/18, 011b/18,
012a/09, 012a/10, 012a/10,
012b/08, 012b/09, 015a/11,
015b/11, 015b/11, 015b/17,
015b/18, 015b/18, 016a/01,
016a/01, 016b/17, 017b/09,
017b/10, 017b/10, 017b/10,
017b/11, 017b/11, 017b/12,
017b/13, 017b/13, 017b/13,
017b/13, 017b/13, 017b/19,
018a/01, 018a/01, 018a/01,
018a/01, 018a/02, 018a/02,
018b/02, 019a/03, 019a/03,
019b/10, 019b/10, 019b/11,
020a/17, 020b/01, 020b/01,
020b/01, 020b/01, 020b/12,
020b/12, 021a/01, 021a/10,
021a/13, 021b/05, 021b/09,
021b/09, 025b/13, 025b/17,
026a/09, 026a/11, 026a/13,
026a/13, 026a/13, 028a/12,
028a/18, 028b/10, 028b/11,
028b/11, 030a/07, 030a/07,
030a/08, 030b/15, 030b/15,
030b/15, 030b/15, 030b/16,

030b/16, 030b/16, 030b/16,
030b/16, 032a/02, 034a/12,
034a/12, 034a/12, 034b/01,
034b/18, 034b/18, 034b/19,
034b/19, 034b/19, 034b/19,
035a/10, 035a/10, 035a/13,
035a/15, 035a/18, 035b/12,
035b/12, 035b/12, 035b/12,
035b/12, 035b/12, 035b/13,
035b/16, 035b/16, 035b/19,
035b/19, 036a/04, 036b/18,
036b/18, 036b/18, 037a/01,
037a/01, 037a/01, 037a/01,
037a/01, 037a/03, 037a/04,
037a/04, 037a/11, 037a/16,
037a/17, 037a/17, 037b/03,
037b/09, 037b/09, 038a/03,
038a/03, 038a/04, 038a/04,
038a/05, 038a/06, 038a/07,
038b/10, 038b/16, 039a/02,
039a/02, 039a/03, 039a/03,
040a/01, 040a/01, 040a/01,
040a/05, 040a/05, 040a/09,
040b/06, 040b/06, 040b/06,
040b/06, 040b/06, 040b/13,
041a/04, 041a/09, 041a/13,
041b/11, 041b/11, 042a/12,
043a/06, 044b/18, 045b/04,
045b/04, 045b/13, 045b/13,
045b/14, 045b/14, 045b/14,
045b/15, 045b/15, 045b/15,
045b/16, 045b/17, 046a/02,
046a/02, 046a/02, 046a/07,
046a/08, 046a/08, 046b/16,
047b/10, 047b/10, 047b/10,
047b/10, 047b/10, 047b/11,
047b/11, 047b/11, 047b/12,
047b/13, 048b/12, 048b/15,
048b/15, 050a/09, 051a/04,
051a/10
g.+dür 020a/03, 049a/16,
051a/17.

gice : Geçe. 013b/06, 022b/10, 045a/06
g.+de 024b/06, 050b/06
g.+si 022b/04.

gicivük : <Ar. Kaşıntı; karş. gicük.
041b/15, 050a/14.

gicük (g) : <Ar. Kaşıntı; karş. gicivük.
050a/15, 050b/03, 050b/14
g.+e 050b/09
g.+ün 051b/17.

gicüklü : <Ar. Kaşıntısı olan, uyuz
hastalığına yakalanmış. 050b/11.

giç : Geç. 007a/14, 011b/13, 016b/01,
017a/11, 023b/06, 043b/14,
045b/05, 051a/18.

giçlik (g) : Geçlik.
g.+i 009b/05, 009b/08.

gider- : Gidermek, ortadan kaldırmak.
g.-e 002b/15
g.-eler 031b/02
g.-en 046b/09
g.-mege 039b/11
g.-mekden 041a/15
g.-mesi 017b/18
g.-mesin 001b/12
g.-ür 012a/07, 017a/03, 039b/09,
041a/10, 046a/05, 047b/16,
050b/06.

giderici : Giderici, ortadan kaldıracı.
026b/06, 037a/10, 039b/07,
040b/04, 047b/13.

giñ : Geniş. 014a/13.

giñi- : Genişlemek.
g.-ye 003a/07.

gir- : Girmek.
g.-e 047a/19
g.-eler 050a/18, 050b/06, 051a/19
g.-mege 004a/08, 013b/18,
013b/19
g.-megün 013b/19
g.-mek 004b/17, 013b/15,
013b/19, 018a/15, 040b/08,
050b/08

g.-mekden 007b/03
g.-mese 013b/18
g.-se 013b/18
g.-ür 011b/20, 012a/04, 016b/05.

girü : Geri.
g. dön- 010a/02, 018a/15.

git-(d) : Gitmek.
karnı g.-dügi 029b/09
karnın g.-dükden 030a/03
g.-e 002b/13, 003a/08, 003a/13,
014a/04, 017a/05, 020a/13,
022a/03, 022a/03, 029b/10
g.-eler 038a/18
g.-er 003b/09, 005a/17, 050a/07
g.-erse 030b/08
g.-eyidi 007b/19
g.-mek 028a/17
g.-sün 029b/19
‘aқıl g.-mek 002a/09, 027a/08,
027a/10, 029b/15, 029b/16
uşşı g.-mek 005a/12
iç g.-mek 005b/02
uş g.-mek 005a/12, 005a/13
‘aқıl g.-mekdür 027a/14
ta‘ām iştiḥāsı g.-mekdedür
002a/05
g.-mekçün 006a/14
g.-mese 016b/19, 024a/13
iç g.+megi “İshal” 005a/15
içi g.-mesi 005b/06
g.-meyince 045a/11
g.-mez 003b/09
g.-miş 028b/17, 029a/12
g.-se 003b/15, 018a/17, 028b/06,
033b/18
g.-meye 013a/07.

giyesi : Giyecek, giysi; karş. geyecek,
geyesi.
g.+si 031b/04.

gizlü : Gizli. 002a/02.

gögercin : Güvercin. 044b/18
g. tersi 037b/09, 047a/17, 049a/06

g. yavrusu kanı 048b/17.
gög(ü)s : Göğüs.
g.+den 011a/09
g.+i 024a/04
g.+inde 044a/06
g.+inden 016a/19
g.+ine 006b/12, 031a/18, 031b/02,
033a/16
g.+ün 012a/07.
gökçek : Güzel, iyi. 005b/05,
006b/17, 030b/10.
gölge : Gölge. 020b/04, 020b/07,
051a/02.
göñlek (g) : Gömlek.
g.+in 034a/13.
göñ(ü)l : Gönül, kalp.
g. dön- “mide bulan-“
027a/03.
gör- : Görmek.
g.-düm 017a/08
g.-eler 005b/13, 024b/16
g.-se 010a/05, 010a/06
g.-señ 014b/13, 015b/03, 015b/14,
015b/15, 015b/19, 017a/13,
017a/13, 017b/01, 021a/19,
024a/11, 025b/02, 025b/11,
036a/16, 041a/08, 041a/10,
041a/12, 045a/02, 051b/14
g.-ürse 011a/05.
göril- : Görülmek.
g.-e 024b/15.
götür- : Götürmek.
g.-e 023a/10.
gövde : Gövde.
g.+sin 007a/11.
göy(i)n- : Yanmak, sızlamak, olgunlaş
mak.
g.-miş 031a/13, 031a/14, 031a/14,
036a/09, 036a/13
g.-üp 002a/17.
göz : Göz. 045a/07, 045a/08
g.+de 045a/07

g.+e 045a/07
g.+i 028a/11
g.+ine 045a/08.
ğuşşa : <Ar. Keder, üzüntü. 012b/11
ğ.+dan 001b/08, 006b/16.
ğuşşalu : <Ar.-T. Kederli, üzüntülü.
023b/09, 030b/19.
güç : Güç, kuvvet, zor.
g.+i 006b/07
g. ol- 008b/01, 011b/13, 017a/03,
017a/03, 017b/18, 047b/05.
gül : <Far. 1. Gül, (Rosa canina).
002b/06, 024a/01, 027b/07,
029a/07, 030a/04, 030b/15,
034a/14, 034b/19, 044a/11,
044b/06, 051a/03
g.+ile 021a/06, 032b/15, 051b/05,
051b/07
g. kurşası 016a/10
g. kurşı 021a/13
g. kurşları 026a/05
g. suyu 002b/05, 002b/07,
006b/12, 022b/09, 027b/05,
027b/05, 030a/05, 030b/16,
034a/12, 034a/16, 040b/02,
045a/09
g. şarâbı 012b/10
g. yabrağı 005a/17
g. yağı 002b/08, 004b/16,
005a/16, 016b/13, 027b/05,
027b/06, 031b/01, 035a/18,
037b/11, 037b/16, 039a/13,
040a/11, 040a/15, 050a/19,
050b/03, 050b/04, 050b/05,
050b/07, 051a/18, 051b/03,
051b/06, 051b/10, 051b/13
g. yağı suyu 023b/18
kızıl g. 016b/13, 021a/11,
024b/03, 032a/07, 032a/13,
032b/01.
2. Çiçek
bağ çibuğı g.+i 051b/06

bağ g.+i 038a/14
tağ tarhūn(i) g.+i “Üdülkahrı otu,
(Anacyclus pyrethrum); karş.
‘ākırkarhā” 046a/19
za‘ ferān g.+i 051b/08.

gülāb : <Far. Gül suyundan yapılan bir
tür şurup; karş. cüllāb. 004b/14
g.+dan 004b/15
g.+ıla 004a/15, 045a/14.

gülengübīn : <Far. Gül ve baldan yapılan
bir tür macun; karş. cülencübīn.
006a/07, 017a/17, 018a/13.

gümüř tavrı : Gümüş talaşı; karş.
iķlimiyye’l-fıđđa.
g. tavrı 051a/15.

gün : Gün, yirmi dört saatlik zaman dili
mi, güneş. 001b/14, 001b/14,
001b/17, 001b/17, 004a/02,
004a/02, 004a/05, 004a/12,
004a/12, 004a/12, 004a/14,
007a/05, 008a/13, 010b/13,
010b/15, 013b/18, 013b/18,
013b/18, 014a/01, 014a/01,
014b/13, 016a/04, 016a/14,
016a/15, 016a/17, 016b/01,
017a/17, 018a/13, 018a/13,
018a/15, 018b/11, 018b/13,
019b/03, 020a/06, 020a/09,
020a/13, 021a/04, 021b/02,
021b/02, 022a/01, 022a/01,
022a/01, 022a/10, 022a/13,
023a/01, 023a/02, 024a/16,
024a/16, 025a/12, 025a/19,
025b/11, 025b/18, 026a/02,
026a/07, 026b/07, 031a/01,
031b/09, 032a/16, 035a/01,
035a/01, 043b/03, 045a/05,
045a/05, 045a/05, 045b/09,
045b/11, 048a/01, 048a/03,
048a/12, 049a/09, 049a/11,
051a/10, 051a/11, 051b/15
g.+de 002a/03, 002a/04,

003a/15, 008a/13, 009b/06,
009b/06, 009b/07, 009b/07,
009b/07, 009b/07, 009b/07,
009b/12, 009b/13, 016a/11,
018b/17, 019a/03, 022b/19,
022b/19, 024b/06, 024b/07,
025a/17, 026b/03, 026b/03,
046a/07, 046b/17, 048a/01,
048a/10, 050a/12, 051a/01
g.+deki 004a/14, 048a/11
g.+den 013b/15, 014a/14,
022a/17, 024b/07, 029a/10,
035a/08, 035a/09, 043b/03,
044b/02, 045a/03, 048a/09
g.+i 006b/11, 007a/03,
008b/17, 012b/15, 013a/02,
013b/08, 023b/17, 030b/17,
046a/01, 047a/18
yaz g.+(i) 011b/07, 020a/16,
022a/09, 034a/15
g.+inde 004b/05, 009a/03,
009a/04, 010b/13, 010b/15,
017a/12, 017a/13, 018b/12,
019b/01, 023b/13, 023b/13,
023b/16, 030b/13
g.+inüñ 019a/01
g.+üñ 022a/15.

gündüz : Gündüz.

g.+de 009b/14, 023a/05, 031a/12
g.+in 022b/14, 022b/15, 024b/06
g.+üñ 013b/09, 013b/10, 022b/15,
023b/07, 032a/01, 033a/03,
033a/10, 046b/15.

güneş : Güneş. 028a/15, 031b/09,
031b/10

g.+de 045a/01, 048b/06, 048b/08,
048b/18, 049b/03, 049b/05,
049b/12, 049b/13, 051b/04,
051b/07
g.+e 047a/18, 049b/07
g. ıssısı 001b/03, 002b/02,
002b/04.

güneyik otı : Yaban marulu, hindiba (Cichorium endiva); karş. kāsni, kāsni, şükāc.
g. o.+dur 021a/01.

günlük : Günlük ağacı ve bundan elde edilen zamk, ak günlük, (Cortex boswelia) ve kara günlük, (Cortex styracis) olmak üzere iki türü bulunur. 037b/05, 044b/12.

güyegü otı : Güveği otu, zater (Origanum vulgare). 003a/12.

güz : Güz, sonbahar. 008b/15, 017a/19, 023b/13, 046a/15, 045a/01, 046b/08
g.+in 020a/02.

-H-

ḥab(b) (I) : <Ar. Tane, tohum.

ḥ.-ı ayāric 047b/13
ḥ.-ı belesān 046b/01, 049b/19
ḥ. ü'l-ayāric 038a/04
ḥ. ü'l-rümmān 005a/15.

ḥab(b) (II) : <Ar. Hap, hap şeklinde ilaç.

051a/06, 051b/16
kāsımı ḥ.+(ı) 019a/03
ḥ.+ıla 048a/11
şāhtere ḥ.+ıla 051a/06
ḥ.+lar it- 020b/07, 039b/15,
051a/02
ḥ.+uḥ 039b/12
ḥ. it- 020b/04, 051a/04, 051a/10.

ḥābis : <Ar. Hapseden, tutan.
ṭabāşir-i ḥ. ḥurşı 044a/16.

ḥabs : <Ar. Tutma, ele geçirme, zaptetme.
ḥ. it- 029b/11.

ḥacāmat : <Ar. Vücudun herhangi bir bölgesinden, şişe ya da boynuzla toplanmış kanı alma.
ḥ. it- 043b/06, 046a/15.

ḥācet : <Ar. İhtiyaç. 003b/05, 004b/16,

008b/05, 008b/11, 008b/12,
008b/13, 008b/16, 009a/07,
009a/11, 012b/10, 012b/11,
013b/08, 015a/12, 016a/03,
017b/04, 019a/08, 020b/16,
023a/08, 026a/15, 029a/07,
031a/01, 032a/17, 033a/08,
037a/04, 039a/01, 044b/17,
045a/15, 048a/13

ḥ.+den 009a/12

ḥ.+i 003b/07

ḥ.+se 009a/01

ḥazā-yı ḥ. it- 037b/04

ḥ. ol- 011a/14, 014b/06, 037b/08.

ḥadd : <Ar. Sınır, hummalarda ağırlaşma dönemleri. 006a/11

ḥ.+e 030b/07

ḥ.+den 028a/09

ḥ.+den geç- 029b/10, 029b/12

ḥ.+den geç- 027a/14, 042a/02

ḥ.+ine 033b/17.

ḥadde : <Ar. Sert, keskin, tesirli.
emrāz-ı ḥ. “Bir eser adı.” 011b/12.

ḥadiş : <Ar. Vuku bulan, olan.

ḥ. ol- 001b/06, 001b/07,
001b/11, 002a/12, 002a/14,
002a/17, 002a/19, 002b/02,
003a/04, 003b/17, 004a/17,
004b/01, 004b/03, 004b/04,
004b/05, 004b/17, 005a/05,
006a/10, 006b/08, 006b/09,
006b/16, 007a/06, 007a/06,
007a/16, 007a/18, 007b/05,
007b/06, 007b/17, 008a/04,
008a/10, 010b/08, 011b/14,
012a/12, 012a/18, 012b/02,
014a/02, 016b/08, 016b/19,
017a/11, 017a/19, 017b/01,
019a/18, 019a/19, 019b/17,
020a/02, 020a/05, 021b/15,
021b/19, 027b/02, 034a/18,

034b/03, 034b/09, 035b/17,
036b/05, 036b/06, 036b/08,
037a/09, 037a/13, 038a/10,
038b/04, 038b/07, 038b/15,
040b/09, 041a/07, 043b/01,
043b/01, 045b/07, 050a/06,
050b/12, 050b/15.

ḥads : <Ar. Zan, tahmin; karṣ. zann.
ḥ.+ile 007b/18, 007b/19, 008a/17,
024b/13
ḥ. olın- 024b/13.

ḥafakān : <Ar. Kalp sıkışması, çarpıntı;
karṣ. yürek uyanması. 043b/15.

ḥāl : <Ar. Oluş, bulunuş, durum. 006b/03,
015b/06, 024b/16, 029a/10,
029a/17, 033a/11, 033b/19,
042a/07
ḥ.+de 002b/03, 004b/03, 011b/17,
014a/07, 014a/19, 015b/01,
017b/15, 019b/02, 021b/12,
025b/15, 027a/08
ḥ.+i 025a/14, 027a/07, 045b/02,
046a/13
ḥ.+ile 024a/18
ḥ.+inden 007a/16, 007a/17
ḥ.+ine 008b/05, 013b/01, 024b/13,
031b/06, 047b/04
ḥ.+lerine 013b/04
ḥ.-i mādde 035a/04.

ḥalāş : <Ar. Kurtuluş, hastalıktan
kurtulma. 010a/02.

ḥalbe : <Ar. Çemen otu, (Trigonella
foenum-graecum).
ḥ.+le 034b/05
ḥ. toḥmı 036a/09
ḥ. unı 039a/08.

ḥalel : <Ar. İki şey aralığı, boşluk.
013a/02, 025a/18.

ḥālī : <Ar. Boş, serbest; karṣ. ḥālī.
ḥ. it- 044b/10
ḥ. ol- 020a/13, 025a/11, 033a/03,
033a/12.

ḥālī : <Ar. Boş, serbest; karṣ. ḥālī.
ḥ.+yiken 016b/15
ḥ. ol- 014a/01.

ḥālīş : <Ar. Saf, gerçek. 009b/11,
009b/14, 013b/15, 032b/12,
034a/04
ḥ. it- 048b/05
ḥ. ol- 001b/14, 001b/15, 013b/12
ḡıbb-ı ḡayr-ı ḥ. 001b/15, 009b/19,
012a/09, 014a/14, 014a/16
ḡıbb-ı ḥ. 001b/13, 012b/01,
012b/01, 012b/04, 013a/02.

ḥall : <Ar. Ezilme, erime, yumuşama.
035a/12, 035a/13
ḥ. it- 035a/10, 035a/11.

ḥällü : <Ar.-T. Durumun özelliklerini
taşıyan. 034a/17.

ḥalūf : <(?)Tıbbî bir bitki.
ḥ. yağı 005b/04.

ḥalvet : <Ar. Tenha, tenhalık.
ḥ.+de 006b/18
ḥ.+e 006a/12.

ḥām : <Ar. Ham, olgunlaşmamış,
işlenmemiş, pişmemiş. 011b/10,
015a/07, 017b/16, 019a/15,
025b/19, 026a/12, 044b/15
ḥ.+iken 017b/15
ḥ.+lıḡ(1) 026a/12.

ḥamāmā : <Ar. Hamama otu, güvercin
otu, (Amamum granum paradisi).
019a/06.

ḥamīr : <Ar. Hamur. 028a/18, 036a/07
ḥ.+de 035a/13
ḥ. it- 035a/12, 038a/16, 039b/14
ḥ. olın- 044b/09.

ḥamīrle- : <Ar.-T. Hamurlamak, hamur
haline getirmek.
ḥ.-yeler 049a/10.

ḥamīrlü : <Ar.-T. Hamurlu. 036a/03.

ḥamlık : <Ar.-T. Hamlık, olgunlaş-
mamışlık. 015a/06.

ḥammām : <Ar. Hamam; karṣ. buḡlık.

004a/08, 017a/02, 018a/17,
21b/13, 050a/18
h.+a 002b/11, 004a/07, 004a/10,
004a/14, 005a/01, 005a/14,
005b/09, 006a/06, 006a/12,
006b/18, 007b/03, 013b/13,
013b/17, 018a/15, 040b/08,
047a/19, 050a/17, 050b/06
h.+(a) 003a/06, 003a/16,
004b/17, 005a/07, 013b/15,
013b/19, 014a/03, 016b/18,
021b/13, 026a/07, 026a/19,
046a/10, 051a/19
h.+da 003a/06, 003a/18,
005b/10, 014a/02, 026a/08,
048b/06, 048b/08, 048b/19,
049b/04, 049b/05, 049b/14,
050b/04, 050b/07, 050b/11,
051a/14, 051a/16, 051b/01,
051b/03, 051b/07, 051b/10
h.+dan 002b/15, 002b/16,
003a/09, 004a/11, 005a/02,
006a/20, 014a/07, 021b/11,
031b/15
kibrīt h.+ına 049a/07
yaqır h.+ına 049a/07
h.+la 013b/17
h.+uñ 007a/10, 013b/13, 018a/16,
031b/15, 032b/09
h. çirgi 037b/09.

hanāzīr : <Ar. Sıracı adı verilen bir tür
çıban. 002a/18.

hanzāl : <Ar. Ebucehil karpuzu,
(Ecballium elaterium); karş. ebū
cehl karpuzu, qarğa kavunu, qarğa
kavunu. 047b/17, h. 048b/11
şahm-ı h. 038a/03.
şahm-ı h.+dan 026a/17, 045b/10,
047b/14
h.+ıla 045b/11.

hār : <Ar. Sıcak, sıcak özelliğe sahip;
karş. ıssı, hār, ısıcaq, ıssı.

007b/10, verem-i h.+a 038b/04
h.+dur 037a/14
verem-i h.+uñ 038b/06
h. ol- 008a/03, 008a/07, 008a/07.

harāret : <Ar. Hararet. 003a/13, 006b/19,
007a/05, 008b/12, 011a/07,
011a/08, 011a/09, 012a/04,
012b/06, 016b/07, 016b/07,
018b/15, 020a/14, 024a/06,
026a/06, 033a/15, 035b/19,
045a/11
h.+de 008a/02
h.+i 003a/08, 007b/14, 010b/14,
010b/13, 012b/02, 012b/19,
014a/18, 016a/19, 020a/03,
020a/13, 022b/11, 025a/12,
025b/06, 025b/11, 036b/19
h.+inden 012a/14
h.+ile 014a/17
h.+in 007b/08, 050b/06
h.+ini 007b/07
h.-i ġarīz 009a/04, 010b/15,
011a/11, 024a/05, 027a/06,
030a/11, 030a/12, 030a/13,
035b/17, 035b/18, 036a/01,
036b/08, 036b/10
h.-i ġarīziyye 029b/19
h.-i kuvvet 007b/13
h.-i sūdde 004a/13.

harāretlū : <Ar.-T. Hararetli. 006b/19.

harbaq : <Çöplene otu, ak çöplene,
(Helleborus album) ve kara çöp-
leme (Helleborus orientalis) ol-
mak üzere başlıca iki türü vardır.
046a/04, 046a/04, 046a/05
ağ h. 48b/09
kara h. 018b/10, 039b/13,
046b/11, 047a/02, 048b/08,
048b/10, 049a/02, 049a/04,
049b/14.

hardal : <Ar. Hardal otu. Ak hardal,

(Snapis alba) ve yabancı hardal,
(Snapis avensis) olmak üzere baş-
lıca iki türü vardır.
048b/11, 049a/04, 049b/02
kıızıl h.+ıla 048a/19.

hareket : <Ar. Hareket. 019b/14
h.+den 017a/05, 030b/18
h.+i 039b/10
kurd h.+i 042a/12
h. it- 005b/18, 008a/18, 008b/02,
008b/03, 018b/15, 019b/13,
029a/04, 042a/12, 043a/19,
046b/07
h. itdür- 019a/16, 028a/10.

hāric : <Ar. Dış, bir şeyin dışında kalan.
h. olın- 048a/11.

harīr : <Ar. İpek. 045b/17
h.+den 015a/14, 019a/12,
021a/12, 026a/04, 028a/08,
035a/07, 037b/08, 040a/11,
041a/02, 044b/14, 044b/16,
044b/17, 047a/16, 047b/17,
048a/08, 051a/04.

harīre : <Ar. Şeker, su, un veya
nişastadan yapılan bir tür tatlı.
028a/04, 031a/05
kepek h.+si 016a/18.
kepek h.+sin 004a/04
lāzen-i kıbrısī h.+sindeçi 021a/10

hārīş : <Ar. Bir şeye çok düşkün, hırslı.
024a/03.

hārr : <Ar. Sıcak, sıcak özelliğe sahip
karş. ıssı, hār, ısıcağ. 031a/17,
046a/06.

hārre : <Ar. Hararetli, kızgın.
aḥlāt-ı h.+yi 024a/19.

harva' : >? Bir çeşit bitki.
h.+ıla 036a/15.

hās : <Ar. Saf, arı, gerçek.
terkīb-i h. 025a/05.

haşaf : <Ar. İmpetigo, Yüzeysel
tabakalarında kabuklu püstüllerin

oluşumu ile karakterize olan ve
yenidoğan çocuklarda daha sık
görülen bir cilt hastalığı, iltihaplı
isilik. 041b/17.

haşba : <Ar. Kızamık. 043a/15, 043b/02,
045a/07, 049b/16, 050a/02
h.+da 044b/03
h.+dur 043b/01
h.+lar 041b/09.

haşıl : <Ar. Meydana gelen şey; karşı.
hāşıl.
h. ol- 049b/09.

hāşıl : <Ar. Meydana gelen şey; karşı.
hāşıl. 011b/12
h. it- 029a/02
h. ol- 001b/03, 001b/04, 001b/07,
001b/08, 001b/09, 001b/10,
001b/18, 002a/11, 002a/13,
002b/04, 003b/02, 003b/04,
003b/19, 004a/18, 006a/16,
021a/08, 025b/16, 026a/11,
027b/04, 028b/13, 028b/14,
047b/09, 050a/14.

haşis : <Ar. Değersiz, kıymetsiz, alçak.
030a/10.

hasta : <Far. Hasta; karşı. sayru.
002b/16, 004a/01, 004a/11,
004b/19, 005a/07, 005b/19,
006a/02, 006a/06, 007a/07,
008a/07, 008b/03, 008b/09,
009a/06, 009a/07, 009a/10,
009a/12, 010a/11, 011a/01,
011a/07, 011b/04, 011a/21,
012b/15, 013b/17, 014a/13,
015a/18, 015b/06, 017b/14,
020a/08, 022a/09, 022b/13,
023a/16, 023a/17, 024a/03,
029a/10, 034b/13, 040a/03,
040a/13, 040a/15, 043b/06,
046a/12
h.+lar 007b/19
h.+lara 047a/03

h.+nuŋ 003b/05, 003b/06,
005b/10, 006a/04, 006b/03,
006b/05, 007b/11, 007b/12,
007b/15, 008a/06, 008b/07,
008b/09, 008b/10, 008b/13,
008b/14, 009b/01, 009b/02,
009b/05, 009b/10, 010a/02,
010a/03, 010a/16, 010a/17,
010b/02, 010b/17, 010b/18,
011a/03, 011a/13, 011a/14,
011a/16, 011a/17, 011b/03,
011b/06, 012a/16, 012b/13,
012b/15, 014b/13, 016a/19,
018a/07, 018a/09, 019a/08,
019b/05, 019b/12, 020a/18,
021b/01, 021b/05, 021b/08,
022a/02, 022a/03, 022a/04,
022a/13, 022a/17, 022a/19,
022b/12, 022b/15, 023a/01,
023a/05, 023a/14, 024a/03,
027a/05, 028a/18, 028b/02,
028b/04, 028b/06, 029a/02,
029b/10, 029b/12, 029b/14,
030b/10, 030b/18, 031b/04,
031b/06, 034a/08, 034b/14,
039b/05, 043b/04, 044a/06,
044a/09, 046a/05
h.+ya 003b/14, 004a/07,
004a/15, 005b/06, 005b/14,
005b/16, 005b/18, 006a/08,
006b/05, 009b/03, 011a/15,
011b/12, 013a/01, 013a/09,
014a/02, 014a/10, 014a/12,
014b/02, 015b/11, 017b/09,
018a/14, 018b/12, 019b/18,
021b/01, 022a/13, 022a/17,
023a/14, 023a/18, 023b/06,
023b/07, 024a/12, 024a/14,
025a/02, 027a/08, 027b/02,
027b/13, 027b/14, 027b/15,
027b/19, 028b/04, 028b/14,

029a/04, 029a/16, 030b/01,
043b/15, 044b/10

h.+y1 003a/05, 004a/10,
004a/14, 004b/05, 005a/01,
006a/12, 010a/03, 011a/02,
011a/19, 013b/13, 014a/02,
014a/03, 019b/07, 024a/03,
024a/06, 024a/10, 024a/11,
029a/01, 030b/17, 030b/18,
030b/18, 031b/14, 034a/02,
038a/05, 039a/02, 044a/07
h. ol- 027a/03.

hastalık (ğ) : <Far.-T. Hastalık; karş.

sayrılık, hastalık. 005b/03,
007b/04, 007b/09, 007b/18,
008a/10, 008a/18, 008a/19,
008b/06, 008b/07, 009b/04,
009b/10, 009b/12, 009b/13,
009b/16, 009b/17, 010a/02,
010a/06, 010a/13, 010a/15,
010a/18, 010b/01, 010b/02,
010b/05, 010b/07, 010b/08,
010b/09, 010b/11, 015a/17,
018a/12, 019b/18, 022b/19,
022b/19, 023a/05, 024a/07,
024a/09, 024a/12, 026b/17,
026b/18, 027a/01, 033b/17,
044b/11, 045b/01, 045b/02,
046a/04

h.+a 002b/03, 007b/16, 017b/07,
018a/14, 019b/12, 019b/13,
019b/14, 022a/15, 031a/10

h.+da 009b/17, 024b/09, 033b/01

h.+dan 022a/16, 024a/13, 028b/06

h.+dandur 018a/08

h.+dur 030b/07

h.+ı 008b/05, 010a/03

h.+ından 030b/06

h.+lar 009b/19, 041b/08, 045b/03

h.+lara 009b/18

h.+lar(a) 027a/11

h.+larda 008a/04, 010a/01,
018a/12, 024b/10
h.+lardan 022a/16, 045b/04
h.+lardandır 021b/19
h.+ları 007b/09, 008a/05,
009b/04, 009b/09, 041b/05
h.+u 008b/02, 009a/18,
009a/19, 009b/05, 009b/06,
009b/15, 010a/05, 010a/07,
010a/08, 010a/10, 010b/03,
010b/04, 011a/18, 012a/17,
014b/06, 015a/16, 016b/02,
018a/08, 018a/10, 044b/03,
046a/12
h. issi 024b/08, 039b/16.
hastalık (g) : <Far.-T. Hastalık; karş.
sayrılık, hastalık. 018a/18
h.+ı 010a/15
h.+u 008a/16
hasvu : <Ar. Bulamaç, çorba. 033a/03,
033a/04.
hâşâ : Beyaz kekik, zambur, (Thymus
capitatus). 020b/15, 020b/19
h.+la 026a/19
h.+yıla 021b/03, 027a/18.
haşhâş : <Ar. Haşhaş, (Papaver
somniferum). 007a/08, 028b/14
h. şarâbı 043b/10
h. şarâb(ı) 043b/08
h.+ıla 028b/15, 028b/17, 031a/15,
031b/11
şarâb-ı h.+ıla 023b/11, 032b/13
ağ h. 032a/11, 033a/05
şarâb-ı h. 028b/15, 031a/02,
031b/13, 033a/13
h. kabı 007a/08, 027b/10,
032b/15.
haşîş : <Ar. Esrar denilen "hint keneviri"
yaprağı, (Cannabis sativa).
020b/19.
hâtâ : <Ar. Hata, yanlışlık. 024b/08,
024b/09

h.+nu 024b/09, 024b/10,
024b/10.
hâtar : <Ar. Tehlike. 024b/17
h.+ı 025a/01, 026b/17, 044b/04.
hâtarlı : <Ar.-T. Tehlikeli. 025a/02
h.+dur 025a/10.
hâtır : <Ar. Gönül hoşluğu. 003a/01.
hâtmi : <Ar. Hatmi, (Atheaea officinalis);
karş. hâtmi, hıtmî, hıtmî. 027b/10
ağ h. 039a/09
h. tohmı 032b/15.
hâtmi : <Ar. Hatmi, (Atheaea officina-
lis); karş. hâtmi, hıtmî, hıtmî.
035b/12
h.+den 023a/10
h. dibi 036a/05.
hât : <Ar. Çizgi.
h.+lardır 041b/11.
hâtâ : <Ar. Hatta; karş. hâtâ. 005a/11,
005a/17, 009b/17, 015b/14,
027a/17, 035b/10, 036b/06,
036b/09, 037b/09, 038b/13,
039a/06, 039a/10, 039b/02,
040b/01, 044b/18, 045a/17,
045b/19, 047a/17, 047b/06.
hâtâ : <Ar. Hatta; karş. hâtâ 035b/03.
hâtun : Kadın; karş. ˆ avrat.
h.+lar 013b/03
h. kişi südi 033a/14, 045b/19.
hâtûna : <Ar. Karnıyarık otu, (Plantago
psyllium); karş. hâtûnâ, kaçûna,
kâtûna.
bezr-i h. luˆ âbı 044b/08.
hâtûnâ : <Ar. Karnıyarık otu, (Plantago
psyllium); karş. hâtûna, kaçûna,
kâtûnâ.
bezr-i h. 043a/05.
hâtun duzlığı : Kadıntuzluğu otu, (Berbe-
ris crataegina); karş. hâtun tuzluğu,
zirişk.
h. d.+la 029b/01

h. d. suyu 022a/12.
h̄atun t̄uzl̄ıġı : Kadıntuzluğu otu, (Berberis crataegina); karş. h̄atun duz l̄ıġı, zirişk. 044b/06.
havan : <Far. Havan.
h.+a 039a/05
h.+da 039a/09, 049a/14, 051a/08.
h̄avız : <Ar. Havuz; karş. h̄avz. 006a/12, 006a/13.
h̄avz : <Ar. Havuz; karş. h̄avz.
h.+a 006a/17, 006b/10, 007a/11, 031a/03, 031b/14, 031b/15, 032a/01, 032b/09, 033a/10
h̄avz+(a) 006b/19, 032b/14
h.+da 031b/17
h.+dan 006b/11, 031b/17
h.+ına 034a/03.
h̄ayā : <Far. Taşak, testis.
h̄örös h̄.+şı 017b/10.
h̄ayat : <Ar. Dirilik. 033b/18.
h̄aysiyet : <Ar. Şeref, itibar.
h̄.+ile 030b/18.
h̄ayvān : <Ar. Hayvan.
h̄.+lar 042b/06
h̄.+lar eti 047b/11.
h̄ayvānī : <Ar. Canlıya ait.
kuvvet-i h̄. 030a/17, 030b/02.
h̄ayy-i ‘ālem : <Ar. Sinirotu, baġa yapraġı, (Plantago major, Plantago media); karş. lisān-ı h̄amel, kuzu dili. 037a/01, 040b/01
h̄.-i ‘ā.+le 032b/16
h̄.-i ‘ā. şuyı 027b/06, 031b/01, 035a/01, 035a/08.
h̄ayz : <Ar. Adet olma, regl olma.
h̄.+ın 039b/07.
h̄azeti: >? Bir çeşit balık.
h. balıka 014a/08.
h̄azāz : <Ar. Başta olan konak, kepek; krş.kebek(II), koñaq.
h̄.+dedür 042a/05.
h̄azer : <Ar. Sakınma, kaçınma.

h. it- 013b/05, 019a/13, 019b/01, 019b/01, 024b/08
h. olin- 009a/08, 047a/07
h. kı1- 036a/01.
h̄āzır : <Ar. Hazır. 007b/12, 009b/15, 022a/02, 022a/05, 033b/19, 039b/05
vaqt-ı h̄.+a 008b/14
vaqt-ı h̄.+(1) 008a/06
h. ol- 002b/17, 002b/17, 003b/12, 006b/02, 008b/09, 020a/12, 043b/05
vaqt-ı h̄. 003b/04, 007a/03, 008b/15, 008b/17, 034b/15.
h̄azm : <Ar. Sindirim.
h.+ı 016b/06
h. ol- 011a/11, 011a/11, 013a/07, 013a/11, 033a/02.
h̄eb̄si : Hepsi. 029a/10.
hefde : <Far. Hafta; karş. hefte. 020b/09.
hefte : <Far. Hafta; karş. hefde. 049b/06
h.+de 019a/07, 020b/08.
helāk : <Ar. Ölmek, büyük yorgunluk.
h. ol- 011a/01.
helīle : <Far. Helile otu, sarı helile, kara helile gibi çeşitli türleri bulunur, (Terminalia). 050b/16
kābilī h̄.+le 048a/17
hindī h̄. 018b/18, 026a/18, 039b/12, 051a/07
kābilī h̄. 018b/02, 018b/18, 021a/02, 026a/18, 038b/18, 046b/09, 051a/07
kara h̄. 018b/02, 021a/02, 038b/18, 046b/10
şaru h̄. 021a/02, 024b/05, 036b/18, 050b/17, 051a/03, 051a/07
h. şuyı 037a/12.
helvā : <Ar. Unlu, yağlı ve şekerli maddelerden yapılan bir tatlı, helva. 045b/16

h.+dan 031a/15
h.+yı vir- 031a/16
h. vir- 031a/17.
hem : <Far. Hem, ve daha. 025b/15,
025b/15.
her : <Far. Her. 008a/16, 013b/07,
013b/18, 014a/07, 016a/04,
016a/11, 017a/17, 017b/06,
018b/17, 019a/03, 019a/07,
020b/08, 021a/01, 021a/01,
022b/10, 024b/07, 024b/18,
025a/05, 025a/05, 025b/18,
026a/07, 029a/10, 029a/12,
031a/01, 031b/09, 032b/03,
034a/17, 035a/06, 035a/06,
039a/12, 046b/16, 047b/10,
047b/19, 048a/01, 048a/10,
048a/12, 050a/09, 050a/11,
051a/01, 051b/11
h.-bār “her defa, her kere”
009b/15, 009b/16, 011a/21,
031b/02, 034a/11, 036a/17,
045a/18, 051a/09
h. bir 002b/03, 002b/03, 012a/19,
025a/07
h. birinden 012b/10, 019a/11,
019a/11, 020b/05, 020b/06,
020b/16, 020b/19, 021a/01,
021a/02, 021a/02, 021a/11,
024a/15, 024b/04, 024b/16,
027b/01, 028a/07, 028a/07,
029a/07, 029a/16, 032a/07,
032a/08, 032a/08, 032a/12,
032a/13, 032a/19, 032b/01,
032b/02, 032b/02, 033a/05,
033b/05, 033b/06, 033b/07,
035a/06, 037a/19, 037b/06,
037b/14, 037b/15, 038b/12,
038b/18, 038b/19, 039b/13,
040a/10, 040b/15, 040b/16,
040b/16, 044b/07, 044b/07,
044b/12, 044b/13, 044b/15,

046b/04, 046b/05, 046b/10,
046b/11, 046b/12, 046b/15,
047a/15, 047b/16, 047b/17,
048a/07, 048a/08, 048b/13,
048b/15, 048b/16, 049a/02,
049a/03, 049b/06, 050b/17,
051a/03, 051a/07, 051a/13,
051a/17, 051b/01, 051b/02,
051b/06, 051b/08, 051b/09,
051b/11, 051b/12,
h. birinüñ 020b/18
h. birisi 013b/03.
herīse : <Far. Dövme buğday ve etin
uzun süre kaynatılıp ezilmesiyle
yapılan, macun kıvamında bir
yemek.
h.+ler 040b/06.
herün: ?. 048b/10.
hevā : <Ar. Dünyayı belirli bir yüksekliğe
kadar çevreleyen hafif gaz tabaka
sı, hava. 008b/15, 008b/18,
009a/03, 024a/04
h.+dan 031b/08, 046a/06
h.+sı 030b/17, 031b/15, 039b/18,
046a/06.
hevālu : <Ar.-T. Havalı, herhangi bir
tarzda havası olan. 004b/12,
012b/14.
hılāf : <Ar. Karşı, zıt, aksi; karş. ‘ aks,
zıd.
h.+ıdur 026b/14.
hılāl : <Ar. Zaman aralığı.
h.+ında 014b/11
h.+ındadur 014b/05
h.+ı ol- 014a/01.
hılıt : <Ar. Karışım besinlerin midede
sindirildikten sonra dönüştükleri
kan, balgam, safra ve sevda (kara
safra) maddelerinden her biri;
karş. hılıt. 003b/17, 004a/07,
008a/16, 008a/18, 008a/18,
008a/19, 008b/02, 008b/05,

008b/06, 008b/08, 008b/11,
011b/10, 012a/02, 012b/19,
015a/18, 015a/19, 015b/06,
015b/09, 015b/11, 015b/15,
016a/08, 016b/08, 016b/16,
016b/17, 016b/19, 017a/01,
017a/04, 017a/05, 017b/07,
017b/15, 017b/17, 017b/17,
018b/15, 019a/09, 019a/09,
019a/12, 019a/13, 019a/14,
019a/16, 019b/06, 025b/08,
026a/08, 026a/12, 026a/16,
026b/05, 035b/17, 036a/01,
036a/03, 036a/03, 050a/15
ḥ.+a 008a/12, 008b/04, 019a/15
ḥ.+da 008b/08
ḥ.+dan 012a/18, 018b/16,
024b/14, 024b/14, 024b/15,
034b/08, 039b/08, 039b/10,
039b/16, 041a/18, 050a/14,
050b/03, 051a/11
sevdāvi ḥ.+dan 026b/04
ḥ.+ı 002b/13, 008b/03, 015a/06,
040b/05
ḥ.+ı(i) 008a/12, 008b/16, 015b/08,
019a/17, 036a/02
ḥ.+ısa 008b/05
ḥ.+lar 003b/08, 003b/15, 003b/16,
003b/16, 012a/01, 012a/15,
021b/16
ḥ.+lara 017a/02
ḥ.+lar(a) 017a/05
ḥ.+ları 007b/07, 012a/08
ḥ.+lar(i) 011b/20, 012a/03,
019a/16, 024a/17
ḥ.+lardan 003b/15, 012a/12
müteğayyır ḥ.+lar(i) 008a/11
ḥ.+larıu 001b/12, 003b/15
ḥ.+u 008a/19, 008b/04, 008b/05,
008b/10, 009a/06, 012a/10,
012a/16, 013a/02, 013b/11,
013b/12, 013b/16, 014a/19,

015b/01, 015b/02, 019b/16,
025b/09, 026a/12, 030a/08,
039b/10

ḥ.-ı balgāmī 008a/14, 015a/01,
015b/04, 015b/10, 016b/11,
020a/04, 038a/02, 041a/07

ḥ.-ı muḥālif 008b/06

ḥ.-ı şafrāvī 015b/05

ḥ.-ı sevdāvi 017a/11, 017b/16,
019b/16, 039b/09, 039b/11,
040a/06

ḥ.-ı sevdāyi 008a/14.

ḥıṭmī : <Ar. Hatmi, (*Athaea officinalis*);
karş. ḥaṭmi, ḥaṭmī, ḥıṭmī.

ḥ.+le 034b/05

aḳ ḥ.+le 047a/19

ḥ. yağı 003a/08.

ḥıṭmī : <Ar. Hatmi, (*Athaea officinalis*);
karş. ḥaṭmi, ḥaṭmī, ḥıṭmī. 012b/12
ḥ. dibi 040b/15.

ḥıyār : <Ar. Hıyar, salatalık, (*Cucumis*
sativus). 007a/02, 022a/11,

022b/17, 033b/05, 035b/06

ḥ. çekürdegi iç(i) 032a/06

ḥ. İçi 014b/07

ḥ. pulı 029a/13

ḥ. suyu 012b/17, 023a/02,
023b/10, 027b/06, 031b/10

ḥ. toḥmı içi 031a/16

ḥ. toḥmı 004b/13, 013a/14,
023b/12, 028a/06, 031a/10

ḥ. toḥm(i) içi 025b/01, 032a/11.

ḥıyārşenber : <Ar. Hıyarşenber, (*Cassia*
fistula). 012b/09, 014b/08,
029a/06, 033a/17, 044a/12

ḥ.+le 025b/03

ḥ. ici suyu 018a/03

ḥ. lu' ūḳ(i) 029a/08

ḥ. pūlı 006a/07, 015a/11, 023a/08,
037a/12

ḥ. suyu 012b/08.

hic : <Far. Hiç. 004a/06, 009a/07,

011a/22, 013b/16, 015b/14,
017b/05, 029a/04, 039a/17
h. bir 011a/20, 011b/04, 017a/13,
042a/07.

hiddet : <Ar. Hiddet, şiddet.
h.+de 009b/10
h.+i 009b/15, 014a/17
h.+in 050b/06
h.+ini 012a/07
h. ol- 009b/08.

hiddetlü : <Ar.-T. Hiddetli, şiddetli.
009b/07, 012a/02, 012a/09.

hidmet : <Ar. İş görme, vazife.
h. it- 008a/17.

hikket : <Ar. Uyuz; karş. uyuz, el-
hikketü, cereb. 041b/15.

hile : <Ar. Aldatacak tarzda tertip, oyun,
hile. 043b/16
h.+ler it- 007a/07
h. kıl- 043b/15.

hindî : Hindistan'a ait, Hindistanla ilgili.
h. duz 047b/14
h. helîle 018b/18,
026a/18, 039b/12, 051a/07
kilkilânic-i h.+dür 048a/11
şaytarac-i h. 049a/14, 049b/02.

hindüsdân : Hindistan; karş. hindüstân.
h. tuzı 026b/09.

hindüstân : Hindistan; karş. hindüsdân.
h. tuzı 038b/19
h. tuz(1) 020b/03.

hîrî : <Ar. Şebboy, (Flos chirenti cheiri).
h. suyu 036a/04.

his : <Ar. Duyu, his.
h. it- 014a/10.

horasân : İran'da bir coğrafi bölge; karş.
horāsân.
h. üzümü 050b/18.

horāsân : İran'da bir coğrafi bölge; karş.
horāsân. 017a/17
h. üzümü 018a/01, 018b/03,
021a/03, 024b/02.

hōrōs : <Far. Horoz. 017b/10
h. şōrvāsı 018a/01.

horuḳ : Koruk, olgunlaşmamış üzüm;
karş. ḳoruḳ. h. suyu 023a/04.

hoş : <Far. Hoş, iyi, iyileşmiş. 017a/04
h. dut- 019b/13
h. it- 006b/10, 024a/04.

hudūs : <Ar. Sonradan meydana gelme.
h.+ı 012b/04, 036b/15, 036b/16,
037b/18
h.+(ı) 026a/10, 026b/04
h.+ınuḡ 029b/16.

huḳne : <Ar. Makattan ilaç şırınga etme,
lavman. 005b/19, 006a/02,
012b/12, 012b/14, 018a/04,
029a/11
h.+yile 006a/04, 009a/17,
011a/21, 025b/04
h. it- 015b/04, 015b/05, 023a/11,
029a/12
h.-yi leyyine 005b/18.

humma : <Ar. Başta sıtma olmak üzere
ateşli hastalıklara verilen genel ad;
karş. hummā.
h.-yı muṭbiḳa 003b/01.

hummā : <Ar. Başta sıtma olmak üzere
ateşli hastalıklara verilen genel
ad; karş. humma.
h.-yı muṭbiḳa 011a/09
h.-yı muvāzıb 001b/18.

humret : <Ar. Kızıllık, kızılık hastalığı;
karş.ḳızıllıḳ. 002a/11, 002a/12,
036b/14, 036b/15, 036b/17,
037a/02
h.+le 037a/07.

hurma : <Far. Hurma, (Phoenix
dactylifera); karş. hurmā.
h.+la 021a/09.

hurmā : <Far. Hurma, (Phoenix
dactylifera); karş. hurma.
h.+la 013a/13
h.+yı 036a/13.

ḥuṣūnet : <Ar. Sertlik, boğazdaki acıma, gıcık; karş. irilik. 044a/06.

ḥuṣūṣā : <Ar. Özellikle; karş.
ḥuṣūṣa. 003b/18, 006a/15,
011b/08, 012b/19, 013a/18,
013b/17, 016b/16, 020a/02,
023a/04, 028a/12, 038b/02,
040a/06, 044b/03.

ḥuṣūṣa : <Ar. Özellikle; karş.
ḥuṣūṣā. 031a/09.

ḥuṣūz : <Ar. Tıpta kullanılan acı bir devanın adı, dikensiz ardıç tohumu, (bkz. arduç). 037a/17, 049a/05.

-I-

ıkrīṭī : <Ar. Girit'e ait, Girit'e özgü.
1. eftīmūn (bkz. eftīmūn) 018b/07,
038b/19, 039b/12.

ılgun : Ilgın ağacı ve yemişi, (Tamarix tetrandra). 044a/09.

ılıcağ : Ilıkça, ılık; karş. ılıcağ. 014a/05,
025b/18, 026a/07, 026a/08,
031a/03, 032a/01, 032b/11,
050b/19.

ılıcağ : Ilıkça, ılık; karş. ılıcağ.
1.+la 018b/11.

ırak (ğ) : Uzak.
1. ol- 002b/08, 010b/01, 010b/03,
010b/05, 018a/08.

ıraklık (ğ) : Uzaklık.
1.+1 010a/04.

ırk-ı medenī : <Ar. Medine solucanı, (Filaria medinensis) ve bu solucan türünün, insanların ve başka birçok memelinin özellikle deri altı katılğan dokusunda asalaklanma-sıyla ortaya çıkan hastalık, Filaria-sis. 042a/10, 042a/10.

ıṣābe : <Ar. Yaraları sardıkları bağ, sargı

bağı, bant; karş. ıṣābe.
ı.+le 029b/18.

ıṣfahān : İran'da bir şehir.

1. çoğanı 004a/09
1. sürmesi 045a/09
1. şām alması şarābı 030a/06.

ısıcağ : Sıcak; karş. ıssı, ḥārr, ḥār, ıssi.
020b/04, 023b/17, 028a/13
1.+ırak 035b/01
1.+la 020b/17.

ısıdıcı : Isıtıcı, ısıtma özelliği olan.
050a/15.

ıdır- : Isırmak.
1.-duğı 042b/15
1.-mağ 042b/07, 042b/08,
042b/09, 042b/10.

ısıril- : Isırılmak.
1.-ır 016b/17.

ısıt-(d) : Isıtmak.
1.-ur 044b/05
1.-maya 037a/16.

ısla- : Islatmak.
1.-yalar 002b/10, 004b/07,
006a/03, 018b/08, 020b/14,
020b/17, 025b/01, 028a/01,
029a/13, 029b/02, 033a/19,
049a/11, 049a/13, 049b/06.

ısla- : Islatmak; karş. ısla -.
1.-yalar 002b/18, 002b/19,
029a/09, 044b/18, 049b/11.

ıslāh : <Ar. Düzeltmek, ıslah etmek.
1. it- 014a/09.

ıslan- : Islanmak; karş. ışlan -.
1.-mış 004b/10, 005a/11, 035b/02.

ışlan- : Islanmak.
1.-mış 005a/08, 018b/14, 023a/09,
023b/01, 023b/14, 026b/08,
030a/06, 030a/16, 030b/03,
032a/04, 045a/09.

ıslama : Bir çeşit yemek.
1.+nuğ 024b/01
zerdālü 1.+sın 024a/19.

ıssı : Sıcak; karış. ısıcağ, hār, hārr, issi.

001b/05, 002b/18, 004a/17,
004b/02, 004b/04, 005b/03,
005b/04, 005b/04, 005b/05,
005b/16, 005b/17, 006a/07,
006b/05, 006b/05, 007b/13,
007b/16, 008b/18, 008b/18,
010b/16, 012a/08, 013b/01,
013b/11, 013b/15, 014a/05,
014a/05, 014a/11, 015a/15,
015b/13, 015b/17, 016b/11,
019a/01, 019a/19, 019b/06,
020b/08, 020b/09, 021b/04,
021b/05, 021b/06, 022b/17,
024a/04, 025b/06, 025b/15,
026a/04, 026b/12, 027a/09,
027a/15, 027a/16, 027b/14,
028a/13, 028a/19, 028b/03,
028b/10, 028b/10, 029b/14,
030a/01, 030a/04, 030b/03,
031a/18, 031b/02, 031b/14,
031b/16, 035b/04, 038b/07,
038b/08, 038b/13, 039a/13,
040b/13, 044a/07, 047b/12,
047b/19, 048a/10, 050a/19
1.+dan 004b/01
1.+la 036a/17, 036a/19
1.+sı 002a/02, 002b/12, 003a/19,
005a/01, 006a/12, 006a/18,
007a/10, 007a/11, 013b/13,
014a/06, 020a/08, 023b/09,
034b/04, 034b/05, 035b/06
1.+sın 008a/09, 023b/04
1.+sından 001b/03, 002b/02,
002b/04
1.+sını 008a/08
1.+nuş 012b/19
1. verem 001b/10, 007a/17,
036b/05.

ıssılı : Sıcaklığa sahip. 013b/14.

ıtrifil : <Ar. Bir tür macun.

1.-i kebīr 048a/03.

‘**ızāye** : <Far. Bir çeşit yeşil kertenkele.
042b/09.

‘**ızem** : <Ar. Büyüklük ve ululuk.
‘1.-i re’s 042a/06.

-İ-

i+ : Sahip.

ğıbb-ı hāliş sıtması i.+ssi 014a/14
sıtma i.+ssi 019b/08, 019b/10
sıtma i.+ssinde 020a/14
sıtma i.+ssinden 003b/08
baş baret i.+ssine 045a/10
husta i.+ssine 046a/12
hustalık i.+ssine 024b/08
hustanuş i.+ssine 023a/01
kabarcuğ i.+ssine 045a/10
sıtma i.+ssine 004b/17, 006b/16,
013a/16, 017a/03, 018b/16,
020a/05, 021b/08, 025a/18,
029b/16
sıtmalar i.+ssine 012a/10, 013a/16
şafrevī sıtma i.+ssine 012a/09
hustalık i.+ssine olan 039b/16
ıtma i.+ssine virmek 012a/09
i.+ssini 030b/08
sıtma i.+sinsi 017a/14
‘illet i.+ssinüş 047a/03
sıtma i.+ssinüş 025a/10
sıtmanuş i.+ssinüş 003b/07
sil i.+ssinişdür 037b/19.

i- : İ- cevher fiili.

i.-dügi 007b/18

i.-miş 002b/12.

i’āde : <Ar. Geri verme.

i. olın- 006b/08.

ibkıyālūs : < ? Bir hastalık ismi; karış.

ibniyālūs. 025b/14, 025b/15.

ibniyālūs : < ? Bir hastalık ismi; karış.

ibkıyālūs. 002a/01, 002a/02.

ibnü ‘ırs : <Ar. Ars denen hayvan; karış.

gelincük, gelüncük(I). 042b/08.

ibtidā : <Ar. Başlangıç, ilk, ilklık.

i.+sında 019b/19

i. it- 019b/06.

icābet : <Ar. Gereklilik.

i. it- 023a/11.

iç : İç, insanın ya da herhangi bir şeyin içi.

i. git-“ishal ol-” 005a/14, 005b/02

i.+i032a/13, 032b/01

i.+i gitmesi “ishal” 005b/06

i.+i sürül- 006a/04

ayva çekürdegi i.+i 028a/08,

032a/07, 032a/12

civit tohm(i) i.+i 020b/05

hıyār i.+i 014b/07

hıyār çekürdegi i.+(i) 032a/07

hıyār tohmı i.+i 023b/12, 031a/11, 032a/11

ķabaķ çekürdegi i.+i 028a/06,

032a/06, 033b/05

ķabaķ çekürde(gi) i.+i 033b/05

ķabaķ çekürdegi i.+(i) 032a/11

ķavun tohmı i.+i 015b/18

simid etmegi i.+i 033a/09

şınhıyār i.+i 014b/07

şınhıyār çekürdeg(i) i.+i 032a/19

şınhıyār tohmı i.+i 031a/11,

032a/12, 033b/05

‘aşfūr tohmı i.+ile 018a/02,

021b/10, 046b/13

çetlemük i.+ile 021b/11

fistuķ i.+ile 021b/10

hıyār tohmı i.+ile 025b/01,

031a/16

ķabaķ çekürdegi i.+ile 031a/16

ķavun tohmı i.+ile 050b/01

şınhıyār tohmı i.+ile 022b/18, 25b/01

ayva çekürdegi i.+in 032a/19

ķabaķ çekürdeg(i) i.+in 032a/19

şınhıyār tohmı i.+in 022a/11

i.+inde 003a/07, 003b/09,

003b/13, 004a/08, 016b/12,

017b/11, 020b/14, 020b/16,

020b/16, 021b/17, 023a/09,

026b/08, 032a/16, 035a/02,

037b/12, 042a/12, 045a/08,

045a/18, 046a/03, 050a/18

i.+indeki 002b/13, 006b/19,

021b/16, 023a/17, 024a/05,

024a/05, 024a/05,040b/03,

040b/10

i.+inden 030a/09, 042a/11

şınhıyār i.+inden 035b/06

i.+ine 013a/10, 027a/16,

027b/18, 028a/01, 030a/11,

031b/03, 034a/10, 038a/08,

044a/05, 044b/05, 045a/07,

045a/18, 048b/19

i.+ini 047a/04

i. yağı 039a/05.

iç- : İçmek; karş. ic-. 006b/04, 011b/03,

011b/07, 030a/02, 042b/17,

042b/17, 042b/18, 042b/19,

043a/01, 043a/02, 043a/03,

043a/04, 043a/05

i.-düginden 013a/04

i.-dükden 020b/13

i.-e 013b/08, 017a/17, 019a/01,

019b/09, 020b/09, 048a/02

i.-eler 015a/15, 018b/11, 020b/08,

020b/08, 026a/04, 026a/04,

039a/01, 044a/01, 044a/05,

047b/19, 050b/19, 051b/16

i.-en 006a/02, 043a/10, 043a/10,

043a/12, 043a/12, 043a/13,

043a/15

i.+indeki 013a/10

i.+iriki 034b/01

i.-mege 007a/13, 029b/03,

037a/10

i.-megile 038b/16

i.-megün 042b/16

i.-mek 011b/18
i.-mekden 001b/05, 004a/17,
004b/01, 004b/04, 004b/05,
004b/18, 011b/05, 011b/07,
011b/11, 011b/11, 021a/17
i.-memek 006b/05
i.-seler 047a/02.
içeri : İçeri; karşı. içeri.
i.+den 043a/19.
içerü : İçeri; karşı. içeri. 029b/19,
034a/19.
içil- : İçilmek.
i.-se 047a/01.
içür- : İçirmek.
i.-eler 003a/01, 003a/13, 004b/07,
004b/08, 004b/08, 004b/09,
006b/12, 006b/13, 009a/03,
009a/04, 011b/09, 012b/16,
012b/18, 012b/19, 013a/05,
015b/19, 016b/04, 021a/04,
027a/15, 028a/09, 028b/09,
028b/15, 029a/18, 029a/18,
029b/03, 029b/07, 029b/07,
030a/01, 030a/01, 032a/15,
032a/16, 032b/03, 032b/04,
032b/13, 033a/09, 033b/09,
033b/09, 035b/07, 035b/07,
035b/07, 035b/08, 040a/02,
040a/02, 043b/08, 044b/10,
046a/03, 046a/03, 046b/09,
046b/14, 046b/15, 050a/16,
050b/16, 051a/06, 051b/15
i.-megile 043b/17
i.-mek 027b/19
i.-seler 012a/17, 027b/02,
027b/04.
içüril- : İçirilmek.
i.-e 028b/15.
id- : Etmek, yapmak; karşı. it-. 025b/10
isti' māl i.-sej 015a/05.
idin- : Edinmek.
'âdet i.-eler 046a/15.

igde : İğde ağacı ve meyvesi, (Elaeagnus
angustifolia). 033b/17.
igne : İğne.
i.+le 045a/16.
ihtimā : <Ar. Çekinme, kaçınma.
i. it- 045b/06.
ihtiyāc : <Ar. İhtiyaç, gereksinim.
i.+1 ol- 037b/11
i. ol- 024b/18
i. olın- 026b/05.
ihtiyāt : <Ar. Herhangi bir konuda ileriye
düşünerek ölçülü davranma, sa-
kınma.
i. olın- 009a/08.
iki : İki. 001b/17, 001b/17, 002b/07,
004a/03, 006a/18, 006a/19,
009b/06, 009b/14, 015a/04,
015a/13, 015b/18, 016a/08,
016b/14, 016b/14, 018b/10,
018b/13, 019a/18, 019a/18,
020a/05, 020a/07, 020a/11,
020b/03, 020b/06, 021a/10,
021b/02, 022b/02, 022b/11,
022b/14, 022b/14, 022b/14,
023a/05, 024b/04, 024b/04,
024b/14, 024b/15, 024b/16,
025a/01, 025a/13, 025b/05,
025b/09, 027b/06, 027b/10,
027b/10, 028a/08, 028a/08,
029a/17, 031a/02, 031a/12,
032a/08, 032a/13, 032b/02,
033b/07, 035a/06, 037a/08,
037b/07, 039a/13, 039b/09,
039b/13, 040b/05, 041a/12,
041a/18, 043b/06, 043b/17,
044a/01, 044b/03, 044b/08,
044b/13, 044b/15, 045a/05,
045b/08, 046a/07, 046b/08,
047b/17, 048a/03, 048a/12,
049a/02, 049a/09, 049b/04,
049b/06, 051a/04, 051a/05,

051a/17, 051b/09, 051b/12,
051b/15
i.+ledin 006a/17, 032b/14,
033a/07, 036a/18, 045a/03
i.+nci 001b/04, 002a/06, 002a/16,
003a/03, 004a/02, 012b/01,
022a/01, 037b/02, 038b/08,
041b/10, 045a/11
elli i.+nci 043a/12
kırk i.+nci 043a/01
on i.+nci 001b/13, 042a/03
otuz i.+nci 039a/14, 042b/10 yi-
girmi i.+nci 028a/16, 042b/01
i.+ncisi 007b/07, 014b/19,
017a/01, 018b/12
i.+si 019b/17, 024b/15, 024b/17,
025b/09, 051b/06
i.+sin 043a/08
i.+sine 012b/03, 019b/16,
019b/17, 043a/16
i.+sinüñ 024b/18, 032b/16,
043b/02, 045a/13
i. buçuğ 043b/19, 046b/04,
047b/18
on i. 014a/16.

ikindü : İkinci.

i.+den 032a/01.

ikilü'l-melik : <Ar. Koçboynuzu bitkisi,
(Melilotus officinalis). 035b/12,
046b/03

i.+ile 016b/15, 021b/14, 026a/19,
046a/11.

iklimiyye'l-fıddâ : <Ar. Gümüş talaşı;
karş. gümüş tavaı.

i.-f. 051a/15.

ilâc : <Ar. İlaç. 024b/19, 030a/03,
036b/09, 039a/16, 045b/02,
047b/08

ıi.+a 045b/06

ıi.+dan 041a/12

ıi.+ı 012b/02, 020a/03,

020a/03, 026b/13, 026b/13,

026b/15, 028b/19, 040b/04,
049a/16, 049b/07, 050b/15

ıi.+(ı) 026b/13, 026b/14,

029a/04, 045a/13, 049b/07

ıi.+ıla 007b/18, 037a/08, 041a/12

ıi.+ın 005a/13, 025a/08

ıi.+ına 025a/06

ıi.+ında 024b/18, 025a/07,

026b/18, 036b/14

ıi.+ındadır 001b/02, 026b/04,

026b/11, 029b/15, 041b/12,

042b/14

ıi.+ımı 036b/13

ıi.+ınuğ 026b/14

ıi.+uğ 021b/19, 033b/18, 040b/07

ıi. it- 008a/11, 013b/11, 025a/09,

029a/05, 029a/05

ıi. olın- 025a/02, 039a/19

ıilâcü'l-cereb 050b/14.

ilel : <Ar. Hastalık; karş. ıillet, sayruluk.
043a/18.

ilet- : İletmek.

i.-eler 010a/16, 024a/11, 029b/14

i.-meyeler 016b/18

i.-ürlerise 016b/18.

ilik (g) : İlik, kemik iliğı.

sığır incigi i.+ı 038b/10.

ilik-i enbât : <Ar. Sakız ağacının sakızı.

ıi.-i e.+ıla 050a/08.

illâ : <Ar. Mutlaka, ille. 003b/09,

007b/18, 008a/17, 008a/18,

014b/10, 015a/03, 015a/17,

016b/10, 017a/12, 018a/15,

024b/10, 025a/10, 027b/09,

032b/06, 038a/15, 041a/19,

045a/02, 045a/13, 045b/05,

049a/07, 049a/16, 051b/14.

illet. : <Ar. Hastalık; karş. ıilel, sayruluk.

039b/06, 045b/19, 046a/13,

046a/14, 047a/03

ıi.+de 016b/10, 040b/13

ıi.+den 047b/02

ʿi.+e 036b/11, 047b/09
 ʿi.+i 019b/08
 ʿi.+ler 042a/15
 ʿi.+leri 030b/06
 ʿi.+üj 043a/17.
ʿilletlü : <Ar.-T. Hasta, hastalıklı.
 047a/09, 047b/09.
imdi : Şimdi. 008a/12, 010a/10, 034a/01,
 043b/16.
imām buḥārī : Buharalı bir Türk
 muhaddis.
 i. b. 037b/18.
immā:<Ar. Ama; karşı. ammā. 005b/04,
 022a/03, 022a/03, 023b/19,
 023b/19, 038b/04, 038b/05,
 041a/13.
imtilā : <Ar. Dolgunluk, doluluk.
 030a/13.
imtināʿ : <Ar. Kaçınma, sakınma
 çekinme. i. it- 014a/12, 021b/09.
in- : İnmek.
 i.-di 005b/13
 i.-e 013a/12, 020a/13, 030a/02,
 034b/07
 i.-er 003a/15, 013a/11
 i.-eyorur 034b/16
 i.-ecek 016b/01
 i.-ip 013a/08
 i.-mekile 034b/10
 i.-mesi 011b/13
 i.-mesün 029b/19
 i.-mez 011b/16
 i.-se 005a/01, 005b/17, 011b/15,
 033a/12.
ʿināyet : <Ar. Yardım. 014a/19, 019b/16,
 020a/04
 ʿi.-i 026b/17 026b/16
 ʿi.+ile 041b/06
 ʿi. olın- 019b/15, 045a/07
 ʿi.+üj 026b/19.
ince : İnce. 025b/11, 030b/11
 i. bağırsuqlar 005b/13, 013a/12

i. idici sıtma“verem” 002a/10.
incik (g) : İncik kemği, dizkapağı ayak
 bileği arasında kalan kemik.
 sığır incigi i.+i 038b/10.
incin- : İncinmek.
 i.-se 029a/10
 i.-üp 015a/10
 i.-ür 015a/07.
incir : <Far. İncir ağacı ve meyvesi,
 (Ficus carica); karşı. encir.
 036a/15, 036a/08
 i.+i 036a/09
 i.+le 045a/06.
incit- : İncitmek.
 i.-mesi 025b/08
 i.-ür 016b/02.
indür- : İndirmek.
 i.-eler 018b/08, 022b/10.
ʿineb-işāʿleb : <Ar. Tilki üzümü,
 itüzümü, (Solanum nigrum); karşı.
 dilkü üzümü, dilki üzümü.
 ʿi.-ş. Suyı 035a/14.
iñen : Çok, oldukça, fazla.
 i.+le 047b/07, 050a/12.
inlü : Hasta. 027a/15.
inşāʿallāh : <Ar. İnşallah. 041b/04
 i. +u taʿālā 041b/05.
intiḳāl : <Ar. Bir yerden başka yere
 geçme, geçiş. 015a/19
 i. it- 014a/07, 015a/18.
ip : İp.
 i. olın- 035a/14
iplik (g) : İplik. 015a/11
 i.+e 012b/09.
iri : İri, sert, kalın. 023a/18.
irilik (g) : Sertlik; karşı. huşūnet. 044a/06
 i.+i 012a/07.
iriñ : İrin. 035b/14, 036b/03
 i.+den 041a/19.
iriñlen- : İrinlenmek, enfekte olmak.
 i.-mek 036a/16
 i.-mekden 040a/16

i.-mezden 040a/16
i.-miş 040b/01
i.-se 036b/01, 040a/13, 040a/15.
irkek : Erkek. 044b/13.
irmeni : Ermeni; karş. ermenī, irmeni,
irmeni.
ṭīn-i i. sefūfi 029b/04.
irmenī : Ermeni; karş. ermenī, ermeni,
irmeni.
burağ-ı i. “Sodyum bikarbonat.”
047a/12
ṭīn-i i.+le 044a/15.
irte : Ertesi, gelecek, sabah, şafak sökme
zamanı, yarın.
i.+si 005b/09, 022a/15.
isde- : İstemek; karş. iste-.
i.-dügi 034b/15
i.-mese 010b/18
i.-meyeler 007a/04
i.-se 003a/01
i.-señ 028a/01.
isfanāḥ : <Gr. Ispanak, (Spinacia
oleracea). 020a/16, 043b/13
i.+dan 035b/05
i.+ıla 006a/05, 013a/13, 025a/17,
031a/05
yoğurtlu i. aşı 016a/14
i. şörvāsı 004b/09, 007b/02,
009b/15, 018a/01, 022a/10,
028a/04.
isfenc : <Far. Sünger. 038a/08, 038a/08,
038a/09.
isfidac : <Far. Üstübeç, kurşun karbonatı;
karş. isfidāc, isfizābāc, isfizābāc,
isfizāc. 045a/14.
isfidāc : <Far. Üstübeç, kurşun karbonatı;
karş. isfidac, isfizābāc, isfizābāc,
isfizāc. 040a/10
i. melhemi 045a/17.
isfizābāc : <Far. Üstübeç, kurşun
karbonatı; karş. isfidāc, isfidac,
isfizābāc, isfizāc. 047a/06

i.+la 026a/01
i. aşı 029a/15, 045b/14.
isfizābāc : <Far. Üstübeç, kurşun
karbonatı; karş. isfidāc, isfizābāc,
isfidac, isfizāc. 025a/18.
isfizāc : <Far. Üstübeç, kurşun karbonatı;
karş. isfidāc, isfizābāc, isfizābāc,
isfidac. 031a/04, 031a/06,
040a/14, 043a/14, 050a/05
i. aşı 031b/19.
ishāl : <Ar. Hafifleme, azalma, sehl olma,
ishal; karş. iç gitmegi (bkz. git-).
005a/14, 005b/02, 014b/15,
026a/17
i.+ile 014b/14
i.+üñ 044b/04
i. idici 009a/03, 015a/06, 016a/07,
038b/16
i. it- 008b/06, 015a/07, 015a/16,
020b/01, 020b/01, 020b/02,
025b/03, 025b/04, 026b/06,
037a/05, 040a/03, 045b/10,
046a/03, 048b/14
i. itdür- 026a/05.
i. ol- 032a/18
sevdāyī i. 018b/01.
iskāmā : <<Lat. Belli bir bölgede kan
akımının azalması, ilgili bölgeyi
besleyen damarların tıkanması
veya daralması nedeniyle gelişen
yerel anemi, bölgesel doku anemi-
si, işemi, iskemi. 036b/03.
iskiryūs : >? Bir tür ur; karş. işkīrūs.
002a/15, 002a/15.
iskīl : <Gr. Adasoğanı, (Scilla maritima);
karş. ‘unşul, şıçan şoğanı.
i. kurşları 046b/19.
issi : Sıcak; karş. ısıcağ, hār, hārr, ıssı.
i.+rekdür 012b/05.
issilik (g) : Sıcaklık.
i.+i 023b/03
i.+ile 017a/01.

iste- : İstemek; karř. isde-.
i.-ye 018b/15.

istidlāl : <Ar. Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma, çıkarmım.
i. olın- 016a/03
i. it- 008b/04.

istifrāg : <Ar. Bořaltma, kusma, vücutta fazla olan herhangi bir maddeyi azaltma. 008b/07, 009a/01, 009a/01, 016a/08, 019a/15
i.+a 014b/14
i.+da 009a/10
i.+dađı 008b/10
i.+dan 005a/12, 010b/09, 016a/09, 040a/04
i.+ı 008b/07
i.+(ı) 009a/07, 009a/18
i.+(ı) it- 009a/06
i.+ıla 034b/09
i.+ına 009a/06
i.+ında 009a/08, 014a/19
i. eyle- 012b/03
i. it- 008b/19, 008b/11, 008b/11, 008b/14, 008b/16, 009a/01, 009a/02, 009a/10, 012b/06, 014b/10, 015a/18, 015b/12, 016a/09, 020a/03, 020a/04, 026a/16, 026a/19, 028b/07, 034b/11, 036b/12, 038a/02
i. itdür- 012b/15
i. ol- 018b/16
i. olın- 008b/13, 008b/19, 009a/02, 009a/05, 009a/07, 009a/14, 009a/15, 009a/16, 009a/17, 009a/18, 015b/07
i.-ı beden 011a/22.

isti' māl : <Ar. Kullanma. 032b/07
i.+(i) 007b/15
i.+ine 037b/08
i. eyle- 017b/15, 018a/05
i. id- 015a/05

i. it- 007b/11, 007b/14, 007b/14, 008a/06, 008a/12, 008a/13, 008a/14, 008a/15, 015a/03, 015a/04, 015a/08, 015a/12, 015a/16, 015b/16, 016a/11, 016a/13, 016b/02, 016a/07, 016b/07, 016b/09, 017b/19, 018a/07, 018a/19, 018b/11, 018b/12, 018b/17, 019a/13, 019a/13, 019b/03, 019b/03, 020b/08, 020b/10, 020b/12, 026b/10, 028b/07, 029a/10, 029a/11, 029b/11, 032a/06, 033a/03, 034a/11, 035a/16, 035b/09, 035b/18, 036a/02, 036a/03, 037a/15, 038a/17, 038b/05, 038b/11, 039b/10, 040a/07, 040a/07, 040b/09, 041a/03, 041a/12, 041a/13, 044b/17, 046a/16, 046b/07, 047a/10, 047b/19, 048a/01, 048b/18, 049a/04, 049a/10, 049a/11, 049a/12
i. ol- 020b/17, 23b/05
i. olın- 032a/05, 037b/02, 049b/17, 037a/16.

istiḥmām : <Ar. Hamama girmek.
i.+dan 006b/08
i. it- 016b/15.

istiskā : <Ar. Siroz hastalığı, çeřitli türleri vardır. 045b/04.

iskīrūs : <? Bir tür ur; karř. isķiryūs.
038b/04.

iř : İř.
i.+i 006b/07.

iřbu : Bu, iřte bu. 003b/12, 005a/01, 005b/11, 006b/07, 007b/16, 008a/02, 012b/04, 013b/15, 014b/05, 015b/20, 016a/10, 017a/07, 017a/08, 017a/09, 017a/09, 017a/13, 017a/18, 017a/18, 017a/19, 018b/02,

018b/17, 019b/02, 019b/08,
019b/09, 020b/11, 021a/05,
022b/05, 023a/01, 024b/13,
024b/14, 025a/14, 025b/02,
025b/04, 025b/10, 026a/02,
026a/10, 028a/05, 030a/02,
032a/10, 032a/11, 032b/06,
033b/04, 033b/19, 034a/09,
034a/16, 034b/08, 035a/02,
036a/01, 037b/17, 037b/19,
038a/17, 038b/01, 038b/17,
039a/04, 040a/13, 040a/17,
040b/14, 041a/12, 041b/02,
043a/16, 043b/16, 044b/10,
044b/10, 046a/13, 046a/13,
046b/14, 047a/10, 047a/15,
047b/19, 048a/04, 048a/18,
048b/10, 049a/08, 049a/15,
049b/09, 049b/17, 050a/07,
050a/10, 050b/09, 050b/14,
051a/12, 051b/11
i.+dur 044b/11, 047a/11, 049a/18,
051a/03.

işek : Eşek; karş. eşek.

i. südi 032b/07.

işle- : İşlemek, çalışmak, faaliyete geç-
mek, etki etmek, kullanmak.

i.-nmiş 028a/19

i.-seler 047b/02

i.-señ 022a/03, 048a/17.

iştihâ : <Ar. İştah, yemek yeme isteği.

028b/05

i.+sı 002a/05, 028a/16, 028b/06

i+yı 028a/17.

it (I) : İt, köpek.

i. ısıрмаğ 042b/07

kuşuz i. 042b/10.

it (II) : Et; karş. et.

bilic i.+i 007a/12.

it-(d) : Etmek, yapmak; karş. id-.

015b/09.

hazer i.-024b/08

isti' māl i.-036a/03

tılā i.-048b/19

yumşak i.-040b/03

beyān i.-di 021b/16, 038b/09,
040b/11

şürū' i.-di 002b/04, 004b/04

hareket i.-düğü 005b/18

meyil i.-düğü 011a/15

meyl i.-düğü 016a/19

taḥammül i.-düğü 019a/09,
028b/07, 045a/16

zıkir i.-düğü 038b/10, 043a/18

zıkir i.-düg(i) 043a/18

ḳabül i.-düğü 031a/13

taḥammül i.-düğince 048a/14

ḳabül i.-düğinden 011a/18

ḳabz i.-dügü 034b/18

zıkir i.-dügümüz 012a/18,
028b/08, 033a/12, 037a/06,
040a/03, 041b/02

zıkr i.-dügümüz 007b/16,

023b/11, 024a/12, 029a/05,
029b/11, 030b/06, 037a/06,
037a/06, 051b/19

vaşf i.-dügümüz 014a/07,

014a/17, 023a/02, 023a/04,
032b/06, 048a/17, 050b/14

vaşıf i.-dügümüz 049a/15

isti' māl i.-dügünj 018b/11

zaḥmet i.-dügünden 025a/14

zıkir i.-dük 014a/17, 37a/02,
040b/03

zıkr i.-dük 021b/07, 039a/15

vaşf i.-dük 016a/07

tenḳıye i.-dükden 051b/14

i.-dükleri 032a/02

şabr i.-düreler 031b/18

hareket i.-düreler 028a/10

terk i.-düreler 006b/07

ishāl i.-dürse 026a/05

istifrag i.-dürseñ 012b/15

hareket i.-dürür 019a/16

bunı i.-e 020a/13
hoş i.-e 017a/04
def i.-e 034b/17
giñ i.-e 014a/13
hareket i.-e 019b/13
hazer i.-e 019b/01
‘ilāc i.-e 025a/09
imtinā‘ i.-e 014a/12, 021b/10
isti‘ māl i.-e 018b/17, 019b/03,
019b/03
qabūl i.-e 010b/14
qurı i.-e 037a/16
men‘ i.-e 016b/12, 017b/09,
034b/17
menfa‘ at i.-e 027b/03, 027b/07
meyil i.-e 030a/19, 030a/19
meyl i.-e 016b/16
müdāvemmet i.-e 050b/13
şabr i.-e 050b/11
sākin i.-e 039b/17, 050b/05
şuru‘ i.-e 019b/02
taḥammül i.-e 029b/10
tedbīr i.-e 018a/12
ḥabsi.-enler(i) 029b/11
cem‘ i.-erdi 036b/01
eyü i. -erse 041a/19
müsā‘ ade i.-erse 017b/05
i. -esiz 033a/11
beyān i. -icek 009b/09
‘ilācı i. -icek 026b/15
zıkir i.-ecegümüz 049b/17
zıkr i.-ecegüz 005a/13
mu‘ ālece i.-ecek 041a/16
‘amel i.-eler 025a/03
arı i.-eler 015b/13, 039b/08
az i.-eler 011a/04
biryān i.-eler 031a/07
çoğ i.-eler 006b/15
emr i.-eler 003a/02, 004a/08,
006a/08, 027b/15
eyü i.-eler 007b/02
fāriğ i.-eler 034b/08, 041a/19

ğızā i.-eler 005b/07, 014b/04,
016a/04, 031a/12
ḥab i.-eler 020b/04, 051a/04,
51a/10
ḥablar i.-eler 020b/07, 039b/15
ḥacāmet i.-eler 043b/06, 046a/15
ḥamīr i.-eler 035a/11, 039b/14
hareket i.-eler 046b/07
hazer i.-eler 019b/01
ḥīleler i.-eler 007a/07
hoş i.-eler 006b/10, 024a/04
ḥuqne i.-eler 015b/04, 015b/05,
023a/11, 029a/12
ıṣlāḥ i.-eler 014a/09
i.-eler 005b/02006a/02, 006a/19,
028b/19, 049b/14
‘ilāc i.-eler 008a/11, 029a/05
‘ilācın i.-eler 005a/12
ishāl i.-eler 008b/06, 025b/04,
026b/06, 037a/05, 045b/10,
046a/03
istifrāğ i.-eler 008b/11, 008b/14,
008b/16, 009a/01, 009a/02,
009a/10, 015a/18, 020a/03,
026a/16, 026a/19, 028b/07,
034b/11
isti‘ māl i.-eler 007b/11, 008a/12,
008a/13, 008a/14, 008a/15,
015b/17, 016a/11, 016a/13,
016a/07, 017b/19, 019a/13,
020b/12, 028b/07, 029a/11,
032a/06, 033a/03, 34a/12,
35a/18, 035b/09, 035b/18,
038b/11, 039b/10, 040b/09,
041a/03, 041a/13, 044b/17,
046a/16, 046b/07, 047b/19,
048a/01, 049a/04, 049a/10,
049a/11
istiḥmām i.-eler 016b/15
katı i.-eler 038a/18
qurşa i.-eler 032b/03, 037b/07,
044b/09, 044b/17, 048b/18

ķurşalar i.-eler 032a/15
ķurşlar i.-eler 033b/08
laţif i.-eler 010a/12, 011a/04,
024a/08, 026b/06, 026b/06,
044a/08
ma^ç cūn i.-eler 049b/01, 050a/05
men^ç i.-eler 007a/16, 012a/13,
017a/15, 017a/16, 017a/16,
017b/12, 021a/17, 021b/11,
030a/10, 030a/12, 030b/04,
030b/18, 030b/19, 047b/09,
049b/08
men^ç daħı i.-eler 011a/04
mu^ç ālece i.-eler 023b/04, 027a/06,
027a/11, 037a/07, 041a/11
mu^ç tedil i.-eler 018a/09
mūlāzemet i.-eler 050b/14
nażar i.-eler 005b/12
naķş i.-eler 033b/03
naķl i.-eler 010a/16
nesnelerden i.-eler 005b/02,
nuţul i.-eler 036a/05
rāħat i.-eler 006a/10, 006a/20,
006b/07, 007a/12, 030a/04,
045b/12
red i.-eler 004a/16, 006a/09
şabr i.-eler 018b/08, 033a/10
sa^ç y i.-eler 007a/15
saħķ i.-eler 047a/13
şerħa i.-eler 034a/09
ta^ç cūl i.-eler 028b/05
tarţīb i.-eler 011b/01
tedbīr i.-eler 004a/14, 014a/07,
025b/13, 026a/09, 031b/05
tedbiri i.-eler 007a/05
tedbīr(i) i.-eler 017a/09, 024a/12,
30b/05, 034a/16
tedbīrler(i) i.-eler 003a/18
teğayyūr i.-eler 050a/12
tenāvūl i.-eler 022b/10
te^çħīr i.-eler 013b/09, 015a/19
terbiyet i.-eler 051a/09

terk i.-eler 016a/15, 045a/05,
045a/06
ţilā i.-eler 037a/05, 037a/13,
037b/04, 037b/04, 037b/10,
037b/13, 037b/16, 038b/14,
044b/11, 044b/19, 045a/01,
045a/05, 047a/11, 047a/17,
048a/19, 048b/02, 049a/07,
049a/15, 049a/19, 049b/01,
049b/03, 049b/04, 049b/05,
049b/07, 049b/09, 049b/11,
049b/12, 049b/12, 049b/14,
049b/15, 050a/01, 050a/05,
050a/06, 050a/08, 050b/02,
050b/06, 050b/11, 051a/14,
051a/16, 051a/18, 051b/01,
051b/04, 051b/07, 051b/11,
051b/14, 051b/19
ţilālar i.-eler 051a/12
yardım i.-eler 021a/06
yaş i.-eler 025b/13
yaķın i.-eler 030b/13
yaķu i.-eler 004b/14, 005a/17,
005b/01, 007a/18, 016b/11,
027b/11, 028a/13, 028b/16,
029b/08, 034a/02, 034b/06,
034b/16, 035b/15, 038b/02,
039a/04, 039a/10, 040b/14,
049a/12
za^ç īf i.-eler 028a/10
zīmād i.-eler 036b/19, 038a/15,
050a/10, 050a/11
ziyāde i.-eler 035a/12
ħareket i.-en 008b/03, 043a/19
ishāl i.-en 020b/02
men^ç i.-en 035a/09, 035a/13,
036b/13
menfa^ç at i.-en 035a/05
şūru^ç i.-en 025a/06
āsān i.-er 015b/08, 020b/10
^çavdet i.-er 047b/04
fāsīd i.-er 016b/09

beyān i.-er 001b/06
cerāhatlü i.-er 012a/02
çoğ i.-er 006a/11
delālet i.-er 004a/01, 004a/01,
004a/06, 004a/07
hareket i.-er 018b/15, 042a/12
hāşıl i.-er 029a/02
ishāl i.-er 015a/16, 020b/01,
020b/01, 040a/03, 048b/14
kat^ç i.-er 020b/10
katı i.-er 035b/10, 038b/05
kesb i.-er 030b/10
kırn i.-er 046a/05
kifāyet i.-er 049a/16
latīf i.-er 012a/05, 015b/03,
020b/10, 024a/17
men^ç i.-er 035a/04, 037a/03,
040a/17
menfa^ç at i.-er 014b/16, 019a/10,
032a/18, 035a/03, 048b/03,
048b/08, 049a/08, 050b/07,
050b/09, 050b/09, 051a/07
mu^ç āvenet i.-er 015a/09
mütegayyir i.-er 017a/02
rücū^ç i.-er 046a/13
şağ i.-er 031b/07
sākin i.-er 012a/05, 012a/07
taḥlīl i.-er 038a/09
taḥrīr i.-er 010a/04
ṭaleb i.-er 015a/07
ṭaş i.-er 038b/05
yardım i.-er 012a/12, 028b/12
yaş i.-er 014a/09, 014b/07
yol i.-er 013a/11
zabṭ i.-er 010a/08
za^ç īf i.-er 016b/01, 028b/05
zahmet i.-er 025a/13
zıkr i.-er 043a/18
zıkr i.-er 037b/17, 043a/17
ziyān i.-er 015a/04
cem^ç i.-erdi 036a/11, 036a/13
menfa^ç at i.-erdi 050b/08

ç alaf i.-erler 048b/12
ishāl i.-erler 025b/03
i.-erleridi 044a/08
isti^ç māl i.-ersen 015a/12
za^ç īf i.-ersin 018a/09
zıkr i.-erüz 012a/19
ḥamīr i.-esin 038a/16
ḥazer i.-esin 019a/13
isti^ç māl i.-esin 020b/08, 041a/12
naẓar i.-esin 041a/10
şürū^ç i.-esin 014b/14
ṭlā i.-esin 048a/18
zımād i.-esin 035b/11, 038a/17
beyān i.-evüz 041a/16
zıkr i.-evüz 041b/04
zıkr i.-evüz 030b/06, 036b/14
menfa^ç at i.-eyidi 036a/16,
048a/17
menfa^ç at i.-eyidüñ 051a/03
cezb i.-ici 015a/02
def^ç i.-ici 040a/05
ferah i.-ici 006b/17
ḥall i.-ici 035a/10
ıssı i.-ici 038b/07
ince i.-ici 002a/10
ishāl i.-ici 009a/03, 015a/06,
016a/07, 038b/16
latīf i.-ici 015b/11, 026a/12
ḳabz i.-ici 007a/19, 030a/07,
038b/04
men^ç i.-ici 009b/03, 040a/05
sevdā i.-ici 046a/07, 049b/08
yaş i.-ici 032a/05
yil i.-ici 017a/16
yumşak i.-ici 038b/07
za^ç īf i.-icidür 010a/12
üstāz i.-in 012a/18
def^ç i.-ip 015a/09
def^ç a i.-ip 039b/10
latīf i.-ip 024a/14
ziyāde i.-ip 017a/06
beyān i.-ipdür 009b/10

zikir i.-ipdür 016a/02, 033a/16
cem^ç i.-mege 035b/15
def i.-mege 010a/15, 016a/16,
018a/12
hâdiş i.-mege 037a/13
isti^ç māl i.-mege 007b/14,
007b/14, 037a/15
istifrāğ i.-mege 008b/19, 009a/06,
014b/10, 020a/04
taleb i.-mege 028b/12
terk i.-mege 016a/16
vechile i.-mege 009a/10
yaş i.-mege 013b/04
yaş i.-megiçün 007a/02
istifrāğ i.-megile 012b/06,
038a/02
ih̄timā i.-megile 045b/06
arz i.-mek 028b/12
az i.-mek 010b/09, 040b/07
def a-yı naql i.-mek 010a/12
edviye i.-mek 007b/17
ç ilāc i.-mek 029a/05
ıssı i.-mek 028a/19
intikāl i.-mek 014a/07
ishāl i.-mek 015a/07
istidlāl i.-mek 008b/04
isti^ç māl i.-mek 015a/03, 015a/16,
16b/02, 016b/09, 038b/05,
048b/18
laṭīf i.-mek 040b/07
mu^ç ālece i.-mek 040a/13
mülāzemet i.-mek 041a/09
taḫrīr i.-mek 010a/10, 010b/16,
011a/19
tedbīr i.-mek 005b/11, 010a/16,
011a/01
vaz^ç i.-mek 025a/05
yaqın i.-mek 004b/17
terk i.-mek olsa 016a/171
aṭīf i.-mekçün 019a/09
red i.-mekçündür 013b/01
kesr i.-mekde 013a/01

laṭīf i.-mekde 012a/13, 025b/08
zāhir i.-mekde 043b/15
ç ilāc i.-mekden 013b/11
isti^ç māl i.-mekden 018a/19,
019a/13, 036a/02
tedbīr i.-mekden 024a/07
tedbīr(i) i.-mekden 044b/10
yumşak i.-mekden 033b/01
ḫatı i.-mekdür 038a/07
ḫidmet i.-mekile 008a/17
istifrāğ i.-mekile 036b/12
men^ç i.-mekile 045b/03
müdāvemmet i.-mekile 045b/06
red i.-mekile 008a/05
terk-i ḡızā i.-mekile 010a/19
tumar i.-mekile 007b/19
ıssı i.-meklik 038b/08
isti^ç māl i.-meklik 008a/06
tedbīr i.-meklik 011a/23
tedbīr-i ḡızā i.-meklik 010b/12
isti^ç māl i.-mekten 029a/10
yumşak i.-melisi 038b/08
ḫareket i.-memek 029a/04
icābet i.-mese 023a/11
ḫazā-yı ḫacet i.-mese 037b/04
şabr i.-mese 011a/07
taḫammül i.-mese 016a/17
vefā i.-mese 038a/14
fāsıd i.-meye 017a/06
ḫabūl i.-meye 038b/01
sirāyet i.-meye 036b/10
ḡuşşalu i.-meyeler 030b/19
ḫālī i.-meyeler 044b/10
isti^ç māl i.-meyeler 018a/07
istifrāğ i.-meyeler 008b/11,
016a/09
men^ç i.-meyeler 010b/18,
011a/03, 031a/17
meşḡul i.-meyeler 029a/01
sākin i.-meyeler 011b/17
tedbīr i.-meyeler 017a/09
ḫaṭā i.-meyesin 024b/08

fāyide i.-mez 041a/16
menfa' at i.-mez 041a/14, 041a/15,
047a/06
taḥammül i.-mez 008b/07,
011a/01
isti' māl i.-mezden 049a/12
sākin i.-mezse 050b/05
taḥammül i.-mezse 023a/09,
026a/18
hareket i.-miş 008a/18
fāriğ i.-se 004a/02
hareket i.-se 008b/02
his i.-se 014a/10
intiḳāl i.-se 015a/18
iptidā i.-se 019b/06
istifrāğ i.-se 015b/13
isti' māl i.-se 016b/07
ḳurı i.-se 030b/08
men' i.-se 036b/07, 036b/07
meyil i.-se 009a/17, 011a/17,
014a/08, 015b/04, 015b/06
meyl i.-se 009a/16, 022b/15
şürü' i.-se 035b/08, 035b/15
tedbīr(i) i.-se 014a/14
ṭlā i.-se 050b/07
ziyāde i.-se 030a/17
ḥāliş i.-seler 048b/05
i.-seler 035a/05
isti' māl i.-seler 038a/17, 047a/10
ṭlā i.-seler 048b/03, 048b/08,
048b/10, 050a/19, 050b/08
zīmād i.-seler 035a/03
ḥablar i.-señ 051a/02
isti' māl i.-señ 015a/04, 015a/08,
018b/12, 020b/10, 040a/07
ṭlā i.-señ 050a/03
zīmād i.-señ 036a/10, 036a/16,
050a/13
ziyāde i.-señ 037b/13
ğargara i.-sün 045b/19
ḥazer i.-sün 013b/05
i.-sünler 034a/03

i' tibār : <Ar. Dikkate alma, önem verme.
i.+ınca 009b/01, 009b/01,
009b/01, 009a/13, 009b/02,
009b/02, 009b/02, 009b/03,
009b/04, 009b/05, 010a/04,
010a/05, 010a/10, 010a/17,
010b/13, 010b/17, 011a/01,
011a/05, 011a/14, 011a/15,
011a/19, 021b/08, 026a/12.

i' tidāl : <Ar. İtidal, ılımlılık.

i.+den 007b/15

mizāc-ı i.+den 007b/17

i.+ıla 040a/04, 040a/08.

ittifaḳ : <Ar. Anlaşma, gerekli bir şeye
karar verme. 011b/14.

ittişāl : <Ar. Bitişme, birleşme, kavuşma.
teferruḳu'l-i.+i 042a/19.

iv- : Acele etmek, istical etmek.

i.-eler 017b/03, 027a/18.

iyit- : Söylemek, demek; karşı. eyit-, eyt-.
i.-di 004b/05.

-J-

jengar : <Far. Bakır pası çeşidinden
göztaşı; karşı. zencār.
melhem-i j. 041a/06.

-K-

ḳab (I) : Kabuk; karşı. ḳabuḳ.

ḳ.+a 047b/03

ḳ.+ı 028b/17, 029a/08, 029a/12,

032b/04, 032b/05, 032b/15,

033a/04, 033a/04, 033a/05,

033a/05, 033b/15, 035a/02,

043b/18, 044a/18, 048a/07,

049b/18

ağaçun ḳ.+ı 048a/06

enār ḳ.+ı 049a/10

gebre köki ḳ.+ı 048b/12

ḥaşḥaş ḳ.+ı 007a/08, 027b/10,

032b/15
fustuḡ ḡ.+ıla 029b/07
gebre dibinüḡ ḡ.+ıla 048b/01
ḡabaḡ ḡ.+ıla 031b/14, 032b/14
nār ḡ.+ıla 021a/06
rāziyāne dibi ḡ.+ıla 020a/10
rāziyāne dibinüḡ ḡ.+ıla 029b/04
rāziyāneḡün dibi ḡ.+ıla 003b/10
gebre ḡ.+ımı 049b/01
kerefıs dibinüḡ ḡ.+ımı 020b/15.

ḡab (II) : Kap. 024b/06.

ḡabaḡ (ḡ) : Kabak, (Cucurbita). 022a/10,
031a/04

ḡ.+dan 035b/05

ḡ.+ıla 013a/13, 025a/17, 031b/03,
040a/02, 043b/11

ḡ. çekürdegi 032b/12,

ḡ. çekürdegi içi 028a/06, 028b/17,
031a/16, 031b/12, 032a/06,
032a/18

ḡ. çekürdeg(i) içi 032a/11,
033b/05

ḡ. çekürdeg(i) yağı 004b/11,
007a/07

ḡ. çekürgesi 037a/01

ḡabaḡ ḡab(ı) 028b/16

ḡ. ḡabı 031b/14, 032b/14

ḡ. pārecuḡları 031b/19

ḡ. suyu 023b/02, 023b/08,
023b/09, 031b/10, 033a/07

ḡ. şorivāsı 003a/01

ḡ. şörvāsı 004b/09, 007b/01,
009b/14

ḡ. toḡmı 023b/12

ḡ. yağı 027b/12, 031b/17, 046a/10

ḡ. yağı(i) 028b/15.

ḡabar- : Kabarmak.

ḡ.-a 016b/17

ḡ.-sa 011a/02

ḡ.-ur 042a/11.

ḡabarcuḡ (ḡ) : Kabarcık. 050a/02

ḡ.+dan 045a/08

ḡ.+ı 043b/15

ḡ.+lar 041b/09, 043a/15, 043b/03,
044a/03, 049b/16

ḡ.+larda 049b/17

ḡ.+lardur 043b/01

ḡ.+larıla 045a/12

ḡ.+larıḡ 043b/14

ḡ. issi 045a/10

ḡ. ol- 042a/01.

ḡābilī : Helile, (Terminalia) türlerinden
biri.

k. helīle 018b/02, 018b/18,

021a/02, 026a/18, 038b/18,

046b/09, 051a/07

k. helīlele 048a/17.

ḡablan : Kaplan, (Felis tigris).042b/08.

ḡablu : Kabuklu. 028b/17.

ḡabuḡ : Kabuk; karş. ḡab.

ḡ.+ı 044a/03, 045a/11

bağı ḡ.+ıla 050a/18.

ḡabūl : <Ar. Kabul.

ḡ. it- 010b/14, 011a/18, 038b/01,
031a/13.

ḡabz : <Ar. Tutma, kabız; karş. ḡabız.

ḡ. it- 034b/18

ḡ. idici 007a/19, 030a/07, 038b/04

ḡ. ol- 014b/17, 035a/17.

ḡabız : <Ar. Tutma, kabız; karş. ḡabz.

022b/01

ḡ.+dur 034b/17.

ḡābız : <Ar. Kabız edici, tutma özelliğine

sahip. 003a/17

ḡ.+dur 015a/05

ḡ. ol- 015a/05.

ḡābız : <Ar. Kabzeden, alan, tutan,

peklilik veren, katılaştırıcı. af-

sentinüḡ kuvvet-i ḡābızası

015a/08.

ḡaç- : Kaçmak.

ḡ.-a 032b/18.

ḡaçan : Ne zaman, ne zaman ki.

002b/11, 002b/16, 003a/06,
003a/09, 003b/08, 003b/09,
003a/19, 003b/15, 003b/16,
004a/01, 004a/01, 004a/05,
004a/09, 004a/11, 004a/12,
004a/14, 004b/17, 005a/01,
005b/02, 005b/05, 005b/09,
005b/10, 005b/11, 005b/15,
005b/16, 005b/17, 005b/19,
006a/04, 006a/06, 006a/07,
006a/08, 006a/10, 006a/11,
006b/10, 007a/06, 007a/10,
007a/14, 007b/13, 008a/01,
008a/07, 010a/14, 010a/15,
010b/08, 010b/09, 010b/10,
011a/11, 011a/13, 011b/16,
012a/12, 012a/15, 012b/04,
012b/14, 012b/18, 013a/02,
013b/06, 013b/08, 013b/09,
013b/12, 014a/07, 014a/14,
014b/12, 014b/18, 015a/05,
015a/08, 015a/17, 015a/19,
015b/03, 015b/09, 015b/12,
015b/14, 015b/15, 015b/19,
016a/05, 016a/10, 016b/03,
016b/06, 016b/19, 017a/01,
017a/12, 017a/18, 017a/19,
017b/07, 017b/13, 017b/15,
018a/02, 018a/08, 018a/17,
018b/01, 018b/12, 018b/13,
019a/01, 019b/04, 019b/09,
020a/02, 020a/06, 020a/09,
020a/10, 020a/14, 020a/19,
021a/05, 021a/07, 021a/15,
021a/19, 021b/04, 021b/05,
021b/13, 022a/03, 022a/04,
022a/14, 022b/03, 023a/05,
023a/14, 023a/16, 023a/18,
023b/03, 023b/06, 023b/09,
024a/03, 024a/11, 024a/13,
024b/15, 024b/16, 025a/08,
025a/15, 025a/18, 025b/16,

025b/18, 026a/02, 026a/05,
026a/05, 027a/01, 027a/07,
027b/02, 027b/18, 027b/19,
028a/14, 029a/03, 028a/09,
028b/13, 028b/19, 029a/06,
029a/15, 029b/10, 029b/16,
030a/14, 030b/02, 030b/12,
031a/15, 031b/10, 031b/12,
032a/01, 032a/10, 032a/16,
032a/18, 032b/05, 032b/13,
033a/03, 033a/11, 034a/03,
034a/10, 034a/17, 035a/08,
035b/14, 036a/01, 036a/11,
036b/01, 036b/05, 036b/10,
036b/17, 037a/03, 037b/08,
038a/01, 038a/08, 038a/17,
039a/17, 039a/18, 039b/05,
040a/06, 040a/07, 040a/13,
040a/15, 040b/11, 041a/03,
041a/06, 041a/07, 041a/10,
044a/06, 044a/08, 044a/11,
044b/04, 044b/19, 045a/03,
045a/06, 045a/08, 045a/15,
045b/01, 045b/05, 045b/06,
045b/09, 045b/18, 046a/01,
046a/14, 046b/18, 046b/19,
047a/01, 047a/03, 047a/03,
047a/09, 047a/18, 047b/02,
047b/04, 047b/05, 047b/06,
047b/06, 048a/11, 048a/17,
048b/07, 048b/18, 049b/09,
050a/15, 050b/07, 050b/11,
050b/15, 051a/11.

ḳadar : <Ar. Kadar; karṣ. degin. 003b/06,
012b/10, 021b/05, 034b/15,
043b/04, 049a/16, 051b/06
ḳ.+inca 023a/08.

ḳādīmī : <Ar. Eskiden beri, öteden beri
var olan, daimi. 010a/03.

ḳādir : <Ar. Kudretli, güçlü.
ḳ. ol- 014b/18, 015a/07
ḳ. olın- 019a/15.

ķāfūr : <Ar. Kafurotu ve bundan elde edilen koku, (Camphorosma monspeliaca); karř. ķāfūr. 045a/14.

ķāfūr : <Ar. Kafur otu ve bundan elde edilen koku, (Camphorosma monspeliaca); karř. ķāfūr. 002b/05, 006b/12, 023b/18, 025b/12, 030a/04, 030b/16, 032a/09, 032a/14, 032b/07, 033b/07, 034a/12, 034a/13 k.+dan 045a/17 k.+ıla 034a/13 k. ķurřı 023b/10, 031b/09, 032a/06.

ķā'ide : <Ar. Esas, temel. 010a/10.

ķākı -:Sinirlenmek, öfkelenmek. ķ.-duđın 006b/09 ķ.-maķ 014a/13 ķ.-maķdan 001b/07, 006b/08 k.-maya 014a/13.

ķākıt- : Sinirlendirmek. ķ.-mayalar 031a/01.

ķākenic : <Ar. Kanbil otu, güveyi generi, (Phisalis alkekengi). 035a/14.

ķākıyā : <Gr. Bir terkip adı, kukıya. 034b/19, 037a/17, 037a/19, 049a/06.

ķal- : Kalmak. bāķi ķ.+a 034a/01 ķ.-an 003a/08, 003a/13 bāķi ķ.-an 018b/07, 024a/17 ķ.+anın 039a/13 ķ.-ınca 018b/06, 021a/04, 022b/07, 022b/09, 029a/13, 043b/19, 044a/05, 050b/19 ķ.-mađıla 045b/02 ķ.-maya 015b/14, 033b/19, 039a/18 bāķi ķ.-maya 026a/08 bāķi ķ.-sa 041a/05, 006b/07, 024a/13, 024a/13

ķ.-ur 003b/09, 005a/17, 015b/02, bāķi ķ.-ur 008b/01, 017a/03 yaluņuz ķ.-ur 017b/08, 017b/17.

ķalay : Kalay. 040a/17, 043a/14, 050a/05 ķ.+dan 040a/10, 040a/14.

ķalb : <Ar. Kalp. ķ.+e 030b/06 ķ. ĥastalıđı 030b/06.

ķalıņ : Cisimlerde uzunluk ve genişlik dıřında üçüncü boyutu çok olan, kalın. 024a/05.

ķalk- : Kalkmak. ķ.-an 028b/06, 045a/13 ķ.-sa 011a/02.

ķalyā : <Ar. Kavurma, kızartma. 020a/19, 031a/07, 045b/15.

ķalyā dařı : Sodyum. ķ. dařı 051a/15.

ķamçı : Kısa kılıç. ķ.+la 042b/05.

ķamıř : Kamıř, (Pharagmites australis). ķurı ķ. köki 049b/18.

ķāmilü's-řınā' a : <Ar. Tıbbi eser adı. ķāmilü's-s. dan 041b/05, 041b/08 ķāmilü's-s.+nuņ 001b/02.

ķamletü'n-nesr : <Ar. Kerkes biti; karř. kerkes biti (bkz. kerkes, bit). 042b/14.

ķan : Kan. 001b/11, 013a/08, 015b/20, 016a/05, 017b/05, 017b/06, 017b/13, 022a/06, 022a/13, 022a/150, 27a/01, 027a/04, 028a/10, 034b/01, 034b/06, 036b/16, 047b/07 ķ.+a 016b/02 ķ.+dan 002a/11, 002a/12, 008a/15, 021b/18, 021b/18, 022a/02, 034a/18, 036b/05, 037a/05 ķ.+dur 017b/06, 021b/17 ķ.+ı 017b/07, 017b/14, 036b/12, 037a/04, 039b/18, 045b/09

gögercin yavrusu k.+ıla 048b/17
kara yılan k.+ıla 048b/17
k.+uğ 017b/04
k. al- 003b/05, 003b/07, 003b/09,
003b/10, 004a/02, 009a/10,
009a/12, 011a/22, 016a/03,
017b/03, 017b/09, 022a/02,
022a/10, 023a/16, 023a/16,
027a/02, 027a/07, 034b/09,
034b/12, 034b/13, 034b/13,
037a/03, 037a/03, 039b/04,
039b/06, 040b/05, 043b/05,
043b/07, 045b/08, 046a/15,
050b/15
k. aldur- 003b/05, 007a/18,
008a/15, 016a/02, 016a/06,
022a/01, 043b/04, 045a/15,
050a/16
k. alın- 027a/05
k. aķ- 039b/02
k. aķıt- 003b/06, 045a/15
k. ık- 027a/05, 047b/08,
050a/12k. ıkar- 009a/11,
009a/12, 009a/13, 016a/02,
017b/04, 022a/05, 034b/14,
043b/07
k. ıkarıl- 022a/06
k. arıř- 050a/14.

kanat(d) : Kanat.

k. uř k.+ı 019b/11.

kanbıl : <Ar. Güveyi feneri, kandil otu,
(Physalis alkekengi). 037b/15.

kanķı : Hangi. 005b/14, 005b/14,
008a/12, 037a/08, 041a/10
k.+sı 026b/16
k.+sından 048a/15.

kanüriyün : <Gr. Kantaron ieęi,
(Erythraea centaurium).
k.+ıla 048a/16.

kaplan : Kedigillerden, enine siyah

izgili, koyu sarı postu olan, As-
ya'da yařayan evik ve yırtıcı
hayvan, kaplan, (Felis tigris).
k. ödi 042b/19.

kapu : Kapı.

k.+ya 032b/10.

kar : Kar. 022b/18

k.+ıla 002b/07, 002b/18, 002b/19,
003a/02, 013b/05, 013b/06,
021a/17, 022a/09, 023b/13,
024a/02

k.+la 004b/08, 006b/12, 012b/10
k. suyu 004b/19.

kara : Kara. 017b/04, 040b/01

k. behaķ 047b/05, 049b/07,
049b/09

k. ięil 042a/08

k. encir 049a/13

k. erük suyu 023a/09

k. fulful 019a/04, 019a/10,
048a/05

k. helile 018b/02, 021a/02,
038b/18, 046b/10

k. ħarbaķ 018b/10, 039b/13,
046b/11, 047a/02, 048b/08,
048b/10, 049a/02, 049a/04,
049b/14

k. hindi helile 039b/12

k. řeb suyu 049a/12

k. ve aķ behaķ 041b/13

k. yılan 048b/17.

kara baldurlu : Baldırıkara otu, (Asple-
nium adianthum); karř. kesfere,
baldırıkara. 036a/10.

karalar řehri : Coęrafi bir bölge ismi.
k. ř. 008b/18.

karanful : <Ar. Karanfil, (Eugenia
caryophyllata). 046b/03, 048a/05.

karar : <Ar. Sabitleřme, karar. 045a/13
k.+ı 031a/02
k.+ınca 017b/04.

karakır : Gurultu, karkır řeklinde ses.

011b/14.
karğa kavunu : Ebucehil karpuzu, karga döleđi, (Ecballium elaterium); karş. karğa kavunu, hançal, ebü cehl karpuzu.
k. k.+ndan 045b/10, 047b/14.
karğa : <Ar. Yara; karş. qurūh.
k. -ı mürekkebe 042a/17, 042a/19.
karı : Yaşlı, ihtiyar, kart.
k. keçi eti 040b/06.
kar(ı)n : Karın.
k.+dan 011a/09
k.+ı 005b/16, 017b/19
k.+ı git- 029b/09
k.+ında 005b/19, 006a/02, 006a/05
mevzi^c -i k.+ında 005b/14
k.+ından 016a/19
k.+ını 029b/18
k.+ınıuñ 005b/17
k. git- 030a/03.
karış- : Karışmak.
k.-a 050a/15
k.-ıp 017a/06
k.-mağıla 036b/16
k.-mağdan 014a/18
k.-mış 004b/18, 006b/06, 007a/13, 009b/11, 012b/09, 020a/07, 024b/15, 044a/16, 044a/17, 050a/15
k.-mışlar 038a/07
k.-sa 015b/09
k.-ur 016b/09, 017a/02.
karışdur- : Karıştırmak. 039a/13, 048b/18
k.-alar 012b/17, 016b/15, 019b/09, 020b/12, 024b/18, 038a/14, 046b/15, 050b/06, 051b/07
k.-mayalar 013a/06, 026b/06
k.-sañ 035b/14
k.-ur 019a/16.
karışık : Karışık; karş. mürekkeb.

002a/01, 008a/16, 025a/03, 042a/17, 042a/18
k. sıtma 024b/11.
karışıl- : Karışma işi yapılmak.
k.-mış 016b/04, 035b/03.
karğa : Karga, (Corvus).
k. kanı 048b/17.
karğa kavunu : Ebucehil karpuzu, karga döleđi, (Ecballium elaterium); karş. hançal, ebü cehl karpuzu, karğa kavunu. 038a/03.
karpuz : <Far. Karpuz, (Citrullus vulgaris).
k. suyu 012b/16, 023a/02, 023b/02, 023b/11, 031b/10.
karşu : Karşı.
k.+dur 017b/08
k. dur- 017b/07, 018a/14, 019b/12.
karşu : Sonra. 024a/02, 030b/14.
karüre : <Ar. İdrar tahlili için kullanılan cam kap.
k.+si 016a/11, 021a/15.
kaşab-ı zerire : <Ar. Kazayağı otu, (Chenopodium album). 021a/11.
kaşd : <Ar. Kasıt.
k.+uñ 025b/06, 025b/08, 025b/09, 026b/17
k. olın- 026b/16.
kāsım : Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk, (Ferula assa-feotida); karş. kāsını, kāsını. 019a/03.
kāsını : Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk, (Ferula assa-feotida); karş. kāsını, kāsını. 019a/10, 048b/18
k. ma^c cün(ı) 019a/02, 026a/15.
kasını : Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk, (Ferula assa-feotida); karş. kāsını, kāsını. 046b/17.

kāsni : <Far. Yaban marulu, hindiba,
(Cichorium endiva); karş. güneyik
otu, kāsni, şükā^c.
k. dibi 031a/11
k. suyu 035a/10, 040a/05,
051a/04k. toħmı 024b/03.

kāsni : <Far. Yaban marulu, hindiba,
(Cichorium endiva); karş. güneyik
otu, kāsni, şükā^c. 006b/01,
015b/12
k. suyu 016a/13, 024a/14,
034b/19, 035a/07, 037a/17.

kaşı - : Kaşımak.
k.-maya 050b/11
k.-sa 050b/12.

kaş : <Ar. Kesme, kırma.
k. it- 020b/10.

kaş : Ön, yan, nezd.
k.+ında 028b/08.

kaş - : Katmak.
k.-alar 002b/08, 011b/02,
012b/17, 015a/15, 015b/11,
016b/14, 018b/19, 035a/10,
038a/14, 038b/13, 044b/19,
049a/14
k.-salar 027b/08.

kaşaf : <Ar. Karapazı, (Atriplex hastata);
karş. sermak, kıtf. 004b/09.

kaş : Sert, pek çok, oldukça şiddetli.
002b/06, 003a/03, 006a/17,
008a/01, 008b/18, 008b/18,
008b/18, 008b/18, 011a/04,
011b/05, 011b/07, 012a/06,
012b/19, 015b/17, 023b/05,
023b/09, 025a/01, 025a/02,
025a/13, 025a/14, 028a/11,
029b/18, 032b/18, 036a/16,
038b/03, 038b/03, 040b/06,
040b/13, 041a/19, 041b/01
k.+duğına 003b/19
k.+rağ 025b/08, 038a/19
k.+rakısa 025b/06

k. ırağ 008a/02
k. ırağ 008a/04
k. it- 035b/10, 038a/07, 038a/18,
038b/05
k. ol- 001b/04, 002a/16, 003a/17,
003b/08, 003b/18, 003b/19,
004a/10, 005a/06, 005a/11,
006a/18, 011a/10, 015a/07,
022b/12, 023b/01, 025a/12,
025b/12, 025b/19, 026b/19,
030a/16, 030b/11, 038a/11,
038a/13
k. verem 038b/03, 038b/04,
038b/14, 038b/14, 039a/11.

kaşıl - : Katılmak.
k.-miş 007a/03, 018b/13, 020a/05,
030a/01, 050b/10.

kaşılık (ğ) : Sertlik, katılık, şiddetli olma
durumu.
k.+da 035b/10
k.+ı 003a/12
k. vir- 015a/06.

kaşrān : <Ar. Katran. 046b/14
k.+ıla 049a/01.

kaşūna : <Ar. Karnıyarık otu, (Plantago
psyllium); karş. hātūnā, hātūna,
kaşūnā, kaşūna. .
bezr-i k. lu^c ābı 013b/07, 022b/04,
032a/03, 032a/10, 032a/14,
022b/12, 033b/08, 044a/06
bezr-i k.+dan 029a/18.

kaşūnā : <Ar. Karnıyarık otu, (Plantago
psyllium); karş. hātūnā, hātūna,
kaşūna.
bezr-i k. 035b/19,

kaşī : <Ar. Güçlü, etkili. 004b/17,
008b/13, 029a/03
k.+yise 008b/06
k. eyle- 012a/08
k. ol- 003b/06, 008b/10, 010a/17,
010b/02, 010b/03, 010b/09,
010b/11, 010b/14, 010b/15,

011b/03, 016a/08, 019a/17,
030b/01.
ḳavl : <Ar. Sözü.
ḳ.-i matla^c 009b/07.
ḳavud : Kavrulmuş tahıl unu ve şekerden
yapılmış bir yiyecek. 028a/19
arpa ḳ.+ı suyu 029a/16, 029b/03,
032a/16, 033b/02, 044a/14
buğday ḳ.+ı 016a/18
arpa ḳ.+ıla 022b/16, 044b/01
buğday ḳ.+ıla 022b/16
alma ḳ.+ın 029b/07
arpa ḳ.+ın 004b/10, 005a/10
buğday ḳ.+ın 002b/18, 004b/10.
ḳavun : Kavun, (Citrullus melo).
k. çekürdegi içi 032a/06
k. çekürdegi 049b/19
ḳ. eti 050b/03
ḳ. tohumu içi 015b/18, 050b/01
ḳ. tohumu suyu 050a/01.
ḳayır- : Zarar vermek ; karşı. ḳayır -.
ḳ.-maz 013a/09, 014a/08.
ḳaymūliyā : <Far. Tebeşir; karşı. ḫabāşir.
035a/06, 037b/03
ḫin-i ḳ. 037a/19.
ḳayna- : Kaynamak.
ḳ.-sa 036a/19.
ḳaynan- : Kaynatılmak, kaynanmak; karşı.
ḳaynan-.
ḳ.-mıṣ 007a/09, 016b/16,
018b/14, 019b/04, 020a/10,
021b/03, 021b/03, 021b/14,
026a/13, 026b/01, 026b/01,
026b/02, 027a/18, 028b/18,
031b/14, 032a/16, 032a/17,
032b/16, 034a/04, 036a/05,
043b/08, 045a/02, 045a/04,
045a/06, 046a/11, 047a/02,
047a/16, 047b/01, 048a/02,
048a/04, 048a/14, 048a/17,
050a/19, 051b/04, 051b/05,
051b/07.

ḳaynat - (d) : Kaynatmak.
ḳ.-alar 005a/16, 022b/10, 024a/15,
024b/06, 029a/13
ḳ.-salar 002b/14, 048b/04,
048b/07.
ḳaynatıl- : Kaynatılmak; karşı. ḳaynan -.
ḳ.-mıṣ 010a/19.
ḳaysūm : <Ar. Ayvadana bitkisi,
(Achillea millefolium).
ḳ.+ıla 026b/02.
ḳayur- : Zarar vermek; karşı. ḳayır -.
ḳ.-maz 013b/10, 013b/15,
014a/10, 019b/06.
035a/01, 035b/19.
ḳaz : Kaz. 045b/14
ḳ. yağı 006a/01, 046a/10,
050a/02.
ḳazā : <Ar. Kaza.
ḳ.-yı ḫācet it- 037b/04.
ḳazın- : Kazıma işi yapılmak.
ḳ.-mıṣ 027b/19.
kebek (g) (I) : Tane yemlerin öğütüldük-
ten sonra elenerek ununun ayrıl-
ması sonrası geriye kalan selüloz
ca zengin kabuk kısmı; karşı. ke-
pek, ḳoḅaḳ.
k.+ile 045a/06
k. suyu 047a/19.
kebek (g) (II) : Başın derisinde oluşan
küçük, beyaz pulcuklar; karşı.
ḫazāz.
k.+e 042a/05.
kebir : <Ar. Büyük, ulu.
ıtrıfıl-i k. 048a/03
tiryāḳ-ık. 021b/02, 048a/13.
keçi : Keçi.
k. eti 017b/12, 039a/02, 040b/06
k. ödi 050a/03
k. paçası 006a/20, 031a/04
k. südü 031a/08.
kehrübā : <Far. Kehribar. 032b/02

k. sefūfi 029b/04.
kekük (g) : Kekik; karş. fevtenc-i cebelī.
015b/11
k.+ile 048a/03, 048a/16.
keklik : Keklik. 007a/13
k.+ler 047b/11.
kelām : <Ar. Söz, söyleyiş. 025a/05
k.+uñ 041b/04.
kelef : <Ar. Yüzdeki kırmızı veya siyah
benekler.
k.+dedür 042a/08.
kelem : <Far. Lahana, (Brassica
oleracea). 017b/13, 039a/03
k. sıkındusu 046b/15
k. şuyı 035b/13
k. tohmı 048b/13.
kemmiyāt : <Ar. Nicelikler.
k.+dan 004b/01.
kemük (g) : Kemik; karş. süñük.
k.+i 046a/16.
kepek (g) : Tane yemlerin öğütüldükten
sonra elenerek ununun ayrılması
sonrası geriye kalan selülozca
zengin kabuk kısmı; karş. ke-
bek(I). 012b/12
k.+e 042a/05
k.+ile 050a/19
k. ħarīresi 004a/04, 016a/17
k. suyu 028a/02.
kerdeme : <Gr. Su teresi, kekeş,
(Nasturtium officinale); karş. cır-
cır. 048b/10.
kerefs : <Ar. Kereviz, (Apium
graveolens). 020b/18
tağ k.+i tohmı 048a/16
k.+ile 048a/02
k. dibi 020b/15
k. sıkındusu 050a/04
k. suyu 015b/17, 050b/04
nebṭī k. suyu 047b/18

k. tohmı 006a/03, 019a/05,
020b/06, 020b/12, 026a/13,
048a/03.
keret : <Ar. Kere. 006a/19, 006a/19,
022b/14.
kerevyā : <Ar. Karaman kimyonu,
(Carum carvi). 017b/11, 020a/17,
026a/02
k.+yıla 026a/01.
kerkes : <Ar. Akbaba.
k. biti “Bir bit türü.” 042b/15.
kersene : <Ar. Burçak, (Vicia ervilia).
048b/12.
kes- : Kesmek.
k.-eler 008b/07, 041a/13, 046a/01
k.-erler 039a/16
k.-ip 041a/15
k.-mege 041a/14
k.-mek 039a/17, 039a/18
k.-mekde 003b/14
k.-mekden 036b/09
k.-meklik 029b/10, 041a/16
k.-meyeler 010b/18.
kesb : <Ar. Edinme.
k. it- 030b/10.
kesfere : <Ar. Baldırıkara otu,
(Asplenium adianthum); karş. ħara
baldurlu, baldırıkara.
k. suyu 031a/19, 035a/02, 035a/11,
045a/09.
kesil- : Kesilmek.
k.-dükden 047a/04
k.-en 039a/19, 039b/01
der k.-mek 002a/08
k.-se 005b/02, 005b/06.
kesir : <Ar. Kırma, bozma; karş. kesr.
k. i- 002b/12.
keşir : <Ar. Fazlalık, çokluk, sıklık; karş.
keşire. k. ü't -taħalḥul 011a/02
keşirā : <Ar. Geven dikeninden çıkarılan
bir tür zamk. 028a/07, 032a/08,
051a/03.

keşire : <Ar. Fazlalık, çokluk, sıklık;
karş. keşir.
k.+le 010b/06, 010b/10
k.+ler 006b/01.

kesr : <Ar. Kırma, bozma; karş. kesir.
k. it- 013a/01.

keşür : <Far. Havuç.
kırı yir k.+1 tohmı 015b/18.

kettān : Ketan bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez, (Linum usitissimum).
k. bizi 002b/09, 023a/19, 023b/13, 031b/04, 035b/02, 050b/13
k. tohmı 023b/14, 035b/16, 036a/07, 036a/09, 036a/12, 039a/08
k. tohmı lu' ābı 035b/13, 044a/07.

keyfiyyāt : <Ar. Nitelikler.
k.+dan 004b/01, 041a/16.

keymūs : <Gr. Besinlerin midede sindirildikten sonraki durumu.
015a/02, 017b/12
k.+uñ 015a/02.

kez : Kez, defa. 019a/08.

ķibel : <Ar. Yön, taraf, yan.
ķ.+indedür 038b/06
ķ.+inden 038b/05, 038b/06.

ķıbrısī : <Ar. Kıbrısla ilgili.
lāzen-i ķ. 021a/10
ķīn-i ķ. 029a/19, 032a/13, 032a/17, 033b/06, 037a/19, 044b/07
ķīn-i ķ.+le 029a/16, 033b/030, 44a/15.

ķıl : Kıl.
ķ.+1 042a/03.

ķıl- : Kılmak.
sākin ķ.-a 006b/11
tedbīr ķ.-a 019b/10
mu' tedil ķ.-alar 018a/05
sākin ķ.-alar 006b/09
fāni ķ.-duğından 025a/15
fāriğ ķ.-madın 003b/15

zıkir ķ.-mışdur 030b/09
muhtāc ķ.-sa 019b/02
müteğayyīr ķ.-ur 036a/02
vācib ķ.-ur 034b/08
zāyil ķ.-ur 006b/15
hāzer ķ.- 036a/01
hīle ķ.- 043b/15.

ķılıķıyūn : <? Bir tür deva. 041a/04, 041a/05.

ķına : <Ar. Kına. 049a/06, 051b/01, 051b/09
ķ.+yıla 050b/03.

ķırfe : Amber kabuğu, tarçın ağacına benzer bir ağacın kabuğu, (Croton eluteria). 048a/05.

ķırķ : Kırk. 013a/03, 018b/09, 020a/09, 022b/02, 022b/07, 033a/10, 046b/04
ķ.+ıncı 042b/18
ķ. altıncı 043a/05
ķ. birinci 042b/19
ķ. bişinci 043a/04
ķ. dördüncü 043a/03,
ķ. ikinci 043a/01
ķ. sekizinci 043a/07
ķ. toķuzıncı 043a/09
ķ. üç 046b/12
ķ. üçüncü 043a/02
ķ. yidinci 043a/06.

ķısa : Kısa. 022a/04.

ķısalıķ : Kısalık.
ķ.+1 010a/05.

ķısım : Kısım.
ķ.+dur 011a/23.

ķış : Kış. 004b/11, 007a/04, 008b/17, 009a/02, 009a/04, 010b/15, 012b/14, 019b/05, 021a/19, 023b/16, 030b/17, 032b/11, 035b/01, 044a/10, 045a/01, 047a/18, 048a/12
ķ.+a 019a/02
ķ.+da 017a/19

ķ.+ın 020a/02.
ķıtf : <Ar. Karapazı, (Atrplex hastata);
karş. sermaķ, ķaķaf. 032b/08
ķ.+ıla 025a/17, 028a/05, 040a/02,
043b/13.
ķıvām : <Ar. Tav, ķağ, kıvam.
ķ.+ı 050a/09.
ķıyās : <Ar. Denk sayma, karşılaştırma,
bir tutma. 012a/17, 025a/03,
027a/10
ķ.+ıla 025a/09.
ķıyı : Kıyı.
deņiz ķ.+sındaņ 047a/08.
ķız- : Kızmak.
ķ.-sa 011a/11.
ķızıl : Kızıl, kırmızı. 017b/02, 041b/10
ķ. būre 050a/07
ķ. gül 016b/13, 021a/10, 024b/02,
032a/07, 032a/13, 032b/01
ķ. ģardal 048a/19
ķ. şandal 035a/05
ķ. şeker 012b/12, 023a/10,
023a/13,
ķ. süker 015a/15, 029a/11,
ķ. sükker 029a/09
ķ. zirnīģ 047a/14, 048b/07,
049a/06, 051b/06
ķ. ol- 016a/01, 017b/05, 025b/11.
ķızıl boya : Boya kökü, kıızıl boya kökü,
(Rubia tinctorum). 037b/14,
048b/16, 049a/09
ķ. b. suyı 048b/16.
ķızılıķ : Kızılıķ, kırmızılıķ, kıızılıķ
hastalıģı; karşı. ģumret. 036b/15.
ķi : <Far. Ki; karşı. kim, ci. 004a/18,
011b/05, 012b/02, 013a/08,
031a/11,047a/02, 048b/19
mādām k. 013a/02, 021b/12,
031b/06.
ķibrīt : <Ar. Kükürt. 049a/01
şaru k. 049a/14, 051a/13, 051b/02
ķ.+i 049b/15

aķ ķ.+i 051b/05
ķ.+ile 048b/07
şaru ķ.+i 047a/14, 048b/05
ķ. ģammāmı 049a/07.
ķīfāl : <Gr. Şahdamar, baş damarı; karşı.
şāh damar, bāselīķ, bāsalıķ.
ķ.+dan 034b/12.
ķifāyet : <Ar. Yetişme, elverme,
yeterlilik.
ķ. it- 049a/16.
ķilkilānic : <Far. İdrar zorluģu ve kalın
baģırsak sancısına iyi gelen bir tür
macun.
ma^ç cūn-ı ķ.+den 048a/11
ķ.-i hindī 048a/11.
ķim (I) : Kim. 048b/19
her ķim 034a/17.
ķim (II) : Ki; karşı. ki, ci. 001b/14,
001b/18, 002a/02, 002a/03,
002a/11, 002a/12, 002a/13,
002a/15, 002a/17, 002b/02,
002b/13, 003a/02, 003a/07,
003a/13, 003b/06, 003b/13,
003b/19, 004a/07, 004a/08,
004a/09, 004a/09, 004a/13,
004a/15, 004a/18, 004b/05,
004b/18, 005a/05, 005a/06,
005a/07, 005a/08, 005a/09,
005a/11, 005a/11, 005a/12,
005a/13, 005a/16, 005b/01,
005b/03, 005b/06, 005b/12,
005b/15, 005b/17, 005b/18,
005b/19, 006a/02, 006a/03,
006a/07, 006a/10, 006a/11,
006a/11, 006a/16, 006b/03,
006b/04, 006b/09, 006b/09,
006b/16, 006b/19, 007a/02,
007a/06, 007a/07, 007a/09,
007a/15, 007a/17, 007b/02,
007b/11, 007b/16, 008a/01,
008a/03, 008a/04, 008a/10,
008a/18, 008b/07, 009a/14,

009b/04, 009b/09, 009b/15,
010a/04, 010a/06, 010a/07,
010a/09, 010a/10, 010a/11,
010a/17, 010a/19, 010b/08,
010b/13, 010b/13, 010b/14,
010b/17, 010b/17, 010b/19,
011a/02, 011a/04, 011a/05,
011a/06, 011a/08, 011a/13,
011a/15, 011a/17, 011a/19,
011a/20, 011a/22, 011b/01,
011b/04, 011b/07, 011b/09,
011b/11, 012a/02, 012a/03,
012a/10, 012a/13, 012a/14,
012a/15, 012b/07, 012b/07,
012b/09, 012b/09, 012b/11,
012b/12, 012b/16, 013a/06,
013a/08, 013a/11, 013a/12,
013a/13, 013a/15, 013a/19,
013b/01, 013b/05, 013b/10,
014a/02, 014a/03, 014b/01,
014b/01, 014b/02, 014b/08,
014b/10, 014b/16, 014b/17,
014b/19, 015a/01, 015a/10,
015a/13, 015a/16, 015a/17,
015b/03, 015b/07, 015b/10,
015b/13, 015b/14, 015b/15,
015b/20, 016a/01, 016a/03,
016a/07, 016a/08, 016a/09,
016a/10, 016a/12, 016a/15,
016a/17, 016b/11, 016b/12,
016b/16, 016b/19, 017a/01,
017a/02, 017a/04, 017a/04,
017a/05, 017a/09, 017a/12,
017b/01, 017b/03, 017b/05,
017b/06, 017b/08, 017b/09,
017b/10, 017b/11, 017b/12,
017b/18, 018a/04, 018a/05,
018a/06, 018a/06, 018a/07,
018a/09, 018a/11, 018a/14,
018a/16, 018a/19, 018b/12,
018b/14, 018b/15, 018b/17,
018b/17, 019a/02, 019a/13,

019a/14, 019a/17, 019a/19,
019b/04, 019b/11, 019b/12,
019b/13, 019b/16, 019b/17,
020a/05, 020a/06, 020a/12,
020a/17, 020a/17, 020b/01,
020b/11, 020b/17, 021a/05,
021a/18, 021b/01, 021b/06,
021b/07, 022a/02, 022a/05,
022a/14, 022a/15, 022a/16,
022a/17, 022b/12, 022b/14,
022b/17, 022b/18, 023a/06,
023a/06, 023a/07, 023a/15,
023a/18, 023a/19, 023b/04,
023b/14, 023b/14, 023b/15,
023b/15, 023b/19, 023b/19,
024a/02, 024a/03, 024a/04,
024a/05, 024a/09, 024a/10,
024a/14, 024a/19, 024b/08,
024b/10, 024b/12, 024b/12,
024b/14, 024b/15, 024b/16,
025a/02, 025a/02, 025a/06,
025a/09, 025a/18, 025b/03,
025b/12, 025b/15, 026a/02,
026a/08, 026a/09, 026a/16,
026a/17, 026b/04, 026b/05,
026b/08, 026b/09, 026b/11,
026b/14, 026b/15, 026b/15,
027a/01, 027a/04, 027a/09,
027a/17, 027a/19, 027b/04,
027b/14, 028a/03, 028a/09,
028a/11, 028a/18, 028a/19,
028b/05, 028b/11, 028b/14,
028b/16, 028b/18, 028b/19,
029a/02, 029a/02, 029a/03,
029a/10, 029a/12, 029a/17,
029b/06, 029b/10, 029b/12,
029b/15, 029b/18, 029b/19,
030a/02, 030a/03, 030a/11,
030a/12, 030a/15, 030a/15,
030a/19, 030b/01, 030b/02,
030b/03, 030b/05, 030b/08,
030b/08, 030b/09, 030b/10,

030b/11, 030b/18, 031a/04,
031a/05, 031a/11, 031a/16,
031a/19, 031b/02, 031b/07,
031b/08, 031b/08, 032a/01,
032a/16, 032a/18, 032b/06,
032b/06, 032b/08, 032b/14,
032b/18, 033a/02, 033a/07,
033a/11, 033a/13, 033a/14,
033a/16, 033a/19, 033b/02,
033b/15, 033b/15, 033b/19,
034a/01, 034a/03, 034a/05,
034a/11, 034a/16, 034a/19,
034b/03, 034b/03, 034b/04,
034b/06, 034b/07, 034b/08,
034b/09, 034b/10, 034b/14,
034b/16, 034b/16, 034b/17,
035a/04, 035a/09, 035a/11,
035a/12, 035a/15, 035a/17,
035a/17, 035a/18, 035b/08,
035b/10, 035b/11, 035b/15,
035b/16, 035b/18, 035b/18,
036a/04, 036a/17, 036b/02,
036b/02, 036b/02, 036b/04,
036b/05, 036b/07, 036b/10,
036b/15, 036b/16, 036b/17,
036b/18, 036b/18, 036b/19,
037a/02, 037a/10, 037a/11,
037a/12, 037a/16, 037a/17,
037a/18, 037b/02, 037b/03,
037b/04, 037b/11, 037b/12,
037b/17, 037b/18, 037b/19,
038a/05, 038a/06, 038a/06,
038a/07, 038a/10, 038a/10,
038a/12, 038a/19, 038b/02,
038b/03, 038b/05, 038b/06,
038b/08, 038b/17, 038b/18,
039a/02, 039a/03, 039a/16,
039a/17, 039b/01, 039b/01,
039b/04, 039b/04, 039b/07,
039b/09, 039b/09, 039b/16,
039b/17, 040a/01, 040a/03,
040a/04, 040a/06, 040a/07,

040a/08, 040a/16, 040b/07,
040b/09, 040b/10, 041a/05,
041a/08, 041a/09, 041a/10,
041a/10, 041a/11, 041a/17,
041b/02, 041b/03, 042a/10,
042a/11, 042b/01, 042b/02,
043a/08, 043a/17, 043a/18,
043b/04, 043b/07, 043b/15,
044a/14, 044a/16, 044a/18,
044b/04, 045a/02, 045a/02,
045a/06, 045a/07, 045a/07,
045a/09, 045a/12, 045a/13,
045a/14, 045a/19, 045b/04,
045b/04, 045b/10, 045b/11,
045b/14, 046a/03, 046a/04,
046a/05, 046a/06, 046a/08,
046a/14, 046a/16, 046b/13,
047a/07, 047a/16, 047a/17,
047a/18, 047a/19, 047b/01,
047b/02, 047b/02, 047b/03,
047b/06, 047b/11, 047b/13,
047b/15, 048a/02, 048a/02,
048a/03, 048a/04, 048a/13,
048a/18, 048a/18, 048b/10,
048b/14, 049a/01, 049a/08,
049a/11, 049a/16, 049b/04,
049b/07, 049b/08, 049b/10,
050a/09, 050a/14, 050a/14,
050a/15, 050a/15, 050b/11,
050b/12, 050b/13, 050b/15,
051a/06, 051a/09, 051a/12,
051b/17.

kimlūn : <Ar. Kimyon, (Cuminum
eyminum). 006a/05

k.+ıla 020a/19, 021b/03, 026a/01,
048a/03

k. cevārişi 005b/16

k. toḥmı 006a/03.

kir : Herhangi bir şeyin veya vücudun
üstünde oluşan, biriken pislik.

k.+den 050b/13.

ķirīṭū : <Gr. Mumlu bez üzerine yapılan

bir tür yakı; karş. **ķirūṭī**. 023b/14
ķ.+da 023b/14
ķ.+y1 023b/16.
kirkist : <Ar. Yüzük yapımında da
kullanılan bir tür balçık.
aķ k. balçığı 045a/03.
kirlü : Leke toz vb. ile kaplı, pis, murdar.
035a/19, 038a/09.
kirmānī : Kirman şehrine ait. 040a/09.
ķirūṭī : <Gr. Mumlu bez üzerine yapılan
bir tür yakı; karş. **ķiriṭū**. 004b/15,
023b/17, 031a/19, 031b/01,
032a/05, 033a/17, 035a/18,
035b/01.
kīse : <Far. Kese.
k.+ye 018b/07
k.+yi018b/07.
kişi : Kadın veya erkeğe verilen genel ad,
şahıs, zat, nefer. 006a/10,
007a/17, 013b/06, 025a/06,
025a/07, 025b/15, 028b/04,
028b/04, 031b/07, 042b/05,
043a/07, 043a/08, 043a/09
k.+de 027a/01, 027a/07, 044a/08
k.+ler 019a/19
k.+ler(e) 013a/18, 013a/18,
013a/19
k.+lerün 047a/10
k.+niñdür 037b/19
k.+nüñ 003b/06, 028b/06,
042b/06
k.+ye 017a/08, 046a/04, 047b/09,
050b/11, 051a/06
k.+yi 012a/13
k.+yise 007a/13
ḫatun k. südi 033a/14, 045b/19.
kişnic : <Far. Kişniş otu, (Coriandrum
sativum). 045a/07
k. suyu 043a/05
k. toḫmı 023b/14.
kitāb : <Ar. Kitap.
k.+ında 011b/12

k.+uñ 002b/03, 021b/16
k.-ı fuşül 013a/17.
kitre : Gevenden çıkarılan bir zamk türü,
kestere. 043b/18.
ķo- : Koymak, bırakmak, bitirmek,
katmak; karş. **ķoy-**.
ķ.-maķ 040a/16, 041a/05
ķ.-mayalar 039b/10
ķ.-rlar 040a/04, 040a/16
ķ.-salar 027b/08.
ķoķ- : Kokmak.
ķ.-ar 036b/09
ķ.-mağı 036b/13.
ķoķu : Koku.
ķ.+sı 001b/11.
ķoķudıcı : Kokutucu. 040b/10.
ķoķula- : Koklamak.
ķ.-yalar 028a/19.
ķoķulan- : Koku sürülmüş, kokulu hale
getirilmiş.
ķ.-mış 005b/09.
ķoķulat-(d) : Koklatmak.
ķ.-alar 002b/06, 003a/12, 023b/17,
023b/18, 027b/12, 028a/19,
028b/01, 028b/01, 030a/04.
ķoķulu : Kokulu. 005b/05, 005b/10,
028a/18, 028a/19, 028b/01,
028b/10, 028b/02, 034a/12.
ķoķut- : Kokutmak.
ķ.-up 017a/06
ķ.-ur 017a/02, 036a/02.
ķol : Yön, taraf, cihet.
ķ.+larıla 023a/04.
ķoņaq : Başın derisinde oluşan
küçük, beyaz pulcuklar; karş. ke-
bek(II), ḫazāz.
ķ. düş- 042a/05.
ķoņsı : Komşu.
ķ.+sından 024a/06.
ķop- : Kopmak.
ķ.-a 022a/03
ķ.-ar 050a/07.

kopar- : Koparmak.
k.-ur 050a/04, 050a/13.

korhu : Korku; karş. korhu.
k.+dan 022a/04.

korq- : Korkmak.
k.-mayalar 034b/07
k.-sañ 021a/15
k.-uban 027a/09.

korqu : Korku; karş. korqu. 026b/19
k.+sından 010a/02.

korqul- : Korkulmak.
k.-sa 003b/04, 029b/12.

korqun- : Korku duymak ve korkusunu saklamak.
k.-ur 029a/03, 039b/03.

koruk : Koruk, olgunlaşmamış üzüm;
karş. horuk.
k.+ıla 029b/01
k. suyu 005a/03, 005a/08, 005a/09,
005b/07, 006b/13, 013a/15,
013b/07, 014a/09, 014b/04,
022a/11, 025a/19
k. sücisi 022a/08, 029b/06
k. şarâbı 004b/18, 014a/11,
022a/18, 022b/01, 027b/15.

koy- : Koymak, bırakmak, bitirmek,
katmak; karş. ko-. 026a/07
k.-a 001b/14
k.-alar 002b/10, 002b/11,
002b/12, 003a/06, 004a/10,
004a/11, 004a/14, 005a/01,
005b/04, 005b/10, 006a/06,
006a/12, 006a/17, 006b/10,
006b/18, 007a/07, 007a/10,
007a/11, 012b/12, 013b/13,
018b/07, 021b/13, 024a/02,
024a/02, 024a/11, 024b/06,
024b/06, 024b/06, 026a/19,
029a/13, 029b/10, 030b/14,
031a/03, 031a/07, 031a/19,
031b/02, 031b/02, 031b/03,
031b/15, 032a/01, 032b/09,

032b/11, 032b/14, 033a/10,
034a/03, 034a/11, 034a/15,
035b/02, 036b/13, 039a/05,
039a/07, 040a/05, 040a/08,
040a/13, 040a/15, 041a/05,
041b/01, 041b/01, 045a/04,
045a/08, 045a/09, 045a/14,
046a/11, 049b/07
k.-ar 030a/11
k.-mağdan 014a/03
k.-mayalar 005a/14, 029a/02,
031b/16, 031b/16, 031b/16
k.-salar 049a/08.

koyı : Koyu; karş. koyu. 009b/17,
016b/08, 017a/11, 017b/02,
017b/04, 024b/19, 032b/08,
034b/17
k.+rağ 024b/19
k.+sı 008a/19.

koyu : Koyu; karş. koyu. 003b/17,
009b/19, 026b/04
k.+dan 010a/11
k.+sını 008b/01
k.+rağ 023a/06.

koyul- : Koyulmak.
k.-a 005a/08.

koyuluk (ğ) : Koyuluk.
k.+a 010a/10
k.+ın 009b/19.

köz : <Far. Ceviz, (Juglans regia).
k. ağac(ı) 047a/16
k. yaprağı 047a/16.

kök : Kök; karş. dib.
şaru k.+dür 047a/12
ağ üzüm k.+i 048b/09
kuru kâmiş k.+i 049b/18
gebre k.+i kabı 048b/12
ot k.+idür 043a/04, 046b/03,
048a/06
yabrûh k.+idür 043a/04
zeytûn k.+inde 043a/06.

köpük(g) : Köpük.

k.+i 019a/07, 019a/12, 048a/09
k.+in 022b/10, 024a/15, 032b/08.
küfte : <Far. Genellikle çekilmiş etten,
bazen de tavuk, balık veya
patatesten yapılan, türlü biçimlerde
pişirilen yemek. 017b/11.
kulak : Kulak.
k.+ına 028a/13, 043a/13.
kulan (I) : Kalın.
k. bağırsuklar 005b/13.
kulan (II) : Yaban epeği.
k. yağı 050a/02.
kulkudisi : <Gr. Demir sülfat. 037b/06.
kümisi : <? Bir tür erik.
k. erügi 033a/18.
kummel : <Ar. Bitler.
k.+dür 041b/16.
kunduz taşakı : Cavşir otu ve bundan elde
edilen zamk, (Ferula elaochytris);
karş. cenz-i bāzestur, cenz-i
bādester, cāvāşir. 027b/01.
kurd : Kurtçuk, solucan soyundan olan
hayvanlar. 042a/12.
kurd eşeni : Kurdeşen, kaşıntılı alerjik bir
tür cilt hastalığı; karş.şerā.016b/17,
041b/17.
kurdumānā : <Ar. Yandak, devedikeni,
(Ononis spinosa); karş. kümren,
yandak, tağ gendenesi. 045a/17,
050a/13.
kurş : <Ar. Yuvarlak, hap şeklinde ilaç;
karş. kurşa. 026a/07, 032a/10,
044b/06
k.+dur 005a/18
k.+ı 033b/04
afsentin k.+ı 026a/14
afsentin k.+(ı) 021a/16
benefşe k.+(ı) 015a/12
endürun k.+ı 044b/12
ğāfiş k.+(ı) 018b/13
gül k.+ı 021a/13
hābis k.+ı 044a/16

kāfūr k.+ı 023b/10, 032a/06
kāfūr k.+(ı) 025b/12
lök k.+ı 021a/16
ṭabāşir k.+ı 016a/04, 025b/10,
033b/03
k.+ıdur 046b/18
enderün k.+ıla ol 037b/05
endürun k.+ıla 044b/11
ğāfiş k.+ın 019b/18, 021a/14,
026b/07
ḳalay k.+ın 040a/18
zirişk k.+ın 019b/18
kāfūr k.+ından 031b/09
ṭabāşir k.+ını 029b/03
k.+lar 032a/18, 033b/08
k.+lar(ı) 021b/07
gül k.+ları 026a/05
iškīl k.+larıdur 046b/19
k.+uñ 037b/05
k.-ı kāfūr 032b/07.
kurşa : <Ar. Yuvarlak, hap şeklinde ilaç;
karş. kurş. 031b/09, 032a/15
k.+lar it- 032a/15
ğāfiş k.+lar(ı) 019b/03
k.+nuñ 015a/13, 015a/15
k.+sı 032b/03, 033b/08
gül k.+sı 016a/10
ṭabāşir k.+sı 016a/13
k. it- 032b/03, 037b/07, 044b/09,
044b/16, 048b/18.
kurşak : Mide; karş. ma^cide, ma^cde.
009a/15
k.+uñ 009a/16, 009a/16.
kurün-ı sünbül : <Ar. Hint sümbülleri
arasında bulunan zehirli bir bitki.
042b/17, 042b/17.
kurı : Kuru; karş. kuru. 017a/11, 019b/07,
022b/16, 029a/07, 029b/02,
031a/18, 039b/11, 046a/06,
047a/15
k. bağıllā 028a/03
alaca k. banak 033b/17

ķ. benefŖe 023a/12
ķ. enc̄ir 018a/02
ķ. etmek 005a/10, 033b/15,
034a/08
ķ. ķamiŖ k̄oki 049b/18
ķ. yir keŖuri 015b/18
ķ. eyle- 007a/16
ķ. it- 030b/08, 037a/16, 046a/05
ķ. ol- 002a/08, 005b/04, 014b/08,
023a/08, 024a/19, 027a/14,
029a/06, 029a/06, 030b/04,
044a/12, 044a/12, 051b/10.
ķuri- : Kurumak; karŖ. ķuru-.
ķ.-maĝa 044b/19
ķ.-sa 003a/16.
ķuridici : Kurutucu. 037a/12, 037a/15,
038a/12, 0051a/12, 51a/12
ķ.+ya 037a/15.
ķurilik : Kuruluk; karŖ. ķurilik. 002b/13
ķ.+ı 006a/14, 033b/18
ķ.+ın 002b/15.
ķurit-(d) : Kurutmak; karŖ. ķurut -.
ķ.-alar. 047b/18, 048b/18,
051a/10.
ķurluĝan : Dolama, etyaran. 042a/14.
ķurna : <Ar. Kurna.
ķ.+ya 006a/06.
ķurŖun : KurŖun. 041b/01.
ķurķum : <Ar. Yalancı safran, uspur,
(Carthamus tinctorius); karŖ. ˆ aŖfur,
ˆ aŖfūr.
l̄ub̄ab̄u'l- ķ. 038a/04.
ķuru : Kuru; karŖ. ķurı. 030a/14
ķ. ūz̄um 050b/16.
ķuru- : Kurumak; karŖ. ķurı-.
ķ.-sa 051a/09.
ķur̄uh : <Ar. Yaralar; karŖ. ķarķa.
c̄udre-yi ķ. 041b/14.
ķurulik (ĝ) : Kuruluk; karŖ. ķurilik.
025b/02
ķ.+dan 006a/16

ķ.+ı 014a/04.
ķurut-(d) : Kurutmak; karŖ. ķurit -.
ķ.-alar 020b/04, 020b/07, 037b/08
ķ.-maĝa 037b/11
ķ.-maķda 037b/03
ķ.-sa 025b/12
ķ.-saŝ 051a/02
ķ.-ur 013b/01.
ķus- : Kusmak.
ķ.-a 020b/09
ķ.-maĝa 027b/15
ķ.-maĝıla 009a/02, 009a/08,
009a/09, 009a/16, 015b/13,
015b/13, 030a/02
ķ.-maķ 014a/10, 029a/06,
029b/05, 030a/03, 030a/08,
030a/14, 030b/01, 030b/03,
030b/05, 030b/06
ķ.-maķdan 014a/11
ķ.-maķdur 027a/14
ķ.-maķıla 014b/14, 015b/07
ķ.-maķlaruŝ 030b/05
ķ.-maķlık 018b/15, 019b/03,
030a/15
ķ.-sa 015b/07.
ķusdur- : Kusturmak.
ķ.-alar 016a/07, 026b/08, 046a/01.
ķuŖ : <Ar. Kıst otu ve bu otun k̄ok̄unden
elde edilen ilaĝ, (Costus).
047a/14, 049b/19, 051a/17
ķ.+ıla 027a/18
ķ. yaĝ(ı) 026b/02,
acı ķ. 046a/19, 050b/10.
ķuŖur : <Ar. Eksiklik, noksan, nakısa,
kusur. 023b/06.
ķuŖ : KuŖ.
ķ. ķanadı 019b/11.
ķuŖlık : KuŖluk vakti; karŖ. ķuŖluk.
ķ.+da 009a/04.
ķuŖluk : KuŖluk vakti; karŖ. ķuŖlık.

ķ.+da 046b/15.
ķuřūr : <Ar. Kabuklar.
ķ.-ü'lseliĥe 048a/06.
ķuřuz : Kuduz hastalıđı ve bu hastalıđı taşıyan.
ķ. it 042b/10.
ķuvebā : <Ar. Temriye hastalıđı; karř. demregü. 041b/19.
ķuvvet : <Ar. Güç, kuvvet; karř. mecāl. 010a/07, 010a/07, 010a/14, 010b/01, 010b/02, 010b/02, 010b/03, 010b/04, 010b/05, 010b/06, 010b/07, 010b/08, 010b/09, 010b/10, 010b/11, 011a/01, 011b/03, 011b/06, 015a/02, 015a/04, 016a/16, 017b/06, 017b/08, 017b/17, 018a/09, 018a/10, 018a/11, 023a/05, 027a/09, 029a/03, 029b/10, 029b/12, 030b/02, 045a/15, 049a/17
ķ.+de 024b/16, 025b/09, 035a/13
ķ.+i 003b/05, 003b/06, 008b/06, 008b/07, 008b/10, 008b/12, 008b/13, 008b/14, 009b/01, 010a/02, 010a/12, 010a/16, 010a/17, 012a/16, 014b/06, 015a/06, 015a/07, 016a/02, 016a/09, 016a/16, 016b/01, 017b/05, 018a/07, 019b/12, 020a/18, 022a/02, 022a/04, 022a/19, 027a/04, 028a/10, 028b/05, 028b/06, 029b/10, 030b/10, 043b/05, 048a/14
ķ.+(i) 010a/09, 022a/13, 022a/17, 034a/01
ĥarāret-i ķ.+i 007b/13
ķ.+in 010a/03, 031b/05
ķ.+inde 048b/19
ķ.+ine 008b/09, 010a/17
ķ.+ini 034a/08

ķ. vir- 014b/16, 014b/18, 015a/09, 016b/06, 016b/11, 021a/13, 035a/16
ķ.-i ĥayvānī 030a/17, 030b/02
ķ.-i ķābīza 015a/08
ķ.-i źa^c f(1) 021b/08, 027a/05.
ķuvvetlen- : <Ar.-T. Kuvvetlenmek, güçlenmek.
ķ.-miř 037a/11.
ķuvvetlü : <Ar.-T. Kuvvetli. 004b/18, 022a/09, 023b/03, 025b/02
ķ.+rek 025b/07
ķ.+se 025b/05
ķ. ol- 009a/04, 020a/08, 022b/12, 023b/09, 024a/05, 024b/17, 025a/12, 025b/11, 026b/16, 026b/17, 026b/19, 027a/19, 029b/15, 035b/06, 037b/03.
ķuyruk (ġ) : Kuyruk.
ayyal ķ.+ı 043a/01
tađ keçisi ķ.+ı043a/01
ķ.+ından 047a/04
ķ. yađı 038b/10.
ķuytı : Güneř ışığı veya rüzgār almayan (yer); karř. ķuytu. 032b/09.
ķuytu : Güneř ışığı veya rüzgār almayan (yer); karř. ķuytı. 003a/05, 007a/04, 024b/06.
ķuzı : Kuzu; karř. ķuzu. 040a/01
ķ. eti 045b/13.
ķuzu : Kuzu; karř. ķuzı.
ķ. eti 007a/01, 017b/10.
ķuzu dili : Sinirotu, bađa yaprađı, (Plantago major, Plantago media); karř. ĥayy-i ^c ālem, lisān-ı ĥamel. 037b/01.
ķuzu ķulađı : Kuzukulađı, (Rumex acetosella). 029b/01, 044a/19
ķ. ķ suyu 037a/01
ķ. ķ toĥmı 032a/12, 032b/01,

044b/06

ķ. ķ. toħm(ı) 033b/07.

küçük : Küçük. 016b/16.

külli : <Ar. Bütüne ve genele ilişkin.

k.+ni 023b/13

k.+sin 046a/12.

kümren : Yandak, devedikeni, (Ononis

spinosa); karş. yandaķ, ķur-
dumānā,tağ gendenesi.

k. sığındusu 050a/04.

kündüs : <Ar. Çöven otu, (Gypsophila

struthium); karş. çoğan.

049b/02, 050a/10, 051a/15,

051a/17, 051b/05

k.+ile 048b/02.

kürnüb : <Ar. Kelem denilen lahana,

(Brassica oleracea capitata).

k. toħmı 048b/13.

-L-

lāden : <Far. Laden otu ve bundan elde

edilen zamk; karş. lādin, lāzen.

l.+ile 029b/08.

lādin : <Far. Laden otu ve bundan elde

edilen zamk; karş. lāden, lāzen.

016b/13.

lakin : <Ar. Lakin, fakat; karş. likin.

005a/14, 008a/17, 008b/04,

012a/01, 012a/08, 014a/04,

014a/19, 015a/17, 019b/06,

020a/11, 025a/06, 026b/18,

027a/06, 027a/10, 033b/19,

035a/17, 037a/08, 037a/14,

037a/15.

laťif : <Ar. Temiz, hořa giden, hoř.

008a/19, 009b/10, 009b/16,

010a/01, 010a/06, 010a/13,

010a/14, 010a/18, 010b/07,

010b/19, 013b/17, 015a/09,

015b/11, 016a/15, 017a/02,

017a/14, 018a/07, 018a/16,

019b/10, 026a/08, 026a/12,

026b/05, 028b/10

l.+i 003a/10, 015b/01, 018a/17

l.+ile 015b/02

l.+irekdür 012b/05

ğıdā-yı l. 010b/06

ğızā-yı l. 010a/11, 010b/04,

010b/09, 018a/11, 018a/08

l. eyle- 012a/04, 012a/08,

015a/01, 021a/13

l. it- 010a/12, 011a/04, 012a/05,

012a/13, 015b/03, 019a/09,

020b/10, 024a/08, 024a/14,

024a/17, 025b/08, 026b/06,

040b/07, 044a/08.

laťıflık : <Ar.-T. Temiz, hoř olma
durumu.

l.+dan 010a/15.

lāciver : <Far. Lacivert tařı.

l. tařı 046b/11.

layğūriyā : <? Bir çeřit sıtma. 002a/01,

002a/03, 025b/14, 026a/09.

lāyık : <Ar. Yakıřan, yarařır, yakıřık.

003b/14, 006b/09, 010a/17,

013b/04, 014b/02, 014b/08,

015a/10, 016a/07, 016a/09,

017b/09, 019a/19, 020a/04,

020a/04, 020a/08, 020a/11,

020a/19, 021a/16, 021b/01,

021b/08, 022a/17, 022b/15,

023a/01, 023a/06, 023a/07,

023b/17, 024a/14, 024a/19,

024b/08, 024b/12, 025a/06,

025a/18, 025b/03, 025b/12,

026a/09, 026b/15, 027a/19,

028a/10, 028b/14, 029a/02,

030a/03, 030a/08, 030a/14,

030b/01, 030b/03, 030b/05,

030b/09, 030b/12, 031b/08,

032b/06, 033a/14, 033b/19,

034b/03, 035a/09, 035a/15,

035a/17, 035b/15, 035b/18,
036b/05, 036b/17, 037b/02,
037b/04, 038a/10, 038a/17,
039b/04, 039b/06, 039b/09,
039b/16, 040a/04, 040a/08,
040b/08, 041a/07, 041a/10,
041a/11, 045a/06, 045a/10,
046a/04, 046a/05, 046a/14,
047a/06, 047a/17, 047b/01,
047b/09, 048a/18, 049a/11,
049b/16, 050a/15, 050b/13,
050b/15, 051a/11
l.+dur 035b/11.

lāzen : <Far. Laden otu ve bundan elde edilen zamk; karş. lādin, lāzen.
021a/10, 046b/04
l.+le 021a/06
l.-i kıbrısı 021a/10.

leblāb : <Ar. Bağ sarmaşığı, (Convolvulus arvensis); karş. ağaç sarmaşığı.
l. müzevveresi 029a/15
l. suyu 012b/09, 029a/09, 037a/11.

levz : <Ar. Badem; karş. bādām, bāzām,
bāzem.
l.+den 045b/16.

leymōn : <Ar. Limon.
şarāb-ı l. 003b/12, 004a/03,
004a/11.

leyyine : <Ar. Yumuşak, mutedil.
hükne-yi l. 005b/18.

lifāh : <Ar. Adamotu, kankusturan,
(Mandragora officinalis); karş.
yebrūh, mīlisī. 043a/04.

lihyetü't-teys : <Ar. Tekesakalı otu,
(Tragopogon porrifolius); karş.
teke şakalı.
uşāre-i l. ü't-t. 005a/19.

likin : <Ar. Lakin, fakat; karş. lakin.
007b/11, 007b/11, 007b/17,
007b/19, 009b/08, 011a/16,
012a/06, 012a/15, 012b/04,

012b/06, 026a/06, 027a/01,
027a/02, 029b/10, 031a/09,
035b/11.

lisān-ı ḥamel : <Ar. Sinirotu, bağa yaprağı, (Plantago major, Plantago media); karş. ḥayy-i 'ālem, ḳuzu dili. 037b/01.

lisānü's-sevr : <Ar. Sığırdili bitkisi; karş. sığır dili, (Anchusa officinalis).
046b/11, 047a/02.

lu' āb : <Ar. Salya, bitki suyu.

l.+dan 033a/13

ayva çekürdeki l.+ı 022b/04

ayva çekürdeki l.+(ı) 028a/01

bezr-i ḳaṭūna l.+ı 022b/04,
028a/02

bezr-i ḳāṭūna l.+(ı) 023b/01

bezr-i ḳaṭūnā l.+ı 013b/07,

bezr-i ḳaṭūnā l.+(ı) 022b/13

ayva çekürdeki l.+ıla 032a/03

bezr-i ḥātūna l.+ıla 044b/09

bezr-i ḳaṭūna l.+ıla 032a/03,
032a/10, 032a/14, 033b/08

kettān toḥmı l.+ıla 035b/13

bezr-i ḳāṭūna l.+ın 004b/07

bezr-i ḳaṭūnā l.+ın 044a/06

kettān toḥmı l.+ın 044a/07

bezr-i ḳāṭūna l.+ına 023a/19.

lu' ūḳ : <Ar. Yalanmak üzere hazırlanmış,

ilaç olarak kullanılan bir grup

macun. 046b/16

erük l.+ı 033a/18, 044a/13

erük l.+(ı) 029a/08

ḥıyārşenber l.+(ı) 029a/08.

lübāb : <Ar. Her nesnenin iyisi ve güzidesi.

l. ü'l-ḳurṭum 038a/04.

lūk : <Ar. Lak ağacı ve bu ağaçtan

çıkarılan zamk, (Rhus oxycantha).

l. ḳurşı 021a/16.

-M-

- mā** : <Ar. Su, özsü; karş. su, şu, şuv.
m.-ü'l ' asel 009b/11
m.-ü'l leblāb 015a/11, 015a/10
m.-yī ' aşā`r-rā`ī. 005b/01.
- ma`a** : <Ar. Beraber. 012b/10, 042a/18,
042a/19.
- ma`cūn** : <Ar. Macun, bir grup ilacın
genel adı. 019a/02, 019a/09,
019a/14, 047b/13, 048a/04,
050a/09, 051a/02
m.+dan 048a/10
m.+ı 019a/13
fulful m.+ı 019a/04,
fulful m.+(ı) 021b/04, 026a/15
kāsım.+ (ı) 019a/03, 026a/15
meşrūdīṭūs m.+ı 019a/08
m.+la 019a/14
m.+lar 021b/04, 021b/06
m.+lardan 019a/02, 019a/19,
019b/01, 019b/06
m.+laruḡ 019b/02
m.+uḡ 048a/04
m. it- 049b/01, 049b/01, 050a/05
m.-ı kilkilānic 048a/11.
- mādām** : <Ar. Öyle ki, ne zaman ki.
m. ki 013a/02, 021b/12, 031b/06
m. kim 013a/08, 029b/10,
034b/16.
- mādde** : <Ar. Madde, element, öge.
009a/17, 011a/12, 011b/02,
012b/05, 012b/06, 013b/16,
014b/10, 015a/03, 015a/03,
015a/05, 015a/08, 015a/09,
015a/17, 015b/04, 016b/07,
016b/18, 018a/19, 018b/17,
019a/18, 019b/19, 029a/04,
029b/18, 030a/09, 030a/13,
030a/19, 034b/01, 034b/07,
034b/07, 034b/10, 034b/16,
035a/15, 035b/11, 036b/03,

- 040b/10, 044b/04, 049b/09,
050b/12
m.+de 012b/04
m.+nūḡ 009a/13, 009a/13,
011b/05, 014a/18, 014b/13,
016b/03, 017a/01, 018b/01,
020a/15, 021b/12, 021b/13,
023b/05
m.+si 013b/14, 016b/02, 018a/06,
018a/17, 021a/18
m.+sine 011a/12, 020a/03
m.+sini 017a/06
m.+ye 015a/06
m.+yi 012a/12, 012b/13, 015a/09,
017a/03, 018a/16, 029a/03,
030a/11, 034b/17, 035a/09,
035b/10, 035b/19, 036a/19,
038a/07, 038a/09, 038b/01,
038b/05, 039a/10, 040a/08,
041a/11, 043b/15
ḡāl-i m.+yi 035a/04
m.-yi balḡamī 038a/02
m.-yi demevī 034a/19
m.-yi mün`akis 035b/19
m.-yi şevdāvi 038b/14
m.-yi sevdāyi 038b/06.
- ma`de** : <Ar. Mide; karş. kūrşaq, ma`ide.
m.+den 013a/07.
- ma`den** : <Ar. Maden.
m.+idür 019b/16.
- maḡbūs** : <Ar. Hapsolunmuş.
m. ol- 003b/13, 024a/06, 033a/17.
- maḡşūs** : <Ar. Başkasında bulunmayan,
kendine özgü. 041b/04, 041b/08.
- maḡtūm** : <Ar. Mühürlü.
ṭīn-i m. "mühürlü balçık, Limni
Adası'ndan getirilen tıbbī bir
kil." 040a/18.
- ma`ide** : <Ar. Mide; karş. kūrşaq, ma`de.
009a/15, 011a/11, 011b/08,
013a/10, 014a/01, 014b/17,

014b/18, 015b/14, 020a/13,
021a/08, 030b/02
m.+de 005a/07, 011b/13, 011b/14,
012b/18, 013a/08, 015b/14,
026a/06, 026a/06, 027a/03,
027b/14
m.+den 011b/17, 013a/12
m.+nünj 005b/05, 021a/05,
021a/07, 027a/06, 028b/02
m.+si 004b/14, 005b/03, 011a/21,
027a/02, 029b/17, 033a/03,
033a/11
m.+sin 005a/15, 014a/11, 033a/02
m.+sinde 011a/20, 013b/06,
026a/05, 043a/07
m.+sinden 033a/12
m.+sine 005b/02, 016b/15,
027a/03, 029b/07, 030a/07
m.+sini 005b/02
m.+ye 014b/16, 014b/18, 016b/11,
027a/06
m.+yi 015b/13, 016b/11, 021a/18,
023b/13
m. ağzı 015b/06, 021a/13,
029b/17, 030a/02, 046a/15
m. azmak 004b/03
m. tolu olmak 010b/08.

ma'ışet : <Ar. Geçim, yaşama, yaşayış.
m.+in 007b/02, 014a/13.

maķāle : <Ar. Tek bir bahis üzerine
kaleme alınan şey. 001b/02,
041b/05, 041b/09
m.+de 041b/04, 043a/16, 043b/02
m.+si 001b/02, 041b/08
m.+lerde 043a/17
m.-yi şāniye 038b/09.

maķşūd : <Ar. İstek, emel.
m.+uņa 038a/15.

māmīšā : <Far. Kırmızı çiçekli kırlangıç
otu, (*Glaucium corniculatum*).
eşyāf-ı m. 027b/10, 034b/19,
037a/16

şiyāf-ı m. 035a/06.

mantar : <Gr. Çeşitli türleri bulunan
mantar bitkisi. 047b/10.

maraz : <Ar. Hastalık. 042a/18
m.+a 033a/03
m.+lar 041b/03
m.+uņ 010a/05.

maraz-ı ālī : : <Ar. Yara bere; karş. baş
beret, baş bert. 042a/18.

ma' ruf : <Ar. Bilinen, tanınan.
m.+dur 051a/06.

maşlahat : <Ar. Keyfiyet, özellik.
011a/05.

mārul : <Gr. Marul. 004b/11, 006b/01,
032b/16
m. dibi 022a/10, 031a/04, 031a/11
m. sıkındusu 037a/01
m. suyu 004b/15, 027b/11,
035a/01,
035a/08
m. tohumu 013a/14, 032a/01.

maştaki : <Ar. Sakız, sakız ağacından
elde edilen bir tür reçine. (*Pistacia
lentiscus*); karş. maştakī, sakız.
026a/13.

maştakī : <Ar. Sakız, sakız ağacından
elde edilen bir tür reçine. (*Pista-
cia lentiscus*); karş. maştaki, sakız.
021a/01, 046a/19.

maşbūh : <Ar. Pişirilmiş nesne. 018b/02,
020b/13, 020b/17, 029a/06,
037a/04, 037a/11, 038b/16,
039b/08, 045b/10, 050b/16,
051b/18
m.+ı 014b/15
m.+ıla 026a/19, 051b/14
m.+ın 050b/16.

maşla' : <Ar. Ortaya çıkacak, doğacak
yer.
ķavl-i m.+ıla 009b/07.

māya : <Far. Maya,öz, tohum.
m.+la 038b/17.

mayā-ḥōṣ : <Far. Ekşimsi; karş. māye-ḥōṣ, māyā-ḥōṣ. 022a/08, 022a/18, 022a/19, 022b/08.

māyā-ḥōṣ : <Far. Ekşimsi; karş. mayā-ḥōṣ, māye-ḥōṣ. 013a/15, 027b/13, 028b/11, 029b/07, 033a/08, 045a/08.

māye-ḥōṣ : <Far. Ekşimsi; karş. mayā-ḥōṣ, māyā-ḥōṣ. 006b/12, 013a/05, 043b/10, 043b/11, 044a/18.

māyil : <Ar. Eğilimli, meyl idici. 010a/11, 010b/02, 013b/18 m. ol- 009a/17, 017b/19, 039b/17.

maymun : <Ar. Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüeyebilen, ormanda toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan, primat. 042b/06.

mazarrat : <Ar. Zarar, zararlılık. 011b/12, 016b/19 m.+lar 019a/14.

māziryūn : <Far. Sütleğengillerden bir bitki, kulapa. Dağ maziryunu, (Faphne alpina) ve Hint maziryunu, (Clitoria ternatea) olmak üzere iki türü vardır. 048b/14.

māzu : <Far. Mazi, (Thuya). 037b/15, 044b/12, 044b/16, 049a/05 m.+la 021a/06, 021a/09 yeşil m. 037b/05, 037b/11 m. suyu 049a/12.

mecāl : <Ar. Kuvvet, takat, iktidar; karş. kuvvet. 033b/19.

mecmū^c : <Ar. Bütün, toplam, hepsi. 036a/16 m.+ından 046b/17, 047a/01.

medāvāt : <Ar. Bir hastalığı yenmeye çalışma, hastaya bakma, ilaç verme. m.+ındadır 041a/07.

medīne : <Ar. Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir.

m. şehrinde 042a/12.

meger : <Far. Eđer, o durumda. 008a/18, 014b/10, 015a/17, 017a/12, 023a/15, 023a/18, 024b/10, 034b/07.

meh-mā-emken : <Ar. Olabildiğince. 006b/16, 023b/04, 025b/13.

mekān : <Ar. Yer, bulunulan yer. m.+(ı) 046a/05.

mekī : Mekke'ye ait, Mekke ile ilgili; karş. mekkī. senā-yı m. 024b/03.

mekkī : Mekke'ye ait, Mekke ile ilgili; karş. mekī. senā-yı m. 018b/04, 050b/16, 050b/18, 051b/11.

melālet : <Ar. Bıkkınlık, can sıkıntısı, hüzün, usanç, ruhen eziklik. m.+den 006b/15.

melhem : <Ar. Merhem; karş. merhem. 040a/12, 041a/09, 048b/07 m.+(i) 040b/13 dāḥīlūn m.+i 041a/09, 041a/17 m.+ile 040a/13, 045a/18 isfidāc m.+ile 045a/17 m.+ün 040a/14, 040b/13 m.-i dāḥīlūn 041a/18 m.-i jengar 041a/06 m. ur- 045a/17, 045a/18.

melūl : <Ar. Bıkmış, bezmiş. 031b/16.

men^c : <Ar. Engelleme, engel olma. 011a/04 m.+(e) 011a/04 m. eyle- 011a/19, 019b/14 m. it- 007a/16, 009b/03, 010b/18, 011a/03, 012a/13, 016b/12, 017a/15, 017a/16, 017a/16, 017b/09, 017b/12, 021a/17, 021b/11, 030a/10, 030a/12, 030b/04, 030b/18, 030b/19, 031a/17, 034b/17, 035a/04, 035a/09, 035a/13, 036b/07, 036b/07, 036b/13, 037a/03,

040a/05, 040a/17, 045b/03,
047b/09, 049b/08
m. oln- 011a/06, 011b/05,
011b/07, 011b/11, 011b/11,
028a/11.
menfa'at : <Ar. Menfaat, yarar. 035a/03
m.+i 044a/02
m.+(i) 011a/16, 011a/16, 016b/05,
024a/18, 028b/10
m.+i ol- 022b/05, 035a/05,
047a/10
m.+(i) ol- 033b/18
m. eyle- 012a/15
m. it- 014b/16, 019a/10, 027b/03,
027b/07, 032a/18, 035a/05,
036a/16, 041a/14, 041a/15,
041a/15, 047a/06, 048a/17,
048b/03, 048b/08, 049a/08,
050b/07, 050b/09, 050b/09,
051a/03, 051a/07
m. ol- 047a/03.
menfa'atlı : <Ar.-T. Menfaatli, yararlı.
011a/18, 017b/17, 021a/08,
046b/17.
menzil : <Ar. Menzil.
m.+i 039b/18
m.+inde 047b/15
m.+inden 024a/06.
mercimek : <Far. Mercimek, (Lens
culinaris). 017b/13, 035a/03,
037a/18, 039a/02, 043b/07,
043b/18, 044a/03, 044a/18,
046a/08, 048b/12
m.+ile 022a/12, 043b/07, 043b/11,
044a/19.
meratib : <Ar. Rütbeler, dereceler.
m.+in 009b/10.
merhem : <Ar. Merhem; karş. melhem.
037b/12, 037b/14, 037b/16,
039a/11
m.+(e) 038b/14, 039a/06
dahılün m.+i 038b/11, 039a/03

m.-i nâfi' nün 037b/10.
mersin : <Gr. Mersin ağacı ve yemişi,
(Myrtus communis); karş. âs.
029b/12, 029b/12, 030b/16,
033b/08, 037b/11, 044a/10,
044a/14, 044a/16, 047a/12
m.+ile 045a/02, 045a/04, 051b/04,
051b/07
m. suyu 005a/19, 029b/08,
029b/12, 030a/07, 038b/02
m. sücisi 044b/09
m. şarâbı 033b/02, 044a/18
m. tohmı 029a/17, 032a/16,
032b/01, 044b/07.
mertek : <Far. Doğal kurşunoksit; karş.
mürdâseng, mürdâsek, mürdasenc.
043a/12.
merṭub : <Ar. Rütubetli, nemli, ıslak, yaş.
007a/02.
merv : <Far. Avşan otu, habak, koca
yarpuz, (Mentha pulegium); karş.
fevtenc, mervü. m.+ile 035a/13.
mervü : <Far. Avşan otu, habak, koca
yarpuz, (Mentha pulegium); karş.
fevtenc, merv. m. tohmı 036a/08,
036a/15.
merzencüş : <Far. Mercanköşk çiçeği,
(Origanum majorana). 038b/12
m.+ıla 016b/16, 021b/14
m. suyu 021a/12.
mesâmîr : <Ar. Tepesi çiviye benzer bir
tür siğil; karş. mih başı, (bkz. baş
(II)). 041b/18.
meşrîṭiyūs : <Gr. İsmi bir Yunan
hükümdarından alan macun, me-
sir macunu; karş. meşrūdīṭūs.
048a/12, 048a/13.
meşrūdīṭūs : <Gr. İsmi bir Yunan
hükümdarından alan macun, mesir
macunu; karş. meşirīṭiyūs.
021b/04
m. ma' cünü 019a/08.

meşgûl : <Ar. Meşgul, bir şeyle uğraşan.
m. it- 029a/01
m. ol- 003b/02, 008a/16, 010a/14,
010a/15, 016a/16, 018a/11,
018a/12, 018a/14, 018a/14,
019b/12, 019b/13, 019b/14,
030a/12.

mevâdd : <Ar. Cisimler, maddeler.
m.+ı 007a/19.

mevâzi' : <Ar. Mevziler, yerler.
m.+da 039a/15.

mevş : ? 035a/13.

mevz : <Ar. Muz. (Musa sapientum).
031a/15.

mevzi' : <Ar. Mevzi, yer.
m.+de 023a/07, 040b/11
m.+den 008b/02, 015a/19,
037b/17
m.+e 008b/02, 015a/19, 036b/19,
037b/10, 037b/13
m.+inde 030b/09
baraş m.+ine 049a/15
baraş m.+in(e) 049a/11
behağ m.+ine 049a/19, 049b/11,
049b/15
kara behağ m.+ine 049b/09
verem m.+ine 035a/19, 036a/08,
039a/03, 039a/06
m.+ler 045a/13
m.+lerde 046a/05
m.+lerden 047a/07
m.-i kar(ı)n 005b/14.

mevzûn : <Ar. Vezinli, vezinle yazılmış
olan. 006b/17.

meyil : <Ar. Eğilim; karş. meyl.
m. eyle- 015b/10
m. it- 009a/17, 011a/15, 011a/17,
014a/08, 015b/04, 015b/06,
030a/19, 030a/19.

meyl : <Ar. Eğilim; karş. meyl.
m.+i 009a/13, 009a/13, 009a/13,
009b/02

m.+ine 008b/10
m. eyle- 009a/14, 009a/15,
009a/16, 015b/15
m. it- 009a/16, 016b/16, 016a/19,
022b/15
m. ol-009a/13.

mażarrat : <Ar. Zarar, ziyan.
m.+ı 024b/10.

mezdeki : Sakız ağ. 026a/06, 046b/01.

mezkûr : <Ar. Zikrolunmuş, söylenmiş.
002b/09, 003a/14, 008a/11,
013b/05, 014a/09, 016b/12,
016b/14, 018b/17, 023b/09,
024b/01, 027a/19, 046a/01,
048a/10, 050a/03, 050a/06,
050b/02
m.+dan 023a/06
m.+(ı) 012a/17
m.+lar 006b/05, 008a/07
m.+lardan 022b/15
m.+ları 008a/08.

mezkûrât : <Ar. Adı geçenler, anılanlar.
005a/14, 006b/03
m.+ıla 018a/04, 027b/07
m.+la 014a/13.

mezmûm : <Ar. Zemmolunmuş, yerilmiş.
031a/15.

mı : Soru eki. 005b/13
m.+dur 022a/16, 024b/15,
024b/16.

mıkdâr : <Ar. Miktar. 007b/12, 021b/02,
028a/09, 043b/07, 047a/04
m.+ca 007b/15, 007b/17, 014b/09,
016a/19, 018b/19, 019a/09,
031a/12, 031a/13, 034b/14,
045a/16
m.+da 033a/02, 035a/13
m.+ı 015b/18
m.+ın 033a/09
m.+ın(a) 009a/05
m.+ınca 003b/05, 004b/16,
007a/03,

007b/12, 008a/06, 008a/06,
008a/07, 008a/17, 008b/06,
008b/11, 008b/12, 008b/14,
008b/16, 009a/07, 009a/11,
013b/08, 015a/12, 016a/02,
019a/08, 020b/16, 026a/15,
029a/07, 031a/01, 032a/17,
033a/09, 037a/04, 039a/01,
045a/15, 048a/14, 049a/17
m.+ını 007b/17
m.-ı mu' tedil 006b/04, 031a/15.
mıdır : <Ar. Mısır, (Zea mays). 049b/12.
m. bağıllası "bkz. türmüs."
048b/09, 048b/14, 050b/01
m. bağıllası "bkz. türmüs." 041a/01
bağıllā-yı m.+ı "bkz. türmüs."
049a/19.
mi : Soru eki.
m.+dür 022a/16, 024b/14,
024b/14, 024b/15, 024b/16.
mī^ca-ı sāyile : <Ar. Günlük ağacı ve yağı,
(Liquidambar orientalis); karşı,
muqıl, muqul. 046b/01, 050b/07,
051a/17.
mişāl : <Ar. Örnek. 027a/07, 036b/02
m.+i 025a/09, 027a/01.
mişallü : <Ar.-T. Örnek gibi. 049b/14.
mişillü : <Ar.-T. Benzer gibi. 026b/13,
032a/02, 039b/08, 039b/08,
039b/19.
mışkāl : <Ar. Mıskal, dirhemin üçte biri
değerinde bir ağırlık ölçüsü.
016a/05, 016a/10, 018b/09,
018b/13, 031b/12, 032a/15,
032b/03, 033b/08, 044a/04,
044b/12, 044b/13, 044b/13,
044b/15, 044b/15, 044b/16,
046b/16, 046b/19, 048a/03,
048a/07, 048a/07, 048a/08,
048a/10, 051a/01, 051b/16
m.+a 032a/09, 044b/09,

046b/18, 047a/01, 048a/16,
051a/10
m.+(a) 027b/02
m.+dan 019a/03, 046b/18,
048a/12,
051a/05.
mīlisi : <Far. Adamotu, kankusturan,
(Mandragora officinalis); karşı.
yebrūh, lifāh 043b/11.
mirvaḥa : <Ar. Yelpeze.
m.+yıla 004b/06.
misiklü : <Ar.-T. Miskli; karşı. misklü.
m. 033b/03.
misk : <Ar. Misk, hoş kokulu bir madde.
m.+ile 005b/08, 021a/09.
misiklü : <Ar.-T. Miskli; karşı. misiklü.
044b/06.
mīvīzec : <Far. Yaban üzümü,
(Delphinium staphisagria); karşı.
delüce zeytün. 051a/12.
miyesser : <Ar. Kolayı bulunup yapılan,
kolaylıkla olan.
m.+imise 007b/18,
m. ol- 007b/18, 007b/18.
mizāc : <Ar. Bünye özelliği, mizaç dört
ana unsur olan kan, safra, sevda ve
balgam maddelerinden oluşur bu
maddelerin oranları mizaç
özelliklerini oluşturur. 007b/16,
008a/04, 008a/10, 012b/05,
021a/16, 026a/18, 037a/03
sū-yi m.+dan 008a/10
m.+ı 007b/12, 013b/02, 022a/04,
034b/15, 039b/06, 043b/05
m.+(ı) 007b/10, 007b/12, 008a/01,
008a/02, 013b/03,
016b/06, 019b/05, 021b/01,
021b/05
m.+ına 007b/15
m.+ınca 006b/02
m.+ında 026b/12
m.+ından 013b/03

m.-i i' tidāl 007b/17,
m.-i ṭabī' i 008a/02, 008a/03
ṣāmil-i m.-i ṭabī' i 008a/05.
mizāclu : <Ar.-T. Mizaçlı, bünyeye sahip.
013a/18, 013a/19, 019a/19.
mu' ālece : <Ar. Tedavi, sağaltım.
m.+si 038a/02
m.+sin 030b/05
m.+sinde 012b/06, 025b/10
m.+sindedür 017a/10, 025b/14,
027b/18, 030b/07, 042b/06,
042b/16
m. it- 023b/04, 027a/06, 027a/11,
037a/07, 040a/13, 041a/11,
041a/16
m. olın- 040b/11, 040b/12.
mu' āvenet : <Ar. Yardım.
m. it- 015a/09
m. olın- 050b/13.
muḥakkak : <Ar. Hakikati, gerçekliği,
doğruluğu belli olmuş, doğru.
037b/17.
muḥālif : <Ar. Muhalefet eden, ayrılık
gösteren, uymayan. 007b/09,
015a/04
m.+dür 026b/14
ḥılṭ-ı m.+ise 008b/06.
muḥallil : <Ar. Tahlil eden, analiz yapan.
041a/13, 041a/15.
muḥāṭara : <Ar. Tehlike, zarar.
m.+sı 023b/07
m.+ya 039b/01.
muḥdiş : <Ar. Yeniden meydana getiren,
kuran.
m.+dür 015a/02.
muhtāc : <Ar. Muhtaç.
m.-i āliye 021b/19.
muḥkem : <Ar. Sağlam, sıkı. 046a/04.
muḥkem : <Ar. Sağlamlaştırılmış,
kuvvetli. 003a/14, 025a/07,
033b/18, 039a/15, 045b/02,
045b/03, 046a/14, 047b/05.

muhtāc : <Ar. Muhtaç.
m. kıl- 019b/02
m. ol- 007b/13, 007b/14, 008a/01,
008a/03, 008b/04, 008b/08,
008b/08, 009a/06, 009a/11,
009a/12, 010a/06, 011a/22,
012b/03, 012b/06, 013b/02,
013b/04, 023a/16, 024a/14,
037a/11, 037a/14, 041a/14.
muḥtebes : <Ar. Hapsedilmiş. 005b/12.
muḥtelif : <Ar. Farklı, ayrı. 011a/06,
011a/13, 026b/11
m.+dür 027a/12.
muḥavvā : <Ar. Güçlendirilmiş.
m. ol- 004a/15, 045b/11, 050b/16.
muḥavvī : <Ar. Güçlendirici.
m. ol- 050a/16.
muḥıl : <Ar. Günlük ağacı ve yağı,
(Liquidambar orientalis); karş.
muḥıl, mī' a-ı sāyile. 038b/13.
muḥtezā : <Ar. Lazım gelmiş.
m.+sınca 011a/03.
muḥıl : <Ar. Günlük ağacı, (Liquidambar
orientalis); karş. muḥıl, mī' a.
039a/05, 039a/12
azrak m. 038b/11.
mūm : <Far. Mum. 037b/12, 040a/12,
046b/05, 048b/05, 048b/18
m.+dan 035a/18
aḳ m.+dan 004b/16
m.+ı 037b/16, 040a/12
m.+ıla 050b/05
aḳ m.+ıla 023b/15
aḳ m. 040b/16,
ṣāfī m. 044b/15
m. yağı 023b/15.
mūm-ı rūḡān : <Far. Bal mumu ve
yağdan elde edilen bir karışım.
004b/15.
muntazım : <Ar. Düzenliyici. 011a/13.
muṣaffā : <Ar. Tasfiye edilmiş, süzül-
müş, yabancı maddelerden ayrıl-

miş. 012b/16.
muşaffî : <Ar. Tasfiye eden, süzen, sızdıran. 009b/13.
muşannif : <Ar. Kitap yazan, müellif. 002b/02, 004a/17, 009b/09, 016a/01, 017a/07, 021b/16, 030b/09, 033a/16, 038b/09, 040b/11, 043a/16, 043a/18, 043b/02.
muṭayyeb : <Ar. Güzel kokular sürünmüş. m. ol- 005b/08.
muṭbiḳ : <Ar. Bürüyen; karşı. muṭbiḳa. m. sıtma 009b/18, 021b/15, 021b/15, 021b/17.
muṭbiḳa : <Ar. Bürüyen; karşı. muṭbiḳ. ḥumma-yı m. 003b/01 ḥummā-yı m.+da 011a/09.
muṭtedil : <Ar. Ilımlı, orta. 002b/11, 003a/07, 004b/12, 006a/15, 006b/04, 006b/10, 006b/19, 007a/01, 010b/03, 010b/04, 010b/05, 011b/08, 012b/14, 013b/13, 013b/14, 014a/03, 014a/06, 015b/05, 018a/05, 018a/19, 022b/08, 026a/08, 027a/17, 030b/17, 031b/15, 031b/17, 032b/09, 039b/19, 046a/09, 049b/09, 050b/19 ḡidā-yı m. 010b/07 mıḳdār-ı m. 031a/15 mıḳdār-ı m.+den 006b/04 m. eyle- 016b/06 m. it- 018a/09 : m. ol- 008b/16, 008b/16, 010b/05, 010b/12, 014b/09, 015b/06, 038a/13, 039b/17, m. yürideler 046a/08, 046a/09.
muṭlakā : <Ar. Her halde, ne olursa olsun, illaki. 007b/11.
murabbā : <Ar. Terbiye edilmiş, işleminden geçirilmiş. 004b/11, 028b/16,

031b/03, 045a/09, 049b/18 benefşe-yi m. 028a/01.
muṭvāfiḳ : <Ar. Uygun, yerinde. 006b/02, 007a/18, 021a/14, 024b/18, 034b/10, 039b/11, 043b/05, 045b/18 m.+dur 011a/10, 011a/17, 011b/19, 011b/19, 013a/17, 013a/18, 013a/18, 019b/19, 023b/05, 031a/10, 039b/05 m.+ısa 003b/05, 022a/02 m. ol- 006a/17, 011a/16, 013b/19, 037a/08, 037a/08, 039b/06.
muṭvāzıḳ : <Ar. Bir işle daima uğraşan. ḥummā-yı m. 001b/18 m. adlu sıtma 025b/07 m. ol- 008a/14 m. sıtma 025a/10, 025a/11.
muṭzır : <Ar. Zararlı. m.+dur 010a/12.
muṭzır : <Ar. Mecbur kalmış. m. ol- 027a/08.
müceb : <Ar. İcap etmiş, lazım gelmiş. m.+i 016a/02 m.+ince 016a/03.
mücerreb : <Ar. Denenmiş. 049a/01 m.+dür 048a/04.
müdahrec : <Ar. "zirāvend -i müdahrec" Yuvarlak yapraklı lohusa otu, (Aristolochia rotunda); karşı. dişi zirāvend, (bkz. zirāvend). 046b/03, 051b/02, 051b/08.
müḍāvat : <Ar. Hastaya bakıp, ilaç verme. m.+ı 038b/15.
müḍāvemem : <Ar. Devam. m. it- 045b/06, 050b/13 m. olın- 024b/11.
müddet : <Ar. Zaman, vakit. 007a/09 m.+den 011b/15 m.+i 010a/05, 011a/12, 014a/16, 017a/12,

017b/01, 019a/01, 022a/04,
026b/10, 050b/04
m.+(i) 010a/07, 021a/05
m.+in 017a/06
m.+inüñ 017a/13.
müfred : <Ar. Basit, mürekkep olmayan.
038a/05.
mükerrer : <Ar. Tekrarlanmış. 012b/10
ğıbb-ı m. 025a/11.
mülâzemet : <Ar. Bir şeyi yapma, gerekli
bir şeyi yapma.
m. it- 041a/09, 050b/14
m. olın- 047b/02.
mümkün : <Ar. Mümkün. 025a/04
m.+dür 030b/12, 030b/12
m.+ise 038a/18
m. ol- 017b/16, 025a/08, 031b/04,
032b/06, 034a/02, 039a/16,
039a/17, 039a/18, 039b/03,
045b/02, 047b/09.
mün'akis : <Ar. Tersine dönmüş,
çevrilmiş.
mâdde-yi m. 035b/19.
münâsib : <Ar. Uygun, münasip.
006b/16, 007a/18, 014b/14,
014b/17, 016a/06, 017a/04,
017b/03, 019b/14, 022a/07,
022a/15, 023a/17, 025a/15,
030b/12
m.+dür 007a/18, 011a/11, 018a/11
m. ol- 016b/03, 022a/05.
müntehâ : <Ar. Son, en son derece.
m.+da 037a/06
m.+sı 018a/08, 019b/11
m.+sına 014b/06, 018a/10,
019b/10, 024a/07, 035a/12,
044a/08, 044b/11
m.+sından 018a/08.
mür : <Ar. Mirra adı verilen ve
Arabistan'da yetişen bir ağacın
zamkı, (Comiphora myrrha); karşı.
mürî, mürr.

şâf-ı m. 049a/05
m.-i şâfî 037b/07
m. tohmı 035b/16.
mürdasenc : <Far. Doğal kurşunoksit;
karş. mürdâseng, mürdâsek,
mertek. 050a/05.
mürdâsek : <Far. Doğal kurşunoksit;
karş. mürdâseng, mertek, mürda
senc. 051a/15.
mürdâseng : <Far. Doğal kurşunoksit;
karş. mertek, mürdâsek, mürda-
senc. 037b/14, 040a/10,
045a/14, 049b/18, 051b/11.
mürdemük : <Far. Mürdümük; karşı.
mürdümük.
m.+ile 022a/12.
mürdümük : <Far. Mürdümük; karşı.
mürdemük. 032b/04, 033a/05,
033b/16
m.+den 035b/05
m.+ile 002b/19, 025a/17
m. şörvâsı 007b/01.
müreккеb : <Ar. Birleşik, terkip edilmiş,
karışık; karşı. karşıık. 024b/11,
024b/14, 024b/14, 038a/05,
042a/16
m.+dür 025a/09
ğayr-i m.+lerde 025a/08
m. ol- 008a/15, 024b/15, 037a/07,
042b/02, 047b/13
m. sıtma 002a/01, 024b/12,
025a/03.
müreккеbe : <Ar. Birleşik, terkip edilmiş,
karışık; karşı. mürekkeb.
ğarğa-i m. 042a/18, 042a/19.
mürekkib : <Ar. Bir bileşiği meydana
getiren.
m. ol- 026a/16.
mürî : <Ar. Mirra adı verilen ve
Arabistan'da yetişen bir ağacın
zamkı, (Comiphora myrrha); karşı.
mür, mürr. 018a/05, 029a/14

m.+den 023a/11, 023a/13,
029a/11
m.+le 029a/15.
mürr : <Ar. Mirra adı verilen ve
Arabistan'da yetişen bir ağacın
zamkı, (Comiphora myrrha); karş.
mürī, mürr.
m.-i şāfī 046b/01, 049a/10.
müsā'ade : <Ar. İzin.
m. it- 017b/05.
müsāfir : <Ar. Yoldan gelen, yolcu.
010a/04
m.+(e) 010a/03
m.+ün 010a/06, 010a/08.
müşhil : <Ar. Müshil, bünyedeki herhan
gi bir maddeyi hafifletici, sehl
edici. 009a/15, 009a/17, 015a/16,
015b/01, 015b/01, 017b/15,
017b/15, 026a/16
m.+dür 015a/05
m.+e 026a/18
m.+i 020b/05, 020b/04
devā-yı m.+i 046b/07
m.+ile 009a/06, 009a/08, 009a/09,
011a/21, 026b/06, 028b/07,
039b/07
m. vir- 008a/17, 008a/18,
008a/19, 015b/01.
müstaḥşafa : <Ar. Dayanıklı.
m. ol- 011a/03.
müşakil : <Ar. Şekilce bir olan, benze
yen.
m.+dür 026b/12, 035b/08.
müşebbeh : <Ar. Benzetilen.
m.+dür 030b/11.
müte'allik : <Ar. İlgili.
m. ol- 041b/03, 043a/16.
mütegayyir : <Ar. Değişmiş. 008a/11,
012b/03, 017a/01, 020a/02
m. it- 017a/02
m. kı1- 036a/02
m. ol- 001b/11, 001b/12, 003b/19,

007b/07, 012a/01, 021b/16,
023b/03, 042a/07, 045b/07.
müteḥalḥıl : <Ar. Kabarık, kabartılmış
olan.
m. ol- 011a/02.
müteḥayyir : <Ar. Hayrette kalan, şaşır-
mış.
m. ol- 029b/11.
müzevver : <Ar. Çeşitli sebze ve
meyvelerden yapılan çorbalar;
karş. müzevvere. 005a/03.
müzevvere : <Ar. Çeşitli sebze ve
meyvelerden yapılan çorbalar;
karş. müzevver. 004a/05, 006a/04,
007b/01, 009b/15, 013a/13,
014b/06, 014b/12, 019b/10,
020a/16, 022a/10, 023a/04,
028a/04, 033b/15, 035b/04,
043b/12, 043b/14
leblāb m.+si 029a/15
zīrbāc m.+si 029a/19
m.+sin 044b/01.

-N-

nabaḳ : <Ar. Sedir ağacı ve bu ağacın
meyvesi, (Cedrus).
alaca ḳurı n. 033b/17.
nabz : <Ar. Nabız.
n.+ı 016a/01, 017b/01, 025b/11,
030b/11
n.+ında 004a/06, 004a/13, 016a/12.
nāfi' : <Ar. Menfaatli, faydalı. 011a/15,
015a/12, 032b/12, 049b/05
n.+dür 003b/13, 018b/11,
020b/04, 020b/08, 021a/05,
021b/11, 026b/02, 030a/02,
033a/04, 033b/04, 038b/03,
039a/10, 040a/17, 044a/05,
048a/10, 049b/04, 049b/15,
050b/19, 051a/06, 051a/11,

051b/16
merhem-i n.+üñ 037b/10
devā-yı n.+üñ 049b/10
n. ol- 002b/14, 021b/05, 027b/04,
037b/14, 040b/02, 050a/19.

nākış : <Ar. Eksiklik, eksik.
n. ol- 027a/06.

naql : <Ar. Taşıma, aktarma.
def^c a-yı n. 010a/12
n. it- 010a/16
n. olın- 010a/11.

naqş : <Ar. Eksiltme, azaltma.
n. it- 033b/03.

na' nā : <Ar. Nane, (Mentha piperita).
n.+yıla 020a/17, 029b/06.

nānḥuvāh : <Far. Anason, (pimpinella
anisum); karş. anīsōn. 019a/11.

nār(I) : <Far. Nar ağacı ve meyvesi,
(Punica granatum); karş. enār,
rūmmān.
n. kabı 021a/06
n. suyu 043b/12.

nār (II) : <Far. Ateş.
n.-ı fārisī "Bir hastalık." 041b/10,
045a/11, 045a/12, 045a/15.

nārdāng : <Far. Nar, erik, elma gibi
meyvelerden elde edilen bir tür
pekmez.
n.+ile 029b/01.

nārdīn : <Ar. Nerdin, (Nardus stricta).
n. yağı 046b/05.

naṭrūn : <Ar. Doğal sodyum bikarbonat;
karş. burak-ı irmenī. 038a/11,
047a/11, 049b/04, 050a/10
n.+ıla 038a/08, 050a/08, 050a/13
n.+ü'l.-aḥmer 050a/07.

nāşır : <Ar. En çok el ve ayağın sürekli
sürtünmelere uğrayan noktaların-
da üst derinin kalınlaşması ve
sertleşmesiyle oluşmuş deri.
n. eti 042b/02.

naẓar : <Ar. Bakış.

n. eyle- 012b/15
n. it- 005b/12, 041a/10
n. ol- 030a/15
n. olın- 005a/06, 008b/05,
008b/09, 008b/15, 009a/01,
009a/05, 009a/13, 010a/17,
010b/17, 011a/05, 011a/15,
011a/19, 014b/01, 014b/08,
015b/20, 017b/01, 017b/04,
022a/15, 024a/10, 024b/12,
024b/15, 026b/16, 029b/09,
029b/13, 029b/16, 034b/03,
035a/15, 038a/10.

ne : Ne. 004a/12, 006a/03, 007b/02,
016b/12, 018a/04, 019b/11,
022a/14, 022b/18, 026b/09,
031a/11, 031a/16, 032a/01,
033a/13, 033a/19, 033b/02,
035a/11, 035b/08, 036b/18,
038a/05, 038a/06, 039a/03,
040a/06, 040b/07, 043b/07,
045b/04, 046a/08, 047b/01
n.+yile 009a/09.

nebtī : <Ar. Koyu yeşil ile kahve rengi
arasında, siyaha yakın koyu yeşil
renk; karş. nefṭī. 031a/13, 047b/18.

necrān : Yemen'de bir şehir.
n. çoğanı 004a/09.

nef : <Ar. Menfaat, fayda.
n. ol- 048b/10,
nef^c +(i) 035b/14.

nefes : <Ar. Soluk, nefes.
n.+i 028a/11.

nefh : <Ar. Bağırsak ve mide gazları.
06a/02.

nefs : <Ar. Ruh, can, hayat. 006b/17,
010b/14, 011a/18, 014a/08
n.+i 011a/16, 013b/18, 016a/19,
022b/15
n.+(i)011a/17,
n.+ini 006b/10, 006b/11, 006b/16
n.+üñ 031b/05.

neft : <Ar. Neft yağı.
n.+ile 049a/01
ağ n.+ile 048a/19.

neftī : <Ar. Koyu yeşil ile kahverengi
arasında, siyaha yakın koyu yeşil
renk; karş. nebī. 018b/10,
020b/06,
039b/13, 046b/11, 047b/14,
047b/17.

nehri : <Ar. Akarsuya mensup, akarsuyla,
nehirle ilgili.
fevtenc-i n. "Su nanesi, (Mentha
autica)." 027b/03.

nemeksü : <Far. Pastırma. 039a/03.

nemle : <Ar. Karıncalanma şeklinde
ortaya çıkan ve hızla yayılan,
sivilce şeklinde, ateşli ve yakıcı
bir tür alerjik cilt hastalığı.
002a/13, 002a/13, 037a/09,
037a/14, 037b/16
n.+de 037a/16
n.+dür 037b/02
n.+nüñ 037a/09, 037b/02
n.+ye 037b/10
n.+yile 037b/02.

nemmām : <Ar. Güzel kokulu, yaprakları
yemeklere konulan yaban kekiği,
barsama otu, (Thymus glaber);
karş. varsama. 048b/11.

nesne : Nesne, şey. 003a/05, 003a/11,
003a/15, 003b/14, 004a/07,
004a/07, 004a/13, 004a/16,
005a/07, 006a/02, 006a/03,
006b/07, 007b/11, 007b/14,
008b/01, 009b/03, 011a/10,
011b/02, 015b/11, 015b/14,
017b/05, 017b/08, 018a/04,
020a/07, 020a/18, 020b/11,
024a/13, 027b/14, 029a/04,
031b/07, 032a/01, 034a/12,
035b/04, 036a/18, 038a/06,
040a/03, 041a/05, 041a/08,

041a/16, 042a/11, 042b/01,
045a/08, 045a/17, 045b/18,
046a/08, 047b/03, 051b/16
n.+den 023a/14
n.+dür 034b/03, 042a/10,
046b/02, 048b/12, 049a/08,
050b/07
n.+le 007b/06, 014a/10, 039b/01
n.+ler 007b/02, 011a/19, 015b/12,
016a/03, 021a/13, 021a/13,
022a/14, 022b/18, 026b/11,
027a/09, 027b/16, 031a/11,
031b/05, 035a/10, 035a/11,
035a/15, 035b/09, 035b/10,
035b/13, 035b/15, 036b/19,
037a/02, 037a/14, 038a/12,
038a/15, 038b/07, 041b/01,
044a/07, 046a/02, 049a/08
n.+lerden 005b/01, 009b/03,
014a/12, 021b/09, 026a/18,
027a/11, 035a/09, 035b/03,
035b/04, 035b/14, 038b/08,
040b/07, 047b/15, 050a/17
n.+ler(i) 020b/14, 028b/18,
045a/16, 046b/15, 050a/11
n.+lerile 004a/08, 007b/10,
007b/10, 026a/12, 031a/17,
035b/11, 036b/19, 037a/13,
038b/07, 043b/13, 046a/01,
047b/01
n.+leriledür 034b/04
n.+lerle 023a/11
n.+nüñ 009a/05, 015b/08,
023b/06n.+ye 008b/08
n.+yi 008a/17
n.+yile 029a/01.

neşter : <Far. Hekim bıçağı.
n.+ile 047b/07
n. ur- 034b/09.

nev^c : <Ar. Tür, çeşit.
n.+dür 048a/06
n.+i 037b/02

n.+indendür 041a/10
n.-i âhar 024a/11.
nevbet : <Ar. Nöbet, sıra, hastalık nöbetleri. 001b/18, 011a/05, 011a/06, 011a/06, 011a/07, 011b/10, 012b/15, 012b/17, 013b/08, 013b/09, 014a/01, 014b/05, 014b/06, 014b/08, 014b/11, 014b/12, 016a/15, 016a/16, 017a/11, 018b/15, 019a/01, 020b/10, 026b/03, 026b/03
n.+den 018b/12, 030b/01
n.+i 002a/04, 003a/19, 011a/06, 011a/07, 011a/13, 011b/09, 013a/01, 013b/09, 016a/14, 016a/14, 016a/17, 016b/01, 018a/13, 018a/15, 018b/13, 019b/03, 020a/12, 025a/12, 025a/16, 025a/18, 025a/19, 030a/09
n.+(i) 014a/16, 026b/07
n.+inde 014b/11
n.+inden 020a/11, 030a/15
n.+inüñ 013a/02, 013b/12
n.+ler 009b/02
n.+üñ 018b/11, 030a/14
vaqt-ı n.+de 012b/18.
nevbetlü : <Ar.-T. Nöbeti olan. 011a/05, 011b/09.
nezle : <Ar. Nezle.
n.+ler 031b/08.
nihâyet : <Ar. Sonuç.
n.+ine 010a/13
n.+in(e) 010a/18
n.+inde 017b/02.
nîlüfer : <Far. Nilüfer çiçeği, (Nymphaea).
002b/05, 012b/12, 023b/17, 027b/07, 027b/12, 030b/15, 034a/14
n.+ile 031b/13, 034a/04, 047b/01
n.+le 002b/14, 007a/08, 032b/14

n. yağı 002b/16, 003a/18, 006a/15, 032b/19
n. yağ(ı) 027b/12, 031b/03.
nim-birşit : <Far. Pişmiş çılıbr; karş. nîmbirşit. 031a/10.
nîm-birşit : <Far. Pişmiş çılıbr; karş. nimbirşit. 17b/10.
nişâstâ : <Far. Nişasta; karş. nişâste, nişeste, nişeşte. 032a/08, 032a/13, 033b/05.
nişâste : <Far. Nişasta; karş. nişâste, nişeste, nişeşte. 028a/07.
nişeste : <Far. Nişasta; karş. nişâste, nişâstâ, nişeşte. 044b/08.
nişeşte : <Far. Nişasta; karş. nişâste, nişeste, nişâstâ.
‘aşfur n.+si suyu 048b/17.
nitekim : Nitekim. 003b/03, 010a/06, 010a/08, 011b/12, 014a/17, 016a/07, 021b/16, 038b/09, 039a/15, 040b/03, 040b/11, 041a/07, 044a/08.
nohūd : <Far. Nohut, (Cicer arietinum); karş. nohūz. 006a/05, 049b/18, 051a/04, 051a/10.
nohūz : <Far. Nohut, (Cicer arietinum); karş. nohūd.
n. unı 046a/12.
nokta : <Ar. Benek, leke.
n.+lar 050a/06.
nüşâdır : <Far. Nişadır. 049b/06.
nuṭūl : <Ar. Çeşitli otların kaynatılarak suyunun başa dökülmesi ya da buharının başa tutulması şeklinde kullanılan bir grup ilaç.
n. it- 036a/05.

-O-

od : Od, ateş. 034a/10, 034a/11, 042b/04
o.+dan 022b/10

o.+ıla 022b/09, 050b/19
o.+ın 018b/08
o. dili 041b/11
o. yalnız 041b/11.
oğlan : Çocuk. 008b/17, 040b/18,
041a/02, 050b/08.
oğlancuk : Küçük çocuk. 043b/06
o.+lar mizacı 013b/02
o.+lara 013a/18.
oğlanlık : Çocukluk dönemi.
o. yaşı 037a/04.
oğlak : Keçi yavrusu.
o. eti 007a/01, 017b/10, 040a/01,
045b/13
o. et(i)034a/07.
ol- : Olmak, bulunmak, meydana gelmek.
o. -a 009a/18, 016b/17, 017a/12,
018b/12,029a/17, 031a/04,
037a/12, 039a/01,
039b/15,047a/17
044b/18, 047b/12
âhîrî o. -a 51a/14
ak o.-a 006b/06
ak buğday unı o.-a 031a/05
akıdur o.-a 009a/14
‘aksi o.-a 002a/03
akvâ o.-a 037a/09
‘arız o.-a 034b/02, 037b/18
arınmış o.-a 023b/15
artuk o.-a 001b/18, 016a/09,
035b/14
artuğırak o.-a 024b/17, 038a/10,
038a/11
aşkâr o.-a 015a/17
aşkâre o.-a 031b/08, 002a/02
az o.-a 038a/11
azırak o.-a 025a/01
bağlı o.-a 023a/14
bağsınca o.-a 043b/07
ballu o.-a 021a/15
berâber o.-a 024b/17, 035a/13,
038a/13, 039a/10

beķā-yı zāyil o.-a 014a/04
bilic o.-a 026a/01
bilic şōrvāsı o.-a 006a/08
bir mişkāl o.-a 032b/03, 033b/08
bişmiş o.-a 005a/09, 012b/19,
014b/10, 015a/17, 016a/12,
017b/10, 029a/17, 036a/04,
037a/18, 040a/02, 040b/06,
044a/15, 044a/19, 044a/19,
044b/02
çok o.-a 007a/09
çok ider o.-a 006a/11
çıkmiş o.-a 038b/17, 046b/13
çil eti o.-a 016a/13
çoğırak o.-a 038a/12
darı o.-a 032b/05
datlı o.-a 002b/12, 031b/14,
036a/06
dārcinî o.-a 017b/11
derecede o.-a 038b/08, 038b/09
devāsında o.-a 026b/19
devāsından o.-a 024b/12
doğranmış o.-a 028b/18
doğunur o.-a 012b/14, 024a/01,
029b/14, 034a/16
dōgılmış o.-a 018b/10, 028a/03
dōgılmış o.-a 034a/05, 037a/18
dökılmış o.-a 044b/01
dökılmış o.-a 012a/02
dōşenilmiş o.-a 024a/01
durak o.-a 017b/11
düzılmış o.-a 004b/16, 012a/03,
013a/14, 014b/05, 016a/10,
023b/14, 029a/12, 029b/02,
029b/06, 031b/01, 035a/19,
035b/06, 045b/10, 045b/14
düzılmış o.-a 026a/01, 026a/02,
031a/04
eftimūnla o.-a 014b/15
ekşer o.-a 020a/04, 023a/06
erimiş o.-a 037b/12
evvelkileyin o.-a 027a/07

eyü o.-a 020b/11, 021a/14,
027b/08, 039b/18, 047a/07
ezilmiş o.-a 037a/18, 046b/17
ğalīz o.-a 010b/10, 019b/17
ğızā o.-a 027a/09, 039b/19
ğızāsından o.-a 019a/01
gizlü o.-a 002a/02
gökçek o.-a 030b/10
gül suyu o.-a 027b/05
gül yağı o.-a 027b/06
hazm o.-a 033a/02
hādiş o.-a 002a/12, 006b/09,
019b/17, 020a/02
hāli o.-a 020a/13
hāliş o.-a 001b/15
harbak o.-a 046a/04
hariş o.-a 024a/03
harr u raṭb o.-a 046a/06
haşıl o.-a 049b/09
hāşıl o.-a 001b/18, 002a/11,
002a/13, 027b/04
hayşiyetile o.-a 030b/18
ılıcağ o.-a 032b/11
ırağ o.-a 002b/08
ısfānāh şōrvāsı o.-a 004b/09
ıslanmış o.-a 004b/10, 005a/11,
035b/02
ıslanmış o.-a 005a/08, 018b/14,
023b/01, 023b/14, 026b/08
ıssı o.-a 010b/16, 031b/02
ısıcağ o.-a 023b/17
ısıcağırağ o.-a 035b/01
ısıtıcı o.-a 050a/15
i^ʿ tibārınca o.-a 009b/01, 009b/03
iḥtiyācı o.-a 037b/11
iki mişkāl o.-a 048a/03
^ʿ ilācında o.-a 026b/18
istifrāğında o.-a 014a/19
işlenmiş o.-a 028a/19
itmiş o.-a 008a/18
kabz o.-a 035a/17
kara o.-a 040b/01

karışılmış o.-a 016b/04, 035b/03
karışmış o.-a 004b/18, 006b/06,
012b/09, 020a/07, 044a/16,
044a/17, 050a/15
katı o.-a 002a/16
katılmış o.-a 007a/03, 020a/05
katırağ o.-a 038a/19
kavī o.-a 016a/08
kaynanmış o.-a 018b/14, 019b/04,
020a/10, 032a/16, 032a/17,
032b/16, 034a/04, 045a/06,
047a/02, 047a/16, 047b/01,
048a/02
kaynatılmış o.-a 010a/19
kerevyā o.-a 017b/11
kesb ider o.-a 030b/10
kettān bizinden o.-a 031b/04
keymūs o.-a 017b/12
kısa o.-a 022a/04
kıvāmı o.-a 050a/09
kişi o.-a 025a/07
koğulanmış o.-a 005b/09
koyı o.-a 034b/17
koyurağ o.-a 023a/06
kurı o.-a 005b/04
kuvvetlenmiş o.-a 037a/11
kuvvetlü o.-a 024a/05, 024b/17,
029b/15, 037b/03
kurd eşeni o.-a 016b/17
küçük o.-a 016b/16
ma^ʿ idede o.-a 013a/08
maḥbūs o.-a 024a/06
mādde-yi mün^ʿ akis o.-a 035b/19
māyāhoş o.-a 013a/15
māyil o.-a 017b/19, 039b/17
melhem o.-a 040a/12
menfa^ʿ at o.-a 047a/03
menfa^ʿ ati o.-a 022b/05
menfa^ʿ atlü o.-a 022b/05
merhem o.-a 037b/12, 037b/16
meşgül o.-a 016a/16, 018a/12,
018a/14, 019b/13

mevzi^ç lerde o.-a 046a/05
mıkdârca o.-a 007b/15
mıkdârda o.-a 033a/02
muşaffâ o.-a 012b/16
mu^ç tedil o.-a 015b/06, 039b/17
muhkem olmuş o.-a 046a/04
muğavvâ o.-a 004a/15
mürebbâ o.-a 028b/16
mürebbâ olmuş o.-a 045a/09
muğavvâ olmuş o.-a 045b/11
muṭayyeb o.-a 005b/08
mürdümük o.-a 032b/04
müreккеb o.-a 042b/02, 047b/13
mürekkib o.-a 026a/16
nâfi^ç o.-a 002b/14, 015a/12,
021b/05, 032b/12, 037b/14
nesnelerden o.-a 038b/08
ovılmış o.-a 005b/04, 005b/04
ölinmiş o.-a 045a/19
öñdin o.-a 020a/12
örtülmüş o.-a 043a/08
râḫat o.-a 002b/17, 014a/13,
017a/04, 019b/13
sâkin o.-a 003a/02, 010b/15,
017a/04, 023a/18
sâkıṭ o.-a 029b/12
sevdâdan o.-a 001b/16, 002a/16
sevdâvî o.-a 017b/12
sıvuk o.-a 006b/06, 018a/19
sıvukıraq o.-a 012a/11
sirke o.-a 027b/05
sovudur o.-a 008a/01, 008a/03
sovuğ o.-a 010b/14, 011b/05,
012b/13, 023b/18, 035b/01
şovımış o.-a 006b/12
şıvumış o.-a 004b/15
sulanmış o.-a 023b/19
sulu o.-a 013b/10
südde o.-a 021a/15
şıfatlu o.-a 017b/06
şoñra o.-a 020b/13
şekerden o.-a 020a/06

şorbâ o.-a 006a/04
ṭabi^ç atlanmış o.-a 037a/17
terbiyet olmuş o.-a 007a/08
ṭolı o.-a 034b/07
urılurmuş o.-a 023b/15
üzerine o.-a 009a/18
var o.-a 030b/10
verem o.-a 029a/03
yanar o.-a 049a/01
yaḥni^ı o.-a 047b/12
yaş o.-a 007a/09, 014a/04
yakın o.-a 003b/07
yidürmişler o.-a 049b/10
yir o.-a 004b/06, 034a/15
yirde o.-a 023b/19
yirlerde o.-a 012b/14, 023b/19,
039b/19
yiyni o.-a 022a/03
yoğurılmış o.-a 035b/13
yumşığıraq o.-a 038a/19
yumşak o.-a 002b/13, 004b/14,
030b/11
yumşak olmuş o.-a 050a/04
za^ç fi o.-a 049a/18
za^ç if o.-a 018a/07, 021a/08
zaḫmet o.-a 018a/06
zâhir o.-a 016b/10, 031b/08
zâyil o.-a 043b/04
zîrbâc o.-a 006a/08017a/12
râḫat o.-acağ 030a/05, 031b/16
meşğül o.-alar 003b/02, 008a/16
karışmışlar o.-alar 038a/07
ardınca o.-an 026b/10
az o.-an 011a/16
çarız o.-an 002a/04, 006a/14,
009b/03, 026b/18, 026b/19,
027a/11, 027a/11, 030b/01,
030b/05, 030b/06, 042a/15
balğamdan o.-an 025b/17,
026a/09
dıkğ sıtmasına o.-an 025b/13

dāyimī o.-an 001b/19, 003b/01,
009b/18, 011a/10, 011b/02,
020a/01, 012a/10, 020a/01,
023b/03
ğālib o.-an 008a/16
hāşıl o.-an 001b/03, 001b/04,
001b/07, 001b/08, 001b/09,
001b/10, 002b/04, 003b/02,
003b/04, 026a/11, 028b/13
hādiş o.-an 001b/06, 001b/07,
001b/11, 002a/14, 002b/02,
003a/04, 004a/17, 004b/02,
004b/03, 004b/04, 004b/05,
006a/10, 006b/08, 006b/16,
007a/06, 007a/16, 007b/05,
007b/06, 012a/18, 012b/02,
027b/02, 034a/18, 035b/17,
036b/05, 043b/01
h̄asta o.-an 034b/13
h̄astalık issine o.-an 039b/16
h̄āzır o.-an 006b/02, 008b/09,
043b/05
ıraç o.-an 018a/08,
içinde o.-an 021b/17
isti' māl o.-an 023b/05
қан ğalebesinden o.-an 027a/01
қандан o.-an 021b/18, 037a/05
қойы o.-an 024b/19
lāyık o.-an 020a/04, 030b/12,
047b/09
maḥşūş o.-an 041b/04, 041b/08,
menziline o.-an 047b/15
muḥtāc o.-an 008b/04, 008b/08
muḥtāc-ı āliye o.-an 021b/19,
muvāfiq o.-an 037a/08, 037a/08,
müreккеb o.-an 037a/07
müte' allıq o.-an 041b/03, 043a/16

müteğayyir o.-an 001b/12,
007b/07
nevbeti o.-an 002a/04, 026b/03,
026b/03
revā o.-an 018a/18
sıtmalu o.-an 003a/04
tābi' o.-an 027a/11
tiz o.-an 009b/06, 021b/19,
022a/15, 022a/16
uzun o.-an 018a/07
'uzuvda o.-an 036b/06
üzülmegile bile o.-an 042b/01
vaqtda o.-an 044b/03
yabrağından o.-an 005a/18
yüzde o.-an 042a/05, 042a/09
za' f o.-an f 013b/06
za' if o.-an 025a/01
zıkr o.-an 003a/16
h̄adiş o.-andur 043b/01
o.-an(1) 009b/15
o.-anlar(1) 004a/02
sebebden o.-anuç 037b/19
tābi' o.-anuç 038a/01
h̄adiş o.-ar 038b/04
menfa' ati o.-ayıldı 047a/10
muvāfiq o.-ayıldı 006a/17
nāfi' o.-ayıldı 027b/04
'arız o.-dı 030a/15
h̄adiş o.-dı 038a/10
kim o.-dı 026b/04
sevdāvi hıltdan o.-dı 026b/04
tamām o.-dı 041b/06
tedbīr o.-dı 017a/09
zāhir o.-dı 041a/08
'amel o.-dısa 033a/11
'arız o.-duğı 011a/19
artmağda o.-duğı 035a/09
çok o.-duğı 038a/12
ğalīz o.-duğı 016b/18

ğālib o.-duğı 016b/18
halel o.-duğı 025a/18
hālī o.-duğı 014a/01
hılālī o.-duğı 014a/01
hācet o.-duğı 011a/14
hādiş o.-duğı 017b/01, 020a/05,
040b/09
hāzır o.-duğı 020a/12
kātı o.-duğı 004a/10, 011a/10
kātı o.-duğı(1) 003a/17
kuru o.-duğı 030a/14
mu‘ tedil o.-duğı 014b/09
sākin o.-duğı 008a/07, 008b/09,
039b/18
sovuğ o.-duğı 009a/03
terk o.-duğı 016a/15
uzun o.-duğı 026b/10
latīf o.-duğıçün 015a/09
hādiş o.-duğın 045b/07
çok o.-duğından 003b/17
ğālīz o.-duğından 017b/16
hām o.-duğından 019a/15
kātı o.-duğından 015a/07
koyu o.-duğından 003b/17
sovuğ o.-duğından 039b/11
yapışuğ o.-duğından 003b/18
k̄abz o.-duğıçün 014b/17
çok o.-duğıçün 042a/12
o.-duğ 037b/17
z̄ikr ider o.-duğ 037b/17
ğālīz o.-duğdan 019a/15
k̄ābız o.-duğdan 015a/05
ma‘ cūn o.-duğdan 051a/02
nazar o.-duğdan 030a/15
hādiş o.-ıcağ 021b/19
tamām o.-ıcağ 010a/01
āhır o.-ınca 010b/02
aşağa o.-ınca 024a/09
gibi o.-ınca 037b/09
hareket ideler o.-ınca 046b/07
sağ o.-ınca 010a/16
sākin o.-ınca 007b/03

tamām o.-ınca 007b/04, 013b/15,
018a/10, 024a/09
uzun o.-ınca 009b/18
vağt o.-ınca 013b/09
vağt-ı hāzır o.-ınca 024a/08
zāhir o.-ınca 013b/12, 020a/15,
018b/01
yiyni o.-ınca 002b/11
zāyil o.-ınca 050b/14, 002b/10,
045b/09
bālīg o.-madığ 050b/08
baş bert o.-madın 045b/07
müteğayyīr o.-madın 042a/07,
045b/07
zāhir o.-madıyısı 013b/16
bālīg o.-maduğ 040b/17
aşağa o.-mağa 035b/08
iriñ o.-mağa 035b/15, 036b/03
zāyil o.-mağa 003b/07
hādiş o.-mağı 037a/10
fāsīd o.-mağıla 027a/03
kuvvetlü o.-mağıla 023b/09
kātı o.-mağıla 005a/06
meşğül o.-mağıla 030a/12
toğme o.-mağıla 027a/03
yumşaq o.-mağıla 005a/05
yumşaq o.-mağıçün 006a/16
rağat o.-mağıçün 008b/03
yaş o.-mağıçün 007a/15
vağtında o.-mamağıla 024b/09
sākıt o.-mamağıçün 008b/14
dırnağ alaca o.-mak 042a/14
düşvār o.-mağda 018a/18
kātı ırāğ o.-mamışdur 008a/04
o.-masa 011b/04, 015b/01
‘alāmet(i) o.-masa 004a/06
fāsīd o.-masa 036b/11
ğıbb-ı hālīş o.-masa 013a/02
içmek o.-masa 011b/07
kādīr o.-masa 014b/18
kāvī o.-masa 008b/13, 030b/01
koyı o.-masa 032b/08

ķurı o.-masa 044a/12
muntazım o.-masa 011a/13
muhtelif o.-masa 011a/06
mümkin o.-masa 039a/18
münāsib o.-masa 022a/05
nesne o.-masa 004a/07
öksürügi o.-masa 043b/09
redī o.-masa 035b/18
sākin o.-masa 046a/01
sebeb o.-masa 037a/03
sıtma o.-masa 033a/13
şālih o.-masa 029b/03
tiz o.-masa 010b/01
tīz o.-masa 011b/10
tīzlik o.-masa 020a/14
toli o.-masa 034b/04
zāhir o.-masa 011b/05, 0015a/19,
31a/09
za^c f o.-masa 012b/18, 026a/06
za^c īf o.-masa 011b/04
za^c īf de o.-masa 008b/13
‘ārız o.-masun 031b/09, 043b/16
ıssı o.-masun 015b/17
sāķıt o.-masun 010a/09
ağsuruķ o.-maķ 002a/06
‘ārız o.-maķ 002a/07
büyük o.-maķ 016a/01
ğālib o.-maķ 016a/05, 016a/06,
017b/13
ķabarcuķ o.-maķ 042a/01
kızıl o.-maķ 016a/01
ķurı o.-maķ 002a/08, 029a/06
laţif o.-maķ 009b/16
mu^c tedil o.-maķ 010b/12
yumşaq o.-maķ 002a/08, 029a/05,
033b/01
za^c īfıraķ o.-maķ 049a/16
ziyāde o.-maķ 048b/19
hażm o.-maķda 011a/11
ıssı o.-maķda 007b/16
meşgöl o.-maķda 019b/14
ķurı o.-maķdan 030b/04

müteğayyir o.-maķdan 021b/16,
023b/03
sāķıt o.-maķdan 010a/02
sevdā o.-maķdan 002a/17
tolu o.-maķdan 010b/08, 010b/11
yaramaz o.-maķdan 007b/16,
008a/04, 008a/10
yumşaq o.-maķdan 044b/03
za^c īf o.-maķdan 010b/10
fāsıd o.-maķdur 027a/13
iştihā sāķıtı o.-maķdur 028b/05
ķurı o.-maķdur 027a/14
yumşaq o.-maķdur 027a/13
daķı o.-maya 012a/11, 019b/09
datlu o.-maya 003a/02
eksük o.-maya 020a/12
eski o.-maya 012a/11, 016b/04,
019b/09
ıssı o.-maya 031b/14
ķalıń o.-maya 024a/05
ķatı o.-maya 030b/11
meşgöl o.-maya 018a/11, 018a/14,
019b/12
sāķıt o.-maya 010a/07
sovuķ o.-maya 032b/18
yińi o.-maya 016b/04
zāhir o.-maya 013a/02, 021b/12,
030b/11, 031b/06, 045a/07
zāyil o.-maya 024a/07
ziyāde o.-maya 018a/06
za^c īf o.-mayalar 019b/17
zāyil o.-mayalar 013b/10
ğāfil o.-mayasın 026b/18, 027a/01
‘alāmet o.-mayıncaķ 028b/19
‘ārız o.-maz 025b/02, 025b/02
daķı o.-maz 015a/07
fāsıd o.-maz 037b/19
hāli o.-maz 025a/11
hażm o.-maz 011a/11
ķan o.-maz 013a/08
menfa^c at(i) o.-maz
033b/18meşgöl o.-maz 010a/14

mezerreti o.-maz 024b/10
mümkün o.-maz 017b/16, 039a/16,
039b/03, 045b/02
müyesser o.-maz 007b/18
nesne o.-maz 017b/08
soğmağı o.-maz 014a/17
tiz o.-maz 034a/17
uzun o.-maz 017a/12
yakın o.-maz 039a/16, 039a/19
zarar o.-maz 023b/06
hazm o.-mazdan 013a/07
zāhir o.-mazdan 045a/10
hāzır o.-mazsa 002b/17
emīn o.-mazsın 010a/02
balıla o.-mıř 021b/07
biryān o.-mıř 023b/02, 023b/07,
028a/18
hab o.-mıř 051b/16
kalyā o.-mıř 031a/07
muḥkem o.-mıř 046a/04
muḥavvā o.-mıř 045b/11, 050b/16
muḥavvī o.-mıř 050a/16
müteğayyir o.-mıř 012a/01
mürebba o.-mıř 045a/09, 031b/03
sākin o.-mıř 003a/19, 006a/18,
007a/10
süçiden o.-mıř 002b/07, 023b/16
terbiyet o.-mıř 007a/08
yumşak o.-mıř 050a/05
o.-mıř şeftālū 004b/13
maḥbūs o.-mıřdur 003b/13
acı şafrādan o.-sa 12b/05
ağrı o.-sa 035a/16
‘azīm o.-sa 026b/17
‘aseliyye o.-sa 041a/11
‘asīr o.-sa 036a/17
‘avratda o.-sa 039b/06
‘arız o.-sa 005a/12, 005b/03,
014a/10, 025b/16, 026b/13,
027a/08, 029a/04, 029b/05,
029b/16, 030a/03, 030a/08,
030a/14, 030b/03, 050a/16

ağsuruk o.-sa 027b/17
āḥir(i) o.-sa 033a/03
āḥirinde o.-sa 013b/10
ağ o.-sa 021a/15, 021a/19,
047b/06
ağall o.-sa 011a/16
alçağ o.-sa 024a/12
artuğ o.-sa 009b/16, 025b/07,
025b/09, 041a/13
aşağa o.-sa 034b/12
az o.-sa 003a/12, 006b/05,
007b/14, 017a/13
balğamdan o.-sa 027a/19
bārid o.-sa 008a/01, 008a/08
berāber o.-sa 024b/17, 025b/09
berk o.-sa 011a/04
birkaç gün o.-sa 045b/09
bişinci gün o.-sa 004a/14
boşalmağdan o.-sa 010b/11 bo-
yanmış o.-sa 014b/02, 020a/08
böyle o.-sa 006a/11, 019a/16
bu resme o.-sa 011b/16, 025a/15,
047b/04
büyük o.-sa 036b/06
cem^c o.-sa 034b/06, 034b/07,
036b/01, 045a/18
çok o.-sa 021a/14, 035b/17
çok o.-sa 029b/11
dağı o.-sa 046b/18d
ar o.-sa 003b/18
dayim o.-sa 027a/17
dāyim o.-sa 005a/15, 008a/14
dāyim olan sıtmadan o.-sa
011b/02
demevī o.-sa 008a/15
dutar o.-sa 008a/13
düşvār o.-sa 036a/17
düzilmiş o.-sa 032b/12
eger o.-sa 029b/09, 035a/15,
039b/06
eger suyıla o.-sa 026b/15

ertesı o.-sa 022a/15
evvelbahār o.-sa 008b/15, 045a/01
evvellerinde o.-sa 045b/05
eyü o.-sa 022a/17
fazla o.-sa 011a/20
fini o.-sa 033b/18
geç o.-sa 023b/06
gic o.-sa 043b/14
güz o.-sa 008b/15
ğālīz o.-sa 010b/06
ğālib o.-sa 011b/14, 015b/04,
015b/11
ğālibrağ o.-sa 015b/05, 026b/16
ğıbb o.-sa 008a/12
gıce o.-sa 013b/06
ğuşsa o.-sa 012b/11
ğuşşalu o.-sa 023b/09
gül suyu bile o.-sa 040b/02
gün o.-sa 004a/12
güz o.-sa 045a/01
hāl bu o.-sa 006b/03,015b/06,
029a/10, 033a/11
hācet o.-sa 037b/08
hādiş o.-sa 004b/17, 07a/06,
007a/18, 010b/08, 012a/12,
017a/19, 036b/06, 038b/15,
050a/06, 050b/15
halel günü o.-sa 013a/02
hāli o.-sa 033a/03, 033a/12
hāliş o.-sa 013b/12
hāllü o.-sa 034a/17
hām o.-sa 011b/10, 025b/19,
026a/12
hār o.-sa 008a/03, 008a/07
hārāret o.-sa 026a/06
hasta o.-sa 027a/03
hastalık o.-sa 022b/19
hastalıktan o.-sa 022a/16
hāşıl o.-sa 028b/14
hılta o.-sa 008a/12
hıltdan o.-sa 050b/03
hılta-ı balğamī o.-sa 015b/10

hıddetde o.-sa 009b/10
ırağ o.-sa 010b/01, 010b/03,
010b/05
ıssı o.-sa 006b/05, 008b/18,
021b/05, 029b/14
içmek o.-sa 006b/04, 011b/03
içmemek o.-sa 006b/05
ikindüden sonra o.-sa 032a/01
ince o.-sa 025b/11
iri o.-sa 023a/18
irilik o.-sa 044a/06
irtesi o.-sa 005b/09
ishāl o.-sa 032a/18
kaçan bir mişğāl o.-sa 046b/19
kandan o.-sa 008a/15
karışık o.-sa 008a/16
katı o.-sa 003b/08, 003b/18,
003b/19, 005a/11, 006a/18,
022b/12, 023b/01, 025a/01,
025b/12, 025b/19, 026b/19,
030a/16, 038a/11, 038a/13
katırağ o.-sa 025b/08
kavī o.-sa 003b/06, 008b/10,
010a/17, 010b/02, 010b/03,
010b/09, 010b/11, 011b/03
kış o.-sa 004b/11, 007a/04,
008b/17, 009a/02, 012b/14,
035b/01, 044a/10, 045a/01,
048a/12
kış günü o.-sa 023b/17, 030b/17,
047a/18
kış vaqtı o.-sa 021a/19
kızıl o.-sa 017b/05, 025b/11koyı
o.-sa 017b/02, 017b/04
kış zamān(ı) o.-sa 019b/05
kurı o.-sa 014b/08, 023a/08,
024a/19, 029a/06, 044a/12,
051b/10
kuşur o.-sa 023b/06
kuvvetlü o.-sa 020a/08, 022a/09,

023b/05, 022b/12, 025b/11,
026b/16, 026b/17, 026b/19,
027a/19, 035b/06,
laṭīf o.-sa 010a/14, 010b/07
laṭīfile bile o.-sa 015b/02
ma' idede o.-sa 005a/07
maḥbūs o.-sa 033a/17
māyil o.-sa 009a/17, 013b/18
meyl o.-sa 009a/13
mu' tedil o.-sa 008b/16, 010b/04,
010b/05, 038a/13
muḥkem o.-sa 003a/14, 033b/18,
039a/15, 045b/02, 046a/14,
047b/05
muḥtāc o.-sa 009a/06, 009a/11,
009a/12, 011a/22, 023a/16,
024a/14
muḥtebes o.-sa 005b/12
muḥtelif o.-sa 011a/13
muvāfiq o.-sa 011a/16, 039b/06,
043b/05
muvāzīb o.-sa 008a/14
mümkin o.-sa 031b/04, 032b/06,
034a/02, 039a/17
mürekkeb o.-sa 008a/15, 024b/15
müstaḥṣafa o.-sa 011a/03
müteğayyir olmağdan o.-sa
023b/03
müteḥalḥıl o.-sa 011a/02
müteḥayyir o.-sa 029b/11
nesne o.-sa 045b/18
nevbet günü o.-sa 012b/15,
013b/08
neveti gün o.-sa 018b/13
nevetlü o.-sa 011a/05, 011b/09
nev' -i āḥarla o.-sa 024a/11
nihāyetinde o.-sa 017b/02

oğlan o.-sa 008b/17
oğlancuq o.-sa 043b/06
öksürük o.-sa 027b/18, 043b/09,
043b/12, 044a/17
p̄ir o.-sa 008b/17
p̄irlik yaşı o.-sa 019b/05
renklü o.-sa 016a/11
rıbc o.-sa 008a/13
şa' b o.-sa 030a/16
sākin o.-sa 005a/07, 005b/06,
006a/09, 007a/10
sāqıt o.-sa 028a/17
şavāb o.-sa 017b/09
sebebile o.-sa 029b/09
sebebinden o.-sa 029a/01
şıfatlu o.-sa 041a/15
sıtma o.-sa 027a/02, 033a/15
sıtmadan o.-sa 011b/02
sıtması o.-sa 035b/06
şıgil o.-sa 011a/20
sovuq o.-sa 006b/03, 008a/08,
008a/09, 008b/18, 008b/19,
019b/05, 024a/03
söyündürmekçiün o.-sa 025b/06
sulardan o.-sa 003a/17
susalık o.-sa 023b/09
şeb suyından o.-sa 003a/17
tağılmış o.-sa 011a/08
tamām o.-sa 024a/12
tedb̄ir o.-sa 034a/17
terk itmek o.-sa 016a/17
tiz o.-sa 007b/13, 010a/18,
014b/02, 011b/08, 025b/11
tiz sıtma o.-sa 027a/08
tizlik o.-sa 016a/12
ṭolı o.-sa 034b/08
ṭolu olmağdan o.-sa 010b/11
' uzuvlarda o.-sa 034b/13
uzun o.-sa 003b/01, 003b/03
009b/17, 010a/08, 015b/20,
016a/10, 019a/01, 021a/19,
050b/04

uzunuraķ o.-sa 009b/16
uzvda o.-sa 039a/17
üç günden sonra o.-sa 035a/08
üçüncü gün o.-sa 004a/05
üsünde o.-sa 005b/15
vaķı' a o.-sa 011b/14
vechile o.-sa 011b/12, 041b/02
verem o.-sa 011b/06
veremsüz o.-sa 036b/17
yaķar o.-sa 023a/19
yaķın o.-sa 010a/06, 010b/04,
010b/06
yaluñuz o.-sa 045a/15
yaramaz o.-sa 036a/01
yarındası o.-sa 006a/06, 045a/06
yaş o.-sa 019b/05, 021b/01
yaşında o.-sa 021b/01
yaz o.-sa 004b/12, 009a/02,
012b/13, 021b/05, 023b/17,
035b/17, 044a/10, 047a/18
yaz günü o.-sa 006b/11, 007a/03,
008b/17,046a/01
yaz gün(i) o.-sa 011b/07, 020a/16,
022a/09, 034a/15
yaz vaķtı o.-sa 035b/01
yaz zamānı o.-sa 032b/11
yidi gün o.-sa 026a/02
yigid o.-sa 008b/15, 021b/06
yimek o.-sa 023a/05
yir o.-sa 022b/14
yiyni o.-sa 002b/11
yuķarısında o.-sa 011a/08
yuķaru o.-sa 034b/11
yumşaq o.-sa 006a/19, 029a/16,
031a/09, 032a/10, 033b/02,
038a/10, 044a/14
zaķir o.-sa 012a/10
zarüret o.-sa 008b/19
zāhir o.-sa 004a/05, 004a/13,
005b/18, 011b/03, 012a/16,
013b/13, 014b/13, 015b/20,

016a/06, 016a/06, 016b/03,
018b/01, 019a/02, 020a/19,
021b/13, 030b/09, 032b/05,
043b/03, 045a/08
za' f o.-sa 026a/05
za' if o.-sa 004a/01, 008b/11,
010b/01, 010b/10, 011b/06,
011b/08, 012a/15, 012a/16,
020a/18, 022a/13, 022a/19,
022b/13, 023a/05, 036a/01
za' if olmaķdan o.-sa 010b/10
zaķmeti o.-sa 043b/09
ziyāde o.-sa 010b/06
o.-sun 015b/17
edviyeler daķı bile o.-sun 036a/03
girmegüñ o.-sun 013b/19
hālī olduđı gün o.-sun 014a/01
ishāl ideler o.-sun 025b/04
ķaşduñ o.-sun 025b/08, 025b/09
sebebinden o.-sun 025b/05
zāhir o.-sun 006b/19
'amel o.-unur 008a/04
alçaķ o.-up 011a/09
cem' o.-up 025a/13
hāşıl o.-up 006a/16
ķatı o.-up 001b/04, 003a/04
ķavī o.-up 010b/15
müteğayyir o.-up 001b/11
ziyāde o.-up 030a/13
ķatı ırağ o.-updur 008a/02
o.-ur 004a/19
'alav o.-ur 041b/11
'arız o.-ur 026b/11, 027a/03,
027a/04, 028a/09, 034a/19,
039b/02, 041a/17, 043a/19
artuķ o.-ur 025a/04, 044a/02
āsān o.-ur 013b/17, 015b/03
'asir o.-ur 051b/10, 051b/17
az o.-ur 012a/15, 013b/17,
019a/17, 028a/10, 029a/02,
036b/07, 036b/15, 036b/16,
039b/01, 040a/16, 040b/09,

041a/09, 042a/11, 045a/12,
045b/05, 050b/12, 051b/16
balğam o.-ur 016b/02
balğamdan o.-ur 026a/10
baş bert o.-ur 050b/12
başda o.-ur 002b/06
boyında o.-ur 002a/19
büyük tamarlar o.-ur 039b/02
çok o.-ur 014a/15
çokıraq o.-ur 014a/18
çıkar o.-ur 047b/08
çıkmaz o.-ur 047b/07
çok o.-ur 025a/13
derile o.-ur 024a/10
devre o.-ur 013b/12
dıkq o.-ur 025a/14
dökülmekden o.-ur 038a/02
düşvār o.-ur 015a/06, 015b/02,
020a/02, 025a/12, 035b/11
ekşer o.-ur 014a/17
eksük o.-ur 025a/04, 027a/06
fāsīd o.-ur 011b/14, 036b/09
ğāfil o.-ur 030a/13
ğızālarla o.-ur 007b/08
gic o.-ur 011b/13, 045b/05
giçlik dahı o.-ur 009b/08
güç o.-ur 008b/01, 011b/13,
017a/03, 017b/18, 047b/05
hādīş o.-ur 002a/17, 002a/19,
003b/17, 004b/01, 007b/17,
008a/04, 008a/10, 011b/14,
014a/02, 016b/08, 016b/19,
017a/11, 019a/18, 019a/19,
021b/15, 034b/03, 034b/09,
036b/08, 038b/07, 050b/12
hādīş o.-ur 005a/05
hāşıl o.-ur 003b/19, 004a/18,
021a/08, 025b/16, 047b/09,
050a/14
hazm o.-ur 013a/11
helāk o.-ur 011a/01
hiddet o.-ur 009b/08

hiddetlü o.-ur 009b/07
içmegile o.-ur 038b/16
içürmegile o.-ur 043b/17
ih̄timā itmegile o.-ur 045b/06
ih̄tiyāc o.-ur 024b/18
i' tibārınca o.-ur 009b/05
isti' māl o.-ur 020b/17
istifrāğ o.-ur 018b/16
istifrāğ itmekile o.-ur 036b/12,
038a/02
kandan o.-ur 021b/18
karışmağdan o.-ur 014a/18
karışmağıla o.-ur 036b/16
katı o.-ur 025a/12
katı olmağıla o.-ur 005a/06
kavī o.-ur 010b/14, 019a/17
koyı o.-ur 016b/08
kuvvetlü o.-ur 009a/04, 025a/12
lañif o.-ur 013b/17
men' itmekile o.-ur 045b/03
meşğül o.-ur 010a/15
menfa' ati o.-ur 035a/05
muhtāc o.-ur 010a/06, 012b/03,
013b/02, 013b/04, 037a/14
muvāfiq o.-ur 013b/19
mużtar o.-ur 027a/08
müdāvemmet itmekile o.-ur
045b/06
mükerrer o.-ur 025a/11
mümkin o.-ur 025a/08, 047b/09
münāsib o.-ur 016b/03
müteğayyir o.-ur 003b/19
müyesser o.-ur 007b/18
nāfi' o.-ur 040b/02, 050a/19
nāqış o.-ur 027a/06
nef' o.-ur 048b/10
nesnele o.-ur 007b/06
nesnelerile o.-ur 007b/10,
007b/10, 038b/07
olmamağıla o.-ur 024b/09
red itmekile o.-ur 008a/05
şafṛadan o.-ur 036b/15

şag̃ o.-ur 047b/04
südde o.-ur 003a/15, 011a/13
şarābīn şamarı o.-ur 039b/02
şerbetile o.-ur 007b/09
tımar itmekile o.-ur 007b/19
tiz o.-ur 009b/04,
009b/06 tarafından o.-ur 037a/10
ulu o.-ur 019a/17
uzun o.-ur 008b/02, 011a/12,
011b/13, 014a/16, 014b/05,
017a/12, 017a/19, 020a/01,
025a/06
uzunrağ o.-ur 009b/05
üzere k̃almağıla o.-ur 045b/02
üzzerinde o.-ur 036b/03
vācib o.-ur 008a/07, 037a/15
veremile o.-ur 036b/16
veremsüz o.-ur 036b/15
yaruğlı o.-ur 044b/05
yaş o.-ur 013b/02
yaşırağ o.-ur 013b/03
yağın olmaz az o.-ur 039a/16
yumşak olmağıla o.-ur 005a/05
yumşakıla o.-ur 005a/06
zā'if o.-ur 011a/01, 014b/19,
015a/07, 017b/06, 021a/07,
027a/04
āhir o.-ur 041b/11, 042a/11,
045a/12, 045a/12
zağmet o.-ur 023a/16
zağmetlü o.-ur 045b/06
zā'if o.-ur 014b/17
zāyil o.-ur 003a/03, 005a/04,
006b/07, 041b/02, 046a/14
ziyāde o.-ur 010b/06, 010b/07,
016b/02, 016b/07, 017a/01,
018a/17, 027a/05
ziyāde o.-ur 011a/12
ğadış o.-urlar 041a/07
'ārız o.-ursa 029b/17
ğāzır o.-ursa 003b/12, 002b/17
sākin o.-ursa 027b/09

muğtāc o.-uruz 007b/13, 007b/14,
008a/01, 008a/03.
ol : O. 001b/14, 002b/08, 002b/09,
002b/13, 002b/19, 004a/10,
004a/18, 005b/16, 007b/03,
007b/09, 008a/12, 009a/03,
009a/04, 010a/08, 010a/13,
010b/16, 011b/01, 015a/06,
016a/08, 017a/12, 018b/07,
018b/07, 018b/11, 018b/14,
018b/19, 019a/14, 019a/16,
020b/14, 022a/17, 023b/14,
023b/15, 024a/02, 024a/05,
024a/14, 024a/16, 024b/10,
025a/09, 028a/09, 028a/17,
028b/10, 029a/17, 029b/14,
030b/14, 031a/10, 031b/15,
031b/16, 034a/02, 034b/10,
034b/17, 035a/05, 035b/03,
036b/02, 036b/06, 036b/08,
036b/12, 036b/13, 037b/05,
037b/09, 037b/13, 038a/06,
038a/17, 039a/17, 039a/18,
039a/18, 039a/19, 0039b/01,
039b/03, 044a/14, 046b/13,
047a/02, 047b/06, 048a/02,
048b/07, 050a/11, 050a/12,
050a/15
o. +dur 005a/16.
olıcı : Olucu, olan. 025b/07, 027a/09,
034b/01.
olın- : Yapılmak, meydana getirilmek.
o.-a 026b/17
emīn o.-a 022a/04, 025a/02
ğazer o.-a 009a/08, 047a/07
ğadis o.-a 024b/13
i'āde o.-a 006b/08
iğtiyāc o.-dı 026b/05
ihtiyāt o.-a 009a/08
'ilāc o.-a 025a/02, 030a/03
'ināyet o.-a 019b/15, 019b/15,
045a/07

ip o.-a 035a/14
isti' māl o.-a 032a/05, 037b/02,
049b/17
istifrāğ o.-a 008b/13, 009a/02,
009a/05, 009a/07, 009a/14,
009a/15, 009a/16, 009a/17,
009a/18, 015b/07,
kaşd o.-a026b/16
men' o.-a 011a/06, 011b/07,
011b/11, 011b/11, 028a/11
mu' ālece o.-a 040b/11, 040b/12
mu' āvenet o.-a 050b/13
müdāvemmet o.-a 024b/11
mülāzemet o.-a 047b/02
naẓar o.-a 005a/06, 008b/05,
008b/09, 008b/15, 009a/01,
009a/05, 009a/13, 010a/17,
010b/17, 011a/05, 011a/15,
011a/19, 014b/01, 014b/08,
015b/20, 017b/01, 017b/04,
022a/15, 024a/10, 024b/12,
024b/15, 026b/16, 029b/09,
029b/13, 029b/16, 034b/03,
035a/15, 038a/10
ṭama' o.-a 030b/09
tedbīr o.-a 010a/18, 024b/08,
025b/17, 026a/10, 026a/11,
026a/12, 026a/13, 32b/07,
046a/13
tefaḥḥuṣ o.-a 023a/08,
temyīz o.-a 024b/13
yardım o.-a 039b/07
ẓann o.-a 024b/13
muḥtāc o.-an 008b/080, 08b/08
zıkr o.-an 023a/07
o.-dı 026b/05, 026b/05
ṭilā o.-dı 048b/10
fāriğ o.-dıdan 041b/01
istifrāğ o.-maya 008b/19
men' o.-maya 011b/05
naql o.-maya 010a/11
tevkiḥ o.-maya 009a/07

zāyil o.-maya 018b/01
kādīr o.-maz 019a/15
ḥāric o.-sa 048a/11
'ilāc o.-sa 039a/19
isti' mal o.-sa 017b/15
tedbīr o.-sa 017a/18, 030b/12
fāriğat o.-ur 018b/16
ḥācet o.-ur 014b/06
istidlāl o.-ur 016a/03
isti' mal o.-ur 037a/16
muḥtāc o.-ur 012b/06, 037a/11,
041a/14
isti' māl o.-urdu 026b/10.

omuz : Arkanın en yukarısı, boynun iki tarafına kolların uçlarına kadar uzanan yer. 031a/18, 031b/02.

on : On. 013a/03, 018b/02, 018b/02, 018b/09, 019a/05, 019a/11, 020b/18, 022b/02, 023b/08, 024b/03, 029a/14, 033a/05, 038b/13, 040b/15, 040b/17, 045b/11, 047b/19, 048b/15, 050b/18, 051a/01, 051a/13, 051a/17, 051b/01
o. altıncı 001b/19, 021b/15, 042a/09
o. bir 009b/07
o. birinci 001b/13, 009a/18, 042a/02
o. biş 013a/04, 022b/03, 022b/10, 024b/05, 047a/14, 047a/14, 048a/01, 050b/17
o. bişinci 001b/17, 020a/01, 042a/08
o. doḡuzuncı 002a/03
o. dördinci 001b/16, 042a/06
o. dört 022b/19
o. dörtten 009b/08
o. dördüne 009b/13
o.+ıncı 001b/12, 001b/13, 041b/19

o. iki 014a/16, 037b/06, 044b/13,
044b/15
o. ikinci 012b/01, 042a/03
o. sekiz 001b/18
o. sekizinci 002a/01, 007a/16,
025b/14, 042a/14
o. tođuzuncu 026b/03, 042a/16
o. üçüncü 001b/15, 014a/15,
042a/04
o. yidi 022b/19
o. yidinci 001b/19, 024b/11,
042a/12.

ođar -: Tedavi etmek, iyileřtirmek.

o.-maya 036b/04.

ođul -: İyileřmek; karř. ođul -.

o.-ınca 041a/06.

ođul- : İyileřmek; karř. ođul -.

o.-a 007b/19

o.-mađa 033b/19

o.-mađı 035b/10, 039a/19

o.-masa 041a/12

o.-ması 020a/01, 045b/02,
047b/05, 047b/08, 051b/10,
051b/17

o.-mas(ı) 045b/01

o.-masına 030b/09

o.-mađ 030b/12, 032b/06,
045b/05

o.-mađlıđı 039a/16

o.-mađlıđınıđ 047b/03

o.-ur 038a/01, 041b/02, 045b/05,
051b/14.

orta : Orta, ara, mutedil.

o.+sında 009b/14, 011b/09

gün o.+sında 010b/15

hafdao.+sında 020b/09

o.+sından 043b/06

gün o.+sından 010b/13

đammāmuđ o. evi 007a/10,
013b/13, 031b/15, 032b/09

o. đalvet 006a/12

o. tamar "Kolun iç tarafındaki
damar"; karř. ekđel 016a/02,
017b/04.

oruc : <Far. Oruç.

o. dut- 026b/07.

ot : Ot, bitki. 021a/10

o.+dur 020a/17, 026a/02, 042b/17,
043a/03, 043a/06, 046a/18,
048b/14, 048b/15, 048b/15,
049a/02

çörek o.+ı 048b/11, 049a/04

durađ o.+ı 003a/08, 035b/12

güyegü o.+ı 003a/12

göynek o.+ıdur 021a/01

çörek o.+ıla 048a/14, 048b/01

durađ o.+ıla 034b/05

o.+lardan 001b/06, 004a/17,
004b/02, 004b/04

o.+larıla 047b/12

o.+uđ 002b/03

durađ o.+ıla 018b/14, 026b/02,
047a/05

o. köki 043a/04, 046b/03,
048a/06.

otur- : Oturmak.

o.-a 031b/17

o.-alar 007a/03, 007a/04

o.-duđı 023b/18, 034a/14,
034a/15.

oturt-(d) : Oturtmak.

o.-alar 002b/05, 007b/03,
013b/14, 028b/08, 030b/13,
030b/17, 032b/10

o.-ma 026a/07

o.-mak 034a/03.

otuz : Otuz. 022b/06, 023b/08, 024b/02,

046b/05, 050b/18

o.+ıncı 002a/13, 037b/16, 042b/08

o. altıncı 042b/13

o. birinci 002a/14, 038b/03,
042b/09

o. biřinci 042b/12

o. dördüncü 002a/19, 041a/06,
042b/12
o. dört 001b/02
o. iki buçuk 043b/19
o. ikinci 002a/16, 039a/14,
042b/10
o. sekizinci 042b/15
o. toktuzüncü 042b/16
o. üçüncü 002a/17, 040b/02,
042b/11
o. yidüncü 042b/14.
yüz o. 018b/06, 024b/05, 029a/13,
033a/06.

ov-: Ovmak.

o.-a 026a/09
o.-alar 003a/06, 003a/07,
003a/09,003a/18, 004a/08,
004b/19, 005a/13, 005b/02,
005b/10, 006a/15, 006b/18,
007a/11, 014a/02, 026b/01,
026b/02, 027a/16, 027a/16,
027a/17, 027b/13, 028a/12,
028b/02, 028b/08, 029b/13,
029b/18, 030a/09, 030a/19,
046a/09, 046a/11, 046a/12,
050b/02
o.-ılmış 005b/04, 005b/04,
031a/19
o.-mağıla 028a/11, 028a/11,
028a/11, 028a/12
o.-mağdur 018a/19
o.-salar 006a/16, 038a/01
o.-sağ 050a/13.

-Ö-

öd : Öd maddesi; karşı. safrā.

af'î ö.+i 042b/19
kaplan ö.+i 042b/19
keçi ö.+in 050a/03

sığır ö.+in 050a/03.

öğütle- : Öğütlemek, nasihat etmek.

ö.-ye 006b/11.

öksürük (g) : Öksürük. 002a/06, 027b/17,

043b/12, 044a/17

ö.+den 045b/18

ö.+dür 027a/13

ö.+e 012a/01

ö.+i 043b/09

ö. ol- 027b/18, 043b/09.

öl- : Ölmek.

ö.-ür 036b/08.

öldürücü : Öldürücü. 042b/18.

ölin -:İslanmak.

ö.-miş 045a/19.

ölit-(d) : İslatmak; karşı. ölit -.

ö.-eler 037b/01, 040b/18.

ölüm : Ölüm. 034a/17, 043b/16.

ölit-(d) : İslatmak; karşı. ölit -.

ö.-eler 005b/05, 038b/02, 047a/13

ö.-seler 048b/03.

ölüdül-: İslatılmak.

ö.-öldüğünden 046b/06.

öñ : Ön.

ö.+inde 044a/09.

öñdin : Önce, ilk önce, önden, daha ev

vel. 003a/01, 004a/10, 004a/11,

005a/10, 010b/13, 011a/07,

013a/07, 013a/09, 013a/09,

013a/09, 019a/13, 019a/14,

020a/12, 023a/01, 023a/17,

028b/09, 029a/08, 030a/15,

030b/01, 031b/09, 040a/16,

040b/08, 045a/10, 046a/08,

048a/15, 049a/12, 051b/16.

ördek : Ördek.

ö. yağı 038b/12, 040b/16.

ört- : Örtmek.

ö.-eler 003a/05, 024a/03, 027a/16

ö.-er 030a/12, 049a/08.

örti : Örtü. 024a/05027a/16.

örtül- : Örtülmek.

ö.-miş 043a/08, 043a/08.
örümcek : Örümcek. 042b/13.
öt- : Ötmek.
ö.-e 047b/07.
ötrü : Ötürü, dolayı. 003b/17, 003b/18,
003b/18, 010b/08, 011a/18,
011b/17, 012a/14, 014a/19,
015a/06, 015a/07, 017b/16,
017b/18, 018a/09, 019a/15,
019a/15, 023b/07, 025a/14,
025a/15, 026a/11, 027a/04,
030a/03, 039b/11.
öyken : Akciğer.
ö.+e 011b/16.
özdek (g) : Meyve ve sebzelerin içinde
çekirdek de bulunan iç kısmı.
ö.+i 031a/11.

-P-

paça : <Far. Koyun, keçi, sığır ayağından
yapılan çorba.
keçi p.+sı 031a/04
keçi p.+sı 006a/20.
pādşāh : <Far. Padişah, kral.
p.+uñ 048a/13.
pāre : <Far. Parça, cüz. 002b/09, 006b/12,
013b/07, 018a/02, 019a/03,
021b/03, 023a/01, 023a/10,
027b/07, 028a/02, 028b/09,
029a/17, 031b/13, 032b/08,
032b/13, 032b/17, 033a/10,
035b/14, 039a/05, 041b/01,
044a/01, 051b/18
ağaç p.+leri 048b/15
ağaç p.+sidür 048b/0
ayva p.+sile 029a/17.
pārecuḡ : <Far.-T. Küçük parça; karşı.
pārecuḡ. 027b/01
ayva p.+ları 033b/16, 034a/05
kabaḡ p.+ları 031b/19

‘ūd p.+ları 034a/06
ayva p.+larıyla 032a/17
şandal p.+ların 034a/12
simid etmegi içi p.+ların 033a/09.
pārecuḡ : <Far.-T. Küçük parça; karşı.
pārecuḡ.
şāmī alma p.+ları 034a/05.
pārisī : <Far.-Ar. Farslara ait, Farslara
özgü; karşı. fārisī.
p. çügān 051a/19.
pars : <Ar. Kaplan türünden yırtıcı bir
hayvan, pars. 042b/08.
pazı : Pazı; karşı. pazu. 038b/17, 038b/17,
040b/06
p. suyu 029a/11, 051b/18.
pazu : Pazı; karşı. pazu. 020a/16, 023a/13
p.+la 050a/18
p.+yı 036a/17
p.+yıla 006a/04
p. suyu 050b/03,
p. yabraḡı 023a/12.
pes : <Far. O halde, şimdi; karşı. bes.
008b/03, 009b/05, 012b/03,
015a/02, 019a/16, 019b/15,
026b/04, 026b/05, 037a/14,
037a/15.
piḡtı : <Far. Süt pıhtısı, çökelek.
p.+dan 050a/17.
pınar : Yerden kaynarak çıkan su,
kaynak. 046b/13, 051b/14
p. suyu 018a/03, 039a/01, 040a/02,
040a/07, 045b/12, 046b/08,
046b/13.
pīr : <Far. Yaşlı. 008b/17.
pīrlık : <Far.-T. Yaşlılık. 019b/05,
021b/01, 037a/03.
pūl : <Far. Pul, benek. ḡıyārşenber
ḡıyārşenber p.+ıla 006a/07,
014b/09, 015a/11, 023a/08,
037a/12.
ḡıyār p.+ın 029a/13
ḡıyārşenber p.+ın 044a/13.

pūs : <Far. Ağaçların mantarsı kabukları ve bunların üzerinde oluşan reçine ve yosun.
ağaç p.+ına 046b/02.

-R-

raḍrāḍī : <? Bir balık çeşidi; karş. raḍrāḍī.
r. balık 033a/01.

raḍrāḍī : <? Bir balık çeşidi; karş. raḍrāḍī.
r. balık 007a/01, 014a/08,
045b/14.

rāḥat : <Ar. Rahat,
r. it- 006a/10, 006a/20, 006b/06,
007a/12, 030a/04, 045b/12
r. ol- 002b/17, 008b/03, 014a/13,
017a/04, 019b/13, 030a/05.

rāmek (g) : <Far. Zāc-ı aḥmer, mazı, nar kabuğu zamḡ-ı arabī ve pekmeze yapılan bir macun; karş. rāmik.
r.+i 021a/06, 028b/03
r.+ile 021a/06, 029b/08.

rāmik : <Far. Zāc-ı aḥmer, mazı, nar kabuğu zamḡ-ı arabī ve pekmeze yapılan bir macun; karş. rāmek.
016b/14.

rāsen : <Far. Andız otu, (Juniperus drupacea). 019a/06.

raṭb : <Ar. Rutubetli; karş. yaṣ(I).
007a/09, 007a/15, 013a/19
bārid-i r. 006b/13, 007b/10
bārid ü r. 047b/10
ḥarr u r. 046a/06.

rāvend : <Far. Karabuğdaygiller familyasından, büyük yapraklı, çok yıllık bir bitki ve bu bitkinin kökü, (Rheum ribes). 037b/06.

rāziyānā : <Far. Rezene otu, (Foeniculum vulgare); karş. rāziyāne, rāziyānec. 020b/12, 020b/18.

rāziyāne : <Far. Rezene otu,

(Foeniculum vulgare); karş.
rāziyānā, rāziyānec. 016a/12,
020b/15, 024b/04, 049b/14

r.+le 048a/02

r.+ḡün 003b/10,

r. dibi 020a/10

r. suyu 051a/02

r. toḡmı 003b/10, 015b/18,
020a/10,

026a/13, 043b/17, 044a/04.

rāziyānec : <Far. Rezene otu,
(Foeniculum vulgare); karş.
rāziyāne, rāziyānā.

r. Suyı 015b/17

r. toḡmı 006a/03, 032a/09.

red : <Ar. Reddetme, geri çevirme.
r. it- 004a/16, 006a/09, 008a/05,
013b/01.

redī : <Ar. Azgın, bulaşıcı.
r. ol- 035b/18.

renk (g) : <Far. Renk.
r.+i 017b/04.

renklü : <Far.-T. Renkli. 016a/11.

‘re’s : <Ar. Baş.
‘ızem-i r.+dedür 042a/06.

resm : <Ar. Tarz, usul.
bu r.+e 003b/03, 003b/09,
005b/11, 005b/15, 008a/04,
011b/16, 012b/05, 018a/12,
024b/16, 025a/15, 033a/11,
047b/04.

revā : <Far. Uygun, yerinde. 002b/16,
007a/06, 008b/04, 010b/13,
010b/17, 010b/17, 010b/19,
011a/02, 011a/04, 011a/05,
011a/06, 011a/08, 011a/13,
011a/15, 011a/17, 011a/19,
011a/20, 011a/22, 011b/04,
011b/07, 011b/09, 011b/11,
011b/18, 012a/08, 012a/10,
012b/07, 012b/11, 013a/05,
014a/02, 014a/19, 014b/01,

014b/10, 015a/02, 015a/16,
 015b/07, 015b/10, 015b/13,
 015b/15, 015b/20, 016a/17,
 016b/09, 016b/10, 017a/09,
 017b/05, 017b/14, 017b/14,
 017b/18, 018a/05, 018a/09,
 018a/15, 018a/18, 018b/12,
 018b/16, 021b/06, 022a/05,
 022a/13, 022b/14, 023a/14,
 023a/18, 023b/04, 023b/07,
 024a/03, 024a/06, 024a/09,
 027a/17, 029b/09, 031b/05,
 034b/10, 035b/05, 035b/08,
 036b/01, 036b/02, 047a/10
 r.+dur 004b/16, 015a/03,
 015b/03, 040a/14,
 r.+sı 004a/07, 004a/09, 004a/13,
 005a/06, 005a/07, 005a/12,
 005b/03, 005b/06, 005b/12,
 005b/15, 005b/17, 005b/18,
 005b/19, 006a/02, 006a/10,
 006b/04, 007b/11, 008b/07,
 012a/13, 014a/04, 017b/01,
 019a/02, 019b/08, 020b/11,
 021a/05, 022b/12, 027a/02,
 027a/04, 027a/15, 029b/16,
 035a/12, 041a/17, 043b/03.

revnaḳ : <Ar. Çekicilik, güzellik, zerafet.
 r.+ın 030b/08.

reyḥān : <Ar. Reyhan, (Ocimum
 basilicum).
 şarāb-ı r.+ıla 046b/18
 r.+lar 034a/14
 r.+larla 030b/15
 r.-ı selamān 029a/18
 r. şarābı 028b/01.

reyḥānī : <Ar. Fesleğene özgü.
 benefşe-yi r. 024b/03
 şarāb-ı r. 003a/13, 007a/02.

rb^ç : <Ar. Nöbeti dört günde bir tutan
 sıtma. 001b/16, 008a/13
 r. sıtması 001b/16, 009b/18,

012a/10, 017a/10, 017a/10,
 019a/09, 026b/05, 026b/09.

rıtl : Litre; karş. rıtl. 022b/09, 022b/09,
 029a/12, 050b/18
 r.+a 018b/07.

rıtıl : Litre; karş. rıtıl. 018b/06, 018b/06,
 018b/06, 022b/07, 022b/07,
 022b/07, 022b/08, 022b/08,
 024b/05, 024b/05, 029a/13,
 029a/13, 033a/06, 033a/06,
 048b/05, 050b/19, 051a/01,
 051a/05, 051b/15.

rībās : <Ar. Işgın otu, (Rehumribes).
 r. sücisi 029b/06
 r. şarāb(ı) 029a/18.

rub^ç : <Ar. Dörtte bir, çeyrek; karş.
 rubu^ç. 036a/10, 040a/11.

rubb : <Ar. İç, öz, meyve ve sebzelerin
 özü.
 r. ü'l-ās 032b/03
 r. ü'l-sūsen 032a/08.

rubu^ç : <Ar. Dörtte bir, çeyrek; karş.
 rub^ç. 022b/09, 048b/05.

rūgān : <Far. Yağ.
 mūm-ı r. 004b/15.

rūm : <Ar. Anadolu.
 r. baḳıllāsı 050b/01.

rūmī : <Ar. Arap illeri dışından olan
 yerlere ait, Anadolu'ya ait.
 afsentīn-i r. 018b/04
 encūdan-ı r. 046b/02.

ruṭūbet : <Ar. Nemli, nemli özellikte.
 033b/18
 r.+e 039b/17
 r.+in 046a/05.

rūcū^ç : <Ar. Geri dönme.
 r. it- 046a/13.

rūmmān : <Ar. Nar ağacı, (Punica
 granatum); karş. nār, enār.
 ḥabbū'l r. 005a/15
 şarāb-ı r. 029b/05.

-S-

sa' ar : <Ar. Yaban soğanı kökü; karş.
sa' r, başal-ı ' unşul (bkz. ' unşul).

046b/03.

sā' at : <Ar. Saat. 002b/16, 003a/10,
003a/10, 004a/10, 004b/19,
006a/20, 007a/12, 011a/07,
013a/09, 013a/11, 013a/13,
016b/04, 018b/08, 020a/07,
020a/10, 020a/12, 022b/02,
022b/03, 032b/14, 045a/04,
045b/13
s.+da 023a/03
s.+dan 001b/18, 004a/03, 004a/04,
014a/16, 014b/03, 014b/03,
020a/12, 025a/16
s.+ı 013a/04
s.-ı zamāniyye 005a/02.

sā' āt : <Ar. Saatler. 031b/12.

şa' b : <Ar. Şiddetli, sert; karş. katı.
ş. ol- 030a/16.

şabır : <Ar. Sabırlık otu, öd ağacı ve bu
bitkiden elde edilen tıbbî zamk,
(Aloe vera); karş. şabr(I).
035b/12, 038a/15, 046b/01,
051a/03, 051a/08, 051b/16
ş.+ı 038b/01.

şabr (I) : <Ar. Sabırlık otu, öd ağacı ve bu
bitkiden elde edilen tıbbî zamk,
(Aloe vera); karş. şabır.
ş.-ı üşkūturī 026a/03, 018b/10,
018b/09, 051a/01
ş.+la 050b/15.

şabr(II) : <Ar. Sabır, tahammül.
ş. it- 011a/07, 018b/08, 033a/10,
050b/11
ş. itdür- 031b/18.

saç : Saç.

s.+ı 042a/03.

şaç- : Saçmak; karş. şaç-.
ş.-alar 005a/13.

şaç- : Saçmak; karş. şaç-.

s.-alar 022b/18, 029b/17, 030a/05,
033b/17, 034a/16, 044a/11,
044a/11.

şaçıl- : Saçılmak.

s.-ur 016b/08.

şâf : <Ar. Temiz, saf, katışıksız; karş.

şâfī. 009b/14

ş.-ı mür 049a/05.

şa' fa : <Ar. Genellikle çocukların başın
da ve yüzünde beliren kaşıntılı bir
cilt hastalığı türü.

s.+dadur 042a/04

s.+dan 051b/19.

şâfī : <Ar. Safi, katışıksız; karş. şâf.

ş. mûm 044b/15

ş. şamğ 044b/13

mürr-i ş. 037b/07, 046b/01,

049a/10.

şâfisiyyā : <Ar. <Gr. Deryas otu, yentün
otu, diken üzümü, (Thalictrum
minus); karş. serâb-pūs. 048b/12.

şâfrā : <Ar. Dört ana öğeden biri olan öd
maddesi. 001b/10, 002a/17,
008a/13, 011b/14, 012b/05,
015a/02, 016b/07, 023b/03,
029b/17, 030a/02, 036b/18,
037a/10

ş.+dan 002a/12, 002a/13, 014a/03,
036b/17

şaru ş.+dan 036b/15

sevdālu ş.+dan 039a/15

acı ş.+dan 012b/05

acı ş.+dur 037a/13

ş.+nuş 037a/13

ş.+ya 011b/15, 036b/16

ş.+yı 014a/13, 015a/01, 025b/06,
037a/10

sevdāvi ş. 039b/07.

şâfrāvī : <Ar. Öd maddesiyle ilgili, öd
maddesinin ağır bastığı bünye ve
nesnelere; karş. şâfrāyī.

ş. sıtma 011b/19
hılı-ı ş. 015b/05
ş. sıtma issi 012a/09.
şafraı : <Ar. Öd maddesiyle ilgili, öd maddesinin ağır bastığı bünye ve nesnelere; karşı. şafraı.
balgam-ı ş. 014a/18
ş. balgam 015a/16.
sağ : Sağlam, sağ, bozulmamış; karşı. sağ. 015b/16, 028b/11, 031a/08
s.-iken 028b/11
s. ol-010a/16.
şag : Sağlam, sağ, bozulmamış; karşı. sağ. 031b/07, 047b/04.
şagıl- : Sağılmak.
ş.-miş 031a/09.
şagıl- : Sağılmak.
s.-duğı 033a/14, 045b/13, 045b/17
s.-miş 034a/02, 034a/03.
şagış : Sayı, miktar, hesap; karşı. 'aded.
s.+ı 025a/04.
şaglık (ğ) : Sağlık.
s.+ında 022b/13.
şahrünyä : <? Bir tür macun.
s. 021b/04.
şahk : <Ar. Ezmek, dövmek.
s. it- 047a/13.
şakıl : Sakal.
s.+ı 042a/03.
şakın- : Sakınmak.
s.-alar 007b/03, 007b/04, 016b/01,
028a/14, 033b/01, 035b/03,
035b/04, 040b/06, 044b/03,
046a/06, 046a/06, 046a/07,
050a/17,050a/17
s.-asın 013a/01
s.-mağıla 045b/06
s.-mağdur 041a/18
s.-mağıla 019b/02.
sakıt : <Ar. İşe yaramaz durumda, düşük. iştiha.
s.+ı ol- 028b/05

s. ol- 008b/14, 010a/02, 010a/07,
010a/09, 028a/17, 029b/12.
sakız : Sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine, (Pistacia lentiscus) karşı. maştaki, maştaki. 046b/05
s.+ıla 050a/09
citlemük s.+ıla 050a/13.
sakif : <Far. Ekşi, keskin.
ş. sirkesi 046b/14.
sakin : <Ar. Sakin, dindirilmiş.
s. it- 011b/17, 012a/05, 012a/07,
039b/17, 050b/05, 050b/05
s. ol- 003a/02, 003a/19, 005a/07,
005b/06, 006a/09, 006a/09,
006a/18, 007a/10, 007a/10,
007b/03, 008a/07, 008b/09,
010b/15, 017a/04, 023a/18,
027b/09, 039b/18, 046a/01
s. kıl- 006b/09, 006b/11.
sakla- : Saklamak.
s.-mağa 014b/06
s.-r 010b/08, 034a/09
s.-sa 010a/07
s.-ya 016a/16
s.-yalar 006b/15, 019b/07,
019b/07, 019b/08, 031a/18,
031b/08, 034a/01, 038a/05,
039a/02, 044a/07, 050a/16.
şaklab : Slav.
ş.+lar şehri 008b/19.
şaklan- : Saklanmak.
ş.-a 030b/02.
şaklan- : Saklanmak.
s.-mağičün 010b/02
s.-mağičün 018a/10.
şakmüniyâ : <Ar <Gr. Bingöz otu, mahmudiye otu, (Convolvulus scammonia). 015a/14, 051a/08
s.+ıla 037a/11.
sal- : Salmak; karşı. şal -.
s.-ıvirse 034a/10

s.-ıyorsa 034a/11.
şal- : Salmak; karş. sal-
 ş.-ıvirdürür 034b/04.
şalâh : <Ar. İyilik, iyileşme, düzelme.
 030b/12
 ş. bul- 047b/03
 ş. getir- 024a/17.
şalih : <Ar. Uygun, elverişli, iyi. 012a/01,
 012a/02, 029b/03
 ş.+dür 012a/03, 031b/07, 036b/03
 ş. it- 043b/07.
şalîl : <Ar. Siğiller. 041b/18.
şamğ : <Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden elde
 edilen tıbbî reçine; karş.
 şamığ. 044b/13, 047b/17, 050a/10
 ş.+a 049a/01, 050b/07
 ş.-ı ‘arabî 029a/19, 032a/07,
 032a/12, 032a/17, 032b/02,
 033b/05, 044a/14, 044a/15,
 044b/07
 ş.-ı ‘arabi 021a/06, 033b/03.
şamığ : <Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden
 elde edilen tıbbî reçine; karş.
 şamğ. 047a/12, 051a/17
 ş.-ı ‘arabî 028a/07, 029a/16.
sancu : Sancı; karş. şancu.
 s.+durur 005b/14
 s.+sı 005b/06.
şancu : Sancı; karş. sancu. 005b/03.
sancu- : Sancı vermek, ağrımak.
 s.-mağ 027a/03.
şandal : <Ar. Sandal ağacı, çeşitli türleri
 olan bir ağaç. 002b/05, 004b/14,
 006b/11, 023b/18, 027b/07,
 030a/04, 030b/16, 034a/12,
 044a/10
 ş.+dan 005a/17
 ş.+ı 028b/03
 ağ ş.+ı 032a/07
 ş.+ıla 029b/07, 031a/18, 031b/04,
 034a/13, 051b/05
 ş. pārecuqları 034a/12

ağ ş. “(Santalum album)”
 002b/09, 033b/06, 045a/14
 şaru ş. “(Fringilla spinus)”
 034b/18
 kızıl ş. “(Pterocarpus santalinus)”
 035a/05.
şandallu : <Ar. –T. Sandal ağacının
 meyvesinden yahut özünden içeren.
 ş. şu 002b/10.
şāni : <Ar. İkinci.
 cüz’-i s.+den 041b/06.
şāniye : <Ar. “şānī” sözcüğünün
 müennes (dişil) biçimi, ikinci,
 birinciden sonra.
 maḳāle-yi ş.+de 038b/09.
şar- : Sarmak.
 ş.-alar 027a/15.
sa’r : <Ar. Yaban soğanı kökü; karş.
 sa’ ar, başal-ı ‘unşul (bkz. ‘unşul.)
 048a/06.
şarkıt- : Sarkıtmak.
 ş.-mağ 035a/17.
şaru : Sarı.
 ş. helîle 021a/02, 024b/04,
 036b/18, 050b/17, 051a/03,
 051a/07
 ş. eski şarāb 047b/12047a/14,
 048b/05, 049a/14, 051a/13,
 051b/02
 ş. kök 047a/12
 ş. şafrā 036b/14
 ş. şandal 034b/18
 ş. su 035b/15, 036a/11, 036a/13,
 036b/01 045a/17.
şasāliyūs : <Gr. Yeşil yapraklı tıbbî bir
 bitki, şeytantesi, (Ferula
 assafoetida); karş. encūdan-ı rūmī,
 sīsāliyūs. 019a/06.
şavāb : <Ar. Doğru, yerinde. 017b/09.
şavt : <Ar. Ses, seda, avaz.
 ṭanbūr ş.+(ı) 006b/17
 ‘ūd ş.+(ı) 006b/17

ş.+ları 006b/17.
sa'y : <Ar. Çalışma, gayret etme.
s. it- 007a/15.
sayā : <Far. Katkısız, katışıksız; karş.
sāye, sāyā.
s. alma şarābı 015b/15.
sāyā : <Far. Katkısız, katışıksız; karş.
sāye, sāyā. 011b/19, 022a/07,
022b/03, 023a/03.
sayığı : Tereyağı.
s.+la 038b/10.
sāye : <Far. Katkısız, katışıksız; karş.
sāye, sāyā.
s. sirkengübīn 013a/05.
sayru : Hasta; karş. hasta.
s.+nuş 023a/15.
sayruluk (ğ) : Hastalık; karş. hastalık,
‘ilel, ‘illet.
s.-1 016a/16.
sebāt : <Ar. Yerinde durma,
kımıldamama. 029a/04
s.+a 029a/05.
sebeb : <Ar. Sebep. 034b/01, 034b/02,
037a/13
s.+den 002b/15, 003a/04,
011b/17, 014a/19, 017a/11,
018a/09, 021b/17, 023b/07,
026a/11, 034a/19, 034b/01,
034b/03, 037b/19, 042a/15
s.+(i) 034b/14
s.+ile 017b/17, 018a/17, 029b/09,
034b/18, 038a/13
s.+inden 014b/17, 021a/07,
025b/05, 029a/01
s.+ine 029b/16
s.+le 030a/14
s.+lerden 017b/18
s.+lerin 004a/18, 004a/19
s. ol- 037a/03.
sefer : <Ar. Yolculuk.
s.+e 010a/03
s.+i 010a/06, 010a/08

s.+üñ 010a/04, 010a/09.
sefuf : <Ar. Toz halinde ilaç, toz
şeklindeki ilaçlar. 029a/19,
046b/09, 046b/09
s.+dan 028a/06
enār dānesi s.+1 005a/15
kehrübā s.+1 029b/04
s.+1la 038b/17, 040a/03, 045b/12
s.+uñ 038b/17
ṭīn-i irmeni s.+1 029b/04
s.-1 ṭīn 033b/02.
seher : <Ar. Şafak vakti.
s.+de 020a/08, 020b/04, 020b/07,
026a/04, 032a/16, 032b/07,
032b/04.
sekiz : Sekiz. 001b/18, 019a/11, 044b/12,
044b/16, 047a/14
s.+inci 001b/09, 004a/17, 041b/16
kırk s.+inci 043a/07
on s.+inci 002a/01, 042a/14
otuz s.+inci 042b/15
yigirmi s.+inci 002a/11, 036b/14,
042b/06.
selemān : <? Büyük ağaç. 029a/18.
şelaş : <Ar. Üç. 046b/13.
selīhe : <Ar. Aselbant sakızı, bir tür
pelesenk ağacından ve katırkuyruğu
otundan elde edilen ve birkaç türü
bulunan tıbbî bir zamk. 019a/06,
019a/11, 021a/01, 046a/18.
sem : <Ar. Zehir; karş. ağu.
s.+lerden 002b/02, 002b/04.
semiz (I) : Semiz, yağlı, şişman. 017b/10,
040a/01, 045b/14.
semiz (II) : Semizotu, (Portulaca olera-
cea). 041a/04, 041a/05.
sen : Sen. 010a/01, 012a/17, 012b/02,
014b/13, 014b/14, 015a/03,
015a/05, 018a/03, 022a/03,
028a/14, 028a/17, 036a/01,
036a/02, 043b/14, 048a/17,
050a/12

s.+a 035b/11, 051b/17
s.+i 038a/15
s.+üj 013b/19, 014a/03, 018b/11,
025b/04, 025b/06, 025b/08,
025b/09, 026b/17, 026b/19.
senā-yı mekī : <Ar. Sinameki, (Cassia
oficinalis); karş. senā-yı mekkī.
s.-y1 m. 024b/03, 050b/16.
senā-yı mekkī : <Ar. Sinameki, (Cassia
oficinalis); karş. senā-yı mekī.
s.-y1 m. 018b/04, 050b/18,
051b/11.
serāb-pūs : <Far. Deryas otu, yentün otu,
diken üzümü, (Thalictrum minus);
karş. şāfisiyyā. 048b/13.
seretān : <Ar. İyileşmez bir tür çıban,
kanser. 002a/16, 002a/17,
039a/14, 039a/15, 040a/13,
040b/01.
sermak : <Ar. Karapazı, (Atrplex hasta-
ta); karş. қағаф.
қıтф 015b/12
s.+1 004b/09
s. şörvāsı 018a/01, 028a/05.
sev- : Sevmek.
s.-dügi 028b/04
s.-mese 022b/17, 029a/10
s.-se 048b/19.
sevdā : <Ar. Dört ana öğeden kara safra
maddesi. 001b/11, 019b/07,
026b/06, 039a/02, 040b/04
s.+dan 001b/16, 002a/16, 049b/09
s.+nuj 039b/17
s.+y1 038b/16, 040a/03, 040a/07,
045b/12, 046b/09, 049b/08
s. it- 046a/07, 049b/08
s. ol- 002a/17
s. toğur- 041a/17.
sevdālu : <Ar.-T. Kara safra maddesi
içeren.
s. şāfrā 039a/15.
sevdāvī : <Ar. Kara safra madesiyle ilgili

karş. sevdāyī. 017b/12, 026b/04,
039b/07
hılt-ı s.+den 040a/06
hılt-ı s.+y1 039b/11
hılt-ı s. 017a/11, 017b/16,
019b/16, 039b/09
mādde-yi ş. 038b/14.
sevdāyī : <Ar. Kara safra madesiyle ilgili;
karş. sevdāvī. 018b/01
hılt-ı s. 008a/14
mādde-yi s. 038b/06.
şıçan şoğanı : Adasoğanı, (Scilla
maritima); ‘ unşul, isķīl.
ş. şoğanıla 048b/01
ş. şoğanını 048b/07.
şıfat : <Ar. İlaç yapma tarzı, ilaç yapma
yöntemi, tarz, yöntem.
ş.+1 013b/01, 015a/13, 016b/12,
018a/16, 018b/02, 018b/17,
019a/04, 019a/10, 020b/02,
020b/05, 021a/08, 022b/06,
024b/01, 026a/03, 028a/06,
032a/06, 032a/18, 033a/04,
033b/04, 035a/05, 037b/05,
037b/10, 037b/14, 038a/07,
038b/18, 039a/04, 039a/07,
039b/12, 040a/09, 040a/14,
040a/17, 040b/14, 041a/01,
043b/17, 044b/06, 044b/12,
044b/14, 046a/17, 046b/09,
046b/14, 047a/11, 048a/04,
049a/18, 049b/10, 049b/17,
050a/07, 050a/10, 050b/09,
050b/16, 051a/03, 051a/07,
051a/12, 051b/11
ş.+(1) 020b/18, 039a/11, 049b/10
ş.+ıla 034a/09
ş.-1 āhīrī 047a/13, 048b/03,
048b/08, 049b/02, 050a/02,
051a/14, 051a/19, 051b/05,
051b/08
ş.-1 devā 047b/15

ş.-ı devā-yı āhīrī 044a/02
şıfatla- : Bir şeyin niteliklerini açıklamak, ilaç terkip etme tarzını anlatmak.
ş.-yavuz 041b/03.
şıfatlu : <Ar.-T. Belirli bir tarzda olan. 012b/07, 017b/06, 017b/06, 032a/11, 041a/15
ş.+dur 049a/09.
şığa- : Sıvamak, kıvırmak, okşamak, mesh etmek.
ş.-yalar 005b/12.
şığār : <Ar. Küçükler. beşürü'ş-ş. 041b/17.
sığır : Sığır; karş. sıkır. 038b/10, 046a/07 s.+a 048b/12
s. eti 017b/13, 040b/06
s. ödi 050a/03.
sığircuk : <Ar. Serçegillerden, siyah renkli, uzun gagalı, serçeden iri, ötücü bir kuş, çoğurcuk, çekirge kuşu, (Sturnus vulgaris). 049b/10.
sıgır dili : <Ar. Sığırdili bitkisi, (Anchusa officinalis); karş. lisānū's-şevr. 018b/04, 046b/11.
şihhat : <Ar. Sağlık, sıhhat. 047b/04
ş.+daki 010b/17
ş.+a 046a/13.
sık- : Sıkmak; karş. şık-
s.-alar 041a/19
s.-sağ 051a/01.
şık- : Sıkmak; karş. sık-
ş.-alar 025b/01
ş.-sa 036b/07
ş.-sağ 036a/09.
şıkıl- : Sıkılmak; karş. sıkıl-
ş.-miş 051a/05.
sıkıl- : Sıkılmak; karş. şıkıl-
s.-miş 044a/17.
şıkındu : Meyve ve sebzelerin sıkılmış suyu, özsu; karş. sıkındu, 'uşāre. bakla tohumu ş.+sı 032a/04

yimiş ş.+sıdur 005a/18.
sıkındu : Meyve ve sebzelerin sıkılmış suyu, özsu; karş. şıkındu, 'uşāre. kelem s.+sı 046b/15
kerefs s.+sı 050a/04
kömren s.+sı 050a/04
mārul s.+sı 037a/01
fevtenc s.+sıla 046b/19
teke saçalı s.+sıdan 005a/19
koz yaprağı s.+sıla 047a/16.
sıkır : Sığır; karş. sığır. 033a/15.
şınā'a : <Ar. Sanatlar. zann-ı ş.+yıla 024b/13.
sırça : Cam, camdan yapılmış eşya. s.+ya 025b/16
s. çanak 030b/14.
sıtma : Sıtma hastalığı. 001b/03, 001b/05, 001b/06, 001b/08, 001b/08, 001b/10, 001b/11, 001b/19, 002a/02, 002a/04, 002a/10, 002b/02, 002b/10, 002b/11, 003a/03, 003a/04, 003a/06, 003b/08, 003b/19, 003b/19, 004a/09, 004a/18, 004b/03, 004b/05, 004b/05, 004b/17, 004b/18, 005a/01, 005a/04, 005a/05, 005a/07, 006a/09, 006a/11, 006b/07, 006b/09, 006b/10, 006b/16, 007a/06, 007a/06, 007a/10, 007a/17, 007b/06, 008a/14, 008a/15, 008a/15, 009b/19, 011a/05, 011a/10, 011a/12, 011b/02, 011b/08, 011b/09, 011b/10, 012a/09, 012a/09, 012b/07, 013a/02, 013b/12, 014a/18, 014b/05, 015b/20, 017a/01, 017a/03, 017a/07, 017a/08, 017a/14, 017a/18, 017a/18, 017a/19, 017b/17, 018a/07, 018a/10, 018a/15,

018b/15, 018b/16, 019a/17,
019a/18, 019b/08, 019b/10,
019b/10, 020a/01, 020a/01,
020a/02, 021a/19, 021b/08,
021b/12, 021b/15, 021b/18,
022a/03, 023b/03, 024b/11,
024b/12, 024b/13, 024b/14,
024b/16, 025a/09, 025a/10,
025a/11, 025a/12, 025a/13,
025a/18, 025b/05, 025b/07,
025b/10, 025b/12, 025b/16,
025b/16, 026a/09, 026a/11,
026b/04, 026b/10, 026b/13,
026b/14, 027a/02, 027a/08,
027a/19, 029b/16, 030a/08,
030a/15, 030b/02, 032b/08,
033a/13, 033a/15
ğıbb-ı ğayr-ı hâliş s. 001b/14,
009b/19
mutbık s. 009b/18
müreккеb s. 002a/01
s.+da 004a/05, 011a/10, 012a/09,
013b/16, 014b/09, 014b/17,
015a/12, 015b/10, 016b/09,
016b/17, 016b/17, 017a/09,
018a/05, 018a/18, 018a/19,
019b/14, 020a/04, 020b/11,
021a/07, 023b/05, 025b/02,
025b/05, 030a/02, 030b/05
s.+dadur 001b/09, 006a/10,
006b/09, 006b/16
s.+daki 002b/03
s.+dan 002a/05, 002a/09, 003a/15,
006b/07, 011b/02, 011b/02,
025a/11, 028b/13
s.+dur 001b/16, 002a/02, 002a/11,
025a/10, 025b/15
s.+la 002a/06, 002a/07, 002a/08,
032a/10, 032a/18
s+lar 001b/02, 002b/04, 004a/19,
004b/02, 013a/16, 020a/03,
s.+lara 012a/03

s.+lar(a) 025a/03, 027a/10
s.+larda 024a/18
s.+laruñ 001b/13, 009a/19,
009b/04, 013b/01, 024b/12,
025a/03, 025a/06, 025a/07
s.+nuñ 001b/14, 002b/04,
002b/06, 003a/19, 003b/03,
003b/07, 004a/18, 004a/19,
004b/04, 007b/04, 007b/05,
007b/07, 007b/08, 007b/10,
007b/13, 007b/14, 008a/08,
008a/09, 011a/12, 011a/13,
012a/18, 012a/19, 012b/02,
012b/04, 012b/06, 013a/01,
013b/15, 014a/01, 014a/16,
014a/16, 017a/06, 017a/06,
018a/06, 018a/13, 018a/16,
019a/01, 020a/03, 020a/05,
020a/14, 021a/05, 021a/18,
021b/15, 021b/18, 021b/19,
024b/19, 025a/01, 025a/01,
025a/07, 025a/14, 025b/05,
025b/17, 026a/10, 026b/04,
030a/08
s.+sı 007a/17, 014a/14, 030b/18,
031a/08, 031b/08, 035b/06
ğıbb s.+sı 012b/03
ğıbb-ı hâliş s.+sı 012b/04,
014a/14
ibkıyālūs layğüriyā s.+sı 025b/14,
026a/10
rıbc s.+sı 001b/16, 009b/18,
017a/10, 017a/10
dıkk s.+sı 019a/09, 026b/05,
030b/07, 030b/07, 031b/05,
032a/18
zemherir s.+sı 026a/10
dıkk s.+sına 025b/13
s.+sında 013b/04
s.+sından 045a/11
rıbc s.+sınuñ 026b/09

s.+ya 002a/04, 003b/01, 003b/03,
003b/04, 006b/15, 011b/19,
011b/19, 014b/16, 015b/15,
021b/18, 022a/06, 025a/02,
026b/11, 026b/12, 026b/13,
026b/14, 027a/11, 028a/09,
030b/13

s.+yı 004a/17, 005b/11, 014a/18,
015a/02, 017a/13, 025a/08,
027a/10, 030a/17

s.+yıla 012b/11, 027b/04,
027b/17, 027b/18, 028a/16,
028a/17, 028b/14, 029a/05,
029a/15

muvâzıb s.+yıla 025a/10
s.-yı balğamî 025b/17.

sıtmalan- : Sıtma hastalığına tutulmak.
s.-sa 006a/10.

sıtmalı : Sıtma hastalığına yakalanmış.
003a/04, 003b/06, 013a/17,
013b/01, 025b/15, 044a/08.

şıvut- (d) : Sulandırmak.
ş.-duğı 013a/08.

sıvudıcı : Sulandırıcı. 013b/02.

sıvuğ : Sulu; karş. sıyuğ. 006b/06,
012a/16, 018a/19, 030a/01, 030a/16,
036b/16, 050a/14
s.+ı 008a/19.

sıyrır - : Sıyılmak.
s.-ur 012a/02.

sıyuğ : Sulu; karş. sıvuğ. 016b/04.

sibistân : <Far. Sibistan ağacı, (Cordia
myxa). 024b/02, 027b/18
s.+dan 005b/19
s.+ıla 043b/07.

sidde : <Ar. Peklik, mide dolgunluğu;
karş. südde.
s.+ler 003b/15.

sidük (g) : Sidik; karş. südik, südük.
009a/14, 014b/02, 014b/15,
015b/16, 015b/17, 020b/11,
020b/14

s.+de 016b/03

s.+i 012a/04, 014b/07, 015a/01,
016b/06, 017b/02, 020a/08,
025a/12, 025b/11, 025b/19

s.+ile 040b/18, 041a/02, 050b/08

s.+in 011b/16, 014b/01, 024a/18

s.+ünde 004a/06, 004a/13.

sigil : Siğil.

s.+ler 041b/18.

siğil : Siğil. 011a/20, 011a/21.

sikencübîn : <Far. Bal, şeker ve türlü
meyvelerin öz suyundan yapılan
bir grup şuruba verilen ad; karş.
sirkengübîn, sikengübîn. 011b/18,
011b/19, 011b/19, 035b/07
s.+dür 011b/19
s.+i 004a/02
s.+le 012b/10, 019b/03.

sikengübîn : <Far. Bal, şeker ve türlü
meyvelerin öz suyundan yapılan bir
grup şuruba verilen ad; karş.
sirkengübîn, sikencübîn. 009b/12.

sil- : Silmek.

s.-eler 023a/19, 023b/01, 031b/18.

sil : <Ar. Verem, tüberküloz.

s. issi 037b/19.

sila^c : <Ar. Uurlar. 041a/07,

s.+uñ 041a/10.

sila^c -ı ta^c akkud : <Ar. Dört ana unsurdan
biri olan balgamla ilgili hıtların
ortaya çıkardığına inanılan uurlar.
002b/01, 041a/07.

simid : <Ar. Küçük halka biçiminde
beyaz undan yapılan susamlı has
ekmek, simit.
s. etmegi 033a/09.

sin- : Sinmek, hazm olunmak; karş. siñ -.
s.-miş 005a/01, 006a/12,
007a/11, 034b/04, 034b/05.

siñ- : Sinmek, hazm olunmak; karş. sin -.
s.-dügi 031a/12
s.-e 033a/01

s.-er 016b/01, 039b/19
s.-mekçün 007a/14
s.-mekiçün 014b/18
s.-mesinde 018a/06
s.+se033a/12.

siğdür- : Sindirmek, hazm etmek; karşı.
siğür -.
s.-ürse 007a/14.

siğür- : Sindirmek, hazm etmek; karşı.
siğdür-.
s.-mege 010a/14, 014b/19
s.-mekde 008b/01
s.-ür 012a/08.

sirāyet : <Ar. Bulaşma, yayılma, geçme.
s. it- 036b/10.

sirke : Sirke. 006b/13, 015b/12, 022b/17,
027b/05, 035b/05, 038a/07,
038a/11, 038a/13
s.+ce 002b/07, 002b/08
s.+den 038a/11
s.+le 020a/16, 020a/17, 023b/16,
027b/11, 035b/02, 037b/03,
038b/02, 040a/18, 045a/19,
047a/13, 048b/03, 048b/09,
049a/09, 049a/15, 049b/01,
049b/01, 049b/06, 049b/11,
049b/12, 049b/15, 050a/06,
050b/02, 050b/11, 051a/14,
051b/01
şakīf s.+si 046b/14
süci s.+si 027b/05, 050b/04
‘unşul s.+si 028b/09
süci s.+sile 049a/03, 049a/07,
049b/03, 050a/08, 050b/02,
051a/16, 051b/03, 051b/13
süci s.+sinde 049a/13
s.+ye 035b/03
s.+yi 002b/07, 050a/19
s. yağı 036a/17.

sirkengübīn : <Far. Bal, şeker ve türlü
meyvelerin öz suyundan yapılan bir
grup şuruba verilen ad; karşı.

sikengübīn, sikencübīn. 003b/11,
004a/11, 004a/15, 013a/05,
013a/06, 013a/09, 013a/10,
013a/12, 014b/03, 014b/11,
014b/12, 016a/05, 016a/11,
017a/17, 018a/13, 018b/14,
019b/04, 019b/19, 020a/05,
020a/07, 020a/11, 020a/15,
020b/09, 021a/15, 022b/03,
023a/03, 024a/16, 025a/16,
026a/14, 027b/14, 030a/01
s.+de 018b/14
s.+i 013a/06
s.+(i) 025b/19
s.+ile 014a/10, 018b/13, 019b/18,
021a/14, 021a/16, 025b/10,
026a/04, 026a/07, 026b/08,
049b/13
s.+le 015b/19, 021b/07, 022a/07,
024b/07, 026b/07, 030a/04.

sīsāliyūs : <Gr. Yeşil yapraklı tıbbi bir
bitki, şeytantesi, (Ferula
assafoetida); karşı. encūdan-ı rūmī,
sasāliyūs. 046b/02.

sīsām : <Ar. Susam, (Sesamum indicum);
karşı. sumsum, sūsān, sūsen,
cūlcūlān. 048b/14.

sivilcūk : Sivilce. 041b/17.

soğan : Soğan gibi top şeklinde çiçek
kökü.
‘abher s.+ın 036a/11.

şoğan : Soğan, (Allium cepa). 036a/18,
049b/11.

şoq- : Sokmak; karşı. şoq - (I).
ş.-alar 027a/16.

soq - (I) : Sokmak, ısırarak; karşı. şoq-
028a/15
s.-an 042b/06
af̄ ī yılan s.-duğı 042b/10
‘aqrēb s.-duğı 042b/11
bö s.-duğı 042b/13
zanbūr aru s.-duğı 042b/12

çekürge s.-duğı 042b/14.
soğ - (II) : Zonklamak; karş. soğulda-
s.-mağ 006a/05
s.-mağı 014a/17
s.-sa 015b/07.
soğulda- : Zonklamak; karş. soğ - (II).
s.-mağ 005b/19.
sol : Sol. 017b/04.
şonra : Sonra. 002b/15, 003a/02, 003a/08,
003a/12, 004a/04, 005a/08,
011b/15, 013a/04, 013a/11,
013a/13, 013b/15, 014a/11,
014b/03, 014b/08, 014b/12,
015a/03, 015a/08, 015b/03,
015b/07, 015b/09, 016a/09,
016a/14, 016a/15, 016b/04,
018b/09, 018b/12, 018b/17,
019b/09, 019b/19, 020b/13,
020b/13, 022a/06, 023a/02,
023a/02, 024b/07, 025a/16,
025a/16, 026a/16, 030a/15,
031a/02, 032a/01 032b/12,
035a/08, 044b/02, 045a/03,
046a/09, 047a/04, 047a/05,
047a/06, 048a/10, 049a/12,
049a/15, 051a/02, 051b/05
andan ş. 002b/06, 002b/09,
002b/17, 003a/05, 003a/10,
005a/03, 008b/12, 014a/05,
014a/06, 018b/08, 022b/09,
025a/16, 026a/09, 027a/07,
031b/18, 032b/09, 032b/10,
032b/13, 033a/07, 034a/04,
034b/15, 036b/04, 037a/12,
039a/08, 041a/05, 045a/04,
045a/17, 046a/03, 047a/17,
047a/19, 048b/04, 051a/10,
051b/04
bundan ş. 003b/11, 014b/10,
014b/11, 017a/17, 018b/19,
020a/07, 020a/10, 020b/09,
022b/02, 022b/03, 026a/04,

031b/12, 031b/18, 032b/18,
034b/09, 036b/12, 041a/04,
041a/04, 043b/10, 045a/18,
045b/09, 046a/10, 046a/11,
046b/07, 048a/12, 051a/05,
051b/18
ş.+ğı 014b/11.
şor- : Sormak.
ş.-alar 005b/14.
şordur- : Emdirmek.
ş.-alar 004b/13, 013a/05, 043b/11.
şordur- : Emdirmek.
s.-alar 005a/10, 028b/01.
şovı- : Soğumak; karş. sovu-, sovi-
ş.-miş 004b/15, 006b/12, 030a/05.
şovi- : Soğumak; karş. sovu-, şovi-
s.-miş 002b/18, 004b/08, 021a/17,
034a/16.
s.-ya 036a/17
şovık : Soğuk; karş. sovuğ, şovuğ, bārid.
009b/17, 024a/10
s.+ı 024a/11.
şovu -: Soğumak; karş. sovi-, şovi-
s.-miş 024a/02
s.-ya 021a/16.
şovıdıcı : Soğutucu; karş. sovuđıcı,
sovidıcı.
037a/12, 037a/14.
şovıdıcı : Soğutucu; karş. sovuđıcı,
şovıdıcı.
013b/11.
şovudıcı : Soğutucu; karş. soviđıcı,
şovıdıcı.
008a/05, 032a/05, 035a/16,
038b/05.
şovit- (d) : Soğutmak; karş. sovit -,
şovit-
s- a 012b/08
s.-alar 002b/07, 002b/19, 013a/15,
013b/05, 023b/130
s.-maz 012a/06
s.-ur 012a/05.

şovıt- (d): Soğutmak; karş. sovut -, sovıt 11b/01

şovuk : Soğuk; karş. soviq, sovuq, bārid. 025b/01.

sovuq : Soğuk; karş. soviq, şovuq, bārid. 002b/05, 004b/06, 004b/10, 005a/03, 005a/13, 006b/11, 007a/03, 007a/19, 007b/03, 007b/08, 007b/11, 007b/13, 007b/15, 008a/01, 008b/11, 011b/03, 011b/05, 011b/06, 011b/07, 011b/09, 011b/10, 011b/11, 012b/10, 012b/19, 013a/01, 013a/05, 013a/16, 013a/17, 013b/04, 013b/08, 014a/12, 014b/03, 015b/19, 016a/05, 016a/19, 016b/04, 020a/11, 021b/01, 022a/09, 022b/03, 022b/16, 023a/03, 025b/15, 027a/19, 029b/14, 029b/17, 030a/01, 030b/13, 030b/14, 030b/15, 031a/03, 031a/17, 031b/02, 031b/08, 032a/05, 032b/04, 032b/10, 032b/17, 033a/16, 033b/09, 034a/15, 034a/16, 034b/17, 035b/03, 035b/09, 037a/03, 044a/16, 045a/02, 046a/06 s.+dan 001b/04, 003a/03, 003a/07, 003a/14, 003b/08, 004b/01 s.+dur 036b/19 s.+ı 002a/02, 014a/06, 019b/07, 025b/19 s. ol- 006b/03, 008a/08, 008a/09, 008b/18, 008b/19, 009a/03, 010b/14, 011b/05, 012b/13, 019b/05, 023b/18, 024a/03, 032b/18, 035b/01, 039b/11.

sovuqlık : Soğukluk.

s.+da 011b/08.

sovut-(d) : Soğutmak. karş. sovıt -, şovıt-

s.-alar 003a/02, 022b/10, 023b/13, 023b/16

s.-duğı 034b/18

s.-mağ 008a/08, 008a/09

s.-mağda 023b/04

s.-mağdan 013b/06

s.-ur 008a/01, 008a/03, 011b/20, 014b/07, 021a/18.

şoyıl- : Soyulmak; karş. soyıl-

ş.-miş 033a/04, 033a/04.

soyıl- : Soyulmak; karş. şoyıl-

s.-mağa 045a/02

s.-mak 042a/01

s.-miş 029a/08, 032b/04, 032b/05, 032b/15, 033a/05, 033a/06, 033b/15, 035a/02, 043b/18, 044a/03, 044a/18, 048a/07, 049b/19

s.-sa 045a/03.

sögüd : Sögüt ağacı, (Salix). 024a/01,

030b/15, 034a/14

s. suyu 029b/08

s. yağı 028b/03.

sögülme : Kebap. 003a/11, 020a/19

balık s.+si 005b/07

çil s.+si 005b/06.

söyin- : Sönmek; karş. söyün-

s.-mesin 030a/13

s.-miş 040a/14.

söyle- : Konuşmak.

s.-mek 025a/05.

söyün- : Sönmek; karş. söyün-

s.-mese 036b/11

s.-ür 036b/08.

söyündür-Söndürmek.

s.-eler 020a/03

s.-mege 012b/06

s.-mek 007b/08, 008a/08, 008a/09

s.-mekde 023b/04

s.-mekdür 007b/07

s.-megiçün 025b/06

s.-mekiledür 012b/03

s.-ür 012a/04, 050b/06.
söyündürici : Söndürücü, ısısını azaltıcı.
007b/13, 008b/12, 013b/11,
049a/19.
söz : Söz, konuşma.
s.+ile 024a/06
s.+in 028b/04.
su : Su; karş. şu, şuv, mā. 002b/12,
003a/19,004b/08, 005a/13,
005b/16, 005b/17, 006a/13,
007a/02, 009b/11, 009b/11,
010a/19, 011b/03, 011b/05,
011b/07, 011b/07, 011b/09,
011b/09, 011b/10, 011b/11,
011b/14, 011b/18, 012b/19,
013a/01, 013b/14, 014a/03,
014a/04, 014a/05, 014a/06,
014a/06, 016b/04, 018b/13,
019b/04, 019b/09, 020a/05,
020b/16, 021a/17, 021a/17,
021a/18, 024a/02, 024b/05,
025b/18, 026a/04, 026a/07,
026a/08, 026a/13, 027a/16,
027b/14, 028b/08, 029a/17,
030a/01, 030a/02, 030b/14,
032b/04, 032b/11, 033b/09,
034a/04, 035a/02, 035b/03,
035b/05, 038a/10, 038a/13,
044a/14, 044a/16, 045a/18,
046a/08, 046a/11, 050a/19,
050b/10
şaru s. 035b/15, 045a/17
s.+da 002b/18, 002b/19, 004b/10,
016b/16, 032a/04, 036a/18,
038b/13, 039a/08, 047a/02
s.+dan 030a/04, 031a/17
s.+la 030b/15
s.+lardan 003a/17, 035a/15
s.+ları 030b/14, 035a/02
s.+laruñ 035a/03
s.+nuñ 011b/13

s.+ya 004b/07, 006a/12, 024a/02,
030b/13, 031a/07, 032b/10,
032b/17, 049a/07
s. yarpuzı 027b/03
s.+yı 002b/19, 005a/17, 009b/11,
011b/01, 014a/05, 021b/14,
026b/01, 028b/18, 029a/12,
031b/14, 033a/19, 035a/15,
036a/05, 044b/01, 047b/07
alma s.+yı 032a/15
ağaç sarmaşığı s.+yı 015a/11
armud s.+yı 032a/15, 044a/17
arpa s.+yı 007b/01, 009b/12,
009b/14, 009b/17, 009b/18,
013a/03, 013a/04, 013a/06,
013a/11, 013a/12, 013b/08,
013b/10, 014b/02, 014b/10,
015b/12, 016a/12, 016a/18,
020a/09, 020a/13, 025b/13,
027b/13, 027b/18, 031a/01,
031a/01, 032b/13
arpa kavudı s.+yı 032a/16
arpa kavudı s.+yı vireler 033b/03
ayva s.+yı 030a/07, 032a/15,
044a/17
bağ sarmaşığı s.+yı 030a/07,
030a/08
bal s.+yı 010a/13, 010b/04
bağla s.+yı 027b/06
bağla tohum(ı) s.+yı 013b/07
bulbulân s.+yı 012b/09
diken sarmaşığı s.+yı 024a/14
dilkü üzümü s.+yı 040a/04
enâr s.+yı 004b/18, 007b/01,
012b/08, 012b/15, 013b/07,
022a/07, 023a/01, 024a/08,
025a/18, 027b/16, 033a/13,
035b/07, 043b/10, 044a/02
erük s.+yı 023a/09
et s.+yı 034a/09
gül s.+yı 002b/05, 002b/07,
006b/12, 022b/09, 027b/05,

027b/05, 030a/05, 030b/16,
034a/12, 034a/16, 040b/02
gül yağı s.+y1 023b/18
ḥayy-i ʿālem s.+y1 027b/06
ḥıyār s.+y1 012b/17, 023b/10,
027b/06
ḥıyarşenber s.+y1 012b/08
ḫarpuz s.+y1 012b/16, 023b/11
kāsni s.+y1 040a/05
kāsni s.+y1 024a/14
ḫabaḫ s.+y1 023b/02, 023b/08,
033a/07
kerefs s.+y1 015b/17, 050b/04
kişnic s.+y1 045a/07
ḫoruḫ s.+y1 013b/07
ḫuzu ḫulağı s.+y1 037a/01
mersin s.+y1 030a/07
pazı s.+y1 038b/17, 051b/18
pazu yaprağı s.+y1 023a/13
pınar s.+y1 018a/03, 039a/01,
046b/13
rāziyānec s.+y1 015b/17
şaru s.+y1 036a/13
şāhter s.+y1 051b/14
temirhindī s.+y1 012b/16, 022a/07
utrunc s.+y1 022b/01, 022b/08
bal s.+y1dur 012a/05
s.+y1la 006a/07, 012b/10,
013a/05, 013b/08, 014a/11,
014a/12, 014b/03, 015a/15,
015b/13, 015b/19, 016a/05,
016a/19, 018b/06, 020a/11,
020b/04, 020b/07, 020b/08,
021a/03, 021a/13, 022a/09,
022b/07, 022b/16, 022b/17,
023a/03, 025b/01, 026b/15,
031a/03, 032b/14, 033a/06,
034b/05, 036a/04, 036a/15,
038a/07, 038a/16, 043b/19,
044a/04, 044b/18, 045a/02,
045a/04, 045a/06, 045a/09,
045a/19, 047a/02, 047a/16,

047a/17, 047a/19, 047b/19,
048a/02, 048a/10, 049a/11,
049a/19
alma s.+y1la 005a/11, 005a/16,
029b/08
arpa s.+y1la 027b/19
ayva s.+y1la 005a/16, 032b/03,
034a/08
ʿaşāʾr-rāʿī s.+y1la 037a/17
ʿaşfur nişeştesi s.+y1la 048b/17
baḫla budacağı s.+y1la 037b/01
baḫıllā s.+y1la 027b/11, 050a/01
bezr-i ḫatūnā s.+y1la 035a/01
bilic s.+y1la 014b/04
datlu erük s.+y1la 018a/03
dilkü üzümü s.+y1la 037b/01,
040a/15
duraḫ s.+y1la 026b/09
ebe gömeci s.+y1la 050b/03
enār s.+y1la 005a/03, 005a/08,
005a/09, 005a/11, 005b/07,
013a/15, 014a/09, 014b/04,
022a/11, 022b/01, 022b/04,
023b/02, 023b/10, 025a/19,
027b/13, 029a/09, 031b/10,
044a/18
erük s.+y1la 013a/15
gendene s.+y1la 047b/18
gül s.+y1la 029b/08, 029b/13,
031a/18, 031a/19, 031b/04,
034a/13, 037a/18, 037b/03,
037b/09, 050b/02
ḥayy-i ʿālem s.+y1la 031b/01,
035a/01
ḥıyār s.+y1la 023a/02, 031b/10
ḥıyarşenber ici s.+y1la 018a/03
ḫoruḫ s.+y1la 023a/04
ʿineb-i şaʿleb s.+y1la 035a/14
ḫabaḫ s.+y1la 023b/09, 031b/10
ḫarpuz s.+y1la 023a/02, 023b/02,
031b/10

kāsni s.+yıla 016a/13, 034b/19,
035a/10, 037a/17, 051a/04
kavun toħmı s.+yıla 050a/01
kaynanmıř s.+yıla 021b/03,
021b/03, 048a/04, 048a/14,
048a/17, 051b/04, 051b/05,
051b/07
kebek s.+yıla 047a/19
kerefs s.+yıla 047b/18
kesfere s.+yıla 031a/19, 035a/11
kızıl boya s.+yıla 048b/16
korkuř s.+yıla 005a/03, 005a/08,
005a/09, 005b/07, 013a/15,
014a/09, 014b/04, 022a/11,
025a/19
kuzu dili s.+yıla 037b/01
leblāb s.+yıla 029a/09, 037a/11
mārul s.+yıla 027b/11, 035a/01,
035a/08
māzu s.+yıla 049a/12
mersin s.+yıla 029b/08, 029b/12,
038b/02
merzencūs s.+yıla 021a/12
nār s.+yıla 043b/12
pazu s.+yıla 050b/03
pınar s.+yıla 040a/07, 046b/08,
046b/13
rāziyāne s.+yıla 051a/02
sögüd s.+yıla 029b/08
summāk s.+yıla 029b/04
sovuř s.+yıla 022b/03
řeb s.+yıla 049a/13
řāhtere s.+yıla 051a/08, 051a/09
řebiř s.+yıla 035a/14
řaħleb s.+yıla 035a/01
toħmekan s.+yıla 029b/05,
031a/19
turb s.+yıla 022a/12
varsama s.+yıla 021a/12
yaz s.+yıla 018a/05
zāc s.+yıla 049a/12
ziriřk s.+yıla 013a/16

s.+yıladır 011a/23, 011b/01
s.+yın 034a/10, 034a/11
alma s.+yın 029b/07, 030a/18
armud s.+yın 005a/10
arba s.+yın 004a/04
arpa s.+yın 003b/11, 020a/11,
020a/14, 028b/15
arpa kavudı s.+yın 029a/16,
029b/03, 044a/14
ayva s.+yın 030a/18
bilic eti s.+yın 034a/07
enār s.+yın 004b/08, 022a/18,
022b/08, 033a/08
ħatun duzlıęı s.+yın 022a/12
kesfere s.+yın 035a/02
kiřnic s.+yın 043a/05
oęlař eti s.+yın 034a/07
pınar s.+yın 040a/02, 045b/12,
051b/14
su yarpuzı s.+yın 027b/03
řāhtere s.+yın 051a/01
yimiř s.+yın 050a/16
yimiřun s.+yın 028b/01 :
arpa s.+yına 013a/06, 013a/10
deęiz s.+yına 050b/08
ıssı s.+yına 024a/04
řar s.+yına 004b/19
arpa s.+yından 013a/09, 013a/11b
bařıllā s.+yından 004b/15
baę yabraęı s.+yından 005a/19
řoban aęacı s.+yından 005b/01
gül s.+yından 023b/15
kepek s.+yından 028a/02
mārul s.+yından 004b/15
mersin s.+yından 005a/19
pazı s.+yından 029a/11
řeb s.+yından olsa 003a/17
arpa s.+yını 004b/08, 044a/12
řal^c s.+yını 028b/03
řāhtere s.+yını 051a/05.

řu : Su; karř. su, mā, řuv. 006a/18,

006b/11, 007a/10, 007a/12,
019a/01, 020b/09, 027a/15,
050b/19
ş.+da 025b/01
ş.+dan 006a/14
ş.+ya 002b/09, 002b/13
şandallu ş.+ya 002b/10
ş.+yı 002b/14, 007a/09, 018b/11
arpa ş.+yı 013a/08
enār ş.+yı 006b/12
şaru ş.+yı 036a/11, 036b/01
ş.+yıla 035a/11, 035b/16, 039a/13
bağla ş.+yıla 035a/08
enār ş.+yıla 006b/13
ḥayy-i ‘ālem ş.+yıla 035a/08
helīle ş.+yıla 037a/12
kelem ş.+yıla 035b/13
koruḡ ş.+yıla 006b/13
alma ayva ş.+yına 029b/02
ş.+yından 018b/09
ayva ş.+yımı 028b/03.
sū : <Ar. Kötü, fena, yaramaz.
s.-yi mizāc 008a/10.
sulan- : Sulanmak.
s.-miş 023b/19.
sulu : Sulu. 006b/10, 012a/16, 013b/10,
013b/14, 032a/01, 032b/09,
034a/15, 050a/17.
summāk : <Ar. Sumak ağacı ve tohumu,
(Rhus coriaria).
s.+ıla 029b/01, 045a/09
s. suyu 029b/04.
sumsum : <Ar. Susam, (Sesamum
indicum); karş. sīsam, sūsān, sūsen,
cūlcūlān. 051b/12.
sūnūḥus : <Ar. Humma türlerinden,
sürekli ateş şeklinde görülen bir
hastalık. 021b/18.
şüret (II) : <Ar. Tarz, uslu, hal.
ş.+de 036b/10
ş.+in 025a/07.
şüret (II) : <Ar. Çehre, yüz.

ādem ş.+ine 043a/04.
sūs : <Ar. Meyan otu, (Glycyrrhiza
glabra). 037b/13.
susa- : Susamak.
s.-sa 020a/08.
susalıḡ(g) : Susuzluk; karş. susuzluḡ.
s.+ı 012a/05, 022b/12, 023b/01
s.+ın 011b/16
s. ol- 023b/09.
sūsān : <Ar. Susam, (Sesamum indicum);
karş. sīsam, sumsum, sūsen.
051b/04
s. dibi 018b/05, 027b/19
asumānī s. 048b/15.
susaticı : Susaticı.
s.+dan 047a/07.
sūsen : <Ar. Susam, (Sesamum indicum);
karş. sīsam, sumsum, sūsān,
cūlcūlān. 020b/18, 051b/09
āsumānī s.+ı 049b/13
s. dibi 015a/14
asmānī s. dibi 036a/12, 040b/15
āsumānī s. dibi 046b/03
s. şarabı 021a/12
s. yaḡı 003a/09, 005b/05,
016b/13, 039a/06, 039a/09.
susuzluḡ : Susuzluk; karş. susalıḡ.
s.+dan 030b/19.
şuv : Su; karş. su, mā, şu. 005a/01.
sūci : Şarap. 012a/07, 012a/11, 012a/11,
012a/16, 019b/09, 049a/06,
050b/02, 051b/03
s.+den 002b/07, 012a/13,
023b/16, 027b/11, 035b/02
s.+nüḡ 012a/14
ayva s.+si 029b/06, 044a/16,
044b/10
erük s.+si 022a/08
koruḡ s.+si 022a/08, 029b/06
rībās s.+si 029b/06
utruncs.+si 022a/09
s.+yiledür 011b/01

s. sirkesi 027b/05, 049a/03, 049a/13, 049b/03, 050a/08, 050b/04, 051a/16, 051b/13.

süd : Süt. 029a/02, 031a/09, 033a/15, 034a/03, 038a/06, 043a/07, 045b/14
s.+i 034a/02, 046a/01, 048b/14
eşek s.+i 031a/09, 033a/15
s.+ile 045b/17
‘avrat s.+ile 032b/07
hatun kişi s.+ile 045b/19
içek s.+ile 032b/07
‘avrat s.+in 034a/01
deve s.+in 045b/12
hatun kişi s.+in 033a/14
s.+ler 017b/13, 021b/09, 047b/10
s.+lerden 017a/16, 050a/16
keçi s.+ünden 031a/08.

südde : <Ar. Peklik, mide dolgunluğu karş. sidde. 003a/15, 003b/18, 003b/19, 004a/01, 011a/13, 016b/08, 016b/19, 021a/15, 029a/03
s.+ler 003b/14, 011b/20, 019b/17
s.+leri 003b/13
s.+ye 004a/06
harâret-i s. 004a/13.

südik (g) : Sidik; karş. sidük, südük.
s.+ile 012a/01.

südük (g) : Sidik; karş. sidük, südik.
s.+de 013b/11
s.+i 021a/19.

sühulet : <Ar. Kolaylık.
s.+ile 018b/16.

sük : İt kasarı, tilki taşığı, (Orchis hirci-
na). 016b/14, 021a/09
s.+kile 021a/06.

süker : <Far. Şeker; karş. şeker, sükker,
şekker.
s.+den 045b/15
s.+i 004b/10
s.+ile 018a/03, 045b/17

kıvıl s. 015a/15
kıvıl s.+den 029a/11.

sükker : <Far. Şeker; karş. süker, şeker,
şekker. 012b/10
s.+ile 012b/08, 028b/14, 029a/09,
031a/15, 051a/01
s.+le 004b/08.

sükkeri : Şekerle ilgili; karş. şekerî.
018b/13.

süleymānī : <Ar. Bir tür macun adı.
018b/19.

sümbül : <Ar. Sümbül otu, (Hyacinthus
orientalis). 019a/06, 019a/11,
046a/17
s.-i tıbb 021a/01
s. yağı 046b/06.

süngü : Kargı, süngü, mızrak.
s. demüri 042b/03.

süyük : Kemik; karş. kemük. 049b/18.

sür- : Sürmek.
s.-eler 006b/12, 050a/03, 051a/09
s.-en 038a/03, 045b/12
s.-er 024a/17, 036b/18.

sürici : Sürmesini sağlayan, sürücü.
006a/02, 008a/12, 008a/13,
008a/14, 008a/15, 008a/16,
008b/01.

süril- : Sürülmek.
s.-se 006a/04.

sürme : Sürme. ısfahān
s.+sin 045a/09.

süz- : Süzmek.
s.-eler 004b/07, 018b/09, 020b/14,
020b/16, 029a/14, 033a/08,
034a/11, 034a/11, 044a/01,
050b/19
s.-seler 048b/05.

süzil- : Süzülmek.
s.-en 018b/11
s.-miş 051a/05.

-Ş-

- şād** : <Far. Sevinçli, huzurlu. ş. eyle-006b/16.
- şāf** : <Far. Fitol, çeşitli hastalıklarda makatta uygulanmak üzere hazırlanmış fitil. 005b/18, 023a/09, 023a/10 ş.+ıla 011a/22.
- şāhbelūt** : <Far-Ar. Kestane; karş. şāhbellūt, şāhbilid. 032b/01.
- şāhbellūt** : <Far-Ar. Kestane; karş. şāhbelūt, şāhbilid. 033b/07.
- şāhbilid** : <Far-Ar. Kestane; karş. şāhbelūt, şāhbellūt. 033b/16.
- şāh damar** : <Far.-T. Şah damar; karş. kīfāl, bāselīk, bāsalīk. ş. d.+larda 045b/08, ş. d.+lardan 046a/14.
- şāhm** : <Ar. Meyve ve sebzelerin et kısmı. ş.-ı ḥanzal “ebucehil karpuzu içi” 026a/17, 038a/03, 045b/10, 047b/14. 047b/16.
- şāhmiye** : <Ar. Yağlı. 041a/14.
- şāhter** : <Far. Şahtere otu, (Fumaria officinalis); karş. şāhter, şāhtere, şāhterec, cercir. 051b/15.
- şāhterā** : <Far. Şahtere otu, (Fumaria officinalis); karş. şāhter, şāhtere, şāhterec, cercir. 024b/03.
- şāhtere** : <Far. Şahtere otu, (Fumaria officinalis); karş. şāhterā, şāhter, şāhterec, cercir. 046a/02, 051a/05, 051a/06, 051a/08, 051a/09 ş. suyu 051a/01.
- şāhterec** : <Far. Şahtere otu, (Fumaria officinalis); karş. şāhterā, şāhter, şāhtere, cercir. 050b/18.
- şākāyīk** : <Ar. Ayıgülü, şakayık, (Paeonia

officinalis). 048b/13.

- şām** : Şam şehri. ş. alması şarābı 030a/06.
- şāmī** : Şam şehrine ait. ş. alma pāreçukları 034a/05.
- şāmil** : <Ar. İçine alan, kapsayan. ş.-i mizāc-ı tabī‘ isı 008a/05 ş.+dür 007b/16.
- şān** : <Ar. Durum, hal, suret, ün. 009b/04 ş.+ı 012a/14, 015a/16, 018a/16, 044b/04 ş.+ından 030a/11.
- şarāb** : <Ar. Şurup; karş. şerbet, e’ş-şerbetü. 004b/17, 004b/18, 006b/01, 006b/02, 006b/04, 006b/06, 006b/14, 007a/13, 007a/14, 007a/19, 007b/08, 016b/02, 016b/04, 016b/05, 016b/07, 016b/09, 022b/05, 022b/06, 027a/08, 027a/10, 030a/01, 030a/17, 034a/06, 047b/12 ş.+a 030a/16 ş.+da 030b/03 ş.+dan 035a/18 ş.+ı 003a/14, 023a/02 afsentīn ş.+(ı) 028b/09 alma ş.+ı 015b/15 alma ş.+(ı) 030a/18 ayva ş.+ı 029a/17 ayvaş.+(ı) 030a/06 balıkş.+(ı) 006b/14 benefşe ş.+ı 010a/14, 024a/09 enār ş.+ı 014a/11, 029b/05 evren yavşanı ş.+ı 004a/03 gül ş.+ı 012b/10 ḥaşḥāş ş.+(ı) 043b/08 ışfahān şām alması ş.+ı 030a/06 kōruk ş.+ı 014a/11, 022b/01, 027b/15 mersin ş.+ı 044a/18 reyḥān ş.+ı 028b/01

ribās ş.+i) 029a/18
sirkengübīn ş.+i 030a/01
temirhindī ş.+i) 027b/16
‘unnāb ş.+i 043b/08
‘unnāb ş.+i) 032a/03
ş.+ıla 011a/23, 023b/11, 030a/05,
037b/07, 044b/14, 048a/14
alma ayva ş.+ıla 029b/03
bal ş.+ıla 046b/16
mersin ş.+ıla 033b/02
sūsen ş.+ıla 021a/12
benefşe ş.+ın 009b/12, 022a/18
kōruk ş.+ın 022a/18
kōruk ş.+ına 004b/18
benefşe ş.+ında 033a/19
ḥaṣḥāş ş.+ından 043b/11
‘unnāb ş.+ından 043b/10
ş.+lar 004a/04
ş.+uḡ 016b/05
ş.-i afsentīn 003b/12, 004a/03,
004a/11, 046a/02
ş.-i ās 033b/04
ş.-i benefşe 010a/19, 013a/03,
023a/09, 024b/07, 028a/01,
029a/09
ş.-i fevtenc 046a/03
ş.-i ḥaṣḥāş 023b/11, 028b/15,
031a/02, 031b/13, 032b/13,
033a/13
ş.-i leymōn 003b/12, 004a/03,
004a/11
ş.-i reyḥān 046b/18
ş.-i reyḥānī 003a/13, 007a/02
ş.-i rümmān 029b/05
ş.-i ‘unnāb 031a/02, 031b/13.

şatır : <Ar. Yarı, yarım.

ş.-i ḡıbb “ Bir tür humma.”
025a/09, 025a/10.

şaytarac : <Ar. Serkile otu ve kökünden elde edilen bir ilaç (Plumbago zeylanica). 048b/01, 048b/15, 049a/03, 049a/04

ş.+ıla 048b/01

ş.-i hindī 049b/02, 049a/14.

şeb : <Ar. Alüminyum, potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde, şap. 049a/05
yemān ş.+i 037b/06
yemen ş.+i 044b/13, 044b/15
ş. suyu 003a/17, 049a/13.

şebis : Dereotu, (Anethum graveolens);
karş. durak, şibiş.
ş. suyu 035a/14.

şibiş : Dereotu, (Anethum graveolens);
karş. durak, şebis. 038a/14.
ş. suyu 035a/14.

şeffāf : <Ar. Saydam, ışık ve aydınlığı geçiren cisim. 043a/12.

şeftālū : <Far. Şeftali, (Persica vulgaris).
004b/14, 031a/13.

şehr (I) : <Ar. Otuz günlük zaman birimi;
karş. ay. 008a/07, 008b/16,
008b/18
ş.+e 008b/15
ş.+e) 008b/09
ş.+üḡ 006b/02, 007b/12.

şehr (II) : <Far. İl, vilayet.
karalar ş.+i 008b/18
şaklablar ş.+i 008b/19
medīne ş.+inde 042a/1.

şehvet : <Ar. Şehvet, cinsel istek.
ş.+i 005b/08, 011a/14, 028a/17
ḡızā-yı ş.+i) 028b/12
ş.+üḡ 009b/02
ş.-i ta‘ām 027a/13.

şeker : <Far. Şeker; karş. şeker, şükker,
şekker. 002b/19, 021b/10
ş.+den 020a/06, 023a/11
kızıl ş.+den 023a/10, 023a/13
ş.+ile 002b/17, 014b/03, 016a/18,
025a/16, 031a/06
barmağ ş.+ile 028a/09, 031a/01

aķ Ő. 048a/08
Ő.+le 009b/12, 015a/11, 016a/18,
022b/01, 022b/01, 022b/16,
023a/03, 028a/04
barmaķ Ő. 022b/02, 022b/09,
022b/18, 023b/01, 044a/01
ķızıl Ő. 012b/12
sũleymānī Ő. 018b/19
Ő. cevāriŐi 021b/11.
Őekeri : <Ar. Őekerle ilgili; karŐ. sũkkeri.
021a/04, 021b/07.
Őekker : <Far. Őeker; karŐ. sũker, sũkker,
Őeker.
Ő.+ile 013a/03, 016a/18
barmaķ Ő.+ile 028a/02
Ő.+le 020a/17, 022b/01, 022b/17.
Őeksũz : <Ar.-T. Őũphesiz, kuŐkusuz;
karŐ. Őũbhesũz. 024a/10.
Őerā : <Ar. KurdeŐen; karŐ. ķurd eŐeni.
041b/16.
Őerāyin : <Ar. Atardamarlar.
Ő. Őamar 014b/01, 014b/02.
Őerāyĩn : <Ar. Bũyũk damar, atar damar.
Ő. Őamar 014b/01, 014b/02
Ő. Őamarı 039b/02.
Őerbes : <? Bir tũr deva. 046b/12.
Őerbet : <Ar. Őurup; karŐ. Őarāb,
eŐ-Őerbetũ. 007b/04, 012a/03,
012a/06, 012a/17, 019a/01,
046b/12, 047b/13
Ő.+i 039b/15, 047b/18, 048a/09
bal Ő.+i 004a/15
benefŐe Ő.+idũr 012a/06
Ő.+ile 007b/09
Ő.+le 011b/18
Ő.+ler 011b/18, 012a/03
Ő.+lerden 012a/05.
Őerĥ : <Ar. Aĥıklama, Őerh.
Ő.+i 025a/06.
Őerĥa : <Ar. Yara, yarık.
Ő. it- 034a/09.
Őerif : <Ar. Kutsal, Őerefli. 011b/04,

011b/06, 030a/10.
ŐeŐ : Ćzũmek.
Ő.-er 029a/04
Ő.-mege 029a/03.
ŐeŐici : Ćzũcũ. 041a/11, 041a/13.
ŐeŐil- : Ćzũlmek.
Ő.-ip 003b/09, 013b/14.
Őevkerān : <Far. Baldıran, lekeli baldıran,
aĥı otu, (Conium maculatum).
043a/03.
Őinĥiyār : <Far. Acur, (Cucumis anguria).
004b/13, 007a/01, 025b/01
Ő. Ćekũrdeg(i) iĥi 032a/19
Ő. iĥi 014b/07, 035b/06
Ő. toĥmı iĥi 033b/05
Ő. toĥmı 013a/14, 022a/11,
022b/18, 028a/06, 031a/11,
032a/11.
Őifā : <Ar. Hastalıktan iyileŐme, saĥalma.
Ő. vir- 006b/15.
Őimden girũ : Bundan sonra. 007b/05,
012a/19.
Őimdi : Őimdi. 010b/18, 023b/11
Ő.+ki 004b/03
Ő.+ye 007b/04, 012a/18, 041b/02,
049a/15.
Őimāl : <Ar. Kuzey.
Ő. yili 004b/06, 012b/13, 023b/19,
024a/01, 030b/13.
Őirliĥũn : <Far. Őırlaĥan, susam yaĥı.
Ő.+dan 023a/11
Ő. yaĥı 018a/05, 023a/13, 029a/11.
ŐiŐ : ŐiŐ, ur.
Ő.+dũr 002a/12, 002a/13, 002a/14,
002a/15, 002a/17.
ŐiŐ- : ŐiŐmek.
Ő.-en 045a/16
Ő.-er 042a/10
barmaķ Ő.-mek 042a/13.
ŐiŐe : <Far. ŐiŐe, sırĥa.
Ő. Ćek- 034b/07, 036b/12,

046a/16.

şiyâf : <Ar. Fitol, çeşitli hastalıklarda, makatta kullanılmak üzere hazırlanmış fitil.
ş.-ı māmīšā "Kırmızı çiçekli kırlangıç otuyla yapılan bir fitil."
035a/06, 050b/09.

şol : Şu. 001b/16, 001b/18, 002a/02, 002a/03, 002a/11, 002a/12, 002a/13, 002a/15, 002a/17, 003b/06, 004a/08, 004a/18, 004b/05, 005a/04, 006a/11, 006a/16, 006b/09, 007a/09, 007a/17, 008a/01, 008a/03, 009a/14, 009b/09, 009b/18, 010b/13, 012a/01, 012a/03, 012b/07, 016a/03, 017b/11, 021b/06, 023a/05, 023b/19, 025a/09, 025b/15, 026b/05, 028b/11, 028b/19, 029a/12, 031b/07, 032b/08, 034b/03, 034b/04, 034b/09, 034b/14, 034b/16, 035a/17, 035b/10, 035b/18, 036b/04, 036b/17, 036b/19, 037a/02, 037a/15, 037b/03, 037b/18, 038a/06, 038b/06, 038b/07, 039b/04, 040a/02, 040a/03, 043b/04, 045b/04, 046a/03, 046a/04, 046a/05, 047a/07, 048b/10, 049a/08
ş.+dur 041b/02.

şōrbā : <Far. Çorba; karş. şōrvā, şōrivā. 006a/04, 006b/14
ş.+lar 005a/03.

şōrivā : <Far. Çorba; karş. şōrvā, şōrbā. kabağ ş.+sı 003a/01.

şōrvā : <Far. Çorba; karş. şōrbā, şōrivā. 013a/13, 014b/06, 014b/12, 019b/11, 025a/17, 028a/03
ş.+lar 017b/11
ş.+sın 034a/07

pazu ş.+sı 017b/19
bilic ş.+sı 005a/09, 006a/08
biliç ş.+sı 022a/13
cil ş.+sı 022a/13, 022a/14
durrāc ş.+sı 022a/14
ḥōrōs ş.+sı 018a/01
isfanāḥ ş.+sı 004b/09, 007b/02, 009b/15, 018a/01, 022a/10, 028a/04
kabağ ş.+sı 004b/09, 007b/01, 009b/14
mürdümük ş.+sı 007b/01
sermağ ş.+sı 018a/01, 028a/05
bilic ş.+sın 017a/14
cil ş.+sın 017a/14
zīrbāc ş.+sın 004a/05
ş.+yı 013a/14.

şūnīz : <Far. Çöre otu, çörek otu, (Nigella damascena); karş. çörek otu. 048b/11.

şūr : <Far. Tuzlu.
ş. yir 047a/08.

şūbhesüz : <Ar.-T. Şüphesiz, kuşkusuz; karş. şeksüz. 027b/03.

şūkā' : <Ar. Hindiba, (Cichorium endivia); karş. kāsni, kāsni, güne-yik otu. 020b/19.

şūrū' : <Ar. Başlamak; karş. başla-
ş. it- 002b/03, 004b/04, 014b/14, 019b/02, 025a/06, 035b/08, 035b/15.

şu'ūni : <Ar. ...de varolan.
min ġayri teferruğu'ş-ş. 042a/07.

-T-

tā : <Far. Ta, bir yere doğru. 002b/10, 003a/06, 003a/07, 003a/13, 005b/01, 006b/19, 007a/09, 010a/01, 010a/07, 010a/09, 010a/11, 010b/14, 013a/06,

013a/12, 014a/03, 016a/09,
016a/15, 017a/04, 017a/05,
018a/06, 018a/07, 018a/11,
018a/14, 018a/19, 018b/15,
019b/12, 019b/13, 019b/16,
019b/17, 020a/12, 020a/15,
020a/17, 022a/02, 022b/07,
024a/02, 024a/04, 024a/05,
025a/02, 026a/08, 027a/09,
029b/15, 029b/18, 029b/19,
030a/02, 030a/12, 030a/19,
030b/02, 030b/03, 031b/08,
033a/07, 034a/01, 034b/06,
036b/10, 038a/12, 038a/19,
039b/17, 041a/08, 043b/15,
045a/07, 049b/08, 050b/19.

ta' affün : <Ar. Etrafa kötü koku yayma,
çürüyüp kötü koku çıkarma; karş.
teğayyür. 008a/12.
t.-i ahlāt 003b/02.

ta' akkud : <Ar. Dügümlenme, bağlanma.
041a/07, 041a/17.

ta' ālā : <Ar. Yüksek olsun. Allah'ın
adıyla birlikte kullanılır.
āllahu t. 041b/06
inşā'-yı āllahu t. 041b/05.

ta' ām : <Ar. Yemek, yiyecek. 002a/05,
005b/13, 007a/14, 007b/07,
014b/18, 026b/06, 027a/03,
028a/16, 045a/10
t.+a 028b/06
t.+dan 028b/09, 033a/12
t.+(ı) 005b/14, 011a/17, 028b/10,
028b/12
t.+ına 047a/10
t.+uñ 005b/18
t.-ı fāsıd 005b/15, 005b/16
şehvet-i t. 027a/13.

tabakāt : <Ar. Tabakalar.
t.+(ı) 009b/06.

tabarzad : <Far. Halis şeker, nöbet şekeri,
teberzed. 022b/17

t.+ıla 004b/11.

tabāşir : <Far. Tebeşir; karş. kaymüliyə.
013b/07, 022b/13, 023b/12,
028a/07, 029a/19, 032a/08,
032a/12, 032b/02, 033b/06,
044b/06, 044b/07
t.+ile 012b/17, 023b/08
t.+le 016a/10
t. kūrşı 016a/04, 025b/10,
029b/03, 033b/03
t. kūrşası 016a/13,
t.-i hābis kūrşı 044a/16.

tābi' : <Ar. Arkası sıra giden, uyan.
t. ol- 027a/11, 038a/01.

tabi'at : <Ar. Mizaç özelliği eski tıpta
bünyenin dört temel unsur olan
kan, safra, sevda ve balgamdan
meydana geldiği kabul edilir. Bu
dört ögenin her biri soğuk-nemli,
sıcak-kuru olmak üzere iki özelli-
ğe sahiptir. Bütün nesnelere buna
bağlı olarak soğuk-nemli, sıcak-
kuru özelliklere sahiptir. Nesnele-
rin bu özelliklerine "tabiat" adı
verilir. 002a/08, 005a/05, 005a/05,
005a/06, 005b/12, 006a/07,
008b/01, 009a/11, 009a/12,
014b/08, 014b/09, 015a/07,
015a/10, 016a/04, 017b/18,
018a/02, 018a/14, 019b/13,
023a/11, 023a/15, 024a/18,
025b/10, 026b/14, 027a/13,
027a/14, 028b/12, 029a/05,
029a/06, 029a/15, 029b/04,
029b/11, 030a/14, 032a/10,
033a/17, 033b/01, 033b/02,
037a/04, 044a/12, 044a/13,
044b/02, 045b/05
t.+(a) 012a/12
t.+dan 024a/04
t.+ı 005b/11, 009b/01, 009b/04,
011a/03, 011b/20, 012a/04,

012b/07, 012b/08, 018a/04,
023a/07, 023a/14, 023a/15,
029a/01, 032a/05, 033b/01,
037a/13, 038a/12, 044a/11
t.+(i) 010b/18, 012a/06, 012a/08,
019a/09, 023a/08, 025b/03
t.+ına 007b/09, 019a/17, 047b/06
t.+ından 013b/03
t.+lar 013b/02
t.+ları 013a/19
t.+ların 009b/09
t.+uñ 029a/10.

ṭabīʿatlan- : <Ar.-T. Belli bir mizaç özelliğine sahip olmak, tabiatlenmek.
t.-miş 037a/17.

ṭabīʿatlandur- : <Ar.-T. Belli bir mizaç özelliğine sahip olunmasını sağlamak, tabiatlendirmek.
t.-alar 035b/16.

ṭabīʿatlu : <Ar.-T. Belli bir mizaç özelliğine sahip, tabiatli. 005b/01, 006b/13, 007a/19, 007b/02, 007b/08, 007b/09, 007b/10, 007b/11, 007b/13, 007b/15, 008b/12, 011b/02, 013a/17, 027b/16, 028a/12, 028b/07, 029a/11, 032a/01, 033a/17, 035b/09, 040b/07, 045b/13, 046a/02, 047b/10.

ṭabīb : <Ar. Tabip, hekim. 007b/18, 008a/17, 010a/04, 010a/07, 011a/04
t.+ler 002b/15.

ṭabīʿi : <Ar. Olağan, alışılmış, her zamanki. 010b/15
mizāc-ı t.+sinden 008a/02, 008a/03
şāmil-i mizāc-ı t.+si 008a/05.

ṭabīʿiyye : <Ar. ṭabīʿi sözcüğünün dişil biçimi.

beden-i t.+nün 008a/01, 008a/02.

taʿcīl : <Ar. Çabuklaştırma, acele ettirme.
003b/01, 006b/07, 028b/05.

ṭağ : Dağ.

t.+lar 046a/06.
t. keçisi 043a/01
t. gendenesi 050a/04
t. kerefsi tohumu 048a/16
t. tarḥūnı dibi 049a/02
t. tarḥūn(i) dibi 048b/02
t. tarḥūn(i) güli “Üdülkahrı otu, (Anacyclus pyrethrum)”;
karş. ‘ākırkarḥā.” 046a/19.

ṭağıl- : Dağılmak.

t.-duğı 010b/16
t.-ıp 007a/05, 017a/05
t.-ması 013b/17
t.-maz 011b/17
t.-miş 011a/08
t.-ur 017a/02.

ṭağ keçisi : Küçük bir geyik türü; karş. ayyel. 043a/01.

ṭaḥalḥul : <Ar. Bir nesnenin şişmesi veya genişlemesi.
keşirü’t-t. 011a/02.

ṭaḥammül : <Ar. Dayanma gücü, katlanma.
t.+i 045a/16
t. it- 008b/07, 011a/01, 016a/17, 019a/09, 023a/09, 026a/18, 028b/07, 029b/10, 045a/16, 048a/14.

ṭaḥleb : <Ar. Su mercimeği, (Lemna minor).
t. suyu 035a/01.

ṭaḥlīl : <Ar. Halletmek, geçirmek, dağıtmak.
t. it- 038a/09.

ṭalʿ : <Ar. Çiçeğin içinde bulunduğu dış zarı, tomurcuk.
t. suyu 028b/03.

ṭalak (ğ) : Dalak. 019b/16

ʔ.+a 019b/15.
ʔaleb : <Ar. İsteme, dileme, arama.
 ʔ. it- 015a/07, 028b/12.
ʔakrīr : <Ar. Kararını bulma, yerleştirme,
 yerini bulma.
 t. it- 010a/04, 010a/10, 010b/16,
 011a/19.
ʔakşīr : <Ar. Kabuğunu soyma, kabuğu
 soyulma. 042a/01.
ʔakuk : Tavuk. 045b/14
 t. eti 017b/09, 039b/19
 t. yağı 006a/01, 039a/05, 046a/10.
ʔam : Tam. 010a/07.
ʔa^ʕm : <Ar. Lezzet, tat.
 ʔ.+(ı) 005b/14.
ʔama^ʕ : <Ar. Hırs, aç gözlülük.
 ʔ. olın- 030b/09.
ʔamām : <Ar. Tamam, tam, eksiksiz, tam
 olma. 002b/03, 003a/02, 006a/08,
 010a/13, 010a/16, 011a/07,
 018a/10
 t.+ına 010a/01
 t. ol- 007b/04, 010a/01, 013b/15,
 024a/09, 024a/12, 041b/06.
ʔamar : Damar; karşı. damar. 021b/16,
 021b/17
 ʔ.+(a) 042a/11
 ʔ.+dan 034b/10, 039b/04
 aşığa ʔ.+dan 017b/03
 orta ʔ.+dan 016a/02, 017b/04
 ʔ.+(ı) 017b/05
 şerāyīn ʔ.+ı 039b/02
 yürek ʔ.+ı 014b/01
 ekşel ʔ.+ından 016a/02, 022a/01,
 050b/15
 ʔ.+lar 013a/10, 039b/02
 ʔ.+lara 015b/04
 ʔ.+lar(a) 011b/20, 012a/04
 ʔ.+larda 011a/12, 024a/13
 ʔ.+ları 036b/06, 036b/07
 şerāyīn ʔ. 014b/01, 014b/02.
ʔanbūr : <Ar. Tambur. 006b/17.

ʔanrı : Tanrı. 049a/07.
ʔaraf : <Ar. Taraf, yan; karşı. cānib.
 ʔ.+dan 034b/14
 ʔ.+ın 043a/01
 ʔ.+ına 009a/13, 009a/15, 009a/16,
 009a/17, 028a/16
 ʔ.+ından 037a/10, 050b/12.
ʔarḥūn : <Ar. Tarhun otu, (Artemisia
 dracunculus); karşı. ʔarḥūn. 047b/12
 ʔağ t.+ı 049a/02
 ʔağ t.+(ı) dibi 048b/02
 ʔağ t.+ı güli " Üdülkahrı otu,
 (Anacyclus pyrethrum)"; karşı.
 ʕākırqarḥā 046a/19.
ʔarḥūn : <Ar. Tarhun otu, (Artemisia
 dracunculus); karşı. tarḥūn.
 ʔ.+la 020a/17.
ʔarīk : <Ar. Yol, usul, yöntem. 037a/07
 ʔ.+ce 043a/18.
ʔarḥīb : <Ar. Rutubet yapma, ıslatma,
 nemlendirme.
 t. it- 011b/01.
ʔaru : Darı, (Panicum uiliaceum).
 044b/01, 045a/05.
ʔaş : Taş; karşı. daş. 024a/02, 049a/06
 lāciver ʔ.+ı 046b/11
 ʔ. it- 038b/05.
ʔavīl : <Ar. Uzun, "zirāvend -i ʔavīl"
 Karga düleği, (Aristolochia longa);
 karşı. irkek zirāvend, (bkz.
 zirāvend). 044b/13, 044b/15,
 046b/02, 051b/01, 051b/08.
tāzele- : <Far-T. Tazelemek, yenilemek.
 t.-yeler 030b/14.
tāzelik : <Far.-T. Tazelik. 033b/18
 t.+in 030b/08.
tecribe : <Ar. Tecrübe, deneme.
 t.+le 008a/17.
tedbīr : <Ar. Önlem. 003a/15, 003b/13,
 004a/14, 006b/15, 009a/18,
 014b/05, 018a/12, 020a/05,
 023b/05, 025b/13, 030b/12,

031b/06, 039b/16, 040a/03,
047b/02
t.+de 023b/06
t.+e 026b/05
t.+i 009a/19, 009b/03, 009b/05,
026a/09, 026a/11, 028b/08,
036b/02
t.+(i) 006a/18, 011a/14, 011a/18,
012a/17, 018a/19, 025b/17,
025b/17, 034a/16
t.+ile 003a/03, 006b/07, 030b/04,
031b/05, 046a/13, 046a/13
t.+in 012a/19, 012b/01
t.+inde 026b/05
t.+indedür 001b/13, 007b/08,
009a/19, 012a/19
t.+i it- 007a/05, 044b/10
t.+(i) it- 014a/14, 017a/09,
024a/12, 030b/05
t. it- 004a/14, 005b/11, 010a/16,
011a/01, 011a/23, 014a/07,
017a/09, 024a/07, 025b/13,
026a/09, 031b/05
t.+le 024a/07, 030b/12
t.+ler 007a/15
t.+lerde 023b/05
t.+lere 050b/14
t.+leri 003a/16
t.+ler(i) it- 003a/18
t.+lerile 005b/11, 014a/07
t.+leyin 032b/06
t.+üm 017a/08
t.+üñ 025b/04
t. ol- 017a/09, 024a/16, 034a/17
t. olın- 010a/18, 017a/18,
024b/08, 025b/17, 026a/10,
026a/11, 026a/12, 026a/13,
030b/12, 032b/07, 046a/13
t. kııl- 019b/10
t.-i ğızā 010b/12011a/05
t.-i istiḥmām 006b/08.
tedric̄ : <Ar. Tedricen, derece derece,

yavaş yavaş. t.+ile 014a/05.
teğayyür : <Ar. Etrafa kötü koku yayma,
çürüyüp kötü koku çıkarma; karşı.
taaffün. 008a/12, 050a/12
t.+(i) 017a/01
t. aḥlaṭ 003b/02, 003b/04,
004a/06, 007b/05, 012b/02
t. ḥılt 012a/18.
te'ḥīr : <Ar. Geri bırakma, geçiktirme.
t. it- 013b/09, 015a/19.
tefaḥḥuş : <Ar. Ayırmak ve teftiş etmek.
t. olın- 023a/08.
teferruk : <Ar. Farklılık gösterme,
ayrılma, dağılma.
t. u'l-ittişāli 042a/19
min ğayri te.+u'ş-şu'ūni 042a/07.
teke sakalı : Tekesakalı otu, (Tragopogon
porrifolius); karşı. liḥyetü't-teys.
t. s. sıkındusu 005a/19.
temirhindī : <Far. Demirhindi,
(Tamarindus indica). 012b/08,
012b/16, 022a/07, 022b/06,
024b/02, 025b/03, 029a/07,
036b/18, 037a/12, 050b/17
t.+le 014b/09, 023a/08
t. şarāb(i) 027b/16.
temyīz : <Ar. Ayırma, seçme, tefrik.
t.+ile 024b/13
t. olın- 024b/13.
ten : <Far. Beden, vücut.
t.+i 035a/17, 037a/16.
tenaffuṭ : <Ar. Öfkelenme, hiddetlenme.
t.+ü'l-cild 042a/01.
tenāvül : <Ar. yeme, içme.
t. it- 022b/10.
tenkıye : <Ar. Bağırsağa şırınga ile ilaç
verme, lavman.
t. it- 051b/14.
tenlü : <Far-T. Canlı. 031a/08.
tennür : <Ar. Tandır.
t.+da 028a/18.
terbiyet : <Ar. Terbiye, belirli işlemden

geçirme.
t. it- 051a/09
t. ol- 007a/08.
terencübîn : <Far. Basra balı, bir tür kudret helvası; karş. terencübîn, terengübîn.
t.+ile 014b/09.
terencübîn : <Far. Basra balı, bir tür kudret helvası; karş. terencübîn, terengübîn. 029a/07, 033a/18, 044a/12, 044a/13
t.+ile 018a/03
terengübîn : <Far. Basra balı, bir tür kudret helvası; karş. terencübîn, terencübîn.
t.+le 023a/08, 023a/10.
terk : <Ar. Bırakma.
t. it- 016a/15, 016a/16, 016a/17, 045a/05, 045a/06
t. itdür- 006b/07
t. ol- 016a/15
t.-i gızā it- 010a/19.
terkīb : <Ar. Terkip, ilaç terkibi. 047b/12
t.+i 025a/04
t.+de 008a/16
t.-i hās 025a/05.
ters : Hayvan dışkısı. gögercin
t.+i 037b/09, 044b/18, 049a/06
gögercin t.+ine 047a/17
t.+ini 049b/10.
tertib : <Ar. Tertip etmek, düzenlemek.
t.+inde 007a/15.
tevaqquf : <Ar. Durma, bekleme.
t. oln- 009a/07.
tılā : <Ar. Sürülerek kullanılan ilaçlar, merhem. 037a/15, 049a/01, 049a/04, 051a/12
t.+dandur 051a/12
t.+dur 048b/10
t.+la 051b/11
t.+lar 051a/12

t.+larla 037a/06, 037a/06, 037a/07, 048a/18, 049b/10
t. it- 037a/05, 037a/13, 037b/04, 037b/04, 037b/10, 037b/13, 037b/16, 038b/14, 044b/11, 044b/19, 045a/01, 045a/05, 047a/11, 047a/17, 048a/18, 048a/19, 048b/02, 048b/03, 048b/08, 048b/10, 048b/19, 049a/07, 049a/15, 049a/19, 049b/01, 049b/03, 049b/04, 049b/05, 049b/07, 049b/09, 049b/11, 049b/12, 049b/12, 049b/14, 049b/15, 050a/01, 050a/05, 050a/06, 050a/08, 050a/19, 050b/02, 050b/06, 050b/07, 050b/08, 050b/11, 051a/14, 051a/16, 051a/18, 051b/01, 051b/04, 051b/07, 051b/11, 051b/14, 051b/19
t. oln- 048b/10
t.-yi āhîr 048b/06, 049b/04, 049b/05, 049b/14.
tılālan- : <At.-T. Merhem sürülmek.
t.-sa 047a/18.
tıbb : <Ar. Güzel koku, güzel kokulu.
sünbül-i t. 021a/01.
tīmār : <Far. Yara bakımı.
t.+ın 028b/05,
t. it- 007b/19.
tīmārḥāne : <Far. Akıl hastanesi, hastane.
t.+yi 008a/17.
tīn : <Ar. Kil çamur.
t.-i balçık 037a/19
t.-i ermeni “ Ermeni kili denen ve ilaç olarak kullanılan bir tür kil, potasyum nitrat.” 037a/19, 040a/18
t.-i ermenî “Ermeni kili denen ve ilaç olarak kullanılan bir tür kil, potasyum nitrat.” 032b/01, 034b/18, 045a/19

ṭ.-i irmeni sefūfī 029b/04
ṭ.-i irmenī “ Ermeni kili denen ve
ilaç olarak kullanılan bir tür kil,
potasyum nitrat.”044a/15
ṭ.-i ḳaymūliyā 037a/19
ṭ.-i ḳıbrısı “Kıbrıs Adası’ndan ge-
tirilen tıbbī bir toprak.” 029a/16,
033b/03
ṭ.-i ḳıbrısı “Kıbrıs Adası’ndan ge-
tirilen tıbbī bir toprak.” 029a/19,
032a/13, 032a/17, 033b/05,
037a/18, 044a/15, 044b/07
ṭ.-i maḥtūm “Limni Adası’ndan
getirilen tıbbī bir kil, mühürlü
balçık.” 040a/18
sefūf-ı ṭ. 033b/02.

tiryāk : <Ar. (<Gr. Theria) Vahşi
hayvanların, yılanların, kızgın
memeli hayvanların ve kuduz kö-
peklerin ısırılmalarından sonra kul-
lanılan ve zehirin etkisini paralyze
ettiğine inanılan panzehirlere veri-
len ad. 019a/08, 021b/06,
026a/15, 047a/03
t.+dan 048a/15
t.-ı fārūḳ 047a/01
t.-ı kebīr 021b/02, 048a/13.

titre-: Titremek.
t.-ye 032b/18.

tiz : Tez, çabuk. 003b/05, 005a/04,
007a/14, 011b/17, 012a/14,
013a/11, 015a/10, 015b/03,
017a/12, 017a/18, 027a/18,
033a/02, 036a/11, 041a/03,
041a/12, 043b/03, 045a/15,
045b/08
t.+dür 017b/02
t.+ligi 017b/02
t. ol- 009b/04, 009b/06, 009b/06,
010a/18, 010b/01, 014b/02,
025b/11, 034a/17.

tiz : <Far. Keskin, etkili. 014a/12,

019a/02, 021b/18, 027a/08,
032b/08, 035b/04
t. ol- 007b/13, 011b/08, 011b/10,
022a/15, 022a/16.

tizcek : Çabucak. 028b/04, 030b/04,
038a/01.

tizlik (g) : Çabukluk. 016a/12
t.+i 009b/05, 009b/16, 017b/02,
023b/03.

tizlik (g) : <Far-T. Keskinlik. 020a/14
t.+de 015b/05
t.+ini 039b/17.

toḅraḳ (ğ) : Toprak.
ṭ.+ı 047a/07.

toḅ-Doḅmak.
ṭ.-acaḳ 019b/15
ṭ.-an 039b/18
ṭ.-ar 014b/19, 039a/15, 040b/04
ṭ.-duḳdan 023a/02
ṭ.-masın 019b/16
ṭ.-maḳtan 038b/15
ṭ.-mamaḡiçün 014b/18
ṭ.-mazdan 023a/01
ṭ.-sa 031b/11, 032a/16.

toḅran- : Doḅranmak.
ṭ.-mıṣ 026b/08.

toḅsan : Doksan.
yüz ṭ. biṣ 021a/04, 044a/04.

toḅur- : Doḅurmak.
ṭ.-ur 021b/09.

toḅurıcı : Doḅurucu; karṣ. toḅurıcı.
040b/05.

toḅurıcı : Doḅurucu; karṣ. toḅurıcı.
balḡam ṭ.-ıcı 038a/05
sevdā ṭ.-ıcı 041a/17.

toḅurt- (d) : Doḅurtmak.
ṭ.-ur 039a/02.

toḅm : <Ar. Tohum; karṣ. toḅum. asfūr
‘aşfur t.+ı 018a/02, 021b/10,
038a/04, 046b/13
anīsōn t.+(ı) 024b/04

bağla t.+1 023b/12, 032a/11,
033b/06, 035b/07
bağla t.+1 şıkındusu 032a/04
bağla t.+(1) suyu 013b/07
cırcır t.+1 048b/10
civit t.+(1) 020b/05
çivit t.+1 020b/01, 020b/03,
047b/16, 048a/07
dikensüz arduç t.+1 049a/05
hıyār t.+1 004b/13, 023b/12,
028a/06, 031a/10
hıyār t.+(1) 025b/01
hıyār t.+1 içi 031a/16
hıyār t.+(1) içi 032a/11
kabağ t.+1 023b/12
kāsni t.+1 024b/03
kavun t.+1 015b/18, 050b/01
kavun t.+1 suyu 050a/01
kelem t.+1 048b/13
kerefs t.+1 006a/03, 020b/06,
019a/05, 020b/12
kettān t.+1 035b/16, 039a/08
kettān t.+1 lu' ābi 035b/13,
044a/07, 044a/07
kimlūn t.+1 006a/03
kuzu kulağıt .+1 032b/01, 044b/06
kuzu kulağı t.+(1) 033b/07
kürnüb t.+1 048b/13
mārul t.+1 032a/01
mersin t.+1 032b/01, 044b/07
mür t.+1 035b/16
rāziyāne t.+1 015b/18, 043b/17,
044a/04
rāziyāne t.+(1) 024b/04
rāziyānec t.+1 006a/03, 015b/18,
032a/09
şınhıyār t.+1 022a/11, 022b/18,
028a/06, 031a/11, 032a/11
şınhıyār t.+1 içi 032a/12
şınhıyār t.+1 içi 033b/05
turb t.+1 048b/11, 049b/02
ükşüs t.+1 024b/04

anīsōn t.+1la 026a/13
bağla t.+1la 012b/17, 022b/11
ebe gömeci t.+1la 032b/15
halbe t.+1la 036a/09
hatmi t.+1la 032b/15
hıyār t.+1la 013a/14
kerefs t.+1la 026a/13, 048a/03
kettān t.+1la 036a/09, 036a/12
mārul t.+1la 013a/14
mersin t.+1la 029a/17, 032a/16
rāziyāne t.+1la 003b/10, 016a/12,
020a/10, 026a/13
şınhıyār t.+1la 013a/14
tağ kerefsi t.+1la 048a/16
tohmekan t.+1la 013a/14
çivit t.+ından 026a/17, 047b/15
kettān t.+ından 023b/14
kişnic t.+ından 023b/14
reyhān-ı selamān t.+ından
029a/18
bağla t.+ını 004b/07
kettān t.+ını 036a/07
mervü t.+ını 036a/08, 036a/15
t.+ların 020b/15.

tohme : <Far. Peklik, hazımsızlık.
t.+den 004b/03, 005a/05
t. ol- 027a/03.

tohmekan : <Far. Semizotu, (Portulace
oleracea).
t. budağı 029b/01
t. suyu 029b/05, 031a/19
t. tohmı 013a/14.

tohum : <Ar. Tohum; karş. tohm.
t.+larla 012a/03.

tokuš- : Çarpışmak.
t.-mağdur 034b/02.

toköz : Doğuz; karş. doğuz. 009b/07,
014b/13
t.+ıncı 009b/13, 041b/18
kırk t.+ıncı 043a/09
on t.+ıncı 026b/03, 042a/16
otuz t.+ıncı 042b/16

ulaş- : Ulaşmak.
u.-an 048a/06
u.-dı 017a/07, 017a/08.

ulu : Ulu, büyük. 019a/17.

uş : Akıl.
u.+şı gel- 005a/14
u.+şı git- 005a/11, 022a/03
u. git- 005a/12, 005a/13.

‘uşārāt : <Ar. Özular, usareler. 030a/07.

uşūl : <Ar. Kökler, ilaç yapımında kullanılan çeşitli bitki kökleri. 020b/13.

un : Un.
u.+dan 031a/05
ağ buğday u.+ı 031a/05
arpa u.+ı 004a/08, 027b/10, 036a/04, 040b/15, 041a/01
arpa u.+(ı) 035a/10
birinc u.+ı 049b/18
bakıllā u.+ı 004a/09, 040b/14
buğday u.+ı 035b/19, 045b/16
buğday u.+(ı) 035a/10
buğday u.+ın 044a/11
halbe u.+ın 039a/08
arpa u.+ıla 034b/05
bakıllā u.+ıla 050a/18
bakıllī u.+ıla 046a/12
nohūz u.+ıla 046a/12
rūm bakıllāsı u.+ıla 050b/01.

‘unnāb : <Ar. Kızılgide, üvez ağacı, (Sorbus aucuparis). 012b/12, 024b/01, 027b/18, 031a/14
‘u.+dan 005b/19
‘u.+ıla 031b/11, 043b/07
şarab-ı ‘u. 031a/02, 031b/13
‘u. şarābı 043b/08, 043b/10
‘u. şarāb(ı) 032a/03.

‘unşul : <Ar. Adasoğanı, (Scilla maritima); karş. şıçan soğanı, isķil. başal-ı ‘u. “Yaban soğanı kökü; karş. sa‘r, sa‘ar “ 043a/11
‘u. sirkesi 028b/09

‘u. şoğanı 046b/16.

ur : Ur.
u.+lara 002b/01.

ur- : Vurmak, ilaç sürmek. 036a/17, 036a/18
u.-alar 016b/15, 021a/07, 033a/17, 034b/09, 039a/04, 039a/14, 040b/01, 040b/19, 041a/02, 041a/04, 041a/06, 045a/03, 045a/03, 045a/17, 045a/18, 045a/19
u.-mağ 036b/05
u.-sağ 036a/13, 036a/14, 036a/15.

urıl- : Vurulmak.
u.-ırmış 023b/15
u.-mağdur 034b/02.

‘uruf : <Ar. Örf.
‘u.+da 025a/09.

urul- : Vurulmak.
u.-an 042b/05
u.-sa 036a/19
u.-up 045a/13.

‘urūk : <Ar. Zerdeçöp, (Cucurma longa). 051b/13.

‘uşāre : <Ar. Meyve ve sebzelerin sıkılmış suyu, özsu; karş. şıķındu, sıkındu.
‘u.-i liħyetü’t-teys. 005a/19.

ustūhūdus : Karabaş otu, (Lavandula stoechas). 018b/05, 039b/13, 046b/10, 047a/02.

usķūtūrī : <Gr. Sabır otunun bir türü; karş. usķūtūrī. 018b/10.

usķūtūrī : <Gr. Sabır otunun bir türü karş. usķūtūrī.
u. şabır 051a/08
şabr-ı u. 026a/03, 051a/01.

uşaķ : Çadruşağı otu ve bundan elde edilen zambak, (Dorema ammoniacum); karş. vaşāķ. 039a/04, 039a/12, 046b/01
u.+ı 038b/13.

utan- : Utanmak, çekinmek.
u.-duğı 028b/04.

utrunc : <Ar. Turunç, (Citrus aurantium).
048a/07
u. sücisi 022a/08
u. suyı 022b/01, 022b/08.

uvan- : Ufanmak, kırılmak, parçalanmak.
u.-miş 018b/05, 050b/17.

uvzīmā : <? Vücutta bir organın ateşsiz ve ağrısız olarak şişmesi, uzima;
karş. evzīmā. 037b/17.

uyandur- : Uyandırmak.
u.-ursın 028a/17.

uyı- : Uyumak; karş. uyu-, üyü-
u.-ya 006a/08.

uykı : Uyku; karş. uyuğu, uyku. 015b/19.

uyku : Uyku; karş. uyuğu, uykı. 006b/06,
007a/04, 023b/10, 032a/02
u.+dan 030a/10
u.+nuğ 030a/11
u.+sı 007a/09
u.+yı 006a/11, 006b/14.

uykususlık : Uykusuzluk; karş. uykusuz-
lık, uykusuzluk.
u.+dan 001b/09.

uykusuzlık : Uykusuzluk; karş.
uykususlık, uykusuzluk. 002a/07,
007a/14, 028b/14, 028b/19,
029a/01
uykusuz(lık) 028b/13,
u.+dan 007a/05, 007a/06, 030b/19
u.+dur 027a/12.

uyu- : Uyumak; karş. uyu-, üyi-
u.-mağ 007a/04
u.-maya 004b/19
u.-sa 006a/08
u.-ya 003a/02, 022b/05
u.-yalar 051a/18.

uyuku : Uyku; karş. uyuğu, uykı. 005a/04.

uyut-(d) : Uyutmak.
u.-alar 005a/04, 006b/06, 030b/17.

uyuz : Uyuz hastalığı; karş. cereb, el

hikketü, hikket. 041b/15, 050b/12,
050b/15, 051b/10
u.+uğ 051b/17
gicivük u. 050a/14
u. ʿilâcı 050b/15.

uyuzlu : Uyuzlu, uyuz hastalığı bulaşan.
051a/06.

uza- : Uzamak.
u.-sa 021a/05, 025b/10, 040b/12.

uzad- : Uzatmak. 028a/15.

uzun : Uzun. 003b/03, 010a/01, 012a/09,
024b/10
u.+dur 010a/07
u.+ırağ 009b/05
u.+urağ 009b/16
u. eyle- 017a/07
u. ol- 003b/01, 008b/02, 009b/17,
009b/18, 010a/08, 011a/12,
011b/13, 014a/16, 014b/05,
015b/20, 016a/10, 017a/12,
017a/12, 017a/19, 018a/07,
019a/01, 020a/01, 021a/19,
025a/06, 026b/10, 050b/04.

uzunlık : Uzunluk.
u.+ı 010a/05.

ʿuzuv : <Ar. Uzuv, organ; karş.
ʿuzv. 035b/11, 036b/11
ʿu.+da 036b/06, 039a/18, 039b/01
ʿu.+dan 036b/12
ʿu.+lara 037b/18
ʿu.+larda 034b/13.

ʿuzv : <Ar. Uzuv, organ; karş. ʿuzuv.
007a/18, 011b/04, 034b/17,
036b/08, 036b/13, 038b/01
ʿu.+a 034b/01, 034b/10, 034b/16,
036b/10, 038b/06, 038b/15,
039b/05
ʿu.+da 011b/06, 038b/15, 039a/17
ʿu.+ı 035b/02, 038a/17, 039a/17
ʿu.+lardan 011b/04
ʿu.+u 034b/11, 037a/05, 038a/06,
038a/19, 040a/04, 040a/13

‘u.+uñ 039b/03, 040a/15.

-Ü-

üç : Üç. 003b/11, 004a/04, 006a/19, 007b/06, 009b/06, 011a/23, 014b/03, 016b/13, 016b/19, 018b/05, 018b/06, 018b/18, 018b/18, 019a/03, 019a/10, 019a/10, 019a/18, 019a/19, 020a/06, 020a/07, 021a/10, 022b/06, 024a/16, 024b/07, 024b/14, 025a/16, 027b/05, 029a/12, 031b/12, 032a/07, 032a/08, 032a/13, 032b/02, 032b/13, 033a/06, 033b/05, 035a/06, 035a/08, 037b/06, 037b/12, 038b/12, 039a/01, 039b/15, 043b/03, 043b/07, 043b/18, 044a/03, 044a/04, 044b/08, 045a/03, 045a/05, 046b/10, 046b/12, 046b/12, 046b/16, 047b/19, 048a/09, 048a/11, 049a/09, 049a/11, 050a/11, 050b/18, 051a/01, 051a/08, 051b/09, 051b/13
ü.+inci 001b/02, 001b/02, 001b/05, 004a/05, 004a/12, 004a/14, 004a/16, 007b/07, 015a/01, 017a/02, 022a/01, 038b/08, 041b/12, 045a/19
elli ü.+inci 043a/13
kırk ü.+inci 043a/02
on ü.+inci 001b/15, 014a/15, 042a/04
otuz ü.+inci 002a/18, 040b/02, 042b/11
yigirmi ü.+inci 002a/06, 028b/13, 042b/02.

ükşüş : <Ar. Bağboğan, küsküt, (Cuscuta

epytphimum); karş. diken sarmaşığı, bağ sarmaşığı. 024a/15
ü. tohmı 024b/04.

ümiz : <Far. Ümit, umut.
ü.+dür 047b/02.

ürel- : Üflenmek, şişirilmek, ürülmek.
ü.-üp 045a/16.

ürper- : Ürpermek.
ü.-meye 030b/18.

üst : Üst.
ü.+inde 005b/15
ü.+ine 002b/06, 015b/15, 034a/04.

üstâz : <Far. Üstat, herhangi bir bilimde yetkin kimse.
ü. idin- 012a/18.

üyü- : Uyumak; karş. uyu-, uyı-
ü.-mege 007a/07.

üzere : Üzere.
ü. çal- 045b/02.

üzeri : Üzeri.
ü.+ne 002b/10, 002b/11, 002b/15, 003a/19, 004b/14, 005a/01, 005b/03, 005b/16, 006a/13, 006a/18, 006b/11, 007a/10, 007a/11, 009a/14, 009a/18, 010b/15, 012a/17, 013b/14, 014a/13, 014b/13, 021a/10, 021b/14, 022b/05, 022b/07, 022b/18, 023a/16, 024b/05, 024b/11, 025a/03, 025a/11, 025a/13, 026a/07, 026a/19, 027a/10, 027b/05, 027b/08, 028a/18, 030b/17, 031a/18, 031b/02, 031b/11, 032b/08, 033a/07, 033a/08, 033b/15, 033b/16, 033b/19, 034a/02, 034a/05, 034a/08, 035b/02, 035b/11, 036a/13, 036a/05, 036a/19, 036b/02, 036b/13, 037a/05, 037a/07, 037b/16, 038a/12, 039a/08, 039b/03, 040a/04, 040a/12, 040a/13,

040a/15, 040a/18, 040b/01,
040b/19, 041b/01, 044a/01,
044a/01, 045a/13, 046a/11,
046b/06, 048b/06, 049a/17,
050a/01, 050a/03, 050a/03,
050a/06, 050a/18, 050a/19,
050b/19, 051a/18
ü.+nde 036b/03.

üzül -:Yüzülmek.

ü.-megile 042b/01.

üzüm : Üzüm, (Vitis vinifera). 003a/02,
029a/07, 031a/14
horāsān ü.+i 050b/18
horāsān ü.+i 018b/03, 021a/03,
024b/02
horāsān ü.+ile 018a/01
ağ ü. 021b/10, 048b/09
kuru ü. 050b/16
datlu ü. 045b/15.

-V-

vācib : <Ar. Yapılması gerekli olan.
v.+dür 005b/11, 025a/02,
029b/12, 051b/18
v. kıl- 034b/08
v. ol- 008a/07, 037a/15.

vāhid : <Ar. Bir, biricik.
zamān-ı v.+de 006a/17.

vaḥṣi : <Ar. Yabani, vahşi.
v. ḥayvānlar eti 047b/11.

vaḳı' a : <Ar. Olmuş bir iş.
v. ol- 011b/14.

vaḳıt : <Ar. Vakit; karşı. vaḳt. 002b/02,
004a/10, 005a/11, 010b/16,
018a/18, 026b/04, 033a/13,
033b/02, 037a/10, 045b/02
v.+da 018a/11,
v.+ğ1 045b/17
v.+larda 020b/12.

vaḳıyye : <Ar. 1283 gramlık ölçü birimi;

karş. ūḳıyye. 020a/05, 020a/07,
020a/11, 024a/16, 024b/07,
024b/07, 024b/07, 033a/09,
033a/09, 046b/04, 046b/14,
048b/06, 049b/06.

vaḳt : <Ar. Vakit; karşı. vaḳıt. 003b/04,
003b/19, 009a/03, 009b/01,
010b/13, 011b/12, 012b/02,
012b/14, 013b/09, 026a/18,
026b/15, 028b/19, 030b/06,
030b/11, 033a/14, 034a/01,
035a/09, 043b/05, 044b/11
v.+a 008b/09, 031a/08
v.+da 009a/04, 011a/14, 014a/18,
017a/12, 017b/01, 020a/05,
026b/07, 026b/10, 031a/06,
034a/16, 044b/03, 045b/08,
048a/19
v.+dan 004a/10
v.+dur 032b/08
v.+ı 021a/19, 035b/01, 048a/14
ḥāzır v.+ı 039b/05
v.+ın 004a/19, 010a/13, 010a/14,
020a/13, 024a/08, 027a/04,
035a/12, 038b/10, 040a/08,
040b/09, 040b/10, 047b/08,
051b/17
v.+ında 009a/01, 011a/06,
012b/17, 013a/01, 015b/19,
018b/15, 019b/11, 020a/09,
020b/10, 023b/10, 024b/09,
030a/09, 032a/02, 034a/02,
044b/17
v.+ından 011a/06
v.+larda 011a/10, 026a/14
v.+ları 009b/02
v.+lar(ı) 010a/10, 011a/05
v.+uḡ 006b/02, 007b/12
v.-ı ḥāzır 007a/03, 008a/06,
008b/14, 008b/15, 008b/17,
022a/05, 022a/04, 024a/08,
034b/15

v.-ı nevbet 012b/18.
vaqtā : <Ar. Olduğu vakit.
vaqtā v. 045a/14
v. vaqtā 045a/14
vaşf : <Ar. Bir şeyin durumunu anlatarak
tarif etme; karş. vaşif
v. it- 014a/07, 014a/17, 016a/07,
023a/02, 023a/04, 032b/06,
048a/17, 050b/14
v.+ını 033a/16.
vaşflu : <Ar.-T. Vasıflı, özellikli,
nitelikli vaşif. 012a/11.
vaşif : <Ar. Bir şeyin durumunu anlatarak
tarif etme; karş. vaşf.
v. it- 049a/15.
var : Var. 015a/02, 022b/19, 027b/14,
029a/03, 030b/10, 032b/06,
049a/16
v.+dur 009b/06, 015a/04,
016b/05, 023b/07, 024a/18,
024b/09, 028b/10, 031a/11,
040b/13, 044b/04, 045a/13
v.+ısa 006a/13, 016b/12, 018a/04,
019b/12, 026b/09, 032a/01,
036b/19, 038a/05, 038a/06,
039a/03, 040a/06, 045b/04,
046a/08.
var- : Varmak, ulaşmak.
v.-a 003a/16
v.-acağ 010a/09
v.-ıcağ 011a/09
v.-ıduğuna 016a/03
v.-ınca 009b/13, 013a/03,
013a/05, 019a/03, 022b/11,
027b/02, 032a/09, 044b/09,
047a/01, 047b/19, 048a/09,
048a/12, 048a/16, 051a/05,
051a/10
v.-incadur 009b/08
v.-madın 010a/09
v.-mağda 013b/04.
varis : <Far. Safran, (Crocus sativus);

karş. za^c ferān. 048b/14.
varsama : <Gr. Güzel kokulu, yaprakları
yemeklere konulan yaban kekiği,
barsama otu. (Thymus glaber);
karş. nemmām. 003a/12, 048b/11
v.+la 021b/14
v. suyu 021a/12.
vaşak : Çadruşağı otu ve bundan elde
edilen zamk, (Dorema
ammoniacum); karş. uşak.
038b/11.
vaz^c : <Ar. Koyma, konulma.
v. it- 025a/05.
ve : <Ar. Ve. 002b/02, 002b/17, 003a/14,
003b/05, 003b/05, 003b/14,
004a/05, 004b/07, 004b/08,
004b/13, 004b/13, 004b/14,
004b/14, 004b/14, 005a/13,
005a/17, 005a/18, 005a/19,
005b/01, 005b/03, 005b/09,
005b/19, 006a/01, 006a/01,
006a/01, 006a/01, 006a/01,
006a/01, 006a/03, 006a/03,
006a/05, 006a/05, 006a/05,
006a/07, 006a/08, 006a/16,
006a/20, 006a/20, 006b/01,
006b/01, 006b/01, 006b/02,
006b/02, 006b/06, 006b/07,
006b/15, 006b/18, 007a/04,
007a/08, 007a/08, 007a/08,
007a/08, 007a/13, 007a/14,
007a/18, 007b/01, 007b/01,
007b/02, 007b/12, 007b/12,
007b/12, 007b/17, 008a/13,
008b/02, 008b/09, 008b/09,
008b/09, 008b/10, 008b/10,
009a/07, 009a/08, 009a/10,
009a/11, 009a/13, 009a/15,
009a/15, 009a/17, 009b/04,
009b/08, 009b/11, 009b/17,
010a/02, 010a/03, 010a/06,
010a/12, 010a/17, 010b/01,

010b/02, 010b/03, 010b/04,
010b/05, 010b/06, 010b/07,
010b/09, 010b/10, 010b/10,
010b/15, 010b/18, 011a/16,
011a/21, 011b/01, 011b/18,
012a/04, 012b/08, 012b/11,
012b/14, 012b/17, 013a/10,
013a/10, 013a/15, 013b/07,
013b/07, 013b/07, 013b/18,
014a/08, 014a/08, 014a/09,
014a/09, 014a/10, 014a/11,
014a/12, 014b/01, 014b/09,
014b/09, 014b/11, 014b/14,
014b/14, 015a/06, 015a/17,
015a/17, 015b/05, 015b/11,
015b/16, 015b/17, 016a/03,
016a/13, 016a/18, 016b/13,
016b/17, 016b/18, 017a/18,
017a/19, 018a/04, 018a/10,
018a/13, 019a/15, 019a/16,
019b/04, 019b/18, 019b/19,
020a/16, 020b/01, 020b/15,
020b/15, 020b/15, 020b/19,
020b/19, 021a/01, 021a/01,
021a/01, 021a/16, 021b/02,
021b/17, 022a/03, 022b/01,
022b/16, 023a/10, 023a/10,
023a/12, 023a/12, 023a/13,
023a/13, 023b/02, 023b/04,
023b/05, 023b/18, 023b/18,
023b/18, 023b/18, 023b/19,
024a/03, 024a/07, 024a/11,
024a/12, 024a/18, 024b/07,
024b/08, 024b/17, 025a/11,
025a/18, 025b/04, 025b/11,
025b/11, 025b/12, 025b/19,
026a/12, 026a/14, 026a/15,
026a/19, 026b/08, 026b/09,
026b/09, 026b/11, 027a/03,
027a/11, 027a/16, 027a/18,
027a/18, 027b/01, 027b/06,
027b/07, 027b/07, 027b/07,

027b/07, 027b/09, 027b/12,
027b/17, 028a/02, 028a/14,
028b/06, 028b/06, 029a/04,
029a/04, 029a/07, 029a/11,
029a/11, 029a/11, 029a/18,
029b/03, 029b/04, 029b/05,
029b/05, 030a/08, 030a/16,
030b/01, 030b/17, 031a/08,
031b/03, 031b/03, 032a/03,
032a/07, 032a/08, 032a/08,
032a/12, 032b/02, 032b/07,
032b/16, 033a/15, 033a/15,
033b/16, 033b/17, 033b/17,
033b/17, 034a/06, 034a/15,
034b/01, 034b/02, 034b/02,
034b/12, 034b/13, 034b/14,
034b/15, 035a/01, 035a/02,
035a/04, 035a/06, 035b/05,
035b/06, 035b/08, 035b/13,
035b/16, 036a/04, 037a/01,
037a/02, 037a/19, 037b/03,
037b/05, 037b/07, 037b/15,
037b/15, 038a/02, 038a/04,
038a/04, 038a/09, 038a/11,
038a/13, 038a/13, 038a/14,
038a/15, 038b/01, 038b/05,
038b/19, 039a/06, 039a/08,
039a/12, 039a/12, 039a/18,
039b/02, 039b/05, 039b/06,
039b/06, 039b/13, 040a/10,
040a/18, 040b/01, 040b/05,
040b/06, 040b/15, 040b/18,
041a/03, 041a/07, 041a/13,
041a/19, 041b/06, 041b/13,
041b/15, 041b/17, 041b/17,
041b/18, 042a/01, 042a/01,
042a/13, 042a/13, 042a/13,
042a/14, 042b/03, 042b/06,
042b/07, 042b/08, 042b/08,
042b/09, 042b/13, 042b/17,
042b/19, 043a/02, 043a/03,
043a/04, 043a/06, 043a/11,

043a/12, 043a/13, 043a/14,
043a/14, 043a/15, 043a/16,
043b/01, 043b/03, 043b/05,
043b/05, 043b/05, 043b/12,
043b/14, 043b/16, 044a/10,
044a/12, 044a/13, 044a/15,
044a/17, 044b/05, 044b/07,
044b/07, 044b/12, 045a/01,
045a/02, 045a/05, 045a/08,
045a/09, 045a/12, 045a/14,
045a/14, 045a/15, 045a/16,
045b/05, 045b/08, 045b/11,
045b/11, 045b/14, 046a/01,
046a/10, 046a/10, 046a/12,
046a/13, 046a/15, 046a/16,
046a/17, 046a/17, 046a/18,
046a/18, 046a/19, 046a/19,
046b/01, 046b/01, 046b/01,
046b/01, 046b/01, 046b/01,
046b/02, 046b/02, 046b/02,
046b/03, 046b/03, 046b/03,
046b/03, 046b/04, 046b/05,
046b/10, 046b/10, 046b/11,
046b/11, 046b/11, 046b/19,
047a/02, 047a/02, 047a/02,
047a/04, 047a/04, 047a/05,
047a/07, 047a/12, 047a/12,
047a/12, 047b/11, 047b/11,
047b/14, 047b/14, 048a/05,
048a/05, 048a/05, 048a/05,
048a/05, 048a/06, 048a/07,
048a/16, 048a/17, 048a/18,
048a/19, 048a/19, 048b/01,
048b/01, 048b/01, 048b/01,
048b/01, 048b/02, 048b/02,
048b/02, 048b/03, 048b/03,
048b/05, 048b/09, 048b/09,
048b/11, 048b/11, 048b/11,
048b/11, 048b/12, 048b/12,
048b/12, 048b/13, 048b/13,
048b/13, 048b/14, 048b/14,
048b/14, 048b/14, 048b/15,

048b/15, 048b/16, 048b/16,
048b/17, 048b/17, 048b/17,
048b/18, 048b/18, 048b/18,
048b/19, 048b/19, 049a/01,
049a/01, 049a/01, 049a/01,
049a/01, 049a/02, 049a/02,
049a/02, 049a/03, 049a/04,
049a/04, 049a/04, 049a/04,
049a/05, 049a/05, 049a/05,
049a/05, 049a/05, 049a/06,
049a/06, 049a/06, 049a/06,
049a/11, 049a/12, 049a/14,
049a/14, 049a/18, 049b/02,
049b/02, 049b/02, 049b/02,
049b/06, 049b/15, 049b/15,
049b/19, 050a/02, 050a/03,
050a/04, 050a/05, 050a/10,
050a/10, 050a/15, 050a/17,
050a/18, 050a/18, 050a/18,
050a/19, 050a/19, 050b/01,
050b/01, 050b/01, 050b/02,
050b/02, 050b/02, 050b/03,
050b/03, 050b/03, 050b/03,
050b/04, 050b/04, 050b/04,
050b/05, 050b/08, 050b/17,
051a/01, 051a/03, 051a/03,
051a/07, 051a/09, 051a/12,
051a/13, 051a/15, 051a/15,
051a/15, 051a/16, 051a/17,
051a/17, 051a/17, 051b/01,
051b/02, 051b/02, 051b/03,
051b/06, 051b/10, 051b/11,
051b/11, 051b/11, 051b/12,
051b/13, 051b/14, 051b/18.

vech : <Ar. Yüz, suret. 033b/19
v.+ile 008b/07, 009a/10, 011b/12,
025a/08, 034a/09, 039a/18,
040a/03, 041b/02

v.+le 008a/11
v.+ü'l-^çumüm 007b/06.

vefâ : <Ar. Yetmek.
v. it- 038a/14.

verem : <Ar. Şiş, ur, çıban. 002a/18,
007a/16, 007a/17, 007b/03,
034a/19, 034b/03, 034b/06,
034b/08, 034b/09, 034b/14,
035a/09, 035a/12, 035a/19,
035b/08, 035b/14, 036a/08,
038a/10, 039a/03, 039a/06
v.+de 034b/06, 035b/17, 037a/05
ıssı v.+de 036b/05
ıssı v.+den 001b/10
v.+dür 040b/03
v.+e 034b/10, 035a/03, 036a/07,
036a/10, 036a/14, 036a/19,
037a/08, 038b/14, 039a/10,
039a/14
v.+i 036a/08, 036a/11, 036a/13,
037a/08
v.+(i) 036a/14
v.+ile 035a/16, 036b/16, 037a/02
v.+ler 001b/02, 034a/18, 036b/04
ıssı v.+ler 007a/17
v.+lerle 042a/18
v.+lerde 040b/14
v.+lerden 041a/08
v.+lere 036b/03
v.+lerün 036b/02
v.+ün 036a/05, 036a/16, 036b/09,
039b/04
evz̄ıma adlu v. 002a/14
felğumūnī adlu v. 002a/11,
034a/18,037a/02
humret adlu v. 002a/12, 036b/14
ıskıryūs adlu verem 002a/15
kanıķ v. 037a/08
katı v. 038b/03, 038b/04, 038b/14
nemle adlu v. 002a/13
seretān adlu v. 002a/16, 039a/14
sila^c -ı ta^c aķķud adlu v. 002b/01
yumşak v. 037b/17
v. ol- 011b/06, 029a/03
v.-i hār 038b/04, 038b/06.
veremlü : <Ar.-T. Şiş, uru, çıbanı olan.

007a/18, 011b/04, 034b/11,
034b/16, 037a/05, 039b/04.
veremsüz : <Ar.-T. Şiş, uru, çıbanı
olmayan.
v. ol- 036b/15, 036b/17.
vezin : <Ar. Ölçü, ağırlık; karş. vezn.
018b/09, 018b/13, 020b/05,
028a/08, 032a/15, 051b/16.
vezn : <Ar. Ölçü, ağırlık; karş. vezin.
019a/05, 020a/06, 020a/09
v.+in 018b/19.
vir- : Vermek. 026a/05
v.-dügün 020a/11
v.-dükden 031a/01
v.-dükleri 006b/01, 010b/14,
010b/16, 012a/11, 047a/08
v.-e 010a/06, 010a/06, 016b/11,
018a/13, 018a/13, 026a/02,
026a/07, 028b/04
v.-eler 002b/17, 003a/10, 004a/02,
004a/03, 004a/04, 004a/04,
004a/05, 004a/12, 004a/15,
004a/16, 004b/10, 004b/13,
005a/03, 005a/03, 005a/08,
005a/09, 005a/10, 005a/15,
005b/07, 005b/09, 005b/16,
006a/05, 006a/07, 006a/07,
006a/20, 006b/01, 006b/03,
006b/04, 006b/05, 006b/06,
006b/13, 007a/14, 007a/19,
007b/02, 007b/02, 008a/17,
008b/12, 009b/12, 009b/13,
009b/13, 009b/14, 009b/14,
009b/15, 009b/15, 009b/17,
009b/18, 009b/19, 010a/11,
010b/02, 010b/03, 010b/04,
010b/06, 010b/10, 010b/14,
010b/16, 010b/19, 011a/03,
011a/09, 011a/14, 011a/17,
011b/09, 012b/08, 013a/03,
013a/04, 013a/06, 013a/12,
014a/12, 014b/07, 014b/07,

014b/11, 014b/11, 014b/18,
015b/15, 016a/04, 016a/05,
016a/13, 016a/14, 016a/15,
016a/18, 016a/18, 016a/18,
017a/14, 017a/15, 017a/15,
017a/15, 017b/09, 018b/02,
018b/14, 019a/02, 019a/04,
019a/08, 019a/08, 019b/04,
019b/11, 019b/11, 020a/06,
020a/06, 020a/09, 020a/09,
020a/11, 020a/15, 020a/15,
020a/18, 021a/13, 021a/16,
021a/16, 021b/02, 021b/03,
021b/03, 021b/07, 021b/07,
021b/07, 021b/10, 021b/10,
021b/11, 022a/07, 022a/08,
022a/08, 022a/08, 022a/09,
022a/10, 022a/11, 022a/11,
022a/11, 022a/12, 022a/14,
022a/18, 022a/18, 022a/18,
022a/19, 022a/19, 022b/01,
022b/02, 022b/03, 022b/04,
022b/13, 022b/15, 022b/17,
022b/19, 023a/01, 023a/02,
023a/03, 023a/03, 023a/04,
023a/09, 023a/14, 023a/18,
023b/02, 023b/02, 023b/08,
023b/10, 023b/10, 023b/12,
024a/08, 024a/09, 024a/09,
024a/14, 024a/19, 024b/08,
024b/19, 025a/15, 025a/16,
025a/16, 025a/17, 025a/17,
025a/18, 025a/19, 025b/01,
025b/10, 025b/12, 025b/13,
025b/18, 025b/18, 026a/06,
026a/14, 026a/14, 026a/14,
026a/15, 026a/16, 026b/07,
027a/09, 027b/13, 027b/16,
027b/16, 027b/16, 027b/16,
028a/02, 028a/03, 028a/04,
028a/05, 028a/05, 028a/06,
028b/09, 028b/10, 028b/11,

028b/14, 028b/15, 028b/16,
029a/07, 029a/08, 029a/08,
029a/09, 029a/14, 029a/15,
029a/16, 029a/19, 029b/01,
029b/02, 029b/02, 029b/05,
029b/07, 030a/06, 030a/06,
030a/06, 030a/15, 030a/16,
030a/18, 030a/18, 030b/02,
030b/03, 031a/01, 031a/02,
031a/02, 031a/02, 031a/05,
031a/06, 031a/07, 031a/08,
031a/09, 031a/10, 031a/12,
031a/13, 031a/13, 031a/14,
031a/14, 031a/15, 031a/16,
031a/17, 031b/10, 031b/11,
031b/13, 031b/19, 031b/19,
032a/02, 032a/03, 032a/03,
032a/04, 032a/11, 033a/01,
033a/01, 033a/02, 033a/13,
033a/15, 033a/16, 033a/18,
033a/19, 033a/19, 033b/02,
033b/03, 033b/03, 033b/04,
034a/01, 034a/06, 034a/13,
034a/13, 034a/13, 035b/05,
043b/08, 043b/10, 043b/11,
043b/12, 043b/14, 044a/07,
044a/14, 044a/18, 044a/19,
044b/01, 044b/02, 044b/02,
044a/06, 045b/12, 045b/12,
045b/13, 046a/04, 046a/07,
046b/17, 047b/12, 047b/13,
047b/13, 048a/04, 048a/04,
048a/10, 048a/11, 048a/12,
048a/13, 050b/16, 051b/15,
051b/18
v.-ici 035a/16
v.-ile 010b/05, 014b/03, 014b/03,
014b/12, 014b/12
v.-mege 027a/08
v.-mek 003b/14, 012a/09,
013a/09, 018a/11, 023a/17,

027b/14, 037b/18, 044a/13,
044a/13
v.-mekden 013a/01, 047a/08
v.-mekile 010a/19, 010a/19
v.-meklik 013b/10, 019b/06
v.-meseler 051a/11
v.-meyeler 003a/14, 006b/14,
008a/18, 010b/19, 011a/08,
011a/10, 011a/20, 011a/22,
011b/10, 013b/09, 015b/01,
018a/06, 018a/14, 020a/14,
021a/18, 021b/02, 021b/06,
021b/06, 031a/14, 032a/02,
033a/15, 035b/04
v.-seler 003a/14, 008a/19,
021b/04, 023a/15, 047a/04,
051a/06, 051a/11
v.-señ 018a/08, 021a/14, 048a/15
v.-ür 006b/15, 014b/16, 15a/06,
015a/09, 016b/06, 021a/13,
022a/06, 030a/17
v.-ürseñ 010a/01, 010b/19,
015b/01.

vücüh : <Ar. Suretler.

v.+ıla 014b/16.

-Y-

ya : Ya, veya. 002b/05, 002b/05,
002b/05, 002b/05, 002b/10,
002b/16, 002b/18, 002b/19,
003a/02, 003a/08, 003a/09,
003a/09, 003a/11, 003a/11,
003a/11, 003a/12, 003a/12,
003a/17, 003a/18, 003b/10,
003b/11, 003b/12, 003b/12,
003b/17, 003b/17, 003b/18,
003b/18, 004a/03, 004a/03,
004a/04, 004a/04, 004a/09,
004a/11, 004a/11, 004a/16,
004a/16, 004b/08, 004b/09,
004b/10, 004b/11, 004b/11,

004b/12, 004b/13, 004b/13,
005a/03, 005a/08, 005a/09,
005a/10, 005a/11, 005a/16,
005a/16, 005a/18, 005b/04,
005b/05, 005b/06, 005b/06,
005b/07, 005b/08, 005b/13,
005b/14, 005b/18, 006a/02,
006a/05, 006a/14, 006a/17,
006a/19, 006a/19, 006a/19,
006b/03, 006b/04, 006b/05,
006b/05, 007a/07, 007a/17,
007b/03, 007b/03, 008a/07,
008a/08, 008b/15, 008b/17,
008b/17, 008b/18, 008b/18,
009b/11, 009b/11, 009b/11,
009b/12, 009b/13, 009b/14,
009b/15, 009b/15, 010a/19,
010a/19, 011a/08, 011a/20,
011a/21, 011a/22, 011a/22,
012b/09, 012b/10, 012b/16,
012b/17, 013a/03, 013a/16,
013b/07, 013b/09, 013b/18,
014a/11, 014b/03, 014b/07,
014b/07, 015a/11, 015a/11,
015b/07, 015b/07, 015b/16,
015b/19, 016a/14, 016a/18,
017a/05, 017a/19, 017b/12,
019a/08, 020a/02, 020a/16,
020a/18, 020a/19, 021a/12,
021b/03, 021b/04, 021b/07,
021b/07, 022a/07, 022a/08,
022a/08, 022a/08, 022a/09,
022a/10, 022a/12, 022a/12,
022a/12, 022a/18, 022a/18,
022a/18, 022b/01, 0022b/01,
022b/16, 022b/19, 023a/01,
023a/04, 023b/11, 023b/11,
023b/13, 024a/06, 024a/16,
024b/14, 024b/17, 024b/17,
025a/19, 025a/19, 025a/19,
026a/01, 026a/01, 026b/02,
026b/03, 026b/07, 026b/16,

027a/03, 027b/06, 027b/06,
028a/01, 028a/05, 028a/08,
028b/09, 029a/08, 029a/09,
029a/17, 029b/01, 029b/01,
029b/01, 029b/01, 029b/02,
029b/04, 029b/06, 029b/06,
030a/02, 031a/02, 031a/04,
031a/05, 031a/06, 031a/16,
031a/16, 031b/03, 031b/10,
031b/10, 031b/10, 031b/11,
031b/13, 031b/13, 031b/15,
031b/16, 031b/17, 032a/01,
032a/03, 032b/05, 032b/09,
033a/01, 033a/10, 033a/13,
033a/13, 033a/14, 033a/18,
033a/18, 033a/18, 033b/15,
034a/07, 034a/07, 034a/13,
034a/13, 034b/07, 034b/09,
035a/02, 035a/08, 035b/13,
036a/04, 036a/04, 036a/12,
037a/19, 037b/01, 037b/01,
037b/09, 038b/08, 038b/15,
039a/05, 039a/06, 041a/14,
043b/08, 043b/10, 043b/10,
043b/13, 044a/06, 044a/16,
044a/17, 044a/17, 045a/01,
045a/01, 045a/05, 046b/16,
047a/07, 047a/08, 047a/16,
047a/17, 047a/19, 047b/07,
047b/12, 047b/18, 048a/01,
048a/13, 048a/14, 048a/14,
048a/14, 048b/06, 048b/08,
048b/17, 049b/01, 049b/03,
049b/05, 049b/14, 050a/01,
050a/02, 050a/03, 050a/04,
050a/05, 050a/06, 050a/10,
051b/04, 051b/07.

yābis : <Ar. Kuru özelliğe sahip nesne;
karş. ıssı. 031a/17
y.+dür 007b/10.

yağ : Yağ. 027a/19, 027a/19, 031b/03,
041a/15

y.+ı 005a/17
y.+(ı) 026b/02
ayu y.+(ı) 046a/09
ayva y.+ı 005a/16
bâdem y.+ı 022b/18
belesân y.+(ı) 046b/04
benefşe y.+ı 002b/15, 006a/01,
006a/14, 007a/07, 012b/12,
028a/12, 031b/03
benefşe y.+(ı) 028a/13, 028b/15,
029a/14
datlu bādām y.+ı 023b/01
dilkü y.+(ı) 046a/09
gül y.+ı 002b/08, 027b/05,
027b/06, 037b/11, 050b/03,
050b/04
kabağ y.+(ı) 028b/15
kabağ çekürdegi y.+ı 007a/07
kabağ çekürdegi(i) y.+ı 031b/12
nîlüfer y.+ı 002b/16, 006a/15
nîlüfer y.+(ı) 027b/12, 031b/03.
ördek y.+ı 038b/12, 040b/16
gül y.+ı suyu 023b/18
y.+ıla 007a/11, 034b/04, 036a/14,
036a/14, 026b/01, 026b/02,
028b/02, 040a/12, 046b/17,
051a/16
afsentin y.+ıla 005b/02
alma y.+ıla 005a/15
ayva y.+ıla 005a/16
bāzām y.+ıla 029a/15, 031a/06,
031b/19, 045b/15, 045b/17
bāzem y.+ıla 004b/08, 004b/11
belesân y.+ıla 046b/06
benefşe y.+ıla 003a/18, 031b/01,
032b/19, 035b/16, 036a/04,
038b/10, 046a/10
datlu bāzām y.+ıla 028a/02,
028a/04, 028a/05, 031a/06,
032a/04, 038a/01, 043b/12,
044a/07, 044b/16, 045b/19
elbān y.+ıla 039a/06

eski zeyt y.+ıla 040b/18
gül y.+ıla 016b/13, 031b/01,
037b/16, 039a/13, 040a/15,
050a/19, 050b/05, 050b/07,
051a/18, 051b/03, 051b/06,
051b/10, 051b/13
ḥalūf y.+ıla 005b/04
ḥīrī y.+ıla 036a/04
iç y.+ıla 039a/05
ḳabaḳ y.+ıla 027b/12, 046a/10
ḳabaḳ çekürdeki y.+ıla 004b/11
ḳaz y.+ıla 046a/10
ḳuyruḳ y.+ıla 038b/10
mersin y.+ıla 029b/12
mūm y.+ıla 023b/15
nārdīn y.+ıla 046b/05
nīlūfer y.+ıla 003a/18, 032b/19
sirke y.+ıla 036a/17
sūnbül y.+ıla 046b/06
sūsen y.+ıla 005b/05, 016b/13,
039a/06, 039a/09
şīrligūn y.+ıla 018a/05
taḳuḳ y.+ıla 039a/05, 046a/10
zenbaḳ y.+ıla 005b/04
bāzēm y.+ıla vireler 004b/10,
016a/18
aslan y.+ın 039a/11
ayu y.+ın 039a/12
bābadda y.+ın 003a/09
bāzām y.+ın 033a/08
benefşe y.+ın 005a/02, 031b/17,
032b/12
datlu bāzām y.+ın 031b/11
duraḳ otı y.+ın 003a/08
ḳabaḳ y.+ın 031b/17
ḳaz y.+ın 050a/02
ḳulan y.+ın 050a/02
sūsen y.+ın 003a/09
datlu bāzām y.+ına 023a/19
şīrligūn y.+ına 044b/19
bāzām y.+ından 045b/16
benefşe y.+ından 004b/16

benefşey.+ından 023b/15
gül y.+ından 004b/16, 035a/19
ḳaz y.+ından 006a/01
şīrligūn y.+ından 023a/13,
029a/11
taḳuḳ y.+ından 006a/01
y.+ıları 039a/13
y.+ılarıyla 005b/05, 005b/10,
028a/12
gül y.+ını 005a/16, 040a/11
ḥıtmī y.+ını 003a/08
sögüd y.+ını 028b/03
yaḡır : Sırt, arka, iki kürek arası.
y.+ın 043b/06.
yaḡır : Yara.
edük y. eyle- 042a/13.
yaḡla- : Yaḡlamak.
y.+yalar 005a/16, 028b/02,
032b/19.
yāḡni : Yahni, soğanlı et yemeḡi; karş.
yaḡnī, yaḡni.
balıḳ söḡülmesi y.+si 005b/07.
yaḡni : <Far. Yahni, soğanlı et yemeḡi;
karş. yaḡnī, yāḡni. 020a/18.
yaḡnī : <Far. Yahni, soğanlı et yemeḡi;
karş. yaḡni, yāḡni. 003a/11,
047b/12.
yāḡūd : <Far. Yahut; karş. yāḡūd, yāḡūz,
yāḡūz. 013a/14.
yāḡūz : <Far. Yahut; karş. yāḡūd, yāḡūz,
yāḡūz. 005a/10, 009a/09, 012b/10,
012b/10, 014b/04, 017b/03,
019b/17, 019b/17, 024b/14,
029a/08, 030b/14, 031a/07,
031a/19, 033a/18, 033b/03,
036a/06, 037a/11, 037a/18,
049b/13, 049b/13, 049b/14,
050a/08.
yahūdī : <Ar. Musevī. 038b/11.
yāḡūz : <Far. Yahut; karş. yāḡūd, yāḡūz,
yāḡūz. 010b/11, 023a/12.
yāḡūz : <Far. Yahut; karş. yāḡūd, yāḡūz,

yāhūz. 005a/09, 013a/15, 014b/04,
019a/03, 020b/12, 020b/13,
022a/16, 022b/13, 022b/14,
024b/16, 028a/03, 029a/08,
029a/12, 032b/18, 035b/05,
035b/07, 036a/07, 037a/12,
037b/03, 038b/11, 038b/11,
043b/09, 044a/13, 044a/19,
044b/01, 048a/15, 049a/19,
049b/11, 049b/12, 050b/16,
051b/01.

yağ- : Yakmak.

y.-ar 023a/19

y.-alar 034a/10, 044a/09, 044a/09,
044a/10.

yağıcı : Yakıcı. 011b/02.

yağın : Yakın. 032b/10,

y. it- 004b/17, 030b/13

y. koy- 029a/02

y. ol- 003b/07, 010a/06, 010b/04,
010b/06, 039a/16, 039a/19.

yağınlık : Yakınlık.

y.+ı 010a/04.

yağır : Sıcak.

y. hammāmı 049a/07.

yağır : Yakı; karş. zımād. 007a/19,
021a/08

y.+dan 021a/08

y.+la 040b/14

y.+lar 041a/09, 046a/16

y.+nuş 016b/12

y.+yıla 016b/11

y. düz- 021a/07

y. eyle- 044b/18

y. it- 004b/14, 005a/17, 005b/01,
007a/18, 016b/11, 027b/11,
028a/13, 028b/16, 029b/08,
034a/02, 034b/06, 034b/16,
035b/15, 038b/02, 039a/04,
039a/10, 040b/14, 049a/12.

yağır : Alçı. 043a/14, 049b/06.

yağır : Alev.

od y.+ı 041b/11.

yağır : Yalnız. 014b/12, 015b/02,
017b/07, 024b/12, 025a/05,
025a/06, 025a/07, 025a/08,
036b/15, 042a/16, 045a/12,
048b/03

y. ol- 045a/15

y. kal- 017b/17.

yan : Yan; karş. yağ. 005b/12, 046a/16

y.+ına 034a/15

y.+ında 030b/14

y.+ındağ 036b/10.

yağ : Yan; karş. yan.

y.+a 015b/06, 050b/12.

yan- : Yanmak.

y.-ar 049a/01

y.-miş 037b/03, 049b/05.

yandak : Yandak, devedikeni, (Ononis
spinosa); karş. kümren, qurdumānā.
051a/13.

ya' nī : <Ar. Yani. 002a/01, 002a/14,

002a/18, 002b/01, 003b/01,

003b/02, 003b/15, 004a/03,

004a/15, 004b/02, 004b/09,

004b/15, 005a/14, 005a/15,

005a/17, 005a/18, 005a/19,

005b/01, 005b/02, 005b/09,

005b/13, 007a/09, 007a/15,

008a/01, 008a/08, 008a/10,

008a/12, 008a/12, 008a/13,

008a/14, 008a/15, 008a/16,

009a/15, 009b/11, 009b/14,

010a/05, 010a/11, 010b/15,

011a/02, 011a/04, 011a/10,

011b/01, 012b/09, 013a/19,

014b/01, 015a/11, 016a/02,

017b/03, 017b/03, 018b/16,

020a/03, 021a/17, 024a/15,

024b/11, 025b/07, 027b/01,

027b/03, 029a/04, 029b/05,

030a/16, 031a/18, 031b/06,

032b/05, 034b/01, 034b/11,

034b/11, 035a/14, 036a/17,
036b/15, 037a/17, 037b/01,
038a/03, 038a/04, 038a/09,
041a/13, 041a/14, 041b/14,
041b/15, 041b/15, 041b/16,
041b/17, 041b/18, 041b/19,
041b/19, 042a/01, 042a/01,
042a/02, 042a/03, 042a/04,
042a/05, 042a/06, 042a/07,
042a/08, 042a/09, 042a/17,
042a/18, 042b/01, 042b/09,
042b/09, 042b/13, 042b/13,
042b/15, 043a/01, 043a/02,
043a/03, 043a/04, 043a/12,
043b/16, 044a/06, 044b/13,
045b/01, 045b/10, 046a/02,
046a/18, 046a/19, 046b/01,
046b/02, 046b/04, 046b/06,
046b/08, 046b/11, 047a/11,
047a/12, 047a/12, 047b/14,
047b/17, 048a/03, 048a/05,
048a/06, 048a/06, 048a/08,
048b/02, 048b/09, 048b/10,
048b/11, 048b/11, 048b/11,
048b/12, 048b/13, 048b/13,
048b/13, 048b/14, 049a/01,
049a/02, 049a/05, 049a/06,
049a/07, 049a/07, 049b/01,
049b/07, 049b/19, 050a/04,
050a/07, 050a/09, 050b/07,
050b/14, 051a/13, 051a/13,
051a/15, 051a/17, 051b/02,
051b/02, 051b/12.

yanuḡ (ḡ) : Yanık.

od y.+1 042b/04.

yapış- : Yapışmak.

y.-ur 046a/19.

yapışdur- : Yapıştırmak.

y.-alar 035a/19, 036a/07,
036a/08, 041a/03.

yapışıcı : Yapışıcı, yapışkan
özelliği olan. 011b/20.

yapışık : Yapışık; karş. yapışık.
025b/16, 026a/10.

yapışuḡ : Yapışık; karş. yapışık.
003b/13, 003b/18, 027b/02.

yapraḡ (ḡ) : Yaprak.

baḡ y.+1 005a/19

bāzrencebū y.+1 018b/04

çam ağac(ı) y.+1 047a/15

encir y.+1 047a/12

gül y.+1 016b/13

ķına y.+(1) 051b/09

ķöz ağac(ı) y.+1 sıkındusı
047a/16

pazu y.+1 suyu 023a/13

söḡud y.+1 030b/16

sūs y.+1 037b/13

sūsen y.+(1) 051b/09

y.+ıla 032b/16

ķöz y.+ıla 047a/16

susān y.+ıla 051b/04

dıflı y.+ın 048b/04

y.+ından 005a/18

gül y.+ından 005a/17

pāzu y.+ından 023a/12

dıflı y.+ını 048b/07.

yar- : Yarmak.

y.-alar 036b/02, 045a/17

y.-maḡ 036b/04.

yaraḡla- : Hazırlamak.

y.-maḡ 010a/05

y.-r 010a/08.

yaramaz : Kötü, yaramaz. 007b/16,
017b/07, 017b/17, 034b/08,
051a/11

y.+dur 021b/13, 033b/01

y. ol- 008a/04, 008a/10, 036a/01.

yaramazlık (ḡ) : Yaramazlık.

y.+ından 030a/08.

yardım : Yardım.

y. it- 012a/12, 021a/05, 028b/12

y. olın- 039b/07.

yarı : Yarı.

y.+sı 022b/09.
yarıl- : Yarılmak.
y.-miş 007a/08, 023a/12, 028b/17,
029a/12, 032b/15, 047b/01.
yarıl- : Yarılmak.
el ayak y.-mağ 042a/13
y.-masa 040b/12
y.-ur 039a/19.
yarım : Yarım. 015a/13, 015a/14,
021b/02, 023b/08, 026a/03,
032a/09, 032a/09, 036a/09,
037a/19, 037b/15, 039b/14,
046b/05, 046b/16, 046b/17,
046b/18, 047b/17, 050b/10,
051a/01, 051a/05, 051b/15.
yarındası : Ertesi, ertesi gün. 003a/16,
006a/06, 045a/06, 050b/06,
051a/19.
yarma : Buğday, arpa, mısır, bezelye vb.
nin iri çekilmiş, dövmesi. arpa
y.+sı 006a/01.
yarpuz : Yarpuz, (Mentha pulegium).
019b/04
su y.+1 “fevtenc-i nehri, (Mentha
aquatica), (bkz. fevtenc.)“
027b/03.
yaruklu : Yarıklı, yaralı.
y. ol- 044b/05.
yaş (I) : Yaş, taze, ıslak; karş. raṭb.
006b/14, 007a/03, 007b/08,
007b/11, 011b/01, 013a/13,
013a/15, 013a/18, 013a/19,
015b/12, 018a/02, 019b/05,
020b/12, 021a/09, 021b/08,
023b/18, 026a/18, 027b/08,
027b/12, 028a/12, 028b/14,
028b/16, 028b/16, 028b/17,
031a/06, 031a/07, 031a/14,
031a/15, 031a/16, 031a/19,
038b/12, 040a/01, 045a/09,
045b/13, 046b/19, 047b/10,
051b/15

y.+ırağ 013b/03
y. eyle- 013a/08, 013b/02
y. it- 007a/02, 013b/04, 014a/09,
014b/07, 025b/13, 032a/05
y. ol- 007a/09, 007a/15, 013b/02,
014a/04, 021b/01.
yaş (II) : Yaş, ömür. 006b/02
y.+1 003b/05, 007b/12, 008a/06,
017b/02, 019b/05, 022a/02,
022a/04, 034b/14, 039b/05,
043b/05, 048a/14
y.+da 008b/15, 008b/17, 021b/06
oğlanlık y.+1 037a/04
p̄irlik y.+1 019b/05, 037a/03
y.+ına 008b/09, 008b/14
p̄irlik y.+ında 021b/01.
yaşıl : Yeşil. 015a/13, 037b/05, 037b/11,
044b/12, 050a/06, 050a/09,
050a/11, 050a/12
y.+ları 050a/13.
yaşlık (ğ) : Yaşlık.
y.+lığın 025a/14.
yat- : Yatmak.
y.-a 022b/04
y.-sa 022b/05.
yatur- : Yatırmak.
y.-alar 003a/05, 004b/06.
yaturt- (d) : Yatırtmak.
y.-alar 004b/12.
yavru : Yavru.
gögercin y.+sı kanı 048b/17.
yavşan : Yavşan otu, değişik türleri
bulunur, (Artemisia). 003a/12
y.+ıla 021b/14, 026b/01
evren y.+1 003b/12
evren y.+1 şarābı 004a/03.
yayal- : Yayılmak.
y.-ur 040b/10.
yayıl- : Yayılmak.
y.-mağdan 036b/07
y.-ur 009a/05.
yaz : Yaz. 004b/05, 004b/12, 006b/11,

007a/03, 008b/17, 009a/02,
009a/03, 010b/13, 011b/07,
012b/13, 017a/08, 017a/12,
017a/13, 017a/19, 019b/01,
020a/16, 021b/05, 022a/09,
023b/13, 023b/16, 023b/17,
030b/13, 032b/11, 034a/15,
035b/01, 035b/17, 044a/10,
046a/01, 047a/18
y. suyu 018a/05.
yebrūh : <Ar. Adamotu, kankusturan,
(Mandragora officinalis); karş.
lifāh, mīlisī.
y. köki 043a/04.
yedukku'l-cemī'u : <Ar. Tümünü döv-
mek. 048a/08.
yemān : Yemen ülkesi; karş. yemen.
y. şebi 037b/06.
yemen : Yemen ülkesi; karş. yemān.
y. baklası 013a/13, 040a/01
y. şebi 044b/13, 044b/15.
yerāhūn : <? Bir tür yakı. 046a/16.
yeyicek : Yiyecek; karş. yiyecek.
003b/10, 022b/14.
yığılan- : Men edilmek.
y.-a 017a/05.
yıl : Yıl.
y.+dan 006b/02, 008b/09,
034b/15, 043b/05
y.+uñ 008a/06, 010b/13.
yılan : Yılan.
af'î y. 042b/10
kara y. 048b/17.
yıratıl- : Uzaklaştırılmak.
y.-miş 023b/19.
yiyecek (g) : Yiyecek.
y.+den 010b/18, 038a/05
y.+i 012a/08
y.+in 028b/04
y.+lerden 017a/15, 017a/16.
yi- : Yemek.
y.-dise 004a/12

y.-dügi 033a/12, 041a/04
y.-mek 023a/05, 043a/05,
043a/06, 045a/10
y.-mekden 001b/05, 003a/01,
003a/02, 004a/17, 004b/01,
004b/04, 004b/05, 015b/09
y.-mekise 010b/17, 010b/19
y.-memek 028b/05
y.-meye 007a/02
y.-se 031a/15
y.-ye 004a/12, 017a/17
y.-yen 043a/08, 043a/09, 043a/11.
yidi : Yedi. 009b/07, 013b/12, 017a/17,
018b/07, 018b/17, 018b/18,
018b/18, 020a/06, 020b/19,
021a/04, 024b/03, 024b/03,
025b/18, 026a/02, 029a/14,
033a/05, 038b/18, 044a/03,
044b/02, 048a/09, 048b/16,
050b/18, 051a/08, 051a/10
y.+nci 001b/09, 007a/05, 009b/12,
013b/15, 041b/16
kırk y.+nci 043a/06
on y.+nci 001b/19, 024b/11
otuz y.+nci 042b/14
yigirmi y.+nci 002a/10, 034a/17,
042b/05
on y. 022b/19.
yidür- : Yedirmek.
y.-eler 002b/18, 002b/19,
003a/02, 003a/11, 003b/10,
003b/11, 004b/12, 004b/13,
004b/13, 004b/14, 005a/04,
006b/01, 006b/01, 007a/01,
007a/12, 007a/13, 015b/12,
031a/03
y.-mek 014a/08
y.-meyeler 007a/13
y.-mişler 049b/10.
yigid : Genç; karş. yigit. 008b/15,
021b/06, 031a/08.
yigirmi : Yirmi. 018b/03, 018b/03,

019a/04, 019a/04, 019a/05,
019a/05, 021a/03, 022b/06,
022b/11, 024a/16, 024b/01,
024b/02, 024b/02, 029a/12,
029a/13, 033a/04, 046b/18,
047a/15y. dört 048a/08
y.+nci 002a/04, 026b/10,
042a/17
y.+ye 009b/08, 013a/04
y. altıncı 002a/09, 030b/07,
042b/04
y. birinci 002a/05, 027b/17,
042a/19
y. bişinci 002a/08, 029b/15,
042b/04
y. dođuzıncı 002a/12
y. dördüncü 002a/07, 029a/05,
042b/03
y. ikinci 002a/06, 028a/16,
042b/01
y. sekizinci 002a/11, 036b/14,
042b/06
y. tođuzıncı 037a/09, 042b/07
y. üçüncü 028b/13, 042b/02
y. yidinci 002a/10, 034a/17,
042b/05
biş yüz y. 021a/03.

yigit : Genç; karş. yigid.

y.+ler 013b/03
y.+lik 019b/01
y.+üñ 017b/02.

yil : Yel. 006a/05, 034a/16

şimāl y.+i 004b/06, 012b/13,
023b/19, 024a/01, 030b/13
y. idici 017a/16
y. eyle- 004b/06
y. sürici 006a/02.

yimek : Yemek, aş. 004b/14, 005b/08

y.+e 022b/14
y.+i 001b/13,
040b/07.

yimiş : Yemiş, meyve. 003a/01, 028b/01,

028b/11

y.+de 017a/17
y.+den 021b/09, 031a/13, 045b/15
y.+le 044a/14
y.+ler 047b/10
y.+lerden 017a/16
y.+üñ 028b/01
y. çiçekleri 034a/14
y. şıkındusı 005a/18
y. suym 050a/16.

yimişlen- : Yemiş yemek, meyve yemek.

y.-mek 018a/01.

yıñ- : Yenmek.

y.-mez 045b/05.

yine : Yine, tekrar. 003a/16, 003a/17,

004a/02, 004a/13, 006a/09,
006a/17, 006b/08, 011b/10,
013a/07, 013a/11, 015b/09,
017b/07, 019a/07, 023a/17,
025a/03, 026a/14, 026a/15,
027a/07, 027b/03, 027b/08,
028a/14, 032a/01, 033a/11,
034a/11, 036a/18, 038b/01,
039b/03, 040a/17, 041a/05,
044b/17, 045b/03, 046b/16,
051a/06.

yıñi : Yeni. 003a/10, 012a/11, 016b/04,
019b/09, 038a/08.

yir : Yer. 004b/06, 012b/13, 023b/18,

029b/14, 034a/15, 034a/15
y.+de 002b/05, 003a/05,
004b/06, 004b/12, 006a/11,
007b/03, 009b/09, 014a/17,
015a/18, 016a/01, 016b/18,
016b/18, 023a/07, 023b/19,
024a/12, 024b/16, 028b/08,
030a/05, 030b/13, 030b/17,
031b/15, 032b/09, 032b/10,
037b/17, 041a/16, 045a/01,
047a/08, 050a/06, 050a/13
y.+(de) 033a/16

y.+den 024a/10, 024a/17,
029b/14, 047a/07, 050a/12
y.+e 010a/09, 015a/18, 019a/18,
019a/18, 024a/11, 029b/14,
031b/16, 034a/14, 035b/10,
048b/03, 048b/10
y.+i 003b/18, 024a/03, 039a/19
y.+idür 019b/15
y.+inde 017a/04, 024a/11
y.+ine 008b/12, 031a/08, 031a/09,
031b/02, 034a/06
y.+lerde 007a/03, 007a/04,
012b/14, 023b/19, 039b/19
y.+lerden 046a/06
y.+lere 048b/06
y.+ler(e) 050a/12
kırı y. keşûrı 015b/18.
yit- : Yetmek, yetişmek.
y.-ince 024a/07.
yitiş- : Ulaşmak, ermek, varmak, vasıl
olmak, yetişmek.
y.-e 003b/04
y.-ince 010a/01, 010a/13,
035a/12, 044b/11
y.-ir 035b/10
y.-medin 010a/08
y.-mesün 003b/03
y.-se 010a/18, 019a/02, 019b/10,
030b/08, 033b/17, 044a/09
y.-ür 051b/17.
yitişdür- : Ulaştırmak.
y.-ürse 038a/15.
yyici : Yiyici. 037b/02, 037b/10,
040b/10.
yyini : Hafif, ağır olmayan.
y. ol- 002b/11, 002b/11, 022a/03.
yyinilik : Hafiflik, hiffet.
y.+i 013b/09
y. vir- 022a/06.
yoğır- : Yoğurmak; karş. yoğur -.
y.-alar 026a/04, 036a/07,

041a/02, 044b/16, 047a/16,
047b/18, 048a/09, 048b/16,
049a/03, 049a/09, 049b/12,
049b/13, 049b/13, 049b/15,
050a/01, 050a/01, 050a/06,
050a/08, 050a/11, 051a/14,
051a/16.

yoğırıl- : Yoğurulmak.

y.-miş 035b/13, 050b/02.

yoğurt (d) : Yoğurt; karş. yoğurt.

y.+u 032b/03.

yoğur- : Yoğurmak; karş. yoğır -.

y.-alar 019a/07, 019a/12,

020b/04, 020b/07, 021a/12,

027b/11, 032a/10, 032a/14,

033b/08, 035a/07, 036a/08,

037b/07, 037b/09, 040b/19,

044b/14, 049a/07, 049b/01,

049b/03, 049b/05, 050b/11,

051a/04, 051a/18, 051b/03,

051b/10, 051b/13

y.-salar 048b/09

y.-sağ 036a/09, 036a/13, 036a/14,

036a/15

y.-sun 049a/01.

yoğurt (d) : Yoğurt; karş. yoğurt.

y.+ıla 006a/04.

yoğurtlu : Yoğurtlu.

y.+lu isfanâh aşı 016a/14.

yok : Yok.

y.+dur 036b/10

y.+ısa 006a/13.

yol : Yol.

y.+ı 003b/15, 003b/17

y.+ın 003b/15, 015a/01

y.+ına 003b/16, 003b/16

y.+ındağı 012a/07

der y.+ları 001b/04, 003a/04,

003a/07, 003a/13, 003b/08,

018a/19

der y.+larına 003a/15

y. it- 013a/11.
yön : Yön.
y.+inden 012b/05, 012b/05.
yu- : Yıkamak.
y.-duğdan 049a/15
y.-yalar 045a/02, 045a/04,
045a/06, 047a/19, 050a/08,
051b/04, 051b/05, 051b/07.
yübüset : <Ar. Kuruluk dört özellikten
kuru özellikte olmak.
y.+i 002b/13.
yufgacuk : Kalınlığı az, ince. 034a/09.
yuğarı : Yukarı; karş. yuğaru. 009a/16,
028a/15
y.+dan 009a/02
y.+sı 038a/19
y.+sında 011a/08, 034b/11.
yuğaru : Yukarı; karş. yuğarı. 015b/10,
034b/11, 038a/18
y.+ya 015b/06.
yumşa- : Yumuşamak.
y.-madın 023a/15
y.-sa 011a/02.
yumşadıcı : Yumuşatıcı. 016a/04,
017b/19,
025b/10, 038b/09, 040b/12.
yumşat-(d) : Yumuşatmak. 018a/03
y.-a 012b/08
y.-alar 012b/07, 014b/08, 023a/08,
023a/15
y.-mağda 039a/11
y.-amazsan 018a/04.
yumşak (ğ) : Yumuşak. 003a/05,
004b/07, 005b/11, 012b/11,
012b/17, 015a/14, 016b/14,
018a/04, 018b/10, 018b/19,
019a/07, 019a/12, 020b/03,
020b/07, 021a/11, 022b/11,
022b/16, 023a/11, 025b/04,
027a/13, 027b/10, 028a/03,
028a/08, 028b/07, 029a/05,
029a/11, 029b/13, 030b/16,

031b/04, 032a/09, 032a/14,
032b/02, 033b/07, 034a/10,
035a/07, 036a/10, 036a/12,
036a/12, 036a/15, 036a/19,
037b/07, 037b/08, 037b/11,
037b/15, 037b/17, 037b/18,
038a/16, 038b/02, 038b/12,
039a/01, 039b/14, 040a/11,
040b/16, 040b/17, 040b/17,
044a/11, 044b/08, 044b/14,
044b/16, 044b/17, 044b/19,
046a/11, 046a/12, 046b/12,
047a/13, 048a/08, 048b/03,
048b/04, 048b/05, 048b/16,
049a/03, 049a/06, 049a/09,
049a/14, 049a/19, 049b/03,
049b/04, 049b/11, 049b/11,
049b/12, 049b/13, 049b/15,
050a/01, 050a/04, 050a/08,
050a/11, 050a/13, 050b/01,
050b/05, 050b/10, 051a/02,
051a/04, 051a/08, 051a/14,
051a/16, 051a/18, 051b/03,
051b/06, 051b/09, 051b/13
y.+ıla 005a/06
y.+ırağ 038a/19
y.+içün 006a/13
y. eyle- 012a/07
y. it- 033b/01, 038b/07, 038b/08,
040b/03
y. ol- 002a/08, 002b/13, 004b/14,
005a/05, 006a/16, 006a/19,
029a/16, 030b/11, 031a/09,
032a/10, 033b/01, 033b/02,
038a/10, 044a/14, 044b/03.
yumşaklık (ğ) : Yumuşaklık.
y.+a 017b/18
y.+da 015b/05
y.+ı 029b/04.
yumurda : Yumurta. 017b/10, 031a/10,

040b/06.
yumurçalı : Yumurçalı. 017b/11.
yun- : Yıkanmak.
y.-miş 036a/04, 036a/06, 040a/09,
051a/19.
yūnān : Yunan, Rum.
y. dili 036b/04.
yunıl- : Yıkanılmak.
y.-miş 022b/17.
yūñ : Yün. 028a/13, 035a/19, 038a/09.
yürek (g) : Yürek, kalp.
y.+i 004b/14, 024a/05
y.+üñ 012a/07
y. tamarı 014b/01
y. uyanması 043b/16 “Kalp sıkış-
ması, çarpıntı, karş. ħafaḳān.
043b/15.
yürek uyanması : Kalp sıkışması, çarpın-
tı; karş. ħafaḳān. 043b/16.
yüri- : Yürümek.
arḳun y.-deler 028b/08
mu^ç tedil y.-deler 046a/08,
046a/09
y.-mek 040b/08
acı y.-mesi 005a/11
y.-r 014b/02.
yüridici : Yürütücü. 015b/16, 015b/17,
020b/11, 020b/14.
yürüt- : Yürütmek; karş. yürüt-.
y.-ür 012a/04, 015a/01, 016b/06,
016b/06, 024a/18
yürüt- : Yürütmek; karş. yürüt- .
y.-mekdür 018a/18
sidük y.-mekile 014b/15
y.-ür 014b/07.
yüz : Yüz, yüz sayısı.
y. altmış 021a/04
y. otuz 018b/06, 024b/05,
029a/13, 033a/06
y. toḳsan biş 021a/04, 044a/04
b. yüz yigirmi 021a/03.
yüz(II) : Yüz, beniz, taraf.

y.+de 042a/04, 042a/09, 050a/06
y.+e 042a/08
y.+i 015b/20
daş y.+inde 043a/19
y.+ine 005a/12, 028a/19, 029b/17,
030a/05, 034a/16
y.+in(e) 041b/08
y.+inüñ 030b/08
y. a^ç zāsı 045b/07
y. dut- 018a/15.
yüz- : Yüzmek, derisini soymak.
y.-dükden 047a/05.

-Z-

zabṭ : <Ar. Ele geçirme, yakalama, hakim
olma.
z. it- 010a/08.
za^ç f : <Ar. Zaaf, zayıflık. 012b/18,
013b/06, 026a/05, 026a/06
z.+ı 049a/18
z.+ından 014b/19
ḳuvvet-i z.+(ı) 021b/08, 027a/05.
za^ç ferān : <Ar. Safran, (Crocus sativus);
karş. varis. 021a/11, 035b/14,
044a/05, 044b/08, 046b/04,
051a/04
z.+ıla 045a/05
z.+ın 033b/04
z.+la 021a/09
z. güli 051b/08.
za^ç if : <Ar. Zayıf, güçsüz. 004a/01,
008b/13, 025a/10
z.+ıraḳ 049a/16
z. it- 010a/12, 016b/01, 018a/09,
028a/10, 028b/05
z. ol- 005b/08, 008b/11, 010b/01,
010b/10, 010b/10, 011a/01,
011b/04, 011b/06, 011b/08,
012a/15, 012a/16, 014b/17,
014b/19, 015a/07, 017b/06,

018a/07, 019b/17, 020a/18,
021a/07, 021a/08, 022a/13,
022a/19, 022b/13, 023a/05,
025a/01, 027a/04, 036a/01.
zâc ^{îflık} : <Ar. -T. Zayıflık, güçsüzlük,
kansızlık, tembellik, gevşeklik.
005b/03.
zâc : <Ar. Kükürt ile demir
bileşimlerinden biri. 049b/15
z.+ıla 021a/06
z. suyu 049a/12
şifat-ı z. 051b/11.
zâd : <Ar. Yiyecek, nevale. 010a/04,
010a/09
z.+a 010a/03, 010a/08
z.+(a)010a/06
z.+(ı) 010a/08.
zahı : Dahi, da, de, daha, hâlâ, hem, ve,
yine; karşı. dağı, dağı. 021b/08.
zâhir : <Ar. Açık, görünür durumda.
z. ol- 032b/05.,
zâhir : <Ar. Açık, görünür durumda.
z.+ine 042a/15
z.+ise 025b/05
z. it- 043b/15
z. ol- 004a/05, 004a/13, 005b/18,
006b/19, 011b/03, 011b/05,
012a/10, 012a/16, 013a/02,
013b/12, 013b/13, 013b/16,
014b/13, 015a/19, 015b/20,
016a/06, 016a/06, 016b/03,
016b/10, 018b/01, 018b/01,
019a/02, 020a/15, 020a/19,
021b/12, 021b/13, 030b/09,
030b/11, 031a/09, 031b/06,
031b/08, 041a/08, 041b/03,
041b/11, 042a/11, 043b/03,
045a/07, 045a/08, 045a/10,
045a/12, 045a/12
z.-i beden 041b/04.
zahmet : <Ar. Ağrı, acı, zorluk. 006a/11,
006a/18, 006a/19, 014a/02,

018a/06, 023a/16
z.+den 001b/06, 006a/10,
006a/13, 006a/16, 030b/18
z.+(e) 017a/05
z.+i 043b/09
z. çek- 008b/01, 008b/03, 015a/10
z. it- 025a/13, 025a/14.
zahmetlü : <Ar.-T. Zahmetli, ağırlı, acılı.
045b/06.
zamân : <Ar. Zaman. 007a/04, 011b/07,
009a/02, 012b/13, 016a/08,
019b/05, 020a/16, 021b/05,
022a/09, 023b/17, 032b/11,
032b/11, 034a/01, 035b/01,
035b/16, 040b/12, 044a/10,
044a/10, 045a/01, 046a/01,
047a/18, 048a/12
z.+da 007b/19, 016a/08, 026a/15,
027a/18
z.+dan 023a/06
z.+ı 006a/17, 017a/11, 032b/11,
032b/11, 048a/10
z.+(ı) 008b/02, 017a/13, 019b/05
z.+ında 019b/01
z.+uğda 003b/12.
zamâniyye : <Ar. Zaman kelimesinin
müennesi.
sâc at-i z. 005a/02.
zambak : <Ar. Zambak, (Lilium candi-
dum).
z. yağı 005b/04.
zambür : <Ar. Eşek arısı.
z. aru 042b/12.
zann : <Ar. Zan, tahmin; karşı. hâds.
z.-ı şınâc a 024b/13
z. olın- 024b/13.
zarar : <Ar. Bir menfaatin kaybolması,
eksiklik, kayıp.
z.-ı c aẓım 029a/02.
zarar : <Ar. Zarar.
z.+ı 002b/06, 024b/09, 027a/10

z. ol- 023b/06.
zarūret : <Ar. Zaruret, zorunluluk.
008b/19, 019b/01.
zāyil : <Ar. Sona erdirme, bitirme.
z. ol- 002b/10, 003a/03, 003b/07,
005a/04, 006b/07, 013b/10,
014a/04, 018b/01, 024a/07,
041b/02, 043b/04, 045b/09,
046a/14, 050b/14
z. kı1- 006b/15.
zemherir : <Ar. Şiddetli soğuk, bir sıtma
türü.
z. sıtması 026a/10.
zencār : <Ar. Bakır pası çeşidinden
göztaşı; karş. jengar. 049b/04.
zencebīl : <Ar. Zencefil, (Zingiber
officinale) 019a/05, 019a/10.
zerārīh : <Ar. Kuduz böcekleri.
z. iç- 042b/18.
zerdālū : <Far. Kayısı, zerdali, (Armenia-
ca vulgaris).
z. ıslaması 024a/19.
zernīh : <Far. Arsenik. 043a/14.
zevāl : <Ar. Sona erme, yok olma.
z.+(i) 038a/01
z.+iledür 038a/01.
zeyt : <Ar. Zeytin (Olea europea); karş.
zeytūn. 006b/13, 020a/17, 022b/17,
035b/05
z.+den 048b/07
z.+i 048b/04
horāsān z.+i 017a/17
z.+ile 006a/05, 029a/15, 029b/01,
036a/04, 036a/06, 036a/19,
048a/16, 048b/04, 048b/05,
048b/07
z. yağı 040b/18.
zeytūn : <Ar. Zeytin, (Olea europea);
karş. zeyt.
z. köki 043a/06.
zīd : <Ar. Karşı, zıt, aksi; karş. hılāf,
‘ aks.

z.+da 014a/06
z.+dan 014a/06
z.+didur 026b/15.
zīmād : <Ar. İlaç, Merhemle yaraya
sarılan sargı, bez, yakı; karş. yaqu.
005a/17, 036a/10, 050a/09
z.+ıla 038a/15, 038b/01, 050a/10
z.+la 039a/04
z.+ları 038a/17
z.+uñ 039a/04, 039a/07
z. it- 035a/03, 035b/11, 036a/16,
036b/19, 038a/15, 038a/17,
050a/10, 050a/11, 050a/13.
zīmādla- : <Ar.-T. İlaç, merhem sürmek.
z.-yalar 038b/01.
zifit : <Ar. Zift; karş. zift. 040b/16.
zift : <Ar. Zift; karş. zifit. 048b/18
z.+ile 048a/19.
ziftle- : <Ar.-T. Zift sürmek.
z.-yeler 041a/02.
zīmādlan- : <Ar.-T. İlaç, merhem
sürülmek.
z.-a 038a/06.
zīkir : <Ar. Anma, konuşma, söyleme;
kar. şzīkr.
z. it- 012a/18, 014a/17,
016a/02, 033a/12, 033a/16,
037a/02, 037a/05, 038b/10,
040a/02, 040b/03, 041b/02,
041b/04, 043a/17, 043a/18,
043a/18, 049b/17
z. ol- 004a/02
z. kı1- 030b/09.
zīkr : <Ar. Anma, konuşma, söyleme;
karş. zīkr.
z. it- 005a/13, 007b/16,
012a/19, 021b/07, 023b/11,
024a/12, 029a/05, 029b/11,
030b/06, 030b/06, 036b/14,
037a/06, 037a/06, 037b/17,
039a/15, 043a/17, 051b/19
z. ol- 003a/16

z. olın- 023a/07.

zimāde : < Bir çeşit bitki. 048b/15.

zīrā : <Far. Zira, çünkü. 003b/07, 003b/08, 003b/12, 003b/15, 006b/14, 007b/09, 008a/02, 008a/03, 008a/05, 008a/19, 008b/07, 008b/08, 009a/03, 009a/04, 010a/12, 010a/14, 010b/06, 010b/19, 011a/10, 011a/11, 011a/17, 011b/12, 011b/17, 011b/19, 012a/02, 012a/03, 012a/11, 012a/14, 012a/14, 012b/19, 013a/09, 013a/19, 013b/16, 014a/02, 014a/06, 014a/08, 014a/13, 014a/17, 014b/05, 014b/07, 014b/09, 014b/15, 014b/17, 015a/04, 015a/15, 015b/01, 015b/02, 015b/08, 015b/08, 016b/01, 016b/05, 017b/06, 017b/15, 018a/07, 018a/16, 018b/15, 019a/14, 019b/15, 021a/07, 021a/18, 022a/03, 022a/06, 023a/15, 023b/04, 025a/05, 025a/11, 025a/13, 025a/14, 026a/10, 027a/05, 028b/05, 028b/12, 029a/02, 029a/03, 030a/11, 030b/06, 031a/10, 031b/06, 033b/01, 033b/04, 035b/09, 036a/02, 037a/13, 039a/10, 039b/10, 040a/16, 040b/09, 041a/09, 044b/04, 046a/05, 046a/13, 048a/10, 050b/11.

zirāvend : <Ar. Zeravent, (Aristolochia). 037b/15, 051b/08

z.-i müdahrec “ Yuvarlak yapraklı lohusa otu, (Aristolochia rotunda); karş. dişi zirāvend. 046b/02, 051b/02, 051b/08”
z.-i tavīl " < Ar. Karga düleği, (Aristolochia longa); karş. irkek

zirāvend. 044b/13, 044b/15, 046b/02, 051b/01, 051b/08”
dişi z. “Yuvarlak yapraklı lohusa otu, (Aristolochia rotunda)”; karş. zirāvend -i müdahrec. 051b/02”

irkek z. " <Ar.-T. Karga düleği, (Aristolochia longa); karş. zirāvend-i tavīl. 051b/02.”

zīrbāc : <Far. Et suyu çorba, paça; karş. zīrvā. 006a/08, 017b/10, 025a/17, 025a/19

z.+ıla 026a/01

z. aş 014b/04, 016a/13, 017a/15

z. müzevveresi 029a/19

z. şörvāsı 004a/05.

zirişk : <Far. Kadıntuzluğu otu, (Berberis crataegina); karş. hatun duzlığı, hatun tuzluğu.

z. kūrş 019b/18

z. suyu 013a/16.

zirnīh : <Far. Sıçan otu, (Anagallis arvensis).

z.+ile 048a/19

kızıl z.+ile ol 048b/07

kızıl z. 047a/14, 049a/06, 051b/06.

zīrvā : <Far. Et suyu çorba, paça; karş. zīrbāc.

z. aş 003a/11.

ziyāde : <Ar. Fazla. 013b/04, 013b/19, 015a/06, 041a/08

z.+sile 016b/07

z. eyle- 006b/14, 031b/05

z. it-017a/06, 030a/17, 035a/12, 037b/13

z. ol- 010b/06, 010b/06, 010b/07, 011a/12, 016b/02, 016b/07, 017a/01, 018a/06, 018a/17, 027a/05, 030a/13, 048b/19.

ziyān : <Far. Ziyan, zarar.

z. it- 015a/04.

zūfā : <Ar. Çördük otu, zufa otu,
(Hyssopus officinalis). 036a/10.

zūhūr : <Ar. Ortaya çıkma, belirme.
z.+çün 044a/03.

zūbūl : <Ar. Sararıp solma, erime; karş.
eri-. 031b/06, 033b/17

‘alāmet-i z. 032b/05

‘alāmāt-i z.+den 031b/07.

SONUÇ

Vakıf kaydı XV. yüzyılı işaret etse de XIV. yüzyıl, hatta belki daha da erken tarihlerde kaleme alınmış olduğu tahmin edilen Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a'nın, Türkçe ilk tercüme tıp metni olma ihtimali de göz önüne alındığında, Türk tıp tarihi açısından oldukça önemli bir konumda olduğu görülecektir. Eser, Eski Anadolu Türkçesinin genel dil özelliklerini yansıtmakla birlikte bazı kendine has dil ve üslûp özelliklerine sahiptir. Harekeli nesih yazıyla yazılmış olması okunmasını kolaylaştırırken, bu hareketlerin sistematik bir şekilde kullanılmamış olması beraberinde bazı okuma güçlüklerini de getirmiştir. Kelimelerin yazımında görülen farklı kullanımlar ve bunun yanında çeşitli yabancı dillerden alınarak metinde kullanılmış olan terimlerin çokluğu ilgi çekicidir. Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a bir tıp metnidir, içeriği açısından toplumun hemen her kesimini ilgilendirir, dolayısıyla sade bir Türkçeyle kaleme alınmıştır.

Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a'nın, "Çalışmada Kullanılan Yöntem" (bkz. *Çalışmada Kullanılan Yöntem*) başlığı altında ayrıntıyla anlatılan şekilde incelendiği bu araştırmadan çıkarılabilecek sonuçları; yazım, ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığı ve söz dizimi başlıkları altında şöyle sıralayabiliriz;

Yazım

1. Eski Anadolu Türkçesi döneminde Arap ve Uygur yazım özelliklerinin birlikte bulunuyor olması, kurallı bir yazım sisteminin ortaya çıkmasını engellemiştir. Metinde aynı kelimeler farklı yazılışlarla karşımıza çıkmıştır ve uzun ünlülerin varlığıyla ilgili kesin bir sonuç elde edilememiştir. (bkz. *Bazı Kelime ve Eklerin Yazımı*) (bkz. *Uzun Ünlüler*)

2. Eserde, Türkçe ve Arapça kökenli kelimelere oranla Farsça, Grekçe ve Latince kökenli kelimelerin yazımındaki tutarsızlıkların daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu tutarsızlıklar genellikle tıp ve bitki bilimi terimlerinde görülmektedir.

nişâştâ (033b/05)

nişâşte (028a/07)

nişeste (044b/08)

nişeste (048b/17)

meṣrīṭiyūs (048a/13)

meṣrūdīṭūs (019a/08)

ḳīriṭū (023b/14)

ḳīrūṭī (023b/17)

mürdasenc (050a/05)

mürdāsek (051a/15)

mürdāseng (037b/14)

mertek (043a/12)

3. Metinde “c,ç” , “b,p” ve “s, ş” seslerinin birbirlerinin yerine sistematik olmayan bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. (bkz. *Ünsüzlerin Yazımı*)

4. Kapalı e'nin varlığıyla alakalı olarak metnin yazım özellikleri kesin bir sonuca ulaşılmasına imkan vermemektedir. (bkz. *Kapalı e Meselesi*)

5. Dönemin diğer tıp eserlerinde çok yaygın olmayan bir kullanım şekli olarak çoğunlukla Farsça kökenli çeşitli kelimelerin yazımlarında hem “d”, hem “z” li şekillerin görüldüğü tespit edilmiştir.

isfīzāc (031a/04) ~ isfīdāc (040a/10)

bādām (023b/02) ~ bāzām (043b/12)

cenz-i bādester (043a/10) ~ cenz-i bāzestur (027b/01)

ğīdā (010a/14) ~ ğīzā (007a/02)

lāden (029b/08) ~ lāzen (021a/10)

6. Dönemin diğer eserlerinde çoğunlukla “ammā” şeklinde yazılan edatın, metne has bir “immā” (005b/04) kullanımı tespit edilmiştir. Benzer bir durum “illā” edatı için de söz konusudur. Bu edatın metne özgü bir “allā” (034b/07) şekli saptanmıştır.

Ses ve Şekil Bilgisi

1. Ötümlüleşme, Türkiye Türkçesi ve dönemin diğer eserlerinde de görüldüğü gibi, Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'da da sağlamdır. (bkz. *Ötümlüleşme*)

2. Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu sistemli değildir ve bu da Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik özelliklerindedir. (bkz. *Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu*)

3. Dönemin diğer eserlerinde yuvarlak ünlülerle yazılan “-(y)Up” zarf-fiil ekinin yazımında metinde ikili bir kullanım sergilenmiştir. Bu ikili kullanım “-Il-” eki için de geçerlidir. (bkz. *Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Taşıyan Ekler*)

4. Metinde ünsüz benzeşmesi yaygın değildir ve bu da Eski Anadolu Türkçesinin genel bir özelliğidir. (bkz. *Ses Hadiseleri*)

5. Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'da eski tıp metinlerinin karakteristik bir özelliği olarak fiil çekiminde tüm kipler ve kişilere ait örneklere rastlanmaz ve genelde III. teklik kişi çekimi kullanılır. Bu kullanım, tıp metinlerinin konuları itibarıyla halk kesimine, üçüncü şahıslara hitap ediyor olmasıyla alakalıdır. (bkz. *Fiil Çekimi*)

Söz Varlığı

1. Terceme-i Kâmilü's-Sinâ' a'daki tıbbî terminoloji ve maddelerin yazımında Türkçe kelimelerin yanında çok sayıda Arapça ve Farsça kelime yer alır.

ḳalye (040a/10)

ṭīn-i ırmene (029b/4)

tūtiyā (029b/13)

za' ferān (033b/4)

lu' āb(004b/07)

gūlengūbīn (006a/07)

kāsni (024a/14)

toḥmekan (029b/01)

māmīšā (036a/16)

merzencūş (038b/12)

2. Verilen bazı yabancı kaynaklı kelimelerin ve terimlerin Türkçe karşılıkları açıklama şeklinde belirtilir;

sıla^ç -ı ta^ç a^çkkud adlu verem devāsındadır ya^ç nī urlara dirler (002b/01)

mürekkeb sıtma devāsındadır ya^ç nī qarışık (002a/01)

humma-yı muṭbiqa ya^ç nī dāyim olan sıtmaya beñzese (003b/01)

zımād ya^ç nī ya^çu ideler (005a/17)

muṭayyeb ola ya^ç nī ko^çkulanmış ola (005b/08)

3. Eser, terim bakımından zengindir. Çok sayıda bitki, organ, cevher, hastalık, hayvan ve ilaç ismi eserde zikredilmiştir. (bkz. *Genel Dizin*)

Söz Dizimi

1. Dönemin diğer eserlerinde de görüldüğü üzere Arapça ve Farsça yapılı isim ve sıfat tamlamaları kullanılmıştır;

bezr-i ḳaṭūnā (022b/04)

şarāb-ı ‘unnāb (031a/02)

ğıbb-ı mükerrer (025a/11)

ıtrıfıl-i kebīr (048a/03)

lübābü’l-ḳurṭum (038a/04)

ḳuşūru’l-selīḥe (048a/06)

rubbü’l-ās (032b/03)

ayāricü’l-lügāziyā (048a/15)

2. Eserde tamlayanı çokluk eki alan belirsiz tamlamalara da rastlanır. Belirli isim tamlamalarında hem tamlayan ve hem de tamlanan çokluk eki alabilirken belirsiz tamlamada sadece tamlanan çokluk eki alabilir.⁹⁹ Ancak Kâmilü’s-Sinâ‘a’da durumun değiştiği ve tamlayan unsurların da bazen çokluk eki alabildiği görülmektedir;

bilicler eti (019b/10)

çiller eti (047b/11)

a^ç’iler ḳurşı (046b/18)

oğlancuḳlar mizācı (013b/02)

⁹⁹ Şaban Doğan, “14.-15. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Söz Dizimi Aykırılıkları”, **TDK VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri Yoğun Diski**, Ankara, 2008, ss. 1323-1347.

3. Eserde unsurları yer deęiřtirmiş sıfat tamlamaları da mevcuttur. Bu tür kullanımlar dönemin tıp eserlerinde karakteristiktir.¹⁰⁰

ħorāsān üzümi çekürdegi çıkmış yigirmi dirhem (021a/03)

ayāric-i fayķara dört dānīķ (020b/03)

neftī duz iki dānīķ (020b/06)

ayva çekürdegi içi iki dirhem (028a/07)

rāziyānec toħmı bir dirhem (032a/09)

4. Terceme-i Kāmilü's-Sinâ' a edebî bir eser deęildir ve cümle yapısında konuşma diline ait bazı özellikler taşımaktadır.

---

¹⁰⁰ Doęan, a.g.m., ss. 1323-1347.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- ADIVAR A. Adnan, **Osmanlı Türklerinde İlim**, (II.baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1970.
- ARAT Reşit Rahmeti, **Kutadgu Bilig**, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2006.
- ATALAY Besim, **Dîvânu Lûgati't-Türk Tercümesi**, C.4., Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, 2006.
- BAKIR Abdulhalik, **Ortaçağ İslam Dünyasında İtiryat, Gıda, İlaç Üretimi ve Tağşişi**, Bizim Biro Yayınları, Ankara, 2000.
- BAYAT Ali Haydar, OKUMUŞ Necdet, **Muhammed Bin Mahmud-ı Şirvânî, Mürşid (Göz Hastalıkları)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları/ Sağlık Dizisi, İstanbul, 2004.
- BAYAT Ali Haydar, **Kitâbü'l-Müntahab fi't-Tıbb (İnceleme-Metin-Dizin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım)**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul, 2005.
- CANPOLAT Mustafa, ÖNLER Zafer, **İshak Bin Murad Edviye-i Müfrede**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- ÇAĞIRAN Önder, **İki Şiveli ve Satır Altı Tefsirli Kur'an Mealinin İlk Şivesi Üzerine Dil İncelemeleri Işığında Eski Anadolu Türkçesi**, Töre Baskı Merkezi, Kastamonu, 2011.
- ERGİN Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınevi, İstanbul, 1993.
- GÜLSEVİN Gürer, BOZ Erdoğan, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.
- GÜLSEVİN Gürer, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK yayınları, Ankara, 2007.
- KORKMAZ Zeynep, **Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- KÜÇÜKER Paki, **Şerafeddin Sabuncuoğlu Mücerreb-name**, Kültür Ajans Yayınevi, Ankara, 2010.
- LEVEND Agah Sırrı, **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhaları**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1949.
- ÖNLER Zafer, **Celalüddin Hızır, (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ, Giriş, Metin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.
- ÖNLER Zafer, **Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, Simurg Yayınları, İstanbul, 1999.

- ÖZKAN Mustafa, **Türkçenin Ses ve Yazım Özellikleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.
- SAKİN Orhan, OKUTAN M. Yahya, KOÇER Doğan, YILDIZ Mecit, **15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yadigâr-ı İbn-i Şerif**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, İstanbul, 2003.
- ŞAHİN Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
- ŞAHİN Hatice, **Abdülvehhab bin Yusuf ibn-i Ahmed el-Mardani, Bursa Haraççı 1149/5, Müntehib, Dil Özellikleri, Metin- Dizin- Tıpkı Basım**, Uludağ Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Bursa, 2007.
- ŞEHSUVAROĞLU N. Bedii, **Eşref Bin Muhammed Hazâinu's-Sa'âdât**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1960.
- TİMURTAŞ Faruk Kadri, **Eski Türkiye Türkçesi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- TSENG Lan-Ya, **Türkiye Türkçesinde Orta Hece Düşmesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
- UZEL İlter, **Cerrâhatü'l-Hâniyye**, Türk Tarih Kurumu Yayınları/ Üçüncü Dizi, Ankara, 1992.
- UZEL İlter, SÜVEREN Kenan, **Mücerreb-nâme İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2000.
- ÜNVER Ahmet Süheyl, **Uygurlarda Tabâbet XII-XIV. Asır**, İstanbul Tıp Tarihi Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1936.
- YELTEN Muhammet, **Şirvanlı Mahmut Kemaliye (Giriş - İnceleme - Cümle Bilgisi - Metin - Sözlük)**, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yayınları, İstanbul, 1993.

Makaleler

- BAYAT Ali Haydar, "Divanü Lugati't-Türk'te Tıbbî Terminoloji", **Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları**, Sayı 9, İstanbul, 2003, ss. 103-105.
- BAYAT Ali Haydar, "Tıp Dili ve Terimleri Açısından Eski Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Tıp Kitaplarının Önemi", **Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları**, Sayı 10-11, İstanbul 2004/2005, ss. 61-82.
- CEYHAN Doğan, UÇAR Muhammet, ATAÇ Adnan, "Farklı İki Kültürün "İlk" Göz Hastalıkları Kitabı: Mürşid ve Ophthalmodouleia", **Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi**, 2007:15 (2), ss. 57-62.
- DOĞAN Şaban, "14.-15. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Söz Dizimi Aykırılıkları", **TDK VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri Yoğun Diski**, Ankara, 2008, ss. 1323-1347.

- DOĞAN Şaban, "15. Yüzyıla Ait Bir Tıp Terimi Sözlüğü: Terceme-i Akrabâdîn İstılah Lügati", **Turkish Studies- International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** , Vol. 4/4 , 2009, pp. 250-316.
- DUMAN Musa, "Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", **İlmî Araştırmalar** 7, İstanbul, 1999, s. 65.
- GÖKÇE Aziz, "Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine Dudak Uyumu ve Ünsüz Uyumu", **Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 4/3, Turkey, 2009, pp. 992-1012.
- GÜRLEK Mehmet, "Anadoluda Yazılmış İlk Türkçe Cerrahi Yazmalara Bir Örnek: Ala'im-i Cerrahin", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 6/3, Summer 2011, pp. 1423-1434.
- GÜRLEK Mehmet, "Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:4, Sayı:7, Adıyaman, 2011, ss. 123-144.
- GÜVEN Meriç, "İslâmî Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontoloji Açısından Görüngesel Perspektifi Bağlamda Değerlendirilmesi", **Lokman Hekim Journal**, 2012; 2 , s.1.
- GÜVEN Meriç, "Türk Dili ve Kültürü Açısından XIV. XV. Yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi Türkçe Tıp Yazmalarına Eleştirel Bir Bakış", **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 6/3 Summer 2011, ss. 841-850.
- HARMANCI Esat, AKPINAR Aslıhan, "Şirvânî'nin Sultaniyye Adlı Eserinde Beslenme Anlayışı", **IX. Türk Tıp Tarihi Bildirileri**, IX. Türk Tıp Tarihi Kongresi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 24 - 27 Mayıs 2006, ss. 240-250.
- İLHAN Nadir, "Eşref Bin Muhammed ve Hazâinu's-Sa'âdât'ında İmla ve Ses Bilgisi Özellikleri", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Fırat Universtiy Journal of Social Science**, Cilt: 10 Sayı:1, Elazığ, 2000, ss.79-92.
- KARADOĞAN Ahmet, "Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler", **TDAY-Belleten**, 2001 I-II, ss. 171-179.
- KORKMAZ Zeynep, "Türkiye Türkçesindeki –madan / -meden Zarf-Fiil Ekinin Yapısı Üzerine" **Türkoloji Dergisi**, II. cilt 1. Sayı, Ankara, 1965, ss. 259-269.
- KORKMAZ Zeynep, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, C.1, Ankara, 1995, s.484.
- SARI Nil, "Osmanlı Hekimliği ve Tıp Bilimi", **Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları**, Sayı 5, İstanbul, 1999, s. 11-68.
- SERTKAYA Osman Fikri, "Uygur Tıp Metinlerine Toplu Bir Bakış", **Uluslararası Osmanlı Öncesi Türk Kültürü Kongresi Bildirileri**, (4-7 Eylül 1989), (haz. Azize Aktaş

Yasa, Sevay Okay Atılğan), Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1997, ss. 349-359.

SHAYEB Mohammad, "Causes of Obstructed Labor as written in The Complete Medical Art Kamil al-Sinaa al-Tıbbîya by Ali Ibn al-Abbas al-Majusi", **Journal Of The International Society For The History Of Islamic Medicine (Jishim)**, Vol 8-9 No:15-16-17-18, April/October 2009-2010, ss. 82- 85.

ŞAHİN Hatice, "Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri", **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları**, Vol. 2/2, 2007, ss. 570-602.

ŞAHİN Hatice, "Anadoluda Yazılmış Bir Tıp Kitabı Kemâliyye", **Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, C.9, Bursa, 2005/2, ss. 147-176.

TUNA Osman Nedim, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller", **TDAY Belleten**, Ankara, 1960, ss. 213-282.

ÜSTÜNOVA Kerime, "Yalın Durum Karmaşası", **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları**, Volume 2/2, 2007, s.737.

Sözlükler

BAYTOP Turhan, **Türkçe Bitki Adları Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

DEVELLİOĞLU Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 2006.

DİLÇİN Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

EFENDİ Ahterî Mustafa, **Ahterî-i Kebir**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

EL-BEYRUNÎ Ebu'r-Reyhan, **Kitâbü's-Saydana Fî't-Tıb**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2011.

GÖKMEN GÖVSA Figen, **Temel Tıp Terimleri Sözlüğü**, İzmir Güven Kitabevi, İzmir, 2001.

KANAR Mehmet, **Türkçe - Osmanlıca Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul, 2011.

NACİ Muallim, **Lûgat-i Naci**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1987.

NİŞANYAN Sevan, **Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü**, Everest Yayınları, İstanbul, 2012.

PARLATIR İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2012

REDHOUSE James, **Turkish and English Lexicon New Edition**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2000.

REDHOUSE James, **Redhouse Sözlüğü Türkçe/Osmanlıca- İngilizce**, Sev Matbaacılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2011.

SAMİ Şemseddin, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2007.

STEINGASS Francis Joseph, **A Comprehensive Persian-English Dictionary**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2005.

TURAN Fikret, **Eski Oğuzca Satırarası Tematik Sözlük Bahşayış Lûgati**, Bilimsel Akademi Yayınları, İstanbul, 2001.

UNAT Ekrem Kadri- İHSANOĞLU Ekmeleddin- VURAL Suat, **Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.

TÜRK DİL KURUMU, **Güncel Türkçe Sözlük**,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts , (01.04.2014)

TÜRK DİL KURUMU, **Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü**,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas, (19.03.2013)

TÜRK DİL KURUMU, **Yazım Kılavuzu**,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_seslisozluk&view=seslisozluk
(19.03.2013)

Yayımlanmamış Tezler

BAŞTÜRK Şükrü, Tüş Tabirname, İnceleme-Metin-Index, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa, 2008.

ÇAĞIRAN Önder, Ahmed-i Da'î Tıbb-ı Nebevî: İmla-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin, İndeks ve Sözlük, (3 Cilt), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1992.

DEMİR Aydın, Hekim Bereket Hülâsa (1-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin-Sözlük), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

DEMİR Hüseyin, Zâhire-i Murâdiyye, Mü`min bin Mukbil Sinobî (İnceleme-Metin 1-80. Varaklar Arası Dizin), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002.

DOĞAN Şaban, Terceme-i Akrebâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler), Sakarya Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2009.

GÖZLÜ KAYA Emel, Muhyiddin Mehî'nin Müfid (Nazmü't Teshil) Adlı Eseri (İnceleme-Metin- Dizin) ve Bu Eserin XV. Yüzyıl Türk Tıp Dilinin Oluşmasındaki Yeri, Sakarya Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2008.

KURBAN Ferhat, Şirvânî Mahmud Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük), Marmara Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1990.

KÜÇÜKER Peki, Yadigâr-ı İbn-i Şerif (İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 1994.

- ÖZER Osman, Ahmedî, Tervihü'l-Ervâh (Giriş-Metin-Dizin), Fırat Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 2005.
- ŞAHİN Hatice, Tursun Fakih, Gazavat-nâme, Dil Özellikleri, Metin, Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1989.
- ŞAHİN Hatice, Hatiboğlu Ferah-nâme, Dil Özellikleri, Metin, Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1993.
- ŞAHİN Ünal Mehmet, Mü'min bin Mukbil Miftâhu'n-Nur ve Hazâinu's-Sürûr (Dil Özellikleri-Metin Söz Dizini) (2. cilt) , İnönü Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1994.
- TURAN Zikri, Hacı Paşa, Teshil (Dil Özellikleri- İnceleme- Söz Dizini), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1992.
- UÇAR İlhan, Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2009.
- YILDIRIM Onur, Et-Teshil Fi't-Tıbb (Kitâb-ı Teshîli'l-Mevlanâ Şemseddin) (İnceleme-Metin-Dizin), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2010.
- YOSKA Erhan, Türkiye Selçuklularındaki 13. Yy.'daki Tıbbî Gelişmeler, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2005.

TIPKIBASIM

مسجل
٨١٩

BURSA GENEL KİTAPLIĞI	
Kısım	Hüseyin Çelebi
Tasnif N:	
Kayıt I	819

ترجمة كامل الصناعه

٤١

وقول الامير الكبير امور بك بن المرحوم تاش بك
هذا الكتاب حسبه لله وطلب المراضاة واشهد
عليه مولانا عبد الرحمان بن حسن فقه ر
سنان بن احمد و حاجي علي بن اغوز في تاريخ
سبع وخمسين ومائتا

سنة
رماندور

MIKROFILM
Applv No. 1 2562

٨

بسم الله الرحمن الرحيم والعون
 كامل الصانعك اوجنی مع السی شملر ورملمر علا چند ربو اوجنی مع الة انوز
 درت بابتد اولك باب كوشش اسسندك حاصل اولان شملر اولان
 اكنی باب سوزدن بدن قات الب در بوللمر دوتلمقدن حاصل اولان
 شتم در فاند در ورمی باب اوجنی باب بكدن اچكدن استی
 اولدك حادك اولان شتم در فاند تیان ادر در ورمی باب نختدر
 حاصل اولان شتم دوا سنده در پیشی باب قاتمقدن حادك اولان
 شتم دوا سنده در التخی باب عقدت حاصل اولان شتم دوا سنده
 بدیجی باب اوقیسسندك حاصل اولان شملر در سكریجی باب
 استورقدت حاصل اولان شمه دوا سنده در ورمیجی باب صفرا
 بلغم سودا قات متغیر اولب قوضی از عقدت حادك اولان شمه دوا
 اوجنی باب متغیر اولان خلكارك دشمن كوز مسن بیان لور
 اولن بریجی باب شملر كیمکی بدییر ندر اولن اكنی باب غیبت
 خالص دوا سنده در غیبت خالص اول شملر ادر كرم بر كون دوتا بر كون قویا
 دوا خالص اولان اوجنی باب غیبت غیر خالص شتم در فاند در اولان
 در ورمیجی باب ربع شمس دوا سنده در ربع شول شملر كرم سودا در اولان
 ال كون دوتا ال كون دویا اولن پیشیجی باب حنی موخپ حواسندر
 حنی مواظبت شول شملر كرم بلغم در حاصل اولان نویت اولن سكر ساخذك در
 اولان اوجنی باب دایم اولان شتم دوا سنده در اولن بدیجی باب

ركت شتم دوا سنده در یعنی فارشوق اولن سكریجی باب انبیا لوس لیغور
 اولوشمه دوا سنده در انبیا لوس شول شملر كرم سوزك كز لو اولان استن اشكاز
 اولان لیغور یا شول شملر كرم بونك علس اولان در ورمیجی باب پیشكوند
 الت كوندیر نویت اولان شمه دوا سنده در یکم باب شملر كرم
 اشتها س كملد در بكم بوجیجی باب شمدن طعام اشتها س كملد در بكم
 اكنی باب شمله الكسرك اغسوق المغدو فاند در بكم اوجنی باب
 سنده اوقیس سوزلق عارض الموق دوا سنده در بكم در ورمیجی باب
 شمله طبیعت یشوق الموق قور الموق در كلك در كلك دوا سنده در بكم
 پیشیجی باب شمدن عقد كلك دوا سنده در بكم التخی باب
 اچك ادرج شمه دوا سنده در بكم بدیجی باب فلغویه ادر لوزم دوا سنده
 فلغوی شول شملر كرم فاند حاصل اولان سكریجی باب حنی اولو
 ورم دوا سنده در حنی شول شملر كرم صفرا در فاند حادك اولان در ورمیجی باب
 نكه اولو ورم دوا سنده در غلام شول شملر كرم صفرا در حاصل اولان نوزجیجی باب
 اوجنیجی اولو ورم دوا سنده در یعنی بلغم حادك اولان شملر اوجنیجی باب
 بریجی باب اشقویوس ادر لوزم دوا سنده در اشقویوس شول شملر كرم
 قات اولان سودا در اولان اوجنیجی باب سلطان ادر ورم دوا
 سلطان شول شملر كرم صفرا كویت سودا المغدو حادك اولو اوجنیجی باب
 اوجنیجی باب خزار بر در لوزم دوا سنده در یعنی فلكور بان حادك
 بوینده اولو بلغم غلیخدر حادك اولو اوجنیجی باب

شتمی عارض اولان شملر
 باش اغری سكری در ماندر

سَلَحُ تَعْقُدَاد لَو روم دوا سندر رعنی اوژلر اولر اولر **باب**
 شمار دَرَن و کونش اسندت حارن اولر سنده دوا سندر و قنمک مصنف
 کینک اوژلر اولر اولر بر خستلک فاید سن تمام بلدر سنده حاله سوزم
 ادر ستمل دوا سن بلدر ماک کونش اسندت شمار دَرَن حارن اولر اولر ستمل
 دوا سن سوزم یوز اوژلر دَرَن داخ صندل یا کل سوز یا کافور یا نیلوفر یا
 کل قوقلد لاندن صکره بو ستملک قات جوق صرر باشد اولر باش اسندم
 بربر اوژلر سوجدن المش سکرکی قارله سوزلر ال سکرکه کل سوزی
 قانکر درت اول سکرکه کل یاخ قانکر دایم دوا کل دوا کل ال باشدن ادرن
 اولر اندن صکره بو مدکور صوی اقصندل بر قار بر یاخ کتات بزب اول
 صندل لوسوی اصلیا لرباست ادرنه قویا لرب بر ادر دَرَن تا شم زاید اولنج
 یا یبیت اولنج قانچ شتم بین النسا معتدل حمام قویا لرباست ادرنه جمیع
 اعضا سنده اسس کسرا المش سوزی لرب بر ادر دَرَن اوت دتلو اول
 اول سوز تا کم بدت نرم مشق اولر یبوسیت قور یون کدر ادر ادرندک خلج
 ازله لرب سوزی بنفشه نیلوفر له باندوله قینتسالی غایتد ننج اولر بدت
 قور لعق کدر بو سبیدن طیبیلر ایدر لرحامدن صکره باسی ادرنه بنفشه
 یاخ یا نیلوفر یاخ دملک روا دَرَن حمتن حمامدن جفا بر ساعت خستم
 راحت اولر اندن صکره شکر له جوو و لرب الکر خاطر اولر سا و الکر خاطر المار
 ادر اتمک قارله سوزم شود اسکیا لرب پد لرب یا بقدام قور دن اسس
 سوز اسکیا لرب اول سوزی قارله سوزلر داخ شکر بر قار پد لرب یا مرمه مکه

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳

بقی شروا س اچولر الکر خاطر بنیش اسندم بملکن الکر توت ادرک انار
 ادرم کم تمام دتلو انیا قارله سوزلر پد لرب بملکن صکره امر ادر لرب او یویا یا کس
 اولر بو ستمل بو تدبیر له زاید اولر الکر **باب** سوزدن بدن قات
 الب دَرَن یولر دوتلمقدن حارن اولر سنده دوا سندر بو سبیدن ستمل
 اولر خستنی بر قینت یوز یا یوز لرب مشق سنده ادرن بر یولر اندر صکر
 ادرقوت ادرقوت او اولر تا شم الکر سلج حمتن السبا حمام قویا لرحامدن
 جوق اکلنه بدت معتدل او اولر تا کم دَرَن یولر اچله لکیا سوزدن بدن ادرنه
 دوتلب قان حرارت ازله کت دَرَن کت صکره حمتن یاغ یا ذرق اوت
 یاغ یا یا بد دیاغ یا سوسن یاغ دَرَن لرب له او اولر حمتن حمامدن جوسا
 یکی کیسله بر یولر بر ساعت اندن صکره لطف غذا لرب لرب بلجلی چیلکی دَرَج
 یکی دایم نبلر کوز سنده کی نبلر زرو اسنده یا ذوغا انبل یا سوزمک یاغی بر لرب
 اندن صکره و زنده یا یوشان یا کویون اوت قوقلد لرب الکر بدت قاتلوت ادر
 النسا شراب زنجانی اچولر تا کم دَرَن یولر اچلب بغلینت قان حرارت کدر
 و الکر بدت غایتد حکم النسا سوزدن مدکور شراب و زینبالر الکر و سدر اخلای
 ادر دَرَن دَرَن یولر دوا کل حقر سدا اولر الکر بر کونع بو تدبیر بو سبیدن
 باه قور سا یا رنداس بنده جام وار جمیع ذکر اولر تدبیر لرب ادره الکر بدت
 قات الکر نشب سوزیدن النسا یا ادرق قانچ سوزلر دَرَن النسا بنه بوکت
 تدبیر لرب ادر لرب لکن حمامده بنفشه یا غله یا نیلوفر یا غله بدن جوق او اولر
 ادرنه جوق اسس ساکن المش دتلو سوز دوا کل حمتن بو ستملک نوبت

از وقت آنکه اول آمدن حمی مطبوع یعنی دایم اولان شمای بکوسه تعجیل
 دوائی سفوف اولی تغیر اخلاطی یعنی تغیر اخلاطی حاصل اولان
 شمای بیستون دیونتمک جالبینوس ابتدا کردی و شما نکر اول بوسه از وقت
 آنکه تغیر اخلاطی حاصل اولان شمای بیستون دیونتمک اولی بوسه از وقت
 و حسنتک یا شوقوت فان المغامو اقسیمه بر قات الدرله حاجت مقدار
 اگر شما لوشینک قوت غایتی قوی آنکه سول قدر قات اقدر کم خستک
 عقدر زایل المغایقین اولان بر بوسه استک فان المغا حاجت از قدر اوق
 ستمه استندت زیرا بدن حمی سوقوت قات آنکه در یولدر و نلسا خطله
 بدن اجنده و نلسا قات ششلیب کیم الا قات الماغله چقره کدر حمی بوسه
 فان آنکه ازرق بیکر بدردر را زیانه نخله یا از زیانه کدر بیا بوسه
 از با سون بدردر بدین صحت اوج ساعت یا درت ساعت کیم کیم کیم
 یا شراب افسنتین یا شراب لیمون استیو زماندری حاضر از شایزینا بو
 تدیر یا قدر سدر را جمعک یا پیشق خطله کم بدن اجنده مجبوس المشرر
 ای کسملن و دایم از بقده لا بقده حستیه سدر اچی سنا و رمل بدن
 خطله دن فارغ قلدت زیرا حمی سدر یعنی خطله یولدر دو جبار کلسا
 خطله ک یولدر اچله خطله یولدر افر حمی خطله یولدر اقسا دایم اوق
 خطله حادین اولی یولدر دو یولدر یا جوق الدغندت انویا قویو الدغندت
 انویا یا پیشق الدغندت افر خصوصاً افری پر در آنکه یا سدا قات آنکه دایم
 اخلاط متغیر اولر ستمه حاصل اولر وقت کم بوسه قات آنکه سدا قات بدغندت

دالته ادر حمی ضعیف آنکه سدا از دغندت دالته ادر حمی خسته بدن خطله
 فارغ اقسا قات الماغله اولی کون بود کدر اولاندر و اولی کون بود کیم
 یا شراب لیمون یا شراب افسنتین یعنی اوران یوسان شراب و رله ای غندر
 یا اوج ساعت صحت از با سون و رله کیم شراب در دره یا کیم حریرین
 مزوره زرباج شور و اسن و رله حمی اوج حمی کون آنکه ستمه آنکه سدا
 الساهی بوضیه تغیر اخلاطی علامت الماسا دایم سید کد شدا دالته ادر
 سنه الماسا دایم خطله جیکلکینه دالته ادر سنه الماسا دایم خسته بود کیم حتم
 کرمه امرا در حتم اجند بدن او اولر سول شکر کم بدن ادر اچار از با یون
 رکی با نلسا کیم اصفهان جوغان کیم یا جران جوغان کیم رواسی بود کیم حمی کیم شما
 قات الدغندت وقت بلسن اولر وقت بدن کیم حمی حتم قویا لوقلسی درت ساعت
 الدغندت قویا لوقلسی حسته حتم حقیقاً سر کنگلین یا شراب لیمون یا شراب
 افسنتین و رله کیم کون نیدسا بو اوج حمی کون دایم ای بی حمی در حمی کون
 آنکه بوضیه سید کد حرارت سدا دالته بدن سنه حتم رواسی بود کیم حمی
 حمی حتم قویا لوقلسی اوج حمی کون کیم تدیر ادر حمی پیشق کون آنکه سدا
 حستیه سر کنگلین دایم جلاب یعنی خطله بال شربت کم معوا اولر اولر غدا اولر
 بلبلر یا دراج یا نلسا بکوسه سنه و رله غدا و عادت رله اولر از آنکه حمی
 بکدن اچکدن ایسی اولر دن حادین اولان شمای بلدر مصنف کیم حمی مالد حمی
 اولر بلدر سول شمای کد و ایسی کم اولر شما حاصل اولر سید کیم داخل بدن
 بدن کلر اولر شما لوسید کیم علامت بلدر کیم و حمی ابتدا شما بعضی

حادث اول کینیا ندرت معنی استدرت سونبت کشیدن در تلو زنت بکدرت اچکدرت
 استی اول تلو زنت حادث اولان ستمار کبی بعضی حادث اولر کینیا ندرت معنی خولدرت
 اند لقرت تخمدن جوق بکدرت معاد از معدن حادث اولان ستمار کبی ستمار کبی ستمار کبی
 شروع اند عمل التفصیل بکدرت اچکدرت استی اول تلو زنت حادث اولان ستمار کبی ستمار کبی ستمار کبی
 بکدرت ایند سؤل ستمار کبی بکدرت اچکدرت حادث اولان ستمار کبی ستمار کبی ستمار کبی ستمار کبی
 سئوق بیدر د چلققیوت یا تور لر شمال بیدر دوقا ندرت اولاد اچی مور و جیلد بیدر الما لر
 و بز قاطوت لغابن اچور لر و بقله بچن سئوق دولا لر سوبیا اقلیلر د اچی سوز لر د اچی
 جلابه اچور لر انار سوبین یا فارله سوشن سوز اچور لر د اچی اریا سوبین سکرله بیدر
 یا غله اچور لر خدایس قبت سوز و اس اسفاناخ سوز و اس اولا یا قصف معنی سئوق
 دتلو بازم یا غله و لر لر سکر اریا تور د بیل بقرای قودت سئوق سوز اسلمش اولاشکر
 کبر زوله یا جلاب قبت چکر دکی یا غله یا دتلو بازم یا غله اگر قشش اولسا مریا مار لر
 یا اتم کویج بیدر لر معتمد صوا لوبیده یا مور د لر چلققیوت اکر یا ز الس بقله
 یا شخیار یا چار بچم و لر انار سوز د لر د و اکر بیدر لر و نوت بیدر لر المیش
 سئوق اول بیدر لر کینیا ندرت اولا بوزک و معدس از رینه یا قور اولر صندل و کلاب و
 قیر و طی معنی موم رونغان صومیش اولا کلاب بدن مارل سونبیدت با قلا سونبیدت
 بئیش یا عندن کل یا غندن اوق مومدن حاجت متداریم دورطس اولا اولو
 دکلدر بوستا اسنه شراب قوی یا قن انگار د اچی حمام کز مکر قوت حادث
 السابو ستمار قوتلو شراب اچکدرت انار سوبی ک قریش اولا قوق شرابند د اچی
 د اچی قاز سوبینه د اچی ان اباعن اولر بر ساعت دکلندر لر اندر جشمه اونییا

5
 قن اشعرا نسا اسبوسنما حسنی حمام قویا لر باس از رینه استی سئیش صوو
 دولا جوق بیدر بئیش یا غن در نالر حامدن جمار لر بر ساعت زمانه دکلندر
 اندن صکر صوق غذا ور لر مزور شور با لر ور لر قورق سوبله یا انار سوبله
 بلج بیدر لر جوق ابو قور او بیدر لر نکاز د بچ بو ستمار بیز زاید اولر امت سؤل
 ستمار کبی تخمدن حادث اولر بعضی طبیعت سئوق اما غله اولر بعضی طبیعت
 قاتر اما غله اولر اولر طبیعت یمنش غله اولر و اسی بوزر کم نظر اولنا اکر
 بچن فاسد سئمه معود السابو رواسی نور کم بچ ستمار سکن السابو ستمار
 قویولا اندن صکر لر بندان اتمک کم اضمس اولا انار سوبله یا قورق سوبله و لر
 یا خوز بلج شور باس کم انار سوبله یا قورق سوبله بئیش اولا اونی و لر لر و بچ د اچی
 الما یا از مد سوبین سوز د لر غذا دن اکر دن یا خود از با قودن و لر قور اغله
 کم اسلمش اولا انار سوبله یا الما سوبله و قنکم اچی نور مس قات السابو اچی
 کتمک عارض السابو سبب و در کم استفر اغدن اوقن کتمک علی بچن ایدر بوزنت
 سئوق سوسا چلر و بزند او و لر بندن غیر کم ذکر اذ جکر اوقن کتمک علی اچدر
 بچن اوقن کلسا مکورات غذا لوله غذا لدر لر کن حمام بئیلر اکر اشمال معنی بچ
 کتمک د اچم السابو الزقان یعنی انار د اسی سفوف و لر لر قعد سن الما یا غله
 یا ایو یا غله یا غله لر الما ایو یا غله لر کم کل یا بچن ایو سوبله یا الما سوبله قیندر
 حتی صوبی کدر یا بچ قالر د اچی صناد یعنی یا قور اولر صندلن و کل بیلر اغندن
 واقا قیدت معنی غیلان انجنا کتمش صبقند سن یا بیلر اغندن اولان قور د ر
 و عصان لحمه الیس معنی تک سا قل سقند سن دن مرش سونبیدت با غم بچم

سَوْبِدَت و ما عَصَا الرَّعِي عَنِ جُوبَانِ اَجِجِ سَوْبِدَت ياقوا دل داجي تم بو طبعوا سنار دن
ادله جني اشغال معني اچكمگ گلسلسا معدن منقشين يا غلهم او اولد الكر حيد سبه
سجوه و ختلوق و ضعيفان عارض السالار و سيبو درم معدن ازرنه اسي
دستمال قويا لر اما قور اولاي ايس رتبق يا غله اولميس اولاي ايس خلوق يا غله اولميس اولاي
يا سوسن يا غله يا ايزوق كلكمگ قوقلو ايس يا غله اولو دلر حق معدنك
سجوس ساكن السالار اچم كتمس كلسلسا روا سيبو درم خستيم يا بلج يا چيل كلكمگ
غذا اولد قوزوق سويله يا انا سويله داجي بالوق سوكلاس بلخني و رلر
الكر بلكر شوقر ضعيف السالار ايو جوارين يا الما جوارين مسلطه مضيب اولاي
يعني قوقلمس اولاي و جوارين جوزي و رلر بقدر حاجت قيني ازلتس السالار
قويا لر ابو قوقلو يا غله بدن او اولد حامد چوق اكليل لر جني خستك
طبيعت يمشن استوندي لر لر تدبير الما بوزنه ستماي واجيد انا حق
طبيعت ممس السالار و سيبو درم يان باشدن اشاعسني الله سخايلر نظر اولد
كور لر طعام انعايي دفاق يعني انجا باغ ستار يا قولن باغ ستار اولدم داجي
خستيه صور لر قنق موضع قرتند اغوز يا سجد لر داجي قنق طعام طعم كار كير چك
قنق بوزنه ايلسار داجي بولنسا طعام فاشد بوزنه قوت استند السالار روايي
لنخستيه مكنون جوارين و رلر اسي سوكور قرت ازرنه بربر ازردهم قني طعام
فاندا اشعا بوزنه افسا روا سيبو درم قارتك اشعا سنه اسي سوكور قني
طعام اشعا يا حركت ايدكي طاهر السالار روا سيبو درم خستيه شاف يا حقتي ليم
جني خسته قرتند سوكورق بولسا روا سي بودرم حقه عنا بدن و سبستان دت

يا سوسن

و سبستان و اربا يارس و بنفشه و بنفشه ياغ و قاز يا غند و تنق يا غند
ادله الكر خسته قرتند نغ يا پيل بلسا روا سي بودرم حقه اچن يد سويرم سنه
اصليا لر مثل كرفس خم كور ازي ياغ چيني و مكنون خم ابي داجي نك بونلر بگز سنه
جني خستك حقييله اچي سورلسا غذا سي مزوره سوربا اولاي يا زويله بوزنه
يا اشفاخله الكر قارتند سوكورق بلسا و الكريل بلسا خود نيله و مكنون و داصيني
قني يازندي السالار تمام قويا لر قوزينه دلدر الكر حسته بوز سوغند ايزوق بولسا
خير شبر بول و رلر و كلكمگين كم ابي سويله ازلد داجي و رلر جني طبيعت نمسا ساغدا
بلج سوزواس اولاد زير ياغ اولاد اندن صكر خستيه امر اولد اوسيا قني تمام اوسا و
نمسا ساكن السالار و ام ساكن السالار ادله خستك غذا سي على الدر جني اولد در جني
زخمك حادن اولان سخا در انا جني بر كسي بو شتاده شتالسا روا سي بودرم راحت اولد
بريد كم ابقوي چوق ادر اولد سول حده داجي كم زجت بوز لا شتاي بولسا الكيله قني نيله
السالار خستيه تمام قويا لر ازلد خلوت دور لر اسي شمش سوبا با بوز لر الكر حوت
و ارسه الكر حوت يوقسا ازرنه بربر ازردهم سوكور بدن نمسا چوق زجت
دن عارض اولان قودلق كلكمگين بدن صكر سوكور ن چقار لر بدن بنفشه ياغ يا
نيلو قرياخ در تله داجي اولد معتدل چوق خصوصا بند كسرت ياغ چوق در تله اعضا
تمشق الما چون سول قود لقدن و چكلمه لر كم زجت دن حاصل اولد لر الكر بدن اوسا لر
چوق الكر لر زمان و اچر قوت موافق اولاد بدن صكر الكر بدن ينه حوض قويا لر يا او
زرن اسي ساكن السالار سوكور صكر الكر زجت قات السالار بو كني تدبير الك دفعه
يا اوج دفعه يادرن دفعه ايلد الكر زجت يمشن السالار بر كرت يا ك كرت ادر ادر دن
صكر حاتم بدن چقار لر و بر ساعت راحت ادر داجي غذا و رلر بلج اولد و كم يا چاكر

و ما زال يدركه و كاسني و ينقله يدركه دعات كثيره لرجوع غذا و رله و زد كاه ستراب بدن
 بزاجنه ياش بدن حاضر اولان و فكل و شهره و عا دنگه مزاجنه موافق شراب
 و دلر اكر بونك كورات سووق السا يا اكثر سووق السا حال بو السا كم خستنگ عادت خرق
 اچكل السا روا سي بود كم چوقون از بقده معتدل شراب و رله يا مئذار معتدل ارق
 و رله اكر بونك كور لرا سي السا يا اكثر اسي السا خستنگ عادت اچكل السا يا ان السا خستينا
 از شراب و رله اق اوللا سووق اوللا سووق قار شمس اوللا سووق ايقو ايدلر و راجت
 ادر و اسي كوچ ترك ايدلر شما بو تدبير له تعجيل ز ايدلر اولد اكر باقي سنه فلسا اسبو نمازن
 كج تدبير ايشه امدن غير بدن پنه اعاده اولنه ايشه باب قاطعتن حاد اولان
 ستمد ذرا اما سول ستمك غضب بدن حاد اولا لايق بود كم قاقدين بوز لسا سكل قلا لر
 نفس خوس اولد جتن ستمك اسلسنه دتلو نازر سوو سووق فويلر انده معتدل اطلنا ايدن
 حوضن چم لر اكر يا ز كون السا ازر نه سووق سوو و كل نفس الكليا ساكن قله صندل
 كل سووق كا فور كلسنه سوو لر بزبان جلاب اچر لرماني خوس انا ر سووق قار له سووق
 اوللا اچر له بار در كج طبعنا سوو غذا و رله شر كج رتيكي خورق سوو له انا سوو له شمس
 سوو باكي انلو ياش بلقي شراب و رله لرا زير اعطيب شراب زيان ايلر ايقوي
 سووق ادر ملا بدن شغلا يار نو تدبير بو ستماي سفا و رر و ز ايدلر قله التبي باب
 غصدين حاد اولان ستمد در بو ستمه اسنه مناسبو در كم نفس ستمه اكل ستمه
 ايليا نفس فرخ ادرج سوو لر دطليا سوو سوونكي هنبور سوونكي كجك موزون
 اواز دكليه و بدن آهسته آهسته اولد ستمه قيلو اولك خلوتن دور لر
 معتدل حوا زانو حوض دلر لر تا كم اچندك حرارت داسنه فاجر اولسو و سوو

معتدل غذا يدركه اعلو انكي قوز انكي بلج رخصا في بلق انكي شغلا و
 خيار كس بدن مرطوب ياش انكي سووق بزده سووق غذا يمينه شراب ز كافي كم سوو
 قاتلمش اوللا عادت ياش وقت حاضر مئذار اكر يا ز كون السا سووق ير لره اوو لره
 اكر زمان قش السا قيمو ير لره اوو لره و سووق ايقو ايلر اندي ميالر بر بر ادر خبه سووق
 كون بو تدبير ادر حرارت بدن طاع غلب عقلا ياشنه كلج رتيكي باب ايقو سووق
 لغدن حاد اولان ستمه اول ستمه در رجن ايقو سوو لغدن ستمه حاد اوللا سوو ادر كم
 حيلار اولد خسته ايقو طابور نه بنفش ياغ در نازد لوكه قويا لر با قبضه چا در كج با خ كم
 بنفشله تدبير اولمق اوللا بنفشله و سيلو فله و ختناس و حسي س قبي و يا ز لير اري له
 قينمش سووي ياشنه دو كلو تا سول حاد كم انفس سووق اوللا دجاع رجب معني ياش اوله
 جتن ستمه ازر جتن ساكن السا حامل ادر با اولنه قويا لر ياش ازر نه دتلو اسي ساكن المش سوو و كلر
 داعي هج بدن داعي ياغله كو دش ايو اوو لره دتلو اسي شمس سووق قويا لر ازر نه بر بر
 ادر جده سوو و كلر داعي كيسن كيدر لره بر ساعت راحت ادر لطيف غذا ايدلر بلق ادر
 و كللك ايدلر سووق غذا يدريمالر اكر شراب اچملا عادت دتمش كيشيم سووق قاتلمش
 از شراب و رله غذا يتر ستمه كج جتن ايقو سوو لوق طعام كج سكر ذر سا و داعي بدن
 رجب معني ياش انا جتن بو كج تدبير و روا سي روا در كم بدلك ستمه ستمه ستمه ادر
 جماعتن ستمه اولد زير جاع بدن قور ايلر اون سكر خي باب ورم حال بدن حاد
 اولان ستمه اولان بيان لور انا سول كيشم انك ستمه ورم حال بدن يا ارق اسي و رله
 حاد السا و رملو عضو ضايب دمر دن فان ادر سووق مناسبه ر داعي موافق باقو
 ادر سووق طبعنا سوو ادر و كلكتن قبض ادرج با قويا طبعن سووق شراب ادر

ارپا سوبی ناد سوبی و جلابی و بز خانوبی کی موزور بق شور واس و موزومک شور واس
 و اسفناخ شور واس غذا و رز دای نکم بو طبیعتلو سنبل و رز معیشتن ایوا دل
 شوق بزده او نوز اول وزم ساکن اولیا یا دا غلیجه یا د شلنجم تمام کز مکتب ساق
 دای سوبت اچلدن ساقنل خستلق تمام اولیا سیدیدکن اصناف سیمانک دواسنی ددن
 سمدنکو و عغو نندن حادث اولان سیمانک دواسنند در دوسری باس تغییر اولان
 حادث اولان سیمانک دواسنند در عل وجه العموم عل وجه العموم دواس اوج سنبل اولر بری
 سیمانک حرارت سوزیدر مکتب الحسی تغییر اولان خلطی در شرح جعفر مقدر او جعی طعام
 ستراب تدبیر ندر اما سیمانک حرارت سوزیدر مکتب شوق یا ش طبیعتو غذا لر له اولر دای
 بو طبیعتلو ستراب اولر زینا خستلق دای دواسی تمام اول خستلق طبیعتن مخالف
 طبیعتلو سنبل اولر بو سیمانک مزاج حار یا سرد دواسی بارد و رطب سنبل له
 اولر لکن رواسی بودر کم شوق یا ش طبیعتو سنبل استعمال اولر مطلقا کن خستلق
 بدن و یا ش و شهرک و حاضره و فنک مزاج مقدار نیم ایلبار او وینی اما خستلق مزاج
 جعی سیمانک حرارت قوتلو بین الساج مزاج اولور زجوق سوق طبیعتو واسی سیدیدر
 ادویه استعمال انطا اگر سیمانک حرارت از الساج از سنبل استعمال انطا مزاج اولر
 انطا سوق طبیعتو ادویه سیمانک استعمال خستلق مزاجم اعتدال دن جودن مقدار
 اول اسنی المقده استودر کز اند کوز امر سیمانک در جم خستلق کم مزاج بارز
 المقدن حادث اولر لکن مزاجم اعتدال دن جوق مقدارن و بو مقدار جم ادویه انکا
 طیب میسر الماز الا حد سلم میسر اولر اگر میسر سیمانک ادکی علاجه خستلق
 اولر کله کله بد کس بو حد سلم بلبل دای جوق زمانه جوق خستلق تیمار انطا اولر

اما بدن طبیعتنک مزاج جعی بارز الساج مزاج اولور سوز اولر اولر کم بدن وقت سوز
 اولر زینا استودر بدن حرارت مزاج طبیعتنک از اراج الدن اگر بدن طبیعتنک مزاج
 حار الساج مزاج اولور سوز اولر اولر کم بدن از سوز اولر زینا بدن مزاج طبیعتنک
 قمت ارق المامشدر بو سیمه عمل اولور جمیع خستلق کم مزاج بارز المقدن حادث
 اولر زینا خستلق لکن دواسی سیمانک مزاج طبیعتنک رد انطا اولر اما سوز
 ادویه استعمال انکا کز خستلق یا ش مقدار نیم کز جوق حاضره مقدار جعی دای خستلق
 خستلق ساکن اولر دای شهر مقدار نیم جعی بو مقدار حار الساج با جوی حار الساج واجب
 اولر سیمانک اسنی اولر سوزیدر مکتب سوزومک اگر بو مقدار حار الساج
 سوق الساج اکثر سوز الساج سیمانک اسنی سوزومک سیدیدر مکتب از لکن جمیع
 انواع خستلق کم جمیع انواع سوز مزاجن حادث اولر معنی مزاج بارز المقدن
 بو مقدار وجهه و جهله علاج اولر و جعی باس تغییر خلطی در شرح جعفر
 تعفن یعنی تغییر قوت خلطی الساج اولر خلط سوزج ادویه استعمال اولر آمدی اگر سیمانک
 کون اسنا دن سوز سوزج ادویه استعمال اولر و اگر سیمانک الساجی درت کوند بر دویار
 الساج خلط سوزج ادویه استعمال اولر اگر سیمانک الساجی درت کوند بر دویار
 سوزج ادویه استعمال اولر اگر سیمانک الساجی درت کوند بر دویار
 یعنی قاربتی اولر سیمانک غالب اولان خلط سوزج ادویه استعمال اولر کم خستلق
 مقدار کم مشهل و رز لکن بو سنی جیب نلماز الا حد سلم بجمله تیمار خانی جوق طیب
 انطا بلر خستلق اولر خلط سیمانک مشهل و ریمانر الا مکتب خلط کز حاکم
 اولر زینا خستلق سیمانک اولر مشهل و رسال خلط کز لیس سوزج جعفر جعی

الساج

ع

باقی فالو فیو سن بشرح سورج نسنه فلما رشمی کونج اولر طبیعت زحمت چکر کونج
 مکده خستلی زمان اوزون اولر وظله کند حرکت انسا بر مؤضعون بر مؤضع
 خسته زحمت چکر اندن دین اول ایزدن حرکت اذن خلجه چقار لر خسته راحت الماعجون
 بوچمن خلجه از لعله جو قلفله جتفا محتاج اولان خلجه استلال انکل رواد کله رکن
 نقر اولنه بوچقان خلجه کالنه اکر بوچقان خلجه بوخستلیغ کتون خلجه محتاج
 مقدارجه اشمال اولر اکر قوت قویا اکر بوچقان خلجه خستلیق کتون خلجه کماله
 روای برور کم استفرای کسکو زرا بوچمه استفرای خستک از نور خستک قوت خلجه
 اتمز ویراجقان محتاج اولنن خلجه دکله زرا جعفر محتاج اولان خلجه الت نسینا
 نقر اولنا خستلیق قوتنه ویا شنه وبلدن حاضر اولان اوقت وحسته ساکن اولدخ شهر
 وحستک استفرای غرض نهادنه وخلجه کماله اکر خستک قوت قوی السا بر دفعه
 حاجت مقدارجه خلجه استفرای اولر اکر ضعیف السا استفرای اتمال سوون
 طبیعت حرارت سویدریم اذود ووز لر قوت پرینه کلیم اندن صکر حاجت مقدارجه
 استفرای اولنا اکر خستک قوت قوید الماسه ضعیفد الماسه از اد دفعا بله حاجت
 مقدارجه استفرای اولر قوت ساقو الماعجون اما خستک یا شنه وقت حاضر
 شهر نقر اولنا اکر یا شدن بکد السا وقت حاضر اول بهار السا یا کوز السا هوا
 معتدل السا شهر دای معتدل السا حاجت مقدارجه خلجه بر دفعه استفرای اولر
 اکر یا شدن اغندن السا یا پیر السا وقت حاضر یا ز کون السا یا قیش السا
 موافق السا یا قش سوون السا شهر دای وقت السا قار لر شهر کیمی یا قش
 سوون السا صقل بله شهر کیمی استفرای اولنا اکر استفرای انکما ضرورت

استفرای

السا دفعا بله از از استفرای اولر بو بایک حاجت وقتن نظر اولنه اکر
 زمان یا ز السا یقارون قسمله استفرای اولنه اکر قش السا استفرای اولر
 اشمال اوج اوویله یا ز کونن دوی اچر لر هوا سوون الدن وقت زرا اولر
 وقت حرارت غریز قونلو اولر قش کونن قشلقن اچر لر زرا اولر حرارت
 جمیع بدن یا یلز اما استفرای اولنن نسنک مقدارت بحسب العان نقر اولنا
 اکر خسته مشهله استفرای اعطا عادت دشا دای محتاج السا خلجه استفرای
 حاجت مقدارجه استفرای اولنه هیچ نوقف اولنا یا و اکر خسته استفرای عادت
 دما سه احتیاط اولنه حرر اولنه استفرای غندن و اکر قسمله عادت دشا مشهله
 عادت دما سه با خود مشهله عادت دشا قسمله عادت دما سه نیله عادت دما سه
 انکله استفرای اولر بو وجهه اتمل انقدر اوقدر و اکر خسته قان الماعله استفرای
 عادت دما سه طبیعت دای محتاج السا قان چقار مفا قان چقار لر حاجت مقدارجه وکر
 خسته قان الماعادرت حقا سه طبیعت محتاج السا قان چقار مفا از رون حاجت
 اشغال قان چقار لر و اما مادنگ میل اعبا ریم نقر اولنه اکر مادنگ میل چکر طرفه
 چکر السا اکر ارقاب از ربه میل السا استفرای اولنه سول اوویله کم سیدر اولر
 و اکر چکر دینه میل السا مشهله اوویله استفرای اولنا و اکر معده معنی قسوه طرفه
 میل السا اکر قساقدر بقار طرفه میل السا استفرای اولنا قسما غله اکر قساقدر اشغال
 طرفه میل السا مشهله اوویله استفرای اولنا و اکر ماده باخر سوغا ماید السا حقیق
 استفرای اولنا بو تدبیر از ربه اوله جمیع خستلیق استفرای اولر برین باب
 مملکت خارج اولان سها عله خدر سمالون غذا سی تدبیر در غذا نکر تدبیر سملق

طبیعت اعتباری اولاد اچ وقت اعتباری داعی خستلک قوت اعتباری داعی
 خستلک عادت اعتباری داعی شهوتی اعتباری داعی نوبت و قتل اعتباری داعی
 غزای منم ارجم شلورن حسیه عارض اولان نسنه اعتباری اولاد غذا نکر تدبیر
 اما خستلک طبیعت اعتباری شان بودر کم شتا اولوق خستلک ک بعضی تیز
 اولر بعضی اولر تیز خستلک غذا سیکر تدبیر خستلک تیز لک چکل اعتباری
 اولر بو تیز اولان خستلک طبقات اولر بعضی غایت تیز اولر ال کونن اوج کونن
 درت کونن بیس کونن کچی بعضی جدت اولر اولر اولر اولر اولر اولر اولر
 کچو بعضی جدت اولر اولر اولر اولر اولر اولر اولر اولر اولر اولر
 داعی الخلیجدر شول برده کم مصنف خستلک طبیعتن سان ادر چک خستلک
 مراتب بیان ادر ادر ادر خستلک غایت جدت السا خستلک غذا س غایت لطف
 کون خلیض سوکی یا جلاب قارتمس سوکی یا خلا بیکی یا ماء العسل یعنی بال سوکی و
 سکنکین کی ادر خستلک بدی کونن تنکس اریا سوکی و درلر شکر له یا جلابده داعی
 شرابن و درلر ادر خستلک طوقنچی کونن اون در دره واریم دوکس جو و ویر یا مصق
 یعنی صاف خالص اریا سوکی و درلر کونن در ال دفعه یا اولنده و درلر ارنه سندن بق شروا
 با اسفناخ شور و اس شور و درلر یا بیلورن غیر حاضر اولان و درلر من بازیم خستلک جدت
 تیز لک ارنن السا غذا سی لطف الموق کونن بار خستلک از نو نوزق السا غذا سی غلیظرق
 کونن حتی بعضی خستلک سوق اریا سوکی و درلر و ادر بدن خستلک از نوزق ازون السا سوکی
 اریا سوکی و درلر اما شول ازون اولر ادر خستلک ربع شتا سکی دایم اولان مطبق شتا سکی
 عبت غیر خالص شتا سکی داعی نبلر بکر شتا سکی خستلک کس غلیظ قوتو غزالر و درلر قوی لغن ازون

تا عامه بنسجه اگر سن لطیف و در سگ غذای نوازون خستلک ده ادر تمام اولر
 خستلک قوت ساقو المدن امین الماز سن و خستلک کونن قوت سندن خلاص
 بلما سن قدمی عالم خستلک زاد باز در و خستلک سوکیز در خستلک مسافر بکر در
 بونکر بیان بودر کم مسافر زاد تدبیر ادر سوزن ادر بلق یا قیلغی اعتباری بو جلابن طبیعت داعی
 غذای یا قلملر خستلک از اولم تسالیه اعتباری ال کورسه مرصک یعنی خستلک قوت ادر
 غذای از اولر لطیف و ره نتم مسافر سفر بین السا از زاده جلاب اولر و ال کورسه کم خستلک
 مدت ازوندر لطیف ادر قوت سغلاسه کونن خستلک نام اولندن تام قوت ساقو الیا
 خستلک آخره بنسجه نتم مسافر سفر ازون السا چوق زاد یا زقار اولر نید ذبک ادر
 سفر ک اولندن تام و از حق بدو ادر مدت زاد دو کونن قوت ساقو الیا سون دیو
 اما غذا ندر ادر خستلک و قتل اعتباری ادری فاعل بودر کم خستلک اولنده قوی لغن
 ما پید غذا اولر تا کم خسته دفعی غذای غلیظدن بیس قوی بودن غذای لطف نقل اولر
 زید بود دفعی نقل ادر مضر در و قوت ضعیف ادر جدت بدن صرک از از لطف ادر
 خستلک تمام نهایت بنسجه اول و قوت غذا غایت لطف کونن جلاب کی بال سوکی
 بنفشه شکر کی زید ادر بو قوتی غذا لطیف السا قوت غذا سکر ماکا مسغول الماز
 بل خستلک دفعه ادر ماکا مسغول اولر ادر خستلک ال سلطه بشلاسه از از غذای لطیف
 لیدن نقل در غلیظ لطف التار تمام ساج اولر اما غذا تدبیر ادر خستلک قوت
 اعتباری لایق بودر کم خستلک قوت نوز اولنده ادر خستلک قوت قوی السا و
 خستلک تیز السا داعی نهایت بنسجه غایت لطف غذا تدبیر اولنده اما
 ترک غذا ادر جلاب و در مکره یا شراب بنفشه و در مکره کم سو فانی اولر

اگر قوت ضعیف آسا و خستلیق داخلی نیز آسا آخر داعی ارق آسا دفعه اوله علیهم
 مایه غذا و در آن از آن خستند قوت ساقان بخورن خستلیق آخر اولجه و اگر قوت قوی
 آسا خستند آخر ارق آسا بر دفعه معدول غذا و در آن و اگر قوت قوی آسا آخر
 خستند تا قیاس غذا بی لطف و در آن بال سوی کمی جلاب کمی و اگر قوت معدول
 آسا خستلیق آخر ارق آسا معدول غذا و در آن بر دفعه و اگر قوت معدول آسا خستلیق آخر
 یعنی آسا دفعات کثیره غذا لطف و در آن غذا زیاد آسا علیک آسا قوت زیاد اوله و
 خستلیق داخلی زیاد اوله و غذا لطیف آسا قوت آسا خستند داعی آسا غذا بی معدول آسا
 جو قلعون قوت ساقان علیها بواجب است از آنکه بدن قوت خستلیق معدول آسا خستند
 آسا و قوت قوی آسا غذای لطف از آنکه که در آن و قوت خستلیق استغرا غدت
 و قوت ضعیف آسا غذای علیک اوله دفعه اوله کثیره و در آن و قوت ضعیف
 آسا خستلیق بدن طوالمعدول آسا یا در قوت قوه آسا خستلیق بدن بوشمعدول
 آسا غذای از معدول جو قلعون داعی جو برین معدول آسا که در آن اما تدبیر غذا اتمک
 بیکر اوقات اعتبارجه روا بود که یا ز کونند کون آسا سندن آسا سول و قوت حارین
 عرضیه اوله غذا و در آن بدن ارق و در آن غذا سوت اوله بالفل تا کم آبی قبول آبی نفس
 داعی سکن اوله آنکه از ریه و قوت کونند کون آسا سندن حارین غریزین طبیع قوی آسا
 جمیع بدن طالعین وقت غذا و در آن اوله و در آن غذا استی اوله بالفل اما غذا تدبیر آسا
 عادت اعتبارجه روا بود که نظر اوله اگر خستند معدول عادت جو قوت غذا بیکس روا بود که
 غذا بن ستمایل بجاگدن منع آسا اگر چه خستند طبیعت ستمه استمد داعی و اگر عادت
 از یکس روا بود که غذا و در آن اوله لکیدن لطف غذا و در آن زرا اگر غذا و در آن

از آسا

ع

قوت تحمل آخر ضعیف اوله خستند هلال اوله اما غذا تدبیر آسا که در آن سوس اعتبارجه
 اگر بدن خستند آسا یعنی قلعون آسا تا بر آسا کثیره آسا کثیره روا بود که خستلیق غذا در آن
 منع آسا لطف اوله و در آن خستند طبیعت معدول آسا اگر خستند بدن خستند آسا
 یعنی قوت بیکر آسا روا بود که غذا سندن از ادله طبیعت اوله منع داعی اوله اگر منه طبیعت
 مصطلح کورسته اما تدبیر غذا نوبت و قوت اعتبارجه روا بود که نظر اوله اگر ستمایل
 لود آسا نوبت خستند آسا روا بود که غذا در آن منع اوله نوبت و قوت نوبت و قوت
 آسا نوبت ساعات حرارت آسا نوبت کثیره اگر خستند صبر آسا نوبت تمام
 کثیره روا بود که حرارت بیکر نوبت آسا یا بدن طالعین اوله ستم غذا و در آن
 تدبیر حرارت کورسته تا در آن الحاق اوله آسا اوله آسا و در آن اما حای طبیعت
 یعنی دایم اوله ستم غذا و در آن ستم قوت آسا نوبت و قوت زیاد بوشسته جو سکن
 مناسب در غذا هضم معدول زیاد قوت ستم حارین عارضه بدن غذا هضم آسا
 ستم عادت ستم در زیاد اوله ستم کورسته مدب آسا اوله کورسته چکر ارق
 ستم اوله اما قوت ستم نوبت خستند آسا ستم روا بود که خستند
 غذای حاجت آسا نوبت و قوت غذا و در آن اما غذا تدبیر خستند ستم اعتبارجه
 داعی غذای میل آسا اعتبارجه روا بود که نظر اوله اگر خستند جو قوت نافع غذا
 موافق آسا کس بعضند منفعت آسا بعضند و خستند نفس منفعت از اوله
 غذای میل آسا روا بود که خستند نفس از زولاد داعی طعام و در آن بو غذا موافق در
 جو قوت منفعت غذا و ستم نفس قبول آسا کثیره آسا نوبت کثیره تدبیر اما غذا
 تدبیر آسا خستند غذا در منع ایلی ستم عارضه آسا اعتبارجه روا بود که نظر اوله
 اگر معدول غذا در فضل آسا یا باغ ستم غذا آسا روا بود که هم غذا و در آن
 معدول آسا نوبت باغ ستم جعفره و آسا کثیره آسا ستم ستم الله یا خستند
 یا ساقله یا قان اما غله استغرا بدن محتاج اوله روا بود که هم غذا و در آن
 بدن از خستند اما ستم تدبیر آسا اوج ستم بر بسی ستمه در بی

دوا به در و بسی شو چیلد از الگم سوبله در سوبی سو دله تربیبا اولد یعنی یاش
 ضعیفون سنه قانار اگر سنه دایم اولان ستمه دن الساد اخی باچی ستمه دن الساد ما در
 بشمکلی علامت طاهر الساقوت قوی الساقوت حستنگ عادت سووق سو اچکل الساق
 صبی بر عضو شریف عضولدن ضعیف الماسه ورملود اخی الماسه روا بودر کم حستنه
 سووق سو اچکلدن منع اولدیا کمفات سووق اولد الرما دنگ بشمکلی علامت طاهر الماسه
 قوت ضعیف الساق بعض شریف عضوی ورزم الساق عادت حستنگ عادت سووق
 سو اچکل الماسه روا بودر کم فات سووق سو اچکلدن منع اولدیا اگر زمان باز
 کون الکتی غایتد بن الساق خصوصاً معدده جگ ضعیف الساق سووقلقد معتدل
 سوور لک اگر ستمه نوبتلو الساق روا بودر کم نوبت ارنما بشمکلی سووق سو اچکلدن
 نوبت اولدن سووق سوور میالر بین بولجلیش در ستمه دن الماسه خلد طاهر
 الساق روا بودر کم سووق سو اچکلدن منع اولد سووق اچکلدن دایم منع اولد
 زبنا بو وجهه الساق سووق حستنه نتم بقراط ایندی اراض حاکه کما بند سووق
 سووق ایلمی ک اولد بشمکلی سووق اولد معدده الکفیس ازون اولد اکثر اموز
 قواقر حادث اولد اگر اتفاق واقع الساق معدده صفر غالب الساق سووقا شد
 اولد صغرایه دوند اگر بفر سووقا انساق سووق مددت صکن بفر سووق جگر
 بکون ایکنه آسانللمه انحر جی امر بفر سبه الساق سید کن اچندر میالر سووقا شد
 ساکن المبالر بوالدن زبنا معدده دن بفر سووق بدن طاعنر بوسیددن اترو
 زوا دلکد سو اچکلدن بعض سرتله سکنجیاس که جله بکی و اما دوا سرتله بعضی
 سکنجیاس در سکنجیاس ستمه یا موافقدنر اما سایا سکنجیاس صغراوی ستمه یا موافقدنر زبنا
 طبیعت سووق زبنا پیشی خلطدر دغور دشن اتر کور کور سدر آچار

منفر

خلط

۱۲
 منفیت المس خلطدر سووقله دشن جتا زر کن کسره صانع دکلدنر دایم سووق
 بفر سووقی کم حدنلو خلطدر دو کلمش اولد ادا دایم صانع دکلدنر زبنا سیدر چر اخلودنر
 اما سووق سرتله کم نخلله دوزلمش اولد بلغمی ستمه لر صالحدنر زبنا بوشربت خلطدر
 لطیف ایلر هر لر کور سیدر کور بودر و احا جلات حرارت سووقدر ز طبیعت
 سووقدر سووق سابع ساکن اوز بعضی بوشربتدن بال سووقدر دایم بلغم لطیف در
 دغور کل طبیعت فات سووقا ز بعضی بنفسم سرتبه در بوشربت طبیعت
 متمشاق ایلر یرنگ کولسکر یولند اخی ار لکی کور کور جدر بن ساکن ادرا اتموکی
 طبیعت اتم ایلر خطر لطیف ایلر بدت قوی ایلر بجکی غایتدن سکرر کور اولد
 صغراوی ستمه اسنه حدنلو ستمه اسنه ور مکر اما ازون ستمه غیب عنزالص کی
 ربع ستمه کی دایم اولان ستمه کی خلطدر بشمکلی آثار طاهر الساق روا بودر کم سووقا شد
 اسنه اشکی المبالر دایم المبالر سووق اولد فر دکلدن سووقی زبنا بو وصف سووقی
 جی ستمه غلیظ خلطدر دن حادث اولد طبیعت یازدم ادرا ما دایم سووقا شد
 لطیف اتمکدن دایم سووقی بودر کم باشندن انحر لوق بولمف کسیمی منع ادرا سووقا شد
 زبنا سووقا شد کسان بودر کم باسن فضولله طولدر زبنا حرارتدن اترو باسن بین اغار
 بلغمی بدنر خلطدر دایم بلغم اغار کن از اولد کم مسعودت ایلر جی ستمه ضعیف الساق
 حستنگ قوت ضعیف الساق خلطدر بشمکلی علامت طاهر الساق سووق سووق سووقی
 اچر سالر جمیع حستنگر غذا بی سرتبه تدبیر بو قیاس از رندر بودر سووقا شد
 استاد اذن سندیس ذکر اید کوزر تغیر اخلاد کلدن حادث اولان ستمه کور
 حل العموم تدبیر دوزر نهان کور می بر ستمه کور باشلو باشنه دوا بی تدبیر دوزر

اول غب خالص تدبیرت با نلیا و زاول و کبکچی با م غب خالص
 دو اسبند در وقت کس نلسد که تغییر اخلاصن خاویز اولان ستماندر علاج حرارت
 سویندر مملدز متعیرا اخلاط استغراخ ایلملم در پیش غب ستمایی اگسند بله محتاج
 اولر کن غب خالص ستمایی اقویدر داعی اکثر ماده فنی ایشو ستماندر ضرورت
 اچ صفادن الساس نورنه صفر مزاج یونندن استیر کدر ماده یونندن لیسو کدر
 بنس محتاج اولر بو ستماندر مفا جسنده حرارت سیندر مفا قاقه استغراخ ایلملم کن
 صحیح احوالن بو صفتلو ستماندر بنلسا روا بودر کم طبیعت تمسدر کرسول اذو یار له کم
 طبیعت تمسدر داعی سوید کس دلو انار سویدی ورلر سکر له ارک ستمی تمه صندی حیاسر
 سویدی یا ایلملم سویدی یعنی اچ سرفسقی کم ایلملم بکر له کم حیار شنبدر قارنمن اولا
 یا خود سکر یا خود مکر کول شراب مچ سیکنجین له قار له یا سووق سویدله مو برندن
 حاجت قدر اگر حاجت ستمایله باقی اغزی و خصه الساس روا بودر کم تمسوق
 حقه کم ارباعناب سبستان بنفسه نبلو فر خطمی کیک بنفسه یاز قرزل شکر قویالر
 نادی اشفا ککون اگر زمان یاز الساس خستنگ در دغ پر سووق اولاشمال یار
 دو قوز اولا حقه د کد کله وقت و اگر قش الساس معتدل هوا او بر لره اولا فنی
 خسته استغراخ اندر سکر نغز ایلملم خستنگ غذا سینه اگر نوبت کون الساس انار
 سویدی اگس دلو داعی جلاب اچر له یا تمه صندی سویدی کم مصفا اولا بزدر قار نوز سویدی
 قانکر یا حیار سویدی تمسوق دو کلس قبله نخله و طیبیر له قار شد ورلر نوبت وقتند
 اچر له وقت نوبت در نفسی جکد کدن صکل فنی معدده جکره ضعف الساس
 قمت سووق سو اچر له خصوصاً خلک بنمش اولا زبیرا بو اسکر حرارت کسر

کسر ایلملم ما ندیسی جو قدر ساقسن حسته سووق سو ورمکدن ستماندر نوبت قند
 فنی ستماندر غب خالص الماسه ماد کم خلط ستماندر ظاهر المایا فنی نوبت کخلل کون الساس
 قوق در ممدن الی در هم وارنج اربا سویدی ورلر اون در هم سکر له یا شراب بنفسه
 ورلر اربا سویدی اچر کندن صکل درن ساعت کچکر اون پس در ممدن بله مینه
 وارنج سایه سکر کلبیس سووق سویدله اچر لرنایه خوش انار سوور در لر روا د کلدز
 سکر کلبیس ورلر اربا سویدی اچر دغ داعی سکر کلبیس اربا سویدله قار شد مزاج انام
 معددن مضم المازدن اکثر کتیا داعی بدت اچر غذا له غذا لدر مبالر ستماندر
 اربا سویدی بدن سوو دغ یا ستم ایلملم که ماد کم معدده اولا جکر انب قات الماز
 دن اکثر قایمز خسته سکر کلبیس ورلر اربا سویدن بر ساعت اکثر زبیرا اکثر
 سکر کلبیس معدده اچر کن اچار و بوسوق و طر لدر اچر کن اچار اچر سویدی
 قبول اولر اربا سویدی بن از مضم اولر بو اربا سویدن صکل کم درن ساعت کچ مینه
 سکر کلبیس ورلر تا کم اربا سویدی معدده اچر بوسوق و درن چکر انه اسال بقا بندت
 صکن بر ساعت کسه مزور سوور و کم بقوله یاز حرمله اشفا خله مین بقوله ابا
 کومجله شیخیا رنخله حیار نخله یا خود مازل نخله و نخل نخله دو زلس اولا سوور
 وای سوور لور سووق سویدله و انار سویدله کم یا خوش اولا یا خود یاش ارک سویدله
 یا زرسک سویدله داعی نبلو بکر سووق غذا لره بو ستماندر استه ایرق ستماندر
 بو غذا موافقند بقرا ایلملم کتاب فضول سووق طبیعتلو غذا لر جمیع ستماندر
 کسبیاک موافقند خصوصاً اغلیق قار عور لدر داعی یاش مزاجلو کسبیاک غایتلر موافقند
 بن ایلملم کم رطب یعنی یاش مزاجلو کسبیاک در ک زبیرا دوا طبیعتلر اولکل

حالی که در آنجا که در ستمارک صفات بود که بدنی است ایله قوردر برین ستمارک
 محبتی محتاج اولر سو درجه یا شش ایلیج دوا اولر اغلجقار مزاج ارنق یاس اولر
 بکنار طبیعتدن خانو اولر مزاج یا شوق اولر ارنق مزاجدن مهربس مزاج
 ستمارک زبانه شوق یا شوق ایتمک احتیاج اولر اولکی حالده وز مغز لایق
 بودر که بومله کورد و ایله غذای ارنق قارله سو اولر اوت صرا سوت غذای
 قارله سو معتدل معتدل چاکرند ضعیف اولان کبی جن کیم اولسم بر
 یاس قورق سوی یا انار سوی و چنانید و نقله تخم سوی و بزرقطونا لغاب
 بدینک حاجت مقدار اجه اچا سو ق سویله جنی نوبت کون السا اریا سوی
 وز میاز غذا سن تا حیر اولر نوبت کیم یا بینک وقت اولر جنی نوبت کندر
 افریند السا تا برمز کندر اولر اریا سوی وز مملک کم سولو اولر زاید ایلمار
 سو درج ایسی سویندرج ادر و یارله عیبج اتمکدن خلطک سو دکن بشکل علامت
 حایر اولر کیم بوسما خالص الساس نوبتک اکثر ییمی دور اولر جنی خلطک
 نوبتک علامت خامه الساس جنی استی معتدل حاتم قویله حاتم ارنق اولر
 اوتدالر ازرین دندو سولو معتدل استلو سو دکلر مادی ششلیک بشکل
 نام اولر قایم مزاج سو خالص ستمارک استی حاتم کرمک پدیخی کوندن صکر اکثر
 چه داعی حیم خلطک نوبتک علامت خامه الماد بیسه داعی زبانه بوسماق
 از اولر لیسف اولر حامله غایمس آسان اولر خصوصاً اگر خسته حاتم
 کرمطاعت دنت مایکون یا برون کرسا برون کرمسا و اگر نفس ماید
 الساس کرمطاعت حاتم کرمک زبانه موافق اولر سنگ حاتم کرمطاعت

السوت ستمارک نوبت خلطک ایله کون داعی معتد غذای خالی الذی کون السوت
 روا دکلر کم حسنی حامد جوق او اولر زبانه زجت حاد او حسنیه بدکم
 سنگ غرضک حسنی حمام قیعدت معتدل سو دکلر ذر ارنقغله نام صغاردن
 بقای زاید اولر ازله بدنک قور لعی کن یاس اولر کن سو دکلر روا ایسی بودر کم
 استی سوی تدریجه دو کلر بدت اولر ایلی سو دو کلر اندملک داعی استی ارنق
 دو کلر اندن صکر معتدل سو استی سو ق بیلر سو دو کلر زبانه بصدن بر ضد قی
 انتقال اتمک ابو دکلر مری خالک جنی حاتم جفا تدبیر اولر وصف ایدموز تدبیر
 اگر نفس میل انسا رضای بلغمه ناوهازد بلغمه و جگر بلغمه قایم بودر زبانه
 بدت یاس ادر نبلر اصلاح اولر مکرر بلغمی و بلغم قورق سویله انار سویله و نبلر کوز
 سنسله اگر خسته قنوق عارض الساس و افریند اچاق حس انسا قایم سز کلین له
 داعی ایسی سویله و داعی معتدل ارنق قیعدت صکر انار سواب یا قورق سواب
 و رله سو ق سویله بوحته امتناع اوه محم نیز اجم سنسردن غذای و غیر سندن
 بومد کورله حیشین کلاد زبانه اولر قایم زبانه صغرای قایم حته ازرین
 ایله بوجب خالص ستمارک استی جنی بو تدبیر انسا ستمارک سو ق کوندن جنی
 بلکم جوق اولر درنده بپشد ایله کور اون اوجی با
 عت غیر خالص ستمارک دوا سندن در بوسما نکر مده ازون اولر نوبت اون ای ساعت
 اکثر اولر حرارتله جلق سفق الماد بنیم ذکر ایدک دلایل و وصف ایدموز زبانه
 بوسما جوق و قندک بلغم صغرای قایم معتدل اولر مادی کور بوسما و حرارت جوق
 اولر بوسیدن اوزوروا بودر اکثر غنایت خلطک استیغرا غنده اولر کن جمیع صالح

روا بود که نظر اوله سیدکله و سرائین طردونه معنی پورک هرک حان اعضای اندک
 بود که سیدک بویشمین اولک سولایط هر تیز الی لایق بود که حسیه اریا سوی
 ورله شکله اوج ساعتت یا دزنت ساعتت صکن سرکنکلیین ورله سووق سولیه
 بلخ سولیه دزلمش زری باج اشن غذا اولر یا خود خورق سولیه یا خود انار سولیه
 دزلمش اولا استور دز کو مژ تیدی نوبت خلالتند دز زریا بویشمین ازون اولر
 حستلنگ متهما سنداخی قوت سقلما حاجت اولر اما نوبت کون مزور شوروا
 ورله یا سخما اچ یا خیار اچ ورله زریا بویشمین کون مزور شوروا
 نوبت جگدگن صکن لایق بود که نکر اوله اگر طبیعت قور الی کشد لا خیار
 بولله و ترنجبینله و غیره سقلله طبیعت معتدل الدن متداجه زریا بویشمین اول
 امردو استغراغ انکر روا دکدر الا مکر کم ماکت بیشمش اولا بدن صکن اریا سوی
 ورله بتدن صکن نوبت خلالتند سرکنکلیین ورله و اما بدن صکن نوبتند
 یا کوز سرکنکلیین ورله نوبت جگدگن صکن مزورات شوروا ورله جن
 خستند از رنه طغوز کون کجه داعی سن کورسکا مادنگ بشکل علامت فاهم
 الی مناسبت بود که سن استغراغ شروع اوین اما انبها لله ولما تمقله
 ولما سیدک یوزنکله اما انبها لله مغنوخ ایتیمونله اولا زریا ایتیمون بو
 سخما اشطار منفعت ادر و جوهله برسی بود که معدیبا قوت ورز ایتیمونلن
 جنس الدخون زریا معده بویشمین صعیف اولر بلغم سهندن مناسبت بود که
 معدیبا قوت ورله حکام سکم کچون داعی بلغم حکما بخون جن معده قادر
 الماسه غذای سیکر مفا صعیف اولر صغفندت بلغم طوغو انجسی بود که افسنین

سیدک یوزر خلط باغی لعیف الی لعیف یولن اجماعله اوجنی بود که افسنین ده ضلوا
 جذب اوج قوه وار صغرا ایتیمونلر کیموس بخندلر بویشمین پس روا دکدر
 افسنین استعمال انکر الا ماده بشدگن صکن روا دز اگر سن ماد بشدین
 افسنین استعمال انکر اسطار زریان ادر زریا افسنین ده اک مخالف قوه وار دز
 برسی قانصد زریا بویشمین جن سن ماده بشدین استعمال افسنین ادر سکا قبض الدقند
 انر ماد یا زیاده خلط و قاتلق ورز از لیس دشوار الی استعمال ادر قوت اولر
 انبها لله انکر ملب ادر قادر داعی الماد خام قات الاغذات اوو طبیعت ایتیمونلر ضعیف
 اولر اما جن افسنین استعمال انکر ماده بشدگن صکن انستینک قوت قانیسی
 اعضای قوت ورز مادی دفع ادر جرمغنا معاونت ادر ماد داعی لعیف انجمن
 یوز جفا طسوت انجمن زحمت چکر داعی لایق بود که بعض اوقات ما اللبلا
 معنی انکلی اچ سو مشق سوی تدبیرله یا بسناججه شکرله یا خیار و شکر پور اولر
 جوقلقن حاجت متداجه بویشمین ده بغشه فرض استعمال ادر سکا غایت نفع
 اولا بو قوسنک صغره بود که اکی دریم یا شکر نفسه بر دریم اوق تربد برم داعی
 سخمونیا یازم دریم سوسن دپ بجین یشق دوکله حریردنت الی لکر
 پیش دریم قورل سکا قانر ایتی سولیه اچلو ایودوا در بویشمین زریا بویشمین
 نشان بود که صفوی بلغم انبها لله ادر روا دکدر منبیل دوا استعمال حستلنگ
 اولرند الا مکر کم ماده بیشمش اولا و علامت اسطار اولا و کون جن حستلق
 استعمال انکر بریورن بریزه خست چا یا لک خلط بشدین استعمال ادر اولر
 تاخیر ادر جن خلط بیشمش بشکل علامت فاهم الماسه بر موضعن بر موضع استعمال

انکر

داحی الماس مشهد دوا ورمیالز زبدا اکثر بو خالک مشهد و زرر سگ خله کک لطیف
 چتر غلیظ قالر یا کوز داحی بئس دشوار اولر زبدا خله کک غلیظ لطیفله یله آلسا
 نیز بئرز لطیف ادر بئند کت صکره چقما س آسان اولر داحی زفا در کم چن کوز سگ
 ماده چکر طر لر بو شکار میل آسا اکر خلیط بلغمی غالب آلسا حقه ادر لر بو سوزا
 بلغمی و اکر خلیط صغراوی غالب رق آلسا حقه ادر معتدل مستغلفن نیز ککن
 معتدل اولا اکر خلیط یوقا ز یا موده اغز ندرت یکا میل آسا حال بو آلسا حسته
 اغز ندر اجاق بولسا یا سقسا یا قسسا روا بودر کم غذا دن صکره قسیمله استغراغ
 اولر زبدا بو خله چقا ر معد آسان ادر زبدا جوت سنکر دفع آساندر از سنکر
 دفع ندرت اکیون یلکن صکره ادر زبدا اکلین خله چن غذا یا قار سغا غذایله
 بله چتر آسانقله اکر بو یوقا ر میل ایلدین خلیط بلغمی آلسا بو شکاره روا بودر کم
 غذا یا خله نصف ادر حسته قانار کک ککی ترکیبی و الا جلیط غالب آلسا حسته
 اریا سوی یا س باقی سکر کاشنی سمرق داحی ندر سنکر بذر لر چن استغراغ
 آلسا قسیمله روا بودر کم معوی ادر ادر سکر ککین له ایسی سوبله قسما غلله
 حق معودا هجم سننه قالمیا غذا دن وغیر ندرت چن کوز سکر کم معد آلسا
 روا بودر کم سینا الماسراب و رلر چن کوز سکر خله چکر ک استینه میل ایلد
 ساخ ایلویا اغزلق دوا کلسا سیدن یوردر چ دوا لر وغیر لر استعمال
 ادر آسون سیدن یوردر چ دوا لر ایسی الماسون قات کرفس سوی کی و رازیاغ
 سویکی قاون نیم اچکی رازیاغ نیم قوریر کسور نیم برابر دوا کله ال در معده
 جملله یا سکر ککین له اوئی یعنی وقتنده سوتق سوبله اچر لر چن کوز سکر کم
 اشبو شکاره ازون آلسا روا بودر کم نقر اولر قات غلبسی طاهر آلسا بوز

اغز

نزل الموی ککی بنف بویک الموی ککی بدن اذوق علامت کم منصف ایزق بوز
 کوز ایدر اکر کک ندرت قات ادر یعنی اذنا طردت قان چقا ر کوزت معده ارجه موجب
 و داحی سول سنکر موجب چن کم اکر کله قات المعاجرت وار دغنه استبدال
 اولر زبدا بلغمی جملله غذا ادر لطیف تمسج حیا شرفرق و رلر کوز بوز
 منتقال بربو چن اوقیه سکر ککین و رلر سوتق سوبله انا چن قان غالب الموی علامت
 طاهر آلسا قان ادر معده شکاره ککین اکر بلغم غالب الموی علامت طاهر آلسا بلغم
 اسهال ادر او و یلر استعمال ادر داحی قسدر لر نیکم وصف ادرک لایق بودر کم
 اکر استغراغ ارا سندر بزقان کک کم بدن اول زمانن قوی اولا داحی خله شکاره
 بربر ادر دغنه استغراغ ایلر تا کم قوت ارق اولا لایق بودر استغراغ ادر سنکر
 اشبو شکاره چن ازون آلسا کل قسب کم لبا شیر له دوز لرین اولا منتقال
 استعمال ادر بربو چن اوقیه سکر ککین خلیطله هم کوزن اکر قاوروس رنگلو
 آلسا بنضندن نیز کک اولا اریا سوی کم بربو چن رازیاغ نیم شمش اولا آلی
 استعمال ادر لیا لبا شیر قسب کاشن سوبله و رلر عدا س نیم و چل آلس اوله رزیاغ
 اشلد یا یوغوت لو استغراغ اشله نوبت کک کک صکره غذا و رلر انا نوبت کوز
 غذای ترک ادر نوبت کک کک صکره لطیف غذا و رلر تا کم نوبت ترک اولدیم کوز
 قوت سابقا نوبت کوز قوت سیر بلغم دفع اتمک مشغول اولا انا اکر قوت غذا دن
 اتمک اتمک اتمک عادت داحی غذا ترک اتمک آلسا روا بودر کم نوبت کوز کک
 حریر سی شکر له با ذم یا غله و رلر قوریر سوی شکر له و رلر یا اریا نودای قاور و رلر
 سوتق سوبله حسته نفس میل ادرک معده ارجه حرارت ککین ندرت قان ندرت

اسفا انجدر نوبت کون کج سکر خذا دن سا قنار ذیرا بوغزا قوت ضعیف در
 انجدر غذا قات دمنز بلغم اولر خست لنگر کادسی زیاده اولر اما شراب استعمال
 انجک مناسبت اولر چن مادنگر بشنگ علامت ظاهری الساسیدنگر غذا دن
 صکن بر ساست اقی سیوق اسکی المیا یک المیا شراب اچدر لوسوق سو قار شلین
 اولا بو شرابک اسلکد منفعت اولر ذر ذیرا بو شراب غذا بلغم اعضا کور
 قوت و زر سپید که بو ذر ذر بو ذر مزاج معتدل ایلر هضم اولر اما چن
 شراب استعمال ایشا ماره بشمدن حرارت زیاده اولر صفر حرارت زیاد سل
 قوی اولر خلج ادر در جمیع بدن سا چار شد حاجت اولر بو فاسد اخلاط
 ایو اخلاط قارین ایو داعی فاسد ادر روا دکدر شراب استعمال انجک نوبت
 داعی ایدر قد الا اخلاط بشنگ علامت ظاهری اولر روا بو ذر بو عیند
 معدیا یا قو اولر بر یا قویله کم معذی استی ایلیا قوت ور خلج بلغمیند
 نیکم وارسه اچند بیشره بلغم دغمت منج ادر مدکور یا قو نکر صفات
 بو ذر اوج دریم لادن سو سن یا غله و کل یا غله از لر داعی فزل کدر بر
 قات لر بیش چرم شک ال دریم راجک ال دریم غشقی دوا کدر مدکور لادن
 قارند لر غذا دن خالی یکن معدیه از لر داعی استعمال اولر باید یله اهل المملکه
 مرز خوشه قشمن سو صوصا کم خلج چرنک در سرینه مبل ادر کجول اولر
 در اسی لکری اولر قور د اشن اولر در قارار بو شراب و ایوب شراب خلج
 بشدن عام المیا کدر ایلر لسه ماده غایب الدغی برن و غلیک الدغی برده
 اوج مضرت حاجت اولر برسی بو ذر کجی بو خلج ارسه از لب کتبا اقا رسدن

۹۰

زیاده اولر مادنگر تغیر از لر انجسی بو ذر کم متغیر خلج ارسه شتا اهل المملکه بدت
 کاغذ ایو خلج کور فارستر داعی ایو قو ذر منفر ادر انجسی بو ذر کم جام لطیف
 مادی از لر کدر غلیظ باقی قالد بشمس کوچ اولر از لب کوچ اولر بو شراب
 اسنه مناسبت بو ذر کم ذر لکن خوشا ده راحت اولر تا کم خلج ساکن اولر برند
 حرکت کندی رحمت بر قندت یغلیه تا کم خلج اریب کویا حا غلب ایو خلج
 فارینب فاسد ایلیا اخلاط قو قندت شتا کدر کادسی زبان ادر شتا کدر قندت
 ازون ایلیا جالینوس ادر اشبو شتا بر یکد اولشد ایت ایو اکلدر مضعیف ادر
 بن کوردم اشبو شتا یا از آخونده بر کشیه السید اول بهار داعی ذر نیم اشبو شتا
 اما ایو تدیر ادر بس روا بو ذر کم اشبو شتا ده اشبو تدیر ادر لایق تدیر ایلیا
 اون در ذر نجیب
 رنجم شتا منجاشند ذر رنج شتا
 حاجت اولر خلط سو دوی قوی قورج کور دن بو سیدن جوق اکلر نوبت زمان
 اوزون اولر الا حکم یا ز کوننده اولر اول وقتد بین کور مدت ازون الماز چن
 کور سگ اشبو شتا یا ز کونندن داعی کور سکمدنگر زمان از السی هیچ بر اویله
 بو شتا استی دیر نیما لر بلک انجی غذا سن لکیف چیل شور واسن ور لر بل شور
 واسن ور لر زینج اشن ور لر دغبا اسن ور لر غلیظ یو کور دن منع ادر داند
 دن منع ادر بالبدن شلر دن بشلر دن داعی پیل ادر بیج کور دن منع اولر
 مد کونیدی دریم خلجین پیا انجی بشدن صکن سکر کلبیر اچا بشدن فراسات نشین
 کجدر کی جقش نلو با ذیله و فسقله اشبو شتا چن اشبو شتا تدیر اولن ایز
 کدر اما چن اشبو شتا یا ز آخونده و کور آخونده یا قندت حاجت ال ازون اولر

مَدَّت رُوَاسِي بُوَدَرَم نَفَرِ اَوْلِه اَوْل حَادِثِ اَوْلَدِي وَ قَدَحَ اَلْكَرُوسَكَ بَعْضِ عَظَمَدِ
 دَاخِي تِي زَرِي تِي بِي كِي بُو كِي كِي دَكَلَدَاخِي سِي دَكَل قُوِي اَلْسَا يَسِي بِي كِي كِي نَهَا تِي نَدِ
 اَلْسَا مَنَسَبُو دَرَم بَا سَلَفَتِ فَا نَ اَلْمَعَا اَوْ لَر مَعْنِ اَشْفَا طَرُورُنْ يَا خُو دَا حَلَدَتِ مَعْنِ
 اَرِنَا طَرُورُنْ سُو لَ اَلْدَرِن دَاخِي نَظَرِ اَوْلِه اَلْكَرُوسَا دَكَل دَكَل قُوِي اَلْسَا حَابِتِ قَدَرِ جِي فَانْ
 جَعْفَرُ اَلْكَرُوسَا مَسَاعِدِ اَدْرَسَا اَلْكَرُوسَا قَزَلِ اَلْسَا رُوَا بُو دَرَم طَرِ بَعْلِيَا لَر مَعْنِ نَسَبِ جَعْفَرِ
 زِي دَا مَرَقَاتِ كَم بُو صِفَتَلُو اَوْلَا اَيُو قَانَدَرُ اَكْر بُو صِفَتَلُو اَقَاتِ جَعْفَرِ سَكْرُ قُوْتِ ضَعِيْفِ
 حَسْتَلَفِ قَارَسُو زَر مَارِ يَهْ اَلْجَلِيْتِ جِي اَيُو قَاتِ جَعْفَرِ سَكْرُ يَار مَرُ جَلِي كِي بَدَنَدِ يَا لَكُوْرُ
 قَانَدَر دَاخِي قُوْتِ اَرِنَا رِ اَز غَنَلِجِ اَرِنَا رِ بَدَنَدِ بَرِ نَسَبِ اَلْمَارِ كَم اَلْكَرُوسَا اَز غَنَلِجِ
 مَعْنِ اَدْرَسَا اَلْكَرُوسَا اَلْمَقِ مَوَابِ اَلْتِ لَاقِ بُو دَرَم حَسِيَه اَيُو غَدَا وِر لَر بِي اَبِ تَا قُو قِ اَبِ كِي
 سِي زُو رُو سَ جَا مَكِي نِي مَرِ نَسَبِ مَعْرُ دَكِي اَغْلَانِ اَبِ قُوْر اَبِ كَم اَبُو بِي شِي اَوْلَا زِي دَا جِي
 دُو مَعَا اَشْبِي مَعْرُ مَانُو كَفْتِه كِي دَاخِي سُو لَ سُوْر وَا لَر مَ اَجِنْدَا دَر جِي اَوْلَا كَرُو يَا اَوْلَا دُوْرُ
 اَوْلَا مَعْنِ اِدْرَسَا اَوْلَا سُو لَ غَدَا لَر دَر مَ كَم غَلِي طَرِ كِي مَوَسِ اَوْلَا يَا سُو دَا وِي اَوْلَا بُو يَكِي كِي اَبِ كِي
 سَعْرُ اَبِ كِي سُو دَر لَر كِي كَم كِي مَرِ جِي كِي اَبُو قِ دَانَلُو كِي جِي قَانْ غَابِتِ
 اَلْمَقِ عِلَامَتِ بُو لَمَسَا رُوَا دَكَل دَر قَانِ اَلْدَر مَوَجِ رُوَا دَكَل دَر حَسْتِه اَوْلِ
 اَمْرُورُنْ جَلِي حَامِكُنْ مَسْهَلِ اِسْتِعْمَالِ اَبِ كَم لَر زِي بَا بُو حَالِدِ جِي مَسْهَلِ اِسْتِعْمَالِ
 اَوْلِنَسِه حَامِ جَلِي سُو دَا وِي جِي مَكْنِ اَلْمَارِ غَلِي كِي اَلْدَغْنَدَتِ اَتُو تَلِ كَم
 اَيُو مَعْنِ اَوْلَا جَلِي جَوِ يَار مَرُ جَلِي كِي بَدَنَدِ يَا لَكُوْرُ قَانَدَر بُو نَكِ سَبِي لَه سَمَا قُوْتِ
 بُو لَر لَر مَسِ كُو جِ اَوْلَا بُو سَبِي لَر دَرِنْ اَتُو دُوَا دَكَل دَر مَ بُو جِي عِي تِ مَشْشَقَلُو
 مَانِدِ اَوْلَا اَلْكَرُوسَا نِ مَشْشَقِ غَدَا لَر اِسْتِعْمَالِ اِدْرَسَا يَار سُوْر وَا سَ كِي

۱۸
 اِسْفَنَاجِ سُوْر وَا سَكِي سُرُو قِ سُوْر وَا سَكِي خُوْسِ سُوْر وَا سَكِي خِرَاسَانِ اَز مَلِ مَشْشَقِ
 دَلُو اَر كِي كِي يَاسِ قُوْرِ اَبُو كِي بَرِ يَارِ عَصْفَرِ نَحْمِ اَجَلِه بِلَه فِجِنِ طَبِيْعَتِ مَانْغَلَسَا
 سَنِ اَبِي مَسَدِ دَلُو اَر كِي سُو يَلِه خِيَارِ سَبِي اَجِ سُو يَلِه تَر جِي بِي لَه بِي سُو يَلِه سَكْرُ لَه
 دَاخِي نَكَم نَبَا رِ بَا زَرِ نَسَبِه وَا رَسِه وَا كَرِ بُو مَدُوْرَا تَلِه طَبِيْعَتِ مَسَدِ مَرُ سَكْرُ مَشْشَقِ حَقْتِه
 اِسْتِعْمَالِ اَبِي يَار سُو يَلِه سَبِي لَعُوْتِ يَا غَلِه مَرِ يَلِه رُوَا بُو دَرَم بُو سَمَا دَهْ غَدَا مَعْدَلِ
 قَدَا لَر غَلِي طَرِ غَدَا كَم سَكْمَسَدِ زَمَحْتِ اَوْلَا اَبِي وِر مِيَا رِ تَا كَم سَمَا نَكِ مَادَسِ زِيَا دَا لَمِيَا
 لَحِيْفِ غَدَا دَاخِي اِسْتِعْمَالِ اَبِي تَا كَم قُوْتِ حَسْتَلَفِ ضَعِيْفِ اَوْلَا زِي بُو سَمَا اَوْ زُوْرِ
 اَوْلَا نِ مَسْهَلِ اِرْقِ اَوْلَا نِ حَسْتَلَفِ نَدَرِ جِي غَدَا لَر طَبِيْعِ وِر سَكْرُ حَسْتَلَفِ مَسْهَلِ مَسْهَلِ
 قُوْتِ ضَعِيْفِ اِدْرَسَا بُو بِي دَرِنْ اَتُو رُوَا بُو دَرَم حَسْتَلَفِ غَدَا سَنِ مَعْدَلِ اِدْرَسَا
 قُوْتِ سَقَلِي مَقِي حَسْتَلَفِ مَسْهَلِ سَبِي دَاخِي وَا دَاخِي غَلِي طَرِ اَز اَز اَلْسَا سَمَا عَامِ
 اَجَلِه بُو مَقِي تِ غَدَا لَر لَحِيْفِ وِر مَكِ مَسْهَلِ تَا كَم قُوْتِ غَدَا مَعْنِ اِسْتِعْمَالِ
 حَسْتَلَفِ دَفْعِ اَلْمَا مَسْغُولِ اَوْلَا اَبُو قِ حَسْتَلَفِ دَاخِي بُو رَمِه تَدِي بِي اِدْ غَدَا لَر
 بَرِ جِي كُوْنِ بَرِ اِرْدِي مَرِ كَلِي بِي وِر وَا مَلِكِي بِي وِر سَمَا نَكِ نُو بِي تِ كُوْنِ
 حَسِيَه غَدَا وِر مِيَا لَر تَا كَم طَبِيْعَتِ حَسْتَلَفِ مَرُ سُوْر مَعَا مَسْغُولِ اَوْلَا غَدَا مَعْنِ
 اَلْمِيَا دَاخِي رُوَا دَكَل دَر نُو بِي تِ كُوْنِ حَمَامِ لَر مَكِ اَلْبَسَةِ اَلْاَسْتِمَا كَرُو دَ غَطَا بُوْرُ
 دُوْنَا زِيَا حَامِكُنْ سَانِ صِفَتِ بُو دَرَم لَحِيْفِ مَادِي دَرِنْ دُو كِ بُو سَمَا نَكِ
 مَادَسِ غَلِي طَرِ جِي حَمَامِ سَبِي لَه لَحِيْفِ كَسَا بَا قِي سِي زِيَا دَا وِر غَلِي طَرِ اَبِ كِي
 دَشُوَارِ اَلْمَعْدِ بُو مَقِي تِ حَسْتَلَفِ اَرِنَا رِ بُو سَمَا دَهْ زُوَا اَوْلَا نِ اِرْقِ اِرْقِ بُو لَكَلَرِ
 مَعْدَلِ اَوْ مَعْدَلِ تَا كَم دَرِ بُو لَرِ اَجَلِه مَادَهْ سُوْتِ اَوْلَا بُو سَمَا دَهْ بُو نَدِي اِسْتِعْمَالِ

انمکدن زاندا و نینیا مادنگد نینک علامت ظاهر اولنج حتی ظاهر الساسو دای اسهال
 دوا و درگ اشبو مطبوخ کن صفت بودر اون درم کبابی هلیله اون درم قار هلیله بیس
 بلیج بین درم ایلج کم خانه ادک چکد کی چغش خراسان اون درم یکم درم بیس درم
 سنا و مکی درم افسنیش روم درت درم سوز دل درت درم با درم جنو بدو رخ
 درت درم اونش بسفاج بیس درم سوسان درم اوج درم استغوض و دوش
 جیحون اوج رطل سوبله بیس لر بر رطل فالنج رطل نوز اون درم درم درم بریز
 کیسینه پدی درم افریسی اقیموت قویال اول باقی قان بر رطل اول کیسی بر فالر
 داجی اون اندر لر بی ساعت صبر اول اندن صکر اقیموت اصلیا لر ابو بندن
 صکر صوبندون اون اوقیده وزن سوز لر اوقیده قرق درم درم بر منقل صکر
 استغوطی بو حن درم نفی روز قان خربق ال دنگل تمشق و کلهش اول بر فالر
 اول سوز لن سوبی اچلر لیلقله نافعه سنک دوا ی استعمال اند کل توبتک کون
 انجی کونین اولاجن بودوا ی استعمال انسک روا بودر کم نوبدن مکن خستیم بر
 منقل وزن غاف قرض اول وقیم شکر سوبه تلمش سوز ککینما جن نوبت کون اولسا
 سوز ککین و لر کم اول سوز ککین تری اصلمش اولا دورق اوله دافی قینمش اول
 نام قینمش استیا زیا خلک نوبت وقتند حرکت ادر سما حارست الی ادر
 شهولله استغراض اولر معنی خلکدن فارغ اولنر اسانلله بو سوما استه روا بودر
 کم ماده بشد کدن مکن نه پد کوندا اشبو مکر دوا ی استعمال اده کم صفت بودر
 پدی درم هندی هلیله پدی درم کبابی هلیله اوج درم بسفاج اوج درم اقیموت
 جیح تمشق دوکار بر درم وزن اول مقدار جیلیما ی شکر قاندر بدن مکن

این صواچا بو شربت نوبت کوننگر غذا سندن اولاجن بو سوما نکر مدت انون الساس
 قشاش بیسک انار ظاهر الساس روا سی بودر کم نوز مجون درم مجون و زرلر قاسن
 مجون کی قاسن جت کی هر اوج کونده نخی منقادن بر درم اولدجه یا خود بریان
 نفلل مجون و زرلر صفت بودر کم درم ان نفلل یکم درم قان نفلل یکم درم دار
 نفلل یکم درم بلسان بدق اون درم وزن بر درم خلیل بر درم کرسیم بر درم
 یلیخ بر درم سسالیونش بر درم اسارون بر درم راست سنبل درت درم سما
 درت درم جیح تمشق دوکار کینکی انمش بالله یوغزلر پنه اچلین بر هفتان بر
 کز منور و بیوس مجی نندن و لر یا تریاق و زرلر حاجت مقدار یکم داجی خستیک
 طبیعت حمل اندکی مقدار جی خلک لطیف اچلون بو مجون بیج سوما سخلک بشد کدن
 منغعت اور بودر صفت اوج درم زنجبیل او درم قرق نفلل درت درم قاسن
 ناخته یلیخ نه برندن سکر درم سنبل اون درم فویج جیل اینسون بر بندن
 بیس درم جیح تمشق دوکار حریردن الیله کبول انمش بالله یوغزلر خلک بشد کدن
 استعمال اولر لما یق بودر کم بو مجون استعمال انمکدن حریر ادر خلک بشد کدن اولر
 زبر بو مجون خلک بشد کدن اولر جوق مضرب کونور برسی بودر کم اول مجون
 استغراض خلک قادر اولنما ز خام اولدغندن ادر داجی خلک اولدقدن ادر
 بیس بیلد الساس خلک حرکت ادر و اقدر ایو خلک قادر شد در اول ابو
 خلک کد جیحینه ددر بر بو نیکه سوما قوی اولد او لو اولد از اولر کم
 بو ماق بدندن الی پره دوشر الی سما کادرت اولد اگر اوج یه دوشیه
 اوج کادرت اولد داجی لایق بودر کم جی استی مزاجو کینیک بو مجون درم

حذر از داغی بلیک زمانند داغی یاز کوبند بومح نردن حذر اولد اگر ضرورت بو
 میچون که بر سینه محتاج قلبا آسانند سابقتمله شروع اده اشبو حالدا اکثر امره
 عافیت قرصک سبکچینله جانچینله استعمال اده اخی نوبت کون قتمقلق استعمال
 اده داغی سرکنکین کم سو یا ز بوزوا قیقولله قیننمن اولای ائی ورلر اما چن
 زمان قش زمان اولسا حسنتک بایش پرکن یا بش اولسا مزاج سوتق الس یا بش
 اولسا خلک داغی شیکله ابتداء انسه قایورمان بو اسی میچون نردن ورملک کن
 خستی سوتق نور غزالردن سفلیا لردا داغی سودا و غوج غذا لردن ساقلیا لرد
 داغی غلیظ جوملو غذا لردن ساقلیا لردا داغی زوای بودر اشبو شیا اسی علیه
 بشدکن صکر سوچ اچا اسکل المیا یک داغی الما از سونا رند لر قش اشبو
 شیا شیا سنه پشتمه بو شیا انسه لطیف ندر قن بلار ات کی چیلار ات کی ضرورت
 سوز و ای منتها سی وقتند داغی قوش قند ورلر بینن ورلر داغی نکم بولما
 بکوز وار شه نام حسنتک قوت خستلغه فار شو دور غذا بشغول المیا در لکن
 خوش ذوقا راحت اولا از حاکت اده نام طبیعت خستلغه مشغول اولا
 حرکت خستلغ مشغول المقدمع المیا داغی منا شیبودر بو شیا قه جکر
 خلایع عنایت اولنه ایزا جکر اختلاط طوعا جی بودر پیش عنایت اولنه
 نام خلک سوداوی قنجا سندیو اما طلاق بو خلطک مؤدندر بو اکیسنه عنایت
 کوردر نام ضعیف المیا لرد یا خود بو اکیسنه سدر حادرت اولای یا خود اکی غلیظ
 اولا خستید زرشک قوشن و عافیت قوشن سرکنکینله حسنتک ازنا سندن
 واخردن کا قه بشدکن صکر اما ابتدا سندن سرکنکین غایتد موافقدر

اون بینه بویاب دایم اولان سنا دوا سندن در دام اولان سنا اوزون اولر اولما
 دشوار اولر خصوصاً کوزن یا قش حادرت اولای چن بو شیا معیر بلعدن دغسا بو
 شیا نگر علاج اریق سنا لرد علی جکیدر یعنی حاررت سندن لر مادس استغراخ اولر
 لایق بودر بو شیا دمه خلک بلغی استغراخ انما عنایت اکثر اولا اول لایق اولان
 تدبیر بو شیا انسه اول حادرت اولدغ وقتد ای وقید سرکنکین کاز سونا قلمش اولا
 ائی ورلر قش اوج کون چکسا یدی درسم وزن چلچین کم سکر دن اولای ائی ورلر
 بقدن صکر اوج ساعت کچیک ای وقید سرکنکین از سنه فار شمش اولا اگر
 ایستی قولو الس سیدک بویش الس خسته بولطه شو سانه لایق بودر سخی
 وقتند بیش درسم چلچین ورلر قش کون دغسه قرق درسم وزن ارام سوزی ورلر
 رازایانه نجه رازایانه دب قبله قیننمن اولای چن بندن صکر درن ساعت چکسا
 ای وقید سوتق سوبله سرکنکین ورلر کن لایق بودر ازیا سونین وردک فونبندن
 الت ساعت اوکدرن اولا بار درن ساعتت اکیسک المیا نام نوبت حاضر الت
 وقتن اریا سوزی ان کن موده خال اولا اندرت برچ کون بون اده حاررت
 دوکینجه چن بو شیا انسنده حاررت نیز ک الما سا اریا سوزی ورمیا لرد
 سرکنکین ورلر چلچین ورلر ناما دنگر بشکر علامت ظاهر اولمجه خذاسی
 ضرورت یا زوای یا اسفالمج سرطه و دار چینی اگر زمان یاز کون الس
 سرطه زیت کم شکرله تا تغایله طرخونه کرویال کم اینسون کب اونر زور
 سنه ورلر اگر حسنتک قوت ضعیف السا دواج ات چیلار ات چن یا
 سوکل یا قلبا بولونه دار چینله چن بشکر علامت قاعه الس لایق

بود که بلغم اسهال ادرار و یلک بفضله اسهال ادرار تری بود که غاریقون کی و چوت نجلی
 بلغم اسهال ادرار دو آنک صفت بود بر درم تری غاریقون در درم دایق بر
 درم چوت تخم ایارج فیض درت دایق غندستان طوز اک دایق جمیع تمسک
 دو کله یوسف ادرار کلدن قوز دگر حرق ایجن سولیه نافع در مسهل
 آخر صفت بود ادرار تری چوت تخم ایارج می برندن بر درم وزن درت دایق
 غاریقون نفی دوزاک دایق کوفس تخم اینست می برندن بر دایق بوجی
 جمیع تمسک دو کله الیک سولیه یوسف ادرار کلدن قوز دگر حرق
 ایارج در چینه ای سولیه ایگی نافع در می هفتاد بد دفع بود و ای استعمال لوسن
 هفتاد از تاشند ستر کنکین اچا تو ساندن صکن اسن صو برر طوز بر قار بود و
 بلغم قمع لوز لطیف لوز بلغم چقا مفا آسان لوز اگر نوبت وقتند استعمال
 استگ غایت ابو اولاد آخی رو ای بود که اسهول ستماده سیدک یور در چی نسف
 استعمال ادرار و قناره کوفس نجلی یا ش رانیا کی تر بند لوز بون اوویه باخو
 مطبوع اصول اچکدن صکن بود ای جلیجین اچکدن صکن اولایا حوق
 اول سیدک یور در چی سنسار جلیجین اچکدن اصلیا لوز دایق سوز لوز بونک بیان
 بود در دایان دینک فابن و کرفس دینک فابن و دایق تخلین و اینست و حاشا
 الا که برندن حاجت معدا رخ سو اچند ایو پیش لوز دایق سوز لوز بونک اچند
 جلیجین اصلیا لوز دایق الا که اسحقلا بر دایق مطبوع کم جلیجینله استعمال اولر
 صفت بود در دایان کوفس شوسن می برندر دیند اون در مین
 حشیش غافق و حاشا و افستین می برندن یدی در مین شلخ

در ای سولیه

کونیکر اندر و باد و زرد می برندن درت درم سلیج و منصلکی و سنبل مطب می
 برندن بر درم دایق بوجی درم کابلی هلیل فار هلیل صا هلیل می برندن پیش درم
 خدا ساه از م چکر دک جقس کرم درم جمیع سینور لوز بینهوز بر درم سولیه
 یوز طغسان بیتی درم فالج می کون یوز التمس درم الا که یدی درم شکر جلیجین اچر
 غایت نافع در چی انبوسنما کرم درت اوز سا و ای بود که معده نکر اغزن بر درم
 ادرار لادن کولله و سیکله راملطه راملک مازله ناز فابله صغی غولیه راجله بالله دوزر
 لر یا قو دوزر لر ادرار زبرامعونک اغز بو شتاده ضعیف اولر بلغم سیندن تخم
 معده ضعیف اولر بلغم جوفوق حاصل اولر بوکن یا قودن منعقد یا قو صفت بود
 ایوشک بعضی ایو یا ش خر مله زعفرانله مسیله دوزر لر بعضی مازله بلجله دوزر لر
 اوج درم لادن اک درم لادن قیرش حریر سندن چکی اوت از رنه دوش قزل
 کول قصبت درین می برندن بیتی درم زعفران بر درم جمیع تمسک دو کله
 حریردن الیک یوغرله شوسن شرا بله یا موز نجوش سولیه و زسمه سولیه دایق
 نیکر لوز سنسار سولیه معده اغزن قوت و ز بلغم لطیف الیک سنسار و رندر کل قصبکی
 اگر غافق قرض سب و رسک ستر کنکین غایت موافق ابو اولاد اگر بلغم جوق اقس
 فارورس اقس الس ستر کنکین باللو اولان قن قن مسک چکرده سده اولاد
 دیومزاج سولیا دیو لایق بودر افستین قرض و ز لوز دایق لوز قرض و ز لوز
 و منعقد کن سر الماء معنی جوق سوا اچکدن منع لوز حوض صا قاره سوسن سو
 ورمبا لر زبرامعونک سوزر چکر شودر بلغم از نوزر کم بو شتاده نکر دایق
 بلغم دایق کوز سکر بو شتاده اوزن اقس سوزر که اقس الس قرض وقت الس

انار سوبله شکره يا جلابه يا اترنج سوي سكره بوجورق شراب و رولر اولر قيف
 بدن صكره ان ساعت كجا اريجاو و رولر فرق درهم اون درهم بزمق شگر
 جن بدن صكره درن ساعت كجا اون من درهم سايا سكر كلسر سوتوق سوبله و رولر
 ركسي بزر قوتون لعاب ايو چكره ك لعاب جلابه انار سوبله و رولر دافي يانا
 ايويا غايند منفع اولر اكر اشبو شراب ازر نه ياتسا غايند منفع اولر
 بو شراب صفت بوزر انوز دانه دلو بيك ارك بكم درهم نموشده جمع اوج
 رطل سوبله بشورلر رطل فرق درهم رولر تا بوز بوجن رطل فالنجم ازر نه
 مياخوس انار سوين بوجن رطل بوجن رطل اكن اترنج سوي بر فال معتدل
 او دله بشورلر يارس قايچ اندن صكره بر رطل بزمق شگر ربع رطل كل سوي
 و صلي قيندر كو بكن الاله او دن اندر لر سوز لر تنا اول ادره اوجم اون
 بيش درم مدين بكم درهم وارنجم ان درهم تشق دكلمش بقله خله اكر حاديت تظلو
 قوناو السا خستك شوسالغ قات السا رواس بوزر كم بزر بوجن بزر قوتونا
 لعاب و رولر بوجن درهم جبا سيرا دافي ارك حسته ضعيف اولسا ياخون ساغليدن
 جوق يلكا عادت دسا ماخو كند زن ال دفعه بيك يرد السا روا بودر كم اكر كرن
 كند زن جو و و رولر اكر خستك نفس بومد كور لردن بر نه ميل امسا لايق بو در كند زن
 ازنن قور انك تشق دو كلمش شكره سوتوق سوبله و اريپا قاور دله يا بقداي قاور دله
 كم بولمش استسويله جلوزر سكره و رولر اكر سوسا بوين سرك زيت خيار
 شنجي رنجم اچله يا دم باغ بزمق شگر ازر نه فارسا چا رنجم بونلر بزر سمنلر
 وار و رولر اكر خستلق اولر خورن كوندن يا اون يده كوندن دكلمش خستلق السا

۶۶

لايق بو در بوج خستك استنه كون طعم دن الكدن بديان انار سوي و رولر يا اشبو
 و صفت اندكوز شراب و رولر خيار سوبله قار پوز سوبله كون طغد قندن صكره
 اريجاو و رولر سكره ادر بخور و غي سلقتن سايا سكر كلسين و رولر سوتوق سوبله
 ادر خدا و رولر مزون و صفت اندكوز بقولر له در ليش خوزق سوبله يا غير سلم خصوصاً
 جن قوت ضعيف السا خستك عادت كند زن ان دفعه نكل اولسا اما سول خستلق
 كم بوجن زماندن ارتقن دو كنه لايق بو در كم غذا بومد كور دن انر اولادافي قوزون
 اولر ايوق بوزه ايوق موضعن ذكر اولمان غذا لودن لايق بو در كم بونكلمه طبيعت
 تخف اولر اكر طبيعت قور السا خيار شنبه بولله تر كلسينا نموشده حاجت قدر بزمق شگر
 شراب بنفسه اچن اخلطش فان ارك سوي و رولر اكر اكل اكل اكل انر سا شان
 دور لر من خطيدن و قزل سكر دن بديان تر كلسين الاله سا شان دور لر كتوره اكر
 طبيعت بونسلر له اجابت امسا تشق حقه اولر سكر دن شير لغون مريدن
 يا ايار كلسين اريادن و قور بنفسدن يا زير اغندن و سبنا لرت نيفتم
 باغندن و قزل سكر دن ياز يير اچ سوي و شير لغون باغندن و مريدن حاجت نكل
 بگور نشندن روا دكلدر خسته جواو و رولر جن طبيعت خستك بغلور
 اولر انكر كم طبيعت تشدر لر ريدا اكر طبيعت تشا مدن جواو و رولر سكر سيار و رولر
 ازر نه زخت اولر تخليلن جن حسته فان المفا محتاج السا فان المزدن
 الكت جواو و رولر مناشيد كلدر بينه الخليلن ارك حسته اچن اعضا لولر
 اغر بسا روا دكلدر خسته جواو و رولر انكر كم انوس ساكن اولر اچن دل اريسا
 يا قار السا سللر دن كسان بيلر كم بزر قوتون لعاب نبا دام يا غنم

دولوم

بیتن سکر اصل منس اولاً سبلر اکرسو سلاله قات الس بزرقا طوت لغاب قتلو
 بادلم باخو حطاب وزلو نوبان المنس قابع سوی وزلر بزرجک انار سوبله قار پوز
 سوبله اما جی دایم اولان شتا صفا منغیر المغذت الس بیز لکر استیلر قوتلو
 الک روا بودر کم اسین سوبیدر کمکن و سوغعلت هما امکان معالجہ اولر بزرا
 بتدیس بو شتا ده استعمال اولان تدیس لرن قن موافقتد اگر ما ذکر بنیس و نجران
 کج الس بو اظلمکن ضرر امان قین بو تدیرده قصور الس بو سلسلر خشیه
 مخاطرس واز در بو سبدن اثر روا بودر خشیه کند زک اولدن بزبان
 المنس قابع سوی وزلر اتوز دریم اون دریم جلابله یاریم دریم جلابیر له
 جن استی قوتلو اما غله سوسالو الس قات غصلو الس مکور صبح سوبله
 کافور قوس وزلر بو لکر ارجح از جن جو او وزلر انار سوبله او یغو وقتند جبار
 سوی فاد پوز سوی بوز جلابله یا شراب خشیخا شله سیدی ذکر اندکوز شرابله
 بوجن دریم جلابیر بر دریم بقله تخم بر دریم جیاد تخم ایج بوجن دریم قابع تخم وزلر
 بو لکر کفن باز کونند یا کوز کونند قار له سو دکر معیدی جکر سو دکر کسان
 بزله کم قیر طوق اصل منس اولام اول قیر طوکسان خندت کیشخ خندت بقلد
 کحل سوبیدت کم اق موبله اولر منس اولام اول موم یا غله از منس اولان بنسینم
 یا غندت از جن سوجدن اوسن سر کله یاز کونند قیر طوی سو دکر اگر قوس
 کون الس قیر و طی از جن ایچی اولالایق بودر اگر زمان یاز الس یا کوز قوقلد
 ویاس بنسینم و صندل و کلر یایع سوی و کافور قوقلد اولر قرح پر سوق اول
 اکتا بزیزده اولام کم نمال بله استمکند بزینش و اما سول بزیزده اولام سونش

درین اولام

اولا نمال سیدر ایچ دوقوز اولام سوکد کول المیچی ایویا ایچی دوشنلش اولاجور
 طاش جانجی قویار و سوغار له سوسن سوغویار اول سوبیا طاش بز قالر تا کم
 خسته حریص اولام و داعی روا بودر کم خستی از نالر جن حسندر پر سوق الس داعی در کین
 خونت ادر سوق هوا بوزین دوقوز تا کم طبعندن در شرح این سوبیا کوکس
 اچندک بیزی اچندکی حاررت عزیز قوتلو اول اول ازت فاکر المیا تا کم بدت اچندک
 حاررت مجوس اولام داعی روا دکلر خستی خویق سوزله اچندک رومنز لیدن یا قوتنشیدن
 چاغر مغله بو تدیر له خستلق منتهی استیج تدیس اکلدن زایل المیا لرن حرات و
 وقت حاضر اولجہ بو وقتن غدا سن غایده لطیف ادر جلاب و زکر انار سوی
 و زکر بنفسه شراب و زکر نجران تمام اولجہ خستلق اشعا اولجہ روا بودر کم
 نظر اولنه اگر بلر سکن کم نجران در له اولر شلسوز خستی سوق یردن چقار لر قات
 سوق از یر اللر و اگر لکر سکر نجران نوع آقر له الس خستی یردن قویا لرن جن
 نجران تمام الس و خستلق ایجن الس خشیه ایدق بزق ذکر اندکوز تدیر اولر
 یخی بد قند خستلقن بعینه قالسا ازلب کتسا طمر لرون اخلاطدن سسته قالسا
 محتاج الس اول اخلاط لطیف ادب از مالا ایق بودر کم خشیه کاشی سوی و زکر
 داعی اکسوتن سوی یعنی دکن سر ما شیخ سوی قیند لکر بو کون الاله مز بیدن
 یکرم دریم بر بوجن وقیه سر کلبکین بزور بله اوج کون یا پیش کون بو تدیر اول
 باقی قان غلیظ خلط لریط ادر چماجن یردن سوزر چقارز جکر صلح کتوزر
 رسیدن یوردن داعی بو لکر جوق منغوت و ادر ایق سنا لرون و اگر طبیعت جلال
 قور الس لایق بودر کم زرد الو اصل منس و زکر بود داعی بدن ادر در باه اخلاط

کاره ی چنانچه از آن سائله مذکور اصلمانگ صفت بود درم حانه اگر کم دانست
 اوز دانه سبستان چکر ذکی چغیر خراسان از م یکم درم یکم درم هر هذین قزل
 کول یکم درم بنفشه رخانی درم سنا مکی پدی درم شاه ترا اوز درم کاشن
 تخم کتون تخم میز بندت درم درم زاربان تخم ال درم تخم ال درم صاب
 هلیله اوز نس درم ال رطل رطل روز اوز درم درم از رنه سو دو کله ازج
 قیندر اوز بویک بز قات قویالو کند زن کند قویالو اجن بر قیت اوز قویالو
 اوج کندن صکن مز کونند درن وقیه الال بر وقیه سر کنگینیا و بر وقیه شراب
 بنفشه و رله و لایق بود بو خستلق اشته بو تیدر اوله خدر انکم اونا خطا
 ایما سن بو خستلق اونا خطا کجوق ضرر وار زر خطا خدا و او وقتید الماغله
 اولد اما ازون خستلق از خطا کجوق الماز الالم کم اول از خطا کج
 از رنه مذکورعت اوله اولید بخجی یا بس سر کین فارشی سنا دوا سندن در
 مرتب سنا دوا سی لایق بود کم یا کوز سنا کوز دوا سندن اولا بو کج بیان بود کم نظر اوله
 اشبو سنا حاله ابو نمیدله تمیز اوله صرسله کن صناعیله حدس اوله طن اوله
 بو نکله بیلنه کم اشبو سنا ال خلطدن مرکبدر ما اوج خلطدن مرکبدر یا خوف
 اگر دن حدت جنی ال خلطدن کرب اولسا نغز اوله کور لکم ایسی بریدله قار خنجر
 یا جو ایندودر مری بریدن بریدمدت جنی حال بورسه کور لکم ال سنا قوتش
 برابر اولا یا برسی آخردن قوتلو اولایا خطر از نوعوزق اولا و اگر ایسی بر اوز
 الک احتیاج اولد ایسنگر علا جند مری برید موافق غذای دوا ی برابر قار خنجر
 دافی و زر اگر برسی قویرف برندن قوی اولان سنا کد علاج دوا سی ارتق

بید

کلی

کرک ضعیف اولان سنا کد دوا سی از رن اولا اگر بو ای سنا کد بر سبنا کد خطرات
 اولد بر بندت و اجبدر کم اول قات خطر نو سنا ما علاج اوله نام خسته امین اولنا
 سینه بو جلا پت ایوق قار شق سنا لوبویاس از رنه عمل اولد زید امر کب سنا لک
 عدد سغیش چوقدر ترکیب درنو در نو در ارتق اولد اسک اولد بس تمین دکل در
 مری سچون ترکیب خاص وضع ایمل یا کوز می بر چون بر کلام سیکل زید ایمل
 شرح ازون اولد کن لایق بود کم بو سنا لک علاج سروع اوزن کسی یا کوز
 سنا لک علاج جند غایت حکم عادت دغش کسی اولا مری یا کوز سنا لک صورت
 بله علاجی بله علی التفصیل قنی بو وجله یا کوز سنا ای بسا مین اولد غیر ترکیب
 ایوصا سله علاج اوج بو نکله سنا لک ای عرقن شطرنجدر اول ترکیبدر
 مواجب سنا بله عبت نایدن بو شطرنج ضعیف سنا در خطر لو در الا بو سنا ایسکر
 بدن حال الماز سنا دن زید مواجب سنا ایمل از رنه دایدت و دافی عبت مکرر
 اولد تو بیت کون سنا دشوار اولد قات اولد خوارت قوتلو اولد سیدی بو یا ندر
 بدن ایغر لقات زحمت از ریدن زید ال سنا بدن از رنه جمع اولددر جوق اولد
 اشبو سنا نک مال دوق اولد زید بدن قات زحمت اند کندن اوز و یا شلیغ
 فان قلد غنندت اوز جی بورسه اولسا اول امردن منا سنبودر جو او و رله او
 سکر له ابدن صکن اوج ساعدن صکن ستر کنگین و رله جلاب و رله نوبت
 اسفنا خطه کونن قبیله مرد مغلله غنیله دوزنیش سوز و اولد بر دغم زید باج و رله بود غم
 انار سویی و رله جنی نوبت خلیل اولد لایق بود کم بو سنا ایستنه بله و چلد اسفند باج
 یا زید باج یا انار سویی یا خورق سویی بر بیان و رله خدا و رله نوبت کون بغلی دکل

۴۵

صوت اضمحلال صغار جلا بله صوت سوله خیار تخم اجله شخیر تخم اجله و زرد
 اگر که سنگ استو سمان بدن قولو از قاق عارض الماز قوز لبق عارض الماز
 رایج بود در کم طبیعت بعض اوقات اسهال اولد و خیار شنبدرله عارضه بله بزرگتر
 تر بدله و بعض اوقات یسوق حقیله اسهال اولد السون سنگ تدریک استو
 سمانه بوال سمانه برسی ببندن اولسون اگر عت اولوسما قولو سمانه سا
 قاترقت السون سنگ قصدک استی عوارت سونیدر کچون السا صغایرت السون
 و مکدن ارتق السا قصدک اگر مؤا طب اولوسما یعنی دام ای قولو رک
 قاترقت السون سنگ قصدک السون خلط لطیف املک بلغم دس و مکدن
 و مکدن ارتق السا اگر ای قولو بداند السا سنگ قصدک السون اخلط
 معالجسند عدل اولد اگر استوسما او زاسه طبیعت مشاج طمانیر قرض و زرد کنگیله
 بله بوی کون و اگر که سکر حرارت قولو السا سیدک قول السا بنف انچه السا و نیز
 السا و مات السا بدن سمانه فورسا لایق بود در کم کا قوز قرض و زرد از حوض اریا
 سوی و زرد و ق سمان اولان اولان تدریک تدریک اولد هما امکن بدت سمان
 اولد اول سکر حوض ای ایقالموس لیفور سمان معالجسند در اما
 ایقالموس سول سمان در کم سمان لوکشی بر صال کندی هم استی هم صوت اذن بولا
 بو سمان یا بشوق شوجیا یا بکر بلغدن حاصل اولد حین بو سمان عارضه السا
 بلغدن اولان سمان تدریک تدریک اولان سمانه بلغدن تدریک تدریک اولان
 ماکون بده در کم خلجین و زرد ایوچینیا انک از حوض ایق سوز اولد حین
 صوت قاتر السا سیدک خام السا خلجین و سکر کنگیله یا بله قوز لر

تخلک

66

غدا سی بله اولان اسفند باج له با زیاده دوزمش اولان یا دار چینه کتونه کتونه اولان
 کدونا اینسون بکر اولد دوزمش اولان حین بد کون السا اسبود و اول و زرد کم
 صفت بود در در هم تدریک درت دنگ غاریقوت یارم در هم صبر اسفود لری حین
 و مکدن حیدر اولد الیل سکر کنگیله له یوسولر حیدر ایچلر بدت سکر استی صواجله
 حین بو اسهال اولد غذا دن کل قرض و زرد چینه بله حین معد سنده ضعف السا
 عت مزیدی داعی بله و زرد اگر معدر ضعف الماسا و کلن لکن معدر حرارت السا
 قرض و سکر کنگیله له ماز کون تمام قوی یاس از رنه الجوع سوز ک جوق اولد
 جامدن تامک لطیف خلط اولد غلیظ باقی قلا یا الجوع سوز مکله حین بدت معدن
 اولان اذن صکر بلغدن اولان سمان تدریک تدریک اولد پنه اجلین لایق بود در کم لیفور
 سمانه زهریر سمانه تدریک اولد زرد اسبوسما ک حوت غلیظ یا بشوق بلغدن
 اولد بو سیدن اترو بلغدن حاصل اولان سمان تدریک تدریک اولد داعی
 خلطک سیدک خام ای اعتبار ک تدریک اولد و اخلط خام السا لطیف اولد سکر
 تدریک اولد خلجین کب مضطکب و از یانه حله کد فس حله اینسون حله قینمش سکر
 و زرد پنه اجلین بال سکر کنگیله و زرد بعض وقتله افسندن قرض و زرد و داعی
 تاسن محرف و زرد بعض زمانه حاجت تدریک پنه اجلین قلا حوت و تریاق
 و زرد خلطک سیدک صکر اسفود از اولد مشهد دوا له کم مرکب اولان تدریک
 غاریقوتدن ایار حدن سیم حنطلدن حوت حدن داعی بدن غیر کم بلغم اسهال
 سکر دن اگر وقت مزاج یا سنی حله ایوچینیا بو کچن مشهد حده حلیله لایق حلیله
 مطبوخ له اسفود اولد حمام قولد بدت از رنه با بدله اکیلد مکله حیات

صکر

فوتجمله قنمش سوي بدن د وکلو او وولو بدن او وولو با بدله يو سائله قنمش با غله
 داغی قنمشو مکه دورق او غله قنمش با غله بدن اول يا قنمش باغ غايتا نا فوزر
 اول طغور حى باس **بش کوندا بر نوبت اولان يا التکوونک بر نوبت اولان**
 سنا علا چند در وقتک اولد بو سنا نکر صدق قيو سو دا و خلطدان اولد پس
 بونک تدبير نده احتياح اولد ي سول تدبير کم ربع سنا سن اولد ي خيل لطيف
 اولد سو دا ابراج سئبلله اسهال اولد غدا سن لصف اولد طعام قارشدر ميار
 بعض وقتد غافق و قن و رلو سر کنبليله يا جلبليله نوبت کون ازوج
 دونا داغی قنر لدر سر کنبليله کم اچند طغور قن ترب اصفين اولا يا داغی
 دورق سويلم و چند سدان هوزله و بالله داغی نکر بندر بکر وار سته ربه سنا سنک
 مدت ازون الیخ وقتد استعمال اولد ي کم حى باس **سنا از دجيم اولان**
 اعراض کم باش اغر سدر و غير سدر انک علا چند در سنا چوق مختلف سنا غرض
 اولد بعضی سنا يا مشا کلدرد دوا سندر مزاجند اسن غار باش سمعدن باش
 اغرس غرض اولسا سنا يا بونک علاج مینو سنا علاج باش اغرس علاج برور
 بعضی داغی بو در کم سنا يا خالدر طبيعتد بونک علاج سنا علا جنک خلاف در
 چند در اگر سويله اساکم بر نده علاج ادر چکر برسي ار سنا بو وقت لايح بودر کم
 نظر اولسا قنمش قوتلو اس غا لبرق اس انک دوا سنه قصد اولنا يا چوق غنايت
 غالب دوا سندر اولسا اگر خستلق قوتلو اس خطر عظيم اس سندر قصدک
 خستلق علا چند اولسا کن غرض اولد دوا سندر داغی غافل الما سن اگر
 غرض اولد قوتلو اس قن قنات اس سندر غنايتک عرض دوا سندر اولا

دواس

کن غافل الما سنا خستلق دوا سندر داغی بونک سنا بو در کم قن کشيد قان
 غلب سندر اولان سنا اس بونک دواس قان المقدر کن بونک بله معد سداغی
 خست اس سنا حله الما غله با طعام فاسد الما غله معدده معد سنا سنجق عارض الرو کولر
 دنکر عارض اولد بوندن اندو قوت ضعيف اولد بونقن رواس بودر کم اولان
 الما لدر زيرا اول اگر قان اس بو خستق قوت ضعيف زيا قه اولد قان جفا غله
 حرارت غريزي اسکر اولد ناقص اولد کن اولا معديا معاجه اولد قوتلدر لدر معدنکر
 حال اولکي بون اولا اندن کن قان الالدر مینه اخلين بد مبال داغی قن کشيد
 بين سنا اس داغی عقل نکر عارض اسنا ين مضطر اولودن بو حال خستيه سنا
 تا کم غذا اولا داغی اسن الیخ سنا و رله جان اولي قوت اسلا ديو قن قوتن اگر
 سنا سنا اي از نور سنا کن عذر نکر ضرر از قدر بوقياس از نده سنا لدر سنا يا
 تابع اولان اغر افلر وايوق خستلق عارض اولان سندر معالج اولد سنا يا عارض اولان
 چوقدر مختلفدر بعضی در ملکر بعضی باش اغر سدر بعضی اغر سدر لغدر بعضی
 اسور کدر بعضی اغر سدر بعضی ثبوت طعام ضا فاسد المقدر بعضی طبيعت
 الموق در بعضی سبعت قور المقدر بعضی سمعدن بعضی عور کلدرد بعضی قدرن کجا
 در ملکر اما در مکر دواس از اسن صوا چور انلو عصبه بلدر کن صار لدر اغلر
 البن اولد و آيا سندر او وولر البن آياغن اسن سوا چند صوقار ادر اولد
 اگر در مکر حريم اس دوا بو در کم بدن چوق الله اولد معتدل حى جمع بدن
 واعضار نه از زماند الله بين اولد و سنجق حاشا بله فوتجمله با بدله قنمش
 ياغ در نکر اگر سنا بلعدن اس سونق قوتلو اس لايح بودر کم مد نور باغ

تغذت جند باد ستورین قدر و ز طاساق و غاریتوت مهر پندن براد جوق بو قالو
 بی وقت لاجت بر در بختدات متعال و ارجح خسته اچر ساله یا پیش بلعدن حادتن
 اولان در میا منعت اده استغار شهبوسوزینه الخلیلین بالله فوج نری یعنی سوزا پیوز
 سوزن اچر ساله نافع اولاید اما باش اغرس کم شمایله حاصل اولان اکر دوا سلیس
 از رنه کل سوی سوجی بر کس کل باغ دو کله اوج جز کل سوی اولان بر جز سول اولان
 اکر جز کل باغ اولان و اکر بو نکلله بله نکلله سوی یا چار سوی عالم سوی دو کله
 غایتک استلار منعت اده و اکر بو کور نکلله بله بر پان صدل و کل و بنفشه و نیلوف
 قانسلا غایتک ایو اولانینه الخلیلین اکر باس از رنه یا سن بنفشه قوسالار ایدر
 اکر باس اغریس بو نکلله ساکن اولدسا ایوز و اولان بر داتی اقیوت بر دریم اریا
 اون بر دریم خیم اشیاق ما مینا اکر دریم خناس قاب اکر دریم جیحین تمسق
 دو کله نادل سویله باقله سویله بر زجک سوجیدن دمس سر کله یوغزلو باسند باق
 ادرلر قایت یا غله دوزلمش نیلوفریاغ در نکر بر ننه نایس نیلوفریاغ بنفشه قوقولدر
 اطرافن تعلیلر ایو اولد خسته اریا سوی و رلر کایا خوش انار سویله اکر و بلسک
 کم معدن اچر نسنه و از نخار دماغ چقر خسته سر کلبلیز ایت سوورمک لدر
 خسته قوسمغا امر ادرلر معدن ادرلر ادرجه سراج قوزق شراب
 و رلر موهندی شراب و رلر انار سوی و رلر داغی بو لیبغا و لسنار و رلر
 کوم بریحی با ستمایله السورک و اغسورک السانک
 مفا جینسندر اما ستمایله جن السورک السانک اریا سوی اچنه غتاب سبتان
 قازغش دوزلمش سوسان جب بر قالر ببنسورلر اریا سویله جن خسته اچر

ایندک

اسد سکر اچنه بنفشه مر یا اصلیا لیر با شراب بنفشه دو کله ایو اچر دک لعیاب
 و بذر قاقوت لعیاب و رلر بذر پاره بدمق سکرله دتلو با دام یا غله داغی کیک
 سونیدن دوزلمش سوزو و رلر یا خوز قوز با اولم تمسق دکلمه اولان دت
 دوزلمش سکرله دتلو با دام یا غله حیر و رلر مزورن اسنانا خ سوزواس
 غذا و رلر با ستمق سوزواس غذا و رلر قطفله ابلجمله دتلو با دام یا غله اشبو
 سفوندن و رلر صفت بودر قایت چکر دک اچ درت دریم جیار تخم تخیار تخم
 مهر پندن درت دریم کباب سیر صغ عربی نسا شسته کینا مهر پندن بدریم ایو بو جی؟
 چکر دک اچ اکر دریم جیحین تمسق دو کله حوریدن الا لیلر اکر دریم وزن جلد بله یا
 اول مقدار بازمق سکرله اچر لاما اغسورق کم غاریض اولر شتا یا جن حدت
 جکسا باس طدرلر قوت ضعیف اولر بدن حرکت ایدر لرا از اولر قان بوشا ندر لاین
 بو در کم منع اولر کوز او ماعله بون الب او ماعله اکر او ماعله قات نفس دماغله
 اطرافن جمیع بدن او ماعله یا سن طبیعت لوباعلرله بنفشه یا غلی خصوصاً سنین اوز
 اچتی بنفشه یاغ دو کله قولاعنه السس چورنه اسن بیزله یا یولده یا قواد لدر دوزندن
 توزدن ساقندر و اما جن اغسورخ دوتلسا داغی سن دلسک کینور مک
 دلسک بو زنه کاغذن قیلله سوق بو نین یوقار اوزد بو زنه کوشن
 طرضه دوتا اغسورق کلویه کمال کوم اکی با ستمایله طعام اشنا سر
 کتمک دوا سن ددر انا غذا شوت ستمایله ساقط السان سن اول اشتهای او ایدر
 ایو قوقلو غذا یله سوزده بریان المین بلج کبی کم از رنه تخم کیدر لرا داغی جسنر
 یوزن ایدر ایو قوقلو قازد قوقللا لرا اسی انمک کم ایو اشلمش اولان ای

قولدر

وچنان شراب قو قلدلر قو قلدلر قو قلدلر بيشك سوين سور دورلر باقيسن
 دشر برقدلر خستك بدن او اولر ايو قو قلو ياغله يا غلله معدنك اغزنه
 دامك صندل اما ايو صوين طلع سوين سوكله باغن اين پير در نلر دور
 بو خسته او تدخين كسي سوك كسي وزيه چاين تيزجك بو خستك سوزن دورلر
 بوغذاي اشها ساقه الموق تمارن تجيد اولر زيرا غذا بكم قوت ضعيف اولر
 و بوزار و اگر خستگفت قالقان كيشك طعام اشها س كيشا بو خستك قوت
 سكل اولر بيشق طبيعتا و سهيله بدن استغراج اولر داخ استعمال اولر ذكر
 اولر كور تدبير اولر قون اولر اولر سوكا تدره چمنلو يره اولر اولر اولر
 طعمه دت اولر انستين شراب اولر برياح يا عنصل سوكس اجر اولر
 بوندا اشكار منعت اولر اولر اولر لطيف قو قلو طعام اولر اين اشككي اين بريان
 بكي بلكي ما يا خوش بيشكي اولر سول غذا ي اولر كم ساغكن اين ارز اولر
 زوا بو طعام عرض اولر غذا ي سون ارز اولر طبيعت غذا طلب اولر ياردم اولر
 بكم او چي باس سمان حاصل اولر اوينو سوزد او سندن اتاچي
 سئيله ايو سوزون حاصل اولر لايق بودم خستيه ياش خستاش اولر سكر له
 شراب خستاش اجر اولر اريا سوين اولر خستاش نله قابيق باغ بنفشه يلر اچله
 قابيق جب كم ياش بنفشه مزه اولر اين اولر ياش بنفسي باشه يا قو اولر
 باشه قاب كيش يار كيش اريا يله قاب بو خستاش نله ياش بنفشه بايدي اچي كله قاب
 كم دشر بنش اولر قينش سوي دورلر بر اولر داخ بولنا بگزر سندر بوجن
 علاج سول وقت اولر كم ايو سوزون حوان علاقت اما چي حوان

عازف كم 3

سببند اولر ايو سوزون خستين و بيشك طبيعت بر نسيله مسغله ايمالر
 لايق دورلر كم خستك باشه سوز ياقين قويلر زيرا اولر كم ضرر عظيم حاصل اولر زيرا
 قوتون كم بنفشه ورم اولر بدن زير سوزد ما دي خستك قوي قوت وار چي باشه
 ما دي بسا شش و اگر خسته سبت عارض اولر معني هم سسه بكم و حر ك انكار بولر
 سبت علاج انكار باشه ذكر اولر كوز علاج اولر كم در حوض باجست سئيله طبيعت
 الماق قور الماق قتمق در اقمق در دولمق دوا سندر در اما چي صحت قور اولر سئيله
 شش بر خستين و مرقه هدي اولر ازم قور بنفشه كلر بدن حاجت مقرر اولر
 يا حود اولر لعوق اولر يا چيار سندر لعوق اولر يا خود غذا دن اولر دنو اولر قاب سوين
 جلابه يا سليا اولر يا شراب بنفشه بلاب سويلر اولر سكر له الكف اولر انا سويلر اولر الكف
 خسته سوما اچي دوا استعمال اولر حال بو السام طبيعتك حيس درت كوزن سئيله
 بنفشه طبيعتا و حقه استعمال اولر ياز سونيد و قزل سكر دن و سندر لعوق يا غندت و سندر
 دريش اولر يا خود سول حقه اولر كم بكم در هم يارلسن قاب كيش اريا ي اوج رطل سوي
 رطل يوز انوز در هم در قويا قيندر بر رطل قابي بكم در هم چار شش بولر اصيل اولر
 اولر داخ سوزلر داخ يدي در هم بنفشه ياغ بر قار اون در هم سوي بر قار غذا اولر
 بلاب مزورس با دام ياغله اسفيد ياغ اين اولر زينه مزيله اما چي سئيله طبيعت
 بنفشه سئيله حشيه اريا قو سوين اولر صمغ عربيله طين قير سله مرقه بدن در هم
 حال بولر اولر اولر سوز سرت خسته بنش اولر يا بولر اريا يا سليا ايو شراب
 اجر اولر زيباس سكر اب اجر اولر داخ بولر قوت و در كان سلمان خستت دورلر
 سغوف اولر بدن صمغ عربيله طين قير سله طب سكر بله زير باج مزورس

زنبيله نازد انطه غذا ورلد يا تخلف بديق يا قوز قلاغ سما قله يا قوز قله يا خانوت
 قوز قله دوزنوش اولاني ورلد يا قوز قله انك الم ابو صونين اصليلار داغي ورلد
 واکر اربا تاوج سوين اچما صايه الماسا طباشير قوز قله ابو اسراب له اچولر
 واکر طبيعت يمشاق لعن قانله طين ازمين سفوف يا کوزيا سفوف سفاق سويله
 و تخلف سويله ورلد واکر ستماليه قوشمق عارض الم اسراب زمان يعنى اناسراب
 کم نغاليه دوزنوش اولار پياش سوچس يا ايوا سوچس يا قوز قله سوچس
 ورلد الما قودن اچولر مايا خوش الما سوين اچولر قوشوق قابله معدسه ضد ليله
 کلى سويله الما سويله موزن سويله سوکد سويله موزن لاد نيله رامکله يا قوز اولر
 بو نطله بله نظر اولنه اگر الما تارب کندل بجران سبيله الما روا دکلدز
 کسکله کن قويا لر کده مادام کم خستک قوت عمل اد مجن حدن کچسا قوت
 مخير الما بودکر اندکوز طبيعت جس اولق استعمال اولر اما دوز قوق الما
 حدن کچا قوق ساق قالد يو واجد کيم خستک بدني مرس سويله مرس
 يا غله اولر دوزنر داغي کلسويله دوزنوش موش قوتيا دوزنر داغي نظر اولنه
 اگر خستک دوزنر يدان الما اول بزدن بر سوق يدانلر قرياز دوزنر اولر
 تا کم بدن قوتو الا دوزنر کم بسنجي ستماليه بله عقلم کيمک علا چند دز
 اما چن ستماليه غل کيمک عارض الما روا سيبو دز کم حدوتک سبيله نظر اولنه
 اگر صفرا معدة اغزنه دوزنر عارض اولر سايوزنه سوق سوا چاکر معدسي
 اغزن قازن اولر الب اياغن قات بغليا لر عصالله تا کم ماده اشاغايا
 انسون ديو اغزن بوزن دوزنر تا کم حرارت غريزيه اچر کتسون

ديو سوق سوق سوتانلش شراب اچولر سر ککيلين شراب اچولر داغي اسق
 سوا چکل انبو ستماده ناصعدر تا کم صفرا معدة اغزن دز اشاغايا قشما غله
 دشر چقا اگر قشوق عارض الما قازن کند لادن اند لايق بوزنر کچن دوا لر علاج
 اولر سر ککيلين لم اسق سودن ارنق قول صندل کافور قوق اولر رات
 اولر راحت اولق يرد نوزن داغي صومش جوق کل سوي ساچکر سرابله
 اصلينش انک ورلد اصغمان شام الماس شراب ورلد داغي ايوا سراب ورلد
 معدسه قبض اوج عصاره دوزنر ايوا سوي کي مرسن سوي کي باغ سوي
 سوي کي واکر قشوق ستماليه خلک يا رمن لغدن عارض الما لايق بو دز ستم
 نوبت وقتن بازسن بالدرن باغليار ايا قازن اللرن اولر ماده بدک اچدن
 دشر سته چليله طلا داغي شريف اعضا لر دن خيس اعضا لر کلا ايعودن منع اولر
 زير ايعونر شاندن بوزنر کما دي ايعونر بدک اچنه قويا حرارت غريزي
 ارنر غذا دن داغي منع اولر اچلين تا کم حرارت غريزيه مسغول الما
 ماده بشر مکن عاقل اولر داغي غذا له ابتلا زياده الب حرارت غريزيه سوين
 ديو اما چن نوبتک اولنده قشوق عارض الما طبيعت قور الدن سبيله لايق بوزنر
 کم ستم نوبتدن الكدن غذا ورلد نظر الدون صکن اگر قشوق لوق کم عارض
 الد صعب الما يعنى قات الما سوق سراب اصلينش انک ورلد اگر
 شراب زياده انسا ستماليه قوت حيواني داغي ارنو دزدن غذا ورلد
 الما سراب ورلد الما سوين ايوا سوين ورلد اللرن ايقارن باغليار
 اولر تا کم قاق المراف ميلاده داغي بدک دشر ستم ميله اده

انارو

واکثر عارض اولن قسمتی قویک الماسا لایق بودرکم خسته نو بدت اکدن
 اما از موض و ر لرا تا کم موده بونکله قوت بولا قوت حیوانی صقله اما چنی ستم
 بنساک داعی قسمتی عارض الماسا لایق بودر ایس شرابن اصفینس انگل و ر لرا تا کم
 نیز جگر اعضای کجا داعی اعضای با علیا لرا اعضا قوی المذنب منه لرا بونکله
 لایق بودرکم ستمانی قسمتی عارض اولان تدبیر اولو اما اوقق قسمتی لرا معالجین
 قلب عارض اولن علل ذکر اندکوز وقت ذکر ادوز زید اقسما داعی قلب خستلقد
 بر خستلقد ر م النبی سب دق ستماس معالجین در چو ستماس اگر بر جتر
 بنساکم ایس ارتسا قوی ارتسا بوزنگ رونقن ناز لغن کدر سا داعی ایزق علامتکم
 منصف موضعه ذکر فلسفه ظاهر الماسا لایق دلدر کم انک اقلما سنه صمغ اوله اما اول
 امر دکم خستنگ قوت وار اولو اعضا س داعی ات کسب اور اولاد بدت کجکل اولو ایس
 تمسقی اولو بعض اجه قات المیا داعی ایزق علامتکم مشهور ایزق ظاهر المیا بود وقت
 او کلین مکندر صلاح مکنند چن لایق اولان تدبیر اولو ستماس اولو ستماس تدبیر
 بو ستمایا باذ کونن سوتق شمال بیدر وقتو یرده او تر د لرا ستمایا یاقن ایزر
 یا خود درت یا نند سرچا جانتار سوتقو یا لرا قوشو اول سولر ناز لیر سوتق دتلو
 سولا سوتق زیمان لوله کولکی نیلوفز کی بنفسم کی الما از موض کجکل سوتق
 بیلن کی باخ مر سن بوض او جکی صند لکی کل سوتی کب کافوز کب تشق
 دوشک ازرده او بیدر خستی و اکرفش کون الماسا معواس مختدل یرده او تر د لرا
 خستی بر حینیتکی اولام خستنگ نوی ایزر میا خستی زخمستدن منع اولو کونند
 اجلندن سوتق لعدن اویقو سوتق لعدن جماعت منع اولو غص اولو ایس لرا

قاصد

قاصد لرا ماکون بر مق سکر لرا سوتق و ر لرا حاجت معقد رنج اریا سوتق بر کدر
 صکن جلاب و ر لرا ستراب خنخاس و ر لرا یا ستراب عتاب و ر لرا ال اوقیه قد
 سوتق سوتق و تلو الیج حوض قویا لرا اندن چقاد ر داعی بلع انت بد لرا
 یا کچ یا چاس کم در لیس اولو اسفیداج اسل بیز چون قبات بله اولو یا ماز لب
 یا اسفنا ناز لم بعض او قاتن حریم و ر لرا کم در لیس ایزر او ندن ایزر بعد او اولو
 سکر له با ذام یا غله بعض وقت اسفیداج اسفیداج اسفیداج اسفیداج اسفیداج اسفیداج
 ماعله قلیا الماس با سب ایزق و ر لرا یا خود با لایق بر بیان اولو در لرا سوتق یا لرا بعض
 وقت بید ساع تنلوج سوتق ندن در لیس ایزر و ر لرا غدا یرنه او اگر ستماس
 مایه الماسه کن میساق الماسا غدا یرنه صاعلمس سوتق و ر لرا خصوص اشک سوتق
 غایتن ایو در داعی نمبر شست یرده و ر لرا زید بو مو اقدر الخستلج خیار تخ
 ایزر شیخا تخم ایزر مارل د ب داعی کاسن د ب ایزر داعی نلم بونلر سنسار کولدر
 ایزر غذا اولو داعی غدا س کندر ده اک دفع غذا و ر لرا ایزر کدی معقد رجم
 اعضا س قبول اندک معقد رجم بمشدت دتلو اناد و ر لرا کینمش نبغی شفا نو و ر لرا
 کینمش ایوا و ر لرا یا س عتاب و ر لرا چوق و ر میا لرا انجیر و ر لرا کینمش ایزر
 مذموم دکلر چ معقد ر معقدل بیسا داعی موز و ر لرا حلوا اذن یا س خنخاس سکر له
 دو ر لان حلوا ی و ر لرا داعی یا س با ذمه ماد تلو قاتن کچر د ک اجلا یا جیار تخم ایزر داعی کم
 بنلر کزر سنسار له در لیس حلوا و ر لرا سوتق سوتق منع ایما لرا محس حاز یا پس
 یعنی ایس قوی غذا اولو ساقلیا لرا کل سنسار امور ازر نه صند لله کل سوتق
 اولیسن بیز قویا لرا یا خوف قیوم کل کل سوتق کل کل سوتق یا س کسفن

بکر

سویله حیعام سویله کول یاغله بنفسم یا علم دزلیس اولابو قیر و علی بریز در تار دانی
 کسینه آموز از رند قویالرمی باز کم بوین اس اولا کدر لر برینه سونق بز قویالرم
 برینه ایوبنفسم یاغ یاغبنا قله مرقی المن یاغ وینلوفری یاغ در تار واجنه قویالرم
 بوخستک کیماس سمنش کمان بزندن اولا اگر صند لله بو یا مین مین اولسا بو یا یار
 بو سنل نفسک اعضا کور قوتن زیاد ایلر بو تدبیر له رو بو در حق ستماسنه تدبیر اولر
 مادام که قبول عکصت معنی ارماع خلاصه طاهر الما زید بو تدبیر بوخستک حاله
 صالحه اوج صاخ اور اما سول کسی کم اول امر دن انده علامت ذبولدت نسنه
 طاهر اوله ستماسدانی اسطار اولا لایق بو در کم سونق هوادن سقلیا لاکم نزلر
 عارض اما سون دیو دای هر کون کونش دغز دن انده کافور قندرت بر قرصه
 و لر اناد سویله با قار پوز سویله یاغبن سویله یاخچار سویله قن کونش
 کفصا خشنا نله غنابله بشمش جو او و لر از رند دتلو با دام یاغبن یادتلو
 بی چکر دک یغین دو کلر بو منفک قن بدن صکر اوج ساعت کجسایر
 پان سراب خشنا سان سراب غناب یا جلات و لر دای نیلوفر له بنفسل
 قن قایله قشمن سوی بر حوض دو کلر اس الما یادتلو الما اوله دای بو حسی
 اول حوض قویالرم حاکم از نا اوند یا بر حواس معتدل یزده حمادن
 این او بقیما لودای مقل اولاجن بو قیما لودا در دو کلر بر قیما لود اول
 حوض معتدل او نور حوضدن چقاد لر بدن بنفست یاغبن در تار یاغبن
 یاغبن در تار اندن صکر بر بیز له سیللو از حق صبر اندر لر بدن صکر بلج
 انله اسنیداج اس با دام یاغله غذا و لر دای از شته و لر قن یا جملر

ط سویله

یا مار

یا مار تخم داخی کم بو طبع اولونسن وار سنه جی اندر دن صکر سینه الجی سول حوض قویالرم نزل
 اولند اندکلر کی داخی بو کین غذا نملو غذا و لر لجر و غذا و رسالو ایغو وقتند
 جلات و لر یاغتاب سراب و لر بز قنطون لعابله و ابو چکر دک لعابله
 دو کلش دتلو سو دره اصلمنش بقله تخم صغندس و لر بر در هم دتلو با دام یاغله
 داخی استعمال اولنه بو لکله طبیعت سونق یاغ ایزق او و لر سو دره قیر و طی بله
 استعمال اولر باغفور قوصصیت بو در قن چکر دک اچ قان چکر دک اچ خیار چکر دک
 اچ ابو چکر دک اچ هر بزندن پیش در هم بزل کول اچ جین اوج در هم صغ عربی و صندل
 و نشستنا و کینا هر بزندن ال در هم رب السوسن طابیر هر بزندن اوج در هم
 راز یاغ تخم بر در هم کافور یا زرم در هم یارم منفار وار نیم جمیع شش دو کلر
 بز قنطون لعابله بو غر لر قن انبو ستماله طبیعت شش اس ایزق و قن
 و لر لاشبو صغتلو اوج خشنا قن چکر دک اچ بقله تخم خیار تخم اچ شخار تخم
 اچ ابو چکر دک اچ هر بزندن الت در هم صغ عربی و طابیر قوز قولاج
 تخم طین قیر سی هر بزندن اوج در هم نشستنا ال در هم بزل کول اچ جین
 پیش در هم کافور بر در هم جمیع شش دو کلر بز قنطون لعابله بو غر لر
 تر صکر اولر هر قن بر منفار وزن الما سوی از مو سو سوی ابو سوی اچر لر
 سحرده قن کون طعنا از یا قان سو اچر لر کم اچر لر سینه جمله قنفس
 اولا ابو یا جملر له قنفس اول صغ عربی طین قیر سی بر فالر حاجت مقدر اچ
 تر صکر صغیت کم درق ستماسنه منقوت ادر قن ستماله انمال اولسا قن
 چکر دک اچت ال لر ابو چکر دک اچن شخار چکر دک اچ هر بزندن پیش در هم

۴۲۹

اق

لعین الرمی شامبلوط هر بدندن درت دریم قزل کول ارج ختم مرست نیم قز قوالغ
 نیم و کله با بر بدن اوج درم طبا شد صبح عری بر بدنت اکل درم جیحین بنسوق
 دو کله ایوا سوبله یوغوز قرض ادرله ای و قوی بر بدنت اولاد رب الاس اچر ل
 داعی سوز شو اچر ل سوز غدا س قاپ سوبلین مرد مکر اولاد مصبوخ اولاد
 یا قی سوبلین داز اولاد اما قی علامت ذبول یعنی ادریک علامت ظاهر السا اسطار
 الا بوغدر واکرم او کله قی تمک السا لایق بود دریم اشبو وصف اندکوز بدین
 لین تدبیر اولاد قرض کافور استعمال سوزده برز اشک سوزده و عورت سوزده
 ادرینه بر بیان قیض بر فالر کوبان الاله بو سوزل و قدریم بیتا نیز قوی الیاسا
 اندن صکر معتدل است لوز حوض قویا لر قیبت برده یا خامک ارنیا او بدنت
 قاپویا قی برده برز او تر ذالر اندن صکر چقار لرد داعی سوز دتلو سوبیا
 قویا لرد الکر زمان یا ز زمان السا الکر زمان قی زمان السا سوز اچر اولاد اندن
 صکر بدنت خالص بنفش یا غن الکر بقی چکر ذکله در نیش اولسا غابیند نافع
 اولاد اندن صکر بر بیان الکلیر سداب خنسانله ارنیا سوبی اچر لرد جی اوج
 ساعات کجا اکلدر حوض قویا لر سوبله کم اکن بنفشله نیلوفر لرد بقی
 قابل خنسان قابله قاپ سوبلین بار لیس ارنیا له باندیا کولده خطم نیم له انا
 کوچ خله داعی بو اکسنگ یا ز غلم مادل بر غله و حی عالم له قینتس اولاد
 بر باره الکیا لر داعی اندن چقار لرد داعی دادر لرد دتلو سوز سوبیا
 قات سوز الیاسا کم بدن اندن نیم یا خوف تندیا بدن صکر بدنت داعی
 چقار لرد بنفسر یا غلم نیلوفر یا غلم یا غلیا لر کیچکن کیدر لرد و یغز یالو

بدهات چیلارت غذا ودر لیا در ضراض بالیق و زردانی بند خیر اسان نلفله سکن
 غذا ودر لرد معدسین غذا ایله دادر زینیا غذا س بر مندر د اولاد کم نیز صضم اولاد
 نچن کند زک آخ السا معدسین غذا دن خال السا حسو استعمال اولاد کم بو مویف
 نافعدر بو حسو صفت بودر قاپ سوبلین ارنیا بکرم دریم اوق قاپ سوبلین قبله
 اون دریم قاپ سوبلین مرد مکر اوق خنسان مر بدنت دیدی دریم دتلو قاپ
 سوبلین با ذلم بیس دریم جیحین اوج رطلر سوبله پشور لرد رطلر نوز انوز
 دریم در لرد نام ارنیا ادرینه بقی سوبی دو کله اکلدر ایوا سوز لرد اندن صکر
 سوز لرد ادرینه کایا خوش انار سوبین دو کله دتلو با ذلم یا غنی دو کله حاجت
 متدیر نیم سید انکر اچر یاز چقار لرد بر فالر اندن درت و قیتمتدارن اچر لرد قی
 قوت دریم در لرد بر بیان صکر اولاد اندن حوض یا بغلغا قویا لر کند زک اولاد
 ندسه عمل اولد ساینه ایله ادر سز جی بدنت چقر سکر حال بو الیاسا کم معدر
 کعامدن خاله الیاسا جیم بکر سکا ایوا معدسیندن اشفا انسم ذکر ادر کوز
 لعابدن جلا بدن یا انار سوبی یا شراب خنسان ودر لرد نوقت کم ستم
 الیاسا لایق بودر کم خاتونکس سوزن امزور ارنیا سا غلدخ ووق اشکر
 سوزن ودر لرد واکر حرارت و ستم الیاسا اسطار سوز و زینیا لرد سوز ایدر
 ودر لرد کم بو ایدر لرد و صنف ایدر بر صنف ذکر ادر بدت کلسنه سوز
 طبعی لرد قوی اولاد لرد الکر بعض اوقاندر طبعیوت محبوب الیاسا جیاشکر
 تدجیبین یا ادر لرد نعوق ودر لرد یا خود یا بسفی ادرک یا قویس ادرک بنفسر
 شوا بنده ارنیا لرد داعی سوبی جیحین ودر لرد داعی کم بولک بکر ز ستم ودر لرد

طبیعت یسوق انکدن ساققل زرا طبیعت یسوق الماق بوخسندده یارمزور
 نوقنکم طبیعت یسوق السا سغوز طین و رلوز من شولبله داعی ارباقا فرد
 سوی و رلوز صبح غریبه داعی طین فیر سلیا یخوذ مشکلو طبا سید قرص و رلوز نقص ادرله
 زعفران سرب اسله اشبو قرص و رلوز زیرا غایتد تا فدر اشبو در صفت
 صبق چکر دراج چنار شینار تخم ارج مز بندن اوج در صبح غریب نشستا طین
 قریب مز بندن بز بوخج در زم بقله تخم درت در زم اق صدال بز زم زم طبا ندر
 موز قولان تخم شاقبلوط مز بندن اکل در زم کافور بوخج در زم محسن یسوق
 دو کلر بز قلمون لعلله یوغرله و قشقر ادرله ماز قرصی و منقال اول مز من
 سوچی اچور لوسوق سواجور حوجه غنایس اولاب سوبلیس موز مرکز
 اولاب محض صبوخ اولاب قاب سوبلیس طار اولاب صبوخ اسفند باخ اولاب اما
 چرخ علامت ذبول یعنی ارمک علامت طاهر اولاب اشکار الا بو فدر و ادرک
 اولاب مق حدت یسوق لایق بودر اچلیس ندایس اولاب اشبو و من اندوز
 ندایس منللو حوره قرص کافور استعمال اولاب اشکر سوزله یا عوزن سوزله کم ازره
 قرض بر قار کویون الا بو سوزل و قشدر کم شتا نیز قولو الماسا ادرن
 مکن ارجق ایون کم ازره دو کلش قور انکر بقالده یا موزوره کم قاب سوبلیس
 موزندر انکله بله ایوا یاره جقلر یسوزله ازره بز جکر یلده و ساقبلده
 و اکن و الیم قور یسوق ساچلو و اکر بوخسنداق ذبول حدت یسوق بندر
 قور بلع حکم السا رطوبت فی السا حیون نازک لک علاحر منقوت الماز
 اولاب ممال وجه قلماز لکن صبح طال ازره لایق بودر کم اشبو صافر

قوت سفلیا لوتانکم بز زمان در باقی قلا امدی بووقت عوزن سوزن و رلوز بندن
 انزرا لیدت ازره وقتده ساغلیس سوز باق ادرله الیمن السا اول حسی او
 نرغسق بز بوغلقد کم حوضه ساغلیس سوز قویا لره اشبو لره قی حقت بدت
 اشبنه هتلو سوز دهل بنفشلی نیلوفرله قنتمش اولانندن صکن بدت خالقه بنفش
 بلع ات دراج ات جیل ات کم دو کلش اولان ازره شامی الما پار جقلر ایوا پار جقلر
 بقالده ادرج سرب داعی دهلر غذا و رلوز بون و اکر در جینی برده عود پار جقلر
 داعی سوز و اسن اچور سالر یا اغلاق ات سون چقار سالر یا بلع ات سون
 چقار سالر الما ایوا سولیه ازره قور انکر بر قسار بو غذا حسنکر قوت
 بعض وجهله ساققل ات سوی اشبو صفتا چقار ات الا لر یغافجی شرح ادرله
 داس چکلر اچنه بر قار الینه یسوق او دیا قار قی سون سا لوز سا بز
 چانقا سوز لدرینه او د قویا لره چکلر هر بار کم سون سا لوز سا سوز لره استعمال
 ادرلر حسیه ایوق قولو کسسه کنوز لره ضد لکی کاسوی کین کافور کین ضد لک یا جقلر
 نسسوز لره یا جکر عود نسسوز لره یا کافور نسسوز لره کالکن ضد لکله کلسولیه کافورله
 بویا لره اندوز قی بز نخالره نیلوفر قول دو شایله یسوق سچکلر داعی سوزله دوسار
 او اکر یاز کون السا درت باق سوز سولو چقلر قویا لره اندوز بز بز یز اولان
 کم سوز ییلد دو قز اولان بعض وقتن یوزت سوبلیس قول سوی ساچلر اشبو
 ادرلر کم بو صالو الساقچق بو ندیسا الم یز الماز کم بدیجی باب
 ورم لره دوا شنن ذر اولان فلجویه ادرلوز ورم دوا شنن ذر اولان ذر
 اولان ورم کم کافلغوزی درلره انا اچور سببندت عارض اولان مادای دمووی

ندایس

ووظائف یعنی قان اوج ماد، عضو دکلر حر اچرک سبب واما دشرخ سبب
 عازین اولاد دشرخ سبب اولمکدر و طوقه عقدت جو احدثر حاجی بنار اکر
 نسندر اما سول ورم کم سبب بدن حادث اولد لایق بودر کم نظر اوله اکر
 بدن طوی الماسا دوا سی سول سنبلر له در کم بدن صالور در اسی سبب
 یا غله اسی سبب سولیه در لدر اریا اوله حله له دورق اوله حله
 یا قواد لا معادل باغیا لرا نام بوورم داغله اکر ورم من فالجوز غار جمع السا
 یا مان جمع السا شیشا چکلر قویما لرا دای ماوه انا دیوالا لرا کم بدن طوی
 اوله اکر بدن سولیا سبب بدن فایح ادر اسیو یا رمز حله لرا کم ورم واجب
 ایما قان الما غله یا استرا غله بدن صکن نشتر اولر اما سول ورم کم حادث
 اولر عضو ماده اعلیله روا بودر کم اوله اول ورم موافق طودن بدن
 استراغ اولر نمی ورم عضو بدنک یوقا سنبلر بو یون جنار بدن یوقا السا
 قینالدر قان الالرو واکر بو یون جنبلر بدن اشاعا السا اکلدر
 قان الالرو واکر اشاعه عضو لره السا با سلعدت قان الالرخسته
 اولان کم فله قان چنار لدر سول مقدار جسم ورم سبب و خستکر یایب
 دای مزاج و عارح دای یلدر وقت حاضر ایدر ک قدر اندن صکر
 ورم لور عضو اول ایزدن یا قول لره ماد کم حاده ایزدر سول ادر و یلر کم
 سون قابیدر نام اول عضو قوی اوله مادی دفع ادر و وظایف منولق
 سو دخی سبب قبض اند کو سبب اوق صار سنبلر لکی قو فلیک طین
 لدرین کب اشیا ف مایشا کب قایا کب کل کب کاشنی سولیه لدرت

سول

۳۵

بر کون حی عالم سولیه بر کون مازل سولیه لعلت سولیه و د و کلست بر سولیا
 سولیه اسیو سولر الالرو یا کسوف سون الالرو واکر بو سوا اچند قان سولیه
 مریجکدا حی پیشتر سولر بو سولرک بر سوا از سول ورم نهاد اسیلر غایتد منفعت
 ادر و دای بو دت ازیق ادر و یلر کم حال مادی دکلدرت منع ادر اسی دای
 اسیلر منفعت اولر اول منفعت ادر ادر و یلر ک صفت بو قدر اقی قول
 مریجکدن اوج در سبب شیا ف مایشا ال در سبب قیو لیا کج و فوکلر مریجک
 بریدن بر بو جت در سبب جمیع شمش و کلر بر حریدن ایلر یغور لرا کاشنی
 سولیه حی عالم سولیه بقله سولیه مازل سولیه حی اوج کوندر صکر السا یادرت
 کوندرت ورم ارضه الدخ وقت لایق بودر کم مادی منع ادر نسنلر
 حل ادر ازیج نسنلر قائلر اریا اون کی بغدای اون کی کاشنی سولیه در
 اوزم سولیه طاکسفر سولیه دای کم بنار سولر نسنلر سولیه خیر اولر
 ادر ازیج زیاده ورم منتهاسنه پیشتر بو وقتن روا سن بودر کم حل
 ادر ادر و یه منع ادر ادر و یه مقدار در قوندر بر ایزدر اولالرو لره موش کب
 این اوله جنب نعلت سولیه یعنی در کم اوزم کالج سولیه سبب سولیه دای
 بو کابکر نسنلر سولیه کب مادی ازیج سولدرن دای لایق بودر کم نظر اوله اکر
 السا ورم بله اول ایزره اخر السا سو دج قوت و بر ادر و یلر استعمال
 ایما لره کین لایق بودر کم سول ادر و یلر کم اندر تبف اوله دای تن صوفق
 اوله اسی استعمال اولر قیر و طی کب کم نمدن لرا یا غدرت دتلو سولیه
 در و زلف اولاد دای بو کابکر لرو یوکل بندر لدر ورم موضع نایا پیشتر اولر

۳۵

اگر زمان یاز وقت السا قیرو بی شوق اولاً اگر قین السا ایجا قویق
 اولاً بو نطله بله عضو از ربه کتان بین استنشاق استوجود دلفین سر کلمه
 اول سر کلمه شوق سو قار شلمین اولاً حتی سا قنار دتلو نسنار دن داعی
 نیز نسنار دن نه جمله این نسنار دن سا قنار مزور اندک ارتق نشسته و جلد
 قاعدن مزومکدن اسفانا خدن دزلمش سور و اور لریا خوز سر کلمه
 خیار شخیار ایچندن دوزلمش اولاً و اگر استی قوتلو السا داعی ستام
 السا جو او ایچر لریا خوز انا ز سوی ایچر لریا سکنجین ایچر لریا بقله نخ ایچر
 داعی نکه بو کاشا لکدر اینی ایچر لریا و اگر وزم اشاعا المغا شروع استا روا دکدر
 شوق طبعه نسنار استعمال اولر بوجو الیون و بسبب من الاسباب زیرا
 بو نسنار مادی دکدر ذرات ادر حتی شعول بی پیشتر قانلقد کم اولطخ
 دشوار اولر کن لابعدر سلکام ضهاد ادر سن عضو از ربه مادی ادرچ نسنار
 باید یا کب الکلب المکلب حکمی کب دورق اوت کب بلدر قار کب صابر کب
 داعی نکلر بکزر نسنار کب کتان تخم لعابله یخولش اولاً با کلمه صوبله و اگر
 فارشدر سکر بو نسنار بز پار زعفران نغخ ارتق اولاً اما چن وزم ادر
 المغا شروع استا صا ز شوخ اعکمالا لایق بو در کم پیشترچ نسنار یاق
 اولر مز تخم کب کتان تخم کب کم صوبله بنفشه یا غله طبعه نسنار لریا و اگر زمان
 یاز السا حرارت غریزی بدنه جوفی السا و رنده خادین اولات جلد
 ددی السا لایق بو در کم شعول اولر ایستعمال اولر کم حرارت غریزی بو کتا
 حرارت مادی منعکس اولر مادی پیشتر بز غطونابک بعدای اوت کب

از ربه
 ادر کلمه

اما حتی حواره غریزی ضعیف السا خلط داعی یاز مزالسا سن حذر قیل استنبو
 کمن اولر ایستعمال اولر کمن زیرا بو اولر خلط متغیر قیلر قوتور سن
 خلط پیشترچ اولر استعمال این خلط ادرچ اولر داعی بلا السنون خیر لو
 انکلب اریا اون بله کم پیشتر اولر سوبله و بنفشه یا غله یا بنفش زیتل یا خیری
 یا غله داعی و رزم از ربه شعول اولر خلطی دیبا قانینش سوی برز
 جود بنفش زیتل یا خوز اقی اولر ایچر دتلو اولر لریا بشور لریا نال
 چقار لریا کتان تخم انطله یوغور و رزم یا پیشدر لریا خوز اکتس خیر لریا
 پیشتر ایچر موعن داعی یوغور داعی و رزم موضعی یا پیشدر لریا نول و رزم
 پیشتر اکر غایتد کینیش ایچر صقسک خلط کمان نخله یوغور سکر یازم
 جوقار بلدر لریا لکدر ربع جزء زونا لکدر تمسق دسکر داعی و رزم ضهاد
 ادر سکر و رزم تیز پیشتر و صا ز سوی جمع ادر و حتی عهر صوغان لکدر
 تمسق دسکر یا اسانی صوغان دین داعی تمسق دسکر بر زجر کمان نخله
 یوغور سکر و رزم پیشتر و صا ز سوی جمع لور و داعی ابو کینیش حر قای
 یا یا غله یوغور سکر و رزم ادر بو داعی و رزم ابو پیشتر و داعی یا غله پیشتر
 ایچر ادر سکر و رزم مزومچن تمسق دوسکر داعی سوبله یوغور سکر داعی
 بو مجموع جواحت ضهاد ادر کفات مفعول ادر ادر کور سکر و رزم کبم ایچر
 عسیر السا یعنی دشوار السا سر کلمه یا غله بنفش یا ز ای استا ارحم بر بار کم سوبیا
 اکلدر ینه ادر بو نشسته جیبانلر جواختلر پیشتر داعی صوغان سواد
 پیشتر داعی تمسق دسکر برز زیتل قینسا استل و رزم از ربه اولر مادی

بیشتر در صا روی جمع ادر دین ادر کلسا چون جمع اولسا اچلسا روا
 بودم یاز لور دوا بودم بومثال از رنه جمیع ورمک تدبیر کم اول ورمک
 ماده از رنه اولر بشکاک ازک المعنا دشکما صلحله لور ورمک ایضا ما در لر
 یونان در لور اما سول ورمک ادر ویا این او کرمیا این یارمق کرک اندن صکر
 ادر وید از مفکر دای لایق بودم قاندرن حادرت اولان اس ورمق جن
 بعض احقان حادرت اس دای بوکر اس صی اولر عضوده اولان طر
 لر صقسا طر لر یا یلمقدن منع اس دای بلمقدن دای منع اس از اولر کم
 غایتن طلمقلق حادرت اولر حارن عزیزی سویندر اولر عضو اولر جویندر
 فاسد اولر صی ورمک چور سندر دره قوقار بوکا کتمکدن ارتق علیق
 ییدر نام فساد یا نایع عضو سوانیت ایماچی بو صور سندر حارت عزیزی
 سوینسا عضو دای فاسد المساعل التمام بو عله عانغانا در لر بو نکر در لر
 اولر عضودن فان استفرغ اتمکله اولر درک شیشم چکله بندن صکر
 اولر عضودن قفاح منع لور ادر ویه قویا لر بو عله جن باش برت
 علی جنده درک ادر ورمکم سکر جن باب تحت ادر ورم دوا سندر
 اما تحت یعنی بر لایق از اولر کم ورمسوز اولر بو نکر صورت یا لکوز صا صوا در
 اولر از اولر کم ورمله اولر بو نکر صورت صفای سوق فان قار شعله
 اولر اما جن تحت ورمسوز اس لایق بودم بدن فارغ صفا دن سول
 ادر ویه لکم صفا سوز صا حلیل کب مرفند کب ادر کب دای نم بو نکر
 بزرگ سندر وارسه بو موضع ضا ادر سول سندر کم سو قدر حارن

فتی کبر کسب وحق نام کب دلو بقله کب مار دل سقندس کب قد قولای سوی کب
 دای سول سندر کم فاعولیا اولر ورم دوا سندر درک ادر واکر تحت ورمله
 اس اولر فان لور جن فان المعنی منع لور سبت اس سوق مزاج کب پیر کز
 یا سبک اغلقلق یا سبک فان حاجت مقدار مجعار لر مضبوط فاکله طبیعت
 اشهاک لولدر ورمکو عشو از رنه طلی ادر اولر امزده قاندرن اولان ورمق ذکر
 ادر کوز طلاله دای ار بقدر ذکر اندکوز طلاله دای منتهاده ذکر اندکوز
 طلاله لر بعینه بو مرقب از رنه معالج ادر حتر له فلعونیدر مرکب اولان
 ورمق اک ورم موافق اولان عیلا جله کن قانق ورم اقواسه الما موافق اولان
 دوا اقوا اولر کم طهور جن باب مله دوا سندر در اما تمکد حادرت
 المایه وقتکم اچ صوا طر قدرت اولر بو نکر دوا سندر صفای کدرج دوا اچکلا
 محتاج اولر مز مضبوط کب کم سمنو نیاله قوتلمس اولر یا خود لیلاب سو یله کم
 خیار شنبر یول بله اولر یا خود حلیله صوبله کم موهذی بله اندن صکر صودج قورج
 سندر له طلاله اولر زیرا بویت حادرت اتمک سبت اچ صوا در صوا انک طبیعت
 حادرت سنی دوا بر صودج سندر کرک کن مله باش برتن در باش برت محتاج
 اولر قدر جیا پس واجب اولر قورج طلی استیخال اتمک کن سول اولر
 کم ملدن استعمال اولر در نکر دشر سندر قور ادر اچی اصر میاتن اشیا فامیست کب
 قاقیا کب حصف کب کم کاسنی سو یله طبیعتلمس اولر دای عصای رای سو یله عن
 جذبان اچ دای ورمکم بشمش اولر دوطلمس اولر کل سو یله از لیمس اولر یا خود طین
 قسری یا حین از مین طین بلجدر و طین قیولیای بو ندرت بر جزه قاقیا یارم

جزء جمع اوله دلوه بقله بداع سويله يا ذكرا ذم سويله بالسان حاله عن قوز
 دل سويله اما مملكت الكبي جزء يجمع بين مملكت لايين بودر كم بونظيله بله استعمال اوله
 سؤل اوله ويلكم قورمغه قوتلو اوله قوتلويا كبر سركله و كل سويله يا حوض يا شمش
 از باي جلا اوله و اوله بود و فضا حاجت امسا لايين بودر كم طلاء اوله اوله
 اندرون قرضه اوله قرضه صفت بودر يا شلماز الاله و كلك الاله
 بر بندت اوج درم قلدريس بر درم يمان شب درم درم راوندون
 ال درم و مرصافي درم درم جمع شش دو كل شرا بله يوغله دل قرض اوله
 داخي قوز دلر حجت استعمال حاجت اوله شش دو كل حريدن الكا لير
 كل سويله يوغور لير حني حمام چوك كبر بنا كوز حجت بر سكب اوله داخي اوله
 مروض جلا اوله اشبو درم نافع صفت ببي عليه داخي ابرق باش رتقا
 كم قورمغا اجتياح اوله يا نيلماز الاله بود بر من شش دو كل لونه كل باغ
 دو كل كم اوج شش بر خنججه موم ارمش اوله اجند داخي موم اوله
 داخي اوله موم جلا اوله و اوله بند بر جزء سون پيراع زباد اشك عايتن
 نافع اوله بر داخي موم صفت مراد اشك قزل بونا و بندت
 بر جزء ما ز جلا و زرا وند و قيدر يك بندت يارم جزء جمع شش دو كل
 كل يا جله موم اوله داخي موم اوله داخي مله از رنه جلا اوله اوله حيا
 شش ورم كم اما او فضا در لا محقق بر الدق اشبو موضعت ارتق بر
 شش ورم كم صورت اما حادي نيل درم غايرين اوله سؤل عضو اوله
 كم فاسد الحراج كيشنگدر يا شلماز الاله اشبو شيندن اوله اوله دواسي اساندر

ذکر اوله الذی

تيز جلا اوله حجت دورله يا غله اوله اوله بونگر زوال بونا تا به اوله اوله زواله
 و اما تا به بلغيه بعض اعضا يا ذكرا اوله بونگر معالجی جلا بونگر استعمال اوله
 استواء امكله اوله بلغی سورت اوله و اوله تبدل بر حتم خطا كبر عن قازما
 قاورت و ليا ب الذم كبر يعني غسغور حجت و حجت الایارج كبر داخي بندت غير
 نيم وارسم مغود مركب اوله و بندت حني سقليله بلغم طوغور حجت بچكارت بالقب
 سوزك داخي نيم نيلر بگز شسه وارسم اوله عضو ضا اوله سؤل اوله و اوله كم
 صفات قات امكدر داخي مادي انكدر سويله سركك كم قار شملر اوله اوله برسان
 بوز جلا نغور نيله بكي استغيم حجت اچنه بانور سائلر استغيم دوزدن حجت استغيم
 مادي تخليد اوله يعني از زواكر استغيم بولنما سائلر بونگر بانور اوله حيا
 لايين بودر كم نظر اوله اوله بدن كم اندر ورم حادح الذم شاق الساس سوان غرق
 اوله سركدرن نظرون از اوله و اوله كبر قات الساس سرك اوله غرق اوله نظرون
 چور غرق اوله تا كم بدت اوله كل طيبعت از رنه دون قورده سلسل حوق الذم
 سبيله و اوله بدن معتدل الساس سوزك بونا اوله و اوله بدت قات الساس داخي
 بود و او فاعسا بر زجوك شيت فار شدر لرو بودر جلا باغ كل قانلر اكر بو
 سلسل سني مقصود كيشنگدر زسا ايو دور اوله بونضادله جلا اوله صير لايين
 داخي اخسین لايين بوندر شش دو كلن الايا سني سويله حيا ادين
 بونظيله ضا اوسن حجت اشبو ضا اوله استعمال انسلر لايين بودر اوله عضو
 قات اوله باغلي اكر مملكت باغلق اوله اشا عدت سقليله لرو قار كبر
 از اوله اشا غاير شش غرق اوله يوقا ريب قاورت اوله تا كم عضو دوكلا

مادی عضو قبول ایما بینه الجین استبوضاده ضا دایله دوز و صبر برابر الاله
 مستس دوا کله مرمن سوله اولدر داعی برز سر طله یا قوادرا خصوصاً کم
 قات بدنگر نافع در انور بوجی باغ **باب** قات ورم دوا سندر درم کالاه
 اسفیروس در لر اما قات ورم قادت اولدر اما ورم جار قبض اوج
 سوج ادرویه استعمال انکر قبلندن کم مادی قات ادر کاش ادر و اما
 مادی سو دای عضو دوا کله قبلندندر اما سول کم ورم جارن باجسی قبلندندر
 قادت اولدر انکر دواس است اوج منشوق اوج سنسار له اولدر بونسنار سول
 سنسار دن اولکم است انکله انکم یا اوجی در جند اولای منشوق انکس
 اولدر در جند اوله نیکه مصنف مقابلی نایک بیان اند منشوق ادر ویر
 دکر اندک وقت سخی انکله الکلک سا یغله بنفسم یا غله فیروق یا غله
 یا خور دا خیلوت مرهم استعمال اولدر یا خور مقل ادرق مقل بودی و شوق
 مری بندن بیس مرهم یا س مرز جوس منشوق دوا کله اوج درم ادرک
 یاغ اول درم مقل اوشق است سوز اولدر ایتوق ادر ویر قاتلر حقی
 مرهم بزیا انکله قات ورم طلی ادر لر اما جی قات ورم مادی سو داول
 عضو کله کله یا عضو طمعدن حادث النسا انکله قادت مشهور
 سو دای انمال اوج ادرویه اجمله اولدر مطبوخ اقبسوت کب
 پیز سوی کم پیز مایله جشم اوله استبوضوفله بله بوسنوفکر
 صفت بو در کم قار هلیله کالی هلیله مری بندن بدی درم اقبسوت
 اقبسوت و سنسار مری بندن درم درم هند سنا ت طوز برز ورم بوجی

تذکره

۱۸۳۹
 جمعین یسنت دوا کله اوج درم اچار حاجت مقدار نیم سولی بله اوله
 حتی غلیظ غذا دن کم سودا طوخور در سنسار کم انکله مرز کلب
 کلمب نکل سولک داعی نیم نبلر بکر و ادر ورم موضعه دا خیلوت مرهم
 اولدر داعی استبوضاده داعی یا قوادرا بوضا دن صفت بو در اشق
 مقل بازرد الله بوابه ها ون قویالر بر پاره اچ یا غله یا تفوق یا غله
 و انبان یا غله یا سوسن یا غله حتی مرهم بکر یا براسکی برز در نگر ورم
 موضعه قویالر بر ایتوق ضا دکر داعی صفت بو در اشق دنلوا بحر الله
 سو دایو پیشلر اندن صلح ازره خله اونت دوا کله و کسان تخم داعی
 برز اشق حکم برابر جمعین ها ونده اولدر برز حول سوسن یا غله بله
 حتی برز اوله داعی ورم یا قوادرا زیدرا بو غایتدن نافع در مادی اولدر
 یسنت مقدار قات ورم اراجی مرهم صفت بو در اسلان یاغی الالریس مرهم
 ایو یاغی الالریس مرهم اولدر الالریس مرهم مقل و اشق و جا ویدر
 برندن ال مرهم یا غله ادر لر کله یا غله فالن این سوله اولدر جمعین قارشد
 زکر دا ورم اولدر انور اوجی باغ **باب** سرخان ادر ورم دوا سندر در
 اما سرخان سو دای صفر ادرن طوعی نیم برخ مواضع ذکر اندک مخ حکم
 النسا بویسا اما علاج مکن الماز اولکله یا قن الماز از اولدر کم کسر لر
 دمو رله مخ بر عضو النسا کم اول عضو عن اصله انکله عن النسا
 اول عضو انسنه فلما و اما قن مکن الماسا اول و جهله کسنگ داعی دمو رله
 علاج اولنسا اول کسنگ بر اچار یار لر او کله یا قن الماز بوجی

تذکره

برنج سنبله خاخری دوشنبه برسی بودیم از اول کم اول کسلن عضوه
 شرا این طم اول و دای بو یک طم اول و دای فان افق عارض اول و رضی
 از رله فرقی بینه الجین اول عضوه اصلب دغلمندای میان الماز اما جی
 بوور مک اول بلشیا لایق بودیم اول فان الاله سول طم دن کم ورمو
 عضوموا فودر خستنگ جانندن جی خستنگ یایب و حاضر وقت
 و مزاج فان المغا موافق السا و الالسا بوعلت عورتنه السا لایق
 بودیم انک حصین افتغا یار دم اولنا سواد او صفرا کدرج منبهله
 بدن خلطدان ار اولر مطبوخ انیمون مثللو غاریعون مثللو
 دای غیر کم خلط سوداوی کدرن لای بودیم بر دفعه ال دفعه
 ادر قویا لایکم بدن اینجه استعمال اولر تونید بوخلط حرکت
 دشوار در قور سوق الدغندن اندو خلط سوداوی کدرن موافق
 حکم صفت بودر قارهندی هلیک برزیم ادری انیمون برزیم بسنج
 و اسفوخود در برندن بر بوجی دریم نغلی طوز ال دایق قارخوب
 یارم دریم غاریعون برزیم جمیع شمشق دوکار دایجی خیر لولر دایج
 جنبه اولر بر شویب اوج درمندن درت درمندا جی اوله جی بدن
 بدخلطت ارنسا لایق بودیم بوخلط اسنه اولر تدبیر
 معتدل اوله ماید اوله رطوبت ساکن اوج سودا اندر تیز لکن تا کم
 بدنده طوغان فان ابو اوله دای ساکن الدج منزل هواس
 معتدل بد کرده اوله غراس ایوسکر غذا اوله تقوی ات مثللو

درمندا جی

تخلیفه

بلبلر ات کب قور اغلاق ات کب سوزیاش بلق ات کب کم یمن بلق نقلر
 تا قبله بشیش اوله ار یا جواون اچولر پیز سوبن اچولر سول ذکر
 ادر لوز سفوفله بو جمله تدبیر سودای اسهال ادر اما سول نسکم خستنگ
 عضو ادرنه قور لایق بودیم اول امری استغرا غدت اعتدالده
 منع اوج دفع اوج ادرویه قویا لایر دیکو اوزم سوی کب کاشن سویک
 دای بکم بنلر بکر و ارسن جی بدن خلط سودا ویدن ارنسک خصوصما
 جی پیز سوبله انیمون استعمال ارنسک کم بواسعمال سودای ارنمندن غایت
 ایو در لایق بودر بوقن کم اعتدالده مادی اوج ادرویه قویا لایر توتیادن
 ووزلمش دوایک بودوا نکر خستنگ بودر کز کانی تیش دویلمش
 تویا و مرد اسنک قالیدن دوزلمش اسفیداج مر پندت بر جوه
 شمشق دوکار حریردن الیله دای کل یاغنی الاله بر جوه ربع جوه
 موم الاله موم یاغله ادر لای دای ادرویه ادرنه دوکار دای ملیم
 اوله خسته عضو ادرنه قویا لایر جی سرطان ارنکلسا اشبو علمه معالیه
 اتمک زوادر بو علمه صفت بودر قالیدن دوزلمش اسفیداج شمشق
 تویا برابره کل یاغله ادر خسته عضوه ادرنه قویا لایر جی ارنکلسا
 از اولر کم ارنمندن الکن دای قور لایر زیا بو قومق ارنکلسا
 منع ادرینه الجین اشبو دوا دای تا فودر صفت بودر قالی
 در سوت الاله ادرنه طین ارمین و طین محوم بو قالی بر کله

درمندا جی

۷۰

ایوان لر حتی قادی اولای اریلمن سرحات ازرنه اوز لر اگر حی عالم و
 کله سوی بله السا غایتد نافع اولو اولو اوصی باب طوکوز باس
 دو اسند در بوباشن تنگم ذکر اندک و رهمز کم بیندن یشق ات اچند
 باغدن طوغر بونک علاج بلغم سودا کدرج اذویله بدت اریتمخ
 کو کمر بلغمدن و دخی قان الماغله دخی بو اکل خلیج طوغر جی غذا دن
 سائندر سوزان کب قاریج ایلک و هفر سلسله کب پی کب مرده کب قات یشق
 دخی تم بو طبیعتو شناسار دت بو علاج کب تابین تمک از اتمکدر لطین اتمک
 کرک یورمک کرک حمام کریمک کرک غذا دن اکن اما اذویس لایق
 بو در کم اول جات الدغ و قین اچ اذویله استعمال اولر زیوا اذ اولر
 کم پیش اچار نیما لرد اچندک مانا جفا بو وقت بیج قوتودج اذویله
 معالجه اولنه تنگم بو اذویله مصنف ایزق موضعین بیان اید اما چن
 زمان اوز سا یازلسا یشدج اذویله معالجه اولنه داخیلوت
 ملهم کب بو ملهمک بو علتدن عجب اس و ازر دن دخی ایزق قات
 ورمز ده اشبو یا قله یا قوادله صفت بو در باقله اون
 و اریا اون مر بوندن اون در هم اسمانی سوسن و ب خلیج دپ
 شست وقت مر بوندن پیش در هم اتق موقع ازر دک یاغ مر بوندن
 اون در هم بو اذویدن یشق دو کلین یشق دو کلر باغ الملق
 اغلان سید کله اولدر لرد و اریین اشک زیت یاغله ازر لر
 اذویس بو نکلده یوغر لر دخی طوکوز باس ازر نه اوز لر

طوکوز باس
 صفت

طوکوز باسین یشورج دو اصفت بو در اریا اون مصر بقلا س بر ازر دک
 حویر دن ایلر اغلان سید کله یوغر لر زفتیلر دخی اوز لر بو اذویس
 یشورر ازر جین یشسا و اچلسا یز دو استعمال اولر یا یشدر لر
 قلیقیون کب بندن صکر سیز اوز لر قلیقیون یدک دشمنکوت بندن صکر
 اگر نسنه یاغ فلسا سینه قلیقیون قومون کدر کم اندن صکر سیز قویا لر
 اریتمخ جین اریسا ملهم زنگر ازر لر اول کلینجا اوز در صی باب
 سلح تعقد مددا و اشد در اما سلح و تعقد حادث اولر لر تنگم در ک بس لایق بو در جین
 بو ورمز دن بر نسنه کر سکر طاهیز اذر زیاد غلیج بلغمدر بدت اریتمخ کرک نام
 اریما ازیج یا قولر ملا زمت اتمک کرک داخیلوت ملهم کب زیا بو ملهم ازر اولر کم
 ازر لر ز اما چن کر سکر کم بوین لایق بو در کم نقر ادر سن سلجکر قنق بو حدرت
 در بسن اگر عسلیه السالین بو در کم مادی شیح ازیج اذویله معالج اولر اگر
 کر سکر بو علاجله اتمک اشبو اولر علاجدن بر سن استعمال لوسن اما یز
 اذویس استعمال اولر قلیقیون کب و اما کسار اگر ایت اریق الساخلر جی شیح
 اذویس منفعت ایز بل کم معالج اولر چور دج اذویس یا کسما وین اگر شیح یعنی
 یاغ صفقلو الساخلر منفعت ایز دخی چور دج منفعت ایز کسب کر رملدرت
 اریق نسنه فایده ایز الله معالج ادر جکر یرق کسملکر کفیفین بیان دور اما
 تعقدیم بدت حایض اولر دو اس داخیلوت ملهم در بلغم سودا طوغر
 غذا دن سا قفقدرد دخی بدن بو اکل خلیجدر اریتمق در اک ملهم داخیلوت
 ایوان لر بو در و اریا باش باغله قات سغالو اریکدن فارغ اولر دگر

خلج بلغمدرت

یعنی باش برت که بدنگ بر سینه از ملکه بله اولان جاجت دوا سنده در کرم الی باب
 ترخه کم ترکت اولان غرضه نیوم او جی باب تا حرات دوا سنده در
 یکوم در جی باب سوکو دمون و دشمن و دکن چقا ز من دوا سنده در
 یکوم بیتی باب او دیا نوع دوا سنده در یکوم التی باب
 چوما غله قله او دین کتی دوا سنده در یکوم بدی باب اغولو
 حیوانک سقوات کسینک عام معالجسند در کرم سکر جی باب آدم و میمون
 و انت اصم صوفی دوا سنده در یکوم طقوز جی باب اسلان
 و قلات و پارس اصم صوفی دوا سنده در اتوز جی باب
 معنی مال کجیک و عضا به معنی دین اصم صوفی دوا سنده در اتوز جی باب
 قوطوز ان اصم صوفی دوا سنده در اتوز الی باب افعی بلان
 سفدخ دوا سنده در اتوز او جی باب عقرب سفدخ دوا سنده در
 اتوز در جی باب زنبور آرو سفدخ دوا سنده در اتوز الی باب
 عنکبوت معنی انجک و الدیلا یعنی بو سفدخ دوا سنده در اتوز الی باب
 چکر کما سفدخ علا جند در اتوز جی باب قله النسر
 معنی کرسیت اصم صوفی دوا سنده در اتوز سکر جی باب
 دپلیج دوا لدر ایچک عام معالجسند در طقوز جی باب
 پیش ایچک و قرون سنده ایچک دوا سنده در پیش آدم دپلیج اندر قرون سنده
 آدم الذریح دوا آد در قری باب ذرات ایچک دوا سنده در
 قری جی باب قیلان لوبو و امی اد ایچک دوا سنده در

۴۳
 قری الی باب اید قریح طرف یعنی طایع کس قریح ایچک دوا سنده در
 و دابه در معنی دزدانیا یوز در ایچک دوا سنده در قری او جی باب
 اقیون و شوکران معنی اغلو اندر ایچک دوا سنده در قری دزد جی باب
 تیج ایچک و یوزح معنی للاح کول در آدم صورتنه بکر اوون کولدر قری بیتی باب
 کیشیج سوین بزر خاتونا ایچک دوا سنده در قری التی باب طوملان
 بملک و فطر مکر قیطر طوملان کبی اغلو اندر دوا سنده در قری بدی باب
 معد سندر سوو و طمان کتی دوا سنده در قری سکر جی باب
 بزبان بوغله از لیس با لیس بریان کم بوغله از لیس اولان کسین بین کتی دوا سنده در
 قری طقوز جی باب دکر دوشان دکر نالین بین کتی دوا سنده در
 الی باب بله در بین ایچک جند با دسندر ایچک دوا سنده در
 الی بر جی باب قفل و یصل عنصل بین دوا سنده در
 الی الی باب جنین معنی ات شاف دس و مرنک ایچک
 دوا سنده در الی او جی باب حیوان و قول اغنه حیود و لحن
 دوا سنده در الی در جی باب قلی اسفنداج و بکوز و زرنج
 ایچک دوا سنده در اوکل باب قری جمل و حصه داغ
 بو اکسینه متعلق اولن دوا سنده در مصنف اشبو متعلق و داغ اریق
 مقالدر کم امراضک علیک دوا سنده دکر ادر دلایلد با بند دکر
 ایدک قریح دکر ادر اول باب دلایلد مصنف دکر اندک علیکم
 بدند دس یوز ندن طایع اولد ایچک حرکت ادر اسباب دت

زیتون کونکد بتر

حادوث اولندرز بوا سبابت اول حادوث اولان قوجقار در و حصیدرز
 بو معالده بین مصنف اول بوا کسنگر دوا سینه بشلد بین ایدرز اول حصیه
 و قوجقار علامت فامدا اولسا بو کوندن اوج کونداغی رواسی بو در تیز
 فان الدلا سول قدر اقدلام خستنگ عقلم زایل اوله اکر خستنگ
 قوت و مزاج ویاسین و یلیدن حاضری اولن وقت فان المغاموافق
 اولسا اکر خسته اعلنجی السالک یغرن اذنا سندن حجامت اولر
 فان چقار لر الکا بمقدار صلحسته فان المعدن صکن عنایله سبستان له
 قینمش جوا و ورلد دای خنخاش شواب یلعناب شراب اچولر
 اکر اکسورک السالک یا خود بو غا زندر حجت السالک السورک الماسم
 مایکونن انار سوب و رلر بدن صکن یا عناب سربندت یا خنخاش
 سربندت بوزجور و رلر میلی انار صور در لر قابله مر جطله ما کونن
 نار سوبله و تلوبا دام یا غله دوزلمش مزون غذا و رلر و اکر السورک
 ال اسفاناخ قطفله یا الکلوجله دای بیلر بکوز سننار له دوزلمش
 مزوت و رلر و اکر قوجقار ک دشر چقار یج السالک فاحتملین
 مادی چقار معدن قیر جمع طامد اقلدخ حله قن نام خسته خفقان
 معنی بودن ایمنی و اتم عارض الماسون دیو امده حیلله اش بود وای
 اچر مظه اولد صفتی بودر رازبانه تخم الی درم
 اکر لکالت درم قاب سوبلمش مر جکل بین درم کتوا اوج درم
 التمن بین درم سوبله پیشور لر اوز ال بوجق درم قابلم دای

مر جطله
 مر جکل ارباب
 اوج خستنگ
 اچم اولد

سوزلر دای ازرنه ال دنگ برمن شو بو قلمو دای اچلر ازرنه برمان
 انار سوب بوشلر کا منفعت اریق اولر صفتی دوای اوج دای
 قوجقار کله بوجوت بین دانه اچیر بدن درم قابن سوبلمش مر جکل اوج
 منقال رازبانه تخم یوز طفسان سن درم سوبله پیشور لر اوج خستنگ
 بخش فالجه اچن بوزجور و غفران یوز دلر دای اچلر غایتن فعدر
 یج خستنگ کل سنده خستوت معنی ادر لک السالک بوز طغونالعبان و رلر لیا
 کسان تخم لعابن و رلر دتلوبا دام یا غله خستی ساقیلدر و تلواستی سندر
 دن غذا سن لطیف اولر نیکم سنمانو کسید اولر لر قین منهابنه نسا
 بیتا خستنگ اولدند العوت یا قلم انار بووغ یا قلم باغ جویج
 یا قلم اکر زمان سنن ال و اکر زمان یاز السالک صندل مر بین نوز لر
 دوشکنه غایتن یسوق کل ساچر دای بقده اون ساچر قین طبیعت
 قورالس اریا سوبن ترنجبین بر قار و اکر طبیعت قور الماسم خیار شیر
 پولن ترنجبین و رمل کولک یا خود اکر لعوق و رمل کولک و اکر طبیعت
 یسوق السالک اریا قاور و سوبن و رلر کم اول سوز مر بین یسوق صمغ
 عربیله طین اریمنیله و طین قوسله بیتمش اولا بو ایو در دای
 وید طباشیر خابن قرض مع فرسن یا ایوا سوجسله کم سوز سوبله قارمنش
 اولا یا سقلمش ایوا سوب یا ارمور سوب قارمنش اولا و اکر السورک
 السالک مر بین مغراب و رلر اچق قاب سوبلمش مر جکل کم انار سوبله
 بیتمش اولا غذا ان و رلر یا خود قور قوللج مر جطله بیتمش اولر

ماج خورم

اوکل سوی دو کلمین اولاً اندک موزون و رله یا خفه طار اریا ق و رله
 بله بنشین اولاً انی و رله اما از موه انوا و رله یدی کوندت صحن طبیعت
 یمنش المقدت ساقنار خصوصاً حصبه خستنگر اجزین یواک و قندک
 اولان اشهاک خطو و او در زیر ابایه ماده یمن شرح چقا سنان بودیم
 بدنگر اجنه بانا ز باغ سقلر اصورد اخی بغر سقلر باشلو و یار قانو اولر
 صغیر قرض طبا شیر مشکلو الی دریم کل الاله قوز قولاغ خاتون طریغ
 موزن نیم هر برندن درت دریم صغیر غری و طبا شیر و طین قیرس هر برندن
 اوج دریم بنشسته که دریم زعفران بودیم یمنش دو کلمنه بوز خاتون
 لغا بله حمیر اولنه بودیم مقدت منقال و ارجیم قرض اولر موزن سوسر
 اوسو جین اچرله اسبو ختمیه اسبو تدبیر املکت خال ایمالر
 خستلق منتها سنه پیشی بو وقت اندورن قرضله طلا اولر اسبو حور
 اندورن قرض صفتیم کنگلک و یا شد کاز نه برندن سکر منقال
 یمن شب صافی صغیر هر برندن درت منقال زراوند طویل اون اک منقول معنی اولر
 جمیع منقول دو کلمه خیردن الیا لشرابله یوغور لاه صفا اولر
 یمن شب صافی موم هر برندن درت منقال زراوند طویل اون اک منقال خام
 کاز سکر منقال منشی دو کلمه خیردن الیا لشرابله یوغور لاه صفا اولر
 اولر داعی حاجت وقتند استعمال اولر یمنش دو کلمه خیردن الیا لشرابله
 سویله اسلا یاز صحن اولر کوز کرجین ترسکب اولر داعی یا قولا ایلیا لر
 یمن قور معابشلا یمنش طوز شیر لغون یا غنه قاتل طلی اولر

سویله

بدت کوندت و اگر زمان قیش اولسا یا اول بار اولسا یا کوز لسا بوزیر و طلی اولر
 کم سوخت و قنیا من سنبله قینمنش سویله یویا لر اگر لک سگم سویلغا بشلار و اولر
 ابلان طوز اولر اولر اوج کوندت صحن یمن سویلایق کز کست بلخ اورکر
 برده طوزله بیس ساعت قویا لر اذن صحن اخیله مر سنبله قینمنش سویله یویا لر
 داعی ال کون یا اوج کون نکل اولر اقی برنج و طاز و بر زرغور ابله طلی اولر برکون
 بریکه نکل اولر یمن یاز ندی لسا یویا لر سویله کم اخیله لک کنگله قینمنش اولر اقی
 بودیم اول ابردن کوز عنایت اولر تا کم کوزن حصبه طابیر لیا کوز اجنه لینگ
 سوی و پای خوتن انار موزولر یمن کوز اچندر بر جودن سنه طابیر لسا کوزیم قویا لر
 اصغیان شرمیم کم یا س کسین قوتی المنی اولر داعی ساق اقلمنش کول سوی قویا لر
 طابیر المازدن الکتن لایق دکلدره باشبارت اسنه قیرجی اسنه طعام یکر
 یتمایندت ایزلمانیجی حرارت کیننجی قابوچ دیننجی الفی باب نار فارس اولر
 اما نار فارس اولر اولر کم یا کوز طابیر اولر و یمن اوقاتن قابر جغولر بله طابیر
 اولر کسنگ عبله برذر الا بودر و اردر کم اولر لبت فلغان موضعی اولر
 برزجی اسفیدج و مرقد اسکر و اق صندل و کافور کم کلامه اولر وقت قویا لر
 اما یمن نادانی مالکوز لسا یز قان اولر اولر اولر حاجت مقدار یمن قان اولر وقت
 تحمل و یمنی تحمل ایدر کیدارجه اولر اولر اولر لبت پیشین سنسکر اکتله دشار
 صحن صا سوات اذن صحن اسفیدج مملکه ملهم اولر لک فور دن سنه بارله
 انکد اچنه می بار اچندر سوچج آسا دلر بو مملکه ملهم اولر لک بندن صکر
 طین ارمی کم سویله سربله اولمنش اولر انی اولر و اوجی

جدام یعنی جاننی داید و اسندرز بوختلیج اوکلماس غایتی دسوار درخت
 بوختلیج محکم السا اوکلماس ممکن الماز بوختلیج علیج حال از ده فایضه اوله
 دافی دشمن چمقورت منع اتمکله اوله بیه بوچلین در ایون محکم حسیقلر دافی
 اسنیفاکب برصیک دافی نیک بنار باز و ارسنه سول خستلیق لردن کم
 بحسبت انی بکمز و اناحق اوله ندر السا از اولکم اوله الا بو الخلیق کج اوله
 زخمتملو اوله علیج مداومت اتمکله اوله ساقمغله اجما اتمکله اوله بیه جدامک
 اول حادین اللعین لیساک یوز اغضاس متغیر المادون باس برت المادون
 نیز شاهد مکررون و این دموندت بعضی وقت اکی الحک و موندت قات
 الالقات حق اقدله عقول زاید اولیج حق بدن صکر برحق کونن السا
 ایهلک اوله بر دوایله کم دوزلمش اوله ستم حنظله منحنی قازغا فاونندت
 ایتیمافوت و غاریغون لندت کم ابارجه و حنظله مقوقا المین اوله اون کون
 راحت اوله اوله دوا سوون اوله نیز سوون اوله سووای سوون سوون اوله
 باس طبعتملو غذا اوله قوز ایتک امر اغلاق ایتک ساغلیج ساعت
 سوو کب سیز قاز و تقوق کب کم اسنید باج این دوزلمش اوله رضرا فینا کب
 با دام یاغله قلبا کب میشتت انحرکب دتلو اورتم کب سکر دن دوزلمش خلوا
 کب با دام یاغندن کوز دن فستقدت دوزلمش خلوا کب او نوزای اوله
 اولدنت با دام یاغله بزمن سکر له ساغلیج وقتن سوو له دوزلمش حریر کب
 اول امر دن بنار غایتن حوافن غذا درخت بوغازند او کسر کدنت سننه
 اولسا دتلو با دام یاغله خاقون کب سوو له غرض السون حتی بوعلت

استعمال
 اوله

بشلسا ساکی الماس مکور سوو کسار وقت زمان یاز کونن السا ارجق نشنا لیسدر
 ترشکب جرج کب یعنی ساقدر دافی بو طبعتملو نشنا کب بو ارجق شراب سنین
 ایچر لدر سکراب فونج اچولر اندن صکر ایهمال اوله سول اوله اوله کم اچند
 خربوق اوله لایق دکلدلر خربوق اوله سول کسینه کم بوختلیق محکم المین اوله
 زیر خربوق بدکله زطوبین کدر ز قور اوله لایق بودر کم ملکان بوختلیق سول
 اوله کم مواس حارطت اوله سونق موادون ساقدر قور بیلر دن ساقدر طاغله
 کب غذا سن برکونن اکی دفعه اوله سوو ارج غذا لردن ساقدر لردن سوو
 کیکل اسکیب برک کب دافی نیک بنار بکزر سننه اوله سغله دن الکن معتدل یورد لرد سوو
 دکلدن صون دافی معتدل یورد لرد دافی معتدل اوله اوله ایوبلیج ذکر یاغ برز
 چونک بنفسه یاغله و من یاغله و فر یاغله و تا فوق یاغله درت ساله اوله در بدن صکر حاتم
 قویا لرد از ربه با با دله الحلیل المملک تنفیس سوو و کله بدن صکر بدن اوله لردیشتی
 شمشق خود اوله و باقی اوله بدکله کلس اوله حسیقل اولدنت بوختلیق سننه
 اسبو تدبیرله تدبیر اوله زیا بدن اسبو تدبیر له حاله صخته رجوع ادر بوعلت
 زاید اوله اندن حنی بوعلت بو محکم السا لایق بودر کم ساقدر لردنت
 با و فضلنده و کوز فضلنده فان المغا عادت اوله لردن حامت اوله سوو اچند
 یان مکر باس اللدنت بیس حکم لرد انکله بیل یا قتل کم کادور و نایس در لرد
 استعمال اوله صفت بودر حاما اللرحاما بر اچدر و دافی سنبل الال لرد و دونا
 معنی اینسون بکوز بر اولدند الال و دار نفلد الال و یلیج الال و یلیج دار صینی آغله
 یا پشدر بر اچدر و عاقر قرصا معنی طایع ترخون کول الال و اچ فسق الال و کول

ویراجون م

و من ذی الاله و ح صافی الاله و حب بلسان و اشق و صبر و میجیم سایه می
 ابع پوسنه بکوز سنند و سیسنا لیون یعنی انجان رو میوز و ز راوند طویل و زراوند
 مدجج و سوزید اوت کو کیدز و الکلیل المکر و قونقل و آسمانی سوسن دپ
 و بلسان یاع می برندت بز و قیه یعنی فرق در هم لادن ان در هم یارم در هم زعفران
 یارم اوقیه ساقر و موم می برندت انوز در هم بیلرک ارینین نارون یا غله
 یعنی سنبلیله یا غله ازلر داعی از رنه دو کلین ادویله بلسان یا غله اولد لکلان
 بر کلر داعی حرکت اولر بل بر اولی بدن صکر دوا می منهد استعمال اولر ماز
 فصلین ال دفعه یعنی اول بهار فصله کوز حصیلند داعی انجلین پاز سوبله
 سوادای کلدن پاز سوبله سغوف اچولر سغوف صفت بو ذرا کابل سبیلر
 قار هلیل می برندت پیش در هم غار پیوت اوج در هم بشفایح و اقیون و اسطوخودس
 و لسان النور یعنی سخی دل می برندت درت در هم نعلی دوز و لا جوز طاب و قار حریق
 می برندت پیر بو جوق در هم جمیع تمسق دو کلر سرب اوج در هم افوق اوج در هم
 داعی نلت در هم پاز سوبله بل کم اول پاز سوبله عصفور تخم اچله چمن اوله انجلین
 اسبو دوا داعی اچولر صفت نفیف نسوکس بز بو جوق و قیه قطران
 کلم سفندس می برندت بو سننار قار شد رله قشلقان کدز زک اچوند اچولر
 پند انجلین غصیل صوغا نندت یارم منقار بال شرابله یا بالله لغو قک مد اوج
 کدز پاز در هم سنن و رله بالله یا غله از لیس اوله بو جوعندت منعماو
 افعیال و قید زنی یارم منقار دن بر منقار داعی السا می کم در هم شراب زحانله
 بله و داعی اسفند قاصر در زنی بر منقار السا یان قویج سفند سه بله

بوسک محمود عندن ایو بز یاق فاروق در زنی اچلسا بر در همدن بر منقار و اریخه بر
 سوبله اچلسا که اول سود اسطوخودس و اقیون و قار حریق و لسان النور قشمن
 اوله زنی بو علت اسکر بدنه بز یاق در تسکر منقار اوله زنی بو خستار افعیال
 این و رسکر باشندت و قیر غندت درت بز یاق مقدار کسلد کت صکر و اچین
 ارنقار صکر و در سن یوز دکت صکر دوزنی اوله کدنه قورله
 اسفند یاج پیشور کدندن صکر از منقار ایز لاین بو ذرا افعیال اوله
 شول موضوعه کت کم طبرخی ایو اوله حذر اوله بلوط لوییدن یا سوسا درت
 طبرقله پوز یا دکر قشندت شور پوز اوله افعیال و رسکر و در کلر
 افعیال اول بهار و اوله زنی افعیال ابدن دوزن طبر بو غللو
 کسیر ک طعمانه استعمال استمال منقار اوله داعی روا بو ذرا اسبو
 دوا بله بد نرت حل ادر بودوا نکر صفت اسبو ز نظوت یعنی
 بو ذرا این و اس عن مرین و فریون عن صخ و صار کو کدن و اخیز پاز بر ایز
 تمسق دو کلر غایله سخی لولر سولله اولدله داعی بد نرت در ناز صفت لغز
 قزل زرنج اون مس در هم صار کبریت اون پیش در هم قسه سکر در هم الحو الی در هم
 چام ایز پاز غار ایز داعی قور می برندت کم در هم اسبو ادویله دو کلر
 حریدر ان الیاز قوز ایز پیور سیقند سله بو عولر یا سوبله کم قوز پز غله قشمن
 اوله صتی سوبله اولام کو کرجین تر سنه بکوز یا اذن صکر بدنت حل اوله لاین بو ذرا
 کم زنی بدت بو نکل طلیلسا اگر زمان یا زلسا کوشه دوز قش کون لسا
 تمام کد اذن صکر اقی خطله کبک سوبله یوبا لری یا بر سوبله کم بغشله

نیلو قوله یا زمین اریا له داعی نیکم بونار بکرز نسنگر و سوله قینمیش اولای لایق
 بودرکم بوندنیر مللا زمت اولنه جی بونار انلسار امید درکم بو علدت
 صلاح بولدر اظمقلخنگ علامت بودرکم در سندن قاب بکرز نسنگر نور
 جی نور سه انا صلاح اولر بندن عجت خالنه عودت اولر
 برص اقی فار بخت دوا سندن در اما برص جی حکم اولسا اوکلامس کوج اولر بونار
 بیان بودرکم جین جوهر اعضا بلغم طبیعتنه دنسا اقی الساحتی جین اول اقی
 نشتر له یا اکنله در سندر در دن اوت یکسا فان چماز اولر بلکم اقم سوه
 چتر اولر اما اول اورد در سندر فان چتر بوتان جندخ وقتن علاج اوکلامس
 مکت اولر بو علتلو کستیم اول لایق اولن علت بلغم خاضل اولر غزالدن منع اولر
 سو در کب یا ش باغبار کب مندر کب دو مان کب ماز رطب طبیعتا بولمشا کب
 غذاس چلوان کب و در اچار کب و کلکلا کب و حسن حیوانان ایت کم در لو بریان
 یاخن اولا این اولر له بکرز بوجوس کب اول اولا بال ودر ل صا ر اسل سواب
 ودر بلغم کدرج سرت ودر حب ایا ر کب داعی معجون کم مرکب اولا توبه در
 غاریوندن تخم حنظلک یعنی فارغا قاقونندت نفلی و عقده دوزدن و
 چوت جندت داعی نیلو منولند اولن سندر دن صفت دوام بلغم
 کدرز توبه در دم داعی بوجن در دم چوت تخم ایا ر ج نیقن سر بردن بر در دم شیخ
 حنظل نفلی دوز ماز بندن یا ریم در دم فریتون یعنی صغ ال داعی دوا کدر حریردن
 الایله بنفی کرفس سوله یا کندت سوله بوجو لرد داعی قوردر سرت ال بوج در سندن
 اوج در دم و ارجیم این سوله اچله استبو قوای ماز اول کوند بر دفعه استعمال

اولر

ادریا اون سس کوند دفعا نله استعمال اولر ماز دفعه ارا سندن بکون مال
 جلیجین بیلیکم بر سوله کم اول کوفسه زانیا نله قینمیش اولای ایا اچا بز
 کون اثر فیل کپیر کم که مغال اولا کرفس حمله کماوند فوج جلی مع کلکله
 قینمیش سوله ودر استبو معجون داعی کم مجدر بوجو تک صفت بودر
 اقی نلند و فار فلند و در فلند و در صینی و در نل و فرقه معی دار سندن بر
 نوعدر و قشور السیحه یعنی دار صینی اولکان اچکر قاب و سندیق اوت کوردر
 قاب سولیمتی اندخ و جز بوا ماز بردن بر متوال چوت تخم ایت مغال اقی ترداق
 سگار ماز بندن بکر درت در هم مغال یق ایت یعنی جمیع مستق دوا کدر حریردن الایله
 کوبک ایتن بابله بوجو لرد سرت بیسی در ممدت یدی در هم و ارجیم اوج کوندت
 صکن مدکور معجون ماز کوند اچله بر سوال ودر این سوله بر زمان زید نافور
 جش دوا ای منهلدن حمله غیر سله خارج اولسا اوجاوندی معجون کلکلا بچوت بودر
 ماز کون بر متوالدن اکر در هم و ارجیم بدن صر دکر زمان قس السامتری طبیوس ودر
 متری طبیوس بر پادشاهک ادر کم بون دزد اولایا تریاق کپودن ودر حاجت
 مقدر ارج داعی توت یا من وقت تخم اند کیم یا جورک اوله یا بابا نله یا سدا بده قینمیش
 سوله اکر بر بندن اولدن ایا ر ج الوغا دیا یا حقه ایا ر ج جالینوس ودر سکر قینمیش
 در لدر درت در ممدت درت مغال و ارجیم زینله طایح کرفس حمله کما کولله و قنطور بونله
 و کابلی حلیله قینمیش سوله اسفار منعت ادر جی سن حیم وصف اند کونر انلسر
 وریلسر کم بدت فضل بلغمدرن ارنه لایق بودرکم استبو طرا اولر ایل ادرت بوجون
 بعض وقتن ز قنله اقی نفضله طلی ادر و بعض وقتن زین حمله و قنل خود لله

در ادر

کلکلا بچوت بودر

و چون اوله و بورقه و صحنه موغانله و شیطرحه شیطرح ایچ پار سیدر و کبر
 دیکر قابله و عاقه قضا له یعنی طایح در خون دیله و کندیسه طلی اوله مری برین براد و نکر
 یا کوز دگسار میسوق و سرطه اولتسار وات بر طلی انسان اسلار منفعت ادر صفت
 احوک میسوق دو کلسن قرنی پیر عیال در مرم زنبله ایو قینسار اذن مکن ریت
 سوزسار ظالم اسلار و زنج رطل موم اسلار بودیله اسلار میسوق دو کلسن صار
 کبریت درت و قیه اذنه دگسار کوشند یا جامه و اق یدر در نکر طلی آخر
 چین موغنن قرنی پیر عیال زنبله قینسار کبریت قرنی زرنیچله اول زیندت مام
 ووز سالر جامه یا کوشند طلی انسان منفعت ادر صفت لغز قار خربق اق
 خربق و ترش یعنی مصر باقلا سی و اق ازوم کوبک برابره جمع دگسار سلطه یوغر سار
 اق یدر طلی انسان رفیع اولر اسبو سول طلی مرم ورون انطه طلی اولد خربق جوچیر نیم
 نرب نیم و خردل و شوین یعنی چورک اوت و تمام یعنی ورسیم و عاقه قرحا و حنظل یعنی
 ای جهل قار یوز و کبر کون قاب و کرسنه بین مژگلب سندنر سبزه علف ادر لر و نانیسیا
 یعنی سداب یوس ماز برندن مرم و کربت نیم یعنی کلم نیم و شقایق یعنی کلچک کلچک و اجم دالم
 و ماز یون بر اوتد مرم شود اتمال لور و انیسون و ترش یعنی مصر باقلا سی ووز س پیسیم
 کب بر اوتد روز ما ده ماز برندن اون در مرم و شیطرح ایچ پار لوب اوتد آسمان سوسا
 جب و قزل بویا و بقم مری برندن یدر مرم جمع میسوق دو کوز یوغر کوریم و قزل بویا
 و عصفر نیشنس سوبله قار بلن قابله یا قازق قابله و کوز کوزن یوزس قانله حاجی
 قرض اولر و تور دل چن استعمال امل و لیسک قاسن و زفت و موم قار سدر کوشند
 و جامه طلی ات و کبک سوسا قونند زیاده الموق ایچنه بالاد در بال بر قسوزن اق

دنی اخو انجور

قارم
معنی کوزم

نظله و قطرانله یوغر سوزن نجرب طلی کبریم یا ز اوله و فریتون یعنی صبح کوز بر
 اوتد و قار خربق مری برندن ال در مرم بلا در پیش در مرم عاقه قرحا یعنی طلی خون
 جب و شیطرح مری برندن بر بوجن در مرم جمع میسوق دو کوز سوج سر کسله یوغر کور
 و استعمال اولر بر بوجن مری چون طلی شیطرح و قار خربق و چورق اوت و حنظل
 و کلچک کلچک و حنظل یعنی دگسوز ادر نیم صافی مرم و ماز و سب و جوز چندم
 یعنی کوز کچین ترش و قنا و قنقل طاس و قزل زرنیچ و قاقیا برابره جمع میسوق دو کوز سوج
 سر کس له یوغر اولر و اق طلی اولر و الا کبریت تمامه یعنی کوزن اولوسیه یعنی یا قیر جامه
 قینسار منفعت لور جدا اما سول سندر کم برض بویا از ز جوج سندر بعضی سبو
 صفتلور اول در مرم چون بر مرم قزل بویا میسوق دو کوز سولله یوغر اولر کوز
 خربق لور استعمال اولر اق بوجن بر بویا و اق د مور بوی مرم صافی انا قار قاب
 سوبله اصلیا لور اوج کوزن و استعمال اولر لایق یوز مرم برض موضعن دوا
 استعمال لور کوزن اذن ماز سوبله یا ق اولر دوا دن مکن رایج سوبله و قار
 سب سوبله بویای آخر قار انجیر بوقاق اوج سوج بر کسند اصلیا
 هاوند میسوق اولر اگا بور و صار کبریت و شیطرح هنده قانله حاجی
 برض موضعنه طلی اولر سر کله بوز له یود قذت صکن اسبو شیدیدکن وصف انکوز
 کفایت ادر اق بهق علاج برض علاج کبدر الا بو قدر وار کم مری ادر برین
 الموق کوز برض او و یسندن برض مری اذنه ادر ق قوت معتدل نیم ادر و یسندر
 ضعف اوله بهق او یسندر ادر و یسندر بعضی شبودر و صفت
 سوبند بری حنظل سوبله اولر بهق موضعنه طلی اولر یا خوز باقلا سی مصر میسوق

اق م

دو کله سرکه مجون ادره یا کرباب دو کله سرکه مجون ادره داعی طلی لولده
 صفت لونی شیطیح هندی و عاقر قرحا و ترب نعیم و کندس و خر دل برابر
 جمعین شمشق دو کله سوخ سرکه یوغ لدر داعی کوشند طلی ادره یا
 حامد طلی لولده طلی آخر کم نافع زنجار بر جزه نظرون ان جزه شمشق
 دو کله باله یوغ لدر داعی طلی ادره کوشند یا حمام ده طلی لدر نافع یمن
 باقر و نوسا در سر بر بندت بر بوج و قیده یلچو ال وقیه سرکه اصلیا لدر بر هفت
 کوشن قویا لدر اندن طلی ادره البهر الاسود علاج یعنی فار بهت علیج بودم
 اول بدت سودای ارج او ویله ادره داعی منع ادره سود ادرج غذا لدر ندم
 بدتن معذله ده حاصل اولایچین بدن سودا دن ارنسه قاربهن موضعه طلی ادره
 طلی لدر صفت دوا یا نفع بودر سرخو ک برنج پدز منسار اوله انک ندرین
 شمشق دو کله سرکه اصلیا لدرهن موضعه طلی ادره یا خوف صوغان الال شمشق دو کله
 کوشند طلی ادره یا خوف صوغان الال شمشق دو کله سرکه یوغ لدر داعی طلی ادره
 یا خوف آمانی سوسن الال شمشق دو کله باله یوغ لدر یا خوف سرکه لدر یوغ لدر کوشند
 طلی ادره یا خوف ادره یا خوف قار خربق الال داعی بوکین مثالو عمل لدر طلی آخر رازین
 وزاج و کبریت برابر الال شمشق دو کله سرکه یوغ لدرهن موضعه طلی ادره یا خوف
 باش برت قارب جگر حصبه دوا سندر لایق بودر بابت
 برت آثار قارب برتن استعال اوله استودر ادره کجور او ویله صفت
 مریا مریا سندر قور قور قور کور خوف اون انکی سوکد برنج اون قارب
 سولین قاون کجور کجور جب بلسان یعنی لسان درین و قسوس برابر

۹۹

جمعین شمشق دو کله قاون شمشق یوغ لدر یا با قلا سولیه یوغ لدر آثار ادره طلی
 ادره صفت آخری قونان یاغین یاغ یاغین الال باش برت برنج و حصبه آثار
 ادره سوکد و اندک ادره یا سرخ ادره الال داعی مریا آثار ادره طلی انک
 آثار قویا دریا کورس سفید سمن و طاع کندس یعنی کون سفیدس برابر شمشق
 المین اوله باله مجون ادره داعی طلی ادره یا قلی اسفنداج و اخر اولین مریا
 سرکه یوغ لدر مریا آثار ادره طلی لولده اما بوزده یا ایرق برین یا شل نطقا در
 اوله استود دوا یله قویا لدر صفت نظرون لدر یعنی قزل بور اینی بودن
 شمشق دو کله سوخ سرکه یوغ لدر داعی طلی ادره یا خوف نظرون یوغ لدر انک انک
 یعنی یا شل جملک ساقرله ضاد ادره ضاد دوا انک ادره انک قوام اوله مجون
 یا استود ضاد ادره صفت نظرون و کندس و ادرک صغ برابر مجون
 جمعین شمشق دو کله باله یوغ لدر اول یا شل نسلو ضاد ادره داعی بغلیا مریا اوج
 کند یعنی ادره و اگر سن یا شل لدر انکله در تسک برنج بدن قان جفا داعی اول
 پرد شمشق طوزله ادره نظرون جملک ساقرله ضاد انک یا شل قویا در
 کجور ایوز دوا سندر در اما انکله بر اینک کم حاصل اولد دز لو خلطان کم سوق قان
 قارب شمشق اوله ادره خلک کم اسرج اوله اوله ادره جمله قارس لایق بودر کجور
 عارض انک قان ادره برنده معوی المین شمشق سویت ادره سوکد لدر سولیه
 سخت دت ساقرله با لدر دز لو و ادره شمشق دت ساقرله دز لو سوکد حاتم
 چوق کولر بابت ادره حاتم اچند باغ قابو غله و یازله و یا قلا اون له و یولیه
 و کبکله قین شمشق سوکد و اس سیرکی کل یا غله بدت ادره طلی انک قان ادره

و دانی بدن مضربا قلاب و روم با قلاب اوله و میسق و اولین قانون نیم اچله
او اوله و بدن طلی اوله کل سویله و سوج بر کسله و دلوور سر کله یوغرلش
قنایله و فادن انله کل یارغبله و یاز سویله و ابا کویج سویله و اگر کجوک غلیط خلط
السامدی اوزون السامدی کرفش سوی و سوج بر کس و کل یایغ و یوزجک
بوزا درتله ساکن ادا و اگر ساکن ایز سا ایتون میسق و دلوور کل یایغله سویله
قارشد لر کجک طلی اوله یاز ندراس حمام کدر ادر جرتن کدر حرارتن سویلدر
میعی سالیله یعنی صبح بوز نشندر کل یایغله چن حمامه طلی ایتا منفوت ادر
و اگر بدن بالغ المدق اغلات سیدکله طلی ایتل منفوت ادر و کز سویله کدر
دانی منفوت ادر ایتو دواد اخی کجکبه منفوت ادر صفتیم شیاف نامینا
بر جود بوز یاریم حواج فسک الب حروفه بر جود جمیع میسق و دلوور سو فایلیش
بر کله یوغرلر حمامه طلی اوله لایق بودر کجک کلو کیشاک صبر اده قاشمیا زیر اخی
قاشمیا ماده در طرفندیکه چکله از اوله کم او یوز حاون اوله باش بوت اوله
جق اکثر لایق بودر کم بدن کزدن ارفعاً مداومت اده ارفعاً معاومت اوله ارکنان
بر کله لر نمل زمت اوله ایتو و صفت ایدکوز ندایر له کجک زایل اولی علاج اوج میسق
او یوز علاج چن او یوز حاون السالین بودر کم اکثر طامردن قان اوله صبر له
تبدیله معقو المش مجسوج اچرله یا حود هلیل سنا اکی قور اوزوم مجسوج و رله بونک صفت
صار هلیل کجک چن او ویش عر هندی کجک چن و الیف مریزنت اوله
کجک و کجین حرسان ازم اوز دریم سنا اکی یدی دریم شاهتج اقل دریم اوج رطل
صو ادرنه دلوور مقدر اوله پیشور لدر تا بر رطل فالنج سور لدر ایت اچار نافور

57
و اگر شامدر سوین صغسک یاریم رطل مروج کونن اون دریم سکر له بر منفال صبر اسقو طری
نیشق و اولین راز یان سویلیجوت اذقن صکر حصار اسکل کلکله قور نیشکل اشکار
منفعت ادر بدن صفتیم ایتو در صار هلیل صبر و کبیرا و کل مریزنت بر دریم
نخیزان اوله دوق دلوور میسق حورین الیله کاسن سویله یوغرله خور کبریت اوله
اچله بر منفال دن اکل دریمه وارنجی بدن صکر یاریم رطل سور لیس صفتیم شامدر
سوین اچرله نافور پنه اچلین جکم معروف در شامدر حیل و رسله ایوز لولکیش
منفعت ادر صفتیم صار هلیل کابلی هلیل هندی هلیل مریزنت اوله
اسقو طری صبر یدی دریم سغدنیا اوج دریم جمیع میسق و دلوور مایونن شاهتج
سویله تربیت ادر اوج درن دفعه مبراک کم قور سنا منتره سویله سور لدر اوله
اندن صکر حبت اوله خور کبر دانی قور دلدل شرب بر دریم در بر منفال وارنجی برون
بر کون و رسلر بر و رسلر نافور چن بدن یاز موز حله لدر ازنش لایق
بودر کم قور جح هلیل ادر اوله قور جح هلیل ندر ایتو طلی دانی و صفتیم میوزج
یعنی دلوجه دیتون الاله و قور دانا یعنی نیدق مریزنت اوله دریم صار کبریت
بیش دریم جمیع میسق و دلوور سکرله یوغرله حمامه طلی اوله صفتیم لغز
اول حیوا اخواج اقلیمیا الفضة یعنی کسنا تاو و قلیا داسن و موزا سکر و کدنت
برابر میسق و دلوور سوج بر کسله یوغرله و دانی یایغله حمامه طلی اوله صفتیم لغز
بوز و حوزو و کک و کدنت اوله دریم میسق سالیله یعنی صغک در اوله
جمیع میسق و دلوور کلیایغله یوغرله طلی اوله اندل ادرنه او یوز لدر یاردر
یار ندراس حمام کدر لدر پاریس چوغایله یوزیا لدر صفتیم لغز فیس لوی

سركله اولدو حامد طلي اولدو يا خور قنا او اغوز ايچ مري بريدن اولدو درم زراوند
 طويل يعني ارك زراوند و زراوند خوج يبي درين زراوند و صا زكريت مري بريدن
 درم درم جميعت يمشق دوكله كول ياغله و سوج سركيله بوغورل حامد تا
 يا كوشدن طلي اولدو اذن صرغ مرستيا سوسان يمشق له قينتمش سويله يويال بريدن
 صرغ كله مسدله قينتمش سويله يويال صرغ له اولدو كندس اوق كريت
 و قول زرين مري بريدن بوغور باغ چيچ كول ايس قدر يمشق دوكله كل ياغله
 تا شدردن كوشدن يا حامد طلي اولدو مرستيا كولله قينتمش سويله يويال
 صفت لغزي زعفران كو كسن درم زراوند طويل زراوند مدراج مري بريدن
 اولدو درم اغوز سوسن ييراي قنا ييراي مري بريدن اوج درم جميعت يمشق
 دوكله كل ياغله بوغورل حامد و اكله اووز قور السا اكله اس عسير اولدو
 انبو طلي طله طلي اولدو و صفت راج و موز اسك و سنا ملي مري بريدن
 بريدن اولدو درم ستمم معي جيلان و اچ بازام حامد ده استعمال اولدو مري بريدن
 اوج درم غوزق درم جميعت يمشق دوكله سوج سركيله بوغورل
 طلي اولدو مطبوخله بدن تقيمه اندكردن اكله كرسك نيلو طله اوكلو و الا يير
 سويله سوين اچرا مري كوت يازم رطلر اكله اوقيه ياشن شاهر سوي و رله
 بريمفال و زون حب المن صير اوكلن بوغور اچرا بوشنه تا فدر از
 اولدو اكله او يوزن جوكله اير ياشن بون بيشتر اكله اس عسير اولدو بو قين سكله
 و اچرا مطبوخ ايتيون و غار ييون بون بون صرغ يير سوي و رله بزي اچ اراض
 سغدن باب سغدن ذكر اكله موز اذ و يولر طلي اولدو

ع

و قول الامير الكبير امور بك بن المرحوم محمود باش بك
 هذا الكتاب حسبه الله و طلبا لمصانف و اشهد
 عليه مولانا عبد الرحمان بن حسن فقه و سنان
 بن احمد حاجي علي بن اغوز في تاريخ شهر رمضان
 و طاب ثوابه

ع

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Anıl	ÇELİK
Doğum Yeri ve Yılı	Bursa	1988
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce	
ve Düzeyi	İyi Düzey	
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	2002 2006	Bursa Cumhuriyet Lisesi
Lisans	2006 2010	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2011 2014	Uludağ Üniversitesi
Doktora		
Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama - Ayrılma Yılı	Çalışılan Kurumun Adı
1.	2012	Bartın Üniversitesi
2.		
3.		
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu	
Yayınlar:	"Terceme-i Kâmilü's-Sınâ'ânın Anadolu Sahasında Yazılan Türkçe Tıp Metinleri Arasındaki Yeri ve Dil Özellikleri", VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, Bursa, 2013.	
Diğer:		
İletişim (e-posta):	acelik@bartin.edu.tr	
	Tarih İmza Adı Soyadı	